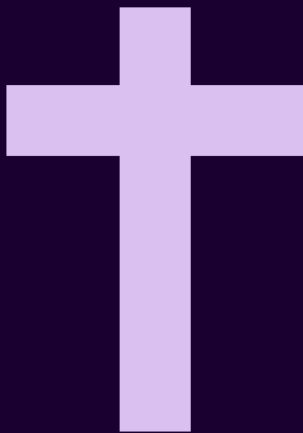

Akabuu Titõï Idei
Ilaaõ

Monkole New Testament

Akabuu Titõi Idei Ilaa

Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titõi Idei Ilaa

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	44
Luku	70
Zāa	114
Woo Bε Nā	145
Romu	184
Kōrenti I	202
Kōrenti II	219
Galati	230
Efεεzu	237
Filipi	243
Kolosee	248
Tεsalonika 1	253
Tεsalonika 2	257
Timōtee I	260
Timōtee II	265
Titee	269
Filemōō	272
Ebεε	273
Zaaki	287
Piεε 1	292
Piεε 2	297
Zāa 1	300
Zāa 2	304
Zāa 3	305
Zudu	306
Kuyei Zāa	308

Laa^{ba}au jii^{da} iyi Matie í kò

Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña (Cò Luku 3:23-28)

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña wee. Jesu Kirisii í je tókui Davidi, nò Davidi mò wa je tókui Aburahamu.

² Aburahamui í bí Izaaki, Izaaki mòi í bí Zakòbu. Zakòbu mòi í bí Zuda do igbàe do ifòe ña. ³ Zuda do Tamaa aboè aña mòi à bí Faresi do Zara. Faresi mòi í bí Esiromu. Esiromu mòi í bí Aramu. ⁴ Aramu mòi í bí Aminadabu. Aminadabu mòi í bí Nasò. Nasò mòi í bí Salamò. ⁵ Salamò do Rahabu aboè à bí Boazi. Boazi mòi do Rutu aboè à bí Obèdi. Obèdi mòi í bí Izai. ⁶ Izai mòi í bí Davidi iyi í na í je ilaaluu.

Davidiu mòi í bí Salomò. Iyei Salomòui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomò mòi í bí Roboamu. Roboamu mòi í bí Abia. Abia mòi í bí Azafu. ⁸ Azafu mòi í bí Zozafati. Zozafati mòi í bí Zoram. Zoram mòi í bí Oziasi. ⁹ Oziasi mòi í bí Zoatamu. Zoatamu mòi í bí Akazi. Akazi mòi í bí Ezekia. ¹⁰ Ezekia mòi í bí Manasee. Manasee mòi í bí Amò. Amò mòi í bí Zoziasi. ¹¹ Zoziasi mòi í bí Zekonia do ifòe ña si waati iyi ilaalui Babilòni, ilu nlaui, í je inei Izireli ña igù í nò ña si ilèe.

¹² Si anyii iyi à nò ña ikpa Babilòni ñoi Zekonia í bí Salateli, nò Salateli mòi í bí Zorobabeli. ¹³ Nò Zorobabeli mòi í bí Abiudu. Abiudu mòi í bí Eliakimu. Eliakimu mòi í bí Azò. ¹⁴ Azò mòi í bí Sadòku. Sadòku mòi í bí Akimu. Akimu mòi í bí Eliudu. ¹⁵ Eliudu mòi í bí Eleazaa. Eleazaa mòi í bí Matani. Matani mòi í bí Zakòbu. ¹⁶ Nò Zakòbu mòi í bí Zozefu məkòl Maari, nò Maari mòi í je iyei Jesu iyi à ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bèebei si dimi ñau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tóku ikà ikà maatèi í wèe. Hai bi Davidi má ku naa si waati iyi à bò ña Babilòni tóku ikà ikà maatèi í wèe. Si anyie, hai waati iyi à bò ña Babilòniu ku naa si waati iyi à bí Jesu iyi à ya kpe Kirisi tóku ikà ikà maatèi í wèe má.

Kubí Jesu Kirisi (Cò Luku 2:1-7)

¹⁸ Yaase bei à bíò Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wèe mudèi à mua Zozefu. Amma hee a maa tótò sèe Maari í ne así do gbugbài Hundi Ilaa. ¹⁹ Zozefu məkòe wee ine dee deei. Kù bi ñu ku dasi Maari anyò si bantuma. Na ñoi í ce í dasi idò ñu ku kòsè si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bèbe ñoi amalekai Aò Lafèe í naa í sò si ala í ni, Zozefu, awò tókui Davidi ilaaluu, maà ce ñoi í so Maari, mudèe iyi à muèu. Dasie kpasè. Así iyi í ñeu be, do gbugbài Hundi Ilaa. ²¹ Á bí ama ineməkò nò i sò Jesu. Njui á faaba inee ña hai si dulum du ña.

²² Mii ñau ihè fei í cei ku ba ide iyi Aò Lafèe í tako í sò walii Ezai ku sisia ine ñau ku kò, ²³ iyi í ni,

Mudèe gò iyi kù mà məkò á na ku ne así.

Á bí ama ineməkò,

Nò a kpoo Emanueli.

Yaasei iriui í je Ilaa í wèe do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jì ñoi í ce bei amalekau í sò, í dasi Maari kpasè. ²⁵ Amma añaò a kù tótò sèe hee í koo í bíò ama ineməkòe. Nò Zozefu í sò Jesu.

2

Woo mà ña à naa Jesu ku cò hai nunui daako

¹ À bí Jesui Betelehemu si ilei Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubíe woo mà yaasei andaiya gò ña à naa Zeruzalemu hai nunui daako, ² nò à bee à ni, iwoi ilaalui Zuifu ña iyi à bí nseiú í wa. Hai nunui daakoi à yé andaiyae í fita, ñoi à naa ku tɔɔe.

³ Iyi amanlu Herodu í gbò ideu, ñoi inɔe í fò, beɛbe mɔi inei Zeruzalemu ñau fei inɔ ñña í fò. ⁴ Ñoi í tɔtɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ña do woo kò inɛ ña si wooda ña fei nò í bee ña tengi bii à ni aa bí Ine iyi Ilaaɔ í cicau. ⁵ Ñoi à jɛaa à ni, Betelehemui si ilei Zudee domi beɛbei walii Misee í tako í kɔò wo, ⁶ í ni, Ilaaɔ í ni, Iñe inei Betelehemu ña, si ilei Zudee, Ntò ntò, ilu nñe kù kere si ilu nlaí Zudee ña fei, Si na iyi í jò hai si ilu nñei ilaaluu á fita Ine iyi á gbā inei Izireli, inem ña.

⁷ Ñoi Herodu í jò à kpe woo mà ñau do asii, í bee ña si waatii iyi andaiyau í fita dee dee. Nò à sɔò. ⁸ Iyi í gbò beɛbe nò í sɔ ña í ni a bɔ Betelehemu a koo a bee yaasei amau wa sãa sãa. Bii à yɔò nò a nyi wa a naa a sɔ ñju ku ba ñju mɔ ñju koo gulea.

⁹ Iyi à gbò ideeu à tã, ñoi à dasi kpāa. Nò andaiya iyi à tako à yé hai nunui daakou í nyi í cua ñña má hee tengi bii amau í wa, í bei í leekí lele be cau. ¹⁰ Iyi à yé andaiyau í leekí beɛbe, ñoi idò ñña í dɔ hee í caa. ¹¹ Nò à lɔ ile be ñoi à yé amau do Maari iyee. Nò à gule à tɔɔe. Nò à fù bɔgò amani ñña à nya wurá à muua, do tulare iyi à ya jo do ikpo ku dɔ inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyie Ilaaɔ í sɔ ña si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. Nò à too kpāa mmu à neò ilei ide ñña.

Zozefu ña à sa à ne ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà ñau à to anyi à ne, nò amalekai Aɔ Lafɛe í naa bi Zozefu si ala í ni, dede í so amau do iyee í sa í neò ña ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo í buba be titá hee ajò iyi an na n ni í nyi wa má ña.

¹⁴ Na ñoi í jò Zozefu í dede idú í so amau do iyee í neò ña Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi Aɔ Lafɛe í sɔ waliie ku sisia inɛ ñau ku kɔ, si bei í ni, hai Ezibiti n kpe amam wa.

À kpa ama keeke ña

¹⁶ Ñoi amanlu Herodu í yé iyi woo mà andaiya ñau à lele nñui, ñoi idɔe í kɔ jiida jiida. Ñoi í ce dooi waatii iyi woo mà ñau à yé andaiyau í fita, ñoi í jò à koo à kpa ama inemòkò kpɔtɔ ña hee ku koo si do amai adɔ minji ña fei si ilui Betelehemu do ilɛkoɛ ña fei. ¹⁷ Beɛbei ide iyi walii Zeremi í fɔu í ce. Í ni,

¹⁸ À gbò anu ku dɔ si ilui Rama.

À gbò inɛ ña à kpata,

À waa cā buubuu.

Asee, Raselii wa kpata na irii amaɛ ña.

Nò à bɔ ku leleɛ,

Amma í kɔ ku gbò kuleleu

Si na iyi í jò amaɛ ña a kù weɛ má.

Zozefu ña à baa hai ilei Ezibiti

¹⁹ Si anyie Herodu í naa í ku, ñoi amalekai Að Lafēe í naa bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, ²⁰ í ni, dede i so amau do iyee i nyiò ña ilei Izireli. Ine ña iyi à waa de amau ku kpa à ku.

²¹ Nò Zozefu í dede í so amau do iyee à nyi ilei Izireli má. ²² Amma í gbò iyi Aakelausii í je bommai baae Herodu si ilei Zudee, ñoi wa ce njo i ku bò ku buba be. Nò Ilaađ í sşo si ala má í ni ku bò ilei Galilee. Nõi í tekl í bò Galilee si bei Ilaađ í sşo. ²³ Nò í koo í buba Nazareti. Bebei ide i walii ñau í kş, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Waazoi Zaa woo dasi inyi

(Cò Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Zaa 1:19-28)

¹ Waati bebei, Zaa woo dasi inyi í naa wa ce waažo si gbabuai Zudee. ² Í ni, i kpaasi idò ñje ña domi waati í maai iyi Ilaađ á na ku je bommae. ³ Idei Zaaui walii Ezai í fò wo, si waati iyi í ni,

À gbò imui ine gò wa dş anu si gbabua wa ni, I teese kpāai Lafēe ku te ña.

⁴ Zaa wa dasi iboi nto i kpookpo, nò wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikāi sakoi í je ijee. ⁵ Nò ine ña à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei do hai ilu ña iyi à wa cingaai idoi Zuudēu fei. ⁶ À ce tuubai dulum du ña nò à jò Zaa í dasi ña inyi si idoi Zuudēu.

⁷ Farisi do Sadusi ña nò à waa naa bi tee aña nkpò nkpò ku ba ku dasi ña inyi. Iyi Zaa í ye ña ñoi í sş ña í ni, ñje ine buu ña bei njo wukuku, yooi í sş ñje í ni i saa idòkšii Ilaađ iyi í maai wa. ⁸ Na ñju, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi í kpaasi idò ña. ⁹ I maà tamaa mà aa ba faaba ña si na iyi í jò ì ya maa ni ì je tókui Aburahamu ña. An sş ñje, Ilaađ á yòkò ku so kuta ñau ihē ku ce ña tókui Aburahamu ña. ¹⁰ Wee dagba wa kāsī tā məm a daò icui jīi. Na ñju, jīi iyi kù wa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. ¹¹ Amu inyii ñ wa n dasi ñje ku ba ku je seɛdai idò ku kpaasi ñje, amma ine gò á na ku naa si anyim. Í rem do gbugbā ntò ntò, n kù to baa ñ bò baatae. Nñui á da ñje si Hundei Ilaađ do ina. ¹² Wa mu mii ku fe bilee si awò, nò ku kpā bileeu bii à kpokpoe, nò ku ko yoyòu ku dasi aka, sakou mò ku dasi ina iyi cì ya ku.

Inyi ku dasii Jesu

(Cò Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

¹³ Waati bebe Jesu í naa hai ilei Galilee nò í bò idoi Zuudēe ku ba Zaa ku dasie inyi. ¹⁴ Iyi í to wa í ni Zaa ku dasi ñju inyi, ñoi Zaa wa bi ku kò, í ni, awò ì ne kpāa í dasim inyi, nò beirei í ce í waa naa bi tom. ¹⁵ Nõi Jesu í jeaa í ni, jò ku ce bebe titā, domi bebei à ne ka ce ka ceò mii iyi Ilaađ í bi fei. Nò Zaa í je. ¹⁶ Iyi í dasi Jesu inyi í tā, be gbakā Jesu í fita wa hai si inò inyiu. Nõi lelei Ađ í cī nò Zaa í ye Hundei Ilaađ wa de sie wa bei ankasiidi. ¹⁷ Nò à gbò ide ku fò gò wa hai lele í ni, ine ihēi í je Amam. Ñ buu jiida jiida, siei inò didōm fei í ya wa.

4

Seetam í lele Jesu

(Cò Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

¹ Si anyii ñju, ñoi Hundei Ilaađ í bò Jesu si gbabua ku ba Seetam ku lelee. ² Nõi Jesu í ce anu ku dī dasā ciiji do idū ciiji, si anyie nò ari wa kpa. ³ Nõi Seetam woo leleu, í naa sie í ni, bii awòu Amai Ilaađi do ntò, jò kuta ñau ihē a

kpɔɔ pɛɛ. ⁴ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni, amane ci ya wɛɛ na ije nɔu akā, amma á maa wɛɛi na ide iyi Ilaaɔ́ wa fɔ fei.

⁵ Nɔ Seetam í bɔðe Zeruzalemu, ilu kumáú, nɔ í gùðe hee si antai ile lelei kpasɛi Ilaaɔ́. ⁶ Nɔi í ni má, bii awɔu Amai Ilaaɔ́i, fo í dingaa ile, domi kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni,

Ilaaɔ́ á na amalekae ɔa wooda na irie a maa degbɛɛ,

Nɔ a maa muɛ si awɔ

Ku ba i maà ti i koose si kuta.

⁷ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, amma kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni má, maà ti i sii Aɔ Lafɛɛɛ.

⁸ Si anyii nɔu, Seetam í bɔðe Jesu hee antai iri kuta nla gɔ má nɔ í nyisie bommai andunya fei do amboe nɔa. ⁹ Nɔ í ni, bii ì gule ì tɔɔm, mii ɔau ihɛ fei an muɛɛ.

¹⁰ Nɔ Jesu í jɛaa í ni, sekɛɛ bɛ Seetam. Kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni, Aɔ Lafɛɛɛi aa tɔɔ, nɔ í wɛɛ na irii nɔu akā.

¹¹ Nɔi Seetam í bei í sekɛɛ hai bi tɛɛ, nɔ amaleka ɔa à naa à sobie.

Jesu í sinti iceɛ Galilee

(Cɔ Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

¹² Nɔi Jesu í gbɔ à ni à mu Zāa à dasie piisɔɔ. Nɔ í sinda í nyi ilei Galilee. ¹³ Amma iyi í tɔ Nazareti, kù buba bɛ, Kapɛranumui í koo í buba, ilu iyi í wa kɔkɔi tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabulɔɔ do Nɛfitali. ¹⁴ Iyi bɛ í cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fɔu ku kɔ waati iyi í ni,

¹⁵ Inei Zabulɔɔ do inei Nɛfitali ɔa,
Aɔa iyi à wa kɔkɔi kpāa iyi wa bɔ Tenku,

Aɔa iyi à wa ikpa icei idoi Zuudɛɛu,

Aɔa iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ɔa à wa,

¹⁶ Aɔa iyi à wa si ilu kuku wo,

Aɔai à ye inya kumá nla nla.

Aɔa iyi à wa si ile bii iku do ilu kuku í wa,

Aɔai inya kumá í naa si.

¹⁷ Hai waati bɛɛbei Jesu í sinti ku waazo, í ni, i kpaasi idɔ nɔɛ si na iyi í jɔ waati í maai wa iyi Ilaaɔ́ á je bommaɛ.

Jesu í kpe sɔɔkɔ mɛɛ gɔ ɔa

(Cɔ Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

¹⁸ Aɔ nɔu gɔ Jesu wa nɛ si itli tenku iyi à ya kpe Galilee, ɔai í ye sɔɔkɔ minji gɔ ɔa, Simɔɔ iyi à ya kpe Píɛɛ do ifɛ Anderee, à waa le taaɔ si inɔ tenkuu. ¹⁹ Nɔ í sɔ ɔa í ni, i toom wa ɔa, nɔ an ce ɔe woo dɛdɛ inɛ ɔa iyi aa je ti Ilaaɔ́. ²⁰ Bɛ gbakā à jɔ taaɔ ɔa ɔa à toɔɛ.

²¹ Iyi í to waju nɔ í ye inɛ minji gɔ ɔa má, Zaaki do Zāa ifɛɛ, amai Zebedee ɔa. Inɛ ɔa à wa si akɔi inyi gɔ do baa ɔa, à waa teese taaɔ ɔa ɔa. Nɔ Jesu í kpe ɔa. ²² Bɛ gbakā ɔa mɔ à jɔ akɔu do baa ɔa à waa toɔɛ.

²³ Nɔ Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kɔ inɛ ɔa si cio ile bii Zuifu ɔa à ya ce kutɔtɔɔ ɔa ɔa, wa sisi ɔa laabaau jiida si bei Ilaaɔ́ wa ce sɔɔlu ku na ku je bommaɛ, nɔ í jɔ inɛ ɔa à waa ba iri si bɔɔ dimi ikā ikā ɔa ɔa fei. ²⁴ Nɔ baauɛ í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee inɛ ɔa à wasi ku naaɔ bɔɔ ɔa ɔa wa bi tɛɛ. Inɛ ɔa iyi à nɛ dimii bɔɔ ikā ikā fei do inɛ ɔa iyi à nɛ wahalai ara kuro nkɔɔ do inɛ ɔa iyi inɛi inɔɔkɔ ɔa à mu, do inɛ ɔa iyi à waa ce bɔɔi cukuuna do wɛɛɛɛ ɔa, à naaɔ ɔa fei wa bi tɛɛ, nɔ í jɔ ɔa fei à ba iri. ²⁵ Nɔ zamaa nkɔɔ gɔ í too fitie wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzalemu do ilei Zudee hee do icei idoi Zuudɛɛu bii Ilu Mɛɛwa ɔa à wa fei.

5

*Ino didō ntō ntō**(Cɔ Luku 6:20-23)*

¹Iyi Jesu í yɛ zamaau nɔi í koo í gũ iri kuta gɔ í buba. Nɔ mɔcɔɛ nɔ à naa à tɔtɔɔ siɛ. ²Nɔ í lɔsi cio ku kɔ nɔ nɔ si.

Si cioɛu í ni,

³Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à waa tɔɔ Ilaaɔ do ara kukaye, Domi anɔai à jɛ inɛi bommai Ilaaɔ nɔa.

⁴Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à waa kpata, Domi Ilaaɔi á tũ idɔ nɔa.

⁵Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi daa nɔa í dɔ, Domi anɔai aa nɛ ilɛu fei.

⁶Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à waa gbɔ ari do aɔgbɛi mii iyi Ilaaɔ wa bee, Domi Ilaaɔ á jò á yo.

⁷Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à ya nɛ araarei inɛ nɔa, Domi Ilaaɔ mɔ á nɛ araare nɔa.

⁸Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi idɔ nɔa í má, Domi aa yɛ Ilaaɔ.

⁹Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à waa ce icei laakai ku sũ, Domi Ilaaɔ á kpe nɔa amaɛ nɔa.

¹⁰Ilu ino didō nɔi inɛ nɔa iyi à kpā nɔa iju si na iyi í jò à waa ce mii iyi Ilaaɔ í bee nɔa, Domi anɔai à jɛ inɛi bommai Ilaaɔ nɔa.

¹¹Inɛ ilu ino didō nɔi, bii à waa bu nɛ nɔ à waa kpā nɛ iju nɔ à waa má nɛ laalo baa yooma fei na irim. ¹²I jò í nyaanyi i wɛɛð ino didō nla nla nɔa si na iyi í jò riba iyi à jilɛ nɔa leleaɔ í la. Ntɔ ntɔ bɛɛbɛi à kpā walii nɔa iyi à cua nɔa nɔa mɔ iju.

*Mɔndai imu do ti inya kumá**(Cɔ Maaku 9:50; Luku 14:34-35)*

¹³Nɔi Jesu í sɔ nɔa má í ni, inɛi ì jɛ imu si ino inɛi andunya nɔa. Bii didōi imu í ku, mii aa dasi ku jò ku dɔ má. Í gbe de a nikāɛ, nɔ inɛ nɔa a tɛɛɛɛɛ.

¹⁴Nɔ inɛi ì jɛ inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. ¹⁵A ci ya má fitila a biie do caka. Amma à ya kɔaɛi tengi bii á má inya, inɛi kpasɛ fei ku yɛð ilu. ¹⁶Bɛɛbɛ mɔi i jò inya kumá nɔa ku má si wajui inɛ nɔa ku ba a yɛ kookoosu jiiida nɔa nɔa irii Ilaaɔ Baa nɔa iyi í wa lele ku nɛ amboe.

Idei wooda

¹⁷Jesu í ni má, i maà tamaa bei ñ naa woodai Moizi do cioi walii nɔa ku kpai. Aawo, ñ naa ku kɔi. ¹⁸Ntɔ ntɔ, hee lele do ilɛ koo tãð, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndɛɛ ku kɔi. ¹⁹Na nɔa, inɛ iyi í kua wooda, baa bii í jɛ icu akā keeke gɔi, nɔ í sɔ inɛ gɔ nɔa mɔ í ni a ce bɛɛbɛ, aa kpe lafɛɛ inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ. Amma inɛ iyi wa jirimae nɔ wa kɔ inɛ gɔ nɔa mɔ si, aa kpe lafɛɛ inɛ nla si bommai Ilaaɔ. ²⁰Ñ wa n sɔ nɔa, i kaa jɛ inɛi bommai Ilaaɔ nɔa bii kù jɛ í ce mii iyi Ilaaɔ í bee nɛ nɔa í re woo kɔ inɛ nɔa si wooda nɔa do Farisi nɔa.

Idei idɔɔkɔ

²¹Jesu í sɔ nɔa má í ni, ì gbɔ nɔa iyi Moizi í sɔ bala nɔa nɔa í ni, i maà kpa inɛ, nɔ inɛ iyi í kpa inɛ fei aa bɔðɛ si wajui woo kiiti nɔa a nyisie bɔnɛ. ²²Amma amu, an sɔ nɔa, inɛ iyi wa ce idɔɔkɔ do kpaasie aa bɔðɛ si wajui woo kiiti nɔa a kpāa iju, nɔ inɛ iyi wa cɔ kpaasie nfe aa kiitie si wajui inɛ ngbo nɔa, inɛ mɔ iyi wa cɔ kpaasie nnyei á lɔ si ina iyi ci ya kuu. ²³Na nɔa, bii ì naaɔ amuai Ilaaɔ wa bi kuwee nɔ

bei i ye gigi iyi kpaasie gɔ wa mu taalee, ²⁴ jɔ amuaɛu bi kuweeu be titā, i koo i teese ideu gbakā, awɔ do kpaasie. Si anyie, i bei i nyi wa i cea Ilaaɔ amuaɛ.

²⁵ Bii í je inɛ gɔ wa bɔðe ile kiiti na ideí gbese gɔ, ce kookaai hai kpā awɔ do lafɛɛ i gbɔsi nje ku ba ku maà dasie awɔi woo kiiti. Bii kù je beɛbe, woo kiitiu á dasie si awɔi zandaamu, nɔ zandaamu mɔ ku dasie ile piisɔɔ. ²⁶ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔɛi, bii à dasie piisɔɔ, bii i kù sã gbeseu fei i kaa fita. Nkāma kaa gaizia si.

Idei sakara

²⁷ Jesu í ni má, ì gbɔ ña iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. ²⁸ Amma amu, an sɔ ñe, awɔ inɛmɔkɔ iyi í cɔ inaabo hee binɛɛ í dede, ì ce sakara mbɛ tã si idɔɛ. ²⁹ Na nyɔ, bii iju njeɛi wa dasie dulum, nya a i nyɔɔ ku j̄lie. Á tiaɛ i nyɔ ikɔ akāi arae gɔ do iyi aa sɔsi arae fei si ina iyi ci ya ku. ³⁰ Bii í je awɔ njeɛi wa dasie dulum, buu i nyɔɔ ku j̄lie. Á tiaɛ i nyɔ ikɔ akāi arae gɔ do iyi aa sɔsi arae fei si ina iyi ci ya ku.

Idei abo ku kɔsi

(Cɔ Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)

³¹ Nɔ Jesu í sɔ ña má í ni, Moizi í ni, inɛ iyi wa kɔsi aboɛ á náa tiaɛ nje kukɔsii. ³² Amma amu, ñ wa n sɔ ñe, inɛ iyi í kɔsi aboɛ nɔ kù je na sakara, mɔkɔu í dasie sakaraí. Nɔ mɔkɔ mɔ iyi í so abo iyi à kɔsiu, í ce sakaraí.

I maà ya gbasi do ngɔgɔ

³³ Jesu í sɔ ña má í ni, ì nɔ ì gbɔ iyi Moizi í sɔ bala nje ñau í ni, ide iyi ì gbasi si wajui Aɔ Lafɛɛ ì ni aa ce, jɔ ì coo. ³⁴ Amma amu, ñ wa n sɔ ñe, i maà ya ce kugbasi ña pai. I maà ya gbasi do lele ña domi batai bommai Ilaaɔi. ³⁵ Nɔ i maà ya gbasi do ìle ña, domi bi ku lesi isɛɛi. Nɔ i maà ya gbasi do Zeruzalemu ña domi ilui Ilaaɔ amanlu nlaui. ³⁶ Nɔ i maà ya gbasi do iri nje ña si na iyi í j̄j̄ ì kaa yɔkɔ í fúuta baa ntoi iri akā nje hee ma je í j̄j̄ ku dū ña. ³⁷ I j̄j̄ ide ku fɔ ñe ku je nto. Bii í ni ooi ku je oo do ntɔ, bii aawo mɔi, ku je aawo. Iyi aa lesi antae bebei fei ña, hai bi Seetam inɛ laalɔui wa naa.

Idei laalɔ ku sã

(Cɔ Luku 6:29-30)

³⁸ Jesu í sɔ ña má í ni, ì gbɔ ña iyi Moizi í fɔ wo í ni, inɛ iyi í nya ijuu inɛ gɔ, aa nya ti nɔu mɔ. Inɛ mɔ iyi í ce inyii inɛ gɔ, aa ce ti nɔu mɔi. ³⁹ Amma amu, ñ wa n sɔ ñe, i maà ya sãa inɛ laalɔ iyi í ce nje. Bii inɛ í sambalae si nje, toa cangau má. ⁴⁰ Bii inɛ gɔ í bɔðe kiiti ku ba ku gba danzigie, naa kumbooɛ mɔ má. ⁴¹ Bii inɛ gɔ í tilasie í soa nɔu aso i neɔ zakai kilo akā, so i neaa ku to kilo minji gbakā. * ⁴² Bii inɛ gɔ í tɔɔe mii gɔ, muaa. Bii inɛ gɔ í náa mii gɔ ku kãaye bi tɛɛ, maà kɔ.

Idei mbɛɛ ña ku bi

(Cɔ Luku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Jesu í ni má, ì gbɔ ña iyi Moizi í fɔ wo í ni, bi kpaasie, nɔ i cé mbɛɛɛ. ⁴⁴ Amma amu, ñ wa n sɔ ñe, i ya bi mbɛɛ nje ña, nɔ i ya cea inɛ ña iyi à waa kpā ñe iju kutɔɔ ña. ⁴⁵ Bii í waa ce beɛbe ña ì waa nyisi inɛ ña iyi ì je amai Ilaaɔ Baa nje iyi í wa lelei, domi Ilaaɔ í j̄j̄ inunue wa má inya si inɛ j̄j̄ida do si inɛ laalɔ ña. Nɔ í j̄j̄ ij̄l wa rɔa inɛ ña iyi à waa ce idɔɔbie hee do bi inɛ ña iyi a kù waa coo fei. ⁴⁶ Bii inɛ ña iyi à bi ñe aña akāi ñe mɔ ì bi ña, to, riba yoomai aa ba ña. Baa woo gba fiái lɛmpoo ña mɔ à ya ce dimie. ⁴⁷ Bii kpaasi nje ña aña akāi ì ya ce fɔɔ ña, to,

* **5:41** Bii inɛ gɔ í tilasie í soa nɔu aso Waati beɛbe, inɛi Romu ñai à waa je inɛ ngboi ileu. Nɔ akawe ña ña do sooge ña ña à ñe kpāa tilasiò inɛ gɔ ku so ña aso.

inje mɔ yooi í tia ŋa. Baa hai dasi Ilaaɔ naane ŋa mɔ à ya ce beɛbe. ⁴⁸ Na nŋu, í jò jiiɔda nŋe ku kɔ bei ti Ilaaɔ Baa nŋe iyi í wa lele í kɔ.

6

Idei amua ku cea ilu are ŋa

¹ Jesu í fɔ má í ní, bii ì waa ce mii iyi Ilaaɔ í jile nŋe, í ya ce laakai ŋa í maà coo si bantuma. Bii ì waa coo si bantuma ku ba ine ŋa a yɔɔ, í kaa ba riba káma hai bi Baa nŋe iyi í wa lele.

² Na nŋu, bii ì waa mua ilu are ŋa nɔɔɔ ŋa, í maà ti í cā keɛɛɛde bei ilu muafiti ŋa à ya ce. À ya ce amua nŋa ŋai si ile bii à ya ce kutɔtɔ ŋa do si kpāa ŋa ku ba ine ŋa a saabu ŋa. Nto nto, ine nŋu ŋa à ba riba nŋa fei tā. ³ Amma inje, waati iyi ì waa mua ilu are ŋa nɔɔɔ ŋa, í maà jò awɔ canga nŋe ku mà mii iyi awɔ njeu wa ce, ⁴ ku ba amua iyi ì waa ce ŋa í coo si afei inje minji. Nɔ Ilaaɔ Baa nŋe iyi wa ye mii fei á sã nŋe ribae.

Idei kutɔ

(Cɔ Luku 11:2-4)

⁵ Jesu í ní, bii ì waa ce kutɔ ŋa í maà ya ce bei ilu muafiti ŋa à ya ce. À ya bi aŋa a leekɔ a ce kutɔ ile bii à ya ce kutɔtɔ ŋa do bi tafa ŋa ku ba ine fei ku ye ŋa. Nto nto, ine nŋu ŋa à ba riba nŋa fei tā. ⁶ Amma inje, bii ì waa ce kutɔ ŋa, í lo hee ilaawa í cɔmbo ŋa, í tɔo Ilaaɔ Baa nŋe be tengi bii ine go kù waa ye ŋe, nɔ Baa nŋe iyi wa ye mii iyi wa manji fei á sã nŋe.

⁷ Bii ì waa ce kutɔ ŋa í maà ya fɔ ide akā í maa sisi ŋa bēi hai mà Ilaaɔ ŋa à ya ce. À waa tamaa na ide nkɔɔ ku fɔi aŋai Ilaaɔ á gbɔɔ kutɔɔi aŋa. ⁸ Í maà ya jɔ ŋa ŋa, domi hee í maà tɔo ŋa, Baa nŋe í mà bukaatai mii iyi ì ne tā ŋa. ⁹ Bei í sɔa í ya ce kutɔ ŋa wee.

Ilaaɔ Baa nwa iyi í wa lele,

Jò ine fei ku mà iyi awɔi ì je ine kumá.

¹⁰ Naa je bommae.

Jò ine fei ku ce idɔɔbie si ileu ihē bei à waa ce lele.

¹¹ Mu nwa ijɛi ajɔ fei nwa.

¹² Kpa ideidulum du wa bei awa mɔ à ya ka kpa ideidulum ku kurara iyi ine ŋa à ce nwa.

¹³ Maà ti í jò ka dasi kulɛɛ,

Amma nya wa hai si awɔi Seetam.

[Domi awɔi í ne bomma do gbugbā do amboe hee do ajɔ fei. Ami.]

¹⁴ Nɔ í nyi í ní má, bii ì ya kpa ideidulum ku kurara iyi ine ŋa à ce nŋe, Ilaaɔ Baa nŋe mɔ á kpa ideidulum ku kurara nŋe. ¹⁵ Amma bii inje mɔ í ci ya kpa ideidulum ku kurara iyi ine ŋa à ce nŋe, Baa nŋe mɔ kaa kpa ideidulum ku kurara nŋe.

Idei anu ku dɛ

¹⁶ Jesu í ní má, bii ì waa ce anu ku dɛ ŋa, í maà ya jò waju nŋe ku nyisi wahala nŋe bēi ilu muafiti ŋa à ya ce. À ya kpaasi waju nŋa ku ba ine fei ku yɔɔ iyi à waa dɛ anu. Nto nto ñ wa n sɔ ŋe, ine nŋu ŋa à ba riba nŋa fei tā. ¹⁷ Amma inje, bii ì waa dɛ anu, í weɛju sãa sãa ŋa nɔ í jɔsi waju nŋe ikpo ¹⁸ ku ba ine ŋa a maà mà iyi ì waa dɛ anu ŋa, í gbe Ilaaɔ Baa nŋe iyi í wa bii a kù waa yɔɔ. Nɔ Baa nŋe iyi wa ye mii iyi wa manji fei, á sã nŋe.

Amanii lele ku de

(Cɔ Luku 12:33-34)

19 Í s̄õ ña má í ni, i maà ti i dede amani si andunyau ih̄ẽ, bii t̄ut̄u ña aa j̄oo, do bii á mu at̄e, do bii ile ña aa l̄o do gbugb̄a a koo a ce ilee. 20 Amma i dede amanii lele bii kaa mu at̄e n̄o t̄ut̄u ña a kaa ȳok̄o a bej̄e, n̄o ile ña m̄o a kaa ȳok̄o a l̄o a ce ilee. 21 Nt̄o nt̄o, í sla i dede amanii lele ña domi bii amanii ine í wa, be m̄oi laakae í ya wa.

Inya kumái ara

(C̄õ Luku 11:34-36)

22 Í ni má, ijui í je fitilai ara. Bii ijue wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. 23 Amma bii ijue kù waa ne baani, arae m̄o fei í wa si ilu kukui. Na ñu, mii iyi í ne ku cee inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

Ilaaõ ku dasi naane

(C̄õ Luku 16:13; 12:22-31)

24 Jesu í s̄õ ña má í ni, ine ḡo kaa ȳok̄o ku cea laf̄e minji ice aj̄o. Nt̄o nt̄o, á cé ine ak̄a n̄o ku bi ine ak̄a, walak̄o á jirima ine ak̄a n̄o ku donda ine ak̄a. I kaa ȳok̄o i too Ilaaõ do fia aj̄o ña.

25 Na ñu ñ wa n s̄õ ñei, i maà ya maa weewea do mii iyi aa je i maa weeõ ña, walak̄o do j̄ine iyi aa dasi ña. Kuweei aman̄e í re ije, ara m̄o í re j̄ine. 26 I c̄õ yei ña iyi á waa fo lele. A kù waa gb̄e hee a da nḡoḡo a dasi suu. Do ñu fei, Baa ñu yei iyi í wa lele wa wo ña. I kù mà ña iyi beere ñu í re ti yei ñau be? 27 Yooi si ino ñu na kuweewea á ȳok̄o ku k̄õsi kus̄i ad̄õ baa keeke.

28 To, na mii í ce í ya maa weewea do ideí j̄ine ña. I c̄õ bei wua ña à ya da koko si in̄o sako mee. A kù waa ce ice a ci ya n̄o a w̄õ ac̄õ. 29 Amma ñ wa n s̄õ ñe, baa Salom̄õ ilaalu n̄lau, do amboe n̄la n̄lae fei kù ne j̄ine iyi boodae í to kokoi j̄i ñau be baa ak̄a. 30 F̄of̄o í weei n̄nyi do kus̄lae amma ala aa dasi inai. To, bii Ilaaõ í mua f̄of̄o ña iyi aa na a dasi ina booda ku sla beebe, kaa ȳok̄o ku mu ñu nyau ku re f̄of̄o ñau be de. I kù ye naane ñu kù la? 31 Na ñu, i maà ya weewea i ni ña, mii aa ka je, mii aa ka m̄o, walak̄o mii aa ka biid̄ ara nwa. 32 Hai mà ideí Ilaaõ ñai à ya maa kpataa mii ñau be fei, amma Baa ñu yei iyi í wa lele í mà iyi í ne bukaatai mii ñau be fei ña. 33 Na ñu, i hanya tit̄a ña i ce id̄õbii Ilaaõ do bei aa ce í j̄õ bommae ku b̄o waju. Iyi í gbe bei fei Ilaaõ á k̄õ ñu si. 34 Aj̄o fei wahalae í ya tooi. Na ñu, i maà kpataõ ala ña, domi ala m̄oi á mà tee.

7

Idei kiiti

(C̄õ Luku 6:37-38, 41-42)

1 Jesu wa f̄o má í ni, i maà ya kiiti ine ña ku ba Ilaaõ m̄o ku maà kiiti ñu. 2 Nt̄o nt̄o, ñ wa n s̄õ ñei, do yaase bei í ya maa kiiti ine ña, beebe m̄oi Ilaaõ m̄o á naa ku kiiti ñu. N̄o si ḡua bii í w̄aõ ine ña, si be m̄oi aa w̄a ñu m̄o. 3 Na mii í ce í waa ye f̄of̄o keeke iyi í wa si ijui kpaasie n̄o i kù ye j̄i ite iyi í wa si tite. 4 Beirei aa ce í s̄õ kpaasie í ni, j̄õ n nyae f̄of̄o si ijue, aw̄o iyi j̄i ite í wa si tee. 5 Aw̄o ilu muafitii, j̄õ í tako i nya j̄i ite iyi í wa si ijue tit̄a ku ba i ye ilu s̄aa s̄aa, i bei i nya f̄of̄o iyi í wa si ijui kpaasie.

6 I maà nyõ lege jiida ñu ña si wajui kuus̄õ ña ku ba a maà teese. N̄o i maà ti i na aja ña mii kumá ña ku ba a maà na a sinda a ño ñe*.

* 7:6 Yaasei ideui í je, kuwee jiida ñu yei í ne hai bi Ilaaõ, i maà ti i fo idee bi ine ña iyi á ye bei kuus̄õ ña iyi á kù bi beereideu ku mà, ku ba a maà teese. N̄o i maà ti i fo idee bi ine ña m̄o iyi á ye bei aja ña iyi aa naa a sinda a ño ñe.

*Idei kutɔɔ**(Cɔ Luku 11:9-13)*

⁷ Jesu í ni má, í ya tɔɔ ɲa, aa mu nɲe. I ya dede ɲa, aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cí nɲe. ⁸ Ntɔ ntɔ, ine iyi í ya tɔɔ fei, aa mua. Ine mɔ iyi wa dede fei, á ba. Ine mɔ iyi wa cã gambo fei, aa cla lafɛe. ⁹ Yooi í wa si inɔ nɲe ihɛ iyi bii amae í tɔɔe pɛɛ á so kuta ku naa. ¹⁰ Bɛɛbe mɔi ine kãma kù wɛɛ iyi bii amae í tɔɔe cɛɛ á so nɲo ku naa. ¹¹ Debei, bii inɲe iyi í ya ce laalɔ ɲa ì mà mii jiida ku na ama nɲe ɲa, ì waa tamaa mà Baa nɲe iyi í wa lele kaa yɔkɔ ku mua ine ɲa iyi à waa tɔɔe mii jiida ku re bɛɛbe ɲa?

¹² Na nɲu, mii iyi ì bi ine ɲa a ya ce nɲe fei, inɲe mɔ í ce nɲa bɛɛbe ɲa, domi iyi bei í je icui idei kukɔsii walii ɲau do ti woodai Moizi.

*Ande iyi kù cí**(Cɔ Luku 13:24)*

¹³ Í sɔ ɲa má í ni, koofa nla do kpãa ku cí ɔ í wɛɛ, do minjisia ku mongolo ɔɔ iyi wa bɔ ala nwa. Í lɔ do koofa ku mongolou ɲa, domi koofa nla do kpãa ku cíu, bi ikui wa bɔ, nɔ ine nkpɔi wa too do bɛ. ¹⁴ Amma kpãa iyi wa bɔ bi kuwɛɛ hai tã í mante, andɛɛ kù cí. Nɔ ine ɲa iyi à ye kpãau à waa tooɛ a kù kpɔ.

*Idei jli do isoɛ**(Cɔ Luku 6:43-44)*

¹⁵ Jesu í ni má, í ya ce laakai ɲa do walii ilu ibo ɲa. À ya naa bi tu ɲei do daa didɔ bei angudã ɲa, amma idɔ ɲa í yei bei idɔi mbo ɲa. ¹⁶ Aa yɔkɔ ì mà ɲa ɲai si kookoosu ɲa ɲa bei à ya mà jli hai si isoɛ. A ci ya ka isoí rezɛɛ si agũ. Nɔ a ci ya ka figi si agũ fufũ. ¹⁷ Jli jiida fei iso jiidai í ya so, nɔ jli laalɔ mɔ ku so iso laalɔ. ¹⁸ Jli jiida kaa yɔkɔ ku so iso laalɔ, bɛɛbe mɔi jli laalɔ kaa yɔkɔ ku so iso jiida. ¹⁹ Nɔ jli iyi kù waa so iso jiida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà jli hai si isoɛ, bɛɛbe mɔi aa mà walii ilu ibo ɲa hai si kookoosu ɲa.

*N kù mà ɲe ajɔ kãma**(Cɔ Luku 13:25-27)*

²¹ Jesu í ni má, kù je ine iyi wa kpem Lafɛɛ Lafɛɛ feii á na ku lɔ si bommai Paaɔ, bii kù je ine ɲa iyi à waa ce idɔɔbii Baam iyi í wa lele. ²² Ajɔ nɲu bɛ, ine nkpɔi á maa ni, Lafɛɛ Lafɛɛ, a kù ce walii do irie? A kù lele inei inɔɔko ɲa do irie? A kù ce maamaake nkpɔ do irie? ²³ Amma an sɔ ɲa si wajui ine fei n ni, n kù mà ɲe ajɔ kãma. I sekee hai bi tom, inɲe iyi í kù ce idɔɔbim ɲa.

*Idei woo ma ile minji ɔɔ ɲa**(Cɔ Luku 6:47-48)*

²⁴ Jesu í kpa nɲa mɔnda má í ni, na nɲu, ine iyi í gbɔ ide iyi ñ wa n fɔu ihɛ fei nɔ wa jirimae, á yei bei mɔkɔ ilu bisi iyi í ma ileɛ si kuta. ²⁵ Ijɪ í rɔ, ido í kɔ í nikã, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai à maa. ²⁶ Amma awɔ iyi ì gbɔ ide iyi ñ wa n fɔu ihɛ fei nɔ ì kù saalue, aa yei bei mɔkɔ nnyei iyi í koo í ma ileɛ si sãai ido. ²⁷ Ijɪ í rɔ, ido í kɔ í nikã, nɔ fufu nla nla í dede si ileu, nɔ í cuku í lege fei.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbe í tã, ɲɔi zamaau í biti do si bei wa kɔ ɲa si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í jɔ do yiikoi wa kɔ ɲa si, kù je bei woo kɔ ine ɲa si wooda nɲa ɲau.

8*Jesu í jɔ dinte ɔɔ í ba iri**(Cɔ Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)*

¹ Jesu í sō ŋa ide ŋau ihē feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ŋoi zamaa nla gō wa tooe. ² Nō dintē gō í naa í sēebata si wajuē í ni, Lafēe, bii í bi, aa yōkō í jò n ba iri n je inē iyi í má. ³ Ŋoi Jesu í yō awōe í luu nō í ni, ñ bi. Ba iri nō í je inē kumá. Bē gbakā í ba iri hai si bōōe. ⁴ Nō Jesu í sōo í ni, gbō, maà sō inē gō ideu ihē, amma koo nyisi araē bi woo weei Ilaaōu, nō í ce kuwee iyi Moizi í jilēu. Kuweeu bei á nyisi ŋa iyi í je inē iyi í má bebei.

Jesu í jò amaacei inē ngboi sooge gō ŋa í ba iri
(Cō Luku 7:1-10; Zāa 4:43-54)

⁵ Ŋoi Jesu í bō Kaperanumu. Waati iyi í lō inō iluu ŋoi inē ngboi sooge cō gō í koo í tōe ku faaba ŋŋu, ⁶ í ni, Lafēe, amaacem wa ce bōō kpasē, ci ya yōkō ku wu baa awō, wa kpāa iju ntō ntō. ⁷ Ŋoi Jesu í ni, í sīa, an koo n faabaē. ⁸ Amma inē ngboi sooge ŋau í jēaa í ni, Lafēe, n kù to í lō kpasēm. Baa hai ihē fō ide, amaacem nōu á ba iri. ⁹ Amu takam, ñ nē inē ngbo ŋa iyi ñ wa n jirima, nō ñ nē sooge gō ŋa mō iyi ñ wa n gbā. Inē akā ŋŋa iyi ñ bē á kooi, inē iyi ñ kpe mō á naai, nō icē iyi ñ ni amaacem ku ce ŋŋui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gbō ideu í biti nō í sō inē ŋa iyi à waa tooe í ni, ntō ntō, baa si inōi inēi Izireli ŋa fei n kù ye inē iyi í yōkō í dasim naane nla bei inēeu ihē. ¹¹ An sō ŋe, hai je Zuifu nkpō á na ku naa hai do bii fei a buba si bommai Ilaaō. Anjai aa je do Aburhamu do Izaaki do Zakōbu bala ŋŋe ŋa ajō. ¹² Amma ŋŋe, tōku ŋŋa ŋa iyi í jō inēō ŋa í wa bē aa nyo ŋŋe angule si ilu kuku. Tengí bei aa lesi awō si iri í maa kpataō ŋa. ¹³ Nō Jesu í sō inē ngboi sooge ŋau í ni, bō kpasēe. Fei ndēe á ce si bei í dasi naaneu. Bē gbakā amaaceu í ba iri.

Jesu í jò bōō nkpō í ba iri
(Cō Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)

¹⁴ Si anyiē, Jesu í bō kpasēi Piēe, í koo í ba iyei aboi Piēe kù waa nē baani, wa sūō ara gbāa. ¹⁵ Ŋoi Jesu í lu awōe nō ara gbāau í nya. Nō abou í dede í yaaē.

¹⁶ Iyi ale í le, à naa Jesu inē ŋa iyi à nē inēi inōoko ŋa wa nkpō nkpō. Nō í lele inēi inōoko ŋau do ide ku fō, nō inē ŋa iyi à waa ce bōō fei í jò à ba iri. ¹⁷ Í ce ŋŋu ŋau bei ku ba ide iyi walii Ezai í fōu ku kō iyi í ni, ŋŋu takae í so gbugbā hai nē nwa nō í nya bōō nwa ŋa.

Inē ŋa iyi à bi Jesu ku too
(Cō Luku 9:57-62)

¹⁸ Ajō ŋŋu gō, zamaa nkpō gō í kaako Jesu. Iyi Jesu í ye ŋa ŋoi í sō mōcōe ŋau í ni a bō icei tenkuu do ikpa ihō. ¹⁹ Hee a maa nē ŋoi woo kō inē ŋa si wooda gō í naa bi tēe nō í ni, Mēetu, an tooe bii í waa bō fei. ²⁰ Nō Jesu í sōo í ni, inŋa ŋa à nē kolo ŋa nō baa yei ŋa mō à nē bi ku sū. Amma amu Amai Amane n kù nē bii an koo n sū n sími. ²¹ Nō inē akāi mōcōi Jesu gō mō í ni, Lafēe, jò n koo n si baam wa titā. ²² Amma Jesu í jēaa í ni, awō de toom wa, nō í jò iku ŋa a si iku ŋŋa ŋa.

Jesu í leektufu si tenku
(Cō Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)

²³ Si anyii ŋŋu, Jesu í lō akōi inyi nō mōcōe ŋa mō à lō à tooe. ²⁴ Iyi à waa nē ŋoi fufu nla gō í dede si tenkuu hee kutāngām ndii inyiū wa bii akōu. Amma Jesu wa sí njoō. ²⁵ Ŋoi mōcō ŋau à koo à jūu à ni, Lafēe, faaba wa, à waa bō nfe ku ce.

²⁶ Ŋoi Jesu í sō ŋa í ni, naane ku dasi ŋŋe kù la. Na mii í ce í jò njo wa mu ŋe ŋa.

Iyi í fō bēēbē í tā, ŋoi í dede í la si inyiū do fufuu nō à coko sōm sōm. ²⁷ Nō mōcō ŋau fei à biti à waa ni, inē dimi yoomai ihē. Baa inyi do fufu ŋa fei à waa jirima ideē.

Jesu í lele inei inooko ña hai si ine minji gò ña

(Cò Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ihõ si ilèi Gadara, ñoi amane minji gò ña à fita wa hai bi ku si iku ña à kòo wa. Ine ñau à ne inei inooko ku gaabu ntò ntò hee í jò ine gò ci ya je ku too kpāau. ²⁹ Nò à dõ anu à ni, mii í wa si gāmei awae ña, awò Amai Ilaaõ. Í naa ku kpā wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ Nò à hõnne kuusòo gaa gò ña waju à waa je. ³¹ Nò inei inooko ñau à tòo Jesu à ni, bii í waa lele wai, jò kaa mu kuusòo gaa ñau ihõ. ³² Nõoi Jesu í sõ ña í ni a koo. Nò à fita hai si ine ñau à koo à mu kuusòo ñau. Nò kuusòo gaa ñau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, inyi í je ña.

³³ Woo degbe kuusòo ñau à sa à ne ino ilu à koo à sisia ine ña ideu fei do bei à cea ine minji ñau. ³⁴ Nò inei ino ilu ñau fei à fita à bõ Jesu ku cò. Iyi à koo à yòo ñoi à tòe ku fita hai ilèi ide ñja.

9

Jesu í jò wēegē gò í ba iri

(Cò Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi ine ñau à tòe ku fita hai ilèi ide ñja ñoi Jesu í lo akoi inyi í kua icei tenkuu má. Í ne ilui ñju takae *. ² Nõoi ine gò ña à naa wēegē gò wa, wa sũ si makee. Iyi Jesu í ye naane ku dasi ñja, nò í sõ wēegēu í ni, baakòom, maà mōngò temua, ñ kpa idei dulum de. ³ Wee woo kò ine ña si wooda gò ña à wa be. Iyi à gbò wa fò beebe ñoi à waa lasabu si idò ñja à waa ni, ineeu ihē wa bu Ilaaõ. ⁴ Jesu í bei í mà ide iyi à waa lasabu ñoi í ni, na mii í ce ì waa ce lasabu laalò beebe ña. ⁵ Si ide minji ñau ihē, yoomai kufōe í faala í re, ine ku sõ ine gò ku ni ñ kpa idei dulum de, walakò ku ni ku dede ku ne. ⁶ Amma ñ bi í mà ña iyi amu Amai Amane ñ ne gbugbā n kpa idei dulum dii ine ña si andunya.

Iyi í fò beebe í tã ñoi í sõ wēegēu í ni, dede í so makee í bõ kpasē.

⁷ Nõoi wēegēu í dede í ne ide. ⁸ Wee ine nkpò nkpò í wa be. Iyi à yòo beebe ñoi njo í mu ña à waa saabu Ilaaõ do iyi í na amane dimii yiikou be.

Jesu í kpe Matie

(Cò Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ Nõoi Jesu í dede hai be í bõ ino iluu. Iyi wa ne ñoi í ye mākò gò iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiaí lempoo. Nõoi í sōo í ni, toom wa. Nò Matie í dede í tooe.

¹⁰ Si anyie Jesu wa je kpasēi mākòu, ñoi woo gba fiaí lempoo do ine nkpò gò ña má iyi kuwēe ñja kù sía à naa à buba bi Jesu do mōcōe ñau. ¹¹ Wee Farisi gò ña à ye ña, nò à bee mōcōe ñau à ni, na mii í ce Mēetu ñje wa je do woo gba fiaí lempoo do ine laalò ña. ¹² Iyi Jesu í gbò ide ñja ñoi í ni, ilu baani ña a kù ne bukaatai ilu iwò bii kù je bõ ña. ¹³ N wa n sõ ñei, n kù naa ku kpe ine dee dee ña, amma dulum ñai ñ naa ku kpe. I koo í bee yaasei kukòu iyi í ni, Ilaaõ í ni, ñ bi í ce araarei ñje ña ku re í ceem kuwee.

Idei anu ku dī

(Cò Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Zāa woo dasi inyi mō í ne mōcō ña. Mōcōe ñau à naa bi Jesu nò à beee à ni, na mii í ce awa do Farisi ñau à ya ka dī anu amma awò, mōcōe ña a ci ya dī anu. ¹⁵ Nò Jesu í je ñja í ni, kpaasii mākò titõ ña aa ne ino kufò gò waati iyi mākò

* ^{9:1} ilui ñju takae kù je Betelehemu bii à buu. Kù nò kù je Nazareti bii à biie. Amma Kaperanumui wa fāa, ilu bii í buba wa ceò icee.

titõu í wa inõ nñai? Aawo, amma ajo go wa naa iyi aa nya mækò titõu hai si inõ nñá. Waati beɛbe aa dí anu.

¹⁶ Nñoi í kpa nña mǎnda í ni, inɛ go kaa sɔ jaɛ ngbo do titõɛ ku tǎtǎɛ. Bii í ce beɛbe, titõu á ga jaɛ ngbou ku kǎosi. ¹⁷ Beɛbe mǎi a ci ya dasi v̄ɛɛ titõ iyi wa gba si bǎgɔ bata ngbo nña. Bii í ce beɛbe, bǎgɔ bata ngbo nñau aa gai, nǎ v̄ɛɛu ku níkǎ, bǎgɔ nñau mǎ á ce nfe. Á ya dasi v̄ɛɛ titõi si bǎgɔ titõ nña. Baa bii wa gba, bǎgɔu kaa ga.

Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu ibǎi Jesu

(Cǎ Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa sǎ nña ideu ih̄ɛ nñoi inɛ ngbo go í naa í sɛɛbata si wajue í ni, ama inaabom wee í ku nsei nsei, amma naa le sie awǎ ku jí má. ¹⁹ Nǎ Jesu í dede do mǎcǎɛ nña á too mǎkǎu.

²⁰ Waati iyi á dasi kpǎa á waa ne, inaabo go wa too nña. Abou wa ce bǎoi awǎ ku mu hai adǎ maateɛji wa. Nñoi í bǎ do anyii Jesu í koo í lu it̄i ibǎɛ. ²¹ Í ce beɛbe si na iyi í jǎ í fǎ si idǎɛ í ni, baa bii jaɛi n̄ ba n̄ lu an ba iri. ²² Nñoi Jesu í sinda í cǎo nǎ í ni, abooyi, maà mǎngɔ temua, naaneɛi í faabaɛ. Be gbakǎ abou í ba iri.

²³ Nñoi Jesu í mǎsi isɛɛnɛɛ í to kpas̄i inɛ ngbou í ye woo fá gaasiai iku nña do zamaa nla nla go wa dǎ anu. ²⁴ Nǎ í ni, í fita hai ih̄ɛ. Ama inaabou kù ku, wa sí nñooi, nǎ á waa yaakoɛ. ²⁵ Nñoi Jesu í jǎ inɛ nñau á fita nǎ í lo í mu awǎi mud̄ɛu nǎ í dede. ²⁶ Nǎ laabaau ideu í fangaa si ilɛu fei.

Jesu í jǎ fɛɛju minji go nña á ye ilu

²⁷ Nǎ Jesu í ne hai be. Si isɛɛnɛɛu fɛɛju minji go nña á tooɛ á waa dǎ sie anu, á waa ni, tǎkui ilaalu Davidi, ce araare nwa í jǎ ka ye ilu. ²⁸ Nñoi Jesu í ne hee í to kpas̄ɛ. Nǎ fɛɛju nñau á naa bi tɛɛ nǎ í bee nña í ni, í dasi naane nña iyi an yǎkǎ n coo? Nǎ nña mǎ á ni, oo, Laf̄ɛ. ²⁹ Nǎ Jesu í lu iju nñau í ni, ku ce nñɛ si bei í dasi naane nña. ³⁰ Nǎ á ye ilu. Nǎ Jesu í sǎ nña í kǎnkǎn du nña í ni, í gbǎ nña, í maà sǎ inɛ go ideu ih̄ɛ. ³¹ Amma iyi á sekɛɛ gbakǎ á lǎsi laabaaui Jesuu ku sisi si ilɛu fei.

Jesu í jǎ dekt̄ go í gbǎ ide

³² Nǎ Jesu do mǎcǎɛ nña á ne hai be, nñoi á naa Jesu inɛ go wa. Inɛɛu inɛi inǎoko dekt̄ go í muu. ³³ Nǎ Jesu í lele inɛi inǎokou. Iyi í lelee gbakǎ nǎ mǎkǎu í lǎsi ide ku fǎ. Inɛ nña á biti á wasi ku ni, a kù ye dimie si ilei Izireli ajo kǎma. ³⁴ Amma Farisi nñau á ni, Seetam ilaalui inɛi inǎoko nñau í muaa gbughǎ ku leleð nña.

Jesu í ce araare inɛ nña

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla nña do si ilɛeko nña, wa kǎ inɛ nña si cio ile bii Zuifu nña á ya ce kutǎtǎ nña nña, nǎ wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaǎ nǎ í jǎ bǎo nña do kǎo nña fei á ba iri. ³⁶ Iyi í ye zamaau, araare fei í muu, domi á wɛɛ do biti, inõ nñai fei í fǎ, á wɛɛ nña bei angudǎ nña iyi á kù ne woo degbe. ³⁷ Nñoi í sǎ mǎcǎɛ nña í ni, amaaje iyi í j̄la í to ku da í kpǎ, amma woo da nñau á kù kpǎ. ³⁸ Na nñu, í tǎo ilu ikou ku be woo da nña wa má.

10

Irii mǎcǎ maateɛji nñau

(Cǎ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii nñu, Jesu í kpe mǎcǎ maateɛjie nñau í tǎtǎo nña bi tɛɛ. Nǎ í mu nña yiiko a leleð inɛi inǎoko nña nǎ á jǎ kǎo nña á ba iri do inɛ nña iyi á waa ce bǎo dimi ikǎ ikǎ fei. ² Irii woo be maateɛji nñau wee. Sinte, Simǎo iyi á ya kpe Piɛɛu do ifǎɛ Anderee, do ama minjii Zebedee nña Zaaki do ifǎɛ Zǎa, ³ do Filipu do Baatelemi,

do Tomaa, do Matie iyi í tako í je woo gba fiái lempoo, do Zaaki amai Alifee do Tadee, ⁴ do Simáo inei igbei Zelotu ^{*}, do Zudasi Isikarioti, ine iyi á na ku zambaëu.

Jesu í be mɔcɔ maateji n̄au
(Cɔ Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)

⁵ Jesu í be amanɛ maateji n̄au nɔ í s̄ɔ n̄a bei n̄ju í bi a ce. Í ni, i maà bɔ bi dimi mmu n̄a, nɔ i maà lɔ si iluú inei Samari kãma n̄a. ⁶ Amma i bɔ bi inei Izireli n̄a, an̄a iyi á n̄yɔ bei ama angudã n̄a. ⁷ I koo i waazo n̄a i ni, Ilaađ í maai ku je bommaɛ. ⁸ Nɔ i j̄ɔ b̄ɔ n̄a a ba iri nɔ i j̄l iku n̄a, i j̄ɔ diinte n̄a a ba iri a je ine kumã, nɔ i lele inei inɔoko n̄a iyi á wa si ine n̄a. Si bei í ba hai ne kusã n̄a, in̄e mɔ i na hai ne kusã. ⁹ I maà ti i so fia n̄a. ¹⁰ I maà ti i so bɔgɔ, i maà ti i so ibɔ minjisia, wala baata, wala golo. I maà so mii n̄au be kãma n̄a si na iyi í j̄ɔ woo ce ice í ne kpãai a náa bukaatai mii iyi í ne ku maa wɛɛɔ.

¹¹ Bii í to ilu nla walakɔ si ilɛko gɔ, i dede ine iyi í jesi ku gba n̄e, nɔ i buba kpasɛ be n̄a hee ku to aji iyi í waa ne hai si iluu. ¹² Bii í lɔ kpasɛ gɔ i ya ce ine n̄au fɔɔ í ni n̄a, laakai ku s̄u ku wɛɛ do in̄e. ¹³ Bii á gba n̄e, laakai ku s̄tu á wɛɛ do an̄ai, amma bii a kù gba n̄e, á baa si n̄ei. ¹⁴ Si ilu gɔ wala si kpasɛ gɔ, bii ine n̄au á kɔ ku gba n̄e, hee má je a gbɔ ide n̄n̄e, i ne hai be nɔ i gbugbã n̄n̄a irurui baata n̄n̄e n̄a ku ba ku je n̄n̄a sɛɛda iyi kiitii Ilaađ á naa si n̄a. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, an s̄ɔ n̄e, si aji kiitii, Ilaađ á ce araarei inei Sodomu do Gɔmɔɔ † n̄a ku re inei ilu dimi beɛbe n̄au be

Ijuukpã iyi á naa
(Cɔ Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)

¹⁶ Jesu í s̄ɔ n̄a má í ni, wee ñ wa n̄ be n̄e nɔ aa ye n̄ai bei angudã n̄a si inɔi mbo n̄a. Na n̄ju, i j̄ɔ i ne bisi bei n̄jo n̄a, ‡, nɔ i je hai ce laalɔ bei ankasiidi n̄a. ¹⁷ Nɔ i ce laakai n̄a si na iyi í j̄ɔ ine gɔ n̄a aa na a mu n̄e a bɔɔ n̄e bi ku ce kiiti, aa nɔ a cã n̄e ile bi ku ce kutɔtɔɔ n̄n̄a n̄a. ¹⁸ Aa bɔɔ n̄e si wajui ilu ile n̄a do bi amanlu n̄a na irim, ku ba i je sɛɛdam si waju n̄n̄a n̄a do bi dimi mmu n̄a. ¹⁹ Amma bii á bɔɔ n̄e bi ku kiiti, i maà ti i biti do ide iyi aa fɔ n̄a wala do yaase bei aa fɔɔ n̄a. Bii waatiu í to, Ilaađ á mu n̄n̄e ide iyi aa fɔ n̄a. ²⁰ Nɔ ide iyi aa fɔ n̄a kaa je ide n̄n̄e, á naai hai bi Hundeí Ilaađ Baa n̄n̄e iyi í wa si n̄e.

²¹ Ine gɔ n̄a aa zamba ifɔ n̄n̄a n̄a walakɔ igbã n̄n̄a n̄a ku ba a kpa n̄a. Beɛbe mai baa n̄a aa maa cea ama n̄n̄a n̄a. Amu n̄a mɔ aa dede si baa n̄n̄a n̄a ku ba a kpa n̄a. ²² Ine fei á cé n̄ei na irim, amma ine iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba. ²³ Bii á waa kpã n̄e iju si ilu gɔ i sa i bɔ ilu mmu. Ntɔ ntɔ, an s̄ɔ n̄e, i kaa dabii si ilei Izireliu i kpa irie n̄a amu Amai Amanɛ n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kɔsie, amaace mɔ ci ya re lafɛɛɛ. ²⁵ Na n̄ju, í s̄la ama cio ku jesi a cea n̄ju bei á cea woo kɔsie. Beɛbe mai, í s̄la amaace mɔ ku jesi a cea n̄ju bei á cea lafɛɛɛ. Bii á waa kpe amu ilu kpasɛu Seetam, aa sɔ in̄e inei kpasɛɛ n̄au iri laalɔ iyi í re beɛbe.

Njoi ine iyi í j̄ɔ í ce n̄a
(Cɔ Luku 12:2-7)

²⁶ Nɔ Jesu í ni má, do n̄ju fei i maà ce n̄jo n̄n̄a n̄a, domi ngɔgɔ kù wɛɛ iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, nɔ asii kãma kù wɛɛ iyi a kãa na a mà. ²⁷ Iyi ñ wa n

^{*} **10:4** igbei Zelotu inei igbei Zelotu n̄ai á waa jabu ku ba Zuifu n̄a a ne ara n̄n̄a hai si awɔi inei Romu n̄a.

† **10:15** Sodomu do Gɔmɔɔ Ilu minji n̄au, Ilaađ í tako í lege n̄a á kpaɔ bomma si na iyi í j̄ɔ dulum dii ine n̄n̄a n̄a í caa. ‡ **10:16** í j̄ɔ i ne bisi bei n̄jo n̄a I cɔ K.A. 3:1. Í ni n̄jo í ne bisi í re in̄ai sako iyi Ilaađ í taka fei.

sō ŋe si ilu kuku, i fɔɔ si inya kumá ŋa. Iyi ì gbɔ si asii ŋa i cā kɛsɛɛdɛɛ. ²⁸ I maà ce njoì inɛ ŋa iyi aa kpa ara nɔɔ akā, nɔ a kaa yɔkɔ a kpa hunde. Amma i ce njoì inɛ iyi á yɔkɔ ku kpa ara do hunde ajɔ si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji súú akā ba. Do nɔɔ fei, Ilaaɔ wa mà baani nɔɔ. Baa akā nɔɔ ci ya nɔ ku ku iyi kù jɛ do kumásiɛ. ³⁰ Iɛ mɔ, hee do ntoì iri nɔɔ ŋa fei Ilaaɔ í mà jla nɔɔ. ³¹ Na nɔɔ, i maà ce njo ŋa, bɛɛɛ nɔɔ í re yei ŋa hee bii í jì.

³² Na nɔɔ, inɛ iyi í fɔ si wajui amanɛ ŋa í ni nɔɔ í gbam, amu mɔ an gbaw si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma inɛ iyi í kɔsim si wajui amanɛ ŋa, amu mɔ an kɔsiɛ si wajui Baam iyi í wa lele.

Kù jɛ laakai ku sù, ijai
(Cɔ Luku 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Í sō ŋa má í ni, i maà tamaa mà laakai ku sùì n̄ naa nɔɔ wa si andunya. Aawo, ijai n̄ naaò wa. ³⁵ N̄ naa ku kosi ama inɛmɔkɔ do baɛi, ama inaabo mɔ do iyee, aso mɔkɔ mɔ do iyee mɔkɔɛ. ³⁶ Inɛi kpasɛ nɔɔ ŋaì aa jɛ mbɛɛ nɔɔ ŋa.

³⁷ Inɛ iyi í bi baɛ walakɔ iyee í rem, lafɛɛ kù to ku jɛ inɛm. Bɛɛɛ mɔì inɛ iyi í bi ama inɛmɔkɔɛ walakɔ ama inaaboɛ í rem, lafɛɛ kù to ku jɛ inɛm. ³⁸ Inɛ iyi kù jesi nɔɔ ku so jli ku gaauɛ ku toom do wa, kù to ku jɛ inɛm. ³⁹ Inɛ iyi í bi ku jɛ kuwɛɛ do idɔɔbiɛ á na ku kuɛ. Amma inɛ iyi í kɔsi kuwɛɛ na irim, lafɛɛ á na ku báa ntɔ ntɔ.

Idei riba
(Cɔ Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni má, inɛ iyi í gba ŋɛ í gbam nii, nɔ inɛ iyi í gbam í gba inɛ iyi í bɛm wai. ⁴¹ Inɛ iyi í gba walii si na iyi í jò Ilaaɔ í bɔò wa, Ilaaɔ á na nɔɔ mɔ ribai walii, nɔ inɛ iyi í gba amanɛ iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɔ si na iyi í jò í jɛ dee dee, Ilaaɔ á na nɔɔ mɔ ribai inɛ dee dee. ⁴² Inɛ mɔ iyi í mua taaka go baa inyi tútú si na iyi í jò í jɛ mɔcɔm, n̄ wa n̄ sō ŋeì, lafɛɛ kaa kua ribaɛ pai.

11

Woo bei Zāa ŋa
(Cɔ Luku 7:18-35)

¹ Waati iyi Jesu í sō mɔcɔ maateejie ŋau ide ŋau fei í tã, ŋoì í nɛ hai be í koo í dabii si iluì Galilee ŋau í kɔ inɛ ŋa si cio nɔ í ce nɔɔ waazo. ² Wee waati bɛɛɛ Zāa woo dasi inyiú í wa piisɔ. Nɔ hai ile piisɔ be í gbɔ baauì icei Jesu iyi á ya kpe Kirisi. Njoi í bɛ siɛ mɔcɔɛ go ŋa ³ a koo a bɛɛ a ni, awɔì ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu go. ⁴ Nɔ Jesu í jɛ nɔɔ í ni, i koo i sisia Zāa mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ ŋa. ⁵ Fɛɛju ŋa à waa ye ilu, woo sukute ŋa à waa nɛ dee dee, dinte ŋa à ba iri à jɛ inɛ kumá, dekl ŋa à waa gbɔ ide, iku ŋa à jì, nɔ a waa sisia ilu are ŋa laabaau jiida. ⁶ Ilu inɔ didɔì inɛ iyi kaa nyiò anyi si naanɛ ku dasie na irim.

⁷ Iyi mɔcɔi Zāa ŋau à gbɔ bei Jesu í fɔ, ŋoì à sinda à nɛ. Waati iyi à waa nɛ, ŋoì Jesu í lɔsi ku sisia zamaau ideì Zāa í ni, mii ì bɔ ku cɔ si gbabuau ŋa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii ì bɔ ku cɔ ŋa. Mà mɔkɔ iyi wa dasi ibɔ ku slau. Aawo, inɛ ŋa iyi à waa dasi iboi fia nkɔ, aŋai à ya wa kabai ilaalu ŋa. ⁹ To, mii ì bɔ ku cɔ ŋa. Mà waliii ì bɔ ku cɔ ŋa. Oo, ntɔ ntɔ an sō ŋe, inɛɛu be í re baa walii. ¹⁰ Zāai kukoi ideì Ilaaɔ wa fāa tengi bii í ni, Ilaaɔ í ni, wee n̄ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpāɛ. ¹¹ Ntɔ ntɔ an sō ŋe, si inɔì inɛ ŋa iyi inaabo ŋa à bí fei, kāmā ŋa kù wɛɛ iyi í re Zāa woo dasi inyi. Amma do nɔɔ fei, baa inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ í roo. ¹² Hai waati iyi Zāa í sinti ku waazo hee do n̄sei

fei bommai Ilaaḍ wa bə wajui do gbugbā, nɔ ilu gbugbā ɲai à ya baa *. ¹³ Moizi í fə ideí bommau si woodaε. Nɔ walii ɲau mɔ, aɲa fei à fə ideε hee í koo í to wa si waatii Zāa woo dasi inyiu. ¹⁴ Í gbɔ ɲa iyi à ni Elii á na ku naa. Bii ì jesi í gbɔ idem ɲa, Zāai í je Eliiu. ¹⁵ Ine iyi í ne ítl iyi à gbɔð ide, ku gbɔ.

¹⁶ Yooi an wāð inei nsei ɲau ihε. À yei bei amu ɲa iyi à waa buba bantuma à sɔ ɲje à waa ni, ¹⁷ à fā ɲje yee nɔ í kù jojo ɲa, nɔ à kɔ ɲje irii iku ɲa nɔ í kù kpata ɲa. ¹⁸ Ñ n bi beεbei si na iyi í jò waati iyi Zāa woo dasi inyiu í naa í ya dī anu nɔ ci ya mɔ vεε, nɔ à ni í ne inei inɔkoi. ¹⁹ Nɔ iyi amu Amaí Amanε n naa, n ya n je nɔ n maan n mɔ, nɔ ine ɲa à ni n bi ije nɔ n je woo mɔ atε, nɔ n je kpaasii woo gba fiaí lempoo ɲa do ilu dulum ɲa. Do ɲɲu fei, à ye iyi bisii Ilaaḍ í je dee dee na ice ɲa iyi wa ce.

Ilu ɲa bii ine ɲa à kɔ ku dasi Jesu naane
(Cɔ Luku 10:13-15)

²⁰ Nɔ Jesu í lɔsi ku gbagba si inei ilu ɲa bii í ce maamaake nkpɔ nkpɔ ɲau si na iyi í jò à kù kpaasi idɔ. ²¹ Í ni, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ɲε, inε inei Kɔrazεε ɲa. Inε mɔ inei Besaida ɲa, inɔ kufɔ nla nlaí á je tu ɲε. Maamaake ɲa iyi à ce si ilu ɲje ɲau ihε, bii í je Tii do Sidɔi †. à coo wo, inei ilu ɲau aa dī saaki a kpatað na irii dulum du ɲa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ²² Na ɲoi í jò n wa n sɔ ɲε iyi si ajoini kiitii ijuukpāi inei Tii do Sidɔ ɲa á tia tu ɲε. ²³ Inε mɔ, inei Kapeɾanumu ɲa, ì waa tamaa ɲa aa so ɲε hee lelei? Aawo, aa kεkε ɲei hee bi ku wai iku ɲa. Ntɔ ntɔ, maamaake nkpɔ nkpɔ iyi n ce si ilu ɲje, bii í je Sodomui n coo wo, iluu á wεε baa nnyi. ²⁴ Na ɲoi í jò n wa n sɔ ɲε iyi si ajoini kiitii ijuukpāi inei Sodomu ɲa á tia tu ɲε.

I naa wa bi tom i naa i gba kustmi
(Cɔ Luku 10:21-22)

²⁵ Waati beεbe ɲoi Jesu í ni, Baaba, awɔ iyi ì je Lafεi lele do ile, n wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo mà ɲa mii ɲau ihε nɔ ì nyisi amu ɲa. ²⁶ Í sɔa Baaba, si na iyi í jò beεbei ì bi.

²⁷ Nɔ í sɔ ine ɲa í ni, Baam nii í daam mii fei si awɔ. Inε kāma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nɔ ine kāma kù mà Baau bii kù je amu Amau do ine ɲa iyi ì bi n nyisi ɲa.

²⁸ Inε iyi ì gbεaji nɔ aso wa wɔ ɲε fei i naa wa bi tom an mu ɲje kustmi. ²⁹ I jesi n lesi ɲε zuugum nɔ i gba ideí ciom ɲa, si na iyi í jò amuu amanε kuro do woo kaye arai. Bii ì waa ce beεbe ɲa, aa ba kustmii hunde ɲje ɲa. ³⁰ Ntɔ ntɔ, zuugum nɔu kù gaabu nɔ aso iyi an kã ɲje kù wo.

12

Jesu do ajoi kustmi
(Cɔ Maaku 2:23-28; Luku 6:1-5)

¹ Si anyii ajo minji, ajoi kustmi gɔ, Jesu do mɔcɔε ɲa à waa too kɔɔi ile gɔ. Nɔ wee ari wa kpa mɔcɔε ɲau ɲoi à wɔ amaaje iyi à gbε si ileu à nunu ijue si awɔ à waa ɲɔ. ² Wee Farisi gɔ ɲa à wa be. Iyi à yɔɔ ɲoi à sɔ Jesu à ni, cɔ, mɔcɔε ɲa à waa ce mii iyi à kù ne kpāai ku ce si ajoi kustmi. ³ Amma Jesu í je ɲɲa í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce si waati iyi ari wa kpa ɲɲu do ineε ɲa? ⁴ Í lɔ kpasεi Ilaaḍ

* **11:12** bommai Ilaaḍ... à ya baa Do yaase mmu gɔ iyi ine á yɔkɔ ku gbɔð má wee, ine ɲa à wasi ku ce kookaai a ba a je inei bommai Ilaaḍu. Nɔ ine ɲa iyi à waa jabu ntɔ ntɔ, aɲai aa lɔ si. † **11:21** Tii do Sidɔ Ilaaḍ í kpa inei ilu ɲau si na iyi í jò kuce ɲɲa ɲa kù sla.

nɔ́ í so p̄ɛɛ iyi à jileá Ilaaḍ í je, n̄ɲu do in̄ɛɛ ɲa. Nɔ́ wee a kù ne kp̄āai p̄ɛɛu ku je, í gbe woo weei Ilaaḍ ɲa aɲa akā. ⁵ M̄à í kù cioe si tiai woodai Moizi ɲa iyi si aɲai kusl̄mi woo wee ɲa iyi à ya ne ice si kpas̄ɛi Ilaaḍ a kù waa jirima aɲai kusl̄mi? Do n̄ɲu fei, a kù je ilu taale ɲa. ⁶ Amma an s̄ɔ ɲe iyi in̄ɛ ɔ́ í wa ih̄ɛ iyi í ne b̄ɛɛɛ í re kpas̄ɛi Ilaaḍ. ⁷ Kukoi idei Ilaaḍ wa fɔ́ í ni, Ilaaḍ í ni, ñ bi í ce araarei n̄je ɲa ku re í ceem kuwee. Bii í je í mà yaasei ideu b̄ɛ ɲa wo í kaa maa ye taale hai ne taale ɲa. ⁸ Nɔ́ aa mà ɲa iyi amu Amai Amane ñ je in̄ɛ ngboi aɲai kusl̄mi.

Ine iyi awɔ akāe í ku
(Cɔ́ Maaku 3:1-6; Luku 6:6-11)

⁹ Nɔ́ Jesu í ne hai b̄ɛ í koo í lɔ́ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ́tɔ́u. ¹⁰ Wee m̄akɔ́ ɔ́ í wa b̄ɛ, awɔ akāe í ku í gbe. Nɔ́ in̄ɛ ɲa iyi à wa b̄ɛu à bee Jesu à ni, wooda í na in̄ɛ kp̄āa ku jò in̄ɛ ku ba iri si aɲai kusl̄mi? À waa fɔ́ b̄ɛɛb̄ɛi ku ba a ye taale. ¹¹ Nɔ́ Jesu í je n̄ɲa í ni, bii in̄ɛ ɔ́ ɲɛɛ í ne angudā akā nɔ́ í koo í dasi inɔ́ isa baa bii aɲai kusl̄mii, laf̄ɛɛ kaa nyaa? ¹² Amane í bei í re angudā hee bii í j̄l. Na n̄ɲu, in̄ɛ í ne kp̄āa ku ce m̄ii j̄iida si aɲai kusl̄mi. ¹³ Nɔ́ Jesu í s̄ɔ m̄akɔ́ u í ni, t̄ɛ awɔɛ. Iyi í t̄ɔ́ nɔ́ í baa dee dee bei awɔ akāu má. ¹⁴ N̄ɔ́i Farisi ɲau à fita à koo à waa busi n̄je bei aa ce a kpaḍ Jesu. ¹⁵ Amma Jesu í mà si ɲa nɔ́ í ne hai b̄ɛ.

Jesu í je woo ce ice iyi Ilaaḍ í cica

Waati iyi Jesu wa ne, zamaa nla nla ɔ́ í tooe. Nɔ́ í jò in̄ɛ ɲa iyi à je b̄ɔ́ ɲa fei à ba iri. ¹⁶ Amma í s̄ɔ ɲa í k̄onk̄on du ɲa í ni a maà s̄ɔ in̄ɛ ɔ́ in̄ɛ iyi n̄ɲu í je. ¹⁷ Í jò à ba iri ku ba ide iyi walii Ezai í f̄ou ku k̄ɔ́, iyi í ni,

¹⁸ Ilaaḍ í ni,

Woo ce ic̄ɛm iyi ñ cica wee.

N̄ɲui ñ bi j̄iida, siei inɔ́ did̄ɔ́m fei í ya wa.

An daa si Hundem,

Nɔ́ ku sisia dimi fei dee dee ku jem.

¹⁹ Kaa ce kak̄ɔ́ do in̄ɛ ɔ́ hee ku la sie.

B̄ɛɛb̄ɛ m̄oi kaa kosi in̄ɛ ɲa ija si inɔ́ ilu pai.

²⁰ Kaa tambɔ́ ama j̄li iyi í k̄amba wa bi ku ce,

Nɔ́ kaa kpa fitila iyi inya kumáe kù la *

Hee waati koo to si bii á jò dee dee ku jem ku k̄amia in̄ɛ fei,

²¹ nɔ́ kp̄āa ku c̄oi dimi fei kù wa sie.

Jesu wa k̄ɔ́ arae
(Cɔ́ Maaku 3:22-30; Luku 11:14-23)

²² Si anyii n̄ɲu, à naa Jesu m̄akɔ́ ɔ́ wa iyi in̄ɛi in̄ɔ́ko í jò í f̄ɛɛju nɔ́ í dekl̄. Nɔ́ Jesu í faaba in̄ɛɛu, í jò wa ye ilu nɔ́ wa fɔ́ ide. ²³ Nɔ́ zamaaɛu fei í biti à waa ni, debei, á je t̄okui Davidiu m̄b̄ɛ. ²⁴ Amma iyi Farisi ɲau à gbɔ́ ideu, ɲoi à ni, m̄akou ih̄ɛ wa lele in̄ɛi in̄ɔ́ko ɲai do gbugb̄ai B̄ɛelizebuu †. ilaalu ɲa. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ɲa, ɲoi í s̄ɔ ɲa í ni, bomma iyi in̄ɛ ɲa à waa ja aɲa duus̄ɔ́ á na ku gbe ngbe. B̄ɛɛb̄ɛ m̄oi ilu walak̄ɔ́ kpas̄ɛ ɔ́ iyi in̄ɛɛ ɲa à waa ja aɲa duus̄ɔ́ kaa na ku kp̄ɛ. ²⁶ Na n̄ɲu, bii Seetam wa lele arae, wa ce iḡũ do araei, bommae kaa kp̄ɛ. ²⁷ Bii í je do gbugb̄ai B̄ɛelizebuu ñ wa n leleò in̄ɛi in̄ɔ́ko ɲa, to, do gbugb̄ai yooi m̄ac̄ɔ́ ɲɛɛ ɲa m̄o à waa leleò ɲa. Debei aɲa taka ɲa aa ye taale n̄ɲɛ. ²⁸ Amma bii do gbugb̄ai Hundei Ilaaḍ ñ wa n leleò in̄ɛi in̄ɔ́ko ɲau, n̄ɲu b̄ɛ wa nyisi iyi Ilaaḍ í sinti ku je bommae si anini n̄ɲɛ.

* **12:20** ama j̄li... fitila iyi inya kumáe kù la ama j̄li do fitilau in̄ɛ ɲa iyi gbugb̄a ɲa kù lai wa f̄aa.

† **12:24** B̄ɛelizebuu iri iyi à s̄ɔ Seetam nii.

²⁹ Beirei inε á ce ku lɔ kpasɛi inε iyi í ne gbugbā ku coo ile bii kù je í tako í dí ilu gbugbāu. Amma bii í dūu á yɔkɔ ku coo ile.

³⁰ Inε iyi kù je tom, mbεem nii. Inε iyi kù waa bam ku tɔtɔɔ, wa fangaæi.

³¹ Na nɔi í ce ñ wa n sɔ ñε, Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ideɪ dulum do arabu fei. Amma inε iyi wa bu Hundei Ilaaɔ, kaa ba a kpa ideɪ dulum dεε pai. ³² Bii amanε wa fɔ laalɔi Amaɪ Amanε Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ideɪ dulum dεε. Amma inε iyi wa fɔ taaleɪ Hundei Ilaaɔ kaa ba a kpa ideɪ dulum ndεε hai nnyi hee do ala fei.

Ji do isoe

(Cɔ Luku 6:43-45)

³³ Jesu í sɔ ña má í ni, à ya mà jlii hai si isoe. Ji jiida iso jiidai í ya so, amma ji laalɔ, iso laalɔi í ya so. ³⁴ Inε inε buu ñai bei njo wukuku. Inε inε laalɔ ña, beirei aa ce í fɔ ide jiidai ña. Mii iyi wa kɔ si idɔε nɔui gelee í ya fɔ. ³⁵ Inε jiidai ide jiidai í ya fɔ. Nɔ ide jiidai í ya naai hai si ide jiidai iyi wa singa si idɔε. Beεbe moi inε laalɔ ide laalɔi í ya fɔ. Nɔ ide laalɔu mɔ í ya naai hai si ide laalɔ iyi wa singa si idɔε. ³⁶ An sɔ ñε, ide nfe iyi inε ña à waa fɔ fei, Ilaaɔ á na ku bee ña si aɔi kiitiu, ³⁷ domi hai si ideɪ Ilaaɔ á kiitie, nɔ ku kpee hai ne taale walakɔ ilu taale.

Inε ña à ni Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)

³⁸ Nɔi woo kɔ inε ña si wooda do Farisi go ña à sɔ Jesu à ni, Mεεtu, à bi í ce maamaake go iyi á nyisi wa iyi Ilaaɔi í bee wa. ³⁹ Amma Jesu í je ñña í ni, inε laalɔi nsei ña iyi a kù waa leekɔ do Ilaaɔ ñɔu akā, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake go kù weε iyi aa nyisi ña má bii kù je ti walii Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasā mεeta do idū mεeta si inɔi cεε nlaɔ, beεbe moi Amaɪ Amanε á ce dasā mεeta do idū mεeta si balε. ⁴¹ Si aɔi kiitiu, inei Ninivu ña aa dede si inei nnyi ña a ye taale ñña, si na iyi í jɔ à kpaasi idɔ ñña na waazoi Zonasi. Wee nsei inε iyi wa sɔ ñε ideu ihε í re Zonasi. ⁴² Si aɔi kiitiu, ilaalu inaabo iyi í naa hai awo cangai kpāai inunu á dede si inei nnyi ña ku ye taale ñña, si na iyi í jɔ hai jiiñi í dede í naa ku gbɔ ideɪ bisii Salomɔɔ, ilaalu nlaɔ. Nɔ wee nsei inε iyi wa sɔ ñε ideu ihε í re Salomɔɔ.

Kunyii inei inɔko wa ma

(Cɔ Luku 11:24-26)

⁴³ Nɔi Jesu í kpa ñña mɔndau ihε í ni, bii inei inɔko í fita si inε, í ya maa dabbii si gbaa ñai ku maa dε bi ku sɪmi. Bii í kua, ⁴⁴ nɔi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii ñ fita wai. Waati iyi í nyi wa nɔ í ba inεeu í ye bei ile ngbe iyi á kpā à teeseε sāa sāa, ⁴⁵ á koo ku dede kpaasi laalɔ ña iyi à roo wa má bei aɔa mεεje, a na a lɔ si inεeu a maa wa be. Waati beεbe kuweεi takoi inεeu á tia baa ti ankāanyie má. Mii iyi á ba inε laalɔi nsei ña mbe.

Ideɪ iyi Jesu do ifɔε ña

(Cɔ Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fɔ, nɔi iyee do ifɔε ña à naa à leekɔ waduude, à waa bi a baa ide ku fɔ. ⁴⁷ Nɔ inε go í naa í sɔ Jesu í ni, iyee do ifɔε ña wee, à wa waduude à waa bi a baε ide ku fɔ. ⁴⁸ Amma Jesu í jεa inεeu í ni, yooi í je iyem, nɔ yoo ñai à je ifom ña. ⁴⁹ Nɔ í tosi mɔcɔε ñau awo í ni, inεi í je iyem do ifom ña. ⁵⁰ Ntɔ ntɔ inε iyi wa ce idɔɔbii Baam iyi í wa lele, lafεi í je ifom wala wecɪm wala iyem.

13

*Məndai woo gbē**(Cə Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)*

¹ Si ajə akāu be má, Jesu í fita hai kpasē í koo í buba itfi tenku. ² Nə zamaa nla nla gə í totəə sié. Nəi í lo akoi inyi gə í buba ku ba ku kə ŋa si cio. Nə zamaau fei wa leeki itfi tenkuu be.

³ Nə í sə ŋa mii nkpə do mənda. Í ni, məkə gə í fita wa fā dimi. ⁴ Si bei wa fā dimiu, ŋəi gəgə ŋa à cuku si kpāa nə yei ŋa à naa à jəə. ⁵ Nə gəgə ŋa mə à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sāa kù kpə. Nə í fita be gbakā si na iyi í jə sāa kù la be. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, ŋəi í joo nə í gbē, domi icāe kù mi lele. ⁷ Gəgə ŋa mə à cuku si inə agū ŋa. Nəi agū ŋau à dede sié à biie à kpa. ⁸ Nə gəgə ŋa mə à cuku si ile jiida nə à bí. Gəgə ŋa à ne iju cə, gəgə ŋa mə kíta, gəgə ŋa mə kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa məndau í tā ŋəi í ni, iné iyi í ne itfi iyi á gbəə ide, ku gbə.

*Na mii í jə Jesu í ya maa kpa mənda**(Cə Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)*

¹⁰ Nəi məcəe ŋa à naa à beee à ni, na mii í ce í ya maa sə iné ŋa ide do mənda. ¹¹ Nə í sə ŋa í ni, inéi llaaə í jə í mà asiii bommae ŋa. Amma kù jə iné ŋa iyi à gbe ŋau a màa. ¹² Iné iyi í ne, nŋui à ya kəəa si, nə kunəu ku la. Amma iné iyi kù ne, baa keeke iyi í ne u à ya gbaai má. ¹³ Iné ŋau, à ya maa cə ilu amma a kù waa ye, nə à waa sə ŋa ide amma a kù waa gbə yaasee. Na ŋəi í jə n ya n maa n sə ŋa ide do mənda. ¹⁴ Mii iyi í ba ŋau be Ezai í tako í ce waliie í ni, Aa ya desi ide itfi amma í kaa gbə yaasee ŋa, Nə aa maa cə ilu amma í kaa ye ngəgə ŋa. ¹⁵ Idə nŋa í baa í le.

À dī itfi nŋa ku ba a maà gbə ide gə,
Nə à bii iju nŋa ku ba a maà ye ngəgə,
Nə idə nŋa mə ku maà mà ngəgə.

Bii kù je bebe aa naa a sinda wa bi llaaə nə ku jə a ba iri.

¹⁶ Amma Jesu í sə məcəe ŋau í ni, iné ilu inə didə ŋai, si na iyi í jə iju nŋe wa ye ilu, nə itfi nŋe wa gbə ide má. ¹⁷ Ntə ntə n wa n sə ŋei, walii do iné nkpə iyi wa jirima idei llaaə, à bi aŋa à ye mii iyi í waa yeu ihē ŋa, amma a kù yəə. Nə à bi aŋa a gbə mii iyi í waa gbəu ihē ŋa, a kù nə a kù gbəə.

*Yaasei məndai woo gbēu**(Cə Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)*

¹⁸ Jesu í sə ŋa má í ni, í de itfi í gbə yaasei məndai woo gbēu ŋa. ¹⁹ Iné iyi wa gbə idei bommai llaaə nə kù gbə yaasee, í yei bei kpāa bii dimiu í cuku. Seetam iné laaləui, í ya naa ku nya ide iyi à gbē si idəe. ²⁰ Iné mə iyi í ye bei ile kuta bii dimiu í cuku, bii wa gbə ideu gbakā í ya gbaai do inə didə. ²¹ Amma ci ya jə ideu ku ce icā jiida si idəe, nə kaa yəkə ku leeki ku kpə. Bii wahala gə í dede, walakə ijuukpā gə na irii ideu, í ya fūsi awəi gbakā. ²² Iné mə iyi í gba ideu bei si ile ku ne agū ŋau, wa gbə ideu amma lasabu bututu mii ŋa iyi wa bitandie do fia ku bi iyi wa dī iju, aŋai à waa ganji ideu ku ce ice si inéeu. ²³ Iné mə iyi í gba ideu bei si ile jiida, nŋui í je iné iyi wa gbə ideu nə í gbəə do yaasee, nə í so iso. Bi iné gə ŋa, dimiu í so iso cə, iné gə ŋa kíta, iné gə ŋa mə kuntaa.

Məndai fəfə laalə

²⁴ Nə Jesu í kpa nŋa mənda má í ni, faaji iyi wa fə idei bommai llaaə wee. Məkə gəi í koo í gbē dimi jiida si ilee. ²⁵ Amma idū si waati iyi iné fei wa sī njo,

ɲɔi m̄bɛɛi m̄ɔkɔu í naa í gbɛ̄a fɔfɔ laalɔ * si inɔ ilɛɛ nɔ í nɛɛ. ²⁶ Nɔ dimi jiidau í fita, wa la, nɔ í bí. Fɔfɔ laalɔu m̄ɔ í fita, nɔ aɲa fei à la aɲɔ. ²⁷ Nɔi amaaceɛ ɲau à naa à sɔɔ à ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiidai í gbɛ̄ si ilɛɛ ya. To, nɔ hai iwoi fɔfɔ laalɔu ihɛ̄ í fita wa má. ²⁸ Nɔi í sɔ ɲa í ni, m̄bɛɛ ɔai í coo. Nɔ amaaceɛ ɲau à beɛɛ à ni, ì bi kaa logoo fɔfɔ laalɔu? ²⁹ Nɔ í ni, aawo. Bii í waa bi í logoo fɔfɔ laalɔu bii í kù laakai ɲa aa na í tɔtɔɔ í logooð dimi jiidau ɲa. ³⁰ I jɔ aɲa fei à dede ɲa hee bii kumue í to. Waati bɛɛɛɛ an sɔ woo mu ɲau a kpa fɔfɔ laalɔu tità a dũu a dasi ina, a bei a tɔtɔɔ dimi jiidau a dasi suum.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

³¹ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda ɔɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei ngboi mutaadi iyi inɛ ɔɔ í so í gbɛ̄ si ilɛɛ. ³² Ngbou í kere í re ngbo ɲa iyi à gbe fei, amma bii à gbɔɔ, ɲɲui í ya fita ku lá ku re ama jli fei, hee yei ɲa à ya maa ce ante si amaawɔɛ ɲa.

Mɔndai lefee

(Cɔ Luku 13:20-21)

³³ Nɔ Jesu í kpa ɲa mɔnda ɔɔ má í ni, bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi abo ɔɔ í so í dasi iyafũi pɛɛ ɔũa mɛɛta, nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ɲau

(Cɔ Maaku 4:33-34)

³⁴ Ide ɲau bɛ fei sãa sãa do mɔndai Jesu í sɔ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù jɛ do mɔnda. ³⁵ Bɛɛɛɛi idei inɛ akãi walii ɲau í ce iyi í ni, Ilaaɔ í ni, Do mɔndai an ya n sɔ ɲa ide, Nɔ si bantumai an fɔ mii iyi wa manji hai waati iyi ñ taka andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu

³⁶ Jesu í jɔ zamaau nɔ í koo í lɔ kpasɛ̄. Nɔ mɔcɔɛ ɲau à bɔ bi tɛɛ à ni, sisi nwa yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu. ³⁷ Nɔ í jɛ ɲa í ni, inɛ iyi í gbɛ̄ dimi jiidau amu Amai Amanɛi. ³⁸ Iɛui í jɛ andunya. Dimi jiidau m̄ɔ, ɲɲui í jɛ inɛi bommai Ilaaɔ ɲa. Fɔfɔ laalɔu ɲɲui í jɛ inɛi Seetam ɲa. ³⁹ Mbɛɛ iyi í gbɔɔ ɲɲui í jɛ Seetam. Aɲɔi kumuu m̄ɔi í jɛ aɲɔ iyi andunya á kpa iri, nɔ woo mu ɲau m̄ɔ aɲai à jɛ amaleka ɲau. ⁴⁰ Nɔ si bei à ya kpa fɔfɔ laalɔu a dasi ina, bɛɛɛɛ m̄ɔi á jɛ si aɲɔ iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu Amai Amanɛ, an bɛ amalekam ɲa wa a na a nya inɛ ɲa iyi à waa dasi inɛ ɲa kurara do woo ce laalɔ ɲau a teklið ɲa hai tengi bii an na n jɛ bommam, ⁴² nɔ a dasi ɲa ina iyi ci ya ku. Tengɔ bei aa lesi awɔ si iri a kpatað. ⁴³ Nɔ waati bɛɛɛɛ inɛ ɲa iyi à waa de idɔɔbii Ilaaɔ ku ce aa maa má inyai bei inunu si bommai Ilaaɔ Baa ɲa. Inɛ iyi í nɛ itl̄ iyi á gbɔð ide, ku gbɔ.

Mɔndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nɔ Jesu í ni má, mɔnda ɔɔ iyi wa fɔ idei bommai Ilaaɔ wee. Aɲɔ ɲɲu ɔɔ inɛ ɔɔ í koo í kãsi amani iyi wa singa si inɔ ilɛ. Iyi í yɔɔ nɔ í teese í singaɛ ma. Nɔ í nɛ do inɔ didɔ́ í koo í ta mii iyi í nɛ fei, nɔ í naa í ra ikou.

Mɔndai lege

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaɔ í yei má bei lege jiidai ɲa iyi woo nya sla ɔɔ wa de. ⁴⁶ Iyi í ye akã iyi í jɛ jiidai ti fia nkɔɔ ɔɔ, nɔ í koo í ta mii iyi í nɛ fei í naa í raa.

Mɔndai taao

* **13:25** fɔfɔ laalɔ Fɔfɔu í jɔ dimi jiidai mam mam. Amma a ci ya jɛ ijui fɔfɔu, domi bii inɛ í jɔɔ, á bíá bɔɔ.

⁴⁷ Jesu í ní má, bommai Ilaaḍ í yei má bei taao iyi à sɔsi ino inyi ku mu cēe dimi ikā ikā fei. ⁴⁸ Bii í mu cēe ṅau í tā, sɔkɔ ṅau à ya faa wa icei. Nɔ a buba a cica cēe jiida ṅau a dasi kolo, cēe ṅa iyi a kù ce nceeu mɔ nɔ a nikā ṅa. ⁴⁹ Nɔ bēēbe mai á yē si iri ku kpai andunya. Amaleka ṅa aa na a nya ine ṅa iyi à waa ce laalo hai si inoi ine ṅa iyi à waa ce idoobii Ilaaḍ, ⁵⁰ a dasi ṅa ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awo si iri a kpata.

Amani titɔ do nwo

⁵¹ Jesu í bee ṅa í ní, ì gbɔ yaasei ideu fei ṅa? Nɔ à jē à ní, oo. ⁵² Nɔ í sɔ ṅa í ní, bēēbe mai, woo kɔ ine ṅa si wooda baa yooma fei iyi í baa í jē ine iyi í mà idei bommai Ilaaḍ, í yei bei ilu kpasē gɔ iyi wa nya mii titɔ ṅa do mii nwo ṅa hai si amaniē.

Inei Nazarēti ṅa a kù dasi Jesu naane (Cɔ Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa ṅa mɔnda ṅau be í tā, nɔ í ne hai bē. ⁵⁴ Í bɔ ilu bii í jē ama. Iyi í to bē í lɔsi ku kɔ ine ṅa si cio ile bii à ya maa ce kutɔtɔ hee ine ṅa iyi à waa gbɔ idee ṅau à na à bití. Nɔ à waa ní, hai iwoi ineeu ihē í ba dimii bisiu ihē wa. Beirei í ce wa ceo maamaake ṅau ihē. ⁵⁵ Í jɔ ama woo gbe jii nɔu mbe ya. Kù jē iyēi à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simɔ do Zudu ṅa si à jē ifɔe ṅa? ⁵⁶ Awaḍ wecēe ṅa fei si à wa ihē ba. Bii bēēbei nɔ hai iwoi í ba gbugbāu ihē fei wa. ⁵⁷ To, lasabu ṅṅu ṅau bei í ganji ṅa a dasiē naane. Nɔ Jesu í sɔ ṅa í ní, kù ne bii walii ci ya nē bēere bii kù jē si ilei idee do si kpasē. ⁵⁸ Kù nɔ kù ce maamaake nkpɔ be si na iyi í jɔ a kù dasiē naane.

14

Idei ikui Zāa woo dasi inyi (Cɔ Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati bēēbei Herodu, ilaalui Galileeu í gbɔ laabaauu Jesu. ² Nɔ í sɔ amaacee ṅa í ní, ineeu bē Zāa woo dasi inyiui í jì wa hai si bale. Na ṅoi í jɔ í ne gbugbā wa ceo maamaake ṅau be.

³⁻⁴ Mii iyi í jɔ Herodu í fɔ bēēbe wee. Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifɔe. Nɔi Zāa í sɔo í ní, kù sɔa í gba aboi ifɔe í dasi kpasē. Ide iyi Zāa í fɔ na irii Herodiasiu í jɔ Herodu í ní a muu a dūu a dasiē piisɔ. ⁵ Nɔ Herodu wa bi ku kpaa, amma wa ce nɔoi ine ṅa si na iyi í jɔ ṅa fei à ní Zāa walihi.

⁶ Nɔi aɔo í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeo gígii aɔoi kubie. Nɔ ama inaaboi Herodiasí wa jojo si wajui ine ṅa iyi à kpe ku jēu. Nɔi í dɔa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwā nɔ í gbasi í ní ṅṅu á muaa mii iyi í bi fei. ⁸ Nɔi ama inaabou í koo í bee iyē, nɔ í nyi wa í naa í sɔo í ní, ò bi í muum irii Zāa woo dasi inyi wa si perenti. ⁹ Nɔi inoi ilaaluu í fɔ. Do ṅṅu fei í jesi nɔ í ní a koo a bu irii Zāa wa a naa a náa. Í jesii si na iyi í jɔ í gbasi tā do mii fei si wajui ine ṅooe ṅau. ¹⁰ Nɔ í bē ine ṅa ile piisɔ bē a koo a bu irii Zāa wa. ¹¹ Nɔi ine ṅau à koo à buu nɔ à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nɔ ṅṅu mɔ í koo í na iyē. ¹² Nɔi mɔcɔi Zāa ṅau à gbɔ ideu. Nɔ à naa à so ikuēu à koo à suu. Nɔ à koo à sɔ Jesu.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000) (Cɔ Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbɔ ideu ṅoi í ne hai bē. Í lɔ akoi inyi do mɔcɔe ṅa nɔ à bɔ gɔabua gɔ. Iyi ine ṅa à gbɔ, ṅoi à fita hai ino ilu ṅṅa ṅa à da hāmeē ṅṅa wa do ise. ¹⁴ Iyi

à fita hai si akoi inyiu ñoi Jesu í ye zamaau. Nò í ce araare ñña nò í jò bɔɔ ñña ña à ba iri.

¹⁵ Iyi ale wa le ñoi mɔcɔe ñau à naa bi tɛɛ à ni, si gbabuai à wa ihɛ nò wee idũ wa dũ. Na ññu, jò ine ñau a ne ilɛeko ña a koo a ra mii iyi aa je. ¹⁶ Amma Jesu í sɔ ña í ni, a kù ne bukaatai a ne. Inɛ taka ññe, i na ña ije a je. ¹⁷ Ñoi à ni, pɛɛ iyi à ne ihɛ kù re ara miu do cɛɛ minji. ¹⁸ Nò Jesu í ni, i naam wa ihɛ. ¹⁹ Nò í ni zamaau ku buba si fɔfɔu, nò í so pɛɛ ara miu do cɛɛ minji, í wu iju lele í saabu Ilaaɔ. Nò í bububu pɛɛ ñau í na mɔcɔe ñau nò aña mɔ à kpɛa zamaau. ²⁰ Nò aña fei à je à yo hee mbɔe í gbe. Ñoi mɔcɔe ñau à ko iyi í gbeu hee kɔlɔ maateaji í kɔ. ²¹ Inemɔkɔ ña iyi à jɛu à wɛɛi zakai amanɛ dubu miu (5.000), baai inaabo do amu ña baasi.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Maaku 6:45-52; Zãa 6:15-21)

²² Iyi à tã ñoi Jesu í ni mɔcɔ ñau à lɔ akoi inyiu ku ba a takɔe a kua ice ihɔ. Iyi à waa ne nò í ni zamaau ku ne. ²³ Waati iyi í jò à ne nò í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba ku ce kutɔɔ. Nò idũ í dũ í báa be ññu akãe. ²⁴ Wee waati beɛbe akoi inyiu í wa si aninii tenkuu tã. Nò kutãngãm dii inyiu í wasi ku taleɛ si na iyi í jò fufu wa ko ña ikpó. ²⁵ Zakai amɛejuma ñoi Jesu wa ne si antai inyiu, wa bɔ bi mɔcɔe ña. ²⁶ Waati iyi à yɔɔ wa ne si antai tenkuu wa ñoi zigi ñña í da, njo wa mu ña, à waa ni, Zlɛi. Nò njou í jò à wasi ku dũ anu. ²⁷ Be gbakã Jesu í ba ña ide ku fɔ í sɔ ña í ni, í sũ laakai ññe ña. Amui Jesu, í maà ce njo ña. ²⁸ Ñoi Pieɛ í sɔɔ í ni, Lafɛɛ, bii awɔi, jò amu mɔ n ne n naa bi tɛɛ si antai inyiu. ²⁹ Nò Jesu í jɛaa í ni, naa wa.

Nò Pieɛ í kita hai si akoi inyiu nò í ne si antai inyiu wa bɔ bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakae í bɔ si fufu iyi wa ce do gbugbãu, ñoi njo í muu. Nò í sinti ku mile. Ñoi í dɔ anu í ni, Lafɛɛ, faabam. ³¹ Nò gbakã Jesu í yɔ awɔ í muu nò í ni, na mii í ce í waa sika sika má. Naaneɛ kù la.

³² Ñoi aña minji fei à gũ akoi inyiu nò fufuu í leeki. ³³ Nò ine ña iyi à wa si inoi akɔu à gule si wajui Jesu à ni, ntɔ ntɔ, awɔu Amai Ilaaɔi.

Jesu í jò bɔɔ ña à ba iri si ilei Genesareti

(Cɔ Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nò à to ilei Genesareti. ³⁵ Si bei inei be ñau à mà Jesu, ñoi à fɔ laabaauɛ bii fei à ni í to wa. Nò à naa bɔɔ fei wa. ³⁶ Nò à tɔɔe à ni ku jò aña a lu baa itfi kumbooɛ, nò ine iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala ña

(Cɔ Maaku 7:1-13)

¹ Ñoi Farisi gɔ ña do woo kɔ ine ña si wooda gɔ ña à naa hai Zeruzalemu à bɔ bi Jesu à beɛɛ à ni, ² na mii í ce mɔcɔe ña a kù waa too dedembai bala nwa ña. Na mii í ce a ci ya wɔɔ a bei a je. ³ Nò Jesu í je ñña do ide ku bee í ni, na mii í ce inɛ mɔ dedemba ññe ña ku too í jò í kù waa jirima woodai Ilaaɔ ña. ⁴ Ì mà sãa sãa ña iyi Ilaaɔ í ni, í gbɔa iyeɔ baa ññe ña í jirima ña ña. Nò í ni má, ine iyi wa fɔ laalɔi iyeɔ baɛɛ ña a kpa lafɛɛ. ⁵ Amma inɛ í waa fɔ ide mmu. Ì waa ni ine á yɔkɔ ku sɔ iyeɔ baɛɛ ku ni, fia iyi an yɔkɔ n sobie do, ñ jileaa Ilaaɔ. ⁶ Nò ine iyi í fɔ beɛbe kaa sobi iyeɔ baɛɛ má hee ku jirima ña. Beɛbei í waa kpa idei Ilaaɔ ña ku ba í too dedemba iyi à jò ññe. ⁷ Inɛu ilu muafiti ñai. Hai tako Ezai í ce waliiee dee dee na iri ññe waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni, Ilaaɔ í ni,

⁸ Ine ηau ihē à waa jirimam nii
Do gele nηu akā.

Amma ido nηa í jlim.

⁹ À waa tōom nii si ngbe.

Woodai amane ηai à waa kō ine ηa si

Nō à waa ni woodam nii.

Mii iyi í ya dasi ine riisi

(Cō Maaku 7:14-23)

¹⁰ Nōi Jesu í kpe zamaau nō í ni, i de itl í gbō yaasei ideu. ¹¹ Kù je mii iyi wa lō hai do gelel amane í ya dasie riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si gelel amane í á dasie riisi.

¹² Nō mōcōe ηau à na à sōō à ni, i kù mà ide iyi í fōu be í jea Farisi ηau taale?
¹³ Nō Jesu í je nηa í ni, jli baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù lō fei, aa tuui. ¹⁴ I jò ηa be. Woo mu golo fēju ηai. Nō bii fēju wa mua fēju golo aηa minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ Nōi Piēe í ni, sisi nwa yaasei mōndau be. ¹⁶ Nō Jesu í ni, inje mō, i kù nē bisi ηai? ¹⁷ I kù mà ηa, mii iyi wa lō hai do gelel amane fei, si inōei wa bō? Si anyie nō ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi í ya fita hai si gele, hai si ido wa naa. Nηu bei wa dasi amane riisi, ¹⁹ domi hai si ido amane lasabu laalo wa naa. Ine ku kpa, do sakara, do sēe ku tōtō do mudēe hai ce abōdō, do ile, do ibo, do ine ku beje, mii ηau be fei hai si ido wa naa, ²⁰ nō nηu ηau bei í ya dasi amane riisi. Amma kù je kuje hai wōoi á dasi ine riisi.

Abo dimi mmu gō í dasi Jesu naane

(Cō Maaku 7:24-30)

²¹ Si anyii nηu, Jesu í nē hai be í bō ikpa Tii do Sidō. ²² Inaaboil ilei Kanaā gō iyi í wa be í naa bi tēe nō í dō anu í ni, Lafēe, tōkui Davidi amanlu nlaui, ce araarem. Ama inaabom í nē inei inōoko, nō wa kpāa iju ntō ntō. ²³ Amma Jesu kù jeaa ide kāma. Nō mōcōe ηa à naa à tōe à ni, abou ihē wa dō anu wa too anyi nwa. I kaa lelee? ²⁴ Nō í je í ni, bi inei Izireli ηa aηa akāi à bēm wa, ine ηa iyi à ye bei angudā ηa iyi à nyo. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Lafēe, sobiim. ²⁶ Nō Jesu í ni, kù sīa a gba ijei amu ηa a na aja keeke ηa. ²⁷ Nōi abou í ni, ntōi Lafēe. Amma do nηu fei, aja keeke ηau à ya wa abei taabu a maa je buubuui ije iyi wa cuku wa hai si taabui lafēe nηa ηa. ²⁸ Nō Jesu í jeaa í ni, abooyi, naane ku dasie í la. Bēi í bi fei á ce. Nō gbakā ama inaaboēu í ba iri.

Jesu í jò bōō nkpō í ba iri

²⁹ Nō Jesu í nē hai be í too itli tenkui Galilee, í koo í gū antai kuta gō í buba. ³⁰ Nō zamaa nla gō í naa bi tēe. À naaō ilu kute akā nηa wa, do fēju ηa, do wēege ηa, do dekl ηa, do bōō nkpō má nō à jile ηa si wajui Jesu, nō í jò à ba iri. ³¹ Nōi ine ηau à biti iyi à ye dekl ηau à waa fō ide, wēege ηau à ba iri, ilu kute akā ηau à waa nē, fēju ηa à waa ye ilu, nō à waa saabu Ilaaō Lafēei inei Izireli ηa.

Jesu í wō amane dubu mēe (4.000)

(Cō Maaku 8:1-10)

³² Jesu í kpe mōcōe ηa í ni, araarei ine ηau ihē wa mum, domi ajo mēeta nηai ihē iyi à wa bi tom, nō sōnda kāma kù gbe nηa má. Nō n kù bi n jò a nēō ariu ku ba a maā na a koo a cuku kpāa. ³³ Nō mōcōe ηau mō à beee à ni, to, iwoi aa ka ba ije si gbabuau ihē iyi á yo zamaa nla nlaui ihē. ³⁴ Nō Jesu í bee ηa í ni, pēe feloi í nē ηa. Nōi à ni, pēe ara mēejei do cēe wewēe gō ηa. ³⁵ Nō Jesu í ni ine ηau a buba ile. ³⁶ Nō í so pēe ara mēejeu do cēe ηau, í saabu Ilaaō titā í bei í bububue í na mōcōe ηa a kpē nηa. Nōi à kpēa ine ηau. ³⁷ Nō aηa fei à je à yo hee pēeu í gbe.

Nɔi à kɔ pɛɛ iyi í gbeu nɔ í ce kɔlɔ mɛɛje. ³⁸ Inɛ nɔ iyi à jɛu à wɛɛi zakai amanɛ dubu mɛɛ (4.000), baai inaabo do ama keeke nɔ baasi. ³⁹ Nɔi Jesu í jò inɛ nɔu à nɛ í bei í lɔ akɔi inyi í nɛ ikpa ilei Magadãa.

16

*Farisi do Sadusi nɔ à bi Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)*

¹ Si anyii nɔu, Farisi do Sadusi nɔ à naa bi Jesu a cɔ laakaɛ. À tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãɛ hai bi Ilaaɔi wa naa. ² Nɔi Jesu í jɛ nɔu í ni, bii inunu wa bɔ ku lɔ nɔ lele í kpã ì ya ni nɔ, iju iyi á má ala á dɔ. ³ Bii daakɔi í ya ni nɔ, ijí á rɔ domi ijí í dũ í we mango. Í waa mà yaasei lele nɔ amma i kù waa mà yaasei waati iyi à wa si nsei nɔ. ⁴ Inɛ laalɔi nsei nɔ iyi a kù leeklɔ Ilaaɔ nɔu akã, nyindai à ya maa bi ku ye. Amma nyinda gɔ kù wɛɛ iyi aa nyisi nɔ má bii kù jɛ ide iyi í ba walii Zonasuu.

Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔi í jò nɔ í nɛ.

*Lefeei Farisi do Sadusi nɔ
(Cɔ Maaku 8:14-21)*

⁵ Si anyii nɔu, Jesu do mɔcɔɛ nɔu à koo à lɔ akɔi inyi à waa bɔ ikpa icei tenkuu ikpa ihɔ. Nɔ weɛ mɔcɔɛ nɔu à gbeje ku so pɛɛ koslã. ⁶ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, to, i ce laakai do lefeei Farisi do Sadusi nɔu. ⁷ Nɔi mɔcɔ nɔu à waa lasabu si idɔ nɔu à waa ni, na iyi í jò a kù so pɛɛ koslã í jò wa fɔ bɛɛbɛ. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu nɔu iyi à waa ce nɔ í bee nɔ í ni, na mii í ce ì waa ni nɔ, na iyi í jò inɛ í kù so pɛɛ koslã í jò ì wa n fɔ bɛɛbɛ. Naane nɔu kù la. ⁹ I kù gɔbɔ yaasee hee nsei nɔ? I kù waa ye gigii pɛɛ ara miu iyi ì bu ì kpãa amanɛ dubu miu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má nɔ? ¹⁰ Mà ì kù waa ye gigii pɛɛ ara mɛɛje iyi ì bububu ì na amanɛ dubu mɛɛ nɔu do jiai pɛɛ kɔlɔ iyi í gbe má nɔ? ¹¹ Na mii í ce ì kù mà nɔu iyi pɛɛ si ì wa n fãa. I ce laakai do lefeei Farisi nɔ do Sadusi nɔu.

¹² Bɛbɛi mɔcɔ nɔu à mà iyi kù jɛ lefee iyi í ya jò pɛɛ ku wui wa fãa, amma à mà iyi cioi Farisi do ti Sadusi nɔu wa fãa.

*Piɛɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica
(Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)*

¹³ Nɔ Jesu í to Sezare si ilei Filipee. Nɔ í bee mɔcɔɛ nɔ í ni, yooi inɛ nɔ à ya ni amu Amai Amanɛ ì jɛ. ¹⁴ Nɔi à jɛaa à ni, inɛ gɔ nɔ à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyiui. Inɛ gɔ nɔ mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlaɔ takoui. Inɛ gɔ nɔ mɔ à ya ni awɔu Zeremiii, walakɔ walii mmu gɔ má. ¹⁵ Nɔ Jesu í bee nɔ í ni, inɛ mɔ ni, yooi ì ni ì nɛ nɔ. ¹⁶ Nɔ Simɔw Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Amai Ilaaɔ nɔu iyi í jɛ irii kuwɛɛui. Awɔi ì jɛ inɛ iyi í cica. ¹⁷ Nɔi Jesu í ni, Simɔw, amai Zãa, awɔu ilu inɔ didɔi. Kù jɛ amanɛ í sɛɛ, bii ku jɛ Baam iyi í wa lele. ¹⁸ Amui ì wa n sɛɛ iyi awɔu Piɛɛi, waatɔ kuta. Sí antai kutau an jilɛ igbɛm, nɔ baa iku takã kaa yɔkɔ ku ganji igbɛu *. ¹⁹ Awɔi an na yiiko si kpãai bommai Ilaaɔ. Mii iyi ì kɔsi si andunya, lele mɔ à kɔsii. Nɔ mii iyi ì jesi si andunyau, lele mɔ á jesi.

²⁰ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ nɔu do kugaaɔu í ni a maà na a sɔ inɛ gɔ iyi nɔu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica.

*Jesu wa fɔ ide ikuɛ do kujlɛ
(Cɔ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)*

* **16:18** baa iku takã kaa yɔkɔ ku ganji igbɛu Yaasei isɛɛdeu ihɛ kù má sãa sãa. Yaase bei inɛ gɔ nɔ à gɔbɔ weɛ. Nkãma kaa yɔkɔ ku cɛaa ngɔgɔ, baa gbugbãi iku takã.

²¹ Hai waati beɛbei Jesu í sinti ku sɔ̄ mɔ̄cɔ̄e ɲa í ni tilasii ɲɲu ku bɔ Zeruzalemu. Tengi bei inɛ ngbo ɲa do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ɲa do woo kɔ̄ inɛ ɲa si wooda ɲa aa kpā ɲɲu iju. Aa kpa ɲɲu, amma si aɲɔ̄ mɛɛtasia ɲɲu á jì má hai si bale. ²² Nɔ̄i Piɛɛ í gbāa í bɔ̄ɔ̄e kɔ̄kɔ̄le í sɔ̄ɔ̄ í ni, Ilaaɔ̄ ku waasu ideu, Lafɛɛ. Ide dimi beɛbe kaa baɛ pai. ²³ Amma Jesu í sinda í sɔ̄ Piɛɛ í ni, sekeɛ hai bi tom Seetam. Í waɛ bi í jɛɛm bi ku koose, domi í kù, waa ce lasabui Ilaaɔ̄, í gbe ti amanɛ ɲa. ²⁴ Si anyii ɲɲu Jesu í sɔ̄ mɔ̄cɔ̄e ɲa í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku jò idɔ̄ɔ̄bie nɔ̄ ku so jìi ku gaauɛ ku toom wa. ²⁵ Nɔ̄ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛ do idɔ̄ɔ̄bie, kaa baa. Amma inɛ iyi í nyɔ̄ kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛ á baa do ntɔ̄. ²⁶ Aranfāani yoomai amanɛ í nɛ bii í ba amanii andunya fei nɔ̄ í kua kuwɛɛɛ. Mā mii í wɛɛ iyi amanɛ á kpaasiɔ̄ kuwɛɛɛ. ²⁷ Amu Amai Amanɛ an nyi wa má dei kam kam do amboei Baam do amalekam ɲa aɲɔ̄. Si waati beɛbei an sāa inɛ fei si yaase bei í jɛɔ̄ kuwɛɛɛ. ²⁸ Ntɔ̄ ntɔ̄ n̄ wa n sɔ̄ ɲɛi, inɛ ɲa iyi á wa ihɛ, gɔ̄gɔ̄ ɲɲa ɲa aa ye amu Amai Amanɛ n na n je bommam hee aɲa fei á maa ku.

17

Arai Jesu í daana

(Cɔ̄ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)

¹ Si anyii aɲɔ̄ mɛɛfa Jesu í kpe Piɛɛ do Zaaki do Zāa ifɔ̄e í nya ɲa ikā nɔ̄ à koo à gū iri kuta nla gɔ̄ aɲa ɲɲa. ² Nɔ̄i à ba weɛ araɛ í kpaasi. Wajue wa daana jiida jiida, nɔ̄ jaɛ ɲa í fūuta pai pai bei inya kumá. ³ Si anyie ɲɔ̄i Moizi do Elii à faata wa anu akā à waa baa ide ku fɔ̄. ⁴ Nɔ̄i Piɛɛ í sɔ̄ Jesu í ni, Lafɛɛ, í s̄la ka maa wa ihɛ. Bii í bi, jò ka ce ilei aɔ̄ mɛɛta, akā titeɛ, akā mɔ̄ ti Moizi, akā mɔ̄ ti Elii. ⁵ Wa fɔ̄ ideu kù tā mɔ̄m nɔ̄ inya kumá gɔ̄ í naa si ɲa bei bukɔ̄ɔ̄. Nɔ̄ à gbɔ̄ ide ku fɔ̄ gɔ̄ hai si inɔ̄e í ni, inɛ ihɛi í je amam. N̄ buu jiida jiida, siei inɔ̄ didɔ̄m fei í ya wa. I ya gbɔ̄ ideɛ ɲa. ⁶ Iyi mɔ̄cɔ̄ ɲau à gbɔ̄ ide ku fɔ̄u ɲɔ̄i njo í mu ɲa hee à seɛbata ile. ⁷ Amma Jesu í naa bi tu ɲa í lu ɲa í ni, i dede ɲa í maà jò njo ku mu ɲɛ. ⁸ Nɔ̄ à wu iju lele, amma a kù ye inɛ gɔ̄ bii kù je Jesu ɲɲu akā.

⁹ Nɔ̄i à waa kita wa hai antai iri kutau nɔ̄ Jesu í sɔ̄ ɲa í ni, i maà sɔ̄ inɛ gɔ̄ mii iyi í yeu be ɲa hee amu Amai Amanɛ n koo n ku nɔ̄ n jì hai si bale má. ¹⁰ Nɔ̄i mɔ̄cɔ̄ ɲau à bee Jesu à ni, nɔ̄ na mii í ce woo kɔ̄ inɛ ɲa si wooda ɲau à ya ni Eliiii á tako inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicau ku naa. ¹¹ Nɔ̄ í je ɲɲa í ni, ntɔ̄i Eliiii á tako ku naa nɔ̄ ku teese mii fei sāa sāa. ¹² Amma an sɔ̄ ɲɛ iyi Elii í naa tā, inɛ ɲa a kù maa, nɔ̄ à ceaa bei à bi. Beɛbe mɔ̄i amu Amai Amanɛ an ba ijuukpā si awo ɲɲa.

¹³ Nɔ̄i mɔ̄cɔ̄ ɲau à m̄a bebei iyi Zāa woo dasi inyii wa fāa.

Jesu í faaba ama gɔ̄ iyi í nɛ inɛi inɔ̄kɔ̄

(Cɔ̄ Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Iyi à to wa bii zamaa í wau, ɲɔ̄i m̄kɔ̄ gɔ̄ í naa í gulɛ si wajui Jesu ¹⁵ í ni, Lafɛɛ, ce araareɛ ama inɛmɔ̄kɔ̄m nɔ̄u ihɛ. Inɛi inɔ̄kɔ̄ gɔ̄ í sɔ̄sie b̄ɔ̄i cukuuna, wa wahalɛ m̄ai jiida jiida. Aɲɔ̄ gɔ̄ ɲa í ya dasie inɔ̄ ina walakɔ̄ inɔ̄ inyi. ¹⁶ N̄ soo n̄ naaɛ wa bi mɔ̄cɔ̄e ɲau ihɛ amma à m̄ngɔ̄ ku faabae. ¹⁷ Jesu í ni, inɛ inɛ laalɔ̄ hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an maa n̄ wa inɔ̄ ɲɲɛ. Mā hee waati yoomai an maa n̄ temuad̄ ɲɛ. I naam amau wa ihɛ ɲa. ¹⁸ Nɔ̄ à naa Jesu amau wa, ɲɔ̄i í la si inɛi inɔ̄kɔ̄u nɔ̄ í fita sie nɔ̄ amau í ba iri tengi beu be.

¹⁹ Nɔ̄i m̄cɔ̄i Jesu ɲau à bɔ̄ bi tɛɛ aɲa duusɔ̄ à beɛɛ á ni, na mii í ce awa a kù yɔ̄kɔ̄ a kù lele inɛi inɔ̄kɔ̄u. ²⁰ Nɔ̄ Jesu í je ɲɲa í ni, si na iyi í jò naane ɲɲɛ kù lai. Ntɔ̄ ntɔ̄ n̄ wa n sɔ̄ ɲɛi, bii naane ɲɲɛ í la í to baa dimii mii ku gbɛ iyi í kere í re, aa yɔ̄kɔ̄ i sɔ̄ iri kutau ihɛ ɲa í ni ku dede hai be ku bɔ̄ ihɔ̄, nɔ̄ beɛbe m̄oi á dede.

Nkãma kù wɛɛ iyi aa mɔngɔ ku ce ŋa. [²¹ Amma dimii inɛi inɔko bɛɛbɛ ci ya fita bii kù jɛ do kutɔɔ do anu ku ði.]

*Jesu í nyi wa fɔ idei ikue do kujle má
(Cɔ Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)*

²² Ajɔ nɔɔ gɔ si bei mɔcɔ ŋau à tɔtɔ Galilee bɛ ŋɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, aa mu amu Amai Amanɛ a daa inɛ ŋa si awɔ. ²³ Aa kpam, amma si ajɔ mɛɛtasia an jɪ hai si bale má.

Ŋɔi inɔi mɔcɔ ŋau í fɔ ntɔ ntɔ.

Fia iyi à nɛ ku sã na icei kpasɛi Ilaaɔ

²⁴ Si anyii nɔɔ Jesu do mɔcɛ ŋa à bɔ Kaperanumu, ŋɔi woo gba fia iyi à nɛ ku sã na icei kpasɛi Ilaaɔ ŋau à naa bi Piɛɛ à bɛɛɛ à ni, Mɛɛtu nɔɛ ci ya sã fia kpasɛi Ilaaɔ? ²⁵ Nɔ Piɛɛ í ni, áá, í ya sã. Ŋɔi Piɛɛ í nɛ kpasɛ. Iyi í lɔ ile nɔ Jesu í tako í bɛɛɛ í ni, Simɔɔ, beirei í waa lasabu. Ilaalui andunya ŋau ihɛ, hai bi yooi à ya gba fia lɛmpoo. Hai bi amaalu ŋa de, mà hai bi inɛ nɔɔ ŋa. ²⁶ Nɔ Piɛɛ í jɛ í ni, hai bi inɛ nɔɔ ŋai. Ŋɔi Jesu í ni, na nɔɔ, amaalu ŋa a kaa sã *. ²⁷ Amma do nɔɔ fei, kù sɪa ka jɛ ŋa bi ku kooɛ. Na nɔɔ, bɔ tenku bɛ i koo í le kootia, cɛɛ iyi í tako í muu, la gɛɛɛ. Aa ye kɛkɛɛ bɛ iyi á to fia ku sã awaɛ fei. Nyaa í koo í sã ŋa.

18

Yooi í jɛ inɛ ngbo

(Cɔ Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati nɔɔ, mɔcɔi Jesu ŋau à naa bi tɛɛ à bɛɛɛ à ni, si bommai Ilaaɔ yooi í jɛ inɛ ngbo. ² Ŋɔi Jesu í kpe ama keeke gɔ í leekɛ si anini ŋa. ³ Nɔ í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ŋɛi, bii í kù kpaasi idɔ nɔ nɔ í kù ye bei ama keeke ŋa, i kaa lɔ tengi bii Ilaaɔ í jɛ bommaɛ. ⁴ Inɛ iyi á jɛ inɛ ngbo si bommai Ilaaɔ nɔɔ í jɛ inɛ iyi í kaye araɛ í baa í ye bei amau ihɛ. ⁵ Inɛ iyi í nɔ í gba ama keeke bei inɛ ihɛ na irim, amui í gba.

⁶ Inɛ iyi í dasi inɛ akãi ama keeke ŋa iyi à dasim naanɛu ihɛ dulum, á tia a ðia lafɛɛu aɔ si kɔɔ a tale siɛ inɔ tenku inyi ku jɔɔ. ⁷ Ijuukpã nla nɔi inɛi andunya ŋa aa ye si na iyi í jɔ à ya maa dasi kpaasi ŋa ŋa dulum. Kù nɔ kù nɛ bei á ce iyi inɛ gɔ ŋa a kù dasi kpaasi ŋa ŋa dulum, amma inɛ iyi í ce bɛɛbɛ á ye ijuukpã ntɔ ntɔ.

⁸ Bii í jɛ awɔɛ walakɔ isɛɛ wa dasie dulum, buu í nyɔɔ ku jɪɔɛ. Á tiaɛ í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ akã walakɔ kute akã do iyi aa nɛ awɔ minji do kute minjiu fei nɔ a dasie ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nɔ í jɛ ijuɛi wa dasie dulum, nyaa í nyɔɔ ku jɪɔɛ. Á tiaɛ í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do iju akã do iyi aa nɛ iju minji fei nɔ a dasieɔ ina iyi ci ya ku.

Mɔndai angudã iyi í nyɔ à tasiɛu

(Cɔ Luku 15:3-7)

¹⁰ Jesu í sɔ ŋa má í ni, i ce laakai i maà donda baa inɛ akãi amu ŋau ŋa. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ŋɛi, amaleka woo degbe ŋa ŋa à ya maa leekɪi ajɔ fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amai Amanɛ ñ naa ku faaba inɛ ŋa iyi à nyɔi.]

¹² Beirei í waa lasabu ŋa. Bii inɛ gɔ í nɛ angudã cɪɔ nɔ akãɛ í nyɔ, kaa jɔ cɪɔ fakã kù wa siu titã si geete bii à wau koo dɛɛɛ akã iyi í nyɔu wa? ¹³ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ

* **17:26** na nɔɔ, amaalu ŋa a kaa sã Si fee ŋa à ni, amai aɔa taka ŋa ŋa a kù nɛ ku sã. Nɔ do yaase bɛɛbɛ inɛ ŋa aa mà iyi Jesu nɔɔ iyi í jɛ Amai Ilaaɔ kù nɛ ku sã.

ηει, bii í γω, á ne ino didō nla nla na irie ku re baa cō fakā kù wa si iyi kù nyōu.
¹⁴ Βεεβε μοι, Baa ηηε iyi í wa lele kù bi baa ine akāi ama keeke ηau ku nyō.

Bei aa ce bii woo dasi naane go í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane go í ce dulum, bō bi tēe awō akā nō í jō ku mà yaasei dulum nōu. Bii í gbō idee, í baae wa má si kpāa jiidai. ¹⁶ Amma bii í kō ku gbō idee, dēde ine akā wala minji si bei kukoi idei Ilaaō wa fō. Í bō bi tēe ηa, nō ine ηau aa je seēdai ideu fei. ¹⁷ Bii í kō ku gbō ide nηa, sō inei igbe ηau. Bii í nō í kō ku gbō baa idei inei igbe ηau, i dooe bei hai dasi naane walakō bei woo gba fiāi lempoo.

¹⁸ Ntō ntō ñ wa n sō ηei, mii iyi í kōsi si andunya fei ηa, lele mō á kōsi. Nō mii iyi í jesi si andunya fei ηa lele mō á jesi.

¹⁹ Ñ wa n sō ηe má iyi bii amane minji í ce anu akā si andunya ihē a tōō ngōgō, Baam iyi í wa lele á mu nηa, ²⁰ domi tengi bii amane minji wala mēeta í tōtō á waa ce kutō do irim, ñ wa si anini nηa.

Amaace iyi í kō ku cea kpaasie suuru

²¹ Nōi Piēe í bō bi Jesu í beee í ni, Lafēe, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an ceaa suuru. Hee ise gbēje? ²² Nōi Jesu í jēaa í ni, aawo. N kaa n sōe iyi andi ise gbējei, amma aa ceaa suuru ise kītaō fēewa tuuba mēje. ²³ Sotí í gbō faaji go iyi wa nyisi bei bommai Ilaaō í ye. Ilaalu go wa bi ku ce dooi gbesee iyi amaace ηa à waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ηōi à naaō ine go wa be, iyi wa mu gbesee í to baa fōtō ciwa nkpō nkpō *. ²⁵ Si bei inēeu kù ne mii iyi á sāō gbeseu, ηōi lafēe í ni a taa bei aru, ηηu do aboe do amae ηa do mii iyi í ne fei a sāō gbeseu. ²⁶ Nōi amaaceu í gule si wajui lafēeu wa tōe suuru í ni, yōkōm suuru an sāe mbe fei. ²⁷ Nō lafēeu í ce araaree í kpa gbeseu nō í jōe í ne.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai be gbakā, nō í kō amaace kpaasie go iyi wa mu gbesee zakai kpekele cō. Nōi í batāe í te kōe í ni, sām gbeseu iyi í waa muu. ²⁹ Nōi kpaasieu í gule si wajue í tōe suuru í ni, yōkōm suuru an sāe gbesee. ³⁰ Amma kù je, nō í jō à dasi kpaasieu piisō hee koo sāō gbeseu fei ku tā. ³¹ Nōi amaace iyi à gbe ηau à ye bei í ce nō ino nηa fei í fō, ηōi à koo à sisia lafēe nηa yaasei ideu fei. ³² Nōi lafēeu í kpoo í ni, awō amaace laalo, í jō iyi í tōm suuru ñ kpa gbeseu feii mēe. ³³ Awō mō ñ ne í ce araaree amaace kpaasie wo si bei ñ ceē. ³⁴ Nō idōi lafēeu í kō, ηōi í jō à dasie piisō si awōi woo kpā ine ηa iju hee koo sāō gbeseu fei ku tāu.

³⁵ Nōi Jesu í ni, beebe μοι Baam iyi í wa lele á ce nηe, inē iyi í ci ya cea kpaasi ηηe ηa suuru do ino akā.

19

*Jesu wa fō idei nje ku kōi abo do mōkō
 (Cō Maaku 10;1-12)*

¹ Iyi Jesu í fō ideu í tā nō í ne hai ilei Galilee í bō ikpa ilei Zudee iyi í wa icei idoi Zuudēeu. ² Nōi zamaa nla go wa tooe nō í jō bōō ηa à ba iri.

³ Nōi Farisi go ηa à naa bi tēe ku ba a cō laakae. Nō à beee à ni, amane í ne kpāa ku kōsi aboe si ide baa yooma fei? ⁴ Nō í je nηa í ni, í kù cio iyi kukoi idei Ilaaō wa fō ηa? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce ηai inēmōkō do inaabo. ⁵ Nō í ni má, na ηηu, mōkō á jō iyeō baae nō ηηu do aboe a maa wēe nō aηa minji fei a baa a je ara

* **18:24** dubu ciwa nkpō nkpō Si fee nηa à ni talā dubu mēewa. Talā akā fei fiāi icei adō maatū iyi à ya saa ine akā.

akā. ⁶ Si beebe a kù je aŋa minji má, ara akā dei à je. Na nŋu, amane kù ne ku feefe mii iyi Ilaaḍ í tótó. ⁷ Nɔ Farisi ŋau à beee à ni, bii beebɛi, na mii í ce Moizi í na wooda í ni ine iyi wa bi ku kási aboe ku ceaa tiai nje ku kɔ ku bei ku kási.

⁸ Nɔ Jesu í je nŋa í ni, Moizi í jò ì waa lele abo nŋe ŋai na idɔ kulele nŋe. Amma waati iyi Ilaaḍ í taka amane kù je beebe. ⁹ An sɔ ŋe, ine iyi í kási aboe nɔ kù je na sakara, nɔ í so mmue, nŋu takae í ce sakarai.

¹⁰ Nɔi mɔcɔe ŋau à sɔ à ni, bii beebɛi si gāmei aboḍ mɔkɔ í tia a maà ya so nje.

¹¹ Nɔ Jesu í ni, ide iyi ñ wa n fɔ nsei, kù je ine feii á yɔkɔ ku gbɔ yaasee, bii kù je ine ŋa iyi Ilaaḍ í mu nŋa gbugbāe. ¹² Mii ikā ikā iyi wa ganji ine ŋa nje ku so í kpɔ. Ine gɔ ŋa beebɛi à bí ŋa do, a kaa yɔkɔ dei. Ine gɔ ŋa mɔ amane ŋai à ce nŋa beebe. Ine gɔ ŋa mɔ a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaaḍ jiida jiida. Ine iyi á yɔkɔ ku gba ideu ku gbaa.

Jesu í weea ama keeke ŋa

(Cɔ Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17)

¹³ Si anyii nŋu, ine ŋa à gbā ama keeke ŋa à naa Jesu wa ku le si ŋa awɔ nɔ ku ce nŋa kutɔ. Amma mɔcɔe ŋa à waa gbagba si ŋa. ¹⁴ Nɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, i jò amu ŋau a naa bi tom, i maà ganji ŋa, domi bommai Ilaaḍ í je ti ine ŋa iyi à jɔ ŋa. ¹⁵ Nɔi í le nŋa awɔ si iri nɔ í ce nŋa kutɔ í bei í ne hai be.

Idei awaasū ilu fia gɔ

(Cɔ Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30)

¹⁶ Ajɔ nŋu gɔ mɔkɔ gɔ í naa bi Jesu nɔ í beee í ni, Mɛɛtu, mii jiida yoomai an ce n baḍ kuwɛɛ hai tā. ¹⁷ Nɔ Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa beem idei jiida ku ce. Ilaaḍ nŋu akāi í je jiida. Bii ì bi í ba kuwɛɛ iyi ci ya tā, jirima woodai Ilaaḍ ŋau.

¹⁸ Nɔ í beee Jesu í ni, wooda yooma ŋai. Nɔ í sɔ í ni, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, nɔ í maà jea ine gɔ seeda ibo. ¹⁹ Jirima iyeḍ baee, nɔ í bi kpaasie bei ì bi arae. ²⁰ Nɔ awaasūu í ni, ñ wa n jirima iyi be fei tā, mii í gbe n ce má. ²¹ Nɔi Jesu í sɔ í ni, bii ì bi í kɔ dee dee, koo ta mii iyi ì ne fei, nɔ í kpɛa ilu are ŋa fia. Bii í ce beebe aa ba amani jiida lelei A5. Si anyie nɔ í naa í toom. ²² Iyi awaasūu í gbɔ beebe ŋɔi í sinda í ne do inɔ kufɔ domi ilu amani nla nla.

²³ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔe ŋa í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ŋei, á gaabua ilu fia ku lɔ tengi bii Ilaaḍ í je bommae. ²⁴ Nɔ an sɔ ŋe má iyi á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abee do iyi ilu amani á lɔḍ tengi bii Ilaaḍ í je bommae. ²⁵ Iyi mɔcɔ ŋau à gbɔ ideu ŋɔi à bitɔ kaa kaa, nɔ à ni, bii beebɛi, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Nɔi Jesu í cɔ ŋa nɔ í ni, bi amane ŋai kaa ce, amma Ilaaḍ á yɔkɔ ku ce fei ndee.

²⁷ Nɔi Piee í sɔ í ni, wee à jò mii fei tā à waa tooe. To, yoomai á na ku je tu wa.

²⁸ Nɔ Jesu í sɔ ŋa í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ŋei, waati iyi Ilaaḍ á ce mii fei titɔ nɔ amu Amai Amane n maà n buba si batai bomma ilu amboemo, inje amane maateejii iyi ì waa toom ŋau ihɛ, inje mɔ aa buba si batai bommau í kiitiḍ dimi maateejii inei Izireli ŋau. ²⁹ Nɔ ine baa yooma iyi í jò kpasɛe wa, walakɔ igbā do ifɔe ŋa, walakɔ wecɛe ŋa, walakɔ baee, walakɔ iyee, walakɔ amae ŋa, walakɔ ikoe ŋa na irim, á ba ribae ikɔ cɔ, nɔ ku ba kuwɛɛ hai tā má. ³⁰ Amma ine ŋa iyi à je inei waju ŋa si nsei, nkɔpɔ ŋa á na ku je inei anyi, nɔ inei anyi ŋa mɔ, nkɔpɔ ŋa á na ku je inei waju.

20

Mɔndai ilu kpasɛ do gaanhɔmae ŋa

¹ Jesu í kpa nŋa mɔndau ihɛ í ni, idei bommai Ilaaḍ í jɔ idei ilu kpasɛ gɔ iyi í fita daadaakɔ wa dede amaace ku bɔḍ ŋa ikoe. ² Waati iyi í ba amaace ŋau aŋaḍ

ɲa à fɔ à gbɔa nje ku sã nɲa si bei à ya sãa woo ce ice si ajɔ akã, nɔ í ni a bɔ ikoi nɲu a koo a ce ice. Nɔ à koo. ³ Nɔ zakai isɔ mɛesã í fita má í koo í ba ine gɔ ɲa à waa buba si tafa a kù waa ce nkãma. ⁴ Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛ mɔ, i bɔ ikom i koo í ce ice ɲa. An sã nɲɛ si bei í jɔ. ⁵ Nɔi à koo. Nɔi ilu kpasɛu í fita má zakai dasã, do ale zakai inunu ku sinda ma, nɔ ide dimi akãui í ya fɔ. ⁶ Ale zakai isɔ miu ɲɔi í fita nɔ í ye ine gɔ ɲa má à waa buba. Nɔi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa buba ihɛ ngbe ngbɛ hai daakɔ ɲa. ⁷ Nɔi à jɛaa à ni, si na iyi í jɔ ine kãma kù dasi wa icei. Nɔi í ni, to, inɛ mɔ i bɔ ikom i koo í ce ice ɲa. ⁸ Iyi í to ale zakai kulɔi inunu ɲɔi ilu kpasɛu í kpe ine ngboi amaaceɛ ɲau í sɔ́ í ni, kpe gaanɔɔma ɲau wa, sã nɲa fia ɲa, sinti hai bi inei ankãanyi ɲau hee ku koo si ine sinte ɲau. ⁹ Inɛ ɲa iyi à sinti ice ale zakai isɔ miu ɲau à naa à gba fiaí icei ajɔ akã. ¹⁰ Amma iyi à to si ine sinte ɲau à tamaa bei ti aɲa á re beɛbei. Amma fiaí icei ajɔ akã ì sãa aɲa mɔ. ¹¹ Iyi à ye fiaɔ beɛbe ɲɔi à wasi ku gbagba si ilu kpasɛu. ¹² Á waa ni, ine ɲa iyi à naa ankãanyi isɔ akã ì ce ice nɔ ì sã nɲa bei awa iyi à ce ice si inya gbãa hai daakɔ hee à gbɛji. ¹³ Nɔi ilu kpasɛu í sɔ ine akã nɲa í ni, kpaasim, n kù takie, domi ì jesi í gba fiaí icei ajɔ akã, mà kù je beɛbe. ¹⁴ To, gba fiaé i nɛ. Ñ bi n sãa inei ankãanyi ihɛ bei awɔ mɔ. ¹⁵ Kù je bei ñ bii an ceò fiam? Mà ì waa ce igu si na iyi í jɔ ñ ce jiidai.

¹⁶ Nɔi Jesu í ni, beɛbe mɔi inei anyi ɲa aa na á je inei waju, nɔ inei waju ɲa mɔ a na á je inei anyi ɲa.

Jesu wa fɔ ide ikuɛ do kujɛ ise gbɛetasia

(Cɔ Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34)

¹⁷ Nɔi Jesu í dasi kpãa wa bɔ Zeruzalemu. Nɔ í nya mɔcɔ maateji ɲau ikã, ɲɔi í sɔ ɲa si kpãa í ni, ¹⁸ wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amanɛ a dasim awɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa. Aa ye taalem a ni a kpam. ¹⁹ Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ɲa, aa yaakom, nɔ a tɛem kpɔtɔ, nɔ a kpakpam si jli ku gaau. Nɔ si ajɔ mɛetasia an jli ma hai si bale.

Mii iyi iyei Zaaki do Zãa í tɔɔ Jesu

(Cɔ Maaku 10:35-45)

²⁰ Si anyii nɲu ɲɔi iyiɛ amai Zebedee ɲa í naa bi Jesu do amae ɲa nɔ í gule si wajue ku tɔɔe ngɔɔ. ²¹ Nɔ Jesu í beɛ í ni, mii ì bi. Nɔi í ni, si waati iyi aa naa í je bomma, jɔ ama minjim ɲau ihɛ, ine akã ku buba awɔ njeɛ, ine akã mɔ awɔ cangaɛ. ²² Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔ minji ɲau í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ i temuad ijuukpã iyi an ye ɲa? Nɔ à ni aɲa aa yɔkɔ. ²³ Nɔ í sɔ ɲa má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpã iyi an ye ɲa. Amma kù je amui an cica ine ɲa iyi aa buba si canga do njem. Bi ku bubau be, ine ɲa iyi Ilaaɔ Baam í cea sɔɔlue ɲai aa buba si.

²⁴ Nɔi mɔcɔ mɛewa iyi à gbe ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ nɲa í kɔɔ minji ɲau. ²⁵ Nɔi Jesu í kpe aɲa fei í sɔ ɲa í ni, inɛ mɔ ì mà ɲa si andunyau ihɛ ilaalu ɲau à ya maa taa ine ɲa ɲa gbugbãi. Nɔ ine ngbo ɲa ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲa. ²⁶ Amma bi tu ɲe kaa ce beɛbe. Inɛ nɲɛ iyi wa bi nɲu ku je ine ngbo, nɲui á je woo ce nɲɛ ice. ²⁷ Beɛbe mɔi ine iyi wa bi nɲu ku je woo cua nɲɛ, á je aru nɲɛ. ²⁸ Beɛbe mɔi amu Amai Amanɛ n kù naa ine ɲa a ceem ice, amma amui an ce ɲa ice, nɔ n na kuwɛem n yaò ine nkpɔ hai si dulum.

Jesu í jɔ fɛɛju minji gɔ ɲa à ye ilu

(Cɔ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)

²⁹ Si isɛɛɛnu Jesu do mɔcɔe ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla gɔ wa too ɲa. ³⁰ Wee fɛɛju minji gɔ ɲa à waa buba itl kpãa be, nɔ à gbɔ iyi Jesu wa lɔ. Nɔi à dɔ anu à maa ni, Lafɛ, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare

nwa. ³¹ Nɔ zamaau wa la si ɲa wa ni a coko. Amma béi à waa ni a cokou, beɛbe mɔi à ya dɔ anu hee lele à maa ni, Lafɛɛ, tɔkui Davidi, ce araare nwa. ³² Nɔi Jesu í leeki í kpe ɲa í bee ɲa í ni, mii í bi n ce nɲɛ. ³³ Nɔi à jɛaa à ni, Lafɛɛ, à bi ka ye ilui. ³⁴ Nɔ Jesu í ce araare nɲa í lu iju nɲau. Nɔ gbakā inɛ ɲau à ye ilu nɔ à waa tooɛ.

21

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu

(Cɔ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zāa 12:12-19)

¹ Nɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à mɔsi isɛɛnɛ nɲa nɔ à maai Zeruzalemu wa. À to Betifaje si geete iyi à ya kpe Olivie. Nɔ Jesu í be mɔcɔ minji gɔ ɲa ² í ni, í bɔ ilu iyi í wa waju nɲɛu be, aa ye bii gbankele gɔ wa so do amaɛ. Í fũ ɲa í naam wa ɲa. ³ Bii inɛ gɔ wa bee nɲɛ ide gɔ, í jɛaa í ni, Lafɛɛi í nɛ bukaata nɲa. Inɛɛu á jò í naaɔ ɲa wa ɲa.

⁴ Nɲu ɲau be í cei ku ba idei waliuu ku kɔ iyi í ni,

⁵ Í sɔ inɛi Sɔɔ ɲa, í ni,
Í cɔ ilaalu nɲɛ wa naa bi tu nɲɛ.

Amanɛ kurɔi.

Si gbankeleui í gũ,

Si amaɛ.

Mɛɛmu ku so asoi.

⁶ Nɔ mɔcɔ ɲau à koo à ce bei í sɔ ɲau. ⁷ À naaɔ gbankeleu do amaɛ wa, à te aco ɲa si antaɛ nɔ Jesu í gũu. ⁸ Nɔ si zamaau inɛ nkɔɔ í te ibɔɛ si kpāau. Inɛ gɔ ɲa mɔ à da amaawɔi jli ɲa à tɔɔ si kpāau. ⁹ Inɛ ɲa iyi à waa cua Jesu do inɛ ɲa iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ anu à waa ni, tɔkui Davidi, à waa saabue. Aɔ Lafɛɛ ku weɛ, awɔ iyi í waa naa do irie. Ka saabu Ilaaɔ hee lele *.

¹⁰ Iyi Jesu í lɔ inɔ ilu Zeruzalemu, inɛi iluu fei í biti. Nɔ à wasi ku ni, yooi ihɛ.

¹¹ Nɔi zamaau í je í ni, Jesu waliui, inɛi Nazareti si ilei Galilee.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Maaku 11:15-19; Luku 19:45-48; Zāa 2:13-22)

¹² Nɔi Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi í to be í lele woo ta iwɔ ɲa do woo ra ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ɲa, do kitāi woo ta ankasiidi ɲa. ¹³ Nɔ í sɔ ɲa í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔɔi á je. Amma inɛ weɛ í coo bi ku tɔɔi ile ɲa.

¹⁴ Nɔi fɛɛju do ilu kute akā gɔ ɲa à naa bi Jesu kpasɛi Ilaaɔ be nɔ í jò à ba iri.

¹⁵ Amma inɛ ngboi woo weɛi Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau, idɔ ɲa í kɔ iyi à ye maamaake ɲa iyi í ce, nɔ à gbɔ amu ɲa à wasi ku dɔ anu à waa ni, tɔkui Ilaalu Davidi, à waa saabue. ¹⁶ Nɔ à bee Jesu à ni, í bei í gbɔ iyi à waa fɔ mbe? Nɔ í je nɲa í ni, oo. Mii iyi wa ceu ihɛ, í kù cio ideɛ ɲa tengi bii à ni, Ilaaɔ í jò à gbɔ saabue hai si gelei amu ɲa do si gelei ama kpɔtɔɔ ɲa. ¹⁷ Si anyii nɲu, í jò ɲa í nɛ hai ilu be í koo í sũ Betani.

Jesu í ceekpe jli ndii figi

(Cɔ Maaku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Iju kumáɛ daadaakɔ Jesu í nɛ hai Betani wa nyi Zeruzalemu, nɔ ari wa kpaa.

¹⁹ Nɔi í ye jli ndii figi gɔ itl kpāa be, nɔ í yaa sie. Amma iyi í to kɔkɔɛ í ba weɛ wua ɲai í nɛ. Nɔi í sɔ jli nɔu í ni, awɔ í kaa so má ajɔ kāma. Nɔ gbakā jli nɔu í gbɛ. ²⁰ Iyi mɔcɔ ɲau à yɔɔ, ɲɔi à biti. À bee Jesu à ni, beirei í ce jli ndii figiu ihɛ í

* 21:9 à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

gbe anu akā beebe. ²¹ Njoi Jesu í je nja í ni, ntò ntò ò wa n s̄s̄ ñei, bii ò dasi naane nò í kù waa sika ña, aa yòkò í ce bei ò cea jli n̄u ih̄e ña. Nò kaa je baa iyi be n̄ju akā, aa yòkò í s̄s̄ iri kutau ih̄e ña í ni ku dede hai be koo dásí tenku, á nò ku koo. ²² Bii ò dasi naane ña, mii iyi ò t̄ò Ilaaḥ fei, aa ba ña.

*Hai iwoi yiiko Jesu wa naa
(C̄o Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)*

²³ Njoi Jesu í to Zeruzalemu nò í b̄o bantumai kpas̄i Ilaaḥ má wa kò ine ña si cio. Njoi ine ngboi woo weei Ilaaḥ ña do ine ngbo ña à naa bi t̄e, à beee à ni, mii ña iyi ò waa ceu ih̄e, yooi í nae kp̄aa iyi ò waa cooò. Do yiikoi yooi ò waa cooò. ²⁴ Njoi Jesu í je nja í ni, amu m̄o an bee ñe ide ḡo. Bii ò yòkò ò j̄em ña, amu m̄o an s̄s̄ ñe ine iyi ò nam yiiko ò wa n ceò mii ñau ih̄e. ²⁵ Hai iwoi Z̄aa í ba yiiko iyi í dasiò ine ña inyi. Hai bi Ilaaḥ de, mà hai bi amane ña. Njoi à busi ñe à waa ni, beirei aa ka j̄eaa. Nsei n̄ò, bii à j̄eaa à ni Ilaaḥ, á bee wa na mii í ce a kù dasi Z̄aa naane. ²⁶ Nò wee njo kaa j̄ò ka ni hai bi amane ña. Bii à ni hai bi amane ña, zamaau á ye taale nwa si na iyi í j̄ò ine fei í jesi iyi Z̄aa waliu kam kam. ²⁷ Njoi à j̄eaa Jesu à ni, a kù mà. Nò Jesu m̄o í s̄s̄ ña í ni, debei, amu m̄o n kaa n s̄s̄ ñe yiikoi ine iyi ò wa n ceò mii ñau ih̄e.

M̄ondai ama minji

²⁸ Jesu í kpa ña m̄ondau ih̄e í ni, beirei ò waa lasabu ña. Mòkò ḡo í ñe ama inemòkò minji. Nò í s̄s̄ ine sinteu í ni, amaayi, b̄o ikom í koo í ce ice n̄nyí. ²⁹ Nò í ni, n kaa n koo. Amma do ank̄anyi í ce lasabu m̄mu nò í koo. ³⁰ Nò mòkòu í koo í s̄s̄ ama minjisiau m̄o beebe, nò amau í j̄eaa í ni, to, an koo, baaba. Amma kù koo. ³¹ Si ama minji ñau yoo ñjai í ce id̄ò bii baae. Njoi à ni, ine sinteu. Njoi Jesu í s̄s̄ ña í ni, ntò ntò ò wa n s̄s̄ ñei, woo gba fiai lempoo do inaabo woo ta icu ña aa tako ñe a l̄ò si tengi bii Ilaaḥ í je bomma. ³² Ò wa n f̄ò beebe si na iyi í j̄ò Z̄aa í naa ku nyisi ñe kp̄aa j̄iida, nò í kù dasie naane ña. Woo gba fiai lempoo do woo ta icu ñai à dasie naane. Amma ñe, do iyi ò ye id̄ò ku kpaasi ña ña fei í kù kpaasi id̄ò ñe í dasie naane ña.

*M̄ondai gaan̄oma laalo ña
(C̄o Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)*

³³ Njoi Jesu í s̄s̄ ña má í ni, í gb̄o m̄onda ḡo má ña. Ilu kpas̄e ḡo í ce ikoe, nò í l̄ò si j̄li ndii rez̄e ña nò í ce kaa í kaakoos̄ò. Nò í ce bi ku f̄ò inyii isoe. Nò í c̄a tafa bii ku degbe ikou. Njoi í so gaan̄oma ña í dasi ña si ikou a maa logooe, í bei í b̄o ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi j̄li n̄u í j̄la í to ku ka, ñoi í be amaace ña wa bi woo logoo ñau a koo a gba iyi í je ti n̄ju wa. ³⁵ Amma gaan̄oma ñau à dede à wo si ña, à c̄a ine akā, nò à kpa ine akā má, nò à ta ine meetasiau m̄o kuta à kpa. ³⁶ Nò ilu ileu í be si ña amaace ḡo ña wa má. Ine n̄ju ña à kp̄ò à re baa inei tako ñau. Do n̄ju fei, à ce ña bei à cea inei tako ñau. ³⁷ Si anyii ña fei í be si ña ama ab̄ie wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaan̄oma ñau à ye amau à f̄ò ña duus̄ò à waa ni, í c̄o ine iyi á na ku je tubuu. Í naa wa ka kpa nò ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ Njoi à muu à fitae hai in̄ò kaau à koo à kpa.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cea gaan̄oma ñau. ⁴¹ Njoi à j̄eaa à ni, á kpa ine laalo ñau kaa ce araare ña nò ku de gaan̄oma m̄mu ña ku dasi ña si ileu, ine ña iyi bii isoi j̄li n̄u í j̄la aa ya náa iyi í je t̄e. ⁴² Njoi Jesu í bee ña í ni, í kù cio iyi ih̄e si kuk̄ò idei Ilaaḥ ña ba. Í ni, Kuta iyi woo ma ña à k̄siu N̄ju í baa í je kuta sintei icui ileu. Aḥ Laf̄eí í coo, nò í mu wa biti.

43 Nɔ Jesu í ni má, ñ wa n sɔ ñei, Ilaaɔ á gba bommae hai bi tu ñe ku na dimi mmu ña iyi à waa ce idɔɔbiɛ. [44 Ine iyi í cuku si kutau ihɛ, kutau á lɛgɛɛi. Ine iyi í nɔ í bata mɔ á lɔlɔ lafɛɛi nekɔ nekɔ.]

45 Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ñau do Farisi ñau à gbɔ mɔndai Jesu ñau, à mà iyi anjai wa fãa. 46 Nɔi à waa de kpãa bei aa ce a muu. Amma à waa ce njoì zamaau si na iyi í jò à dasi naane iyi waliii ntɔ ntɔ.

22

Mɔndai ijei abɔdɔ

(Cɔ Luku 14:15-25)

1 Nɔi Jesu í sɔ ña ide do mɔnda ña má í ni, 2 í gbɔ faaji gɔ iyi wa nyisi ñe bei bommai Ilaaɔ í yɛ. Ilaalu gɔ wa cea amaɛ abɔdɔ, 3 nɔ í bɛ amaaceɛ ña í ni a koo a kpe ine ña iyi à kpe abɔdɔu wa. Amma ine ñau a kù waa bi ku naa. 4 Nɔ í bɛ amaace mmu gɔ ña má í ni, i koo í sɔ ine ña iyi ñ kpe ñau í ni ñ tã sɔlu. Kete kombo ña do mɛemu ku ne ikpo gɔ ñai ñ kpa nɔ à ce icei fei ndɛɛ à tã, a naa wa bi ku ce abɔdɔu. 5 Amma ine ña iyi à kpe ñau a kù saaluɛ mɔm, ine fei í nɛ wũaɛ. Ine gɔ ña à ne iko nɔ, ine gɔ ña mɔ à ne sɔa nɔ. 6 Gɔgɔ ña à mu amaace ñau à cã ña à kpa ña. 7 Nɔi idoi ilaaluu í kɔ nɔ í bɛ soogee ña à koo à kpa woo kpa ine ñau nɔ à dasi ilu ñau ina. 8 Nɔi í sɔ amaaceɛ ñau má í ni, to, ijei abɔdɔu í jɔ, amma ine ña iyi ñ tako ñ kpe ñau a kù jɔd ijeu bɛ má. 9 Na nɔ, i bɔ si tafa ña í kpe ine ña iyi à wa bɛ fei wa ña. 10 Nɔ amaace ñau à bɔ si tafa ñau à tɔtɔ ine ña iyi à wa bɛ fei wa, hai ine jiida do ine laalɔ ña, nɔ abɔdɔu í kɔ do amane.

11 Iyi ilaaluu í lɔ ile bi ku ce abɔdɔu, í cɔ ine ña iyi à naa ku jɛu, nɔ í ba wee, ine akã kù waa dasi jɔne abɔdɔu iyi í na ña. 12 Nɔi í beɛ í ni, kpaasi, beirei í ce í lɔ wa ihɛ í kù waa dasi jɔne abɔdɔu. Nɔ ineɛu kù ni ide kãma. 13 Nɔi ilaaluu í sɔ amaaceɛ ña í ni, i dɔ awɔɔ do isɛɛ ña nɔ í soo í nyɔɔ angule si ilu kuku, tengi bii ine ña aa lesi awɔ si iri a kpata. 14 Nɔ Jesu í ni má, do iyi Ilaaɔ í kpe ine nkpo fei, ine iyi í cica kù kpɔ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

15 Waati beɛbe Farisi ña à koo à tɔtɔ à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. 16 Nɔi à bɛ mɔcɔ ña gɔ ña do inei Herodu gɔ ña bi tɛɛ. Iyi à to ñoi à ni, Mɛɛtu, à mà iyi í ya fɔ ntɔ, nɔ í waa kɔ ine ña si idei Ilaaɔ do ntɔ. Beɛbe mɔi í kù waa ce njoì ine gɔ, domi í ci ya cɔ ijui amane ña. 17 Na nɔ, sɔ wa bei ì yɛ. Í sɔa ka sãa ilaaluu Sezaa fiai lempoo? Ma ka maà sãa. 18 Wee Jesu í mà lasabu ña iyi à waa ce tã, ñoi í sɔ ña í ni, ñe ilu muafiti ña, na mii í ce í waa leem taai ide ña. 19 I nyisim kpekele iyi í ya sãd lempoou wa ña. Nɔ à nyisie kpekele gɔ. 20 Nɔ Jesu í bee ña í ni, fotooi yooi í wa si kpekeleu ihɛ nɔ irii yooi à kɔ si. 21 Nɔ à ni, ti Sezaa. Nɔi Jesu í sɔ ña í ni, to, debei í sã Sezaa iyi í je tɛɛ ña, nɔ í sã Ilaaɔ mɔ iyi í je tɛɛ ña.

22 Iyi à gbɔ ideu beɛbe, ñoi à biti à jò à nɛ.

Idei kujti iku ña

(Cɔ Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

23 Si aɔ akãu Sadusi gɔ ña mɔ à naa bi Jesu má. Anjai à ya maa ni iku ña a kaa jɔ. Iyi à to wa bi Jesu ñoi à beɛ à ni, 24 Mɛɛtu, Moizi í ni bii ine gɔ í ku í jò abɔɛ nɔ kù bíò ama, ifɔɛ ku so jaaɔu ku ba ku bía igbãɛ ama. 25 Wee si inɔ nwa ine mɛɛje gɔ ña à wɛɛ iyi à je amai baa akã. Igbã ña í so abo nɔ kù bíò ama nɔ í ku í jò ifɔɛ jaaɔu. 26 Beɛbei ine minjisiau mɔ í ce, do mɛɛtasiau, hee í koo í kãsiò

amanε meejesiau. ²⁷ Si anyii aηa fei nɔ abou mɔ í na í ku. ²⁸ To, aηɔ iyi iku ηa aa na a jl, aboi yoo ηηai á je, si bei aηa fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í je ηηa í ni, ì waa rara ηai si na iyi í jò ì kù mà gbugbái Ilaaɔ ηa hee má je mii iyi kukoi idee wa fɔ. ³⁰ Ntɔ ntɔ, si waati iyi iku ηa aa naa a jl, waati beebe inemokɔ ηa do inaabo ηa a kaa so nje má, amma aa yei bei amaleka ηa. ³¹⁻³² Iyi í je ti ideí kujji iku ηa, à kɔɔ wo à ni, Ilaaɔ í ni ηηu Ilaaɔ, Lafɛei Aburhamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be ηa iyi Ilaaɔ í sɔ ηei? Ilaaɔ kù je Lafɛei iku ηa, Lafɛei ine ηa iyi à weei.

³³ Nɔ zamaa iyi í wa be fei í gbɔ cioi idee nɔ ideu í tosi ηa.

Wooda iyi í re

(Cɔ Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ Nɔi Farisi ηau à gbɔ iyi Jesu í kámia Sadusi ηau si ideu nɔ à tɔtɔ má. ³⁵ Ine aká ηηa iyi wa je woo kɔ ine ηa si woodau wa bi ku cɔ laakaí Jesu nɔ í beee í ni, ³⁶ Mɛetu, si wooda ηau fei, yoomai í re. ³⁷ Nɔi Jesu í jeaa í ni, bi Aɔ Lafɛɛ do idε fei do lasabue fei. ³⁸ Nηu bei í je wooda sinte, nηui í nɔ í re ηa. ³⁹ Minjisia iyi í too wee. Bi ine mmu ηa bei ì bi araε. ⁴⁰ Wooda minji ηau bei à je icui ideí woodai Moizi do ti ideí walii ηa fei.

Davidi do ine iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si bei Farisi ηau à tɔtɔ, ηɔi Jesu í bee ηa ideu ihɛ ⁴² í ni, beirei ì waa lasabu si ideí ine iyi Ilaaɔ í cica ηa. Tɔkui yooi í je. Nɔi à jeaa à ni, tɔkui ilaalu Davidii. ⁴³ Nɔ Jesu í bee ηa í ni, bii beebei, beirei í ce Davidi wa kpoo Lafɛε waati iyi í fɔ do gbugbái Hundi Ilaaɔ í ni,

⁴⁴ Aɔ Lafɛε í sɔ Lafɛεm í ni,

Buba si awɔ ηjem ihɛ

Hee n ce mbεεε ηa bi ku lesi isεε.

⁴⁵ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi wa kpoo Lafɛεε, beirei á ce ku je tɔkue má.

⁴⁶ Nɔ baa ine aká ηηa kù yɔkɔ ku jeaa ide káma. Nɔ hai waati beebeu ine gɔ kù beee ide gɔ má.

23

Muafitii Farisi do woo kɔ ine ηa si wooda ηa

(Cɔ Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46; 20:45-46)

¹ Nɔi Jesu í sɔ zamaa do mɔcɔε ηau, ² í ni, woo kɔ ine ηa si wooda ηau do Farisi ηau, aηai à sási agbei Moizi à waa sisi woodaε. ³ Na ηηu, i ya gbɔ ide ηηa nɔ í ce mii iyi à waa sɔ ηe fei. Amma i maɔ ya ce kookoosu bei à waa ce, domi ide iyi à ya fɔ a ci ya ceɔ ice. ⁴ À ya dɪ aso ku wo a maa káa ine ηa, amma aηa taka ηηa a ci ya jesi a luu baa do amaawɔ aká. ⁵ Kookoosu ηηa iyi à waa ce fei à waa cooi ku ba a ye ηaɔ. Beebei à ya dɪ ama tia iyi í la í re ti kpaasi ηa nɔ a dasi jaba ηηa ikú sisɔ iyi í re ti kpaasi ηa si itɪ do ilε*. ⁶ Nɔ a ci ya bi kaa inya sinte bi ku je jingau ηa do kitáí ine ngbo ηa ile bii à ya ce kutɔtɔ ηa. ⁷ À ya bi ine ηa a maa ce aηa fɔɔ si bantuma do beere nɔ a maa kpe ηa lafɛε. ⁸ Amma inε, i maɔ ya jò a kpe ηe lafɛε, domi inε fei saa ηai, nɔ Lafɛε aká lege legei ì ne ηa. ⁹ Nɔ i maɔ kpe ine káma Baaba si ilε ihɛ ηa, domi ine akáí í je Baa nηε. Nηui í wa lele. ¹⁰ Nɔ i maɔ ya jò a kpe ηe ilaalu ηa domi ilaalu aká lege legei ì ne ηa, nηui í je ine iyi

* **23:5** ama tia ama tia iyi à ya dɪu isεεde ηa iyi à wa si tiaí ideí Ilaaɔí à ya kɔ si, nɔ a dɪu si ikpo ηηa walako si awɔ.

Ilaaḍ í cicaú. ¹¹ Ine iyi í je ine ngbo nne nñui í ne ku je woo ce ice nne. ¹² Ine iyi í so arae lele, aa kayeei, ine mō iyi í kaye arae aa soo lelei.

Jesu í ye taalei Farisi na do woo kō ine na si wooda na na muafiti na
(Cō Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-47)

¹³ Jesu í nī, inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa cīmboaa ine na kpāai bommai Ilaaḍ na. Inje taka nne, í kù jesi í lō na, nō ine na iyi à bi ku lō, ì waa ganji na na. [¹⁴ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì ya maa ce kutōō sisō na ku ba ine na a ni injeu ine jiida nai. Nō wee mii iyi jaaḍ na à ne fei ì ya gbaa nai. Na nōi í jò ijuukpā nne á la ku re.]

¹⁵ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa dabii bii fei na, ì waa ne si tenku do si ile fei ì waa dede baa ine na iyi aa ba í kpaasi idō nna na. Nō bii ì ba na ì ya sinda lafēe nai ku je ine iyi à ne a dasie ina iyi ci ya ku ku re baa inje taka nne ise gbeeji.

¹⁶ Inje fēeju nai iyi ì waa mu goloí fēeju na, aa ye ijuukpā na. Ì ya maa ni na, bii ine í ceekpe do kpasēi Ilaaḍ kù je taale baa bii kù kōō. Amma bii í ceekpe do wurai kpasēu, tilasii ku kō ideu. ¹⁷ Inje fēeju nnyei nai. Yoomai í la í re. Wurau? Mā kpasē iyi í jò wurau í je ti Ilaaḍ. ¹⁸ Nō ì waa ni má na, bii ine í ceekpe do bi kuwee kù je taale baa bii kù kōō, amma bii í ceekpe do inai kuwee, tilasii ku kō ideu. ¹⁹ Inje fēeju nai. Yoomai í la í re. Inai kuwee? Mā bi kuwee iyi í jò inai kuwee í je ti Ilaaḍ. ²⁰ Na nñu, ine iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi wa lesi feii í ceekpeḍ. ²¹ Ine mō iyi í ceekpe do kpasēi Ilaaḍ, hee do Ilaaḍ iyi í wa be feii í ceekpeḍ. ²² Ine mō iyi í nō í ceekpe do lele, hee do batai bommai Ilaaḍ do Ilaaḍ takae iyi wa buba bei í ceekpeḍ.

²³ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa na Ilaaḍ hee do zakaai nyauí aye na, amma ì waa gbeje mii iyi í la í re si wooda na. Mii nauí í je idōōbii Ilaaḍ ku ce do arare ku nyisi do ilu naane ku je. Nñu nau bei í jò ì ce na, nō ì maà gbeje iyi í gbe nau. ²⁴ Inje fēeju nai iyi ì waa mu goloí fēeju na. Ì waa coo inyi nne na kokoo na nō ì bei ì waa miò kpookpo na.

²⁵ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na si na iyi í jò anyii kōofu do ti jee nai ì ya wīe na, amma hai si bine laalo do ilei ì baḍ mii ndii inōe na. ²⁶ Awō Farisi fēeju, wīe inōi jee titā, anyiu mō ku bei ku má.

²⁷ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì ye nai bei bale iyi à jōsi mii fūfū ku ba anyie ku sla, amma inōe kùkùí amane do konkombi wa kō si. ²⁸ Beebe moi inje taka nne, bii ine na à waa ye ne, inje ine jiida nai, amma si idō nne muafiti do laalo wa kō.

²⁹ Inje woo kō ine na si wooda na do Farisi na, inje ilu muafiti nai. Aa ye ijuukpā na, si na iyi í jò ì waa teese baleí walii nau, nō ì waa ce booda si ti ine dee dee nau mō má na. ³⁰ Nō ì waa ni na, bii í je si waatii bala nwa nai à dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii nau ku kpa. ³¹ Inje taka nne ì waa nyisi iyi inje tōkui ine na iyi à kpa walii nauí. ³² To, ì hanya ì tambō laalo iyi bala nne na à sintiu. ³³ Inje ine buu na bei njo wukuku. I kù ne bei aa ce ì saa ina iyi ci ya kuu na. ³⁴ Na nñu, ì de ití ì gbo, an be nne walii na wa do ilu bisii na do woo mà tia na. ³⁵ Ine nna aa kpa gōgō na, nō ì kpakpa gōgō na mō si jji ku gaau, gōgō na mō nō ì te nna kpōtōō ile bii ì ya ce kutōō nne na, nō ì lele na si ilu na fei. ³⁵ Na nñu, ijuukpāi woo kpa ine dee dee nau fei á je si iri nneí. Abelii í je ine dee dee sinte iyi ì kpa na. Zakari amai Baraki iyi ì kpa si afei kpasēi Ilaaḍ do bi kuwee na, nñui í je

ine ankāanyi iyi i kpa ɲa. Ikui ine dee dee ɲau be fei, hai Abeli hee ku koo si Zakari, iɲei aa ye ijuukpāe ɲa. ³⁶ Ntɔ ntɔ, n̄ wa n s̄ɔ ɲei, ijuukpāi mii ɲau be fei si inei nnyi ɲau ihēi á baa ku je si.

Jesu do Zeruzalemu
(Cɔ Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, iɲe inei Zeruzalemu ɲa, iɲe iyi í ya kpa walii ɲa nɔ í ta ama abei Ilaaɔ ɲa mɔ kuta i kpa ɲa ɲa. Ise feloi n̄ ya n bi n totɔɔ ɲe si abem bei ajee í ya totɔɔ amae ɲa si ikpae, amma i kù je ɲa. ³⁸ Wee nsei Ilaaɔ á fũ nɲe kpasɛ nɲe si awɔ. ³⁹ Ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɔ ɲei, hai nsei í kaa yem má ɲa í gbe hee ajo iyi aa ni ɲa, Ilaaɔ ku weea ine iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

24

Jesu wa fɔ ideɪ kpasɛi Ilaaɔ ku lege
(Cɔ Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ N̄ɔi Jesu í fita hai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi wa ne ɲɔi mɔcɔe ɲa á koo á baa á nyisie bei á ma kpasɛi Ilaaɔu do ilee ɲa s̄aa s̄aa. ² N̄ɔi í s̄ɔ ɲa í ni, í waa ye mii ɲau be fei ɲa ya. Ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɔ ɲei, kuta baa akā kaa naa ku maa lesi nje be má, aa kekece mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi
(Cɔ Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. N̄ɔi mɔcɔe ɲa á bɔ bi tɛɛ aɲa duusɔɔ á beee á ni, s̄ɔ wa waati iyi mii n̄ɔu be á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankāanyi.

⁴ Nɔ Jesu í je nɲa í ni, i ce laakai ɲa ine gɔ ku maà naa ku d̄i iju nɲe, ⁵ domi ine ɲa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni aɲai á je ine iyi Ilaaɔ í cicau aa kpɔ. Aa d̄i ijui ine nkpɔ. ⁶ Nɔ aa maa gbɔ ibai igũ amee amee do j̄ij̄i ɲa. I maà j̄ɔ ku da zigi nɲe, domi í gbe mii ɲau be fei ku ce. Amma kù je waatii ankāanyiu be titā. ⁷ Dimi gɔ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa. Ilaalu gɔ ɲa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ ɲa, nɔ ari á ce. ⁸ Ine nɲu be fei á yei bei ara kuro sintei b̄aas̄i ku bei ku bí.

⁹ Si waati nɲu, aa dasi ɲe si awɔi ine ɲa a kpā ɲe iju, aa kpa ɲe mɔm. Dimi fei á cé ɲei na irim. ¹⁰ Waati beɛbe, ine nkpɔ á nyiò anyi, aa maa zamba nje nɔ a cé nje. ¹¹ Walii ibo nkpɔ ɲai aa na a naa a maa wa inyii it̄i ine nkpɔ. ¹² Laalɔ ku ce á k̄ɔsi hee ku j̄ɔ ine nkpɔ kaa ne kubii kpaasi ɲa má. ¹³ Amma ine iyi í temua hee kɔe á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaau j̄idai bommai Ilaaɔu si andunya fei ku ba dimi fei ku gbɔɔ, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laalɔ iyi wa riisi kpasɛi Ilaaɔ
(Cɔ Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Danieli í fɔ ideɪ mii laalɔ gɔ wo iyi á riisi kpasɛi Ilaaɔ. Nɲui aa ye ɲa í wa si inya iyi í je ti Ilaaɔ. Ine iyi wa cio ideɪ mii laalɔu, ku ce laakai ku gbɔɔ s̄aa s̄aa. ¹⁶ Waati beɛbe ine ɲa iyi á wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲa. ¹⁷ Nɔ ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so ino ilee. ¹⁸ Nɔ ine mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumbɔe má. ¹⁹ Waati beɛbe wahalai b̄aas̄i ɲa do ayawo ɲa á caa mɔm. ²⁰ I ce kutɔɔ ɲa ku ba waatii kusau ku maà na ku je sukui t̄t̄u walakɔ ajo kusimi *. ²¹ Ntɔ ntɔ, waati beɛbe wahala nla n̄lai á naa iyi a kù ye dimie hai sintei andunya hee do nnyi, nɔ a kaa

* **24:20** sukui t̄t̄u sukui t̄t̄u ɲa sukui atei, nɔ bii gɔ ku bɔ í ya gaabu.

ka ye dimie má hee do ajo fei. ²² Bii Ilaaḍ kù jile si nḡu ku kaye kukpɔi ajou wo ine go kaa wee. Amma í kayeei na irii ine ḡa iyí í cicau.

²³ Waati beɛbe, bii ine go í sḡ ḡe í ni, i cɔ ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa ihē, walakɔ ine mmu go ku ni, í wa ihḡ, i maà dasi lafēe naane ḡa. ²⁴ Ine go ḡa aa na a naa akā akā a maa ni anjai á je ine iyi Ilaaḍ í cicau walakɔ a ni anjai á je walii ḡa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ḡa ku ba a dī hee do ijui ine ḡa iyi Ilaaḍ í cicau bii aa yɔkɔ. ²⁵ Na ḡoi í jḡ ñ wa n sḡ ḡe fei ndee do njuma.

²⁶ Na nḡu, bii à na à sḡ ḡe à ni, ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa gɔbua, i maà koo. Walakɔ bii à sḡ ḡe à ni, wa manji ilaawa, i maà dasi naane. ²⁷ Si bei kunḡoi ijí í ya má inya hai nunui daakɔ hee ku bɔ nunui ale anu akā, beɛbe moi kunaai amu Amai Amane á je. ²⁸ Tengi bii iku í wa, bei yembeeku ḡa à ya tɔtɔ.

Kunaai Amai Amane

(Cɔ Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ni, si anyii wahalau gɔbakā, nunu á kuku inyai, nɔ cukpa mɔ kaa má inya má, andaiya ḡa aa cuku wa hai lele nɔ gɔbugbāi lele ḡa a yaya. ³⁰ Waati beɛbe nyindai Amai Amane á fita lelei Aḡ. Nɔ dimii andunya ḡa fei aa le awɔ si iri a maa kpata. Aa ye amu Amai Amane ñ wa n naa si kudui ijí do gɔbugbā nla nla do amboe. ³¹ Kāakāakī nla nla á dḡ anu nɔ n be amalekam ḡa wa si andunya gonta mēeu. Anjai aa tɔtɔ ine ḡa iyi ñ cica si andunya fei.

Mii iyi jli ndii figi wa kɔ wa si

(Cɔ Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ni, i cɔ mii iyi jli ndii figi wa kɔ ḡe si ḡa. Bii í na ì ye amaawɔe ḡa á sinti ku wu wua kpɔtɔ, ì ya mà iyi ate í maai wa mbe. ³³ Beɛbe moi, bii ì ye mii ḡau be fei wa ce, i mà ḡa iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajou í maai wa mɔm. ³⁴ Ntɔ ntɔ ñ wa n sḡ ḡe, kù je inei nsei ḡa feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³⁵ Lele do ile fei á na ku tā, amma idem ḡa a kaa tā pai.

Ilaaḍ nḡu akā í mà ajou

(Cɔ Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sḡ ḡa má í ni, ine kāma kù mà waatiu hee má je ajo iyi mii ḡau á ce, baa amaleka ḡa iyi à wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaḍ Baaba nḡu akā. ³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beɛbe moi á ce si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ³⁸ Hee kukɔi inyi nlau ku maa naa, ine ḡa à waa je, à waa mɔ, à waa ce abɔdḡ ḡa, à waa mua ama nḡa ḡa mākɔ hee í koo í to si ajo iyi Nowee í koo í lɔḡ akɔi inyiu. ³⁹ A kù waa lasabu do wahala dimi beɛbe hee í to kukɔi inyi nlau í je ḡa fei. Beɛbe moi á je si waati iyi amu Amai Amane an nyi wa. ⁴⁰ Si waati nḡu, amane minji á wa ike nɔ aa so ine akā a jḡ ine akā. ⁴¹ Inaabo minji á maa lɔlɔ, aa so ine akā a jḡ ine akā. ⁴² Na nḡu, i weeḡ sɔlu ḡa, domi í kù mà ajo iyi Lafēe nḡe á nyi wa. ⁴³ I gɔbɔ iyi ihē má ḡa. Bii ilu kpasē í mà idū zaka iyi ile á naa, á wɔ njoo nɔ ku ganjie ku lɔ kpasē. ⁴⁴ Na nḡu, inḡe mɔ, i weeḡ sɔlu ḡa, domi amu Amai Amane an nyi wa si waati iyi í kù waa tamaa ḡa.

Amaace jiida do amaace laal

(Cɔ Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sḡ ḡa má í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafēei í je ine iyi ilu kpasē go í kpe í so amaace kpaasie ḡa í daa si awɔ ku maa cɔ ḡa ku na ḡa ije si bei í jɔ. ⁴⁶ Ino didi á je ti amaaceu bii lafēe í baa í naa í báa wa ce beɛbe. ⁴⁷ Ntɔ ntɔ, lafēu á daa amaaceu mii ndee fei si awɔ. ⁴⁸ Amma bii í je amaace laalɔi, á lasabui ku ni, lafēm kaa baa rya má, ⁴⁹ nɔ ku dede ku maa cā amaace kpaasie ḡa nɔ ku maa je ku maa mɔ do woo mɔ atē ḡa ajo. ⁵⁰ Beɛbei, lafēu á na ku baa si

aƵo iyi kù waa cò kpāae, do si waati iyi kù waa tamaa, ⁵¹ nò á kpāa iju jiida jiida, nò n̄ju do ilu muafiti n̄au fei wahala n̄ja á je inya akā. Tengí bei á le awò si iri ku maa kpataò.

25

Mòndai mudēe gò n̄a

¹ Jesu í ni, aƵo iyi an naa n̄ je bommam á yei bei faajii mudēe mēewa gò n̄a iyi à so fitila n̄ja n̄a à bò m̀kò titò ku ko. ² Si inò n̄ja amane miu í je ilu laakai, amane miu m̀ò kù ne laakai. ³ Mudēe miu hai ne laakai n̄au à so fitila n̄ja n̄a nò a kù so ikpo kosí. ⁴ Amma ilu laakai n̄au à so fitila n̄ja n̄a do ikpo kosí. ⁵ Wee m̀kò titò kù to wa r̄ya. Si bei wa kpe, n̄oi mudēe mēewa n̄au à siiko à waa sí n̄joo.

⁶ Hee zakai laja n̄oi à gbò anu ku d̄oi in̄e n̄a. À waa ni, m̀kò titò wee wa to wa, i dede ka k̀ò. ⁷ N̄oi mudēe mēewa n̄au à jì à waa teese fitila n̄ja n̄a. ⁸ Hai ne laakai n̄au à t̀ò in̄e ih̄ò n̄au à ni, i mu nwa ikpo domi fitila nwa n̄a à waa ku. ⁹ N̄oi ilu laakai n̄au à ni, aawò, kaa to awa fei. I koo i ra tu n̄e gbakā. ¹⁰ Iyi à bò ikpou ku ra n̄oi m̀kò titò í to wa. In̄e ngu n̄a iyi à ce sòlu jiida n̄au à tooe à l̀ò bi ku ce abòd̄u nò à c̀mbo gambou. ¹¹ Si anyie n̄oi woo bò ikpo ku ra n̄au m̀ò à to wa, à wasi ku d̄ò anu à waa ni, laf̄ē, laf̄ē, c̀í nwa gambo. ¹² Amma m̀kò titò í ni, ntò ntò, n kù mà n̄e.

¹³ N̄oi Jesu í ni má, to, na n̄ju, i maa cò kpāa n̄a domi í kù mà aƵo iyi an n̄yi wa n̄a hee má je waatiu.

Mòndai amaace mēeta gò n̄a (Cò Luku 19:11-27)

¹⁴ Jesu í s̄ò n̄a má, í ni, bommai llaaò í yei má bei faajii m̀kò gò iyi wa bi ku bò ilu koo kpe be. Nò í kpe amaace n̄a í so amaniē fei í da n̄ja si awò. ¹⁵ Í na in̄e akā fiai wura kpekele n̄la miu, in̄e akā m̀ò minji, in̄e mēetasiu m̀ò akā, í na n̄ja feii si bei gbugb̄ai in̄e fei í to, í bei í nee. ¹⁶ N̄oi gbakā amaace iyi à na fia kpekele miuu í so fiau wa ceò sía, nò í ba riba miu má. ¹⁷ B̄eebe m̀oi in̄e iyi à na minjiu m̀ò, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma in̄e iyi à na akāu í koo í tu isai í singa fiai laf̄ēu.

¹⁹ Si b̄eebe aƵo í koo wa baa n̄oi laf̄ēi in̄e n̄au í baa nò í kpe n̄a a na a sisia n̄ju bei à cea fiau. ²⁰ Amaace iyi í na fia kpekele miuu í naaò miu mmue wa má, nò í s̄ò í ni, laf̄ē, fia kpekele miu iyi í nam n̄ou n̄ ceò sía hee n̄ ba riba miu má.

²¹ N̄oi laf̄ēe í s̄ò í ni, í sía, awòu amaace jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ih̄ē n̄ ye iyi í je ilu naane, na n̄ju, an daae mii n̄la si awò. Naa wa ka je jingau. ²² In̄e iyi í na kpekele minjiu m̀ò í naa í ni, laf̄ē, fia kpekele minji iyi í nam n̄ou, n̄ ba riba minji ma. ²³ Nò laf̄ēe í ni, í sía, awòu amaace jiida ilu naaneí. Si mii keekeu ih̄ē n̄ ye iyi í je ilu naane, na n̄ju, an daae mii n̄la si awò. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii n̄ju n̄oi amaace iyi í na kpekele akāu m̀ò í naa í ni, laf̄ē, n̄ mà iyi awòu in̄e ku gaabui. Bii í kù gb̄e bei í ya da, nò tengi bii í kù f̄a dimi, bei í ya mu. ²⁵ N̄joi n̄ju dei í mum be, nò n̄ koo n̄ si fiaeu il̄e. To, fiae wee. ²⁶ N̄oi laf̄ēeu í s̄ò í ni, awòu amaace yaamò ilu ikai, awò í mà iyi n̄ ya n̄ da baa bii n̄ kù gb̄e, nò bei n̄ kù f̄a dimi n̄ ya n̄ mui. ²⁷ To, iyi í mà b̄eebe wo, aa na in̄e gò fiam n̄oui, nò í daa si inyi. Bii í ce b̄eebe wo an ye ndom do ribae fei waati iyi n̄ baa. ²⁸ Si anyie n̄oi í s̄ò amaace kpaasi n̄au í ni, í gba fia kpekele akāu í na in̄e iyi í ne mēewau, ²⁹ domi in̄e iyi í ne, n̄ju í ya k̀òa si ku ba iyi í neu ku k̀òasi má. Amma in̄e iyi kù ne, baa keeke iyi í neu má à ya gbaai. ³⁰ Amaace n̄feu m̀ò, i soo í nyòò angule si ilu kuku tengi bii in̄e n̄a aa lesi awò si iri a kpata.

Kiitii ankāanyi

³¹ Njoi Jesu í ni má, si waati iyi amu Amai Amane an naa do amboem do amaleka nau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á tótó si wajum, nɔ an fɛɛfɛ inɛ ɲa bei woo degbe í ya fɛɛfɛ angudā do iwo ɲa. ³³ An jile inɛ dee dee nau ikpa awɔ njem, inɛ laalo nau mɔ ikpa awɔ cangam. ³⁴ Waati beɛbe amu ilaaluu an sɔ inɛ ɲa iyi à wa awɔ njem n ni, i naa wa ɲa, inɛ iyi í ba kuweei Baam. I naa í buba si bomma iyi à ce nɲɛ sɔɔlue hai waati kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu ɲei si na iyi í jò si waati iyi ari wa kpam, ì muum ije ñ je ɲa. Nɔ si waati iyi agbe wa kpam má, ì muum inyi ñ mɔ ɲa. Nɔ si waati iyi ñ je inɛ njoo ì gbam si kpasɛ nɲɛ ɲa. ³⁶ Nɔ si waati iyi ñ wɛɛ basɪ ì bii anyim ɲa. Nɔ iyi ñ wa n ce bɔɔ ì gbɔɔm ɲa. Nɔ si waati iyi ñ wa ile piisɔɔ ì ya naa ku cɔm ɲa. ³⁷ Waati nɲu, inɛ dee dee nau aa jɛɛm a ni, Lafɛɛ, waati yoomai à yɛ ari wa kpaɛ nɔ à naɛ ije ì je wala agbe wa kpaɛ à naɛ inyi ì mɔ. ³⁸ Waati yoomai à yɛ ì je inɛ njoo à gbaɛ si kpāse nwa, walakɔ à yɛɛ basɪ nɔ à bii anyie. ³⁹ Mā waati yoomai à yɛ ì waa ce bɔɔ walakɔ ì wa ile piisɔɔ nɔ à naa ku cɔɛ. ⁴⁰ Amu ilaaluu an je ɲɲa n ni, ntɔ ntɔ, bii ì cea inɛ akāi inɛm ɲa iyi à kere à re ɲau ihɛ beɛbe ɲa, amui ì cea ɲa.

⁴¹ Si anyii nɲu, n bei n sɔ inɛi awɔ cangam nau mɔ n ni, i fa ara nɲɛ hai kəkɔm, inɛ iyi llaaɔ í ceekpe. I bɔ si ina iyi ci ya ku, iyi à koa Seetam do amalekaɛ ɲa. ⁴² Aa lɔ si ina ɲai si na iyi í jò waati iyi ari wa kpam wo ì kù muum ije n je ɲa. Nɔ waati iyi agbe wa kpam ì kù muum inyi n mɔ ɲa. ⁴³ Waati iyi ñ je inɛ njoo ì kù gbam si kpasɛ nɲɛ ɲa. Nɔ si waati iyi ñ wɛɛ basɪ ì kù bii anyim ɲa. Iyi ñ wa n ce bɔɔ nɔ ñ wa ile piisɔɔ, ì ci ya naa ku cɔm ɲa mɔm. ⁴⁴ Anɲa mɔ aa jɛɛm a ni, Lafɛɛ, waati yoomai à yɛ ari wa kpaɛ, walakɔ agbe, walakɔ ì je inɛ njoo, walakɔ basɪ, walakɔ si bɔɔ, walakɔ ile piisɔɔ nɔ a kù sobie. ⁴⁵ An je ɲɲa n ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲei, si bei ì kù cea inɛ akāi inɛ ɲa iyi à kere à re ɲau ihɛ beɛbe, amui ì kù cea ɲa. ⁴⁶ Na nɲu, aa yɛ ijuukpā ɲai si ina iyi ci ya ku. Amma inɛ dee dee nau aa lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tā.

26

Inɛ ngbo nau à waa busi nje a kpa Jesu

(Cɔ Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Zāa 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í fɔ ide nau fei í tā, ɲoi í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, ² ì mà ɲa iyi ajo minjii í gbe ka jeɔ jingauu Iku ku kua. Nɔ waati beɛbei aa dasi amu Amai Amane si awɔi inɛ ɲa a kpam si jli ku gaatu.

³ Waati iyi Jesu wa sɔ mɔcɔɛ ɲa ideu, inɛ ngboi woo weei llaaɔ nau do inɛ ngbo nau à tótó kabai Kaifu woo wee nlaɔ. ⁴ Bei ì waa busi nje beí aa ce a ba a mu Jesu do bisi a kpaɛ. ⁵ Amma à waa ni, kù sɪa ku je si ajo jingauu ku ba hoyaa hoyaa ku maà dede si zamaau.

Abo gɔ í fāsi irii Jesu tulare

(Cɔ Maaku 14:3-9; Zāa 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpasɛi Simɔɔ iyi í tako í ce bɔɔi dintɛu, ⁷ ɲoi abo gɔ í naa bi tɛɛ waati iyi ì waa je. Wa mu ama caka ku sɪa gɔ iyi í nɛ tulare ku nɛ fia gɔ, nɔ í fāsi tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi mɔcɔ ɲau à yɔɔ, ɲoi idɔ ɲɲa í kɔ à ni, na mii í ce abou í koo í ce asɔɔi tulareu ihɛ. ⁹ Aa ka taai wo fia nkpɔ nkpɔ ka kpɛa ilu are ɲa fia. ¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ à waa fɔ beɛbe ɲoi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa yɛ taalei abou ɲa. Mii jiidai í ceem be. ¹¹ Ntɔ ntɔ, ilu are ɲa aa maa wɛɛ do inɛ waati kāma fei, amma amu n kaa n maa n wɛɛ do inɛ hee do ajo fei. ¹² Abou í fāsi aram tulare

do njuma ku ceò sòlui kusim. ¹³ Ntò ntò, tengi bii ine ña aa koo a maa waazo laabaau jiidau si andunyau fei, aa sisi ide iyi abou ihē í ce a maa yeò gigie.

*Zudasi á fita anyii Jesu
(Cò Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)*

¹⁴ Njoi Zudasi Isikarioti, ine akāi mǎcǎ maateeji ñau, í bǎ bi ine ngboi woo weei Ilaaǎ ñau, ¹⁵ í bee ña í ni, mii aa muum ña bii ñ da nñe Jesu si awǎ. Nǎ à ka fia isǎ fufǎ ara kuntaa à naa. ¹⁶ Hai waati beebēi, Zudasi wa de kpǎa bēi á ce ku zambaǎ Jesu ku na ine ñau.

*Jesu wa je ije jingau iku ku kua do mǎcǎe ña
(Cò Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Zǎa 13:21-30)*

¹⁷ Si ajǎ sintei jingau i Pēe hai nē lefeeu mǎcǎi Jesu ñau à naa à beee à ni, iwoi í bi kaa ceee sòlui jingau iku ku kua. ¹⁸ Njoi í je ñña í ni, í bǎ inǎ ilu bi wǎane kasa í sǎǎ í ni, amu Mēetu ñ ni, waatim í to. Bi tēei an je jingau iku ku kua do mǎcǎm ña. ¹⁹ Nǎ mǎcǎ ñau à ce bēi Jesu í sǎ ña, à ce sòlui jingauu.

²⁰ Iyi ale í le Jesu do mǎcǎ maateeji ñau à waa je. ²¹ Waati iyi à waa je ñoi Jesu í ni, ntǎ ntǎ, ine akā nñe á zambam. ²² Njoi inǎi mǎcǎ ñau í fǎ ntǎ ntǎ, à wasi ku beee akā akā à waa ni, isa kù je amu ya Lafēe. ²³ Njoi Jesu í je ñña í ni, ine iyi í gǔsi pēe si inǎ jee awaǎ ajǎ, lafēi á zambam. ²⁴ Amu Amaí Amane an ku si bēi kukoi idei Ilaaǎ wa fǎ. Amma ine iyi á zambam á ye ijuukpǎ nla nla. Á tiaa inēeu bii í je a kù buu mǎm wo. ²⁵ Zudasi iyi á zambaēu mǎ í so ide í ni, isa kù nǎ kù je amu ya Mēetu. Nǎ Jesu í jēaa í ni, oo, awǎi aa coo.

*Ije iyi aa ka yeò gigii ikui Jesu
(Cò Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kǎr. 1, 11:23-35)*

²⁶ Waati iyi à waa je, ñoi Jesu í so pēe nǎ í saabu Ilaaǎ titǎ í bēi í bububue í na mǎcǎe ñau, í ni, iyi ihēi í je aram, í gba í je ña. ²⁷⁻²⁸ Si anyii nñu, nǎ í so kǎofu si bii à dasi vēe í saabu Ilaaǎ nǎ í na ña í ni, iyi ihēi í je nñem. Nñui í je nyindai akabuu iyi Ilaaǎ í dǎ do amanē ña. An nikāe na irii ine nkpǎ ku ba n kpǎ idei dulum du ña. Inje fei, í mǎ ña. ²⁹ An sǎ ñe, hai nnyi n kaa n mǎ atē vēe má í gbe hee ajǎ iyi awaē ña fei aa ka mǎ vēe titǎ si bommai Baam. ³⁰ Si anyiē à kǎ iri ña nǎ à fita à bǎ iri kutai Olivieu.

*Piēe á jǎ ku ni nñu ku mà Jesu
(Cò Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Zǎa 13:36-38)*

³¹ Njoi Jesu í sǎ mǎcǎe ña í ni, idǔuyi mǎm, inje fei aa nyiò anyi na irim. Bēi Ilaaǎ í fǎ si kukoi idee, beebēi á ce. I ni, á kpa woo degbeu nǎ angudǎ ñau a fangaa bii fei. ³² Amma an jl hai si bale nǎ n cua nñe n bǎ ilēi Galilee. ³³ Njoi Piēe í sǎǎ í ni, baa bii ine fei wa nyiò anyi na iriē, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁴ Njoi Jesu í sǎǎ í ni, ntǎ ntǎ, idǔuyi mǎm, hee ajēe ku maa kǎ, aa jǎ ise gbēeta í ni í kù mǎm. ³⁵ Amma Piēe í jēaa í ni, n kaa n kǎsiē pai, baa bii í je an ku do awǎ ajoi. Nǎ mǎcǎ ñau mǎ fei à fǎ beebē.

*Jesu wa ce kutǎǎ Gēsēmanee
(Cò Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)*

³⁶ Njoi Jesu do mǎcǎe ña à bǎ inya gǎ iyi à ya kpe Gēsēmanee. Iyi à to bē nǎ í sǎ ña í ni, í buba ihē titǎ ña n koo n ce kutǎǎ wa. ³⁷ Njoi í gbǎ Piēe do ama minjii Zebedee ñau à bǎ waju. Nǎ inǎ kufǎ í naa siē hee araē fei í rǎ. ³⁸ Njoi í sǎ ña í ni, inǎ kufǎ í naa sim nla nla hee wa bi ku kpam. I wa ihē, í bam njoo ku wǎ ña. ³⁹ Iyi í fǎ beebē í tǎ, ñoi í bǎ waju keeke í koo í sēebata ile wa ce kutǎǎ í ni, Baam,

bii á ce, jò wahalau ihē ku jlim. Amma do nɲu fei, ku maà ti ku je ti idəəbim, jò idəəbie ku ce.

⁴⁰ Si anyie ɲoi í nyi wa bi mɔcɔ mɛɛta ɲau í ba ɲa à waa sí nɲoo. ɲoi í bee Píɛɛ í ni, debei, i kù yəkɔ í kù bam nɲoo ku wə baa lɛɛu akā ɲa? ⁴¹ I wə nɲoo nɔ í maa ce kutəə ɲa ku ba í maà dasi kulelei inɛ ɲa. Iɔɔi amanɛ í bi, amma araɛ í kua gbugbāɛ.

⁴² Nɔ í jìɔ ɲa isɛ gbeejisia má í koo í ce kutəə í ni, Baam, bii í je wahalau ihē kaa jlim, bii í je kù nɛ beí á ce iyi n kù yəoi, jò idəəbie ku ce. ⁴³ Iyi í ce kutəə í tā ɲoi í nyi wa bi tu ɲa má nɔ í ba ɲa à waa sí nɲoo má, domi nɲoo wa kpa ɲa. ⁴⁴ Jesu í jò ɲa má, í koo í ce kutəə isɛ gbɛɛtasiaɛ si ide akāu. ⁴⁵ Nɔ í nyi wa bi tu ɲa má í sɔ ɲa í ni, ì sù í waa sími ɲai hee nsei? I cə, waati í gbe keeke iyi aa mu amu Amaí Amanɛ a daa ilu dulum ɲa si awə. ⁴⁶ Inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede kaa kòo ɲa.

À mu Jesu

(Cə Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Zāa 18:3-12)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fə bɛɛbɛ gbakā, ɲoi Zudasi, inɛ akāi mɔcɔ maateɛji ɲau í to wa. Zamaa nla gə wa tooɛ wa à waa mu taakuba ɲa do golo ɲa. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲau í bɛ ɲa wa. ⁴⁸ Waati iyi Zudasi í dasi idə nɲu ku zamba Jesuu, í sɔ inɛ ɲau nyinda gə iyi nɲu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabaɛ, Lafɛɛ mbɛ, í muu. ⁴⁹ Hai Zudasi í to wa gbakā, í sɛkɛɛi si Jesu í ni, irei ì caale, Mɛɛtu. Nɔ í baabaɛ. ⁵⁰ ɲoi Jesu í sɔo í ni, kpaasim, iyi ì naa ku ceu, coo.

Nɔ inɛ ɲau à to Jesu awə gbakā à muu. ⁵¹ ɲoi inɛ akāi mɔcɔi Jesu ɲau í yə taakubaɛ í café itli amaacei woo wee nlaí Ilaaɔu í buu. ⁵² Amma Jesu í sɔo í ni, sindo taakubaɛ si ankɔɔɛ. Inɛ iyi wa kpa inɛ do taakuba fei, taakubai á na ku kpa lafɛɛ mɔ. ⁵³ I kù mà iyi bii ñ bi an yəkɔ n təə Baam, nɔ gbakā ku sambaam amaleka dubu nkɔ nkɔ wa a naa a sobim? ⁵⁴ Amma bii ñ ce bɛɛbɛ, kukoi ideí Ilaaɔ iyi í ni mii ɲau ihē fei á bam nii kaa kɔ.

⁵⁵ ɲoi Jesu í bee zamaau í ni, amui ì naa ku mu bɛ ɲa do taakuba do golo ɲa beí woo ce ile? Ñ ya n wa si inɔ nɲɛ ajə fei n maa n kə inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ í kù mum ɲa. ⁵⁶ Amma nɲu ɲau bɛ fei í cei ku ba ide iyi walii ɲau à fə si tiáí ideí Ilaaɔ ku kɔ.

ɲoi mɔcɔ ɲau fei à jòo à sa.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ɲa

(Cə Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zāa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Inɛ ɲa iyi á mu Jesuu á bəɔɛ bi Kaifu woo wee nlaí Ilaaɔ. Tengi beí woo kə inɛ ɲa si woda ɲau do inɛ ngbo ɲau à tətəə. ⁵⁸ Nɔ Píɛɛ í wa hee jijií wa too Jesu wa do anyi hee í bə inɔ bantumai kpasɛi woo wee nlaui. ɲoi í bubu bɛ do woo degbe andɛ koofa ɲau na ku yeð beí ideu á kpað iri.

⁵⁹ Waati nɲu inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do igbei woo kiiti ɲau fei à waa dɛ a má Jesu ide iyi aa yeð taaleɛ ku ba a kpa. ⁶⁰ Amma a kù ba ide iyi aa yeð taaleɛ baa do iyi ilu sɛɛda ibo nkɔ í naa í máa ide fei. Si anyii nɲu, amanɛ minji gə ɲa à naa. ⁶¹ À ni, məkəu ihē í ni nɲu á yəkɔ ku lɛgɛ kpasɛi Ilaaɔ nɔ si afei ajə mɛɛta nɲu ku ma mmue má.

⁶² ɲoi woo wee nlaí Ilaaɔu í dede í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gə? Ide mii inɛ ɲau ihē à waa yeð taaleɛ. ⁶³ Amma Jesu wa cokoe. ɲoi woo wee nlaui í sɔo í ni, do irii Ilaaɔ, fə bii awəu Amaí Ilaaɔ inɛ iyi Ilaaɔ í cicauí *. ⁶⁴ ɲoi Jesu í jɛaa í

* 26:63 do irii Ilaaɔ Do Gereki à ni, do irii Ilaaɔ iyi í weɛ.

ni, oo, amui, si bei ì fò. Nò ò wà n s̄ ò ɲɛi, aa yɛ amu Amai Amanɛ ò wà n buba awò ɲɛi Ilaaḍ ilu gbugbā fei. Bɛɛbɛ m̄ai aa na i yem ɲa aɲò akā n naa si kudūi ij̄l má. ⁶⁵ Ƴɔi woo wee nlau í ga ibòɛ ku nyisiò idòòkòɛ. Ƴɔi í ni, wa bu Ilaaḍ. A kù waa dɛ ilu sɛɛda kām̄a má. I gbò bei wa bu Ilaaḍ ɲa. ⁶⁶ Beirei ò yɛ a cea m̄okou ɲa. Ƴɔi aɲa fei à yɛ taaleɛ à ni í to a kpaá.

⁶⁷ Ƴɔi à wasi ku tu si wajui Jesu antò nò à waa daa kutu, inɛ gò ɲa m̄ò à waa sambalae. ⁶⁸ Nò à ni, awò iyi ò waa kpe arae inɛ iyi Ilaaḍ í cicau, s̄ò wa inɛ iyi í c̄aɛ.

Piɛɛ í j̄a í ni nɲu kù mà Jesu

(Cò Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Z̄aa 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Waaṭi bɛɛbɛ Piɛɛ wa buba bantumai kpas̄ɛu. Ƴɔi mud̄ɛɛ woo ce icɛ gò í sɛkɛɛ siɛ wa í ni, awò m̄ò ò tako ò wɛɛ do Jesu inɛi Galileeu. ⁷⁰ Amma í j̄a si wajui aɲa fei í ni, n kù mà iyi ò waa fò. ⁷¹ Si anyiɛ, nò í dede í bò ikpa andɛ kabau. Ƴɔi mud̄ɛɛ amaace mmu gò í yò má, nò í s̄ò inɛ ɲa iyi à wa beu í ni, inɛɛu ih̄ɛ í tako í wɛɛ do Jesu inɛi Nazaretuu. ⁷² Ƴɔi Piɛɛ í j̄a má nò í ceekpe í ni, n kù mà inɛɛu bɛ. ⁷³ Iyi í k̄òsi má, ɲɔi inɛ ɲa iyi à wa beu à sɛkɛɛ si Piɛɛ à ni, ntò ntò awòu inɛ akā ɲɲai. Ide ku f̄ɛ wa nyisi iyi awòu inɛi Galileei. ⁷⁴ Ƴɔi í teese í ceekpe í ni, n kù mà m̄okou. Bɛ gbakā ajɛɛ wa kò. ⁷⁵ Nò Piɛɛ í yɛ ḡigii ide iyi Jesu í s̄òu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kò aa j̄a isɛ gbɛeta í ni í kù m̄àm. Ƴɔi í fita í koo wa kpata ntò nto.

27

À bòò Jesu wajui Pilati

(Cò Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Z̄aa 18:28-32)

¹ Ƴɔi daadaako inɛ ngboi woo weei Ilaaḍ ɲa do inɛ ngbo ɲa fei à j̄ilò si aɲa a kpa Jesu. ² Nò à d̄u à koo à daa Pilati ilu ilɛu si awò.

Ikui Zudasi

(Cò IWB 1:18-19)

³ Zudasi, nɲu iyi í zamba Jesuu, í yɛ bei à yɛ taaleɛ a kpaá, ɲɔi inɛ í fò. Nò í nyiò fiái isò f̄uf̄u kuntaau bi inɛ ngboi woo weei Ilaaḍ ɲa do inɛ ngbo ɲau. ⁴ Í s̄ò ɲa í ni, ò ce dulum si bei ò zamba inɛ dee deeu ih̄ɛ a kpaá. Amma à j̄ɛaa à ni, yoomai í yɛ wa. Í j̄ɛ idei iriɛ. ⁵ Ƴɔi Zudasi í nyò fiáu si kpas̄ɛi Ilaaḍ bɛ í nɛɛ. Nò í koo í dasi k̄òɛ ikù lele í kpa arae.

⁶ Inɛ ngboi woo weei Ilaaḍ ɲau à tasi fiáu à ni, beirei aa ka ceò fiáu ih̄ɛ. A kù nɛ kp̄aa ka dasi kpakoi kpas̄ɛi Ilaaḍ si na iyi í j̄ò fiái iyi à s̄ò na a nik̄òò ɲɛi inɛ gòí. ⁷ Iyi à busi n̄jɛ à t̄a, nò à so fiáu à raò ikoi woo ma caka gò, à ce bi ku si inɛ n̄joo ɲa. ⁸ Na ɲɔi í j̄ò à ya kpe ikou ikoi n̄jɛ baa nnyi. ⁹ Bɛɛbei idei Zeremii waliuu í ce si bei í ni, à so fiái isò f̄uf̄u kuntaau, fiái iyi inɛi Izireli ɲa à j̄ɛsi aɲa a s̄ò na iriɛu, ¹⁰ nò à raò ikoi woo ma cakau, si bei Ās̄ Laf̄ɛɛ í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide ɲa

(Cò Maaku 15:2-5; Luku 23:3-5; Z̄aa 18:33-38)

¹¹ Ƴɔi à koo à leek̄i Jesu si wajui Pilati ilu ilɛu, nò í beɛɛ í ni, awò ò ò j̄ɛ ilaalui Zuifu ɲa? Nò Jesu í j̄ɛaa í ni, oo, si bei ì fò. ¹² Si anyii nɲu, inɛ ngboi woo weei Ilaaḍ ɲa do inɛ ngbo ɲau à waa máa ide, nò kù ni n̄ɲa ide kām̄a. ¹³ Ƴɔi Pilati í beɛɛ í ni, í kù waa gbò ide ɲa iyi inɛ ɲa à fò à waa yeò taaleɛ ba. ¹⁴ Amma Jesu kù j̄ɛaa baa gbakā hee biti í muu.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaá

(Cò Maaku 15:6-15; Luku 23;13-25; Z̄aa 18;39-19:16)

15 Wee si jingauu Iku ku kua fei ilu ileu í ya jò inei piis̄s̄o akā iyi zamaa í bii.

16 Wee, waati beebe inε gó í wa ile piis̄s̄o be, à ya kpoo Barabaa, nò inε fei í màa.

17 Njoi í jò iyi zamaau í tótòò, Pilati í bee ña í ni, yooi í bi n jò ññε, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. 18 Í fò beebei si na iyi í jò wa mà s̄aa s̄aa iyi na igui í jò à daa ññu Jesu si awò.

19 Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiituu, ñoi aboe í be sie inε gó wa í ni, màdasi ideí inε dee deeu be baa, domi idù, iyi ñ wa n s̄u, ñ ye wahala jiida jiida si ala na iriε.

20 Amma inε ngboi woo weei Ilaađ ña do inε ngbo ñau à wasi ku mante zamaau à waa ni à s̄o Pilati ku nyaa ñña Barabaa nò ku jò à kpa Jesu. 21 Nò Pilati í bee ña í ni, si amanε minji ñau be, yoo ññai í bi n jò ññε. Nò à ni, Barabaa. 22 Nò Pilati í ni, to, beirei an cea Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. Njoi ñña fei à ni, kpakpae si jli ku gaau. 23 Njoi Pilati í bee ña í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fò fei, beebe moi inε ñau à ya d̄s̄ anu hee lele a ni, kpakpae si jli ku gaau. 24 Iyi Pilati í ye mii iyi ññu wa ce fei ngbei, wakatau wa k̄s̄osi m̄om nii, ñoi í bu inyi í wòò si wajui zamaau í nyisi iyi baai ññu kù wa si ideu, í ni, ñjei m̄okò dee deeu ih̄ε ku nik̄ε kù yem, í je ideí irii ññε. 25 Njoi inε ñau fei à je à ni, kunik̄ai ññεeu ku je ideí irii awa do ama nwa ña. 26 Njoi Pilati í jò ñña Barabaa, nò í jò à tea Jesu kpótòò. Si anyii ññu, nò í da ñña si awò a koo a kpakpae si jli.

Sooge ña à waa yaako Jesu

(Cò Maaku 15:16-20; Z̄aa 19:2-3)

27 Si anyii ññu ñoi sooge ña à gb̄a Jesu à lòde kabai ilu ileu, nò à tótòò sooge ña iyi à gbe ñau fei be. 28 À b̄o nyaue ña nò à daa si ibò nkpa sis̄o gó. 29 Nò à ba fulai agù à lea si iri, nò à naa kpokpoo si awò ññε, à bei à gule si wajue à waa yaakoe à waa ni, f̄ò ilaalui Zuifu ña. 30 Njoi à tu sie antò nò à gba kpokpoo à c̄aa si iriε. 31 Iyi à yaakoe à t̄a, ñoi à b̄aa ibò nkpaui à bei à daa si ib̄e à gb̄aa à waa b̄o ku kpakpae si jli ku gaau.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau

(Cò Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Z̄aa 19:17-27)

32 Waati iyi à waa fita hai inò iluu ñoi à ko inei Sireni gó à ya kpoo Simòò. Njoi sooge ñau à tilasie à k̄aa jli ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. 33 Nò à waa b̄o inya gó iyi à ya kpe Ḡoogota, waato inya iyi í jò kokoi iri. Waati iyi à to be, 34 à na Jesu at̄ε v̄εe iyi à yogeε do alolo. Amma iyi í tieε kù bi ññu ku m̄òò.

35 Njoi à kpakpae si jli ku gaau nò à ta kpas̄a si j̄l̄nε ñau à ce ikp̄εε. 36 Nò à buba à waa degbee. 37 Si antai iriε do lele, à kò ide iyi wa fò taale iyi í ce à ni, inε ih̄ei í je Jesu, Ilaalui Zuifu ña. 38 Njoi à kpakpa ile minji gó ña be má, inε akā ikpa awò ññε, inε akā m̄o ikpa awò cangae.

39 Inε ña iyi à waa too do be à ya gbugb̄a irii a maa buu, 40 a maa ni, kù je awò ñ ni aa lege kpas̄ei Ilaađ nò í maa má si afei ajò m̄eeta? To, bii awòu Amai Ilaađi, faaba arae be, kita wa hai si antai jli ku gaau. 41 Beebei inε ngboi woo weei Ilaađ ña do woo kò inε ña si wooda ña do inε ngbo ñau à ya maa yaakoe a maa ni, 42 í faaba inε gó ña amma í m̄on̄gò ku faaba arae. Kù je í ni ññu ilaalui inei Izireli ñai? To, ku kita wa hai si antai jli n̄ou ku ba ka dasie naane. 43 Í dasi Ilaađ naane nò í ni ññu Amai Ilaađi. Debei, bii Ilaađ í ne kubie ntò ntò ku faabae. 44 Beebe moi ile ña iyi à kpakpa do Jesu ajou à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(Cò Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Z̄aa 19:28-30)

⁴⁵ Nɔi dasā nkpau ilu í kuku si ilɛ fei hee í koo í to isɔ mɛetai ale. ⁴⁶ Nɔ si isɔ mɛetau Jesu í dɔ anu hee lele í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waatɔ Ilaaɔ, Ilaaɔ, na mii í ce ì fūsīm awɔ. ⁴⁷ Nɔi inɛ gɔ nɔa iyi à wa beu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, wa kpɛ Elii. ⁴⁸ Nɔi gbakā inɛ akā nɔa í sei í koo í dɔ kanya si golo gɔ í sasi inyiikā í bei í naa í toa Jesu ku cɔɔcɔɛ. ⁴⁹ Amma inɛ nɔa iyi à gbe nɔa à ni, jɔɔ titā, ka cɔ bii Elii á na ku faabaɛ. ⁵⁰ Nɔ Jesu í dɔ anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati beɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ga í kpɛ minji hai lele hee ku bɔ ilɛ, nɔ ilɛ í yaya hee kuta nɔa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale nɔa à cɔ, nɔ woo dasi Ilaaɔ naanɛ nkpɔ nɔa iyi à tako à ku wo à jɔ má, à fita hai inɔ bale. Si anyii kujɔi Jesu nɔ à bɔ Zeruzalemu ilu kumáú à tuse ara nɔa bi inɛ nkpɔ.

⁵⁴ Nɔi inɛ ngboi sooge nɔa do inɛ nɔa iyi à wa bi tɛɛ à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii nɔa iyi í ce fei nɔi nɔo nla nla í mu nɔa à waa ni, ntɔ ntɔ, inɛɛu ihɛ Amai Ilaaɔi. ⁵⁵ Inaabo nkpɔ gɔ nɔa à wa be, à waa cɔ Jesu wa hai jɔi. Á too Jesu wai hai Galilee a naa a gbɔa. ⁵⁶ Si inɔ nɔa Maari inɛi Madalau do Maari iyɛi Zaaki do Zozɛfu, do iyɛi amaɔ Zebedee nɔa, nɔa fei à wa be.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Zāa 19:38-42)

⁵⁷ Iyi ale í le, nɔi mākɔ ilu fia gɔ í naa be. Á ya kpoo Zozɛfu, inɛi Arimateeɔ. Wee nɔu mɔ mɔcɔi Jesui wa je. ⁵⁸ Nɔi í bɔ bi Pilati í tɔɔɛ ikui Jesu. Nɔ Pilati í yɔɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozɛfu í so ikuu í woo do acɔ fufu titɔ gɔ. ⁶⁰ Nɔ í koo í suu si isai kuta gɔ iyi í jɔ à gbɛa nɔu takae wo, amma a kù dasi inɛ gɔ titā. Si anyiɛ nɔ í bimbili kuta nla gɔ í dɔ andei baleu í bei í nɛ. ⁶¹ Maari inɛi Madalau do Maari iyi ihɔu à wa be à waa buba kəkɔi baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi aɔi sɔɔlui kusɔmiu í kpa iri, nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔa do Farisi nɔa à bɔ bi Pilati aɔ * . ⁶³ Á ni, lafɛɛ, à ye gigii ide iyi ilu ibou í fɔ si waati iyi í weɛ si andunya í ni si aɔ mɛetasia nɔu á jɔ hai si bale má. ⁶⁴ Na nɔu, jɔ a maa degbe baleu hee ku to zakai aɔ mɛeta, ku ba mɔcɛɛ nɔa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a sɔ inɛ nɔa a ni, í jɔ hai si bale. Waati beɛbe iboi ankāanyiu ihɛ á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Nɔi Pilati í sɔ nɔa í ni, í gbā sooge nɔa a koo a degbeɛ bei í bi nɔa. ⁶⁶ Nɔ nɔa nɔa fei à bɔ bi baleu. Á ce nyindai amanlu si kutau ku ba inɛ gɔ ku maà cɔu. Nɔ à jile sooge nɔa be à waa degbeɛ.

28

Kujɔi Jesu hai si bale

(Cɔ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zāa 20:1-10)

¹ Iyi aɔi kusɔmiu í la, aɔ amaazuma daadaakɔ Maari inɛi Madalau do Maari iyi ihɔ à bɔ baleu ku cɔ. ² Nɔi gbakā ilɛ kuyaya nla gɔ í dede nɔ amalekai Aɔ Lafɛɛ gɔ í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa buba si. ³ Wajue wa daana bei kujɔi ijɔ nɔ nyauɛ nɔa mɔ wa fɔuta bei iwu tafa. ⁴ Nɔi nɔo í mu woo degbe nɔa hee à waa yaya nɔ à cuku ilɛ bei iku nɔa. ⁵ Nɔi amalekau í sɔ inaabo nɔa í ni, inɛ, í maà jɔ nɔo ku mu nɛ. N̄ mà iyi Jesu inɛ iyi à kpakpa si jɔi ku gaauu í waa de nɔa. ⁶ Kù wa ihɛ má, í jɔ hai si bale si bei í tako í fɔu. I naa í cɔ bii í tako wa sɔ wo, ⁷ nɔ í koo nɔa nɔa í koo í sɔ mɔcɛɛ nɔa í ni, í jɔ hai si bale. Á cua nɔe ikpa Galilee. Bei aa yɔɔ nɔa. Iyi n̄ nɛ an sɔ nɛ mbe.

* **27:62** iyi aɔi sɔɔlui kusɔmiu í kpa iri Bi Zuifu nɔa aɔ mmu í ya sintii hai isɔ mɛefai ale.

⁸ Nɔi à sinda rɔya rɔya hai bi baleu do njo. Nɔ baa do iyi à waa ce njo fei à ne inɔ didɔ nla nla má. Nɔi à sei à koo à sɔ mɔcɔe ɔa laabaauu. ⁹ Nɔi Jesu í kò ɔa í ni, í fɔɔ. Nɔi à sekee sie wa à naa à mu kutee à seebata si wajue. ¹⁰ Nɔ Jesu í sɔ ɔa í ni, í maà jò njo ku mu ɔe. I koo í sɔ kpaasim ɔa a bɔ Galilee, bei aa yem.

Idei woo degbe ɔa

¹¹ Waati iyi à wa si kpāa à waa neɔ, ine gɔ ɔa si woo degbe ɔau à bɔ inɔ ilu à koo à sisia ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa mii iyi í ceu fei. ¹² Nɔ ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔau à ce kutɔtɔ do ine ngbo ɔau à busi nje nɔ à mua sooge ɔau fia nkpɔ gɔ, ¹³ à sɔ ɔa à ni, í sɔ ine ɔa í ni mɔcɔe ɔa à naa idũ laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi í waa sí njoo ɔa. ¹⁴ Bii ilu ileu í gbo ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpā ɔe iju. ¹⁵ Sooge ɔau à gba fiaɔ nɔ à ce bei à tɔɔ ɔau. Nɔi í jò ideu í fangaa si inɔi Zuifu ɔa hee do nnyi fei.

Ice iyi Jesu í jàa mɔcɔe ɔa

(Cɔ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bɔ Galilee. Si anyii nɔu nɔ mɔcɔ maatakā ɔau à koo à baa be si iri kuta bii í tako í sɔ ɔa wou. ¹⁷ Iyi à yɔɔ, ɔi à waa guleaa. Amma gɔgɔ ɔa à waa sika sika. ¹⁸ Nɔi Jesu í sekee si ɔa wa í ni, yiikoi lele do ti ile fei à nam nii. ¹⁹ Na nɔu, í koo si dimi fei, í ce ɔa mɔcɔm ɔa. Nɔ í dasi ɔa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Nɔ ide ɔa iyi ñ sɔ ɔe fei, í kɔ ɔa si ide ɔau ku jirima ɔa. Nɔ an maa n wee do inɔe ajɔ fei hee kɔɔi andunya

Laabaau jiiida iyi Maaku í kò si tiaε

WaaZOi Zāa woo dasi inyi

(Cò Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28)

¹ Kusintii laabaau jiiidaí Jesu Kirisi Amai Ilaaḍ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tiaε í ni,

Ilaaḍ í ni, cò, an be woo sisi idem wa si wajue, iyi á teeseε kpāae.

³ Nḡui á dō anu si gbaúau ku ni,

I teese kpāai Lafēε ku te ηa.

⁴ Bεεbei Zāa í naa si gbaúaa wa dasi ine ηa iyi à koo bi teε inyi. Wa waaZOa ine ηa wa ni, i kpaasi idò ku ba Ilaaḍ ku kpa idei kurara nḡe nò a dasi ηe inyi. ⁵ Nò ine ηa à naa bi teε hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. À ce tuubai dulum du ηa nò à jò Zāa í dasi ηa inyi idoi Zuudēεu.

⁶ Zāa wa dasi ibòí ntoi kpookpo, nò wa dī santikii bata. Keεngbo do nyikòí sakoi í je ijεe. ⁷ Wa waaZOa zamaa wa ni, ine gò á naa si anyim iyi í ne gbugbā í rem. N kù to baa n bate n fū ikùí baataε si kutεε. ⁸ Amu n dasi ηe inyi, amma nḡe Hundei Ilaaḍi á da nḡe si.

À dasi Jesu inyi nò Seetam í leleε

(Cò Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Waati bεεbe Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zāa. Iyi í to wa nò Zāa í dasie inyi si idoi Zuudēε. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyiú gbakā nḡi í ba lelei Aḍ í cī. Nò Hundei Ilaaḍ í de sie wa bei ankasiidi. ¹¹ Nò à gbò ide ku fò wa hai lele í ni, awò amam nii, n biε jiiida jiiida. Siei inò didòm fei í ya wa.

¹² Nḡi gbakā, Hundeu í tale sie gbaúaa. ¹³ Bei í ce ajo ciiji nò Seetam wa leleε ku ce laalò. Í wa be do inḡai sako ηa nò amaleka ηa à sobie.

Jesu í kpe sòkò mεε gò ηa a tooε

(Cò Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Si anyie nḡi à dasi Zāa piisḍò. Nò waati bεεbe Jesu í bò ilei Galilee wa waaZO laabaau jiiida iyi wa naa hai bi Ilaaḍ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaḍ á na ku je bommaε. I kpaasi idò nḡe nò i dasi laabaau jiiidau naane ηa.

¹⁶ Ajò nḡu gò Jesu wa too tenku sisi Galileeu. Nḡi í ye Simḍò do ifòε Anderee, sòkò ηa, à waa le taao si inò tenkuu. ¹⁷ Nḡi Jesu í sḍ ηa í ni, i toom wa ηa nò n ce ηe woo dεde ine ηa iyi aa je ti Ilaaḍ. ¹⁸ Nḡi gbakā à jò taao nḡa ηa à waa tooε.

¹⁹ Nḡi Jesu í ne í jī keeke nò í ye Zaaki do ifòε Zāa, amai Zebedee ηa. Anḡa mò à wa si inò akòí inyi nḡa, à waa teese taao nḡa ηa. ²⁰ Nḡi gbakā í kpe ηa. Nò à jò Zebedee baa nḡa si inòí akòí inyiú be do woo ce icεε ηa, nò à waa tooε.

Jesu í lele inei inòkò hai si ine gò

(Cò Luku 4:31-37)

²¹ Nḡi Jesu do mòcòε ηa à bò Kaperanumu. Nò ajoí kusími Jesu í bò ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòḍu, wa kò ine ηa si cioi idei Ilaaḍ. ²² Wa kò nḡa si cio do yiiko. Kù waa kò nḡa si bei woo kò ine ηa si wooda ηa. Nḡui í jò à biti.

²³ Wee ine gò í wa ile be, í ne inei inòkò. Nò í dō anu hee lele í ni, ²⁴ mii í wa si gāmei awae ηa, Jesu, awò inei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ì mà ine iyi í je. Awòí ì je Ine kumá iyi Ilaaḍ í be wa. ²⁵ Nḡi Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si ineεu be. ²⁶ Nḡi inei inòkòu í dō anu nla nla, í yayae do gbugbā nò í fita sie. ²⁷ Nò anḡa

fei à bitì ntò ntò hee à waa bee nje ide à waa ni, dimii mii iyi ihē. Ineεu wa kò wa si cio titò do yiiko. Wa jileε hee do inei inòoko ηa fei ide nò à waa jirimae. ²⁸ Njoi gbakā í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò b̄ō nkp̄ó í ba iri
(Cò Matie 8:14-17; Luku 4:38-41)

²⁹ Njoi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtòu, nηu do Zaaki do Zāa nò à b̄ō kpasēi Simò do Anderee. ³⁰ Wee iyei aboi Simò wa sū domi wa ce ara gbāa. Iyi à to wa gbakā ηoi à koo à s̄ Jesu à ni abou kù waa ne baani. ³¹ Njoi í sekeε sie wa í mu aw̄ε í dedeε. Be gbakā ara gbāau í nya nò abou í yaεe ηa.

³² Ale ajo nηu iyi inunu í lò ηoi ine ηa à naaa Jesu b̄ō ηa wa do ine ηa iyi à ne inei inòoko ηa fei. ³³ Nò inei ilu n̄au fei à naa à t̄t̄ò si ande koofau. ³⁴ Í jò ine nkp̄ó í ba iri si b̄ō ikā ikā ηa, nò í lele inei inòoko nkp̄ó nkp̄ó. Amma ci ya je inei inòoko ηau a f̄o ide domi à màa.

Jesu í dabii si ilei Galilee

³⁵ Daadaakou, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpasēu í b̄ō si ghabua ḡo, í koo í ce kutò b̄ε. ³⁶ Njoi Simò do kpasie ηa à wasi ku d̄edeε. ³⁷ Iyi à na à ȳò, ηoi à s̄ò à ni, ine fei wa d̄edeε. ³⁸ Njoi í je n̄ha í ni, ka b̄o waju si ilu mmu ηa ku ba n waazo idei Ilaā b̄ε, domi na ηoi í jò ñ naa. ³⁹ Nò à koo à dabii si ilei Galilee fei. Í ya maa waazo ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtò ηau, nò í ya maa lele inei inòoko ηa.

Jesu í jò dint̄ε ḡo í ba iri
(Cò Matie 8:1-4; Luku 5:12-16)

⁴⁰ Njoi dint̄ε ḡo í naa bi Jesu í naa í gule si wajue, wa t̄òε wa ni, bii í bi, aa ȳkò í jò n ba iri nò n je ine iyi í má. ⁴¹ Njoi Jesu í ce araareε. Í ȳò aw̄ε í luu nò í ni, ñ bi. Ba iri nò í je ine kumá. ⁴² Be gbakā b̄ōi dint̄εu í nya sie nò í je ine iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Njoi Jesu í s̄ò ide do gbugbā í ni, gb̄o. Maà s̄ò ine ḡo ideu ihē, amma koo nyisi arae bi woo weei Ilaās̄u. Nò í ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuwee b̄ei á nyisi ηa iyi í je ine iyi í má beb̄ei. Iyi í s̄ò beεbe í t̄ā nò í ni ku ne. ⁴⁵ Do nηu fei ineεu, iyi í ne, í koo í wasi ku sisi ideu bantumaa hee lele, nηui í jò Jesu kù ȳkò ku l̄o si in̄o ilu do gaaze má. I ya maa mu araei angule si ghabua ηa. Nò ine ηa a ya maa koo bi t̄ε be hai bii fei.

2

Jesu í jò w̄εεε ḡo í ba iri
(Cò Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

¹ Iyi í ce ajo minji má Jesu í nyi wa Kaperanumu. Njoi ine ηa à gb̄o iyi í wa kpasē ḡo be. ² Nò à t̄t̄ò b̄ε bututu hee andei ileu kaa ȳkò ku gba ηa. Njoi wa s̄ò ηa idei Ilaās̄. ³ Nò ine m̄εε ḡo ηa m̄ò à naa bi t̄ε à waa so w̄εεε ḡo wa. ⁴ Wee a kaa ba a to wa bi Jesu na irri zamaau. Njoi à ḡu antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í wau. Njoi à to w̄εεεu do mak̄εε si bii wa s̄u siu hai do ikpa ande bii à luò sikifau. ⁵ Iyi Jesu í ye naanei ine ηau ηoi í s̄ò w̄εεεu í ni, baak̄òm, ñ kpa idei dulum d̄εε. ⁶ Wee woo kò ine ηa si wooda ḡo ηa à waa buba b̄ε à waa lasabu si id̄o ηa à waa ni, ⁷ b̄εirei ineεu í ce wa f̄o b̄εεbe. Wa bu Ilaās̄. Yooi á ȳkò ku kpa idei dulum dii ine ḡo bii kù je Ilaās̄ nηu akā. ⁸ Jesu í mà gbakā si id̄oε mii iyi à waa lasabu, ηoi í s̄ò ηa í ni, na mii í ce ì waa ce dimii lasabuu be si id̄o n̄je ηa. ⁹ Yoomai í faala í re, ine ku s̄ò w̄εεε ku ni ñ kpa idei dulum d̄εε, walakò ku ni

ku dede ku so makεεε ku ne. ¹⁰ Amma n̄ bi i mà n̄a iyi amu Amai Amane n̄ ne gbugbā n̄ kpa ide i dulum dii in̄e n̄a si andunya.

Iyi í f̄o beεbe í t̄a n̄oi í s̄o wεεgeu í ni, ¹¹ dede i so makεεε i b̄o kpasēε.

¹² N̄oi gbakā wεεgeu í dede í so makεεε í ne wa fita hai in̄o kpasēu. Fei ndεε í cei si wajui in̄e n̄a hee í mu ān̄a fei biti. N̄o à saabu Ilaaḍ à waa ni ān̄a a kù ye dimie āj̄o k̄ama.

Jesu í kpe Levi

(C̄o Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

¹³ N̄oi Jesu í nyi it̄i tenkuu má. N̄oi zamaa fei í naa bi tεε. Wa cio n̄n̄a ide i Ilaaḍ. ¹⁴ N̄oi í gbe wa l̄o k̄ok̄oi ile bi ku gba fiai l̄empoo n̄o í ye Levi, amai Alifee wa bub̄a be. N̄oi í s̄o í ni, toom wa. N̄o Levi í dede í tooε.

¹⁵ Si anyie Jesu wa je kpasēi Levi. N̄o wee, woo gba fiai l̄empoo do in̄e laalo nk̄p̄o wa je do n̄n̄u do m̄oc̄e n̄a āj̄o, si na iyi í j̄o ān̄a nk̄p̄o nk̄p̄oi à waa tooε. ¹⁶ To, wee Farisi go n̄a à wa be iyi à je woo k̄o in̄e n̄a si wooda. Iyi à ȳo wa je do woo gba fiai l̄empoo n̄a do in̄e laalo n̄au n̄o à bee m̄oc̄e n̄au à ni, beirei í ce wa je n̄o wa m̄o do woo gba fiai l̄empoo n̄a do in̄e laalo n̄au. ¹⁷ Iyi Jesu í gb̄o beεbe, n̄oi í s̄o n̄a í ni, ilu baani n̄a a kù ne bukaatai ilu iw̄o bii kù je b̄o n̄a. Beεbe m̄oi n̄ kù naa ku kpe in̄e dee dee n̄a, amma ilu dulum n̄ai n̄ naa ku kpe.

Jesu wa f̄o ide i anu ku d̄i

(C̄o Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

¹⁸ Āj̄o n̄n̄u go m̄oc̄oi Z̄aa n̄a do ti Farisi n̄a à waa d̄i anu n̄oi in̄e go n̄n̄a n̄a à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce m̄oc̄oi Z̄aa do ti Farisi n̄a à ya d̄i anu, n̄o wee m̄oc̄e n̄a a ci ya d̄i anu. ¹⁹ N̄oi Jesu í je n̄n̄a í ni, kpaasii mak̄o tit̄o n̄a aa ȳok̄o a d̄i anu waati iyi mak̄o tit̄o í wa in̄o n̄n̄a? N̄to n̄to, waati iyi mak̄o tit̄o í wa in̄o n̄n̄a fei, a kaa ȳok̄o a d̄i anu. ²⁰ Amma āj̄o wa naa iyi aa nya mak̄o tit̄o hai si in̄o n̄n̄a. Waati beεbei aa d̄i anu.

²¹ N̄to n̄to, in̄e go kaa s̄o jaae ngbo do tit̄oε ku t̄ot̄oε. Bii í ce beεbe, tit̄o á ga jaae ngbou ku k̄oosi. ²² Beεbe m̄oi a ci ya dasi v̄εε tit̄o iyi wa gba si b̄oḡo bata ngbo n̄a. Bii í ce beεbe, b̄oḡo bata ngbo n̄au aa gai, n̄o v̄εεu ku nikā. N̄o b̄oḡo n̄au do v̄εεu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi v̄εε tit̄o si b̄oḡo tit̄o n̄a.

Jesu wa f̄o ide i āj̄oi kus̄mi

(C̄o Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

²³ Si āj̄oi kus̄mi go Jesu do m̄oc̄e n̄a à waa too k̄oi ile go. Si isεεne n̄n̄au n̄oi m̄oc̄e n̄au à w̄o amaaje iyi à gb̄ε si ileu à nunu īj̄ue si aw̄o à waa n̄o. ²⁴ N̄oi Farisi n̄au à bee Jesu à ni, i kù waa ȳo? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù ne kp̄aii ku ce si āj̄oi kus̄mi. ²⁵ N̄o í je n̄n̄a í ni, i kù cio āj̄o k̄ama n̄a mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala n̄o ari wa kpa n̄n̄u do in̄e n̄a? ²⁶ Í l̄o kpasēi Ilaaḍ n̄o í je p̄εε iyi à jilea Ilaaḍ iyi à ganji in̄e fei ku je bii kù je woo weei Ilaaḍ n̄a ān̄a akā. Amma Davidi í so p̄εεu n̄o í na do in̄e n̄a fei à je. Waati beεbe Abiatai wa je woo wee n̄lau. ²⁷ N̄o Jesu í s̄o n̄a má í ni, Ilaaḍ í jile āj̄oi kus̄mii na aranf̄aanii amane n̄a. Kù je amane n̄ai aa na a je arui āj̄oi kus̄miu. ²⁸ Na n̄n̄u, i mà n̄a iyi amu Amai Amane n̄ je in̄e ngboi āj̄oi kus̄mi.

3

Idei in̄e iyi aw̄o ak̄ae í ku

(C̄o Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)

¹ Si anyii n̄n̄u n̄oi Jesu í b̄o ile bii Zuifu n̄a à ya ce kut̄ot̄oε má. Wee in̄e go í wa be, aw̄o ak̄ae í ku í gbe. ² N̄o in̄e n̄a iyi à wa be à k̄asi Jesu īj̄u, à waa c̄o má à

jò inεεu ku ba iri si ajoi kusimi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taalei. ³ Nɔi Jesu í sɔ inε iyi awɔε í kuu í ni, dede í leeki si anini nɔa be. ⁴ Nɔ í bee inε nɔa í ni, si ajoi kusimi, í sɔa amanε ku ce jiida de mà laala, ku faaba inε de, mà ku kpa. Nɔi nɔa fei à coko. ⁵ Nɔi Jesu wa cɔ nɔa fei do idɔɔkɔ, nɔ inɔε í fɔ ntɔ ntɔ domi í ye idɔ nɔa í le. Nɔi í sɔ inεεu í ni, te awɔε. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee. ⁶ Na nɔu, Farisi nɔa à fita hai ileu be. Nɔ à tɔtɔ do inei Herodu nɔa. À waa busi nje bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ Nɔi Jesu do mɔcɔε nɔa à fa ara nɔa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa toɔε wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inei Zeruzalemu nɔa do inei ilu mmu gɔ nɔa iyi à wa si ilei Zudee má, do inei ilei Idumee nɔa, do inei icei idoi Zuudεε nɔa, do inei ilekoi Tii do Sidɔɔ nɔa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tεε nɔa nkɔɔ nkɔɔ. ⁹ Nɔi í ni mɔcɔ nɔa a jileε nɔu akɔi inyi na bii zamaa í na wa mantεε wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jò inε nkɔɔ í ba iri, nɔu í jò bɔɔ nɔa fei à ya maa naa bi tεε a maa tale nje a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ bii inε nɔa iyi à ne inei inɔɔko nɔa à yɔɔ à ya na a gule si wajuei a dɔ anu a maa ni, awɔi í je Amai Ilaaɔ. ¹² Amma Jesu í ya sɔ inei inɔɔko nɔa ide do kugaabu ku ba a maà sɔ inε nɔa inε iyi nɔu í je.

Jesu í cica woo be maateji nɔa (Cɔ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

¹³ Si anyii nɔu, Jesu í gɔ iri kuta gɔ, nɔi í kpe inε nɔa iyi í bi. Nɔ à naa bi tεε. ¹⁴ Nɔi í cica amanε maateji ku ba a ya maa wa bi tεε, nɔ ku be nɔa a koo a waaɔa inε nɔa. Nɔ í sɔ nɔa woo be nɔa. ¹⁵ Nɔ í mu nɔa gbugbã a leleɔ inei inɔɔko nɔa. ¹⁶ Amanε maateji nɔa iyi í cica wee. Sinte titã í cica Simɔɔ nɔ í sɔɔ Pieε, waatɔ kuta. ¹⁷ Si anyii nɔu, nɔi í cica Zaaki, do Zãa ifɔε, amai Zebedee nɔa, nɔ í sɔ nɔa Boanεzεε, waatɔ inε nɔa iyi à jɔ ibai ijl. ¹⁸ Si anyii nɔu í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai Alifee, do Tadee, do Simɔɔ inei igbei Zelɔtu *, ¹⁹ do Zudasi Isikarioti, inε iyi á na ku zambaεu.

Nyaanzei Jesu nɔa à waa bi a neɔε

²⁰ Nɔi Jesu do mɔcɔε nɔa à bɔ kpasε. Nɔ zamaa í tɔtɔ be hee a kù ba baa fayai ku je. ²¹ Nɔi nyaanzei Jesu nɔa à gbɔ mii iyi wa ce, nɔ à waa naa ku muu, domi à ni kù wεε dee dee mai.

Jesu í ja inε nɔa iyi à máa ide (Cɔ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kɔ inε nɔa si wooda gɔ nɔa à wa be iyi à naa hai Zeruzalemu. À ni, Beelizebu, waatɔ Seetam inε ngboi inei inɔɔko nɔa í wa sie. Nɔu í mua gbugbã wa leleɔ inei inɔɔko nɔa. ²³ Nɔi Jesu í kpe nɔa í bee nɔa ide do mɔnda í ni, beirei Seetam á ce ku lele araε. ²⁴ Bii inei bomma akã nɔa à waa jaɔ nje, bommau be kaa yɔkɔ ku bɔ waju má. ²⁵ Bii inei kpasε akã nɔa à waa jaɔ nje, kpasεu be kaa yɔkɔ ku bɔ waju má. ²⁶ Beεbe mɔi bii Seetam wa ja do araε, bommaε á kpεi nɔ kaa bɔ waju má, á tái.

²⁷ Inε gɔ kaa yɔkɔ ku lɔ kpasεi inε iyi í ne gbugbã ku coo ile, bii kù je í tako í dɔ lafεε. Amma bii í dũu á yɔkɔ ku coo ile.

²⁸ Ntɔ ntɔ an sɔ nε, alabu do dulum nɔa iyi amanε í ce fei, Ilaaɔ á yɔkɔ ku cea suuru ku kpa ideu. ²⁹ Amma inε iyi á bu Hundei Ilaaɔ, Ilaaɔ kaa kpa idei dulum

* **3:18** igbei Zelotu inei igbei Zelotu nɔa à waa jabu ku ba Zuifu nɔa a ne ara nɔa hai si awɔi inei Romu nɔa.

dii lafæe ajɔ kâma. Dulum dæeu á maa wæeai hee do ajɔ fei. ³⁰ Jesu í sɔ̄ ɲa beɛbei si na iyi í jò inɛ ɲa à waa ní í nɛ inɛi inɔ̄ko.

Idei iyei Jesu do ifæe ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

³¹ Nɔ̄i iyei Jesu do ifæe ɲa à to wa à waa leekɪ waduude. Nɔ̄ à be inɛ gɔ koo kpoo wa. ³² Wee zamaa í buba í kaakoɛ. Nɔ̄i à sɔ̄ à ní, cɔ, iyee do ifæe ɲa à wa waduude, à waa kpee. ³³ Nɔ̄i Jesu í je ɲɲa í ní, yooi í je iyem, nɔ̄ yoo ɲai à je ifɔm ɲa. ³⁴ Nɔ̄ í cɔ inɛ ɲa iyi à buba à kaakoɛu nɔ̄ í ní, inɛi í je iyem do ifɔm ɲa. ³⁵ Nɔ̄ í ní má, inɛ iyi wa ce idɔ̄bii Ilaaɔ fei, lafæei í je ifɔm, wala weɛɪm wala iyem.

4

Mɔ̄ndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Nɔ̄i Jesu í lɔ̄si ku cioa inɛ ɲa ideí Ilaaɔ má kəkoi tenkuu. Nɔ̄ zamaa nla gɔ í naa í tɔ̄tɔ̄ siɛ í kaakoɛ ɲɔ̄i í jò í gũ akoi inyiu í buba. Akoi inyiu í wa si tenkuu nɔ̄ zamaa fei wa leekɪ itii tenkuu. ² Wa kɔ ɲa si mii nkɔ̄ do mɔ̄nda. Si bei wa kɔ ɲa si ciou í sɔ̄ ɲa í ní, ³ í sɔ̄fɪ í gbɔ mɔ̄nda gɔ ɲa. Mɔ̄kɔ gɔ í fita wa fá dimi. ⁴ Si bei wa fá dimiu, ɲɔ̄i gɔgɔ ɲa à cuku si kpāa, nɔ̄ yei ɲa à naa à jɔ̄. ⁵ Nɔ̄ gɔgɔ ɲa mɔ̄ à cuku si ile iyi í nɛ kuta, tengi bii sāa kù kpɔ. Nɔ̄ í fita be gbakā, amma si bei sāa kù la be, ɲɔ̄i í jò icāe kù ba ku mi lele. ⁶ Iyi inunu wa ce, ɲɔ̄i í joo nɔ̄ í gbɛ, domi icāe kù mi lele. ⁷ Gɔgɔ ɲa mɔ̄ à cuku si inɔ̄ agũ ɲa. Nɔ̄i agũ ɲau à dede siɛ à biie, nɔ̄ à ganjie ku bí. ⁸ Nɔ̄ gɔgɔ ɲa mɔ̄ à cuku si ile jiida. Nɔ̄i à fita à la, à bí jiida. Dimi gɔ ɲa à so kuntaa, gɔgɔ ɲa mɔ̄ kita, gɔgɔ ɲa mɔ̄ cɔ̄. ⁹ Iyi Jesu í kpa mɔ̄ndau í tā ɲɔ̄i í ní, inɛ iyi í nɛ ití iyi á gbɔ̄ɔ̄ ide, ku gbɔ̄.

Mii iyi í jò Jesu í ya maa kpa mɔ̄nda

(Cɔ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

¹⁰ Waati iyi Jesu í kpa zamaa mɔ̄nda nkɔ̄ í tā ɲɔ̄i í jò inɛ ɲau à nɛ. Nɔ̄ inɛ ɲa iyi à gbɛ bi tɛɛ do mɔ̄cɔ maateji ɲau à waa beɛe yaasei mɔ̄nda ɲau. ¹¹ Nɔ̄i í je ɲɲa í ní, inɛi Ilaaɔ í jò í m̄a asiii bommaɛ ɲa. Amma inɛ ɲa iyi à gbɛ fei à waa gbɔ̄ ideu do mɔ̄ndai. ¹² N̄ ya n fɔ̄ ɲɲa ide do mɔ̄ndai ku ba “Baa bii à cɔ̄ ilu a maà ye.

Nɔ̄ baa bii à gbɔ̄ ide a kaa m̄a yaaseɛ.

Bii kù je beɛbe aa na a sinda wa bi Ilaaɔ, nɔ̄ Ilaaɔ ku kpa ideí dulum du ɲa.”

Yaasei mɔ̄ndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

¹³ Nɔ̄i Jesu í beɛ ɲa má í ní, debei í kù gbɔ̄ yaasei mɔ̄ndau be ɲa? Nɔ̄ beirei aa ce í gbɔ̄ yaasei mɔ̄nda ɲa iyi à gbɛ fei. ¹⁴ Yaaseɛ wee. Mɔ̄kɔu, ideí Ilaaɔi wa fá. ¹⁵ Inɛ gɔ ɲa à yei bei inya ɲa bii ideu í cuku si kpāau. Iyi à gbɔ̄ ideu gbakā Seetam í naa í nyaa hai si idɔ̄ ɲa. ¹⁶ Beɛbe m̄oi inɛ gɔ ɲa à yei bei inya ɲa bii ideu í cuku si ile iyi í nɛ kuta. Iyi à gbɔ̄ ideu gbakā à gbaai do inɔ̄ didɔ̄. ¹⁷ Amma a kù jò kù ce icā si idɔ̄ ɲa. Inɛ dimi beɛbe ɲa a ci ya leekɪ ku kpe. Waati iyi ijuukpā do wahala gɔ í naa si ɲa na irii ideí Ilaaɔ gbakā, à ya fūsi awoi. ¹⁸ Inɛ gɔ ɲa mɔ̄ à yei bei dimi ɲa iyi à cuku si inɔ̄ agũ ɲa. Anjai à je inɛ ɲa iyi à gbɔ̄ ideí Ilaaɔ, ¹⁹ amma lasabu bututu mii ɲa wa bitandi ɲa. Fia ku bi wa fɪ iju ɲa nɔ̄ à nɛ kɔ̄dɛi mii nkɔ̄. Mii ɲau bei wa ganji ideu ku ce ice si ɲa. ²⁰ Inɛ gɔ ɲa mɔ̄ à yei bei dimi ɲa iyi à cuku si ile nɛɛɛ. Iyi à gbɔ̄ ideí Ilaaɔ à gbaa nɔ̄ wa so. Si inɔ̄ ɲa inɛ gɔ ɲa à so kuntaa, inɛ gɔ ɲa mɔ̄ kita, inɛ gɔ ɲa mɔ̄ cɔ̄.

*Mɔndaɪ fitila**(Cɔ Luku 8:16-18)*

²¹ Nɔɪ Jesu í sɔ ɲa má í ni, a ci ya má fitila a biie do caka walakɔ a dasi abe daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. Mà kù je beɛbe. ²² Mii iyi wa manji fei á fita gbugbãa nɔ asiii ide gɔ mɔ kù weɛ iyi a kãa fɔɔ. ²³ Ine iyi í ne itl iyi á gbɔð ide, ku gbɔ.

²⁴ Nɔɪ í sɔ ɲa má í ni, i ce laakai ɲa do ide iyi ì gbɔ ɲa. Si gũa iyi ì wãað kpaasi nɲe ɲa, si bei Ilaað á wãað inɲe mɔ nɔ ku kɔɔsi má ku re beɛbe. ²⁵ N̄ wa n sɔ ɲei, ine iyi í ne, nɲui à ya na má, amma ine iyi kù ne, baa andi iyi í ne u má à ya gbaai.

Mɔndaɪ kugbē iyi wa fita do arae

²⁶ Nɔɪ Jesu í fɔ má í ni, ide iyi aa ka wãð bommai Ilaað wee. Ine gɔ í fã dimi si ikoɛ. ²⁷ Si anyie, baa bii wa sũ walakɔ wa cɔ ilu, alɛð daakɔ, waati kãma fei dimiu i fita wa la. Kù mà baa bei wa ce. ²⁸ Ilɛ í ya jð amaaɲe ku fitai do arae. Í ya ce wuai titã, ku bei ku ce asl nɔ ku bí. ²⁹ Bii amaaɲe í jla nɔ a muu do kɔɔma, domi waatii kumui í to.

*Mɔndaɪ dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi**(Cɔ Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)*

³⁰ Nɔɪ Jesu í fɔ má í ni, mii aa ka wãð bommai Ilaað. Do mɔnda yoomai aa ka sisið yaasee. ³¹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi waati iyi à waa gbɔð, nɲui í kere í re ngboi mii ku gbē fei si ile. ³² Amma waati iyi à gbɔð à tã, nɲui í ya dede ku la ku re ama jli fei. Nɔ í ya ce amaa wɔ nla nla hee yei ɲa a maa ce ante si amaa wɔɛ ɲa, nɔ a wa si jjiɛ.

³³ Do mɔnda nkpɔ beɛbei Jesu í kɔ ine ɲa si cio, zaka bei à yɔkɔ à gbɔð. ³⁴ Ci ya sɔ ɲa ide hai ne mɔnda, amma bii í gbe nɲu do mɔcɔɛ ɲa í ya tuse ɲai fei.

*Jesu í leekl fufu si tenku**(Cɔ Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)*

³⁵ Alɛ ajɔ nɲu, Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, ka bɔ ice ihɔ. ³⁶ Iyi à jð zamaau í ne ɲai à lɔ akɔi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice ajɔ. Nɔ akɔ mmu gɔ ɲa mɔ à waa too ɲa má. ³⁷ Nɔɪ fufu nla gɔ í dede, í jð inyi wa lɔ inɔ akɔu hee í maaɪ ku kɔ. ³⁸ Amma Jesu wa sl njoo si anyii akɔu, í lesi irie si lɛfɛu gɔ. Nɔɪ à jũu à beɛɛ à ni, Mɛetu, kù jɛɛ ide kãma bii à waa bi ka ce nfe? ³⁹ Iyi Jesu í jli, ɲai í la si fufuu, nɔ í sɔ tenkuu í ni, í to beɛbe, i coko. Nɔ fufuu í leekl nɔ inyau í coko cau. ⁴⁰ Nɔɪ Jesu í bee mɔcɔɛ ɲa í ni, na mii í ce ì jð njo wa mu ɲe ɲa. Mii í ce í kù dasim naane ɲa. ⁴¹ Nɔɪ njo nla nla wa mu ɲa nɔ à sɔ nje à waa ni, ine dimi yoomai ihɛ, iyi fufu do inyi fei wa jirimae.

5*Jesu í jð ine gɔ iyi í ne inei inɔko í ba iri**(Cɔ Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)*

¹ Nɔɪ à to icei tenkuu do ikpa ihɔ si ilei ilui Zerazee. ² Nɔ Jesu í kita wa hai si antai akɔi inyi. Nɔ gbakã ine gɔ iyi í ne inei inɔko í fita wa hai ikpa bi ku si iku ɲa wa koo wa *. ³ Bi ku si iku ɲai í je ideɛ. Nɔ wee í ne gbugbã hee í jð ine gɔ kaa yɔkɔ ku dũu, baa do seseɛ. ⁴ À ya daa si kpɛmkpɛm, nɔ a dɪ isɛɛ do seseɛ amma í ya da seseui nɔ ku ce kpɛmkpɛm nɔu. Wee, ine gɔ kù ne gbugbã iyi á yɔkɔ ku nɔ. ⁵ Waati kãma fei, dasã do idũ, si aninii iri kuta ɲa do bi ku si iku ɲai í ya wa ku maa dɔ anu, nɔ ku maa mɛɛ arae do kuta ɲa. ⁶ Iyi í ye Jesu wa hai jliɪ ɲai

* **5:2** bi ku si iku ɲa Si waati ɲa, si isai kuta ɲai à ya si iku ɲa.

í sei, í koo í gule si wajue. ⁷ Njoi í dō anu hee lele í ni, mii í wa aninii awae, Jesu, awo Amai Ilaaō. Ilaaō í re fei, nō ñ wa n tōoe do irie, maà wahalam. ⁸ Í fō beebe si na iyi í jò Jesu í ni inei inoókou kú fita sie. ⁹ Nō Jesu í beee í ni, irei irie. Njoi í jēaa í ni, irim nii Zamaa, domi à kpō. ¹⁰ Njoi í tōo Jesu suuru ku maà nyō anja ikpa angule.

¹¹ Wee à yē kusōo gaa ña à waa je ikpa iri kutau be. ¹² Njoi inei inooko ñau à tōo Jesu à ni, jò kaa mu kusōo ñau ihō, ku ba ka maa wa be. ¹³ Nō Jesu í yōada nñja. Njoi à fita hai si ineeu à koo à mu kusōo ñau à tale si ña hai antai iri kutau à dasi inyi nō inyiui í je ña. Kukpō ñña í to dubu minji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kusōo ñau à sa à koo à waa sisi laabaau ideu si ilu nlau do si ilēeko ña. Nō inē ña à fita à bō ku cō mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à yē inē iyi í tako í nē inei inooko bututuu í baa si laakae í dasi jñe ña wa buba. Njoi à biti, njo í mu ña jiida. ¹⁶ Inē ña iyi ideu í ce iju ñña à waa sisia inē ña. ¹⁷ Nō inē ñau à tōo Jesu ku fita hai ilei ilu ñña.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa lō akoi inyiui, ñoi inē iyi í tako í nē inei inooko ñau waa tōoe í ni ku jò nñu ku tooe. ¹⁹ Amma Jesu í kō. Nō í sōo í ni, bō kpasēe bi inēe ña koo sō ña mii iyi Lafēe í ce, do yaase bei í ce araaree. ²⁰ Njoi inēeui í nē, í wasi ku sisia inei ilē iyi à ya kpe Ilu Mēewa ñau mii iyi Jesu í cea nñu fei. Njoi anja fei à biti jiida jiida. Nō Jesu mō í dede wa hai be.

Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu iboi Jesu

(Cō Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ikpa ihō do akoi inyiui. Í wa itñi tenkuu be nō zamaa nla gō í naa í tōtōo bi tee. ²² Njoi inē gō í naa bi tee. À ya kpoo Zairusi. Inē ngboi ile bii Zuifu ña à ya ce kutōtōo. Iyi í yē Jesu, ñoi í seebata si wajue. ²³ Njoi í tōoe ku sobi nñu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. Ñ wa n tōoe, i naa í lesie awō, nō ku ba iri ku maa wēe baani. ²⁴ Njoi anjō Jesu à waa nē. Nō zamaa nla gō wa tooe hee à waa mantee.

²⁵ Wee si inoi inē ñau inaabo gō í wa be iyi wa ce bōoi awō ku mu hai adō maateeji wa. ²⁶ Í wahala jiida si awoi lokotoro nkpō hee andi fia iyi í nē fei í jōo, kù nō kù ce baa daama, amma bōoeui í teese wa kōsōii. ²⁷ Abou í gbō laabaaui Jesu wō, ñoi í jò í naa do anyie si inoi zamaau í lu jaae. ²⁸ Í ce beebēi domi í fō si idōe í ni, baa bii jaaei ñ lu an ba iri. ²⁹ Njoi gbakā bōoi awō ku muēu í leekl. Njoi í gbō fufui baani si arae. ³⁰ Njoi Jesu í mō gbakā iyi gbugbā gō í fita hai si arai nñu nō í sinda wa cō zamaau nō í ni, yooi í lu jaaem. ³¹ Njoi mōcōe ña à sōo à ni, debei í kù waa yē zamaa iyi wa manteei, nō ñ waa ni yooi í lue?

³² Njoi Jesu í sinda í cō inē ñau ku ba ku yē inē iyi í ce beebēu. ³³ Njoi abou wa yaya do njo, domi í mō mii iyi nñu í ce. Njoi í naa í gule si wajue í sōo ntō si mii iyi í ba nñu fei. ³⁴ Nō Jesu í sōo í ni, abooyi, naanēeí í faabae. Koo wēe si laakae, í ba iri si bōoeui mbe.

³⁵ Si bei Jesu wa fō ideu, inē gō ña à naa hai kpasēi Zairusi inē ngbou, à sōo à ni, ama inaaboēu í ku. Maà wahala Mēetu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide nñau. Nō í sō Zairusi í ni, maà jò zigie ku da, awō de dasi naanē. ³⁷ Njoi í ni inē gō ku maà si nñu kpasēi Zairusi wa bii kù je Pīee do Zaaki, do Zāa ifōi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nō Jesu í yē zamaa nla gō be à waa cā kpokpoo, à waa kpata à waa dō anu nla nla. ³⁹ Njoi í lō kpasēu í bee ña í ni, na mii í ce ñ waa dō anu beebē ña. Na mii í jò ñ waa kpata ña. Amau kù ku mēe, wa sí njooi. ⁴⁰ Nō à waa yaakoē. Njoi Jesu í jò anja fei à fita, í gbe baau do iyei amau do mōcō mēeta ña iyi à suu wau, ñoi à lō bii amau í wa. ⁴¹ Njoi Jesu í mu awoi amau í fō do feeē í ni, talita kumi, waato

ama inaabo, dede. Amui, ñ sɔɛ. ⁴² Nɔi gbakā ama inaabou í dede nɔ wa ne. Í ne zakai adɔ maateji. Iyi ine nau à yɔɔ nɔi à biti ntɔ ntɔ. ⁴³ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni a ná ije ku je. Nɔ í sɔ nɔ má do kugaabu í ni a maà jò ine go ku gbɔ ideu.

6

Inei Nazareti na a kù dasi Jesu naane (Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)

¹ Nɔi Jesu í ne hai kpasɛi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcɔɛ nɔ à suu. ² Iyi ajɔi kuslmi í naa nɔi í lɔsi ku sisia ine nɔ ide ile bii Zuifu nɔ à ya ce kutɔtɔɔ. Nɔi ine nkpɔ nkpɔ í gbɔ ideu nɔ à biti à waa ni, hai iwoi nɔi í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisii yoomai à mua nɔi. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihɛ. ³ Kù je woo gbe jii nɔi mbe ya, amai Maariu mee. Mà kù je igbāi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ wefe nɔ a kù wa inɔ nwa ihɛ? To, lasabu nɔi nau bei wa ganji nɔ a dasiɔ naane. ⁴ Nɔi Jesu í sɔ nɔ í ni, kù ne bii walii ci ya ne beere bii kù je si ilei ideɛ do si inɔi ine nɔi nɔi do kpasɛ. ⁵⁻⁶ Nɔi Jesu í biti domi a kù dasiɔ naane. Beɛbei kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ go nɔi iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

Jesu í be mɔcɔ maateji nau minji minji (Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ileeko nau ku maa sisia ine nɔ idei Ilaaɔ. ⁷ Nɔi í kpe woo be maatejiɛ nau nɔ í be nɔi minji minji, í mu nɔi gbugbā a leleɔ inei inɔko nɔ. ⁸ Í sɔ nɔ í ni, i maà so nkāma si isene nɔi. I maà so ije hee má je bɔgo, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ I dasi baata nɔi amma i maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Nɔi í sɔ nɔ má í ni, bii í to ilu bii í waa bɔ nɔ, i wa kpasɛ bii à dasi nɔi hee i koo i neɔ hai ilu be nɔ. ¹¹ Bii í je bii go nɔi ine nɔ a kù gba nɔi hee má je a gbɔ ide nɔi, i fita hai be nɔ, nɔ í gbugbā nɔi irurui baata nɔi nɔi ku ba ku je nɔi seɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si nɔ. ¹² Nɔ mɔcɔ nɔi à ne nɔ à waa waazoa ine nɔ à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inei inɔko nkpɔ nkpɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkpɔ nkpɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

Idei ikui Zāa woo dasi inyi (Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baau Jesu, si na iyi í jò irie í fangaa bii fei. Nɔ ine go nɔ à nia Jesu, Zāa woo dasi inyiui í jì hai si bale. Na nɔi í jò í ne gbugbā wa ceɔ maamaake. ¹⁵ Ine go nɔi mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nlaí takoui. Nɔ ine go nɔi mɔ à waa niaa, nɔi mɔ waliii bei ti tako nau.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu nɔi í ni, Zāa woo dasi inyiui. N̄ jò à bu irie wo. Debei nɔi í jì hai si bale. ¹⁷ Mii iyi í jò Herodu wa fo beɛbe wee. Hai tako Herodu takae í ni a mu Zāa a dūa a dasiɛ piisɔ na ku tūɔ idɔi Herodias. Wee Herodu í tako í so Herodias aboi Filipu, ifɔe. ¹⁸ Nɔi Zāa í sɔɔ í ni, kù sɔa í gba aboi ifɔe í dasi kpasɛ. ¹⁹ Na nɔi í jò Herodias wa mu Zāa do idɔkɔ. Wa bi ku kpa a amma kù ba kpāa ²⁰ si na iyi í jò Herodu í m̄ beɛɛi Zāa. Bii wa gbɔ ideɛ idɔe í ya dedei, amma do nɔi fei í ya bi nɔi ku gbɔ. Í m̄ iyi amanɛ dee deei nɔ kuwɛɛe kù ne taale kāmā. Na nɔi í jò í bii anyie.

²¹ Do nɔi fei, ajɔ nɔi go Herodias í ba kpāa. Ajɔ nɔi Herodu í nya jingau nla nla ku yeɔ gígii ajɔi kubie. Nɔi í kpe akawe nlae nɔ do ine ngboi soogee nɔ, do ine ngboi ilei Galilee nɔi fei. ²² Nɔi ama inaaboi Herodias í lɔ ileu wa jojo, nɔi í dɔa Herodu si do ine nɔi iyi í kpe wa nau fei. Nɔi Herodu í sɔ mudɛɛu í ni, tɔm mii iyi í bi fei, an muue. ²³ Nɔ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi í tɔm fei,

an muue, baa bii í je bubui bommam nii. ²⁴ Njoi ama inaabou í koo í bee iyee í ni, mii í jò n tɔɔe. Njoi iyee í je í ni, tɔɔe irii Zāa woo dasi inyiu. ²⁵ Njoi gbakā ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔɔ í ni, ñ bi í muum irii Zāa woo dasi inyiu nsei nsei si perenti. ²⁶ Baa do iyi inoi ilaaluu í fɔ ntɔ ntɔ fei kù bi ku kɔɔ, si na iyi í jò í gbasi do mii fei si wajui ine njooe ñau. ²⁷ Njoi gbakā í be sooge go koo bù irii Zāa woo dasi inyiu wa. Njoi soogeu í koo í bu irii Zāa wa hai ile piisɔɔ. ²⁸ Nɔ í naaɔ wa si perentiu í naa í na ama inaabou. Nɔ ama inaabou mɔ í koo í na iyee. ²⁹ Iyi mɔcɔi Zāa ña à gbɔ iyi í ku, ñoi à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amane dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

³⁰ Nɔ woo be maateji ña iyi Jesu í tako í be ñau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ña iyi aña à ce fei do cio iyi à kɔ ine ña si fei. ³¹ Nɔ ine ña à wasi ku naa ku ne hee Jesu do mɔcɔe ña a kù ba fayai ku je. Na ñoi í jò í sɔ ña í ni, í jò ka nya ara nwa ka bɔ ikpa ghabua ku ba í sɔmi keeke ña. ³² Njoi à jò ine ñau be, nɔ à koo à lɔ akɔi inyiu à bɔ ikpa ghabua. ³³ Amma ine nkpɔ í ye ña waati iyi à waa ne, nɔ à mà ña. Njoi à mà tengi bii à waa bɔu. Nɔ ine ña à sei wa do ise hai ilu ña fei à cua ña tengi bii à waa bɔu.

³⁴ Iyi Jesu í to wa ñoi í fita hai inɔ akɔu. Nɔ í ye zamaa nkpɔu. Njoi í ce araare ña, domi à yei bei angudā ña iyi a kù ne woo degbe. Njoi í losi ku kɔ ña si cio nkpɔ. ³⁵ Si bei ale wa le, ñoi mɔcɔe ña à naa bi tɛɛ à ni, inyau wee ghabuai, nɔ idū wa dū. ³⁶ Na ñju, da ine ñau a bɔ ileko ña do inɔ ilu ña iyi à wa amee, ku ba a koo a ra mii iyi aaj je. ³⁷ Amma í sɔ ña í ni, inje taka ñje í na ña ije a je. Njoi à jɛaa à ni, í kù mà baa bii à so fiaí icei cukpa meejɔ, kaa to ka ra ña pɛe ka na ña a je. ³⁸ Njoi Jesu í bee ña í ni, pɛe feloi í ne ña. Í koo í cɔ wa. Iyi à koo à cɔ, ñoi à ni, pɛe miui à ne do cɛe minji.

³⁹ Nɔ Jesu í sɔ mɔcɔe ñau í ni à jò ine ñau a buba si fɔfɔ tūtūtu be ikā ikā. ⁴⁰ Njoi à buba ikā ikā, tuuba go ña amane cɔɔ, tuuba go ña mɔ amane ciitaa. ⁴¹ Njoi Jesu í so pɛe miuu do cɛe minjiu, nɔ í wu iju lele í saabu llaaɔ. Njoi í bububu pɛeu nɔ í na mɔcɔ ñau a kpɛa zamaa. Nɔ í kpɛ ña cɛe minjiu mɔ ine fei í ba. ⁴² Aña fei à je à yo. ⁴³ Njoi à ko pɛe do cɛe bubu iyi í gbeu kɔlɔ maateji í kɔ. ⁴⁴ Inemako ña iyi à je pɛeu à weei amane dubu miu (5.000) bakà inaabo do amu ña baasi.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Zāa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tā gbakā ñoi Jesu í jò mɔcɔe ñau à lɔ akɔi inyiu ku ba a takoe a kua ice ihā, ikpa Besaida. Iyi à waa ne nɔ í ni zamaa ku ne. ⁴⁶ Waati iyi í jò à ne ñoi í koo í gū iri kuta go ku ba ku ce kutɔɔ. ⁴⁷ Nɔ í wa be hee idū í koo í dū, nɔ akɔi inyiu í wa si aninii tenkuu do mɔcɔ ñau nɔ Jesu mɔ í wa ile ñju akā. ⁴⁸ Í ye mɔcɔe ñau à wa si wahalai ku wai akɔi inyiu, domi fufuu wa kò ña. Zakai ameejumá ñoi í maai si ña, wa ne si antai inyiu wa bi ku cua ña. ⁴⁹ Amma waati iyi à yɔɔ wa ne si antai tenkuu ñoi à tamaa bei zlii, ñoi à waa dɔ anu. ⁵⁰ Aña fei à yɔɔ ñoi njo wa mu ña. Njoi gbakā Jesu í ba ña ide ku fɔ í sɔ ña í ni, í sū laakai ñje ña. Amui Jesu, í maà ce njo ña.

⁵¹ Njoi í lɔ inɔ akɔu í ba ña be, nɔ fufuu í leekl. Njoi zigi ña fei í da à biti hee, ⁵² domi a kù gbɔ yaasei maamaakei pɛeu si na iyi í jò idɔ ña í le.

Jesu í jò bɔɔ ña à ba iri si ilei Genesareti

(Cɔ Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tã n̄ɔi à to ilei Genesarɛti à koo à d̄i akɔ n̄ɔa bi ku leekɔ. ⁵⁴ Wee inɛ ɔ n̄ɔa à wa bɛ. Iyi Jesu do mɔcɔɛ n̄ɔa à fita hai si akɔu gbakã n̄ɔi inɛ n̄ɔau à mà Jesu. ⁵⁵ N̄ɔi aɔa fei à sei à waa naaɔ b̄ɔɔ n̄ɔa wa hai inɔ ilu n̄ɔa. À ya so n̄ɔa wai si s̄ɛ n̄ɔa a naaɔ n̄ɔa wa tengi bii à gbɔ í wau. ⁵⁶ Bii Jesu í to fei, hai ilɛko n̄ɔa do ilu n̄ɔa do iko bii inɛ n̄ɔa à waa s̄u fei, à ya maa naaɔ b̄ɔɔ n̄ɔa wai si bantumaa bii í wau. N̄ɔi à ya tɔɛ ku j̄ɔ aɔa a lu baa it̄i kumbooɛ. Nɔ inɛ n̄ɔa iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala n̄ɔa (Cɔ Matie 15:1-9)

¹ N̄ɔi Farisi n̄ɔa do woo kɔ inɛ n̄ɔa si wooda ɔɔɔ n̄ɔa à naa hai Zeruzalemu nɔ à tɔtɔ kɔkɔi Jesu. ² N̄ɔi à ye mɔcɔɛ ɔ n̄ɔa à waa je do awɔ riisi, waatɔ a kù wɔɔ si bei à ya ce si dedemba n̄ɔa.

³ Wee Farisi n̄ɔa do Zuifu n̄ɔa iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala n̄ɔa n̄ɔa. Bii kù je à wɔɔ s̄aa s̄aa a ci ya je n̄ɔɔɔ. ⁴ Bɛɛɛ m̄ɔi, bii à baa hai aja nɔ a kù wɔɔ a ci ya je. Mii nkpɔ nkpɔi à ya ce má iyi í je dedemba n̄ɔa. Mii n̄ɔau ɔɔɔ n̄ɔa wee, kɔɔfu ku wiɛ do boonyi do cakai isɔ nkpɔ n̄ɔa.

⁵ To, si bei Farisi n̄ɔa do woo kɔ inɛ n̄ɔa si wooda n̄ɔau à ye mɔcɔ n̄ɔau à waa jeɔ awɔ riisi n̄ɔi í j̄ɔ à bee Jesu à ni, na mii í ce mɔcɔɛ n̄ɔa a kù waa too dedembai bala n̄ɔa n̄ɔa. Na mii í j̄ɔ à ya je do awɔ riisi. ⁶ Nɔ Jesu í je n̄ɔa í ni, inɛ ilu muafiti n̄ɔa, hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri n̄ɔe waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni,

“Ilaaɔ í ni,
Inɛ n̄ɔau ih̄ɛ à waa ceem bɛɛɛi do ɔɛɛ n̄ɔu akã.
Amma idɔ n̄ɔa í j̄lim.

⁷ Kutɔɔ iyi à waa ceem n̄ɔbei,

Domi woodai amanɛ n̄ɔi à waa kɔ inɛ n̄ɔa si nɔ à waa ni woodam nii.”

⁸ N̄ɔi Jesu í s̄ɔ n̄ɔa má í ni, ì waa j̄ɔ woodai Ilaaɔ n̄ɔa nɔ ì waa too dedembai amanɛ n̄ɔa.

⁹ Do ntɔ í waa kpa woodai Ilaaɔ n̄ɔi ku ba i s̄asi dedemba n̄ɔe n̄ɔa. ¹⁰ Moizi í ni, “í jirima iyeɔ baa n̄ɔe n̄ɔa”. Nɔ í ni má, “inɛ iyi wa fɔ laalɔi iyeɔ baaɛ n̄ɔa, a kpa lafɛɛ.” ¹¹ Amma inɛ, ì waa fɔ ide mmu. Í waa ni inɛ á yɔkɔ ku s̄ɔ iyeɔ baaɛ ku ni fia iyi n̄ɔu á sobi n̄ɔa do, ti Ilaaɔi. Fiaui ì waa kpe kɔɔb̄aa n̄ɔa. ¹² Nɔ bii inɛ í d̄ɔ bɛɛɛ, ì kaa náa kp̄aa ku sobiɔ iyeɔ baaɛ má n̄ɔa. ¹³ Bɛɛɛ, ì waa kpa idei Ilaaɔ n̄ɔa nɔ ì waa too dedemba iyi à j̄ɔ n̄ɔe n̄ɔa. Nɔ ì waa ce mii laalɔ nkpɔ má iyi í j̄ɔ dimi bɛɛɛ n̄ɔa.

Mii iyi í ya dasi inɛ riisi (Cɔ Matie 15:10-20)

¹⁴ N̄ɔi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ n̄ɔi í s̄ɔ n̄ɔa í ni, inɛ fei í sot̄i ì gbɔ yaasei idem n̄ɔa. ¹⁵ Nkãma kù wɛɛ iyi á lɔ do ɔɛɛi amanɛ ku dasiɛ riisi. Amma iyi á fita hai si idɔi amanɛ, n̄ɔui á dasiɛ riisi. [¹⁶ Inɛ iyi í nɛ it̄i iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.]

¹⁷ N̄ɔi Jesu í nya arɛ hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ. Waati iyi í lɔ kpasɛu n̄ɔi mɔcɔɛ n̄ɔau à bɛɛɛ yaasei mɔndaɔ. ¹⁸ N̄ɔi í bee n̄ɔa í ni, ì kù nɛ bisi n̄ɔi? I kù mà n̄ɔa mii iyi á lɔ inɔi amanɛ hai waduude kaa dasiɛ riisi? ¹⁹ Kaa dasiɛ riisi, domi ije kaa lɔ si idɔi inɛ bii kù je si inɛ, nɔ ku yɔ ku bei ku fita. Jesu í fɔ bɛɛɛi ku ba ku s̄ɔ n̄ɔa iyi ije kãma kù je iw̄ɔ. ²⁰ Nɔ í ni má, mii iyi wa fita hai si idɔi amanɛi í ya dasiɛ riisi, ²¹ domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalɔ do icu ku ko, do ile ku ce, do inɛ ku kpa, ²² do sakara, do kɔɔɛ, do inɔ ku kã, do takii, do daa iyi í lɔ zaka,

do igu, do funei ine ku nya, do faao, do ido ku le i ya fita. ²³ Mii laalo n̄au be fei hai si idoi amanei wa fita n̄o an̄ai à ya dasi ine riisi.

Abo dimi mmu ḡo í dasi Jesu naane

(C̄o Matie 15:21-28)

²⁴ Iyi Jesu í f̄o beεbe í t̄a n̄oi í dasi kp̄āa í b̄o ilεkoi Tii, n̄oi í l̄o kpas̄ε ḡo. Wee k̄u waa bi ine ḡo ku m̄a, amma kaa ȳok̄o ku man̄ji. ²⁵ Abo ḡo í wa be, ama inaaboε í ne inei in̄oako. Iyi í gb̄o Jesu í to wa be gbak̄a, n̄oi í naa í gulε si wajuε. ²⁶ Abou í bei í je dimi mmu. À buui Fenisi si il̄ei Siri. N̄oi wa t̄o Jesu ku lelea n̄ju inei in̄oakou hai si amaεu. ²⁷ Amma Jesu í s̄o í ni, j̄o amu n̄a a je a yo tit̄a, domi k̄u n̄a a gba ijei amu n̄a a na aja keeke n̄a. ²⁸ N̄oi abou í ni, n̄toi Laf̄εε. Amma baa do n̄ju fei, aja keeke n̄au à ya wa abei taabu a maa je buubuui ijei amu n̄a iyi wa cuku wa. ²⁹ N̄oi Jesu í s̄o í ni, na ide iyi ì f̄ou be, ne. Inei in̄oakou í fita sie mbe. ³⁰ Iyi í nyi kpas̄εε n̄oi í koo í ba amau wa s̄u si daayi, inei in̄o ikou í fita sie t̄a.

Jesu í j̄o dekl̄ ḡo í ba iri

³¹ N̄oi Jesu í dede hai ilεkoi Tii í too do Sid̄o, í bei í b̄o tenkui Galilee si il̄e iyi à ya kpe Ilu Mεεwa n̄au. ³² Iyi í to, n̄oi ine ḡo n̄a à naaò dekl̄ ḡo wa, iyi ci ya ȳok̄o ku f̄o ide s̄āa s̄āa, n̄oi à t̄o Jesu ku lesie aw̄o. ³³ N̄oi Jesu í b̄oðe hee bii í j̄ið zamaau. N̄oi í dasi amaaw̄e si it̄i dekl̄u, n̄o í tu ant̄o, í j̄o si amεε. ³⁴ N̄o í wu iju lele í j̄ilε ido í f̄o do fee n̄ja í ni, efata, waato, cl̄. ³⁵ N̄oi gbak̄a it̄i mak̄ou í cl̄ n̄o amεε í t̄e, n̄o í sinti ku f̄o ide dee dee. ³⁶ Jesu í s̄o n̄a í ni a maà s̄o ine ḡo, amma si bei wa s̄o n̄au, beεbe m̄oi an̄a m̄o à wasi ku s̄o ine n̄a. ³⁷ N̄oi ine n̄au à biti hee í caa à waa ni, mii iyi wa ce fei í slai. Í j̄o baa dekl̄ n̄a à waa gb̄o ide, ine n̄a iyi a ci ya ȳok̄o a f̄o ide wo à waa f̄o bebei.

8

Jesu í w̄o amanε dubu mεε (4.000)

(C̄o Matie 15:32-39)

¹ Iyi í ce aj̄o min̄ji n̄oi zamaa n̄la ḡo í t̄o t̄o bi t̄εε m̄a. N̄o wee a k̄u ne mii iyi aa je. N̄oi Jesu í kpe m̄oc̄ε n̄au í s̄o n̄a í ni, ² araarei zamaau ih̄ε wa mum domi aj̄o m̄εeta n̄jai ih̄ε iyi à wa bi tom, n̄o s̄onda k̄āma k̄u gbe n̄ja m̄a. ³ Bii ñ j̄ò à neò ari aa koo a cuku kp̄āa, si bei idei ine ḡo n̄a í j̄i. ⁴ N̄oi m̄oc̄ε n̄au à beεε à ni, iwoi aa ka ba p̄εε si gbabuau ih̄ε iyi aa je a yoò. ⁵ N̄oi Jesu í bee n̄a í ni, p̄εε feloi ì ne n̄ja. N̄oi à ni, ara m̄εejei.

⁶ N̄oi Jesu í ni zamaau fei ku buba il̄e. N̄o í so p̄εε ara m̄εejeu í bei í saabu Ilaaò, n̄o í bububue í na m̄oc̄ε n̄au a kp̄ε n̄ja. N̄oi à kp̄εa zamaau. ⁷ Wee à ne c̄εε keeke ḡo n̄a be m̄a. N̄oi Jesu í saabu Ilaaò m̄a, í bei í ni a kp̄ε n̄ja, n̄o à kp̄ε n̄ja c̄εε n̄au m̄a. ⁸ N̄o n̄ja fei à je à yo. N̄oi à naa à ko bubui p̄εε n̄a iyi í gb̄e k̄o m̄εeje. ⁹ J̄iai ine n̄au í to zakai n̄ja dubu mεε (4.000). N̄oi Jesu í bei í j̄ò ine n̄au à ne. ¹⁰ N̄oi gbak̄a í koo í l̄o ak̄oi in̄yiu do m̄oc̄ε n̄a à b̄o ikpa Daamanuta.

Farisi n̄a à bi Jesu ku ce maamaake

(C̄o Matie 16:1-4)

¹¹ N̄oi Farisi ḡo n̄a à naa bi Jesu à wasi ku baa kak̄o ku ce. À c̄o laakaε, à t̄oε ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gb̄ugb̄aε hai bi Ilaaòí wa naa. ¹² N̄oi Jesu í j̄ilε idoε í ni, na mii í ce inei n̄sei n̄au ih̄ε à waa t̄oεm n̄ ce maamaake. N̄to n̄to, n̄ kaa n̄ nyisi n̄ε maamaake k̄āma ḡo. ¹³ N̄oi í j̄ò n̄a í koo í l̄o ak̄ou do m̄oc̄ε n̄a a kua do ice ih̄o.

*Lefeei Farisi na do ti inei Herodu na
(Cɔ Matie 16:5-12)*

¹⁴ Wee mɔcɔe nɔu à gbɛje ije ku so, pɛɛ akāi à ne si akou be. ¹⁵ Nɔi Jesu í sɔ na í ni, i ce laakai i nya ara nɛ hai bi lefee Farisi na do ti inei Herodu na. ¹⁶ Nɔi mɔcɔ nɔu à waa sɔ nɛ ide à waa ni, si na iyi í jò a kù ne ije í jò wa dɔ beɛbe. ¹⁷ Wee Jesu í mà iyi à waa fɔ nɔi í ni, na mií í ce í fɔ í waa ni na, si na iyi í jò a kù ne pɛɛi. Inɛ mɔ i kù mà na hee nsei? I kù gbɔ yaasei ideu nai? I kù ne bisi nai? Ido nɛ mɔ í lei? ¹⁸ Í jò í ne iju na mɛɛ, i ci ya ye ilu nai? I kù ne ití na ba. I ci ya gbɔ ide nai? I ci ya ye gigi nai? ¹⁹ Waati iyi ñ kpɛa amanɛ dubu miu pɛɛ ara miuu, pɛɛ kɔlɔ feloi búbù iyi í gbeu í ce. Nɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ maateejii. ²⁰ Nɔi Jesu í bee na má í ni, si waati iyi ñ bu pɛɛ ara mɛɛjeu ñ na amanɛ dubu mɛɛ nɔu, pɛɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ feloi í kóo na. Nɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ mɛɛjei. ²¹ Nɔi Jesu í sɔ na í ni, i kù gbɔ hee nsei na?

Jesu í jò fɛɛju gɔ í ba iri Besaida

²² Nɔi à to ilu gɔ iyi à ya kpe Besaida, nɔ inɛ gɔ na à náaa Jesu fɛɛju gɔ wa, à tɔɔe ku luu. ²³ Nɔi í mu awɔi fɛɛjuu í bɔɔe alalai iluu. Nɔi í daa anto si ijuɛ í lesie awɔ í ni, i waa ye ngɔgɔ? ²⁴ Nɔi fɛɛjuu í cɔ ilu í ni, ñ wa n ye amanɛ na à waa ne, amma à yei bei jli na. ²⁵ Nɔi Jesu í lea awɔ si iju má. Iyi inɛɛu í cɔ ilu má nɔ í ba wee nɔu í ba iri, wa ye ilu wau wau. ²⁶ Nɔi Jesu í ni ku ne kpasɛɛ, amma ku maà too do inɔ ilu má.

*Piɛɛ í ni Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica
(Cɔ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)*

²⁷ Nɔi Jesu do mɔcɔe na à ne ikpa ilu na iyi à wa kɔkoi Sezaree, si ilei Filipi. Nɔi si kpáau í bee mɔcɔe na í ni, yooi inɛ na à ya ni ñ je. ²⁸ Nɔ à jɛaa à ni, inɛ gɔ na à ya ni awɔu Zaa woo dasi inyii. Inɛ gɔ na mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlai takoui. Inɛ gɔ na mɔ à ya ni awɔu inɛ akāi walii nau. ²⁹ Nɔi Jesu í bee na í ni, inɛ mɔ ni, yooi í ni ñ je na. Nɔi Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Kirisii, inɛ iyi Ilaaɔ í cica. ³⁰ Nɔi Jesu í sɔ na do kugaabu í ni a maà sɔ inɛ gɔ.

*Jesu wa fɔ idei ikue do kujɛ
(Cɔ Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)*

³¹ Nɔi Jesu í sinti ku sɔ mɔcɔe nɔu í ni nɔu Amai Amanɛ, í gbe nɔu ku ce wahala jiiida. Inɛ ngbo na do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ na do woo kɔ inɛ na si wooda na aa kɔsi nɔu a kpa nɔu, amma nɔu á jli hai si bale si ajɔ mɛɛtasia. ³² Í fɔ ideui sãa sãa, kù singae. Nɔi Piɛɛ í gbãa í bɔɔe kɔkɔle nɔ í ni ku maà fɔ beɛbe. ³³ Amma Jesu í sinda í cɔ mɔcɔe na, nɔ í la si Piɛɛ í ni, sekeɛ hai bi tom, Seetam, domi í kù waa ce lasabui Ilaaɔ, í gbe ti amanɛ na.

³⁴ Si anyie, í kpe zamaau do mɔcɔe na, í sɔ na í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nɔ ku so jli ku gaauɛ ku toom wa. ³⁵ Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛ do idɔɔbie, kaa ba. Amma inɛ iyi í nɔyɔ kuwɛɛɛ na irim do na laabaau jiidau, lafɛɛ á ba do ntɔ. ³⁶ Aranfaani yoomai amanɛ í ne bii í ba amanii andunya fei nɔ í kua kuwɛɛɛ. ³⁷ Mà mií í wɛɛ iyi amanɛ á kpaasið kuwɛɛɛ. ³⁸ Nɔ Jesu í ni má, inɛ nsei na ilu dulum nai iyi à kù leekið Ilaaɔ nɔu aká. Na nɔu, inɛ iyi wa ce anyoi amu Amai Amanɛ, walakɔ wa ce anyoi idem si waju nɔu, amu mɔ an ce anyoi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekaɛ na ajɔ.

9

¹ Njoi Jesu í s̄s̄ ña má í ni, nt̄o nt̄o, in̄e ña iyi à wa ih̄e si nsei, ḡoḡo ñja ña aa ye bommai Ilaās̄ wa naa do gbugb̄a a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(C̄o Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii āj̄o m̄eefa Jesu í kpe P̄īe do Zaaki do Z̄aa í nya ña ik̄a n̄o à koo à ḡũ iri kuta nla ḡo āña duus̄s̄o. Si bei à waa c̄o ñoi à ba arae í kpaasi. ³ Njoi jaee ña wa daana jiida í f̄ũta pai pai hee in̄e ḡo k̄u w̄ee si andunya ih̄e iyi á ȳok̄o ku f̄o ac̄e ku f̄ũta b̄eebe má. ⁴ Si anyie ñoi Elii do Moizi à faata wa à waa baa ide ku f̄o. ⁵ N̄o P̄īe í s̄s̄ Jesu í ni, M̄eetu, á s̄la ka maa wa ih̄e. J̄o ka ce ilei ac̄o m̄eeta, ak̄a titee, ak̄a m̄o ti Moizi, ak̄a m̄o ti Elii. ⁶ Wa f̄o b̄eebei si na iyi í j̄o ñjo í mu ña hee í j̄o k̄u mà baa bei á ni. ⁷ Njoi buk̄o ḡo í naa í bii ña, n̄o hai si buk̄ōu à ḡb̄o ide ku f̄o ḡo í ni, in̄e ih̄e í je amam, ñ buu jiida jiida. I ya ḡb̄o idee ña. ⁸ Njoi gbak̄a m̄oc̄e ñau à c̄o bii fei, n̄o a k̄u ye in̄e ḡo bii k̄u je Jesu ñju ak̄a do āña taka ñja.

⁹ Njoi à waa kita wa hai iri kutau n̄o Jesu í s̄s̄ ña í ni a maà s̄s̄ in̄e ḡo mii iyi à ye hee ñju Amai Amane koo ku n̄o ku j̄i hai si bale má. ¹⁰ N̄o à jirima ide iyi í s̄s̄ ñau amma à waa bee nje ide à waa ni, yoomai í je in̄e ku ku n̄o ku j̄i má. ¹¹ N̄o à bee Jesu à ni, na mii í ce woo k̄o in̄e ña si wooda ñau à ni Elii á tako Kirisi ku naa. ¹² Njoi í je ñja í ni, nt̄oi Elii á tako ku naa ku teese mii fei s̄aa s̄aa. Amma kukoi idei Ilaās̄ í ni má, in̄e ña aa kp̄a Amai Amane iju jiida n̄o a dondae, mà iboi. ¹³ Amma ñ wa n̄ s̄s̄ ñe iyi Elii í naa t̄a, n̄o in̄e ña à wahalae bei à bi, si bei kukoi idei Ilaās̄ wa f̄o.

Jesu í faaba ama ḡo iyi í ne in̄e in̄ōko

(C̄o Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Waati iyi Jesu do m̄oc̄o m̄eeta ñau à waa to wa k̄ok̄oi m̄oc̄o bubu ñau, ñoi à ye zamaa nla nla ḡo í kaako ña, do woo k̄o in̄e ña si wooda ḡo ña iyi à waa ba ña kak̄o ku ce. ¹⁵ Iyi in̄e ñau à ye Jesu gbak̄a à biti n̄o à sei à koo à coo f̄o. ¹⁶ Njoi Jesu í bee m̄oc̄e ña í ni, kak̄oi mii í waa ce in̄e ñe ña. ¹⁷ Njoi si in̄ō zamaa in̄e ak̄a í j̄eaa í ni, M̄eetu, ñ naae ama in̄em̄ok̄om wa si na iyi í j̄o í ne in̄e in̄ōko iyi í j̄o ci ya f̄o ide. ¹⁸ Waati iyi í dede sie fei í ya kekee ilei n̄o gelee ku ce ant̄o foko ku maa ño inyi n̄o ku kas̄am. Wee ñ t̄o m̄oc̄e ña a leleaa, amma a k̄u ȳok̄o. ¹⁹ Njoi Jesu í s̄s̄ ña í ni, in̄e hai dasi naane ña, hee waati yoomai an maa n wa in̄o ñje. Ma hee waati yoomai an maa n temuāo ñe. I naam amau wa ih̄e ña. ²⁰ N̄o à naae wa. Iyi amau í ye Jesu gbak̄a, ñoi in̄e in̄ōkou í yayae do gbugb̄a, n̄o amau í cuku ile wa bimbili í ce ant̄o foko si gelee. ²¹ N̄o Jesu í bee baae í ni, hai waati yoomai in̄e in̄ōkou ih̄e í muu. Njoi baaú í j̄eaa í ni, hai waati iyi í w̄ee keekei. ²² N̄o in̄e in̄ōkou í ne d̄ōn̄ēēi ku dasie in̄o inai walako in̄o inyi ku ba ku kpa. Amma, bii aa ȳok̄o í ce nḡoḡo, ce arare nwa, í sobi wa. ²³ Njoi Jesu í s̄s̄o í ni, í ni bii an ȳok̄o w̄o. In̄e iyi í dasi naane á ȳok̄o ku ce fei ndee. ²⁴ Njoi gbak̄a baai amau í d̄s̄ anu nla ḡo í ni, ñ dasi naane. Sobim ku ba n̄ maà n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í ye akp̄oi in̄e ñau wa k̄ōsi à sei à waa naa bi ti ñju ñoi í lasi in̄e in̄ōkou í ni, āw̄o iyi í ya dasi in̄e dekl̄i ku m̄onḡo ide ku f̄o, amui ñ ni, fita si amau n̄o í maà nyi wa sie má. ²⁶ Njoi in̄e in̄ōkou í d̄s̄ anu n̄o í yaya amau do gbugb̄a í bei í fita. Njoi amau í kas̄am hee in̄e nkp̄o í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu āw̄e í dede n̄o amau í leekl̄i.

²⁸ Si anyie Jesu í l̄o kpaas̄e ḡo, ñju do m̄oc̄e ña āña duus̄s̄o. Njoi m̄oc̄e ñau à beee à ni, na mii í ce āwa a k̄u ȳok̄o a k̄u lele in̄e in̄ōkou. ²⁹ Njoi Jesu í je ñja í ni, do kut̄o ñju ak̄ai aa ȳok̄o í nyāo dimii in̄e in̄ōkou be ña.

Jesu í nyi wa fɔ idei ikue do kujle má
(Cɔ Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰ Si anyie, Jesu do mɔcɔe ŋa à ne hai be nɔ à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi ine ŋa a mà bii nŋu í wa, ³¹ domi wa kɔ mɔcɔe ŋau si cio nɔ í sɔ ŋa í ni, aa mu amu Amai Amane a daa ine ŋa si awɔ. Aa kpam, amma si gjo meetasia an j̄l hai si bale má. ³² Amma mɔcɔe ŋau a kù gbɔ yaasei ideu, nɔ à waa ce njoì ku beee.

Yooi í je ine ngbo
(Cɔ Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³ Njoi à to wa Kaperanumu. Waati iyi à to kpasɛ njoì Jesu í bee mɔcɔe ŋa í ni, kakɔi mii ì waa ce wa si kpāau be ŋa. ³⁴ Njoi à coko, domi hai kpāa à waa ce kakɔ wai aŋa duusɔɔ a ba a mà ine iyi í je ine ngbo. ³⁵ Njoi Jesu í buba, nɔ í kpe amanɛ maateji ŋau í sɔ ŋa í ni, ine iyi wa bi nŋu ku je ine sinte, lafɛi á je inɛi ankāanyii ine fei nɔ ku je woo ce icei ine fei. ³⁶ Njoi í so ama keeke gɔ í leekle si anini nŋa, nɔ í so amau si ikpae, í bei í sɔ ŋa í ni, ³⁷ ine iyi í gba ama keeke bei ine ihɛ na irim, amui í gba. Ine mɔ iyi í gbam, kù je amu akāi í gba, ine iyi í bem wai í gba.

Ine iyi kù je mbɛɛ nwa ine nwai
(Cɔ Luku 9:49-50)

³⁸ Njoi Zāa í sɔɔ í ni, Mɛetu, à ye ine gɔ iyi í ya maa lele inɛi inɔko ŋa do irie, nɔ à kɔa domi kù waa tooe kù je ine nwa. ³⁹ Amma Jesu í jeaa í ni, i maɔ kɔa ŋa. Ine gɔ kaa yɔkɔ ku ce maamaake do irim nɔ bii í tekeɛ gbakā ku fɔ laalɔm má. ⁴⁰ Do ntɔ, ine iyi kù je mbɛɛ nwa ine nwai. ⁴¹ Ntɔ ntɔ, ine iyi í mu nŋe inyi ku mɔ na irim, si na iyi í j̄ɔ ì je titom ŋa, lafɛɛ kaa kua ribae pai.

Idei dulum
(Cɔ Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴² Njoi Jesu í sɔ ŋa má í ni, ine iyi í dasi ine akāi ama keeke ŋa iyi à dasim naaneu ihɛ kurara, í tia a dfa lafɛɛ alɔ gɔ si kɔɔe, nɔ a sɔsie si tenku. ⁴³ Bii í je awɔ akāei wa dasie kurara, buu. Á tia í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do awɔ akā do iyi aa ne awɔ minji fei nɔ í lɔ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴ Tengi be kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁵ Bii í je kute akāei wa dasie kurara, buu. Á tia í lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tā do kute akā do iyi aa ne kute minji fei nɔ í lɔ si inyai wahala. [⁴⁶ Tengi be kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁷ Nɔ bii í je iju akāei wa dasie kurara, nya. Á tia í lɔ si bommai Ilaaɔ do iju akā do iyi aa ne iju minji fei nɔ í lɔ si inyai wahala. ⁴⁸ Tengi be kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.

⁴⁹ Ntɔ ntɔ si bei à ya fāsi ŋa fei imu, beɛbe mɔi ine fei à ye ijuukpā iyi í ye bei ina ku cɔ laakae.

⁵⁰ Imu mii nceɛi, amma bii didɔi imu í ku, mii aa dasi í j̄ɔ ku dɔ má ŋa. ⁵¹ Inɛ fei í sɛa í ye bei imu ŋa, i maa gbɔ si nje ŋa.

10

Jesu wa fɔ idei nje ku koi abo do mɔkɔ
(Cɔ Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹ Njoi Jesu í ne hai be í bɔ ilei Zudee. Si anyie nɔ í kua í bɔ ikpa icei idoi Zuudɛɛ. Njoi zamaa gɔ í tɔtɔ kɔkɔe má, njoì í lɔsi ku kɔ nŋa si cioi ideì Ilaaɔ si bei í ne dɔɔnɛɛi ku ce.

² Nɔi Farisi gɔ ɔa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakaɛ, nɔ à beɛɛ bii í je amanɛ í nɛ kpãa ku kɔsi aboɛ. ³ Nɔi Jesu í je nɔa í ni, si ideu bɛ, wooda yoomai Moizi í kɔ nɔje wo. ⁴ Nɔi à ni, Moizi í ni, bii ì waa kɔsi aboɛ aa ceaa tiaɪ nɔje ku kɔ i bei í kɔsiɛ. ⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, na idɔ ku le nɔje í jɔ Moizi í kɔ nɔje bɛbɛɛ. ⁶ Amma hai sinte, waati iyi Ilaaɔ í taka andunya, í ce inɛmɔkɔi do inaabo. ⁷ Na nɔju, mɔkɔ á jɔ iyeɔ baɛ nɔ nɔju do aboɛ a maa wɛɛ ⁸ nɔ aɔa minji fei a baa a je ara akã. Si bɛɛbɛ a kù je aɔa minji má, ara akã dei à je. ⁹ Na nɔju, amanɛ ku nɛ ku fɛɛfɛ mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔ.

¹⁰ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔi à bɔ kpasɛ nɔ mɔcɛɛ nɔju à waa beɛɛ ide si ide akãu má. ¹¹ Nɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, inɛ iyi í kɔsi aboɛ nɔ í so mmuɛ dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jɔ í ce sakara. ¹² Bɛɛbɛ mɔi bii inaabo í kɔ mɔkɔɛ nɔ í so mɔkɔ titɔ í ce sakarai.

Jesu í weea ama keeke ɔa

(Cɔ Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³ Nɔi inɛ ɔa à gbã ama keeke ɔa à naaa Jesu wa ku lu ɔa. Amma mɔcɛɛ nɔju à waa lasi inɛ ɔa iyi à naaɔ ɔa wa. ¹⁴ Iyi Jesu í ye mii iyi à waa ceu, nɔi idɔɛ í kɔ, í sɔ ɔa í ni, í jɔ amu ɔa a naa bi tom, í maà ganji ɔa. Dɔmi Ilaaɔ í je ilaalui inɛ ɔa iyi à jɔ ɔa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi kù waa sũa Ilaaɔ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ kaa je ilaalui lafɛɛ pai. ¹⁶ Nɔi í so amu ɔa si ikpɛɛ í lesi aɔa fei awɔ, nɔ í weɛ nɔa.

Ideɪ ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

¹⁷ Nɔi Jesu í dasi kpãa. Iyi wa nɛ, nɔi inɛ gɔ í sei wa í naa í gule si wajue í ni, Mɛɛtu, awɔ inɛ nɛɛɛ, mii an ce n baɔ kuwɛɛ hai tã. ¹⁸ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce ì waa kpem inɛ nɛɛɛ. Inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kù je Ilaaɔ nɔju akã. ¹⁹ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni weɛ, maà kpa inɛ, maà ce sakara, maà ce ile, maà jea inɛ gɔ sɛɛda ibo, maà takii inɛ gɔ, jirima iyeɔ baɛɛ. ²⁰ Nɔ inɛɛu í ni, Mɛɛtu, ñ wa n jirima iyi bɛ fei tã hai keekem. ²¹ Nɔi Jesu í cɔ inɛɛu do kubi nɔ í ni, í gbɛɛ mii akã. Koo í ta mii iyi ì nɛ fei nɔ í kpɛã ilu are ɔa fiaɔ. Bii ì ce bɛɛbɛ aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyiɛ nɔ í naa í toom. ²² Ide iyi Jesu í fɔu kù dɔa inɛɛu si. Nɔ si bei í je ilu amani nla nla nɔi í sinda wa nɛ do inɔ ku fɔ.

²³ Nɔi Jesu í cɔ inɛ ɔa iyi à kaakoɛu nɔ í sɔ mɔcɛɛ ɔa í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁴ Nɔi mɔcɔ nɔju à biti do ide iyi Jesu í fɔu. Nɔ Jesu í ni má, kpaasim ɔa, á gaabu hee ku caa inɛ ku jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku lɔ si iwɔi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ ku je ilaalue. ²⁶ Nɔi mɔcɛɛ nɔju à biti hee í caa nɔ à bee nɔje à waa ni, bii bɛɛbei nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔi Jesu í cɔ ɔa tii, nɔ í ni, bi amanɛ ɔai kaa ce, amma bi Ilaaɔ á ce, domi Ilaaɔ ci ya mɔngɔ ngɔgɔ.

²⁸ Nɔi Piɛɛ í sɔɔ í ni, weɛ, à jɔ mii fei tã à waa tooɛ. ²⁹ Nɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ iyi í jɔ kpasɛɛ wa, walakɔ igbãɛ ɔa walakɔ ifɔɛ ɔa walakɔ weɛɛ ɔa, walakɔ iyeɔ baɛɛ, walakɔ amaaɛ ɔa, walakɔ ikoɛ ɔa na irim do na laabaau jiidau, ³⁰ baa hai si andunyau ihɛ á ba mii ɔa bɛ fei ikɔ cɔ. Á ba kpasɛɛ ɔa, do igbã do ifɔ ɔa do weɛɛ ɔa, do iye ɔa, do amu ɔa, do iko ɔa, nɔ si antaɛ á ba wahala mɔ má. Nɔ ala á ba kuwɛɛ iyi ci ya tã. ³¹ Amma inɛ ɔa iyi à je inɛi waju ɔa si nsei, nkɔ nɔa á na ku je inɛi anyi ɔa nɔ inɛi anyi ɔa mɔ aa na a je inɛi waju ɔa.

Jesu wa fɔ ideɪ ikue do kujɛ ise gbɛɛtasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

³² Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à dasi kpāa má, ɲɲu takae wa cua ɲɲa. À waa bɔ Zeruzalemu. Nɔi ɲɔi í mu mɔcɔɛ ɲau nɔ inɛ mmu ɲa iyi à waa too anyi ɲɲau, zigi ɲɲa í da. Nɔi Jesu í nya mɔcɔ maateeeji ɲau ikā í lɔsi ku sɔ ɲa mii iyi á na ku ba ɲɲu. ³³ Í ni, wee à waa bɔ Zeruzalemu. Bei aa mu amu Amai Amanɛ a dasim awɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa. Aa ye taalem a ni a kpam. Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ɲa, ³⁴ aa yaakom nɔ a tusim anta, aa teem kpɔtɔɔ, nɔ a kpam. Nɔ si ajo mɛetasia an jl má hai si bale.

*Kutɔɔi Zaaki do Zāa
(Cɔ Matie 20:20-28)*

³⁵ Nɔi Zaaki do Zāa, amai Zebedee ɲa, à bɔ bi Jesu à sɔɔ à ni, Mɛɛtu, à waa bi i ce nwa mii iyi à waa tɔɔɛ. ³⁶ Nɔ í bee ɲa í ni, mii í bi n ce nɲɛ ɲa. ³⁷ Nɔi à jɛaa à ni, waati iyi aa na i jɛ bomma do amboe, jɔ ka buba inɛ akā awɔ nɲɛɛ, inɛ akā mɔ awɔ cangae. ³⁸ Nɔ Jesu í ni, i kù mà mii iyi í waa tɔɔm ɲa mɔm. Aa yɔkɔ í temuad ijuukpā iyi an ye ɲa? Zaka bei inɛ ɲa aa kpām iju á caa. Aa jɛsi aa ce nɲɛ dimie ɲa? ³⁹ Nɔ à ni aɲa aa yɔkɔ. Nɔ í sɔ ɲa má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpā iyi an ye ɲa. Zaka bei inɛ ɲa aa kpām iju, bɛɛbei aa cea inɛ mɔ. ⁴⁰ Amma kù jɛ amui an cica inɛ ɲa iyi aa buba canga do nɲɛm. Bi ku bubau bɛ, inɛ ɲa iyi à cea sɔɔlue, aɲai aa buba si.

⁴¹ Nɔi mɔcɔ mɛɛwa ɲau à gbɔ ideu nɔ idɔ ɲɲa í kɔɔ Zaaki do Zāa. ⁴² Nɔi Jesu í kpe ɲa í ni, inɛ mɔ í mà ɲa si andunyau ihɛ ilaalu ɲa à ya maa taa inɛ ɲɲa ɲa gbugbāi. Nɔ inɛ ngbo ɲa mɔ a maa nyisi yiiko ɲɲa. ⁴³ Amma bi tu ɲɛ kaa ce bɛɛbɛ. Inɛ nɲɛ iyi wa bi ɲɲu ku jɛ inɛ ngbo, ɲɲui á jɛ woo ce nɲɛ ice. ⁴⁴ Bɛɛbɛ mɔi inɛ iyi wa bi ɲɲu ku jɛ woo cua nɲɛ, ɲɲui á jɛ arui inɛ fei. ⁴⁵ Bɛɛbɛ mɔi baa amu Amai Amanɛ n kù naa inɛ ɲa a ceem ice, amma amui an ce ɲɲa ice, nɔ n na kuweem n yaɔ inɛ nkɔɔ hai si dulum.

*Jesu í jɔ fɛɛju gɔ iyi à ya kpe Baatimee í ye ilu
(Cɔ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)*

⁴⁶ Si isɛɛnɛu Jesu do mɔcɔɛ ɲa à to Zeriko nɔ à waa fita hai bɛ. Waati iyi à waa fitau zamaa nla gɔ wa too ɲa. Wee fɛɛju woo bara gɔ iyi à ya kpe Baatimee, amai Timee, wa buba itl kpāa wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbɔ à ni Jesu inɛi Nazaretuii wa lɔ, ɲɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nɔ inɛ nkɔɔ wa la sie à waa ni ku coko. Amma bɛi à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ Nɔi Jesu í leeki í ni a kpoo wa. Nɔ à kpe fɛɛju wa à sɔɔ à ni, maà jɔ inɔɛ ku fɔ, dede wa. Jesu wa kpeɛ. ⁵⁰ Nɔi fɛɛjuu í nyo kumbooɛ í dede gbakā í koo bi Jesu. ⁵¹ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, mii í bi n ceɛɛ. Nɔi fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, nɔ bi n ye ilui. ⁵² Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, koo. Naanɛɛ í faabaɛ.

Nɔi gbakā í yɔkɔ í ye ilu, nɔ í too Jesu si isɛɛnɛu.

11

*Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalemu
(Cɔ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zāa 12:12-19)*

¹ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à maai Zeruzalemu wa. À wa tengii Betifaze do Betani, nɔ à to Geetei Olivie ɲau. Nɔi Jesu í bɛ mɔcɔ minjie gɔ ɲa, ² í sɔ ɲa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju nɲɛu bɛ. Bii í lɔ iluu gbakā ɲa aa ye ama gbankɛle gɔ wa so bɛ iyi inɛ gɔ kù gɔu titá. I fūu nɔ i naam wa ihɛ ɲa. ³ Bii inɛ gɔ í bee ɲɛ í ni, na mii í ce í waa fūu ɲa, i ni Lafɛi í nɛ bukaataɛ nɔ á sindo wa ihɛ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tā ɲɔi inɛ ɲau à koo. Nɔ à ba ama gbankɛleu wa so si andei ile gɔ itl kpāa, ɲɔi à fūu wa. ⁵ Nɔ si inɔi inɛ ɲa iyi à wa beu inɛ gɔ ɲa à bee ɲa à

ni, mii ì waa ce be ña. Beirei í ce ì waa fũ ama gbankɛɛɛ ña. ⁶ Ñoi à je ñja si bei Jesu í fɔu wo. Nɔ inɛ ñau à jò à nɛɔ. ⁷ Ñoi à naaa Jesu ama gbankɛɛɛ wa. Nɔ à té si ibò ñja ña Jesu í bei í gũ antaɛ í buba si. ⁸ Ñoi inɛ nkɔɔ gɔ ña à te jaɛ ñja ña si kp̄aa, inɛ gɔ ña mɔ à da wua ña wa hai iko ña à waa tɔɔ si kp̄aa. ⁹ Inɛ ña iyi à waa cua Jesu do inɛ ña iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ anu à waa ni, à waa saabue. Aɔ Lafɛɛ ku weɛɛ, awɔ iyi ì waa naa do iriɛ *. ¹⁰ Ilaaɔ ku weɛa bomma iyi wa naa. Ku weɛa bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaɔ hee lele.

¹¹ Ñoi Jesu í to Zeruzalemu, í koo í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Ñoi í cɔ mii fei í kaakoɛ. Iyi í ye idũ wa dũ ñoi í bɔ Betani do mɔcɔ maateɛji ñau.

Jesu í ceekpe jli ndii figi

(Cɔ Matie 21:18-19)

¹² Iju kumɛɛ Jesu do mɔcɔɛ ña à waa nɛ hai Betani ku ba a bɔ Zeruzalemu má. Ñoi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nɔ í hɔnnɛ jli ndii figi gɔ do wuaɛ ña. Ñoi wa bɔ ku cɔ mà á ba sie iso. Amma iyi í to kɔkɔɛ í ba wee wua ñai fei domi kù je waatii kusoi figi. ¹⁴ Ñoi í sɔ jli nɔu í ni, inɛ gɔ kaa je isoɛ má ajo kãma.

Nɔ mɔcɔɛ ñau à gbɔ ideu.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

¹⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò ña do woo ra iwo ña iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ña do kitai woo ta ankasiidi ña. ¹⁶ Kù je inɛ kãma ku so aso gɔ si inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ be. ¹⁷ Ñoi í sinti ku kɔ inɛ ñau si cio í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɔju ile bi ku tɔɔi inɛ feii á je. Amma inɛ wee ì coo bi ku tɔtɔi ile ña.

¹⁸ Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ña do woo kɔ inɛ ña si wooda ñau à gbɔ ideu be, ñoi à waa dɛ kp̄aa iyi aa kpaò Jesu, domi à waa ce njɔɛ si na iyi í jò zamaau fei í biti do saabu cioɛ.

¹⁹ Iyi aɛ í lɛ ñoi Jesu do mɔcɔɛ ña à fita hai inɔ iluu.

Idei Jesu do jli ngbe

(Cɔ Matie 21:20-22)

²⁰ Ñoi à waa lɔ daako, nɔ à ye jli ndii figiu í gbɛ hee do icãɛ ña fei. ²¹ Wee Píɛɛ wa ye gigii mii ña iyi í tako í ceu, ñoi í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, cɔ jli iyi ì ceekpeu í gbɛ. ²² Ñoi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ña í ni, í dasi Ilaaɔ naane ña. ²³ Ntɔ ntɔ, bii inɛ gɔ í sɔ iri kutau ihɛ í ni, dede hai be í koo í dasi tenku nɔ kù waa sika sika si idɔɛ, bii í dasi naane, beɛbe mai á ce. ²⁴ Na iyi ihɛi n̄ wa n sɔ ñɛ, mii iyi ì waa tɔɔ si kutɔɔ nɔje fei, í dasi naane iyi ì baa tã ña nɔ beɛbe mai á ce nɔje. ²⁵ Waati iyi ì dede ì leekì ì waa bi í ce kutɔɔ ña, bii ì nɛ ide gɔ do inɛ gɔ ña í kpa idei kurara iyi í wa si gãmei inɛɔ ña titã ku ba Baa nɔje mɔ iyi í wa lele ku kpa idei dulum du ñɛ. [²⁶ Amma bii inɛ taka nɔje í kù waa kpa idei kurara iyi inɛ ña à ce nɔje, Baa nɔje mɔ iyi í wa lele kaa kpe idei kurara nɔje.]

Hai iwoi yikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Ñoi à nyi à bɔ Zeruzalemu má. Iyi Jesu wa dabii si bantumai kpasɛi Ilaaɔ ñoi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ñau do woo kɔ inɛ ña si wooda ñau do inɛ ngbo ñau à naa bi tɛɛ, ²⁸ à beɛɛ à ni, mii ña iyi ì waa ceu ihɛ, yooi í naɛ kp̄aa iyi ì waa cooð. Do yikoi yooi í waa cooð. ²⁹ Ñoi Jesu í je ñja í ni, amu mɔ an bee ñɛ ide gɔ. Bii ì yɔkɔ ì jɛɛm ña, an sɔ ñɛ inɛ iyi í nam yikoi n̄ wa n ceò mii ñau ihɛ. ³⁰ Hai

* **11:9** à waa saabue do feei gereki hozanaí à ya ni.

iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiò ine ña inyi. Hai bi Ilaaḥ de, ma hai bi amanē ña. I jεεm ña. ³¹ Nò à busi ñje à waa ni, beirei aa ka jεaa. Nsei nḵḵ, bii à jεaa à ni hai bi Ilaaḥi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zāa naane. ³² Bii à nḵ à ni hai bi amanē ñai, to. Wee à fḵ beεbei si na iyi í jḵ à waa ce nḵoi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zāa waliii kam kam. ³³ Nḵoi í jḵ à jεa Jesu à ni, a kù mà. Nḵ Jesu mḵ í sḵ ña í ni, to, debei amu mḵ, n kaa n sḵ ñje yiikoi ine iyi ñ wa n ceò mii ñau ihē.

12

Mḵndai gaanḵḵma laab ḵa

(Cḵ Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

¹ Si anyii ñḵu, Jesu í losi ku sḵ ña ide do mḵnda. Í ni, ine gḵ í ce ikḵe, í lḵ si jḵi ndii rezēē ña nḵ í ce kaa í kaakḵeò. Nḵ í ce bi ku fḵ inyii isḵe. Nḵ í cā tafa bii ku degbe ikou. Nḵoi í so gaanḵḵma ña í dasi ña si ikou a maa logḵḵe, í bei í bḵ ilu koo kḵe be. ² Waati iyi jḵi nḵu í so í to ku ka ñḵoi í be woo ce icḵe gḵ bi gaanḵḵma ñau koo gba iyi í je ti ñḵu wa. ³ Nḵoi à muu à cāa nḵ à lelee í ne awḵ ngbe. ⁴ Nḵo ilu ikou í be woo ce icḵe mmu má bi tu ña. Nḵoi à bu ñḵu mḵ nḵ à cāa si irie. ⁵ Nḵo í be amanē mēetasia nḵ à cāa à kḵaa. Beεbei à cea ine nkḵḵ má. Á cā ine gḵ ña nḵ à kḵa ine gḵ ña mḵ. ⁶ Nsei í gbe ama abii ilu ilēu iyi í bi jiiida jiiida. Nḵui í be do ankāanyi í ni, aa jirima amam. ⁷ Amma waati iyi amaēu wa to, woo ce icḵe ñau à fḵ aḵa duusḵḵ à waa ni, i cḵ ine iyi á na ku je tubuu. Ka kḵaa nḵ tubuu ku baa ku je tu wa. ⁸ Nḵoi à muu à kḵaa nḵ à soo à koo à nḵḵḵ do alalai kaau.

⁹ Nḵoi Jesu í ni, to, bebei beirei ilu ikou takae á ce ñḵa. Á koo ku kḵa ñai nḵ ku de ine mmu ña ku dasi ña ikou. ¹⁰ To, i kù cio kukḵi idei Ilaaḵu ña tengi bii í ni, Kuta iyi woo ma ña à kḵsiu

Nḵui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹¹ Aḵ Lafēi í cḵḵ, nḵ í mu wa biti.

¹² Iyi Jesu í fḵ beεbe í tā ñḵoi ine ngboi Zuifu ñau à waa de Jesu ku mu, domi à mà na irii aḵai í kḵa mḵnda. Amma si bei à waa ce nḵoi zamaau, ñḵoi í jḵ à jḵḵ à ne.

Fiai lempoo ku sḵ

(Cḵ Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

¹³ Nḵoi ine ngboi Zuifu ñau à be Farisi gḵ ña do inei Herodu gḵ ña bi Jesu a koo a lea taai ide. ¹⁴ Iyi à to bi tēe nḵ à sḵḵ à ni, Mēetu, à mà iyi í ya fḵ ntḵ. Beεbe moi í kù waa ce nḵoi ine gḵ, domi í ci ya cḵ ijui amanē ña, amma ì waa kḵ ine ña si idei Ilaaḵ do ntḵ. Í sḵa ka sḵa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maḵ sḵa. ¹⁵ Amma Jesu í mà muafiti ñḵa, nḵo í ni, beirei í ce ì waa leem taai ide ña. I naam kḵeḵe akā wa n cḵ ña. ¹⁶ Nḵoi à naa akā wa. Nḵo Jesu í bee ña í ni, fotooi yooi í wa si kḵeḵeḵe ihē nḵo irii yooi à kḵo si. Nḵoi à jεaa à ni, ti Sezaai. ¹⁷ Nḵoi Jesu í sḵ ña í ni, to, í sḵa Sezaa iyi í je tēe ña. Nḵo í sḵa Ilaaḵ mḵ iyi í je tēe ña. Nḵoi ine ña à biti ntḵ ntḵ do yaase bei í fḵò ide.

Idei kujḵi iku ña

(Cḵ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

¹⁸ Nḵoi Sadusi gḵ ña à naa bi Jesu. Aḵai à ya maa ni iku ña a kaa jḵ. Iyi à to wa bi Jesu ñḵoi à beēe à ni, ¹⁹ Mēetu, tako wo Moizi í kḵò nwa í ni, bii ine gḵ í ku í jḵ abḵe, nḵo ñḵu do abḵeḵe a kù ne ama, ifḵe ku so jaaḵu ku ba ku bía igbāe ama. ²⁰ Wee, ine mēeje gḵ ña à wēe iyi à je amai baa akā. Igbā ñḵa í so abḵo nḵo í ku, ñḵu do abḵe a kù ne ama. ²¹ Nḵoi ine minjisiau í so jaaḵu nḵo ñḵu mḵo í ku, kù ba ama. Nḵoi ine mēetasiau mḵo í ce beεbe má. ²² Nḵo aḵa mēeje iyi à so abou fei à kù, baa ine akā

nɲa kù ba ama. Si anyi nɲa, ɲoi abou mɔ́ í na í ku. ²³ To, aɲo iyi iku ɲa aa na a ɲl, aboi yoo nɲai á je, si bei aɲa mɛɛjeu fei à soo aboi. ²⁴ Nɲoi Jesu í je nɲa í ni, í waa rara ɲai si na iyi í jò í kù mà gbugbāi Ilaaɔ ɲa hee ma je mii iyi kukoi idee wa fɔ. ²⁵ Nto ntɔ, si waati iyi iku ɲa aa na a ɲl, waati beɛbe inemɔkɔ do inaabo ɲa a kaa so nɲe má, amma aa yei bei amaleka ɲa. ²⁶ Iyi í je ti ideí kujlɪ iku ɲa, Moizi í kɔ si tiaɛ tengi bii wa fɔ ideí ama ɲli nɔu. Tengi bei Ilaaɔ í sɔɔ ide go. Í ni nɲu Aɔ Lafɛi Aburhamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be ɲa? ²⁷ Bii Ilaaɔ í ni nɲu í je Lafɛi inɛ go ɲa iyi à kù, iyi be wa nyisi iyi inɛ ɲau à wɛɛ baa bii à ku. Nto ntɔ, Ilaaɔ kù je Lafɛi iku ɲa, Lafɛi inɛ ɲa iyi à wɛɛi. Debei í kù ye iyi í wa si kurara nla nla ɲa?

Wooda iyi í re

(Cɔ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

²⁸ Nɲoi inɛ akāi woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau í gbɔ à waa ce kakɔɔu. Í ye iyi Jesu í jea Sadusi ɲau í ce nɛɛɛ. Nɲoi í bɔ bi Jesu í beɛɛ í ni, si wooda ɲau fei yoomai í re. ²⁹ Nɲoi Jesu í jeaa í ni, wooda iyi í reu wee. I de itl í gbɔ, inɛ inɛi Izireli ɲa. Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, nɲu akāi í je Lafɛɛ. ³⁰ Bi Aɔ Lafɛɛ do idɔɛ fei, do lasabuɛ fei, do gbugbāɛ fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi inɛ mmu ɲa bei í bi araɛ. Wooda go kù wɛɛ iyi í re beɛbe má. ³² Nɲoi woo kɔ inɛ ɲa si woodau í sɔ Jesu í ni, í sla Mɛɛtu. Ide iyi í fɔu ntɔi. Ilaaɔ akāi í wɛɛ, nɔ Lafɛɛ go kù wɛɛ má bii kù je nɲu akāu. ³³ Amanɛ ku bi Ilaaɔ do idɔɛ fei, do lasabuɛ fei, do gbugbāɛ fei, nɔ ku bi inɛ ɲa bei í bi araɛ, inɛ nɲu bei í sla í re kuwee iyi à ya jo si ina fei sāa sāa do kuwee ɲa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í ye í je do lasabu jiiɔa, ɲoi í sɔɔ í ni, í gbe keeke í jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ.

Si anyii nɲu, inɛ kāma kù je ku bee Jesu ide go má.

Davidi do inɛ iyi Ilaaɔ í cica

(Cɔ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

³⁵ Si anyii nɲu, Jesu í wasi ku kɔa inɛ ɲa si cio inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ í bee ɲa í ni, beirei í ce woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à ni inɛ iyi Ilaaɔ í cicau tɔkui ilaalu Davidii. ³⁶ Davidi takɛ í fɔ do gbugbāi Hundei Ilaaɔ í ni, Aɔ Lafɛɛ í sɔ Lafɛɛm í ni, Buba si awo nɲem, Hee n ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ.

³⁷ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi takɛ wa kpoo Lafɛɛ, beirei á ce ku je tɔkuɛ má.

I mu ara nɲɛ do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa

(Cɔ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ zamaa nkpɔ go wa gbɔ ideí Jesu do inɔ didɔ. ³⁸ Wa sɔ ɲa si cioɛu wa ni, í mu ara nɲɛ do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabi do jaba ɲau nɔ à bi inɛ ɲa a ya ce aɲa fɔɔ do jirima si bantuma. ³⁹ À ci ya bi kaa kitāi inɛ ngbo ɲa ile bi ku ce kutɔtɔɔ, do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁰ À ya takii jaaɔ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a ye ɲa nɲu akā. Na ɲoi í jò ijuukpā ɲa á la ku caa.

Ideí fia iyi abo jaaɔ go í dasi

(Cɔ Luku 21:1-4)

⁴¹ Nɲoi Jesu í koo í buba kɔkoi kpakoi kɔletiu wa cɔ bei inɛ ɲa à waa dasi fia. Ilu fia go ɲa à dasi fia nkpɔ. ⁴² Nɲoi jaaɔ ilu are go mɔ́ í naa, ɲoi í dasi kpekele keeke minji go ɲa iyi kù re baa dala. ⁴³ Nɲoi Jesu í kpe mɔcɛɛ ɲau í sɔ ɲa í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ ilu areu í dasi fia si kpakoi kɔletiu ihɛ í re inɛ fei, ⁴⁴ domi aɲa fei, iyi í lesi

antai fia n̄a n̄ai á dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í ne fei, nkāma kù gbea iyi á maa wεεð má.

13

Jesu wa fɔ idei kpasēi Ilaaḍ ku lege

(Cɔ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

¹ N̄oi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasēi Ilaaḍ nɔ mɔcɔ akāe gɔ í ni, Mεεtu, cɔ bei kpasēi Ilaaḍu ihē í la nɔ á maa do kuta kusla ŋa. ² N̄oi Jesu í ni, í waa ye ile nla ŋau ihē? Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje be má, aa kεkεε mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankāanyi

(Cɔ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

³ N̄oi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ ikpa kpasēi Ilaaḍ. N̄oi Pieε do Zaaki do Zāa do Anderee á wa bi Jesu ŋa n̄a. N̄oi á beεε á ni, ⁴ sɔ wa waatii iyi mii n̄ou be á ce. Nyinda yoomai aa ka ye ka ba ka mà iyi waatiu í to.

⁵ N̄oi Jesu í je n̄a í ni, í ce laakai ŋa ine gɔ ku mað na ku ði iju n̄je, ⁶ domi ine ŋa iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni ŋjai á je ine iyi Ilaaḍ í cicau aa kpɔ. Aa ði iju ine nkpɔ. ⁷ Bii í gbɔ ibai igū amee amee ŋa do baaui igū ŋa hee j̄ij̄í í mað j̄ò idɔ n̄je ku dede, domi í gbe mii ŋau be fei ku cei. Amma kù nɔ kù je waatii ankāanyiu be titā. ⁸ Dimi gɔ ŋa aa ya na a maa ja do dimi mmu ŋa, nɔ ilaalu gɔ ŋa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ŋa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ ŋa, nɔ ari á ce. N̄ju be á yei bei ara kuro sintei bāas̄i ku bei ku bí.

⁹ Amma in̄e taka n̄je í ce laakai. Aa na a mu ŋe a koo a na woo kiiti ŋa, nɔ a te n̄je kpɔtɔɔ ile bi kutɔtɔɔ ŋa. Nɔ aa bɔð ŋe bi ilaalu ŋa do bi ilu ile ŋa na irim ku ba í je n̄a sεεda ŋa. ¹⁰ Amma í gbe a waazoa ine ŋa laabaau j̄iidai Ilaaḍ si dimi fei waatii ankāanyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waatii iyi á mu ŋe á waa bɔ ku na woo ce kiiti ŋau, í mað ti í biti do ide iyi aa fɔ ŋa, amma bii awaatiu í to í fɔ ide iyi í naa n̄je si idɔ. Nɔ ide ŋa iyi aa fɔ ŋa kaa je ide n̄je, Hundei Ilaaḍi á fɔɔ. ¹² In̄e gɔ ŋa aa zamba ifɔ n̄a ŋa walako igbā ŋa ŋa ku ba a kpa ŋa. Beεbe mɔi baa ŋa aa maa cea ama n̄a ŋa. Amu ŋa mɔ aa dede si baa n̄a ŋa ku ba a kpa ŋa. ¹³ In̄e fei á cé ŋei na irim. Amma ine iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba.

Faajii ide laalɔ iyi í ya beje mii ŋa

(Cɔ Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

¹⁴ Nɔ Jesu í ni má, aa ye mii laalɔ iyi wa beje mii ŋa tengi bii kù jɔ ku wa ŋa. In̄e iyi wa cio idei mii laalɔu ku ce laakai ku gbɔɔ s̄aa s̄aa. Waati beεbe ine ŋa iyi á wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ŋau. ¹⁵ Nɔ ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku mað bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ilee. ¹⁶ Nɔ ine mɔ iyi í wa iko ku mað nyi kpasē koo so kumbooε má. ¹⁷ Waatii beεbe wahalai bāas̄i ŋa do ayawo ŋa á caa mɔm. ¹⁸ I ce kutɔɔ ŋa ku ba ide s̄amiu be ku mað je si sukui t̄ut̄u. ¹⁹ N̄to n̄to, ajɔ n̄ju wahala nla n̄lai á naa iyi á kù ye dimie hai sinte waatii iyi Ilaaḍ í taka andunya hee ku baa nsei. Nɔ a kaa ka ye dimie má hee do ajɔ fei. ²⁰ Nɔ bii Aḵ Lafēε kù j̄ile si n̄ju ku kaye kukpɔi ajɔu wo ine gɔ kaa wεε má. Amma í kayee na irii ine ŋa iyi í cicau.

²¹ Waati beεbe bii ine gɔ í sɔ ŋe í ni, í cɔ, ine iyi Ilaaḍ í cicau í wa ihē, walako ine mmu gɔ ku ni í wa ih̄ɔ, í mað dasi lafēε naane. ²² In̄e gɔ ŋa aa na a naa akā akā a maa ni ŋjai á je ine iyi Ilaaḍ í cicau walako a ni ŋjai á je walii ŋa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ŋa ku ba á ði ðe do iju ine ŋa iyi Ilaaḍ í cicau bii aa yɔkɔ. ²³ To, in̄e, í máa ce laakai ŋa. Na ŋoi í ce ñ wa n s̄ɔ ŋe fei ndεε do n̄juma.

*Kunaai Amai Amane**(Cɔ Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)*

²⁴ Amma si ajɔ nɔɔ si anyii wahalau, inunu á kuku inya, cukpa mɔ kaa má inya má, ²⁵ andaiya ɔa aa cuku wa hai lele, nɔ gbugbái lele ɔa a yaya. ²⁶ Waati beɛbe ine ɔa aa ye amu Amai Amane, n̄ wa n naa si kudúii ijí do gbugbá nla gɔ do amboe. ²⁷ Si anyii nɔɔ, an be amaleka ɔa wa si andunya gonta mɛɛu. Anjai aa bɔ bii fei a tɔtɔ ine ɔa iyi n̄ cicau. Aa tɔtɔ ɔa si andunyau fei.

*Yaase iyi j̄ti ndii figi wa nyisi**(Cɔ Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)*

²⁸ Jesu í ni, i cɔ mii iyi j̄ti ndii figi wa kɔ ɔe si ɔa. Bii ì na ì ye amaawɔe ɔa á sinti ku wu wua kpɔtɔɔ ì ya mà iyi atɛ í maai wa mbe. ²⁹ Beɛbe mɔi, bii ì ye mii ɔau be fei wa ce, i mà ɔa iyi kubaai amu Amai Amane kaa kpe má, ajɔu í maai wa mɔm. ³⁰ Ntɔ ntɔ, n̄ wa n s̄ ɔe, kù je inei nsei ɔa feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³¹ Lele do ilɛ fei á na ku tã, amma idem ɔa kaa tã pai.

*Ilaaɔ nɔɔ akãí í mà ajɔ iyi mii ɔau á ce**(Cɔ Matie 24:36-44)*

³² Jesu í s̄ ɔa má í ni, ine kãma kù mà waatiu hee ma je ajɔ iyi mii ɔau á ce, baa amaleka ɔa iyi á wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaɔ Baaba nɔɔ akã. ³³ I ce laakai ɔa, i ya maa cɔ kpãa nɔ ì ya ce kutɔɔ ɔa si na iyi í j̄ò ì kù mà waati iyi ajɔu á to wa ɔa. ³⁴ Á yei bei ine iyi wa bɔ ilu nɔ ì j̄da woo ce icɛɛ ɔa kpasɛɛ í na ine fei icɛɛ, nɔ í s̄ woo degbe ande koofau ku maa cɔ kpasɛu. ³⁵ Si na iyi í j̄ò ì kù mà ɔa ma alei ilu kpasɛu á na ku to wa walako idũ laja, walako waatii kukoi jeɛ, walako daadaako, na nɔɔ, i máa cɔ kpãa ɔa, ³⁶ ku ba ku maà naa ku ba ɔe ì waa sí nɔɔ ɔa, nɔ ku maà naa ku boe ɔe. ³⁷ Ide iyi n̄ wa n s̄ ɔe ih̄ɛ, nɔɔ mɔi n̄ wa n s̄ ine fei. I máa cɔ kpãa ɔa.

14*Inɛ ngbo ɔa à waa busi n̄je a kpa Jesu**(Cɔ Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zãa 11:45-53)*

¹ Si afei ajɔ minji jingauu Iku ku kua do ti Pɛɛ hai ne lefee á to wa. N̄oi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do woo kɔ ine ɔa si wooda ɔau à waa de kpãa bei aa ce a mu Jesu do bisi a kpa. ² Amma à waa ni, kù s̄la ku je si ajɔi jingauu ku ba hoya hoya ku maà dede si zamaau.

*Abo gɔ í fãsi irii Jesu tulare**(Cɔ Matie 26:6-13; Zãa 12:1-8)*

³ Jesu í wa Betani kpasɛi Simɔɔ iyi í tako í ce b̄ɔoi dintɛu, ɔa abo gɔ í lɔ wa bi tɛɛ waati iyi á waa je. Wa mu ama caka ku s̄la gɔ iyi á ce do abatii, iyi í ne tulare ku ne fia iyi á ce do ikpoi naadi. Tulareu í bei í caada. N̄oi í lɛge ama cakau nɔ í fãsi tulareu si irii Jesu. ⁴ Nɔ ine gɔ ɔa à wa be. Á s̄ ɔe n̄je do idɔokɔ à waa ni, na mii í ce abou ih̄ɛ í koo í ce as̄ɔoi tulareu ih̄ɛ. ⁵ Aa ka taai wo zakai fia i ce ad̄ akã nɔ ka mua ilu are ɔa. N̄oi à waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu í ni, ì j̄ò abou. Na mii í ce ì waa ye taalee ɔa. Mii jiidai í ceem be. ⁷ Ntɔ ntɔ, ilu are ɔa aa maa wɛɛ do inɛ waati kãma fei, nɔ waati iyi ì bi fei aa yɔkɔ í ce n̄ja jiidai ɔa, amma amu n kaa n na n wɛɛ do inɛ hee do ajɔ fei. ⁸ Abou í ce andi gbugbãe iyi á yɔkɔ mbe, í fãsi aram tulare do njuuma béi à ya fãsi arai iku ɔa a bei a si ɔa. ⁹ Ntɔ ntɔ, tengi bii ine ɔa aa koo a maa waazo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ih̄ɛ í ce a maa yeò gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

¹⁰ Nɔi Zudasi Isikarioti, ine akai maco maateji nau, i bo bi ine ngboi woo weei Ilaad nau i ni nɔu á da nɔa Jesu si awo. ¹¹ Iyi á gbɔ ideu, nɔi ino nɔa i dɔ no á ni nɔa aa muua fia. Nɔi Zudasi wa de kpaa beí á ce ku zambaɔ Jesu ku na ine nau.

Jesu wa je jingau iku ku kua do macɔe na

(Cɔ Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zaa 13:21-30)

¹² Si ajo sintei jingau Pɛɛ hai ne lefeeu, si waati iyi ine na á ya saka angudai jingau Iku ku kua a ceɔ kuwee, nɔi macoi Jesu nau á beee á ni, iwoi i bi kaa ceee ijei jingauu. ¹³ Nɔi i be amanɛ minji si inoi macɔe nau i sɔ na i ni, i bo ino ilu, aa ye makɔ go wa so inyi jɔlɔ. I tooɛ. ¹⁴ Makou á koo ku lo kpasɛ go. Kpasɛ bii á lu, i koo i sɔ ilu kpasɛu i ni na, Meetu i ni ka beee ile bii nɔu á je jingau iku ku kua do macoi nɔu na. ¹⁵ Makou á boɔ nɛ si antai ile ku kpeke go no á nyisi nɛ ilaawa nla go iyi á ce saɔlui fei ndee tá. Bei aa ce nwa saɔlui jingauu na. ¹⁶ Nɔi maco nau á dasi kpaa á nɛ. Iyi á to ino iluu no á ye ideu i ce bei Jesu i sɔ nau, nɔi á ce ijei jingauu be.

¹⁷ Iyi ale i le, nɔi Jesu i to wa do maco maateji nau. ¹⁸ Waati iyi á waa je nɔi Jesu i ni, ntɔ ntɔ, ine aká nɔe iyi awo á waa je, nɔu á zambam. ¹⁹ Nɔi inoi nɔa fei i fo, no á wasi ku beee aká aká á waa ni, isa kú je amu ya. ²⁰ Nɔi Jesu i je nɔa i ni, si inoi inɛ maatejiu, ine aká nɔe á gúsi pɛɛ si ino jee awoɔ ajo. Lafɛi á zambam. ²¹ Do ntɔ amu Amai Amanɛ an ku si bei kukoí ideí Ilaad wa fo. Amma ine iyi á zambam á ye ijuukpa nla nla. Á tiaa inɛu bii i je a kú búu mɔm wo.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kor. 1, 11:23-25)

²² Waati iyi á waa je, nɔi Jesu i so pɛɛ i saabu Ilaad titá i bei i bububue i na macɔe nau i ni, i gba na. Iyi ihɛi i je aram. ²³ Nɔi i so kɔɔfu má si bii á dasi vɛɛ i saabu Ilaad no i na na nɔa nɔa fei á mɔ. ²⁴ Nɔi i sɔ na i ni, iyi ihɛi i je nɔem. Nɔu i je nyindai akabuu iyi Ilaad i di do amanɛ na. An nikáe na irii dulum dii ine nkpɔ. ²⁵ Ntɔ ntɔ, n kaa n mɔ atɛ vɛɛ má i gbe hee ajo iyi an mɔ vɛɛ titɔ si andunya titá Ilaad. ²⁶ Si anyie á kɔ iri na no á fita á bo iri kutai Olivie na.

Jesu wa fo iyi Pieɛ á ja ku ni kú mà nɔu

(Cɔ Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zaa 13:36-38)

²⁷ Nɔi Jesu i sɔ macɔe na i ni, inɛ fei aa nyiò anyi na irim. Beí Ilaad i fo si kukoí idee, beebɛi á ce. I ni nɔu á kpa woo degbeu no angudá nau a fangaa bii fei. ²⁸ Amma an jl hai si bale no n cua nɔe n bo ilei Galilee. ²⁹ Nɔi Pieɛ i sɔo i ni, baa bii ine fei wa nyiò anyi na irie, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁰ Nɔi Jesu i sɔo i ni, ntɔ ntɔ, nnyi, idúuyi mɔm, hee ajee ku maa kɔ ise gbeeji, aa já ise gbeta i ni i kú mà. ³¹ Amma beí Jesu wa fo, beebɛ mɔi Pieɛ i ya fo hee lele ku ni, n kaa n kɔsie pai, baa bii i je an ku do awo ajo. Nɔi nɔa fei á fo beebɛ.

Jesu wa ce kutɔ Geɛmanee

(Cɔ Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

³² Nɔi Jesu do macɔe na á bo inya go iyi á ya kpe Geɛmanee. Iyi á to be no i sɔ na i ni, i buba ihɛ titá na n koo n ce kutɔ wa. ³³ Nɔi i gbá Pieɛ do Zaaki do Zaa á bo waju. No njo i muu hee arae fei i ro. ³⁴ Nɔi i sɔ na i ni, ino ku fo i naa sim nla nla hee wa bi ku kpam. I wa ihɛ, i wɔ njoo na. ³⁵ Iyi i fo beebɛ i tá nɔi i bo waju keeke i koo i seɛbata ile wa ce kutɔ, bii á ce, wahalau ku jlɔ nɔu. ³⁶ Wa

ni, Baam, aa yókò i ce mii fei. Jò wahalau ihē ku jlim. Amma do nju fei, ku maà ti ku je ti idòòbim, jò idòòbie ku ce.

³⁷ Si anyie n̄oi í nyi wa bi m̄acò m̄eeta n̄au í ba n̄a à waa sí njoo. N̄oi í bee Piεε í ni, Sim̄ò, ì waa sí njooi? Debei, i kù yókò i kù wà njoo baa l̄εu akā? ³⁸ I wò njoo nò i maa ce kut̄ò n̄a ku ba i maà dasi kulelei in̄e n̄a. Idoi aman̄e í bi, amma araε í kua gbugb̄aε. ³⁹ N̄oi í nyi má í koo í ce kut̄ò si ide akāu. ⁴⁰ Iyi í nyi wa bi tu n̄a má, nò í ba n̄a à waa sí njoo má, domi njoo wa kpa n̄a. Iyi í j̄i n̄a nò a kù mà bei aa s̄ò má.

⁴¹ N̄oi í nyi í koo í ce kut̄ò má nò í baa bi tu n̄a is̄e gb̄eetasiaε í bee n̄a í ni, ì s̄ù ì waa sími n̄ai hee n̄sei? Í to b̄eεb̄e. Wee, awaatiu í to t̄a, iyi aa mu amu Amai Aman̄e, á daa ilu dulum n̄a si aw̄ò. ⁴² Wee, in̄e iyi á zambam wa to wa. I dede ka kòo n̄a.

À mu Jesu

(Cò Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Z̄aa 18:3-12)

⁴³ Iyi Jesu wa fò b̄eεb̄e, gbakā n̄oi Zudasi, in̄e akāi m̄acò maateeeji n̄au, í to wa. Zamaa nla gò wa tooε wa á waa mu taakuba n̄a do golo n̄a. In̄e ngboi woo weei Ilaađ n̄au do woo kò in̄e n̄a si wooda n̄a do in̄e ngbo n̄au ì be n̄a wa. ⁴⁴ Waati iyi Zudasi í dasi idò n̄ju ku zamba Jesuu, í s̄ò in̄e n̄au nyinda gò iyi n̄ju á ce. Í ni, in̄e iyi an koo n̄ ya n̄ baabaε, laf̄εε m̄b̄e. I muu ðim ðim i n̄εε n̄a. ⁴⁵ Hai Zudasi í to wa gbakā, í sek̄εε si Jesu í ni, M̄eetu. N̄oi í baabaε. ⁴⁶ N̄oi in̄e n̄au à to Jesu aw̄ò à muu. ⁴⁷ N̄oi in̄e akāi m̄acò n̄au í yò taakubaε í cafe it̄i amaacei woo wee n̄lai Ilaađu í buu. ⁴⁸ N̄oi Jesu í bee n̄a í ni, amui ì naa ku mu n̄a do taakuba do golo n̄a bei woo ce ile? ⁴⁹ Ñ̄ ya n̄ wa si in̄ò n̄je ajò fei n̄ maa n̄ kò in̄e n̄a si cio kpas̄ei Ilaađ, nò i kù mum n̄a. Amma n̄ju n̄au b̄e fei í ce ku ba kukòi idei Ilaađ ku k̄ò. ⁵⁰ N̄oi m̄acò n̄au fei à j̄ò à sa.

⁵¹ N̄oi ama awaas̄ù gò m̄ò wa too Jesu, wa kpaka acò. N̄oi in̄e gò wa ðe ku muu, ⁵² amma í sa bas̄i í j̄ò acòu.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti n̄a

(Cò Matie 26:57-68; Luku 22:54-44, 63-71; Z̄aa 18:13-14, 19-24)

⁵³ N̄oi à b̄òò Jesu bi woo wee n̄lai Ilaađu. Tenḡi bei in̄e ngboi woo wee n̄au do in̄e ngbo n̄au do woo kò in̄e n̄a si wooda n̄au à t̄òt̄ò. ⁵⁴ Nò Piεε í wa hee j̄lij̄i wa too Jesu wa do anyi hee í b̄ò in̄ò bantumai kpas̄ei woo wee n̄lau. N̄oi í buba b̄e do woo degbe do ande koofa n̄au, wa nyia kòkòi ina.

⁵⁵ Waati n̄ju in̄e ngboi woo wee n̄a do igbei woo kiiti n̄au fei à waa ðe ide gò iyi aa yeò taalei Jesu a ba a kpaa. Amma a kù ba. ⁵⁶ In̄e nk̄p̄ò í wasi ku máa ide, amma ide n̄n̄a kù waa so n̄je. ⁵⁷ N̄oi in̄e gò n̄a à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbò iyi í ni n̄ju á l̄εge kpas̄ei Ilaađu nò si afei ajò m̄eeta n̄ju á be ku ma mm̄ue iyi kaa je do aw̄oi aman̄e. ⁵⁹ Amma baa si b̄e, ide n̄n̄a kù so n̄je. ⁶⁰ N̄oi woo wee n̄lau í dede í leek̄ si wajui a n̄a fei, nò í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gò? Ide mii in̄e n̄au ih̄e à waa yeò taaleε. ⁶¹ Amma Jesu wa cok̄oε, kù f̄ò ide gò. N̄oi woo wee n̄lau í beε má í ni, aw̄oi ì je in̄e iyi Ilaađ í cica, Amai Ilaađ? ⁶² N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, oo, amui. Nò aa ye n̄a amu Amai Aman̄e ñ̄ wa n̄ buba si aw̄ò n̄jei Ilaađ ilu gbugb̄a fei. Nò ajò akā aa na i yem n̄a ñ̄ wa n̄ naa si kud̄ui i j̄i má. ⁶³ N̄oi woo wee n̄lau í ga ib̄òε ku nyisiò idòòk̄òε. Nò í ni, a kù waa ðe siε ilu s̄εda k̄ama má. ⁶⁴ Ì gbò bei wa bu Ilaađ n̄a. Beirei ì ye a cea m̄ak̄ou n̄a. N̄oi a n̄a fei à ye taaleε à ni a kpaa.

⁶⁵ Nɔi inɛ ɔɔ ɲa à wasi ku tusi Jesu antɔ gbakā nɔ à bii ijuɛ à bei à waa daa kutu à beɛɛ à waa ni, awɔ walii, sɔ wa inɛ iyi í cāɛ. Nɔi sooge ɲau à mu Jesu à wasi ku sambalɛ.

Piɛɛ í jã í ni nɲu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zāa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Piɛɛ í wa bantumai kpasɛu, ɲɔi inɛ akāi ama inaabo woo ce icei woo wee nɔi Ilaaɔu í naa be. ⁶⁷ Iyi í ye Piɛɛ wa nyia, ɲɔi í cɔɔ sɛɛ í ni, awɔ mɔ, ì tako í weɛ do Jesu inɛi Nazaretii. ⁶⁸ Amma í jã í ni, n kù màa fɔ, n kù gbɔ ide iyi ì waa fɔ. Nɔi í fita í bɔ ikpa andɛ kabau. Waati beɛbei jɛɛ wa kɔ. ⁶⁹ Nɔi ama inaabo woo ce iceu í yɔɔ be má, ɲɔi í wasi ku sɔ inɛ ɲa iyi à wa beu wa ni, inɛɛu ihɛ inɛ akā nɲai. ⁷⁰ Nɔi Piɛɛ í jã má. Iyi í kpɛ keeke, ɲɔi inɛ ɲa iyi à wa beu à sɔ Piɛɛ à ni, ntɔ ntɔ, awɔu inɛ akā nɲai, domi awɔ mɔ inɛi Galilei. ⁷¹ Nɔi Piɛɛ í ceekpe í ni, n kù mà mɔkɔ iyi ì waa fãau be ɲa. ⁷² Be gbakā ajɛɛ í kɔ isɛ gbɛɛjisiaɛ. Nɔi Piɛɛ í ye gigii ide iyi Jesu í sɔɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbɛɛji aa jã isɛ gbɛɛta í ni ì kù mà. Nɔi Piɛɛ í lasi ku kpata.

15

À bɔɔ Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zāa 18:28-38)

¹ Nɔi daadaako inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do inɛ ngbo ɲau do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau do inɛ ɲa iyi à gbe si igbei woo kiiti ɲau fei à tɔtɔ à wūa ideu ajɔ. Nɔ à dī Jesu à koo à daa Pilati si awɔ. ² Nɔi Pilati í beɛɛ í ni, awɔi ì jɛ ilaalui Zuifu ɲa? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ³ Nɔi inɛ ngboi woo wee ɲau à má Jesu ide ikā ikā fei. ⁴ Nɔi Pilati í beɛɛ má í ni, ì kù waa fɔ ide ɔɔ? ì kù gbɔ bei à waa niɛ? ⁵ Amma Jesu kù jɛ ide kāma má hee biti í mu Pilati.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Zāa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingau iku ku kua fei Pilati í ya jò inɛi piisɔ akā iyi zamaa í bii. ⁷ Wee inɛ ɔɔ í wa ìle piisɔ be do kpaasie ɲa si na iyi í jò à kpa inɛ ɔɔ si waatii ide ku kɔ nɲa. Iriei Barabasi. ⁸ Nɔi zamaa í bɔ bi Pilati à waa tɔɛ ku cea aɲa bei í ya ce nɲa adɔ fei si jingau. ⁹ Nɔi Pilati í bee ɲa í ni, ì bi n jò nɲɛ ilaalui Zuifu ɲau ɲa? ¹⁰ Í fɔ beɛbei si na iyi í jò wa mà sãa sãa iyi na igui í jò inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à daa nɲu Jesu si awɔ. ¹¹ Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à wasi ku mante zamaa à ni a sɔ Pilati ku nya nɲa Barabasi. ¹² Nɔi Pilati í bee ɲa má í ni, to, beirei ì bi n cea inɛ iyi ì ya maa kpe ilaalui Zuifu ɲau. ¹³ Nɔi à dɔ anu à ni, kpakpɛ si jɲi ku gaau. ¹⁴ Nɔi Pilati í bee ɲa í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa fɔ fei, beɛbe moi inɛ ɲau à ya dɔ anu hee lele a ni, kpakpɛ si jɲi ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í jò Pilati í bi ku ce iyi á dɔa zamaa si, nɲui í jò í nya nɲa Barabasi nɔ í mu Jesu í jò à teaa kpɔtɔ. Si anyie, nɔ í daa sooge ɲa si awɔ a koo a kpakpɛ si jɲi ku gaau.

Sooge ɲa à waa yaako Jesu

(Cɔ Matie 27:27-31; Zāa 19:2-3)

¹⁶ Nɔi sooge ɲau à gbã Jesu à bɔɔɛ kabai ilaalui, nɔ à tɔtɔ sooge ɲa iyi à gbe ɲau fei be. ¹⁷ Nɔi à daa Jesu si ibɔ nkpa sisɔ ɔɔ, nɔ à ba fulai agū à daa si irie. ¹⁸ Nɔi à yaakoɛ à waa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu ɲa. ¹⁹ Nɔi à ya maa cāa kpokpoo si irie, a maa tusie antɔ, nɔ à waa gulea à waa sɛɛbata si wajue. ²⁰ Iyi à yaakoɛ à tā, ɲɔi à

nyaa ibo nkpau à bei à daa si iboe, no à bode waduude à koo à kpakpae si jli ku gaau.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau

(Cò Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Zaa 19:17-27)

²¹ Wee inei Sireni go iyi à ya kpe Simoo wa baa hai iko, no í to wa be. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa no sooge nau à muu do gbugbā à kaa jli ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ²² Njoi à bōo nju do Jesu si inya go iyi à ya kpe Gəogota, waato inya iyi í jō kokoi iri. ²³ No à ná Jesu atē v̄ee iyi à yoge do iwō iyi à ya kpe miru, amma í kō ku mōo. ²⁴ Njoi à kpakpae si jli nou. Si anyie sooge nau à ta kpasasi j̄inee na a ba a ye iyi in̄e fei á ba. Bēbeí à ce ikp̄ei jaee nau. ²⁵ Daako zakai bei iso m̄eesāi à kpakpae si jli nou. ²⁶ Njoi à kō kurarae si jli go à masi jli bii à kpakpaeu, à ni ilaalui Zuifu na. ²⁷ Njoi à kpakpa ile minji go na be má, in̄e akā ikpa awō nj̄ee, in̄e akā mō ikpa awō cangae. [²⁸ Bēbeí kukoi idei Ilaađ í kō iyi í ni, à dooa si in̄e laalo na.]

²⁹ Woo l̄o na à ya maa gugbā iri a buu a maa ni, ahā, kù je awōi ì ni aa lege kpas̄ei Ilaađu no í maa ma si afei ajō m̄eta? ³⁰ To, faaba arae be, kita hai si antai jli ku gaau. ³¹ Bēbeí mōi in̄e ngboi woo weei Ilaađ nau do woo kō in̄e na si wooda nau à waa yaakoe. À s̄ō nje à waa ni, í faaba in̄e go na amma kaa yōko ku faaba arae. ³² Bēbeí, nju Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si jli nou ku ba ka yōo, no ka dasie naane. Bēbeí mōi, in̄e na iyi à kpakpa do Jesu ajōu à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(Cò Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Zaa 19:28-30)

³³ Njoi dasā nkpau ilu í kuku si ile fei hee í koo í to iso m̄etai ale. ³⁴ Njoi si iso m̄etau Jesu í d̄ō anu hee lele í ni, Eloí, Eloí, lama sabatani, waato Ilaađ, Ilaađ, na mii í ce ì f̄usim awō. ³⁵ Njoi in̄e go na iyi à wa beu à gbō ideu. No à ni, í gbō, wa kpe Elii. ³⁶ Njoi in̄e akā n̄ja í sei í koo í d̄i kanya si golo go í s̄osi inyiikā í bei í naa í toa Jesu ku c̄ōc̄ōe, no í ni, ka leek̄i, ka cō ma Elii á naa ku kitae hai si jli ku gaau. ³⁷ Njoi Jesu í d̄ō anu hee lele í bei í ku.

³⁸ Asee, waati bēbeí si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄ei Ilaađu í ga í kp̄e minji hai lele hee ku bō ile. ³⁹ In̄e ngboi sooge na iyi í wa wajui Jesu í ye yaase bei í ce í bei í ku, no í ni, ntō ntō, in̄e eu ih̄e Amaí Ilaađi.

⁴⁰ Njoi inaabo go na mō à wa be à waa cō ilu wa hai j̄ij̄i. Si inō n̄ja Maari in̄eí Madalau í wa be do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaiki iyi í je ama awaastu.

⁴¹ Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, an̄ai à tooe à ya maa cea ice. No inaabo nkp̄o go na mō à wa be, iyi an̄ađ na à si Jesu wa iyi wa naa Zeruzalemu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cò Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zaa 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Iyi ale í le, njoi Zozefu in̄eí Arimateeu í naa be. Í bei í je ilu beere si inōi Zuifu woo kiiti nau, no wa cō kp̄aa iyi Ilaađ á na ku je bomma. Wee ajoi s̄olui j̄ingauí. Iju kumáe ajoi kus̄mii á je. Na njoi í j̄ō Zozefu í bō bi Pilati do wōoko ku t̄oe ikui Jesu. ⁴⁴ Njoi Pilati í biti do iyi í gbō à ni í kú tā. Njoi í kpe in̄e ngboi sooge nau í beee ma Jesu í kú í kpe. ⁴⁵ Iyi in̄e ngboi sooge nau í sisia yaase bei Jesu í kuò, njoi í jesi Zozefu koo so ikuu. ⁴⁶ Njoi Zozefu í koo í ra cō fufu, no í nya ikui Jesu wa hai si jli ku gaau, í woo do ac̄ou. No í suu si isai kuta go iyi à gbe wo. Si anyie í bimbili kuta nla go í d̄iđ andei baleu. ⁴⁷ Njoi Maari in̄eí Madalau do Maari iyei Zozee à ye bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujti Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zāa 20:1-10)

¹Iyi ajoin kušimi í lo, nɔi Maari inei Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tularé iyi aa koo a fási ikui Jesu. ²Nɔi ajo amaazuma daadaakɔu abo ηau à bɔ bi baleu, ³nɔi à waa beé nje si kpāau à waa ni, yooi á tale nwa kutau hai si andei baleu ya. ⁴À waa fɔ bεεbei si na iyi í jò kutau í la í caa. Amma iyi à cɔ waju à ye kutau í bimbili. ⁵Nɔi à lo inɔ baleu nɔ à ye awaasɔ gɔ wa buba do awɔ nje be, wa dasi jaba fufu, nɔ njo í mu ηa jiida jiida. ⁶Nɔi í sɔ ηa í ni, i maà jò njo ku mu ηe. N m̀à iyi Jesu, inei Nazaretui l̀ waa dede ηa, iyi à kpakpa si jli ku gaauu. Í jli hai si bale, k̀ wà ihē má. I cɔ tengi bii à dasiɛ wo. ⁷Amma i koo bεbei i koo í sɔ m̀cɔε ηau do Píεε takæ i ni, á cua nηe ku bɔ ilei Galilee. Bei aa koo i yɔɔ ηa si bei í sɔ ηe wo.

⁸Nɔi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi njo í mu ηa ntɔ ntɔ. A k̀ nɔ a k̀ sɔ inε gɔ ideu na irii njo iyi í mu ηau.

Jesu í tusea Maari inei Madalau aræ

(Cɔ Matie 28:9-10; Zāa 20:11-18)

[⁹Iyi Jesu í jli hai si bale ajo amaazuma daadaakɔu, bi Maari inei Madalau í tako í nyisi aræ. Maariui Jesu í tako í lelea inei inɔɔko mεεje wo. ¹⁰Nɔi abou í koo í sɔ kpaasiε ηa laabaauu. Anjai à waa too Jesu wo nɔ à wεεɔ inɔ kufɔ à wasi ku kpata. ¹¹Iyi í ni Jesu í jli má, nηu í yɔɔ, a k̀ dasiε naanε.

Jesu í tusea m̀cɔ minji gɔ ηa aræ

(Cɔ Luku 24:13-35)

¹²Si anyii nηu, nɔi Jesu í tuse aræε bi m̀cɔ minjiε gɔ ηa iyi à waa nε si kpāa, à waa bɔ ilεεko. Amma í kpaasi aræε si kuyε nηa. ¹³Nɔi inε ηau à baa inɔ ilu nɔ à koo à sɔ inε bubu ηau, amma kpaasi ηau a k̀ dasi anja m̀ naanε má.

Jesu í tusea m̀cɔ maatakā ηau aræ

(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁴Si anyiε Jesu í koo í tuse aræε bi m̀cɔ maatakā ηau bii à waa je. Nɔi í gbagba si ηa na naanε hai dasi nηa do idɔ kule nηa, si na iyi í jò a k̀ jesi idei inε ηa iyi à yɔɔ í jli hai si baleu. ¹⁵Nɔi í sɔ ηa í ni, i bɔ si andunya fei, nɔ i waazɔa inε baa yooma fei laabaau jiidau ηa. ¹⁶Inε iyi í dasi naanε nɔ í jò à dasiε inyi á ba faaba, amma inε iyi k̀ dasi naanε, Ilaađ á ye taaleε ku kpāa iju. ¹⁷I cɔ maamaake gɔ ηa iyi woo dasim naanε ηa aa ce. Aa lele inei inɔɔko ηa do irim, nɔ aa fɔ ide do fee ηa iyi í k̀ waa gɔbɔ ηa. ¹⁸Aa mu njo ηa do awɔ, nɔ baa bii à m̀ kɔɔtē gɔ kaa ce nηa ide kāma. Aa lesi bɔɔ ηa awɔ nɔ a ba iri.

Jesu í nyi bi Ilaađ má

(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)

¹⁹Iyi Lafēε Jesu í sɔ ηa ideu í tā, nɔi à soo lele í koo í buba si awɔ njei Ilaađ. ²⁰Nɔi m̀cɔ ηau à koo à waa waazɔa inε ηa bii fei. Nɔ Lafēε wa sobi ηa si icεu, í jò à ya maa ce maamaake ηa ku ba inε ηa a m̀ iyi ide nηa í je ntɔ.]

Laabaau jiiida iyi Luku í kò

Ide Sintε

¹⁻⁴ Baakòom Teofilu, ilu beere nla, ñ wa n ceε fòo.

Í síaam si n kòε tiau ihε wa n sðε dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Inε ña iyi à yò hai sinte, nò à baa à je woo ce icei ideu, aña à sð wa. Iyi inε ña à gbòò, inε nkpò nkpò í ce kookaai ku ba a kòò dee dee. Nò í síaam si amu mò n kòε wa ku ba í mà kam kam iyi ide ña iyi à kòε siu ntòí, domi ñ wúa ideu fei hai sinteε.

Amaleka gò wa fò ideí kubí Zāa woo dasi inyí

⁵ Si waati iyi Herodu í je ilaalui Zudee, woo weei Ilaað gò í wa be à ya kpoo Zakari. Si wuai woo weei Ilaað ña iyi í je ti Abiai í wa. Aboεi à ya kpe Elizabeti. Si dimii Arðò iyi í je woo wee nla sintei Ilaaðui í wa. ⁶ Aña minji fei à je dee dee si wajui Ilaað nò à waa jirima woodai Lafεε do ideε fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, nò aña minji fei à gbo tā.

⁸ Ajo nñu gò, Zakari wa ce icei kuweeε si wajui Ilaað domi si wuaei kuweeu í to si. ⁹ Wee, à ya ta kpasai ku ba a mà inε iyi á lò si kpasεi Ilaað koo jo tulare. Nòi ajo nñu be, kpasau í so Zakari, ñoi í jò í lò inò ileu koo jo tulareu. ¹⁰ Nò zamaau fei wa ce kutòò waduude si waati iyi wa jo tulareu. ¹¹ Nòi amalekai Ilaað gò í naa siε, wa leekí si awò ñjei bi ku jo tulareu. ¹² Iyi Zakari í yò ñoi zigie í da, nò njo í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekau í sòò í ni, maà jò njo ku muε, Zakari. Ilaað í gbò kutòòε. Elizabeti aboε á bíε ama inεmòkò nò í sòò Zāa. ¹⁴ Aa ne inò didð nla nla nò inε nkpò á weε do inò didð na kubie, ¹⁵ si na iyi í jò inε nlai á je si wajui Að Lafεε. Kaa mò vεε, hee má je atε kulele mmu gò. Nò á kòò Hundiε Ilaað hai inòí iyee. ¹⁶ Á jò inε Izireli nkpò ku kpaasi idò nò a nyi wa bi Að Lafεε ñña. ¹⁷ Nñui á cuaa Ilaað nò ku ye bei Elii walii nlai takou. Gbugbāε mò á yei bei ti Elii. Á jò baa do ama ñña ña a gbòsi nje, nò á jò hai gbò ide ña mò a ce lasabu bei inε dee dee ña.

¹⁸ Amma Zakari í sò amalekau í ni, amu wee ñ gbò tā nò abom mò í ce inε ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ Nòi amalekau í jεaa í ni, amui Gabieli. Amui ñ ya n wa bi Ilaað n maa n ceaa ice. Nñui í bem wa n na n bæ ide ku fò nò n sisie laabaau jiidau ihε. ²⁰ Amma í kù dasi idem nòu naane baa do iyi á na ku ce bii waatiε í to. Na nñu, aa dekl, í kaa yòkò í fò ide má í gbe ajo iyi ideu í cei.

²¹ Wee inε ña à waa degbe Zakari, nò à biti do iyi wa kpe inò kpasεi Ilaað be. ²² Iyi í fita wa, kù yòkò ku ba ña ide ku fò má, ñoi à mà iyi í ce kuyε gòí si inò ileu be. Wa ba ña ide ku fò do awò ku nyisi iyi ntòí, amma kù yòkò ku fò ide do gele.

²³ Si anyii kuyeu, Zakari í mòsi iceε má hee í koo í to ajo iyi iceε í kpa iri inò kpasε be. Nòi í nyi ideε. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboε í ba así, nò wa singa arae zakai cukpa miu, í ni ^{*}, ²⁵ cò mii iyi Ilaað í ceem. Í còm do iju jiiida nò í nyaam anyò si wajui amanε ña.

Amaleka wa fò ideí kubí Jesu

²⁶ Iyi asii Elizabeti í ba cukpa mεεfa, ñoi Ilaað í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í bòòí bi mudεε gò iyi kù mà mòkò, amma à mua awaasú gò iyi à

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaεu kù je na anyò. Á yòkò ku je wa bi ku maa weε nñu akā ku ba ku saabu Ilaað.

ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mudëeui í je Maari. ²⁸ Amalekau í lo bi tee í s̄o í ni, ñ wa n ceε f̄o, aw̄o iyi Ilaađ í cea did̄s. Ađ Laf̄eε í weε do aw̄o.

²⁹ N̄oi Maari í biti do ideu n̄o wa bee araε ide wa ni, yoomai í je yaasei f̄oɔ ih̄e. ³⁰ N̄oi amalekau í s̄o í ni, maã j̄ò n̄jo ku muε Maari. Ilaađ í ceε did̄s. ³¹ Aa ba as̄i í b̄i ama inem̄ok̄o n̄o í s̄o Jesu. ³² Á na ku je inε n̄la. Amai Ilaađi aa ya kpoo, n̄ju iyi kù ne saa. Ađ Laf̄eε á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ N̄hui á je bomma si dimii Zak̄obu do ajo fei. Bommaε kaa ne k̄o †. ³⁴ N̄oi Maari í bee amalekau í ni, beirei á ce ku ce, si bei n kù mà màk̄o.

³⁵ N̄oi amalekau í jeaa í ni, Hundeí Ilaađi á naa siε, n̄o gbugb̄aε ku biie bei j̄ji. N̄hui í j̄ò aa kpe ama kumá iyi aa na í biu Amai Ilaađ. ³⁶ Elizabethi nyaanzeεu m̄o iyi à ya maa kpe gb̄endau, do si agb̄oεu fei, í ne as̄li ama inem̄ok̄o. Í weε si cukpa m̄εfasiaε n̄sei. ³⁷ Maari, j̄ò í mà iyi nk̄ama kù weε iyi Ilaađ í m̄onḡo.

³⁸ N̄oi Maari í ni, amu woo ce icei Ađ Laf̄eεi. Fei ndeε ku ceem bei í s̄m n̄ou. N̄oi amalekau í ne.

Maari í b̄o Elizabethi ku c̄o

³⁹ Si anyii n̄ju, n̄oi Maari í dede do saasa í dasi kp̄aa wa ne ikpa geete ña, í b̄o ilu ḡo si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be n̄oi í lo kpas̄i Zakari n̄o í ce Elizabethi f̄o. ⁴¹ Waati iyi Elizabethi í gb̄o f̄oi Maariu, n̄oi amau í yaga si in̄oε, n̄o Elizabethi í k̄s̄o Hundeí Ilaađ. ⁴² N̄o í d̄s̄ anu hee lele í ni, Ilaađ í weε í re inaabo fei, n̄o kuweeu á s̄o si ama iyi aa na í b̄u. ⁴³ Yooi ñ je hee iyei Laf̄eεm í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ñ gb̄o f̄oεu be, ama iyi í wa in̄om í yaga do in̄o did̄s. ⁴⁵ Ilu in̄o did̄si aw̄o iyi ñ dasi naane iyi mii iyi Ilaađ í s̄e á na ku ce.

Iri ku k̄si Maari

⁴⁶ N̄o Maari í ni,

Id̄om wa saabu Ađ Laf̄eε.

⁴⁷ N̄o ñ weεð in̄o did̄s na irii Ilaađ Woo faabam,

⁴⁸ Si na iyi í j̄ò í k̄asim iju j̄iidaε, amu woo ce iceε iyi n kù je nḡoḡo.

N̄o hai n̄sei in̄ei andunya ña fei aa maa ni amuu ilu in̄o did̄si,

⁴⁹ Domi Ilaađ, ilu gbugb̄a fei í ceem mii n̄la n̄la.

Iriε í má.

⁵⁰ Í ya ce araarei inε ña iyi à waa jirimae hee do ajo fei.

⁵¹ Í ce iceε gbugb̄a ña do gbugb̄ai aw̄oε

N̄o í fangaa inε ña iyi lasabui id̄o n̄ja í ne faao.

⁵² Í keke ilaalu ña si batai bomma n̄ja ña,

N̄o í so ilu are ña lele.

⁵³ Í j̄ò inε ña iyi ari wa kpa à je mii j̄iida ña à yo,

Amma í lele ilu fia ña aw̄o ngb̄e.

⁵⁴⁻⁵⁵ Í sobi in̄ei Izireli woo ce iceε ña,

Í ce araare ña hee do ajo fei

Bei í tako í s̄ Aburahamu do t̄okue ña

Añ a iyi à je bala n̄wa ña.

⁵⁶ Iri iyi Maari í k̄ou mbe. Si anyie n̄o í buba bi Elizabethi be zakai cukpa m̄εta, í bei í nyi idee.

Kub̄i Z̄aa woo dasi inyi

† 1:33 Zak̄obu Zak̄obui à ya kpe Izireli má. Bii à ni á je bomma si dimii Zak̄obu, si dimii in̄ei Izireli ña feii à waa f̄a.

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabethi á bí amae, nò í bí ama ineməkə. ⁵⁸ Kpaasie ɲa do nyaanzee ɲa à gbɔ iyi Aḏ Lafɛɛ í ce araaree ntɔ ntɔ, nɔ aɲaɔ ɲa à wɛɛɔ inɔ didɔ aɲɔ. ⁵⁹ Si aɲɔ mɛɛjɔsia à naa ku dasi amau bango, nɔ à waa bi à kpoo Zakari, irii baæu. ⁶⁰ Amma iyee í so ide í ni, aawo, Zāai aa kpoo. ⁶¹ Nɔi à sɔɔ à ni, si nyaanzee inɛ kāma kù nɛ dimii iriu bɛ.

⁶² Nɔ à bɛɛ baæɔ do awɔ ku ba a mà bei í bi a kpe amau. ⁶³ Nɔi Zakari í tɔɔ mii gɔ si bii á kɔ si, nɔ í kɔ í ni, Zāai í je irie. Nɔ aɲa fei à biti. ⁶⁴ Nɔi gbakā Zakari í yɔkɔ í fɔ ide do gɛɛɛ, nɔ í lɔsi ide ku fɔ wa saabuɔ Ilaaḏ. ⁶⁵ Nɔi nɔi í mu hee do inɛ ɲa iyi à wa amɛɛ amɛɛ fei. Nɔ si ilɛkoi geetei Zudee ɲa fei inɛ ɲa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Inɛ ɲa iyi à gbɔ ideu fei à ya maa muui si idɔ ɲa nɔ a maa ni, debei, beirei amau ihɛ á na ku je.

Mii ɲa iyi í ceu ihɛ fei wa nyisi iyi gbugbāi Ilaaḏ í wɛɛ do nɲu.

Iri ku kɔi Zakari

⁶⁷ Nɔi Zakari baai amau í kɔɔ Hundei Ilaaḏ, nɔ í ce walii í ni,

⁶⁸ Saabui í je ti Ilaaḏ Lafɛɛi inɛi Izireli ɲa
Si na iyi í jɔ í naa bi inɛɛ ɲa í na í ya ɲa.

⁶⁹ Nɔ í naa nwa Woo faaba ilu gbugbā wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaacɛɛu,

⁷⁰ Si bei í jɔ walii kumáɛ ɲau à fɔ wo hai ku kpe.

⁷¹ Nɲui á faaba wa hai si awɔi mbɛɛ nwa ɲa,

Do hai bi inɛ ɲa iyi à cé wa fei.

⁷² Bɛɛbei í nyisi bala nwa ɲa araareɛ,

Nɔ wa yeɔ gígii akabuu kumáɛ.

⁷³ Akabuuui í je kuwā iyi í cea Aburahamu bala nwa,

⁷⁴ Í ni nɲu á nya wa hai si awɔi mbɛɛ nwa ɲa,

Nɔ nɲu ku jɔ ka cea nɲu icɛ do wɔɔkɔ.

⁷⁵ Nɔ icɛ iyi aa ka ceau ku je do idɔ kumá nɔ ka je dee dee si wajue do aɲɔ fei si kuwɛɛ nwa.

⁷⁶ Nɔ awɔ amam, aa kpeɛ waliii Ilaaḏ, nɲu iyi kù nɛ saa,

Domí aa cuaa Lafɛɛ í maa teesea kpāa,

⁷⁷ Nɔ aa jɔ inɛɛ ɲa a mà iyi aɲa aa ba faaba waati iyi Ilaaḏ á nya dulum du ɲa.

⁷⁸ Ntɔ ntɔ, araarei Ilaaḏ Lafɛɛ nwa í lá si wa.

Na saabui araareɛui í jɔ inya kumá í naa si wa hai lele bei nunui daakɔ,

⁷⁹ Ku ba ku má inya si inɛ ɲa iyi à waa buba si ilu kuku do si jji iku

Ku maa nɛɔ awa fei si kpāai laakai akā.

⁸⁰ Iri iyi Zakari í kɔu mbe. Si anyii nɲu amau wa la, nɔ bisie wa kɔɔsi nɔ í koo í wa gɔɔɔ hee í koo í tɔɔ aɲɔ iyi í nyisi araɛ bantumaa si wajui inɛi Izireli ɲa.

2

Kubú Jesu

(Cɔ Matie 1:18-25)

¹ Waati bɛɛbɛ, ilaalu nɔi Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce inɛ ɲa kuka si ilɛɛ fei. ² Kuka sɛntɛ ihɛ à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ilɛ si ilɛi Siri. ³ Nɔ inɛ fei í nɛ si iluɛ koo na irie a kɔɔ si tia.

⁴ Nɔi Zozɛfu mɔ í nɛ hai Nazaretí si ilɛi Galilee, í bɔ ilɛi Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu, domi nɲu mɔ nyaanzei Davidii wa je. ⁵ Í bɔ ku na irie, nɲu do Maari aboɛ iyi í nɛ asl^{*}. ⁶ Si waati iyi à wa bɛ, aɲɔ í na í to bii á bí amae.

* **2:5** Maari aboɛ à ni Maari í je aboɛ si na iyi í jɔ aɲaɔi à wɛɛ, amma aɲaɔ a kù tɔtɔɔ sɛɛ hee í koo í biɔ Jesu.

7 Nɔ́ í b́í ama sintee, ama inemǎkɔ́. Í biie do aco nɔ́ í tɔ́ si bi ku jei angudǎ ɲa, si na iyi í jò inya kù wɛɛ bii inɛ njoo ɲa aa sɔ́.

Amaleka gɔ́ ɲa à naa bi woo degbe ɲa

8 Woo degbe gɔ́ ɲa à wa inɔ́ sako bɛ, à waa degbe angudǎ ɲa idǎ. 9 Nɔ́i amalekai Aɔ́ Lafɛɛ gɔ́ í faata si ɲa wa, nɔ́ inya kumá nla gɔ́ í kaako ɲa. Inya kumáuu amboei Lafɛɛui. Nɔ́i njo í mu ɲa jiiida. 10 Amma amalekai í sɔ́ ɲa í ni, í maà jò njo ku mu ɲe. Laabaau jiidai ñ naa ku sisi nɲe, iyi á jɛa inɛ fei inɔ́ didɔ́ nla nla. 11 Laabaauu wee. Nnyi, si ilui Davidi, à b́í nɲe Woo faaba. Nɲui í jɛ Lafɛɛ, inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau. 12 Yaase bɛi aa máuu ɲa wee. Aa yɛ ama kpɔ́tɔ́ gɔ́ bɛ à biie do aco, wa sù si bi ku jei angudǎ ɲa.

13 Iyi í fɔ́ bɛɛbɛ í tǎ ɲoi gbakǎ amaleka mmu gɔ́ ɲa à naa bi tɛɛ aɲa nkɔ́ nkɔ́ nɔ́ à saabu Ilaaɔ́ à waa ní, 14 ka jò irii Ilaaɔ́ ku nɛ amboe hee lele. Nɔ́ laakai ku sù ku wa si ile si inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í bi.

Woo degbe ɲau à bɔ́ Betelehemu

15 Nɔ́i amaleka ɲau à jò ɲa à nyi lele. Si anyii nɲu, woo degbe ɲau à sabuu nɲe à waa ní, debei, ka bɔ́ Betelehemu, kaa cɔ́ mii iyi í ce, iyi Aɔ́ Lafɛɛ í jò à mà.

16 Nɔ́ à ce saasa à sei à koo. Nɔ́i à to nɔ́ à yɛ Maari do Zozɛfu, do ama kpɔ́tɔ́u bii wa sù si bi ku jei angudǎ ɲa. 17 Iyi à yɔ́, à waa sisi mii iyi amalekai í sɔ́ ɲa si gǎmei amau. 18 Nɔ́ inɛ ɲa iyi à gbɔ́ ideí woo degbe ɲau fei ideu í ya mu ɲa bitii. 19 Amma Maari nɲe wa mu fei ndɛɛ si idɔ́ɛ, nɔ́ wa lasabu si do laakai. 20 Nɔ́i woo degbe ɲau à sinda à waa nɛ. Nɔ́ à waa nyisi amboei Ilaaɔ́, à waa saabuɛ na irii mii iyi à gbɔ́ do iyi à yɛ fei, domi fei ndɛɛ í cei si bɛi amalekai í sisi nɲa.

À bɔ́ Jesu kpasɛi Ilaaɔ́

21 Si ajo mɛɛjsia ɲai à sɔ́ Jesu, iri iyi amalekai í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù nɛ asɩu. Ajo nɲu bɛ mɔ́i aa dasiɛ bango.

22-23 Mii iyi Moizi í kɔ́ si woodaɛ wee. Í ni, ama inemǎkɔ́ iyi à b́í sinte fei aa nyaa ikǎi ku jɛ ti Aɔ́ Lafɛɛ. Na ɲoi í jò iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bɛi ku má si ayawo iyi í ceu Zozɛfu do Maari à so amau à bɔ́ Zeruzalemu ku ba a nyisi Aɔ́ Lafɛɛ 24 nɔ́ a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minjii à ya cooɔ́ si bɛi à kɔ́ si woodai Aɔ́ Lafɛɛ.

25 Wee mǎkɔ́ gɔ́ í wa Zeruzalemu bɛ à ya kpoo Simeɔ́. Mǎkɔ́u í jɛ inɛ dee dee nɔ́ í mà bɛɛrei Ilaaɔ́. Wa degbe inɛ iyi á na ku tú idɔ́i inɛi Izireli ɲa nɔ́ Hundei Ilaaɔ́ í wɛɛ do nɲu. 26 Hundei Ilaaɔ́u í sɔ́ wo í ni á yɛ inɛ iyi Aɔ́ Lafɛɛ í cicau ku bɛi ku ku. 27 Nɔ́i Hundeu í tale sie kpasɛi Ilaaɔ́ ku bɔ́. Iyi iyeɔ́ baai Jesu ɲa à lɔ́ɔ́ bɛ ku ba a cea bɛi wooda í fɔ́, 28 ɲoi Simeɔ́ í gbaa í muu si awɔ́ɛ í saabu Ilaaɔ́ wa ní,

29 Lafɛɛ, nsei jò amu woo ce iceɛ n jò andunya do laakai ku sù si bɛi ì sɔ́m wo,

30 Domi ijum í yɛ faabaɛ,

31 Iyi í ce sɔ́lue si wajui dimi fei.

32 Nɲui í jɛ inya kumá iyi á nyisi dimi mmu ɲa kpǎaɛ.

Nɔ́ nɲui í jɛ amboei inɛɛ ɲa, inɛi Izireli ɲa.

Walii iyi Simeɔ́ í ce

33 Ide iyi Simeɔ́ wa fɔ́ si gǎmei amau í mu iyeɔ́ baɛ fei biti. 34 Simeɔ́ í wee nɲa nɔ́ í sɔ́ Maari iyɛi Jesuu í ni, Ilaaɔ́ í cica amau ihɛi ku kɛkɛ inɛ nkɔ́ nɔ́ ku dede inɛ nkɔ́ mɔ́ si inɔ́i inɛi Izireli ɲa. Nɲui Ilaaɔ́ í bɛ wa ku jɛ bɛi nyinda, amma inɛ ɲa aa kɔ́ sie. 35 Nɔ́ lasabui idɔ́i inɛ nkɔ́ kú fita gbugbǎa. Awɔ́ takɛ, inɔ́ ku fɔ́ á gũɛ ajo akǎ si idɔ́ɛ bɛi taakuba.

Ana walii inaabo

³⁶ Inaabo walii gə mə í wa be à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azee ɲa. Abou í gbo ntə ntə. Í ce muau zakai adɔ meeje məkəe kù bei kù na kù wee, ³⁷ nɔ í buba jaad adɔ nkɔ nkɔ. Nsei abou í ne adɔ cine do mee, nɔ ci ya fita hai bantumai kpasɛi Ilaad. Dasə do idu fei, í ya maa cea Ilaad icei do anu kudɔ do kutə. ³⁸ Waati beɛbe ɲɲu mə í sekee si ɲa wa, wa saabu Ilaad, nɔ í ləsi idei amau ku sisia ine ɲa iyi à waa degbe ine iyi á na ku faaba inei Zeruzalemu ɲa fei.

³⁹ Waati iyi iyeò baai Jesu ɲa à tã mii ɲa iyi woodai Aɔ Lafɛe í ni a ceu fei, ɲɔi à nyi Nazareti ilu ɲɲa si ilei Galilee. ⁴⁰ Nɔ amau wa la, gbugbæ wa kɔɔsi nɔ í kɔɔ bisi. Nɔ didɔi Ilaad í weea.

Jesu í bɔ kpasɛi Ilaad si waati iyi í ne adɔ maateiji

⁴¹ Adɔ fei iyeò baai Jesu ɲa à ya bɔ jingau iku ku kuai Zeruzalemu. ⁴² Si waati iyi Jesu í ne adɔ maateiji ɲɔi à bɔ jingau si bei à ne dɔɔne. ⁴³ Iyi jingau í tã à waa ne, ɲɔi Jesu í gbe Zeruzalemu be, amma baæ ɲa a kù mà. ⁴⁴ A waa tamaa bei í wa si inɔ ɲɲai. Wee à nei zakai ajɔ akã, ɲɔi à dedee si inoi nyaanze ɲɲa ɲa do kpaasi ɲɲa ɲa. ⁴⁵ Amma a kù yoo, nɔ à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa dedee. ⁴⁶ Si ajɔ meetasia ɲɔi à yoo bantumai kpasɛi Ilaad. Wa buba si aninii woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa, wa gbo ide ɲɲa nɔ wa bee ɲa ide. ⁴⁷ Ine ɲa iyi à waa gbo idee fei à bitio bisie do si bei wa je ɲɲa ide. ⁴⁸ Iyi baæ ɲau à yoo be, ɲɔi aɲa mə à biti, nɔ iyeé í ni, amam, na mii í ce ì ce nwa beɛbe. Amu do baæ wee, à wasi ku dedee do inɔ ku fɔ nla nla. ⁴⁹ ɲɔi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa dedeem ɲa. I kù mà ɲa iyi wuai Baam nii n ne n ce? ⁵⁰ Amma ide iyi wa sɔ ɲau a kù gbo yaasee.

⁵¹ ɲɔi í too ɲa à ne Nazareti nɔ wa gbo ide ɲɲa. Wee iyeu wa mu ide ɲau ihɛ fei si idæ. ⁵² Jesu í lá wa koo nɔ bisie mə wa kɔɔsi nɔ wa dɔa Ilaad si hee do amanɛ ɲa fei.

3

Waazoi Zaa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Zaa 1:19-28)

¹ Iyi ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Tibee í ce adɔ maatu si bommae, waati beɛbe Ponsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, nɔ Herodu mə wa je ine ngbo si ilei Galilee, nɔ Filipu ifæu mə wa je ine ngbo si ilei Iture do Takoniti, nɔ Lisania mə wa je ine ngbo si ilei Abileni. ² Ani do Kaifu ɲa mə à waa je woo wee nlai Ilaad. Waati beɛbei Ilaad í sɔ Zaa amai Zakari ide si gɔɔba. ³ Nɔ Zaa í bɔ si ilu ɲa iyi à wa kəkoi idoi Zuudɛe fei wa waazo ɲɲa wa ni, i kpaasi idɔ ku ba Ilaad ku kpa ide i dulum du ɲe nɔ a dasi ɲe inyi. ⁴ Beɛbei ide iyi walii Ezai í kɔ si tiaeu í ce. Í ni, Imui ine gɔ wa dɔ anu si gɔɔba wa ni, I teese kpāai Lafɛe ku te ɲa.

⁵ Nɔ aa dɔ lɔma ɲau fei.

Nɔ geete do iri kuta fei á munga anu,

Nɔ kpāa ku ka ɲa fei aa te,

Kpāa iyi í sãmi fei á sla.

⁶ Ine fei á ye beí Ilaad wa faaba wa.

⁷ Zamaa nkɔ nkɔi wa koo bi Zaa ku dasi ɲa inyi. Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛ ine buu ɲa bei njo wukuku, yooi í sɔ ɲe í ni i saa idɔkɔi kiitii Ilaad iyi á na ku naau. ⁸ Na ɲɲu, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi ì kpaasi idɔ ɲa, nɔ í maɔ tamaa mà aa ba faaba ɲa si na iyi í jò ì ya maa ni inɛ ì je dimii Aburahamu ɲa. N wa n sɔ ɲe, Ilaad

á yáko ku so kuta ñau ihē ku ce ña dimii Aburhamu ña. ⁹ Wee dagba wa kā si jli tā mām a daò icuē. Na ññu, jli iyi kù waa so iso jiiida fei aa daa a dasi ina.

¹⁰ Ññi zamaau í beee wa ni, debei, beirei aa ka ce. ¹¹ Nò í je ñña í ni, ine iyi í ne íbò minji ku so akā ku mua kpaasie iyi kù ne, nò ine mò iyi í ne íje ku kpõò do kpaasie. ¹² Woo gba fiai lèmpoo gò ña mò à naa a dasi aña mò inyi, ññi à beee à ni, Mætu, beirei aa ka ce. ¹³ Ññi í s̄ ña í ni, í maà gba ku lò zaka bei à da ññe. ¹⁴ Ññi sooge gò ña mò à beee à ni, awa mò ni, beirei aa ka ce. Nò í s̄ ña í ni, í maà ya gba fiai ine gò do gbugbā ña, nò í maà ya má ine gò ide, nò í maà ya donda iyi à waa s̄ ññe.

¹⁵ Ine ñau à waa cò kpāi ine iyi Ilaaḍ í cicau nò à waa lasabu si idò ñña mà Zāa í je ine eu. ¹⁶ Nò Zāa í s̄ aña fei í ni, inyii amu ñ wa n dasi ñe, amma ine gò wa naa iyi í rem do gbugbā. N kù to n fū baa ikūi baatae. Ññui á da ññe si Hundi Ilaaḍ do ina. ¹⁷ Wa mu kaale ku fe bilee si awò, nò ku kpā bileu bii à kpkpoe, nò ku ko yoyòu ku dasi aka, sakou mò ku dasi ina iyi ci ya ku.

¹⁸ Do faaji nkpò gò ña mòi Zāa wa ceàò ine ña waazoi laabaau jiidau.

¹⁹ Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ífæ, í je aboe, ññi Zāa í gbagba sie na ideu do na daa laalò ña iyi í ce fei wo. ²⁰ Si antai laalò ña iyi Herodu wa ce, do ankāanyi í na í jò à mu Zāa à dasie piisò má.

Inyi ku dasii Jesu

(Cò Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Zāa í wasi ine nkpò nkpò ku dasi inyi si waati iyi a kù dasie piisò, ññi Jesu mò í naa bi tæ, nò í dasi Jesu mò inyi. Ññi Jesu wa ce kutò nò lelei Aḍ í c̄i, ²² nò Hundi Ilaaḍ do ina í de sie wa hai lele do ara gò bei ankasiidi. Nò à gbò ide ku fò gò wa hai lele í ni, awòu amam nii, ñ bie jiiida jiiida. Siei inò didòm fei í ya wa.

Balai Jesu ña

(Cò Matie 1:1-17)

²³ Jesu í to adò kuntaa í bei í sinti icæ. Ine ña à ya maa còoi bei amai Zozefu * . Balai Zozefu † ña wee ²⁴ Heli do Matati do Levi do Meliki do Zanai Zozefu, ²⁵ do Matatia do Amòsu do Naumu do Esili do Nagai, ²⁶ do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda, ²⁷ do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri, ²⁸ do Meliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Ee, ²⁹ do Zozue do Eliezee do Zorimu do Matati do Levi, ³⁰ do Simeḍ do Zuda do Zozefu do Zonamu do Eliakimu, ³¹ do Melea do Mena do Matata do Natāa do Davidi, ³² do Izai do Obedi do Boazi do Salumò do Nasò, ³³ do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Perezí do Zuda, ³⁴ do Zakabu do Izaaki do Aburhamu do Tera do Nakò, ³⁵ do Seruku do Ragau do Faleki do Ebee do Sala, ³⁶ do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lameki, ³⁷ do Matusala do Enòku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, ³⁸ do Enòsi do Seti do Adamu do Ilaaḍ.

4

Seetam í lèlè Jesu

(Cò Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jesu í kòò Hundi Ilaaḍ nò í baa hai idoi Zuudēe. Nò Hundeu í bòðe si ghabua. ² Nò Seetam í lèlèe be zakai ajò ciiji. Nò si ajòu be fei kù je nkāma. Iyi baai ññu í lò, ññi ari wa kpa. ³ Nò Seetam í s̄ ña í ni, bii awòu Amai Ilaaḍi do ntò, jò kutau

* **3:23** à ya maa còoi bei amai Zozefu Ntò ntò Zozefu kù totò s̄e do Maari í bei à bí Jesu. Ilaaḍi í je baac.

† **3:23** balai Zozefu Tengi ihē idei balai Maaríi à waa fò. Bii à ni balai Zozefu, na iyi añaò Maari à so ññe.

ihē ku kpòd pēe. ⁴ Nò Jesu í jεaa í ni, kukòì ideì Ilaađ í ni, amanε ci ya wεε na ije nηu akā.

⁵ Nò Seetam í bòde hee antai iri kuta gò, í nyisìe bommai andunya fei si iju kāmεε. ⁶ Nò í s̄ò í ni, ambòeì bomma ηau fei an muue nò an j̄ò í ne yiiko si ηa. Inε iyi ñ bi, lafēi an mua, si na iyi í j̄ò à nam nii. ⁷ Na nηu, bii ì naa ì gule si wajum, fei ndεε á je tεε. ⁸ Nò Jesu í jεaa í ni, kukòì ideì Ilaađ í ni, Ađ Lafēεi aa gulea, nò nηu akāi aa tào.

⁹ Nò Seetam í gbāa í bòde Zeruzalεmu nò í gūde hee si antai ile lelei kpasēi Ilaađ nò í s̄ò í ni, bii awou amai Ilaađì, fo í dinga ile, ¹⁰ domi kukòì ideì Ilaađ í ni, Ilaađ á na amalekaε ηa wooda na iriε a maa degbeε, ¹¹ nò a maa muε si awò ku ba í mađ ti i koose si kuta. ¹² Njoi Jesu í jεaa í ni, kukòì ideì Ilaađ í ni, mađ ti i sii Ađ Lafēεε. ¹³ Iyi Seetam í leleε si bisie ηau be fei í tã, ηjoi í j̄ò titã í ne hee waati mmu gò má.

Jesu í sinti icεε Galilee

(Cò Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Nò Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbugbāi Hundei Ilaađ, nò iriε í fangaa si ilεu fei. ¹⁵ Wa kò ηa si cioi ideì Ilaađ ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtòu nηa ηa, nò inε fei wa saabue.

À kòsi Jesu Nazareti be

(Cò Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)

¹⁶ Nò Jesu í bò Nazareti ilu bii í je amau. Njoi si ajoi kuslmi í bò ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtòu si bei í ne dònnεε. Njoi í dede ku cio tia. ¹⁷ Njoi à náa tia iyi Ezai waliuu í kò. Si bei wa fūu ηjoi í kã si kukò gò iyi wa ni,

¹⁸ Hundei Ađ Lafēε í wa sim.

Í cicaam n sisiaò ilu are ηa laabaau jiidau.

Í bεm n koo n s̄ò inεi piis̄ò ηa n ni aa j̄ò ηa a ne

Nò n s̄ò fεεju ηa n ni aa ye ilu má,

Nò n j̄ò inε ηa iyi inε ηa à waa taa gbugbā a ne ara nηa.

¹⁹ Nò n sisia inε ηa n ni awaatii didōi Lafēε í to wa.

²⁰ Njoi Jesu í ka tiauu má í sindoa woo ce icεu nò í buba. Njoi inε ηa iyi à tòtòu be fei à kāsie iju. ²¹ Njoi í sinti idee ku s̄ò ηa í ni, nnyii kukòì ideì Ilaađ iyi ì gbò nseiηa í kò.

²² Njoi ηjoi fei à waa jεaa sεeda jiidau, nò biti í mu ηa do ide didō iyi wa fita hai si gεleεu. À ni, kù je amai Zozεfuu mbε ya. ²³ Nò Jesu í s̄ò ηa í ni, kù ne sika aa kpaam m̄ondau ihē í ni ηjoi, awò lokotoro, faaba araε. Ce ilue ihē mii ηa iyi à gbò ì ce Kaperanumu fei. ²⁴ Amma an s̄ò ηe, waliu kāmā kù wεε iyi í ya ne bεεε si ilu nηu takεε. ²⁵ Í mà s̄aa s̄aa ηa iyi ari nla gò í ce si ilεu fei si waatii Elii waliu nlaui. Íj̄i kù rò si afei ad̄ mεeta do cukpa mεefa, ma irei. Waati bεεε inaabo jaad̄ nkpoì í wa si ilei Izireli. ²⁶ Do nηu fei, Ilaađ kù be Elii waliu nlaui bi kāmā nηa bii kù je bi j̄aađ gò í wa Sareputa si ilei Sidō * . ²⁷ Nò dintε nkpo m̄oi í wεε wo si ilei Izireli si waatii Elizee waliuu. Do nηu fei, kù j̄ò gògò nηa gò ku ba iri, bii kù je Naama inεi ilei Siriu.

²⁸ Iyi Jesu í fò bεεε í tã ηjoi idoi inε ηa iyi à wa ile bii à ya ce kutòtòu be fei í kò. ²⁹ Njoi à dede à leleε hai inò iluu à bòde hee si antai iri kuta si bii à ma ilu nηa ku ba a taleε wa ile. ³⁰ Amma í lò anini nηa be í nεε.

* **4:26** Sareputa si ilei Sidō Sareputa do Sidō fei irii ilu ηjoi, amma bii à waa fò ideì ilu ηa iyi à wa kòkòì Sidō, si ilei Sidōi à ya ni à wa.

Jesu í lele inei inǎkoi ine gǎ

(Cǎ Maaku 1:21-18)

³¹ Nǎ Jesu í bǎ Kaperanumu, ilui Galilee gǎ nǎ wa kǎ ine ŋa si cioi idei Ilaaǎ si aǎoi kusími. ³² Wa kǎ ŋa si cio do yiiko. Nŋui í jǎ ideu í tosi ŋa. ³³ Wee mǎkǎ gǎ í wa ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutǎtǎu be í ne inei inǎkǎ, ŋǎi í dǎ anu hee lele í ni, ³⁴ mii í wa si gǎmei awae ŋa awǎ Jesu inei Nazareti. Í naa ku kpa wai? Nǎ mà ine iyi í je. Awǎi í je ine kumá iyi Ilaaǎ í be wa. ³⁵ Nǎi Jesu í la sie í ni, coko, fita hai si mǎkǎu. Nǎi inei inǎkǎu í ta mǎkǎu ile si anini nŋa, nǎ í fita sie, kǎ mǎe. ³⁶ Nǎi aŋa fei à bití, à bee nŋe aŋa duusǎǎ à waa ni, ide dimi yoomai ihǎ. Mǎkǎu wee wa sǎ inei inǎkǎ ŋa ide do yiiko do gbugbǎ nǎ à waa fita. ³⁷ Nǎi irie í fangaa si ilekoi iluu fei.

Jesu í jǎ bǎǎ nkǎǎ í ba iri

(Cǎ Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Nǎi Jesu í fita hai ile bii à ya ce kutǎtǎu, nǎ í bǎ kpasǎi Simǎǎ. Wee iyei aboi Simǎǎu wa ce bǎǎi ara gbǎa ntǎ ntǎ. Nǎi à tǎǎe ku jǎ ku ba iri. ³⁹ Nǎi í kǎmba si abou í la si ara gbǎaau nǎ í nya. Nǎ abou í dede gbakǎ í yaae ŋa.

⁴⁰ Alei aǎo nŋu iyi inunu í lǎ, ŋǎi ine ŋa iyi ine nŋa ŋa à waa ce bǎǎ dimi ikǎ ikǎ fei à wasi ku naaǎ ŋa wa bi tǎe. Nǎ í lesi aŋa fei awǎ í jǎ à ba iri. ⁴¹ Inei inǎkǎ ŋa mǎ à fita hai si ine nkǎǎ, à dǎǎo anu à waa ni, awǎi í je Amai Ilaaǎ. Amma Jesu í la si ŋa nǎ wa ganji ŋa ide ku fǎ domi à mà iyi nŋuu ine iyi Ilaaǎ í cicai.

Jesu wa waazo ilei Zudee

(Cǎ Maaku 1:35-39)

⁴² Iyi iju í má nǎi Jesu í fita hai inǎ ilu í bǎ gbabua. Nǎi zamaa nkǎǎ nkǎǎ gǎ wa dede. Iyi à to bi tǎe ŋǎi à tǎǎe suuru ku maà ne ku jǎ aŋa. ⁴³ Amma í sǎ ŋa í ni, kǎ ne bei an ce iyi n kǎ waazo laabaau jiidai bommai Ilaaǎ si ilu mmu ŋa má, domi na nŋui à bǎm wa. ⁴⁴ Iyi í fǎ bǎe bǎe í tǎ nǎ í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutǎtǎ ŋa ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe mǎǎo sinte ŋa

(Cǎ Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ Aǎo nŋu gǎ Jesu wa leekǎ kǎkǎi tenku iyi à ya kpe Genesareti, nǎ zamaa nla gǎ wa mantǎe ku ba a gbǎ idei Ilaaǎ. ² Nǎ í ye akǎi inyi minji ití tenkuu be. Amma sǎǎkǎ ŋau à fita à waa wie taao ŋa ŋa. ³ Nǎ Jesu í lǎ inǎ akǎi inyi akǎ. Akǎi inyi iyi í lǎ siu ine nŋu ti Simǎǎi. Nǎ í kpe Simǎǎ í tǎǎe í ni ku na ku sekeǎǎ akǎu hai ití inyi keeke. Nǎi í buba si inǎi akǎu, wa kǎ zamaau si cio.

⁴ Iyi í fǎ idee í tǎ nǎ í sǎ Simǎǎ í ni, bǎǎ akǎu si bua, nǎ í le taao nŋe ŋa si inyi i mu cǎe ŋa. ⁵ Nǎi Simǎǎ í sǎǎ í ni, Mǎe tu, à ce ice do idǎ fei a kǎ mu ngǎǎ. Amma si bei awǎi í fǎ, an dasi taao ŋau inǎ inyi.

⁶ Nǎi à dasi taao ŋa ŋau inǎ inyi. Iyi à dasi ŋǎi à mu cǎe bututu hee taao ŋa ŋau à waa bi a ga. ⁷ Nǎ à kpe kpaasi nŋa ŋa iyi à wa si akǎ minjisiau do awǎ a naa a sobi ŋa. Iyi aŋa mǎ à naa nǎ akǎ minjiu fei í kǎ do cǎe hee wa bi ku mi.

⁸ Iyi Simǎǎ Piǎe í ye mii nǎu í ce bǎe bǎe ŋǎi í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafǎe, tekeke hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. ⁹ Í fǎ bǎe bǎe si na iyi í jǎ nǎo í muu, nŋu do kpaasi ŋau fei na cǎe nkǎǎ nkǎǎ iyi à muu. ¹⁰ Bǎe bǎe mǎi nǎo í mu kpaasi minjie ŋa, Zaaki do Zǎa amai Zebedee ŋau. Amma Jesu í sǎ Simǎǎ í ni, maà jǎ nǎo ku muǎ. Bǎe bǎe ine ŋa iyi aa toom ŋai aa ya maa dede. ¹¹ Nǎi à bǎǎ akǎi inyi ice nǎ à jǎ fei ndǎe à waa too Jesu.

Jesu í jò dintɛ gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Si anyii nɔɔ Jesu í wa si ilu gɔ bɛ, nɔ məkɔ gɔ í naa bi tɛɛ. Məkɔu wa ce bɔɔi dintɛ jiiida. Iyi í yɛ Jesu nɔi í naa í sɛɛbata si wajue í tɔɔɛ suuru í ni, Lafɛɛ, bii í bi, aa yɔkɔ í jò n ba iri n je inɛ iyi í má. ¹³ Nɔi Jesu í yɔ awɔɛ í luu nɔ í ni, n bi. Ba iri nɔ í je inɛ kumá. Bɛ gbaká bɔɔi dintɛu í nya. ¹⁴ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni ku maà sɔ inɛ káma ideu bɛ, amma koo nyisi arɛ bi woo weei Ilaaɔu. Nɔ í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu bei á nyisi inɛ nja iyi í je inɛ iyi í má bɛbɛi. ¹⁵ Do nɔɔ fei, iriɛ í fangaa wa kɔɔsi, nɔ zamaa nkɔɔ nkɔɔ í ya maa tɔtɔ bi tɛɛ ku ba a gbɔ ideɛ nɔ ku ba a ba iri si bɔɔ nja nja. ¹⁶ Amma Jesu í ya bɔ gbabuai nɔɔ aká koo ce kutɔɔ.

Jesu í jò wɛɛge gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajɔ nɔɔ gɔ Jesu wa kɔ inɛ nja si cio. Wee Farisi do woo kɔ inɛ nja si wooda gɔ nja à waa buba bɛ. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu nja iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. Nɔ inɛ nja à waa yɛ gbugbái Lafɛɛ Jesu waati iyi í jò bɔɔ nja à waa ba iriu. ¹⁸ Nɔi inɛ gɔ nja mɔ à naa bɛ à waa so wɛɛge gɔ wa si makɛɛ. Nɔ à waa dɛdɛ bei aa ce a lɔɔɛ ile a koo a jilɔɔ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kù ba do bii aa lɔɔɛ na irii zamaau, nɔi à koo à gù antai ileu, à luu nɔ à kitaɛɛ do makeɛu si aninii zamaau si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í yɛ naane nja nɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, məkɔɔyi, n kpa ideɛ dulum dɛɛ. ²¹ Woo kɔ inɛ nja si wooda do Farisi nja à wasi ku bee ara nja ide à waa ni, yooi inɛɛu ihɛ í je iyi wa bu Ilaaɔ. Yooi á yɔkɔ ku kpa ideɛ dulum dii inɛ gɔ bii kù je Ilaaɔ nɔɔ aká. ²² Amma Jesu í má lasabui idɔ nja, nɔi í bee nja í ni, na mii í jò í waa ce dimii lasabu bɛɛbɛ si idɔ nje nja. ²³ Yoomai í faala í re, inɛ ku sɔ inɛ gɔ ku ni n kpa ideɛ dulum dɛɛ, walako ku ni ku dede ku nɛ. ²⁴ Amma n bi í má nja iyi amu Amaí Amanɛ n ne gbugbá n kpa ideɛ dulum dii inɛ nja si andunya.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tá nɔi í sɔ wɛɛgeu í ni, dede í so makɛɛɛ i bɔ kpasɛ. ²⁵ Nɔi gbaká wɛɛgeu í dede si waju nja, í so makɛɛ iyi wa sù siu, nɔ wa nɛ kpasɛ wa saabuɔ Ilaaɔ. ²⁶ Nɔi nja fei à bití à waa saabu Ilaaɔ. Njo í bei wa mu nja à waa ni, à yɛ mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi

(Cɔ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii nɔɔ, Jesu í fita wa nɛ si inɔ ilu. Nɔ í yɛ woo gba fiaɛ lɛmpoo gɔ à ya kɔoo Levi, wa buba ile bi ku ce icɛɛ, nɔ Jesu í sɔɔ í ni, toom wa. ²⁸ Nɔi Levi í dede, í jò mii ndɛɛ fei í tooɛ.

²⁹ Si anyiɛ, í cea Jesu jingau nla gɔ si kpasɛɛ. Woo gba fiaɛ lɛmpoo bututu do inɛ gɔ nja mɔ à waa ba nja ku je. ³⁰ Wee Farisi gɔ nja à wa bɛ do Farisi mmu gɔ nja iyi à je woo kɔ inɛ nja si wooda nja. Anjai à waa gbagba si mɔcɔi Jesu nja à waa ni, na mii í ce í je í waa mɔ nja do woo gba fiaɛ lɛmpoo do inɛ laaɔ nja. ³¹ Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ nɔi í je nja í ni, ilu baani nja a kù nɛ bukaataɛ ilu iwɔ bii kù je bɔɔ nja. ³² Bɛɛbɛ mɔi n kù naa ku kpe inɛ dee dee nja, amma ilu dulum nja í n naa ku kpe a kpaasi idɔ nja.

Jesu wa fɔ ideɛ anu ku dɛ

(Cɔ Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Nɔi inɛ nja à bee Jesu má à ni, beirei í ce mɔcɔi Zāa woo dasi inyi do ti Farisi nja à ya dɛ anu a maa ceɔ kutɔɔ, nɔ wee mɔcɔɛ nja a ci ya dɛ anu. À ya maa jei nɔ a maa mɔ. ³⁴ Nɔi Jesu í bee nja í ni, aa yɔkɔ í jò kpaasii məkɔ titɔ nja à dɛ

anu si waati iyi mako titou í wa ino nja? ³⁵ Amma ajo wa naa iyi aa nya mako titou hai si ino nja. Waati beebi aa dí anu. ³⁶ Njoi í kpa nja monda go í ni, a ci ya ga ibo titó a soó ibo ngbo. Bii í ce beebi, í beje ibo titou mbe no jaee titou á weei iká kaa ce si ibo ngbou. ³⁷ Ine go ci ya no kú dasi véé titó iyi wa gba si bogo bata ngbo nja. Bii í ce beebi, vééu á jò bogo nja ku ga, vééu ku níká no bogo nja ku beje. ³⁸ Amma á ya dasi véé titó si bogo titó nja. ³⁹ No ine go kú wee iyi á mo véé nwo no ku bi véé titó má, domi á ni nwou í cea nju.

6

Jesu wa fo idei ajoi kusimi

(Cò Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajoi kusimi go Jesu wa too kooi ile go, njoí maccæ nja à wò amaaaje iyi à gbè si ileu à nunu ijue si awò à waa nje. ² Njoi Farisi go nja à bee nja à ni, na mii í jò ì waa ce mii iyi a kú ne kpáai ku ce si ajoi kusimi. ³ Njoi Jesu í bee nja í ni, i kú cio mii iyi Davidi í ce, nju do inee nja, si waati iyi ari wa kpa nja? ⁴ Í lo kpasèi Ilaaó no í so pèe iyi à jilea Ilaaó í je, nju do inee nja. Wee à ganji ine fei ku je pèeu be bii kú je woo weei Ilaaó nja anja aká. ⁵ No Jesu í sò nja má í ni, amu Amai Amane, amui ñ je ine ngboi ajoi kusimi.

Ine iyi awò akæ í ku

(Cò Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajoi kusimi mmu go, Jesu í lo ile bii Zuifu nja à ya ce kutotou no í wasi ku cea ine nja cioi idei Ilaaó. Wee mako go í wa be, awò njeé í ku í gbe. ⁷ Woo ko ine nja si wooda do Farisi nja à kási Jesu iju, à waa cò mà á jò ineu ku ba iri si ajoi kusimi. À waa cò domi à waa bi a ye taalei. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu nja, njoí í sò mako iyi awæ í kuu í ni, dede í leekí si anini nja be. No í dede í leekí. ⁹ No Jesu í ni, ñ wa n bee njei, si ajoi kusimi, í sfa amane ku ce jiida de mà laalo, ku faaba amane de, mà ku kpaa. ¹⁰ Njoi í cò anja fei í kaako nja, no í sò makou í ni, te awæ. Iyi í te awou njoí í baa dee dee. ¹¹ Njoi ido nja í kó, no à waa busi nje bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo be maateji nja

(Cò Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati beebi Jesu í koo í gú iri kuta go ku ce kutó. No idú fei í wasi ku ce kutó. ¹³ Iyi iju í má í totó maccæ nja no í cica amane maateji si ino nja, í sò nja woo be nja. ¹⁴ Iri nja wee, Simó iyi í sò Piee, do Anderee ifæ, do Zaaki do Zãa do Filipu do Baatelemi ¹⁵ do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simó inei igbei Zelotu *, ¹⁶ do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikarioti iyi á na ku zambæu.

Didó do ijuukpá

(Cò Matie 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Waati iyi Jesu í cica woo be maateji nja í tã njoí anjò nja à kita wa à waa leekí si ile ku munga anu go. Tengi bei maccò nkpæe nja à wa do zamaa nla go. Ine nja à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlae, do hai Tii do Sidó, ilu nja iyi à wa ikpa bi inyi dúdú. ¹⁸ À naa bi tæi ku ba a gbo idee no a ba iri si bõo nja. Ine nja iyi inei inooko nja à sinda iri nja à ba iri. ¹⁹ Njoi ine nja fei à waa de ku luu, domi gbugbã nla nla í ya fita sie no ku jò anja fei a ba iri.

²⁰ Njoi Jesu í cò maccæ nja í ni,

* **6:15** igbei Zelotu inei igbei Zelotu nja à waa jabu ku ba Zuifu nja a ne ara nja hai si awoi inei Romu nja.

Ilu ino dido nai inje ilu are na, domi injei i je inei bommai Ilaad na.

²¹ Ilu ino dido nai inje iyi ari wa kpa si nsei domi Ilaad a jò i yo na.

Ilu ino dido nai inje iyi i waa kpata si nsei, domi aa na i nyaanyi na.

²² Inje ilu ino dido nai bii ine na a ce ne, no a lele ne hai ino na, no a waa bu ne, no a waa so ne iri laalo na irii amu Ama Amane. ²³ Ajo nju, i jò ino nje ku do, i fo i dingaa do ino dido, domi riba iyi a jile nje lelei Aa i la. Ine nau be, beebi mai bala nja na a cea walii nau wo.

²⁴ Amma ino kufoi a je ti inje ilu fia na, domi i ba ino nje i tu ta na.

²⁵ Ino kufoi a je ti inje iyi i wa si ayo si nsei, domi ari a na ku kpa ne.

Ino kufoi a je ti inje iyi i waa nyaanyi si nsei, domi aa na i kpata i maa ca kpokpo na.

²⁶ Inje ilu ino kufoi nai bii ine fei wa saabu ne domi beebi bala nje na a cea walii ilu ibo nau wo.

I bi mbee nje na

(Co Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Amma inje iyi i sotli i waa gbo idem na, n wa n so nei, i ya bi mbee nje na, no ine na iyi a ce ne i ya ce nja jiiida na. ²⁸ I weea ine na iyi a waa ce ikpe ne, no i ya cea ine na iyi a waa ce nje laalo kutoo na. ²⁹ Bii ine go i sambalae, toa kekele akae ma. Ine iyi i gba ibo kumbooe, ma a ti i ko ku so danzigie ma. ³⁰ Bii ine go i tae mii go, muaa. Bii ine go i so mii ndee goi, ma a ti i beee ma. ³¹ Dimi iyi i bi ine na a ce nje, inje mo i ce nja dimi nju.

³² Bii ine na iyi a bi ne ana akai inje mo i bi na, saabu yoomai i ne na. Baa woo ce laalo na taka nja a ya bi kpaasi nja na. ³³ Bii ine na iyi a waa ce nje jiiida, anai inje mo i waa saa gbese, saabu yoomai i ne na. Baa woo ce laalo na taka nja a ya ce beebi. ³⁴ Bii i waa wea ine na ngogo na iyi i jò i waa tamaa aa na a sa nje, to, saabu yoomai i ne na. Baa woo ce laalo na taka nja a ya wea nje no a sa.

³⁵ Amma i bi mbee nje na, i ce nja jiiida na, i ya we nja i ma a ca kpaai ku sa na. Bii i waa ce beebi na, riba nje a la no aa je ama Ilaad na, nju iyi ku ne saa, domi nju takae wa nyisi amane gudulu na do amane laalo na didoe. ³⁶ I jò i ne araarei ine na bei Baa nje mo i ne.

Ma a kiiti kpaasi

(Co Matie 7:1-5)

³⁷ Jesu i so na ma i ni, i ma a ya kiiti ine na, no Ilaad mo kaa kiiti ne. I ma a ya ye taalei ine na no Ilaad mo kaa ye taale nje. I ya kpa ide i kurarai nje na no Ilaad mo a kpa ide i kurarai inje na. ³⁸ I ya mua nje na no Ilaad mo a mu nje. Si gaa nla nla i ce nje amua. A yagae ku kitigbae ku ko hee andee, no ku cuu nje si bogo. Nto nto gaa iyi i waa kpaasi na, nju i Ilaad mo a wa nje do.

³⁹ No i kpa nja manda go i ni, feeju a yoko ku mua feeju akpa? Bii feeju na a waa mua nje akpa ana minji fei a kaa dasi isa? ⁴⁰ Woo koko ice ci ya re ine ngboe. Amma ine fei, waati iyi i ma mii iyi ine ngboe i nyisie, nju mo i ya yei bei ine ngboe.

⁴¹ Na mii i ce i waa ye fofoe keeke iyi i wa si ijui kpaasi no i ku ye jli ite iyi i wa si titee. ⁴² Beirei aa ce i ni, kpaasi, jò n nyae fofo si ijue, no awo i ku waa ye jli ite iyi i wa si titee. Awo ilu muafitii, jò i tako i nya jli ite iyi i wa si ijuue titi ku ba i ye ilu saa saa, i bei i nya fofo iyi i wa si ijui kpaasi.

A ya ma jlii hai si isoe

(Co Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Njoi Jesu í s̄n̄ ña má í ni, j̄li jiida kaa so iso laal̄o. B̄eɛb̄e m̄oi j̄li laal̄o kaa so iso jiida. ⁴⁴ Nt̄o nt̄o j̄li fei hai si isoei à ya màa. A ci ya ka figi si agū, b̄eɛb̄e m̄oi a ci ya ka rez̄e si agū fufū, mà irei. ⁴⁵ Amane jiida í ya nya jiida wai hai si mii jiida iyi wa singa si id̄e. Amane laal̄o m̄o í ya nya laal̄o wai hai si mii laal̄o iyi wa singa si id̄e, domi mii iyi wa k̄s̄ si id̄oi amane, ññui gelee í ya f̄o.

Woo ma ile minji ḡo ña

(C̄o Matie 7:24-27)

⁴⁶ N̄o Jesu í s̄n̄ ña má í ni, na mii í ce í ya maa kpem Laf̄e, Laf̄e, n̄o í ci ya ceo ide iyi ñ s̄n̄ ñe ice ña. ⁴⁷ Ine iyi í naa bi tom fei n̄o wa gb̄o idem n̄o wa jirimaɛ, an nyisi ñe ine iyi laf̄e í j̄o. ⁴⁸ Í j̄o m̄ok̄o ḡo iyi wa ma ile. M̄ok̄ou í tu isa tit̄a í j̄l̄ hee í koo í k̄asi kuta í bei í nȳo icui ileu. Si anyie ñoi ijl̄ í na í r̄o n̄o ido í k̄s̄ wa nik̄a, wa c̄a ileu, amma k̄u ȳok̄o ku kekeɛ domi kumae í s̄la. ⁴⁹ Amma ine iyi í gb̄o idem n̄o k̄u waa jirimaɛ, í yei bei m̄ok̄o ḡo iyi í ma ile n̄o k̄u nȳo icue do kuta. N̄oi ido í na í k̄s̄ í nik̄a wa c̄a ileu n̄o gbak̄a í cuku í lege fei.

7

Jesu í j̄ò amaacei sooge ine ngbo ḡo í ba iri

(C̄o Matie 8:5-13)

¹ Iyi Jesu í s̄n̄ ña ideu fei í t̄a, ñoi í b̄o Kaperanumu. ² Wee ine ngboi sooge ḡo í wa b̄e. Soogeu í ñe amaaceɛ, n̄o í buui jiida jiida. Amaaceui wa ce b̄s̄o hee wa bi ku ku. ³ N̄oi soogeu í gb̄o baauí Jesu, n̄o í b̄e ine ngboi Zuifu ḡo ña bi t̄eɛ a koo a t̄oɛe ku na ku faaba amaacei ññu. ⁴ N̄oi ine ñau à koo. Iyi à to bi Jesu, ñoi à t̄oɛe suuru nt̄o nt̄o à ni m̄ok̄ou í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. N̄ñui í n̄o í ma nwa ile bii à ya ka ce kut̄ot̄oɛu b̄e.

⁶ N̄o aṅaò Jesu ña à dasi kp̄aa à waa ñe. Iyi à maai kpas̄e ñoi soogeu í b̄e kpas̄ie ḡo ña a koo a s̄o a ni, Laf̄e, soogeu ñe í ni í maà taabi araɛ, domi ññu k̄u to í l̄o wa kpas̄ei ññu. ⁷ Na ññui í ce m̄om í ȳoɛ iyi ññu k̄u to ññu ku naa bi t̄eɛ do araɛ. Amma í ni í f̄o ide ññu ak̄a wa, amaacei ññu á ba iri. ⁸ N̄o í ni baa ññu takai ññu, ideí ine ngboi ññu ñai ññu wa gb̄o, n̄o ññu ma í ñe sooge ña iyi wa gb̄a. Bii ññu í s̄n̄ ine ak̄a ññu í ni ku b̄o ih̄s̄, í ya kooi. Bii ññu í n̄o í kpe ine ḡo ñña í ya naai. N̄o bii ññu í s̄n̄ amaacei ññu ḡo ññu í ni ku ce iyi ih̄e í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gb̄o ideu í biti, n̄o í sinda í s̄n̄ zamaa iyi wa tooɛu í ni, ñ wa n̄ s̄n̄ ñe, baa si in̄oi ineí Izireli ña fei n̄ k̄u ye ine iyi í ȳok̄o í dasim naane nla nla bei ineɛu ih̄e. ¹⁰ Iyi Jesu í f̄o b̄eɛb̄e í t̄a ñoi ama abe ñau à nyi kpas̄e, n̄o à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í j̄l̄ amai jaað ḡo iyi í ku

¹¹ Si anyie ñoi Jesu í b̄o ilu ḡo iyi à ya kpe Nayini. M̄oc̄e ña do zamaa nla ḡo wa tooɛ. ¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaas̄u ḡo à waa b̄o ku suu. Ama awaas̄u ññu ak̄ai iyee í bí n̄o iyeu jaaði. Ineí in̄o ilu ñkp̄o ñkp̄oi wa too fitii abou. ¹³ Iyi Laf̄e í ye abou ñoi araare í muu, n̄o í s̄s̄o í ni, maà kpata. ¹⁴ N̄oi í sekeɛ si ña í lu kpakoi ikuu n̄o ine ña iyi à waa soou à leek̄i. N̄o Jesu í ni, aw̄o awaas̄u, ñ wa n̄ s̄s̄e, dede. ¹⁵ N̄o awaas̄u iyi í k̄úu í dede í buba wa f̄o ide. N̄o Jesu í sindoa iyee. ¹⁶ N̄oi n̄jo í mu aṅa fei, n̄o à saabu Ilaað à waa ni, walii ilu gbugb̄ai í naa si wa. N̄o à wa ni má, Ilaað í naa bi ine ña ku ba ku sobi ña.

¹⁷ N̄oi ideu í fangaa si ilei Zudee do si ileekoɛ ña fei.

Ine ña iyi Z̄aa woo dasi inyí í b̄e

(C̄o Matie 11:2-19)

18 Nɔi mɔcɔi Zāa ŋa à koo à baa ile piisɔɔ be à sisiaa mii ŋau be fei. Nɔ í kpe amanɛ minji si inɔ ŋɛ, 19 í be ŋa bi Lafɛɛ a beɛɛ a ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu gɔ. 20 Iyi à to wa bi Jesu, ŋɔi à sɔɔ à ni, Zāa woo dasi inyiu ì be wa ka naa ka beɛɛ ka ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ á na ku be wau? Mà ka degbe inɛ mmu gɔ.

21 Wee si waati nɔu bei, Jesu í jò bɔɔ nkɔɔ do kɔɔ ŋa à waa ba iri, nɔ wa lele inɛi inɔko ŋa hai si inɛ gɔ ŋa, nɔ í jò fɛɛju nkɔɔ í yɛ ilu má. 22 Nɔ í jɛa ama abe ŋau í ni, i koo i sisia Zāa mii iyi ì yɛ do iyi ì gbɔ ŋa. Fɛɛju ŋa à waa yɛ ilu, woo sukutɛ ŋa à waa nɛ dee dee, dinte ŋa à ba iri à jɛ inɛ kumá, dekl ŋa à waa gbɔ ide, iku ŋa à jɛ, nɔ à waa waazɔa ilu are ŋa laabaau jiidau. 23 Ilu inɔ didɔi inɛ iyi kaa nyidɔ anyi si naane ku dasie na irim.

24 Iyi ama abei Zāa ŋau à gbɔ bei Jesu í fɔ, ŋɔi à sinda à nɛ. Waati iyi à waa nɛ, ŋɔi Jesu í lɔsi ku sisia zamaau idei Zāa í ni, mii ì bɔ ku cɔ gbabuau ŋa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. 25 To, mii ì bɔ ku cɔ ŋa. Mà mɔko iyi wa dasi jaɛɛ jiidau? Aawo, inɛ ŋa iyi à waa dasi jaɛɛ fia nkɔɔ nɔ à wa si inɔi amani nla nla, aŋai à ya wa kabai ilaalu ŋa. 26 To, mii ì bɔ ku cɔ ŋa. Mà waliii ì bɔ ku cɔ ŋa. Oo, ntɔ ntɔ an sɔ ŋɛ, inɛɛu be í re baa walii. 27 Zāai kukɔi idei Ilaaɔ wa fāa tengi bii í ni, Ilaaɔ í ni,

Wee, ñ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseɛ kpāaɛ.

28 An sɔ ŋɛ, si inɔi inɛ ŋa iyi inaabo ŋa à bí fei, kāma ŋa kù wɛɛ iyi í re Zāa. Amma do nɔu fei, baa inɛ iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ í roo.

29 Nɔ Jesu í ni má, inɛ ŋa iyi à gbɔ idei Zāa fei hee do woo gba fiaɪ lempoo ŋa fei à jò Zāa í dasi ŋa inyi nɔ nɔu be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaaɔ í jɛ dee dee.

30 Amma Farisi ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa a kù jɛ Zāa ku dasi ŋa inyi. Bɛɛɛɛ mɔi à kɔsi mii iyi Ilaaɔ í dasi idɔ ku ce nɔu.

31 Nɔi Jesu í ni, yooi an wɔɔ inɛi nsei ŋau ihɛ. Yooi à jɔ. 32 À jɔ amu ŋa iyi à waa buba bantuma, à sɔ nɛɛ à waa ni, à fā nɛɛ yee nɔ i kù jojo ŋa, nɔ à kɔ nɛɛ irii iku ŋa nɔ i kù kpata ŋa. 33 Ñ ni bɛɛɛɛ si na iyi í jò waati iyi Zāa woo dasi inyi í naa, í ya dɪ anu, ci ya mɔ vɛɛ, nɔ ì ni ì nɛ inɛi inɔko ŋa. 34 Nɔ iyi amu Amaɪ Amaɪ nɔ naa, ñ ya n jɛ nɔ n maa n mɔ, nɔ ì ni ŋa ñ bi ije nɔ ñ jɛ woo mɔ atɛ nɔ ñ jɛ kpaasii woo gba fiaɪ lempoo ŋa do ilu dulum ŋa. 35 Do nɔu fei, à yɛ iyi bisii Ilaaɔ í jɛ dee dee na icɛ ŋa iyi wa ce.

Jesu wa jɛ kpasɛi Farisi gɔ

36 Farisi gɔ í kpe Jesu ku jɛ bi tɛɛ aɔ nɔu gɔ. Nɔ Jesu í lɔ ileɛ í buba wa jɛ.

37 Wee, abo à ta icu gɔ í wa si iluu be. Iyi í gbɔ à ni Jesu wa jɛ kpasɛi Farisiu, ŋɔi í naaɔ tulare wa si ama caka ku sɪa gɔ iyi à ce do abatii. 38 Abou í naa í wai do anyi Jesu bi isɛɛ ŋa. Wa kpata nɔ cikāajue ŋa wa tontoo si isɛɛ hee í cɔɔ, nɔ wa gbāa do ntoɪ iriɛ ŋa, wa cɔɔcɔɔɛ, í fā sɪɛ tulareu. 39 Farisi iyi í kpe Jesu ku jɛu, iyi í yɔɔ, ŋɔi í fɔ si idɔɛ í ni, mɔkɔu ihɛ, bii waliii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ihɛ domi woo ta icui. 40 Nɔ Jesu í ni, Simɔɔ, ñ nɛ ide gɔ iyi an sɔɛ. Nɔ í ni, fɔ, Mɛɛtu.

41 Nɔi Jesu í ni, mɔkɔ gɔ í wɛɛ iyi amanɛ minji wa mu gbeseɛ. Inɛ akā wa mu kpekele cɪɔ miu, inɛ akā mɔ ciitaa. 42 Nɔ wee a kù nɛ mii iyi aa sāaɔ, nɔ í cea aɔ minji fei suuru. To, si aɔa minjiu, yoo nɔai á bi mɔkɔu ku re. 43 Nɔ Simɔɔ í jɛaa í ni, ñ tamaa inɛ iyi gbeseɛ í reui. Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, ntɔi ì fɔ.

44 Iyi í ni bɛɛɛɛ í tā, ŋɔi í sinda si inaabou nɔ í sɔ Simɔɔ í ni, ì yɛ abou ihɛ? Iyi ñ lɔ wa kpasɛɛ í kù muum inyi n wɪɛ kutɛm, amma abou ihɛ í cɔ kutɛm do cikāajue ŋa, nɔ í gbāa do ntoɪ iriɛ ŋa. 45 I kù cem fɔɔ do kucɔɔcɔɔ amma abou ihɛ, hai waati iyi ñ lɔ wa, kù jò kutɛm ku cɔɔcɔɔ. 46 Nɔ í kù josi irim ikpo, amma

about ihē, í fāsi isem tulare. ⁴⁷ Na ŋɔi í jò ñ wa n sɔɛ kubi nlai about ihē wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í kpa ideí dulum deɛ, baa do iyi í kpɔ fei. Amma inɛ iyi à cea suuru keeke, kubie mɔ keekei. ⁴⁸ Ŋɔi í sɔ about í ni, à kpa ideí dulum deɛ. ⁴⁹ Inɛ ŋa iyi à waa je aŋaɔ ŋau, à bee nje ide à waa ni, dimii amanɛ yoomai ihē iyi á yɔkɔ ku kpa ideí dulum dii amanɛ ŋa. ⁵⁰ Nɔ Jesu í sɔ about í ni, naanɛɛi í faabaɛ. Koo ne do laakai ku sũ.

8

Inaabo ŋa iyi à waa too Jesu

¹ Si anyii ŋju, Jesu í dabii dabii si wangaa ŋa do si ilɛko ŋa, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́. Nɔ mɔcɔ maateiji ŋau à suu ² do inaabo nkɔɔ go ŋa. Si inoi inaabo ŋau, gɔgɔ ŋa à waa ce bɔɔ wo, gɔgɔ ŋa mɔ à nɛ inɛi inɔko ŋa wo, nɔ Jesu í jò aŋa fei à ba iri. Inaabo ŋau wee. Maari iyi à ya kpe inɛi Madala, ŋjui Jesu í lelea inɛi inɔko mɛɛje ŋau, ³ do Zoana aboi Cuza, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkɔɔ go ŋa ma. Abo ŋau à waa sobi ŋa do amani nŋa.

Mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Hai ilu fei inɛ ŋa à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tɔtɔ ŋɔi í kpa nŋa mɔnda.

⁵ Si mɔndau í ni, mɔkɔ go í fita wa fã dimi. Si bei wa fã dimiu, ŋɔi gɔgɔ ŋa à cuku si kpãa, nɔ inɛ ŋa à nè si nɔ yei ŋa à jɔɔ. ⁶ Nɔ gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta. Iyi í fita gbakã, í gbɛi, domi mandi kù wa si. ⁷ Gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si inɔ agũ ŋa. Ŋɔi agũ ŋau do dimi jiidau à fita ajɔ, ŋɔi agũ ŋau à dede à la à bii dimi jiidau. ⁸ Gɔgɔ ŋa mɔ à cuku si ilɛ jiidu, nɔ à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fɔ beɛɛɛ í tã, nɔ í la hee lele í ni, inɛ iyi í nɛ itl iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Mii í jò Jesu í ya maa kpa mɔnda

(Cɔ Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

⁹ Nɔ mɔcɛ ŋa à beɛɛ yaasei mɔndau. ¹⁰ Ŋɔi í je nŋa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ñ mà asiii bommaɛ, amma inɛ ŋa iyi à gbɛ à waa sɔ ŋai do mɔnda ŋa ku ba

Baa bii à waa cɔ a maà yɔɔ.

Nɔ bii à waa gbɔ a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei mɔndai woo gbɛ

(Cɔ Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

¹¹ Yaasei mɔndau wee. Dimiu, ideí Ilaaɔ́i. ¹² Inɛ go ŋa à yei bei kpãa tengi bii dimiu í cuku. Aŋai à gbɔ ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idɔ nŋa ku ba a maà dasi naanɛ a ba faaba. ¹³ Inɛ go ŋa mɔ à yei bei ilɛ kuta. Aŋai à gbɔ ideu nɔ à gbaa do inɔ didɔ. Amma a kù jò kù ce icã si idɔ nŋa. Naanɛ ku dasi nŋa í kpe keeke amma iyi wahala í naa, à nyiɔ anyi. ¹⁴ Inɛ go ŋa mɔ à yei bei inya iyi í nɛ agũ ŋau. Aŋai à gbɔ ideu, amma si bei à waa nɛ, inɔ ku fɔ do amani do didi andunya ŋai à bii ideu à kpaa, nɔ iso nŋa ŋa kù jla. ¹⁵ Inɛ go ŋa mɔ à yei bei ilɛ jiidau. Aŋai à gbɔ ideu nɔ à jilɔɔ si idɔ jiidu hai nɛ muafiti, nɔ à waa temua hee wa so iso.

Mɔndai fitila

(Cɔ Maaku 4:21-25)

¹⁶ Ŋɔi Jesu í sɔ ŋa ma í ni, inɛ go ci ya ma fitila ku biiɛ do caka, walakɔ ku dasi abɛ daai. Amma à ya kɔaɛi lele ku ba inɛ ŋa iyi à waa lɔ wa fei a ye inya kumá. ¹⁷ Si beɛɛɛ mii iyi wa manji fei á boli, nɔ mii iyi à ce si asii fei á na ku fita gbugbãa.

¹⁸ Na n̄ɲu, i ce laakai ɲa do yaase bei ì waa gbòð ide ɲa, domi in̄e iyi í n̄e, n̄ɲui à ya k̄òò si. In̄e m̄o iyi kù n̄e, andi iyi wa tamaa siu má à ya gbaai.

Iyei Jesu do ifɔe ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Iyei Jesu do ifɔe ɲa à naa bi t̄e, amma a kù ba a kù to sīe na zamaau. ²⁰ Nò in̄e ɲa à s̄ò à ni, iyee do ifɔe ɲa à waa leek̄i waduude à waa bi ku ye. ²¹ Amma í je n̄ɲa í ni, in̄e ɲa iyi à waa gbò idei Ilaās n̄ò à waa jirimae, aɲai à je iyem walako ifom ɲa.

Jesu í leek̄i fufu si tenku

(Cɔ Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Aɲo n̄ɲu gɔ Jesu í lɔ akoi in̄yi n̄ɲu do m̄oc̄e ɲa, n̄ò í s̄ò ɲa í ni, ka kua tenkuu ka b̄ò ice ikpa ih̄s. Nò à n̄e. ²³ Si bei à waa n̄eu, Jesu í s̄í n̄joo. N̄oi fufu nla gɔ í dede si tenkuu, n̄ò in̄yi wa k̄ò ak̄ou. À wa si mbirisi. ²⁴ N̄oi à sekēe si Jesu à j̄uu à ni, M̄eetu, M̄eetu, à waa b̄ò nfe ku ce.

N̄oi Jesu í j̄l n̄ò í la si fufuu do kuc̄ai in̄yiu. Nò à d̄è à coko s̄òm s̄òm. ²⁵ Nò í bee m̄oc̄e ɲa í ni, hee iwoi naane iyi ì dasim í wa.

Nò n̄jo í mu ɲa à bit̄i, à bee n̄je à waa ni, dimii aman̄e yoomai ih̄e, iyi wa ba fufu do in̄yi ide ku f̄o n̄ò à waa gbò idēe.

Jesu í j̄ò in̄e gɔ iyi í n̄e in̄ei in̄òoko í ba iri

(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)

²⁶ Nò Jesu do m̄oc̄e ɲau à to ice ikpa ih̄s, si ilei in̄ei Zerazee ɲa iyi í wa do wajui ilei Galilee. ²⁷⁻²⁹ N̄oi à fita hai in̄oi akoi in̄yiu. Iyi à kita ile n̄oi Jesu í ye m̄òk̄o gɔ wa naa ku k̄òo. M̄òk̄ou in̄ei ilu bei. Wee í bei í n̄e in̄ei in̄òoko ɲa. Waati k̄ama fei à ya maa dede sīi. N̄oi in̄e ɲa à ya d̄uu do sesēe n̄ò à d̄l is̄ēu do is̄ò ku ba a n̄ò. Amma í ya da kud̄i ɲau fei n̄ò in̄ei in̄òoko ɲau à b̄òðe hee si ḡabua ɲa. Hai kukpe baš̄li í ya maa wēe, ci ya buba k̄pas̄e. Bi ku si iku ɲai í ya wa.

Iyi m̄òk̄ou í ye Jesu ɲoi í koo í cuku si wajūe í d̄s̄ anu hee lele wa ni, m̄ii í wa anin̄ii awae, Jesu aw̄o Am̄ai Ilaās. Ilaās í re fei n̄ò n̄ wa n̄ t̄òei, maà wahalam. Wa d̄s̄ bēebei si na iyi í j̄ò Jesu í ni in̄ei in̄òoko ɲau a fita sīe. ³⁰ Nò Jesu í bēe í ni, irei irie. Nò í j̄eaa í ni, Zamaa. Í ni bēebei si na iyi í j̄ò in̄ei in̄òoko n̄k̄p̄o n̄k̄p̄oi í n̄e. ³¹ Nò in̄ei in̄òoko ɲau à waa t̄ò Jesu suuru nt̄ò nt̄ò ku maà dasi aɲa si isa nla hai n̄e k̄òou.

³² Wee, kuus̄ò gaa nla gɔ ɲa à wa be à waa je si iri kuta gɔ. Nò in̄ei in̄òoko ɲau à t̄ò Jesu ku j̄ò aɲa a koo a mu kuus̄ò ɲau ku ba aɲa a maa wa be. Nò í ȳòda n̄ɲa. ³³ Nò in̄ei in̄òoko ɲau à fita hai si m̄òk̄ou, à koo à mu kuus̄ò ɲau. Nò kuus̄ò gaa ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku n̄ò in̄yiu í je ɲa.

³⁴ N̄oi woo degbe kuus̄ò ɲau à ye m̄ii iyi í ce, n̄ò à sa à koo à waa sisi laabaau īdeu si ilu n̄lau do si ilēeko ɲa. ³⁵ Nò in̄e ɲa à fita à b̄ò ku c̄o m̄ii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲoi à ye m̄òk̄o iyi in̄ei in̄òoko ɲa à fita sīeu. M̄òk̄ou í ba si laakāe má, n̄ò wa buba k̄akoi Jesu í dasi j̄ine ɲa. N̄oi n̄jo í mu ɲa. ³⁶ In̄e ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisi in̄e ɲa bei in̄ēu í ce í ba iri. ³⁷ N̄oi in̄ei ilei Zerazee ɲa fei à t̄ò Jesu suuru à ni ku n̄e hai be, domi n̄jo í mu ɲa nt̄ò nt̄ò. Nò Jesu í lɔ akoi in̄yiu wa bi ku n̄e. ³⁸ N̄oi m̄òk̄o iyi in̄ei in̄òoko ɲa à fita sīeu wa t̄ò Jesu ku j̄ò n̄ɲu ku tōe. Amma Jesu í ni ku sinda ku ³⁹ nyi idēe, koo sisi m̄ii iyi Ilaās í ceāa fei. Nò in̄ēu í n̄e í koo í wasi ku sisi m̄ii iyi Jesu í ceāa n̄ɲu fei si iluu fei.

Ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu ib̄oi Jesu

(Cɔ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilei Zerazee nɔ zamaa í wasi ku coo fɔɔ, domi aŋa fei à waa degbeeí. ⁴¹ Nɔi inɛ ɔɔ í naa bi tɛɛ. Lafɛɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔi. Iyi í yɛ Jesu, ŋɔi í sɛɛbata si wajue nɔ í tɔɔɛ ku naa kpasɛi nɔ. ⁴² Wa tɔɔ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jò ama inaabo akā lege legee iyi í nɛ adɔ maateji, wa bi ku ku. Nɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantee. ⁴³ Wee abo ɔɔ mɔ í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateji. Nɔ í je fiaɛ fei bi lokotoro ŋa, nɔ kama nɔa kù yɔkò kù faabaɛ. ⁴⁴ Nɔi í sekɛɛ si Jesu do anyi í koo í lu itli ibɔɛ. Be gbakā bɔɔu í tā. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ni, yooi í lum. Nɔi aŋa fei à waa jã, ŋɔi Píɛɛ í ni, Mɛɛtu, zamaaui í kaakoɛ wa mantee. ⁴⁶ Amma Jesu í ni, n̄ mà iyi inɛ ɔɔ í lum kam kam si na iyi í jò gbugbām í ce icɛ. ⁴⁷ Iyi abou í yɛ iyi Jesu í mà iyi inɛ ɔɔ í luu, ŋɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ si wajui zamaaui mii iyi í ce í jò nɔu í lu Jesu, do bei nɔu í ba iri anu akā. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛi í faabaɛ, koo nɛ do laakai ku sù.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ ideu ŋɔi inɛ ɔɔ í naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou í sɔɔ í ni, ama inaaboɛu kù wɛɛ, maà bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jò zigie ku da, awɔ de dasi naanɛ, á ba iri. ⁵¹⁻⁵³ Nɔi à dasi kpāa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ be, í ba wee, inɛ fei í wasi ku kpata à waa cā kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ni, í maà kpata ŋa, kù ku, wa sɔ njooi. Nɔi à waa yaakoɛ domi à mà iyi í kui. Nɔi Jesu kù je inɛ ɔɔ ku lo kpasɛu do nɔu ajɔ bii kù je Píɛɛ do Zāa do Zaaki do iyeð baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou ŋɔi í mu awɔɛ nɔ í fɔ ide hee lele í ni, ama mudɛɛ, dede. ⁵⁵ Nɔ hundee í baa má, nɔ í dede tengi be gbakā. Nɔ Jesu í sɔ ŋa í ni a na amau ije. ⁵⁶ Nɔ nyaanzeɛ ŋau à bitɔ ntɔ ntɔ, amma Jesu í sɔ ŋa í ni a maà sɔ inɛ ɔɔ mii iyi í ce.

9

Jesu í be mɔcɔ maateji ŋau

(Cɔ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateji ŋau í tɔtɔɔ ŋa í mu nɔa gbugbã do yiiko a leleò inɛi inɔkko ŋa fei nɔ a jò bɔɔ ŋa a ba iri. ² Nɔi í be ŋa a koo a waazo ideí bommai Ilaaɔ nɔ a jò bɔɔ ŋa a ba iri. ³ Nɔ í sɔ ŋa í ni, í maà so nkāma si isɛɛnɛ nɔɛu, baa golo hee má je bɔɔɔ, wala ije, wala fia, nɔ í maà so baa ibɔ minjisia. ⁴ Kpasɛ bii í sɔ ŋa, í ya wa be hee í koo í fita hai ilu be ŋa. ⁵ Ilu bii à kɔ ku gba ŋɛ, í fita hai ilu be ŋa nɔ í gbugbã ŋa irurui baata nɔɛ ŋa ku je nɔa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ŋa. ⁶ Mɔcɔ ŋau à dede à dabii si ilɛko ŋau, à waa sisiò laabaau jiidau nɔ à wasi ku jò bɔɔ ŋa à waa ba iri bii fei.

Laakai Herodu í dede

(Cɔ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Wee Herodu ilu ilɛu, í gbɔ mii iyi Jesu wa ce fei, nɔ laakaie í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jò inɛ ɔɔ ŋa à waa ni Zāai í jl hai si bale, ⁸ inɛ ɔɔ ŋa mɔ à ni Elii walii nlatu í naa má, nɔ inɛ ɔɔ ŋa mɔ à ni inɛ akāi waliiii tako ŋau í jl hai si bale má. ⁹ Nɔ Herodu í ni, n̄ jò à bu irii Zāa. Debei, inɛ ihɛ iyi n̄ ya maa n gbɔ baaue iyi wa ce dimii mii ŋau be, yooi. Nɔi wa de ku yɔɔ.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)

(Cɔ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zāa 6:1-14)

¹⁰ Nɔ mɔcɔ maateji ŋa iyi Jesu í tako í be ŋau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ŋa iyi aŋa à ce fei. Nɔ Jesu í gbã ŋa ikā í bɔɔ ŋa ikpa kɔkɔi ilu ɔɔ iyi à ya kpe Besaida.

11 Nɔi ine ɲa à gbɔ ikpa bii à wa nɔ zamaa nkpɔ go í hãmeɛ ɲa be. Nɔ Jesu í gba ɲa wa sɔ ɲa ideí bommai Ilaaɔ, nɔ í jò ine ɲa iyi a kù waa ne baani à ba iri.

12 Iyi inunu wa lɔ ɲoi woo be maateeji ɲau à sekee sie à sɔɔ à ni, jò ine ɲau à ne inɔ ilu walakɔ ilɛko ɲa à de bii aa sù do mii iyi aa je, domi si gbabuai à wa ihɛ. 13 Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲe í na ɲa ije a je meɛ. Amma à ni, pɛɛ iyi à ne kù re ara miu do cɛɛ minji. Mà ì bi awa taka nwa kaa ra ije iyi ine fei á jei. 14 Wee si inɔi ine ɲau inɛmɔkɔ ɲa à to zakai amane dubu miu (5.000). Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni, i jò à buba wua ikā ikā amane ciitaa ciitaa. 15 Nɔ à ce beɛbe à jò aɲa fei à buba. 16 Nɔi Jesu í so pɛɛ miu do cɛɛ minjiu nɔ í wu iju lele í saabu Ilaaɔ nɔ í bububuɛ í na mɔcɔɛ ɲau a kpɛa zamaau. 17 Nɔ aɲa fei à je à yo. Nɔ à ko iyi à je í gbeu, nɔ í kɔ kɔlɔ maateeji.

Piɛ í ni Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica
(Cɔ Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)

18 Ajɔ nɲu go Jesu do mɔcɔɛ ɲa à nya ara ɲa ikā nɔ wa ce kutɔɔ. Nɔ í bee ɲa í ni, yooi ine ɲa à ya ni ñ je. 19 Nɔ à jɛaa à ni, ine go ɲa à ya ni awɔu Zāa woo dasi inyii. Inɛ go ɲa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlaí takoui. Inɛ go ɲa mɔ à ya ni awɔu ine akāi waliii tako ɲau í jì wa hai si bale. 20 Nɔi í bee ɲa í ni, inɛ mɔ ni, yooi í ni ñ je ɲa. Nɔi Piɛ í ni, awoi í je ine iyi Ilaaɔ í cica.

Jesu wa fɔ ideí ikue do kujɛ
(Cɔ Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)

21 Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔ ɲau do kugaabu í ni a maà na a sɔ ine go. 22 Í sɔ ɲa má í ni, amu Amai Amane, kù ne bei á ce iyi n kù ye ijuukpá ntɔ ntɔ. Inɛ ngbo ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa aa kɔsim a kpam, amma an jì hai si bale si ajɔ mɛɛtasia. 23 Nɔ í sɔ aɲa fei í ni, ine iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nɔ ku so jìi ku gaauɛ ku toom wa. 24 Nɔ ine iyi wa bi ku ba kuwɛɛɛ do idɔɔbie kaa baa. Amma ine iyi í nɔ kuwɛɛɛ na irim, lafɛi á baa do ntɔ. 25 Aranfaani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei, nɔ í kua kuwɛɛɛ. 26 Nɔ í ni má, ine iyi wa ce anyɔi amu Amai Amane, walakɔ wa ce anyɔi idem, amu mɔ an ce anyɔi lafɛɛ waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekaɛ ɲa ajɔ. 27 Ntɔ ntɔ, ine ɲa iyi à wa ihɛ si nsei, goɔgo ɲa ɲa aa ye bommai Ilaaɔ wa naa a bei a ku.

Arai Jesu í daana
(Cɔ Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)

28 Iyi Jesu í fɔ ideu í tã, iyi í ce zakai ajɔ mɛɛjɔ ɲoi í kpe Piɛɛ do Zāa do Zaaki à koo à gũ antai iri kuta nla go ku ba ku ce kutɔɔ. 29 Iyi wa ce kutɔɔ ɲoi wajue í kpaasi dimi ikā, nɔ jaɛɛ í fúuta pai pai. 30-31 Nɔi gbakā Moizi do Elii à faata wa do amboe à waa baa ide ku fɔ. À waa fɔ ideí ikue iyi á kú Zeruzalemu ku jòɔ andunyau ihɛ. 32 Wee Piɛɛ do kpaasie ɲa à waa siiko ntɔ ntɔ, amma iyi iju ɲa í má à ye amboei Jesu nɔ à ye amane minji ɲa iyi à waa leelkí bi tɛɛu. 33 Waati iyi ine ɲau à waa jò Jesu, Piɛɛ í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, á sɛa ka maa wa ihɛ. Jò ka ce ilei aco mɛɛta, akā titeɛ, akā mɔ ti Moizi, akā mɔ ti Elii. Í ni beɛbei si na iyi í jò kù mà mii iyi wa fɔ.

34 Si bei wa fɔ ideu, bukɔɔ í naa í bii ɲa. Iyi mɔcɔ ɲau à ye bukɔɔu wa bii ɲa ɲoi njo í mu ɲa. 35 Nɔ à gbɔ ide ku fɔ go hai si bukɔɔu í ni, ine ihɛi í je Amam. Nɲui ñ cica. I ya gbɔ ideɛ ɲa. 36 Si anyii ide ku fɔu, Jesu nɲu akāi à ye be. Nɔi si waatiu be mɔcɔ ɲau a coko a kù sɔ ine kãma mii iyi à ye.

Jesu í faaba ama gó iyi í ne inei inǎoko

(Cǎ Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kumáe iyi à kita wa hai antai iri kutau, zamaa nla gó í naa í ko Jesu. ³⁸ Nǎi si inǎi zamaau mǎkǎ gó í dǎ anu hee lele í ni, Mǎetu, cǎ ama inemǎkǎ akǎu ihǎi ñ ne. Ñ wa n tǎe i faabae ³⁹ domi inei inǎoko gó í ya dede siei. Nǎ waati iyi í dede fei, anu akǎ amau í ya dǎ anui. Nǎ inei inǎokou í ya gbugbǎe jiida, nǎ amau í ya maa ce antǎ foko ku maa mee arae, nǎ kufitae í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ tǎo mǎcǎe ña a lelea, amma à mǎngǎ. ⁴¹ Nǎi Jesu í ni, inǎ inǎe laalo hai dasi naane ña, hee waati yoomai an wa inǎ nǎe. Mǎ hee waati yoomai an maa temuad ñe. Nǎi í sǎ mǎkǎu í ni, naad amaeu wa ihǎ. ⁴² Nǎ wa naae wa. Iyi í tǎe wa kǎkǎi Jesu ñǎi inei inǎokou í kekee ile í gbugbǎe jiida. Amma Jesu í fǎ si inei inǎokou ide do gbugbǎ ñǎi í fita nǎ amau í ba iri. Nǎ Jesu í sindoa baee. ⁴³ Inǎe ña iyi à wa be fei à bití do bei gbugbǎi Ilaad í la í to.

Jesu í nyi wa fǎ ideí ikuǎ do kujǎe má

(Cǎ Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei anǎ fei à weǎ bitíu bebe do mii iyi Jesu wa ce fei, ñǎi Jesu í sǎ mǎcǎe ña í ni, ⁴⁴ inǎe, i de ití í gbo ide iyi ñ wa n sǎ ñeu ihǎ sǎa sǎa ña. Aa mu amu Amai Amane a daa inǎe ña si awǎ. ⁴⁵ Amma mǎcǎe ñau a kǎ gbo yaasei ideu, domi ideu kǎ má ñǎa titǎ, ñǎui í jǎ a kǎ gbo yaasee. Nǎ wee à waa ce ñǎoi yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je inǎe ngbo

(Cǎ Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Ajǎ ñǎu gó mǎcǎe ñau à waa ce kǎkǎo ku ba a mà inǎe iyi í re si inǎ ñǎa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui idǎ ñǎa, ñǎi í so ama keeke gó í leekǎe kǎkǎe, ⁴⁸ nǎ í sǎ ña í ni, inǎe iyi í gba amau ihǎ na irim, amu takam nii í gba. Inǎe mǎ iyi í nǎ í gbam, inǎe iyi í bem wai í gba. Inǎe iyi í kere í re si inǎ ñǎe, ñǎui í re inǎe fei.

Inǎe iyi kǎ je mbǎe ñǎe inǎe ñǎei

(Cǎ Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Nǎi Zǎa í ni, Mǎetu, à ye inǎe gó í ya maa lele inei inǎoko ña do iriǎe, nǎ à ganjie, domi kǎ wa inǎ nwa, kǎ waa tooe. ⁵⁰ Nǎi Jesu í sǎo í ni, i maà ganjia ña, domi inǎe iyi kǎ je mbǎe ñǎe, inǎe ñǎei.

Inǎe ña à kǎ ku gba Jesu si ilui Samari gó

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á jǎ andunya ku nyi lele má, ñǎi í dasi idǎ mam mam ñǎu ku bǎ Zeruzalem. ⁵² Nǎ í be inǎe gó ña a cuaa ku ba a koo a ceaa sǎolui bi ku sǎ. Nǎi inǎe ña iyi í be ñau à to ilui Samari gó, ⁵³ amma inǎe ilu be ña a kǎ je ku gbaa si na iyi í jǎ Zeruzalemuui wa bǎ. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Zǎa à gbo beebe, ñǎi à beee à ni, Lafǎe, í bi ka jǎ ina ku kita si ña wa hai lele ku kpa ña? ⁵⁵ Amma Jesu í sinda í la si ña do gbugbǎ. [Í ni, i kǎ mà iyi í waa fǎ ña mǎm. ⁵⁶ Amu Amai Amane n kǎ naa ku kpa amanǎe ña, bii kǎ je n faaba ña.]

Nǎ à bǎ ilu mmu gó má.

Inǎe ña iyi à bi Jesu ku too

(Cǎ Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si bei à waa ñe ñǎi inǎe gó í naa í sǎ Jesu í ni, an tooe bii í waa bǎ fei. ⁵⁸ Nǎi Jesu í sǎo í ni, inǎ ña à ñe kolo ña, nǎ baa yei ña mǎ à ñe bi ku sǎ. Amma amu Amai Amane n kǎ ñe bii an koo n sǎ n sími. ⁵⁹ Nǎ í sǎ inǎe mmu gó í ni, toom wa. Amma inǎe u í ni, jǎ n koo n si baam wa titǎ. ⁶⁰ Nǎi Jesu í sǎo í ni, jǎ iku ña a si iku ñǎa ña, amma awǎ, koo sisi laabaau jiidai bommai Ilaad bii fei. ⁶¹ Nǎ inǎe gó

í sḡo má í ni, an tooe Lafēe, amma jò n koo n tḡo inem ḡa sukudḡ titá. ⁶² Nḡ Jesu í sḡo í ni, ine iyi í lesi awḡe si kaakoi keḡe nḡ í sinda í cḡo anyi, kù jḡḡo bommai Ilaaḡ.

10

Jesu í be amane kitaḡ fēewa

¹ Si anyii nḡu, Lafēe í cica amane kitaḡ fēewa mmu má, í be ḡa minji minji a cuaa si ilu ḡa fei do bii nḡu takae á ne ku bḡo fei. ² Nḡ í sḡo ḡa í ni, amaje iyi í to ku da í kpḡo, amma woo da ḡau a kù kpḡo. Na nḡu, í tḡo ilu ikou ku be ine ḡa iyi aa ce iceu wa. ³ I dasi kpāa ḡa, n wa n be ḡei beí ama angudā ḡa si inḡi mēemu kugaabu ḡa. ⁴ I maḡ so taalili hee má je bḡḡo, walakḡ baata, nḡo í maḡ ya leekí kpāa í maḡ ce ine ḡḡo fḡo ḡa. ⁵ Kpasē bii í lḡo ḡa í tako í sḡo ḡa ḡa í ni, Ilaaḡ ku mu nḡe laakai ku sḡu. ⁶ Bii ilu laakai ku sḡu ḡḡo í wa be, laakai ku sḡu nḡe á to sie. Bii kù wēe mḡi á nyi wa si ḡei. ⁷ Kpasē bii à ḡba ḡe, kpasē beí aa maa wa ḡa, sonda do inyi iyi à na ḡe fei í ya ḡba í je ḡa, domi ine kaa máa ce ice iyi kù waa je. I maḡ ya lḡo kpasē do kpasē ḡa. ⁸ Ilu iyi í lḡo fei ḡa bii à ḡba ḡe, ije iyi à na ḡe í ya je ḡa. ⁹ I sḡo inei ilu ḡau í ni, bommai Ilaaḡ í maai si ḡe. Nḡ bḡo ḡa iyi à wa be í jḡo a ba iri ḡa. ¹⁰ Amma ilu bii í lḡo nḡo a kù ḡba ḡe, í bḡo bantumai iluu nḡo í ni, ¹¹ wee à waa ḡbugbā nḡe hee do irūrūi ilu nḡe iyi í wa si kute nwa. Do nḡu fei, í maḡ ḡa iyi bommai Ilaaḡ í maai wa. ¹² Nḡ Jesu í ni má, an sḡo ḡe iyi si aḡḡi kiituu, ijuukpāi inei Sodomu ḡa ilu nlai takou, a tia do ti inei ilu ḡau.

Inei ilu ḡa iyi à kḡo ku dasi Jesu naane

(Cḡo Matie 11:20-24)

¹³ Nḡ Jesu í ni má, inḡo kufḡo nla nlai á je tu ḡe, inḡe inei Korazēe ḡa. Inḡe mḡo inei Besaida ḡa inḡo kufḡo nla nlai á je tu ḡe. Maamaake ḡa iyi à ce si ilu nḡe ḡau ihē, bii í je si ilui Tii do Sidḡḡi à coo wo, bii í wa inei ilu ḡau aa dī saaki a kpataḡ na irii dulum du ḡa nḡo a kpaasi idḡo hai ku kpe. ¹⁴ Na ḡḡo í jḡo n wa n sḡo ḡe iyi si aḡḡi kiituu ijuukpāi inei Tii do Sidḡḡo ḡa á tia tu ḡe. ¹⁵ Inḡe mḡo, inei Kaperanumu ḡa, í waa tamaa ḡa aa so ḡe hee lelei? Aawo, aa keke ḡei hee bi ku wai iku ḡa.

¹⁶ Nḡ í sḡo mḡḡe ḡa í ni, ine iyi í ḡbḡo ide nḡe, idem nii í ḡbḡo. Ine mḡo iyi í kḡosi ḡe, amui í kḡosi. Ine mḡo iyi í nḡo í kḡosim, ine iyi í bem wai í kḡosi.

Kubaaí mḡḡo kitaḡ fēewa ḡau

¹⁷ Mḡḡo kitaḡ fēewa ḡa iyi Jesu í be ḡau à baa do inḡo didḡo nḡo à ni, Lafēe, hee do inei inḡo ḡa fei à ya jirima wa na iriēu. ¹⁸ Nḡ Jesu í sḡo ḡa í ni, n ye Seetam wa cuku wa hai lele beí kunḡḡo ijī. ¹⁹ Ntḡo ntḡo n mu nḡe yiiko í teeseḡo nḡo ḡa do cencee ḡa hee do ḡbugbā iyi Seetam mbēēu í ne fei, nḡo nkāma kaa yḡḡo ku mēe ḡe. ²⁰ Do nḡu fei, í maḡ jḡḡo inḡo nḡe ku dḡo na iyi í jḡḡo inei inḡo ḡau à waa jirima ḡe, amma í jḡḡo inḡo nḡe ku dḡo si na iyi í jḡḡo à kḡo iri nḡe lelei Aḡ.

Inei Jesu í dḡo

(Cḡo Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Si waati akāu, inḡo Jesu í dḡo jiida jiida do ḡbugbāi Hundei Ilaaḡ nḡo í ni, Baaba, awḡo iyi í je Lafēe lele do ilē, n wa n saabue do iyi í singaa ilu bisi do woo maḡ ḡa mii ḡau ihē nḡo í nyisi amu ḡa. Í sḡa Baaba, si na iyi í jḡḡo beḡbeí í bi.

²² Baam nii í daam mii fei si awḡo. Ine kāma kù mḡo amau bii kù je Baau. Nḡo ine kāma kù mḡo Baau bii kù je amu Amau do ine ḡa iyi nḡo bi n nyisi ḡa.

²³ Nḡḡo Jesu í sinda si mḡḡe ḡau í sḡo ḡa í ni, ilu inḡo didḡo inei iyi ijue wa ye mii iyi í waa ye ḡa. ²⁴ Ntḡo ntḡo an sḡo ḡe, walii do amanlu nkḡḡo à bi aḡa a ye mii ḡa iyi í waa ye ḡa, a kù nḡo a kù yḡḡo. Á bi aḡa a ḡbḡo iyi í waa ḡbḡo ḡa, a kù nḡo a kù ḡbḡḡo.

Mɔndai ine jiidai Samari gɔ

²⁵ Ajo nɔɔ gɔ woo kɔ ine ɔa si wooda gɔ í dede ku cã idɔi Jesu nɔ í ni, Mɛɛtu, beirei an ce n baɔ kuwɛɛ hai tã. ²⁶ Nɔi Jesu í beee í ni, mii á kɔ si woodau. Ide mii í ya cio si. ²⁷ Nɔi í je í ni, bi Aɔ Lafɛɛɛ do idɔe fei, do gbugbãe fei, do lasabue fei, nɔ í bi ine mmu ɔa bei í bi araɛ. ²⁸ Nɔi Jesu í ni, ide iyi í je í sɔa. Ce beɛbe, aa ba kuwɛɛ.

²⁹ Amma mɔkɔu wa bi ku na araɛ ntɔ, nɔ í beee í ni, yooi í je ine mmu. ³⁰ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, mɔkɔ gɔ í kita wa hai Zeruzalemu wa bɔ Zeriko, ɔi í koo í dasi awoi ile ɔa. Ile ɔau à coo ile à cãa, nɔ à ne à jɔɔ be wa kasãm. ³¹ Wee, woo weei Ilaaɔ gɔ wa too kpãau wa. Iyi í ye mɔkɔu, ɔi í gbe í lo. ³² Beɛbe mɔi ine gɔ si dimii Levi í to inyau. Iyi í yɔɔ nɔ í gbe í lo. ³³ Amma inei Samari gɔ mɔ wa bɔ ilu. Iyi í to be ɔi í ye mɔkɔu nɔ araare í muu. ³⁴ Nɔ í sekee sie í jɔaa ikpo do atɛ vɛɛ si agbei kumɛɛ ɔau nɔ í dũu. Si anyie nɔ í lesie si gbankɛlei nɔu takae í bɔɔe bi ku sɔi ine njoo ɔa nɔ í gbɔaa. ³⁵ Iju kumáe, nɔ í so fiaí icei ajo minji, í na ine ngboi bi ku sɔi ine njoo ɔau, nɔ í ni, gbɔa ineɛu ihɛ. Iyi í je í lesi na iriɛ, an sãae waati iyi an baa. ³⁶ Nɔi Jesu í ni, si amane mɛɛta ɔau be, yoo nɔi à tamaa í je kpaasii ine iyi í dasi awoi ile ɔau. ³⁷ Nɔi ineɛu í ni, ine iyi í ce araareɛu. Nɔi Jesu í ni, debɛi, awɔ mɔ, koo ce beɛbe.

Jesu í bɔ bi Maata do Maari

³⁸ Ajo nɔɔ gɔ Jesu do mɔcɔe ɔau à waa ne nɔ à to ilu gɔ. Wee inaabo gɔ í wa ilu be, à ya kpoɔ Maata. Nɔi í gba ɔa si kpasɛɛ. ³⁹ Abou í ne ifɔe gɔ iyi á ya kpe Maari. Ifɔu wa bubai kɔkɔi Lafɛɛ wa gbɔ ideɛ. ⁴⁰ Amma Maata nɔu í wasi ku mante araɛ do caka ku teke. Nɔi í naa í ni, Lafɛɛ, kù jeɛ si ide kãma iyi ifɔm í jɔɔm iceu amu akã? I kaa jɔ ku naa ku sobim? ⁴¹ Nɔi Lafɛɛ í jeaa í ni, Maata, Maata, ò waa mante araɛ ò waa weewea na mii nkɔ. ⁴² Amma bukaatai mii akãí amane í ne. Nɔi Maari nje í cica be, nɔ ine kãma kaa gbɔa sie má.

11

Idei kutɔɔ

(Cɔ Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Ajo nɔɔ gɔ Jesu wa ce kutɔɔ bii gɔ. Iyi í tã ɔi mɔcɔ akãe í ni, Lafɛɛ, kɔ wa si bei aa ka ya ce kutɔɔ, bei Zãa í kɔ mɔcɔe ɔa si. ² Nɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, bii ò waa ce kutɔɔ ɔa í ya ni,

Baaba, jɔ ine fei ku mà iyi awoi ò je ine kumá.

Naa je bommae.

³ Mu nwa ijei ajo fei nwa.

⁴ Kpa ideí dulum du wa, domi awa mɔ à ya ka kpa ideí kurara iyi ine ɔa à ce nwa.

Maà ti í jɔ ka dasi kulele.

⁵ Nɔ í sɔ ɔa má í ni, á yɔkɔ ku je nsei ine gɔ nɔe í ba ine njoo idũ laja. Bii kù ne ije iyi á naa, á bɔ bi kpaasieí ku ni, wɛɛm pɛɛ mɛɛta wa, ⁶ domi kpaasim gɔ í naa bi tom hai ilu gɔ. Nɔ wee, n kù ne ngɔgɔ iyi an naa. ⁷ Kpaasieu á yɔkɔ ku jeaa hai inɔ ile ku ni, maà mantem, amu ñ sɔkɔ tã, amu do amam ɔa fei à waa sũ. N kaa n yɔkɔ n dede n nae pɛɛ. ⁸ Ñ wa n sɔ ɔe, baa bii kù bi ku dede ku náa si na iyi í jɔ í je kpaasie, á yɔkɔ ku dede ku naa bukaatai mii iyi í bi fei si na iyi í jɔ wa manteɛ. ⁹ Na nɔu, ñ wa n sɔ ɔe, í ya tɔɔ ɔa, aa mu nɔe. I ya dede ɔa aa ba ɔa. I ya cã gambo ɔa, aa cɔ nɔe. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, ine iyi wa tɔɔ fei, Ilaaɔ á muua. Ine mɔ iyi wa dede, Ilaaɔ á jɔ ku ba. Ine mɔ iyi í nɔ wa cã gambo, Ilaaɔ á cɔaa. ¹¹ Yooi í wa si inɔ nɔe ihɛ iyi [bii amae í tɔɔe pɛɛ á so kuta ku naa. Walakɔ] bii í tɔɔe cɛɛ ku so

njo ku naa. ¹² Walakò bii í tõe njei ajee á naa cencee? Aawo, kaa ce. ¹³ Ine iyi í ya ce laalò ña í mà mii jiida ku na ama nne ña, mà irei. To, Ilaaḍ Baa nne iyi í wa lele kaa ce ku re zaka beebe? Kaa so Hundee ku na ine ña iyi à waa tõe?

Jesu í jea ine ña iyi à máa ide

(Cò Matie 12:22-30; Maaku 3:22-27)

¹⁴ Si anyii nju, à naa Jesu məkò gò wa. Məkou í ne inei inəkò gò iyi í jò í deki. Nò Jesu í lele inei inəkò. Iyi í fita ñoi məkou í lósi ide ku fò, nò zamaa fei í biti. ¹⁵ Amma ine gò ña à ni, ine ngboi inei inəkò ña iyi à ya kpe Beelizebui í mua Jesu gbugbā wa leleò inei inəkò ña. ¹⁶ Nò ine gò ña mò à waa bi a cā idòe a cò. Nò à sòò à ni ku ce maamaake ku nyisi iyi yiikoe wa naai hai lele. ¹⁷ Si bei Jesu í mà lasabu ña ñoi í ni, bomma iyi inee ña à waa ja aña duusòò, bommau á na ku kpaò bomma nò kpasèe ña ku cuku. ¹⁸ Beebe mòi bii Seetam wa ja do arae, beirei bommae á ce ku bò waju. Ñ ni beebi si na iyi í jò ì waa ni do gbugbāi Beelizebui ñ wa n leleò inei inəkò ña. ¹⁹ Bii do gbugbāi Beelizebuui ñ wa n leleò inei inəkò ña, to, do gbugbāi yooi məcò nne ña mò à waa leleò ña. Na ñoi í ce aña taka ña aa nyisi iyi í rara ña. ²⁰ Amma bii do gbugbāi Ilaaḍi ñ wa n leleò inei inəkò ña, nju be wa nyisi iyi Ilaaḍi í sinti ku je bommae si anini nne.

²¹ Bii ilu gbugbā jiida gò í ne jñei igù nò wa degbe kpasèe, amanie á weei si laakai. ²² Amma bii ilu gbugbā gò mòi iyi í roo í naa í jòò igù, nje á kò jñei igù iyi wa naaneui fei nò ku ce ikpèi amanu mò.

²³ Ine iyi kù je tom, mbeem nii. Ine iyi kù waa bam ku tətòò, wa fangaai.

Kunyii inei inəkò wa má

(Cò Matie 12:43-45)

²⁴ Njoi Jesu í kpa ña møndau ihè í ni, bii inei inəkò í fita si ine, í ya maa dabii si gbaa ñai ku maa de bi ku sími. Bii í kua, ñoi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii ñ fita wai. ²⁵ Waati iyi í nyi nò í ba ineeu í ye bei ile ngbe iyi à kpà à teesee sãa sãa, ²⁶ á koo ku dede kpaasi laalò ña iyi à roo wa má bei aña meeje, a na a ló si ineeu a maa wa be. Waati beebe kuweei takoi ineeu á tia baa ti ankãanyie má.

Inò didò ntò

²⁷ Waati iyi Jesu wa fò beebe, abo gò í dò anu hai inò zamaau í ni, ilu inò didò ine iyi í so asíe, nò ì mòmò amœ. ²⁸ Njoi Jesu í jeaa í ni, í tia í ni ilu inò didò ñai ine ña iyi à waa gbò ideí Ilaaḍ, nò à waa ceò ice.

Ine ña à bi maamaake

(Cò Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kòosi ñoi Jesu í ni, inei nsei ña ine laalò ñai. À waa tõe maamaake, amma maamaake gò kù wee iyi aa nyisi ña, bii kù je ti faajii walli Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inei Ninivu ña, beebe mòi amu Amaí Amane an je nyinda bi inei nsei ña. ³¹ Si ajoi kiituu inaabo ilaalui ilei Seba á dede si inei nsei ña ku ye taale ña, si na iyi í jò hai jñiji í dede í naa ku gbò ideí bisii Salomò ilaalu nla. Nò wee nsei, amu iyi ñ wa n sò ñe ideu ihè ñ re Salomò. ³² Si ajoi kiituu inei Ninivu ña aa dede si inei nsei ña a ye taale ña, si na iyi í jò à kpaasi idò ña na waazoi Zonasi. Nò wee nsei, amu iyi ñ wa n sò ñe ideu ihè ñ re Zonasi.

Inya kumái ara

(Cò Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Ine go ci ya má fitila ku singae, [walakò ku biie do caka,] amma à ya jilòoi bi ku lesi fitila ku ba ine ña iyi à waa lò wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijué í je fitilai arae. Bii ijué wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. Amma bii kù waa ne baani, arae mò fei í wa si ilu kuku. ³⁵ Na nñu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araeu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii arae fei wa ne inya kumá, nò baa ikò akàe go kù wa si ilu kuku, fei ndeé á maa mái bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi ña do woo kò ine ña si wooda ña

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fò ideu í tã, ñoi Farisi go í kpoo ku je kpasëe. Nò í koo í bubà kpasëi Farisiu, añaò à waa je. ³⁸ Ñoi Farisiu í còó í biti do iyi kù wòó í bei wa je. ³⁹ Amma Lafëe í sòó í ni, inje Farisi ña, í ye ñai bei ine ña iyi à ya wíe anyii kòofu do jee ña nò a jò inæ riisi. Inò hai sía do takiii wa kò nñe. ⁴⁰ Inje hai ne yaase ña, ine iyi í taka anyii ara, lafëe si í ce inæ mò? ⁴¹ Í sía í na ilu are ña mii iyi í wa si inò jee do kòofu, nò mii fei á má nñe.

⁴² Amma ijuukpái á je tu ñe, inje Farisi ña, si na iyi í jò ì ya na Ilaaò hee do zakaai aye ña fei. Do nñu fei, í kù waa ce jiida nò í kù waa nyisi kubii Ilaaò ña. Iyi bei í jò í ya ce nò í maà gbeje iyi í gbe ña.

⁴³ Ijuukpái á je tu ñe, inje Farisi ña, si na iyi í jò ì si ile bi ku ce kutòò ña kitái ine ngbo ñai í ya bi ña, nò ì ya bi á ce ñe fò do beere nla nla si bantuma ña. ⁴⁴ Aa ye ijuukpá ña domi ì yei bei bale ña iyi ine go kù waa ye. Si antai ñjai à waa ne a kù nò a kù mà *.

⁴⁵ Ñoi woo kò ine ña si wooda go í sòó í ni, Meetu, bii ì waa fò beebe, awa moi ì waa bu.

⁴⁶ Ñoi Jesu í jéaa í ni, ijuukpái á je tu ñe, inje woo kò ine ña si wooda ña mò, domi ì waa kãa ine ña aso ku gaabu ku so ña, nò inje taka nñe í ci ya lesi baa amaawò nñe. ⁴⁷ Aa ye ijuukpá ña, si na iyi í jò walii ña iyi bala nñe ña à kpa wo, inje ì waa teese bale nñe ña. ⁴⁸ Í waa nyisi ña iyi ì jesi mii iyi bala nñe ñau à ce, si na iyi í jò ñjai à kpa walii ñau, nò inje ì waa teese bale nñe ña. ⁴⁹ Ñoi í jò Ilaaò í fò si bisie í ni, an be walii ña do woo be ña si anini ña. Aa kpa ine go ña nò a kpá ine go ña mò iju. ⁵⁰ Na nñu, ijuukpái woo kpa walii ñau fei hai sintei andunya si iri nñe í je. ⁵¹ Inje aa ye ijuukpái kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi à kpa si afei bi ku weeu do kpasëi Ilaaò. Ntò ntò, ñ wa n sò ñe, ijuukpái mii ñau be fei si inei nsei ñau ihëi á baa ku je si.

⁵² Ijuukpái á je tu ñe, inje woo kò ine ña si wooda ñau, domi í kù bi ntòí ideí Ilaaò ku mà ña, nò ine ña iyi à bi ku màe inje ì waa ganji ña.

⁵³ Iyi Jesu í fò beebe í tã ñoi í fita hai be. Ñoi idoi woo kò ine ña si wooda do Farisi ñau í kò nò à wasi ku mantee do ide ku bee si gámei ide nkpò, ⁵⁴ à waa leaò taai ide ku ba a muu si ide go.

12

I ce laakai ara nñe ña do ilu muafiti ña

(Cò Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fò beebe zamaa í tótòò dubu nkpò nkpò hee à waa teese nje. Ñoi Jesu í sò maccæ ña si wajui wamaa í ni, í ce laakai ara nñe ña do lefeeí Farisi ña iyi í je muafiti. ² Ngogo kù wée iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, nò asii kãma

* **11:44** si antai ñjai à waa ne a kù mà Bi Zuifu ña, bale ku nè si taale nla ñai domi bii ì ne si bale í ye bei í so riisi mbe.

kù wεε iyi a kaa na a mà. ³ Njoi í ce ide iyi í fò si ilu kuku fei ña aa na a gbɔɔ si inya kumá, gundu iyi ì nò ì nya inò ile ña aa cā kεεεδεε si antai ile lele ña.

Inε iyi í jò í ce njo

(Cɔ Matie 10:28-31)

⁴ Inε iyi í je kpaasim ña, injei ñ wa n sɔ, i màà ce njoi inε ña iyi aa kpa ara nñe, nò si anyii nñu a kaa yɔkɔ a ce ngɔgɔ má. ⁵ An sɔ ñe inε iyi í jò í ya ce njoε ña. I ce njoi inε iyi í ne yiiko ku kpa inε nò ku dasie si ina iyi ci ya ku má. Ntò ntò ñ wa n sɔ ñe, lafɛi í jò í ce njoε ña.

⁶ A ci ya ta ama yei ara miu sùú minji ba. Do nñu fei, Ilaaɔ ci ya gbεje baa aká ñña. ⁷ Inε mɔ, hee do ntoi iri nñe ña fei Ilaaɔ í mà jia nñña. Na nñu, i màà ce njoi ngɔgɔ, domi beεε nñe í re yei hee bii ijl.

Inε iyi í gba Jesu walakɔ í kɔsiε

(Cɔ Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ñ wa n sɔ ñei, inε iyi í fò si wajui amanε ña í ni nñu í gbam, amu mɔ Amaí Amanε an gba lafɛε si wajui amalekai Ilaaɔ ña. ⁹ Amma inε iyi í kɔsim si wajui amanε ña, amu mɔ an kɔsi lafɛε si wajui amalekai Ilaaɔ ña.

¹⁰ Inε iyi wa fò laalɔi amu Amaí Amanε, Ilaaɔ á yɔkɔ ku kpa ideí dulum δεε. Amma inε iyi wa fò laalɔi Hundei Ilaaɔ kaa ba a kpa ideí dulum ndεε pai.

¹¹ Bii à bɔɔ ñe ile bii à ya ce kutɔtɔ ña ku ba inε ngbo ña do ilu yiiko ña a kiiti ñe, i màà ti í ce njo do bei aa ce í kɔɔ ara nñe do ide iyi aa fò ña. ¹² I màà ce njo ña domi waati beεbe Hundei Ilaaɔí á sɔ ñe iyi í jò í fò ña.

Mɔndai ilu fia hai ne yaase

¹³ Si inɔ zamaau ñai inε gɔ í sɔ Jesu í ni, Mεεtu, sɔ igbām ku jò ka kpɛ tubu nwa.

¹⁴ Njoi Jesu í jεaa í ni, mɔkɔyi, yooi í cem woo kiiti nñe wala woo kpɛ tubu nñe.

¹⁵ Nò í sɔ ña í ni, i ya ce laakai ña ntò ntò do kɔδεε fei, domi amanii amanε si í je icui kuwεεε, baa bii beirei amanu í la í to.

¹⁶ Nò í kpa ñña mɔnda gɔ í ni, ikoi mɔkɔ ilu fia gɔ í ce ije jiida jiida. ¹⁷ Njoi mɔkɔu í lasabu í ni, beirei an ce. Wee n kù ne bii an dasi ijeu. ¹⁸ Njoi í ni, ñ mà bei an ce. An lege akam ñauí, nò n ma mmue ña iyi à la à re. Nò n kosi bileem fei be do ijem ña iyi à gbe. ¹⁹ Nò n fò si idəm n ni, ñ ne amani nla nla iyi ñ wa n singa ti adɔ nkpɔ nkpɔ. An sɔmii nò n maa n je n maa n mɔ nò n maa n wεεɔ inò didɔ. ²⁰ Amma Ilaaɔ í sɔɔ í ni, awɔu nnyei, idũuyi mɔm aa nya hundee. Sɔɔlui mii ña iyi ì ceu be, ti yooi á je.

²¹ Njoi Jesu í ni, beεbe moi á je bi inε iyi wa koa araε amani nò bi Ilaaɔ kù ne nkāma.

Dasi Ilaaɔ naane

(Cɔ Matie 6:24-34)

²² Iyi Jesu í fò beεbe í tā ñoi í sɔ mɔcɔε ña í ni, na ñoi í jò ñ wa n sɔ ñe ñ ni, i màà ya maa weewea do mii iyi aa je í maa wεεɔ ña, walakɔ do jɔne iyi aa dasi ña. ²³ Kuwεei amanε í re ije, ara mɔ í re jɔne. ²⁴ I ce laakai kungbā ña í cɔ. A kù waa gbɛ hee a da ngɔgɔ, a kù nò a kù ne suu. Ilaaɔ í nò wa wo ña. Beεε nñe kù re yei ña hee bii í jl? ²⁵ Yooi si inɔ nñe na kuweewεε á yɔkɔ ku kɔɔsi kusoi adɔε baa keeke. ²⁶ To, bii í kaa yɔkɔ í ce mii keekeu be ña, na mii í ce ì waa weewea do iyi í gbe ña. ²⁷ I cɔ bei wua ña à ya da koko mεε. A kù waa ce ice a ci ya nò a wɔ acɔ. Do nñu fei, ñ wa n sɔ ñei, baa Salomɔɔ ilaalu nlaɔ, do amboe nla nlaε fei kù ne jɔne iyi boodaε í to kokoi jɔi ñau be baa aká. ²⁸ Fɔfɔ í wεei nnyi do kusɔε amma ala aa dasie ina. To, bii Ilaaɔ í mua fɔfɔ ña iyi aa na a dasi ina booda ku sla beεbe, kaa yɔkɔ ku mu nñe nyau ku re fɔfɔ ñau be de. I kù ye naane nñei kù

la? ²⁹ I maà ya de mii iyi aa je ña walakò mii iyi aa mò i maà weeweàò ña. ³⁰ Hai mà ideí Ilaaḍ ñai à ya maa kpataa mii ñau be fei, amma Baa nñe i mà iyi i ne bukaatai mii ñau be fei ña. ³¹ Na nñu, i hanya i de bei aa ce i jò bommai Ilaaḍ ku bò waju tità ña. Iyi í gbe bei fei Ilaaḍi á kḵò nñe si.

Amanii lele

(Cò Matie 6:19-21)

³² Nò Jesu wa ba mḵcæe ñau ide ku fḵ má í ni, inñe gaa keekem, i maà ti i ce njo ña, domi á dḵa Baa nñe si ku jò i je amaalu ña si andunya titḵe. ³³ I ta mii iyi i ne ña nò i mua ilu are ña fiaw. I cea ara nñe taalili iyi kaa gbo ikpa lele si bii aa dasi amani nñe iyi kaa tā. Tenḵi be ile kaa to si, nò tḵtḵ ña mḵ a kaa bejeḵe. ³⁴ Nto nto, bii amani nñe í wa, bei laakai nñe mḵ í ya wa.

Woo ce ice ña iyi à waa cḵ kpāa

³⁵ I ce sḵolu i dḵi kpaka nò i jò fitila nñe ku maa má ña. ³⁶ I jò i ye bei inñe ña iyi à waa degbe kubaai lafḵe ñña wa hai bi ku ce abḵdḵ, ku ba bii í to wa í cā gambo gbakā a cḵaa. ³⁷ Woo ce ice ilu inḵ didḵ ñai, inñe ña iyi lafḵe á na ku ba à cḵ kpāa à waa degbe ku toḵ wa. Nto nto n wa n sḵ ñe, nñu takae á dḵi gbankili nò ku jò a buba nò ku na ku kpḵ ñña ije. ³⁸ Ilu inḵ didḵ ñai bii í baa í na í ba ña si beḵbe, baa bii í to wa lajai, wala kukḵ sintei ajeḵe. ³⁹ I jò i mà sāa sāa ña iyi bii ilu kpasḵ í mà waati iyi ile á lo wa, á dede ku wḵ njo, kaa jò ile ku lege gamboḵe. ⁴⁰ Inñe mḵ, i ce sḵolu ña domi amu Amaí Amane, an naai si waati iyi i kḵ waa lasabu ña.

Amaace jiida do amaace laab

(Cò Matie 24:45-51)

⁴¹ Nḵoi Pieḵ í ni, Lafḵe, awai i kpaa mḵndau ihḵ? Mà inñe fei. ⁴² Nḵoi Lafḵe í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafḵei í je inñe iyi ilu kpasḵ gḵ í kpe nò í so amaace kpaasie ña í daa si awḵ ku maa cḵ ña ku na ña ije si bei í jḵ. ⁴³ Inḵ didḵi á je ti amaaceu bii lafḵeḵe í bāa í na í baa wa ce beḵbe. ⁴⁴ Nto nto, lafḵeḵu á daa amaaceu mii ndeḵ fei si awḵ. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laabḵi, á lasabui ku ni, lafḵem kaa baa ñya má, nò ku dede ku maa cā inaabo do inemḵkḵ woo ce ice ña iyi à gbeu, nò ku maa je ku maa mḵ atḵ ku maa kpaa. ⁴⁶ Beḵbei lafḵeḵu á na ku baa si aḵo iyi kḵ waa cḵ kpāae, do si waati iyi kḵ waa taaa, nò á kpāa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laab ña.

⁴⁷ Woo ce ice iyi í mà mii iyi lafḵeḵe í bi, nò kḵ coo, goloḵ á la. ⁴⁸ Amma inñe iyi kḵ mà, nò í ce kookoosu iyi í jḵ a cāa, goloḵ kaa la. Inñe iyi à na mii nkḵḵ, aa beḵe mii nkḵḵ. Inñe mḵ iyi à daa mii nkḵḵ si awḵ, nñui aa bee ku re.

Jesu í naaḵ nñe ku fḵefḵ wa

(Cò Matie 10:34-36)

⁴⁹ Nò Jesu í sḵ ña má í ni, inai ñ naa ku fā si andunya, nò ñ bei ñ bi ku je í jo tā. ⁵⁰ Nò inyi ku dasi gḵ í weḵ kḵ ne bei á ce iyi n kḵ coo. Inyi ku dasiu nñui í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nò laakaim kaa je akā í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Í taaa bei laakai ku sḵi ñ naa nñe wa si andunya ña? Aawo, ñ wa n sḵ ñei, nñe ku fḵefḵi ñ naaḵ wa. ⁵² Nto nto, hai nsei bii amane miu í wa kpasḵ akā aa kpḵ ikā ikā. Tḵḵsi akā kaa weḵ ñña, amane meeta ñau a kaa gbḵ si nñe do inñe minji ñau. ⁵³ Baa do ama a kaa gbḵ si nñe. Iye do ama inaaboḵe a kaa gbḵ si nñe. Anau do abou a kaa gbḵ si nñe.

Nyindai waati ku mà

(Cò Matie 16:2-3)

⁵⁴ Njoi í s̄o zamaau má í ni, bii ì yē kudūi ijī wa dede hai nunui aḷe ḡa ì ya f̄o ḡai gbakā ì ni, ijī á naa. Bēēbe m̄oi í ya n̄o ku ce. ⁵⁵ Bii ì n̄o ì yē fufu wa ce wa hai ikpa awo cangai kpāai inunu ḡa, ì ya ni, inya gbāa á ce. N̄o bēēbe m̄oi í ya n̄o ku ce * ⁵⁶ Inḡe ilu muafiti ḡa, ì mà yaasei nyindai lele do ilē ḡa. Bēirei í ce ì kù mà yaasei waatiu ihē ḡa.

Taale ku teese

(C̄o Matie 5:25-26)

⁵⁷ Bēirei í ce ì ci ya lasabu si ara nḡe ì mà iyi í je dee dee ḡa. ⁵⁸ Bii inē ḡo wa b̄oḷe bi ku ce kiiti na idei gbese ḡo, ce kookai hai kpāa awo do lafēe ì gb̄o si nḡe ḡa ku ba ku maà dasie si awoi woo kiiti. Bii kù je bēēbe, woo kiitiu á dasie si awoi woo degbe piis̄o, n̄o woo degbe piis̄ou m̄o ku dasie ile piis̄o. ⁵⁹ N̄ wa n̄ s̄o ḡei, bii à dasie piis̄o, bii ì kù s̄a gbeseē fei, ì kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii ì kù kpaasi id̄o aa ku

¹ Waati bēēbe, inē ḡo ḡa iyi à wa be à waa sisia Jesu mii iyi í ba inei Galilee ḡo ḡa, inē ḡa iyi Pilati í j̄ò à kpa n̄o nḡe nḡa ì ȳogee do nḡei m̄emu ḡa iyi à waa cead̄o Ilaād̄o kuwee. ² Amma Jesu í s̄o ḡa ì ni, inḡe ì waa tamaa dulum dii inei Galilee ḡau be í re ti inei Galilee ḡa iyi à gb̄ei? Ì waa tamaa dulum du ḡai í j̄ò à kpa ḡa bēēbe ḡa? ³ Aawo. Bēēbe m̄oi ñ wa n̄ s̄o ḡe, inḡe taka nḡe, bii ì kù sinda id̄o ḡa, inḡe fei aa kui bei aḡa m̄o. ⁴ Ì waa ye gigii amanē maatū do m̄eta ḡa iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau ḡa? Debei, ì waa tamaa kurara nḡai í re ti inei Zeruzalemu ḡa iyi à gb̄e fei ḡa? ⁵ Aawo, ñ wa n̄ s̄o ḡei, inḡe taka nḡe, bii ì kù kpaasi id̄o ḡa, inḡe fei aa kui bei aḡa m̄o.

M̄andai j̄ti iyi ci ya so

⁶ Njoi í kpa nḡa m̄andai ihē má í ni, m̄ak̄o ḡo í l̄o j̄ti ndii figi si kaae. Waati iyi j̄ti n̄ou í la nḡi m̄ak̄o ì b̄o isoe ku ka, n̄o kù ba. ⁷ Njoi í s̄o woo ce icee í ni, ad̄s̄ m̄eta wai ihē bēēbe iyi bii ñ naa isoi j̄ti n̄ou ihē ku ka n̄ ci ya n̄ ba. Daa ì nȳo. Na mii í ce á maa gba nwa inya ngbe. ⁸ Njoi woo ce iceu í s̄o í ni, lafēe, j̄ò ad̄s̄oyi tit̄a ka c̄o. An tu fitie n̄ kaakoē, n̄ n̄ daa si taasi. ⁹ Á ȳok̄o ku je ad̄s̄ ḡo á so. Bii kù so ì bei ì daa.

Jesu í j̄ò abo ḡo í ba iri si aḡoi kus̄mi

¹⁰ Si aḡoi kus̄mi ḡo, Jesu wa k̄o inē ḡa si c̄oi idei Ilaād̄o ile ḡo bii Zuifu ḡa à ya ce kut̄ot̄o. ¹¹ Wee abo ḡo m̄o ì wa be iyi inei in̄ok̄o í j̄ò í ce b̄o bei zakai ad̄s̄ maatū do m̄eta. Í ya maa batei, ci ya ȳok̄o ku t̄e arae baa keeke. ¹² Iyi Jesu í ȳo ḡoi í kpoo í ni, abooyi, í ba iri mb̄e. ¹³ N̄o ì le sie awo. Njoi gbakā ì t̄e arae n̄o ì l̄osi Ilaād̄o ku saabu. ¹⁴ Amma id̄oi inē ngboi ile bii à ya ce kut̄ot̄ou ì k̄s̄ si na iyi í j̄ò Jesu í j̄ò inē ḡo í ba iri si aḡoi kus̄mi, n̄o ì s̄o zamaau ì ni, aḡo m̄efai í w̄ee iyi aa ȳok̄o ì ce ice ḡa. Ì naa wa waati bēēbe ku ba ì ba iri ḡa, ku maà ti ku je si aḡoi kus̄mi. ¹⁵ Njoi Lafēe í j̄eaa ì ni, inḡe ilu muafiti ḡai, inḡe fei ì ci ya f̄u ket̄e nḡe ḡa do gbank̄e nḡe ḡa a koo a m̄o inyi si aḡoi kus̄mi? ¹⁶ Abou ihē m̄o dimii Aburahamui. N̄o wee Seetam wa d̄ūu hai zakai ad̄s̄ maatū do m̄eta. Kù s̄la a f̄ūu si aḡoi kus̄mi? ¹⁷ Waati iyi wa f̄o ideu be, anȳo wa mu mb̄ee ḡau fei, n̄o zamaau í w̄ee do ino did̄o na maamaake ḡa iyi wa ce fei.

* **12:55** Si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijī í ya naa, domi do ikpa bei tenku n̄lau í wa. Bēēbe m̄oi inya gbāa í ya naai hai ikpa awo cangai kpāai inunu.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cɔ Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

18 Nɔi Jesu í ni má, mii bommai Ilaaɔ í jɔ. Mii an wāa do. 19 Í yei bei ngboi mutaadi iyi inɛ ɔɔ í so í gbɛ si ilɛɛ. Nɔ í fita í ce j̄ji hee yei ɲa à ya maa ce ante si amaawɛ ɲa.

Mɔndai lefee

(Cɔ Matie 13:33)

20 Nɔi í ni má, mii an nyi n wāɔ bommai Ilaaɔ má. 21 Bommai Ilaaɔ í yei bei lefee iyi abo ɔɔ í so í dasi iyaf̄ui p̄ɛɛ ɔɲa mɛeta nɔ fei ndɛɛ í dede í kpante.

Andɛ iyi kù c̄l

(Cɔ Matie 7:13-14, 21-23)

22 Jesu wa too si ilu nla ɲa do ilɛɛko ɲa wa kɔ inɛ ɲa si cioi ideɪ Ilaaɔ wa nɛɔ ikpa Zeruzalemu. 23 Si isɛɛnɛu ɲoi inɛ ɔɔ í naa bi tɛɛ nɔ í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, inɛ ɲa iyi aa ba faaba a kaa kpɔ? Nɔi í je í ni, 24 í ce kookaai í lɔ do andɛ iyi kù c̄lu ɲa. N̄ wa n s̄ɔ ɲei, inɛ nkpoi á maa de kpāa iyi aa lɔɔ a kaa nɔ a yɔkɔ.

25 Waati iyi amu ilu kpasɛ̄ n̄ dede n̄ c̄lɔmbo koofau inɛ aa wa waduude, í maa cā gambo ɲa í maa ni, Lafɛɛ, c̄l nwa. Nɔ an je nɲɛ n ni, n kù mà hai bii í naa ɲa. 26 Waati beɛbei aa ni ɲa, à je à mɔ si wajue, ì nɔ í kɔ wa si cioi ideɪ Ilaaɔ si bantumai ilu nwa ɲa. 27 Nɔ an s̄ɔ ɲɛ n ni, n kù mà hai bii í naa ɲa. Í fa ara nɲɛ hai bi tom, inɛ fei woo ce laalɔ ɲai. 28 Ajɔ wa naa iyi aa ye Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu do walii ɲau fei si andunya tit̄s̄i Ilaaɔ nɔ inɛ í ba wee à nyo ɲɛ waduude. Tengi bei aa so awɔ í le si iri í kpata ɲa. 29 Nɔ inɛ ɔɔ ɲa aa naa hai nunui daakɔ do hai nunui de do hai nunu gaa cingaa minjiu nɔ aa buba a je si andunya tit̄s̄i Ilaaɔ. 30 Waati beɛbe inɛi anyi ɔɔ ɲa aa na a je woo cua ɲa, woo cua ɔɔ ɲa mɔ a na a je inɛi anyi ɲa.

Jesu í kpata na Zeruzalemu

(Cɔ Matie 23:37-39)

31 Waati nɲu, Farisi ɔɔ ɲa à naa à s̄ɔ Jesu à ni, koo, fita hai ih̄ɛ domi Herodu wa bi ku kpaei. 32 Nɔi í je ɲa í ni, í koo í s̄ɔ Herodu, ilu bisi laalɔu be í ni, wee, nnyi do ala n̄ wa n lele inɛi in̄ɔko ɲa nɔ n j̄ɔ inɛ ɲa à waa ba iri, nɔ si ajɔ mɛetasia an koo n tambɔ icɛm. 33 Amma kù nɛ bei an ce iyi n kù ce isɛɛnɛm nnyi do ala do ala akā, domi a kaa kpa walii kāma bii ɔɔ bii kù je Zeruzalemu.

34 Inɛ inɛi Zeruzalemu ɲa, inɛ iyi ì ya kpa walii ɲa, nɔ í ta ama abei Ilaaɔ ɲa mɔ kuta í kpa ɲa ɲa, ise feloi ì ya n bi n tɔtɔ ɲɛ si abɛm bei ajɛɛ í ya tɔtɔ amae ɲa si ikpae, amma í kù je ɲa. 35 Wee nsei Ilaaɔ á f̄u nɲɛ kpasɛ̄ nɲɛ si awɔ. Amma an s̄ɔ ɲɛ, hai nsei í kaa yem má ɲa í gbe hee ajɔ iyi aa ni ɲa, Ilaaɔ ku weea inɛ iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

14

Jesu í j̄ɔ b̄ɔɔ ɔɔ í ba iri

1 Si ajɔi kus̄lmi ɔɔ Jesu í bɔ ku je kpasɛ̄i inɛ ngboi Farisi ɔɔ ɲa. Wee inɛ ɔɔ ɲa mɔ à wa be, à waa cɔɔ do laakai. 2 M̄kɔ ɔɔ í wa be, wa leek̄i wajui Jesu. M̄kɔu wa ce b̄ɔi ara ku wu. 3 Nɔi Jesu í bee woo kɔ inɛ ɲa si wooda do Farisi ɲau í ni, wooda í weɛ a j̄ɔ inɛ ɔɔ ku ba iri si ajɔi kus̄lmi? Mà kù weɛ. 4 Nɔi à coko. Nɔ í le si awɔɛ si b̄ɔu í j̄ɔ inɛu í ba iri nɔ í ni ku nɛ. 5 Nɔ í bee ɲa í ni, yoo nɲɛi, bii amae walakɔ bii ketɛɛ í dasi lɔɔ, kaa nyaa gbakā baa bii ajɔi kus̄lmii. 6 Nɔi a kù yɔkɔ a kù jeaa ideu.

Tengi bii í jò i buba bii à kpee ku je

⁷ Iyi Jesu í ce laakai í ye iné ña iyi à kpe ku je ñau à wasi ku cica kitāi waju ña iyi à ñe beere ñau nò í sō ña í ni, ⁸ bii à kpee bi ku ce abòdò, maà buba si kitāi waju ilu beere ñau. Á yòkò ku je à kpe iné gò iyi í ree do beere. ⁹ Nò iné iyi í kpe iné feiu á na ku ni, dede í mua màkòu ihē kitāu be. Waati beebi aa dede do anyò í koo í buba si kitāi anyi ihō. ¹⁰ Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitāi anyi ku ba bii iné iyi í kpeu í to wa ku ni, baakòom, dede í naa wa waju. Waati beebi aa je ilu beere nla si wajui iné ña iyi iné ña í waa buba ñau fei. ¹¹ Ntò ntò iné iyi í so arae lele à ya kayei. Iné mò iyi í kaye arae à ya soo lelei.

¹² Nò Jesu í sō iné iyi í kpoo ku jeu mò í ni, bii ì waa kpe iné ña ku je walakò jingau, maà ti í kpe kpaasié ña, walakò igbāe do ifōe ña, walakò nyaanzeé ña, walakò kpaasi ilu fiaé ña, ku ba aña mò a maà kpee a sà gbese. ¹³ Amma bii ì waa kpe iné ña ku je, kpe ilu are ña, do weege ña, do ilu kute akā ña do feeju ña. ¹⁴ Bii ì ce beebi aa je ilu inò didò si na iyi í jò iné nñu ñau a kaa ba ngògò iyi aa sàeò gbese. Ilaaòí á sàe gbese si waati iyi iné dee dee ña aa jí hai si bale.

Mòndai ije nla

(Cò Matie 22:1-10)

¹⁵ Iyi à gbò ideu, ñò iné akāi iné ña iyi añaò ña à waa jeu í sō Jesu í ni, debei ilu inò didò iné iyi á je si andunya titòí Ilaaò. ¹⁶ Njòí Jesu í kpa nña mònda í ni, màkò gò í ce ije nla nla nò í kpe iné nkpò. ¹⁷ Iyi awaatii kujeu í to ñòí í be woo ce icee koo sō iné ña iyi í kpeu ku ni, i naa wa ña, domi sònda fei í jla tā. ¹⁸ Amma aña fei à losi gaafara ku tào. Iné sinue í ni, ñ ra iko, tilasi, í gbe n koo n cò. Ñ wa n tõe ku ceem suuru. ¹⁹ Iné mmu mò í ni, ñ ra keté ku logoo ñai kòò miu, nò ñ wa n bi n dī ñja n ceò ice n cò. Ñ wa n tõe ku ceem suuru. ²⁰ Nò iné mmu gò mò í ni má, nsei ñ so abo. Na ñòí í jò n kaa n ba n naa.

²¹ Njòí woo ce icéu í sinda í koo í sō lafēe gaafara iyi iné ñau fei à tào. Njòí idòí lafēe u kò, nò í sō woo ce icéu í ni, koo í bò si bantuma ña nsei nsei do si kpāai inò iluu, kpeem ilu are ña wa do weege ña do feeju ña do ilu kute akā ña. ²² Njòí woo ce icéu í koo. Iyi í baa nò í ni, lafēe, iyi ì dasim nòu ñ coo tā. Wee inya í gbe má. ²³ Njòí lafēe u í sòò má í ni, bò si kpāai ilēeko ña do kpāai iko ña, jò iné ña a lo wa baa do tilasi, kpasēm de ku kò. ²⁴ Ntò ntò, an sò ñe, iné ña iyi ñ tako ñ kpeu baa iné akā nña kaa tie ijeu ihē má.

Mii amané á ce ku bei ku je mōcòí Jesu

(Cò Matie 10:37-38)

²⁵ Ajò nñu gò Jesu wa ñe nò zamaa nla nla gò wa tooe. Njòí Jesu í sinda í sō ña í ni, ²⁶ iné iyi í naa bi tom nò kù cé baae do iyee do aboe do amae ña do igbāe ña do ifōe ña do wefe ña do kuweeí nñu takae kaa yòkò kù je mōcòm *. ²⁷ Iné iyi kù jesi nñu ku so jíi ku gaaué ku toom do wa kaa yòkò ku je mōcòm.

²⁸ Bii iné gò nñe í bi ku ma ile á buba ku ce dooa titā ku cò mà fiaí nñu á to ku kpaò iriē. ²⁹ Bii kù je beebi, nò í ce icui ileu, í bei í na í mòngò ku mae, iné ña iyi à yòò fei aa nyaanyie, ³⁰ a ni, màkòu ihē í sinti ku ma nò wee í mòngò kù kpa iriē.

³¹ Beebi mòi ilaalu ña mò à ya ce a bei a bò igū. Bii ilaalu gò í ñe sooge dubu mēewa, nò í ye ilaalu mmu gò wa naa sie igū do sooge dubu kánfia, á dedei gbakā ku ce igū? Aawo, á bubai titā ku lasabu ku cò mà nñu á yòkò ku kāmiae. ³² Bii

* **14:26** nò kù cé baae Tengí ihē Jesu wa nyisi iyi í s̄la ku bi nñu ku re iné ña iyi à gbe fei nò ka maà jò iné gò ku ganji wa si kpāai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa ña ntò ntò.

í ye n̄ɲu kaa n̄ɔ, á be ine ɲai bi ilaalu iyi ih̄ɔu hai waati iyi kù to wa titá ku ba aɲaò a gb̄ɔsi n̄je n̄ɔ laakai ku s̄u ku wa anini n̄ɲa.

³³ Na ɲoi í ce awò iyi i kù jò mii iyi i ne fei, i kaa yòkò í je m̄ɔc̄ɔm.

Imu iyi í ku

(Cò Matie 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ N̄ɔ Jesu í ni má, imu mii n̄ceɛi, amma bii did̄ɔi imu í ku, mii aa dasi a jò ku d̄ɔ má. ³⁵ Kaa ce bukaata k̄ama má n̄ɔ baa bii ikoi kaa ce taasi. Á ya dik̄aɛi waduude.

Ine iyi í ne it̄l iyi á gb̄ɔò ide, ku gb̄ɔ.

15

M̄ɔndai angud̄a iyi í nȳɔ à tasieɲ

(Cò Matie 18:12-14)

¹ Woo gba fiaɪ l̄empɔ ɲa do ine laalò ɲa fei à naa bi Jesu ku ba a gb̄ɔ idee. ² ɲoi Farisi do woo kò ine ɲa si wooda ɲa à l̄asi ku gb̄agba à waa ni, m̄ɔk̄ɔu wa gba ine laalò ɲa n̄ɔ aɲaò ɲa à t̄ɔt̄ɔ à waa je.

³ ɲoi Jesu í kpa n̄ɲa m̄ɔnda ḡɔ í ni, ⁴ Bii ine ḡɔ n̄ɲe í ne angud̄a c̄l̄ɔ iyi wa degbe si gb̄abua n̄ɔ ak̄a í nȳɔ sie, laf̄ɛɛ á j̄ò cineò f̄ɛɛwa do m̄ɛɛs̄a iyi í gb̄eu si gb̄abua bei koo d̄ede ak̄a iyi í nȳɔu wa hee koo ȳɔɔ, mà irei. ⁵ Hai í n̄ɔ í ȳɔɔ gb̄ak̄a á muu ku le sie k̄ɔnḡɔ wai do in̄ɔ did̄ɔ. ⁶ Bii í baa kpaɛ̄ á kpe kpaasie ɲa do ine ɲa iyi à waa má k̄ɔk̄ɔɛ ku s̄ɔ ɲa ku ni, i bam in̄ɔ did̄ɔ ku kp̄ɛ, domi angud̄am iyi í nȳɔu n̄ ȳɔɔ wa. ⁷ ɲoi Jesu í ni, beɛbe moi n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, in̄ɔ did̄ɔi inei lele ɲa á la na ilu dulum ak̄a iyi í kpaasi id̄ɔ ku re ine dee dee c̄l̄ɔ fak̄a kù wa si iyi a kù ne bukaatai id̄ɔ ku kpaasi.

Fia iyi í nȳɔu à ȳɔɔ má

⁸ N̄ɔ Jesu í kpa n̄ɲa m̄ɔnda mmue má í ni, bii inaabo ḡɔ í ne kpekele m̄ɛɛwa n̄ɔ ak̄aɛ í nȳɔ, á má fitilai n̄ɔ ku kp̄a ileu ku d̄edeɛ do laakai hee koo ȳɔɔu. ⁹ Bii í ȳɔɔ á kpe kpaasie ɲa do ine ɲa iyi à waa má k̄ɔk̄ɔɛ n̄ɔ ku ni, I bam in̄ɔ did̄ɔ ku kp̄ɛ, domi fiam iyi í nȳɔu n̄ ȳɔɔ. ¹⁰ Beɛbe moi n̄ wa n̄ s̄ɔ ɲe, amalekai Ilaaò ɲa à ya weèò in̄ɔ did̄ɔ na ilu dulum ak̄a iyi í kpaasi id̄ɔ.

Ama iyi í nȳɔu à ȳɔɔ má

¹¹ Jesu í ni má, m̄ɔk̄ɔ ḡɔ í ne ama in̄ɔm̄ɔk̄ɔ minji. ¹² ɲoi if̄ɔu í s̄ɔ baau í ni, baam, kp̄ɛ amaniu n̄ɔ i nam iyi í je titom. N̄ɔ baau í ce n̄ɲa ikp̄ɛi amaniɲu. ¹³ Iyi í ce aɲò minji, if̄ɔu í ta mii iyi í ne fei n̄ɔ í so fiaɪ í neò hee ile j̄liɲi ḡɔ. Bei í koo í ce kuweɛɛ si daa laalò í kpaò irii amaniɲu fei. ¹⁴ Waati iyi í je fei nd̄ɛɛ í kpa irie, ari n̄la ḡɔ í bei í naa si ileu n̄ɔ í l̄ò si are. ¹⁵ ɲoi í b̄ɔ bi inei ile be ḡɔ n̄ɔ laf̄ɛɛ í koo í dasie icei kus̄ɔɔ ɲa ku degbe. ¹⁶ Tengi bei í bi ku wo araɛ do ijei kus̄ɔɔ ɲau amma ine k̄ama kù muaa. ¹⁷ Iyi laakae í na í baa n̄ɔ í ni, ama icei baam ɲa fei à ne ije wa k̄ɔ ɲai, n̄ɔ amu wee n̄ wa n̄ ku do ari ih̄ɛ. ¹⁸ An dede n̄ nyi bi baam n̄ s̄ɔɔ n̄ ni, baam, n̄ ce dulum bi Ilaaò do bi t̄ɛɛ. ¹⁹ Na n̄ɲu, n̄ kù to a kpem amaɛ má. Ceem bei amaaceɛ. ²⁰ ɲoi í dede wa nyi ikpa bi baɛɲu.

Hai waati iyi wa j̄l, ɲoi baɛɛ í h̄ɔnn̄ɛɛ n̄ɔ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do in̄ɔ did̄ɔ n̄ɔ í coo f̄ɔɔ do kubi. ²¹ ɲoi amau í ni, baaba, n̄ ce dulum bi Ilaaò do bi t̄ɛɛ. Na n̄ɲu, n̄ ku tò a kpem amaɛ má. ²² Amma baɛɲu í s̄ɔ woo ce iceɛ ɲa í ni, i naaò ib̄ɔ kumboo wa r̄ya r̄ya iyi í s̄la, i daa si ɲa. N̄ɔ í naa leleaw̄ɔ do baata ku dasi. ²³ I naaò kete kombo saasaabo iyi í la í reu be wa, n̄ɔ í kpaɛ ɲa. Ka je ka ce

jingau do ino didō, ²⁴ domi amam iyi í ye bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyo wo nō à yōō má. Njoi à wa si ino didō.

²⁵ Wee waati beɛbe igbāu í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasē wa njoi wa gbō anui gāgā nō inɛ ɲa à waa jojo. ²⁶ Njoi í kpe woo ce ice gō í beɛɛ í ni, mii í ce. ²⁷ Njoi woo ce iceu í sōō í ni, ifɛɛ í baa, nō baa nɲɛ í kpa ketɛ saasaabō iyi í nɛ ikpo si na iyi í jō í yōō baani. ²⁸ Njoi igbāu í damōó í kō ku lō kpasē. Njoi baau í fita wa í naa ku lɛlɛ. ²⁹ Amma í sō baau í ni, cō hai adō nkpō nkpō iyi n̄ wa n ceɛ ice wa. Nō n kù donda ideɛ kāma, nō baa ama iwo í kù muum n ceō jingau do ino didō amu do kpaasim ɲa. ³⁰ Amma iyi amaɛ í baa, nɲu iyi í koo í je amanie do inaabo sakara ɲa, nō na iriei í kpa ketɛ saasaabōu ihɛ. ³¹ Njoi baau í ni, awō amam nii, awaɛ à wɛɛ do ajo fei, nō mii iyi n̄ nɛ fei í je tɛɛ. ³² Amma í s̄la ka je jingau do ino didō nla nla si na iyi í jō ifɛu ihɛ í ye bei í kui wo nō í baa si andunya má. Í nyo wo nō à yōō má.

16

Amaace ilu bisi

¹ Njoi Jesu í sō mōcɛɛ ɲa í ni, mōkō ilu fia gōi í wɛɛ. Mōkōu í nɛ amaace gō nō í so amanii kpasɛɛ fei í daa si awō. Iyi í ce ajo minji njoi inɛ ɲa à koo à kōmōto amaaceu bi lafɛɛ à ni, wa beje amanieu fei. ² Njoi lafɛɛ í kpoó í beɛɛ í ni, irei n̄ wa n gbō inɛ ɲa à wasi ku sō irie da. I kaa yōkō í je amaacem má. Koo so tiai iceɛ wa si bii í ya ce dooi fiam, i naa í nyisim. ³ Njoi amaaceu wa bee arɛ ide wa ni, beirei an ce, si bei lafɛɛm wa nyam hai si icei kpasɛɛ. Wee n kù nɛ gbugbā iyi an yōkō n logooð, nō wee anyō kaa jō n bara. ⁴ N̄ m̄a bei an ce ku ba inɛ ɲa a gbam si kpasē nɲa waati iyi aa nyam hai si icem. ⁵ Njoi í kpe ilu gbesei lafɛɛ ɲau fei. Nō aɲa fei à koo bi tɛɛ akā akā. Njoi í beɛ inɛ sinte iyi í to bi tɛɛu í ni, gbesei lafɛɛm fɛloi í waa mu. ⁶ Njoi í je í ni, ikpo iyi á kō boonyi c̄lō. Njoi í sōó í ni, so tiaɛ í buba r̄ya r̄ya nō í kō ciitaa. ⁷ Njoi í beɛ inɛ gō má í ni, awō mō, fɛloi í waa mu. Njoi í sōó í ni, iya saaki c̄lō. Njoi í sō nɲu mō í ni, so tiaɛ í kō cine. ⁸ Njoi lafɛɛi amaace hai nɛ naaneu í gbō ideu nō í saabue si na iyi í jō í yōō iyi í nɛ bisi ntō ntō. Njoi Jesu í ni, inɛi andunya ɲa à nɛ bisi aɲa duusō si kuwɛɛ nɲa à re inɛi inya kumá ɲau.

⁹ Njoi Jesu í sō ɲa í ni, i ya de kpaasi ɲa do amanii andunya ku ba bii í na wa gaizia ɲɛ a gba ɲɛ si andunya titōi Ilaað. ¹⁰ Inɛ iyi í nɛ naane si mii keeke á nɛ naane si mii nla. Inɛ iyi wa ce laalo si mii keeke á ce laalo si mii nla. ¹¹ Na nɲu, bii í kù nɛ naane si amanii andunya ɲa, yooi á da nɲɛ si amani ntō si awō. ¹² Bii í kù nɛ naane si mii ndii inɛ gō, yooi á na ɲɛ iyi í je tu ɲɛ.

¹³ Amaace kāma kaa yōkō ku cea lafɛɛ minji ice ajo. Ntō ntō á cé inɛ akā nō ku bi inɛ akā, walako ku jirima inɛ akā nō ku donda inɛ akā. I kaa yōkō í too Ilaað do fia ajo ɲa.

Ide ikā ikā ɲa iyi Jesu í f̄o

(Cō Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi ɲa fia ku bi ɲa í caa. Iyi à gbō ide ɲa iyi Jesu í f̄o fei njoi à waa yaakoɛ. ¹⁵ Nō Jesu í sō ɲa í ni, inɛ í waa de í je inɛ dee dee ɲa si wajui amanɛ ɲa, amma Ilaað í m̄a idō njɛ. N̄ wa n sō ɲɛi, mii iyi amanɛ ɲa à waa cō mii jiida, bi Ilaað mii s̄amii.

¹⁶ Wooda do idei walii ɲau fei à wɛɛ hee do waatii Zāa. Hai waati beɛbe à waa sisi laabaau jiidai bommai Ilaað nō inɛ fei wa ce kookaai ku ba ku lō do gbugbā. ¹⁷ Wooda baa wasali í gaabu ku beje í re lele do ilɛ ku kpa iri m̄om.

¹⁸ Ine iyi í kási aboε nɔ í so mmue í ce sakarai. Ine iyi í so abo iyi məkəε í kási í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

¹⁹ Nɔi Jesu í kpa nɔa mɔndau ihē í ni, məkɔ ilu amani gɔ í wεε. Məkɔu í ya maa dasi íbɔ caada ilu iju ku sɔa gɔ. Kpasεε ajɔ fei jingau. ²⁰ Ilu are gɔ mɔ í wεε, í ya maa stui andε koofai ilu fia, à ya kpoo Lazaa. Konkoli wa kɔ si araε fei. ²¹ Nɔ aja nɔa à ya naa a maa fa konkolie nɔu. Məkɔu í bi ku wo araε baa do hubui sɔndai ilu fia iyi í ya gbε, amma ci ya baa.

²² Nɔi məkɔu í na í ku nɔ amaleka nɔa à soo à bɔde bi Aburhamu. Nɔ ilu fia mɔ í na í ku à suu. ²³ Nɔ í koo wa ye ijuukpā bi ku wai iku nɔa, nɔ í wu iju lele, nɔi í hɔnnε Lazaa kəkɔi Aburhamu. ²⁴ Nɔi í dɔ anu í ni, baaba Aburhamu, ce araarem. Be Lazaa wa ku sasi amaawɔε si inyi ku na ku tū amem, domi n wa n ye ijuukpā nla nla si amei inau ihē. ²⁵ Nɔi Aburhamu í ni, amam, ye gigi iyi í ba mii jiidε tā hai andunya, nɔ Lazaa mɔ í ye wahala. Wee ihē nsei inɔε í tū nɔ awɔ mɔ í waa ye ijuukpā. ²⁶ Nɔ si antaie, isa nla goi í fεεfe wa ku ba inε nɔa iyi à bi a kua a bɔ bi tu nɔε be a maà yəkɔ. Bεεbe mɔi inε gɔ kaa yəkɔ ku naa ihē hai be. ²⁷ Nɔi ilu amaniu í ni, debei, n wa n tɔɔei baaba, be Lazaa kpasēi baam, ²⁸ koo sɔ ifɔ miu nɔa iyi n nε beu ku ni a ce laakai ku ba a maà na a naa si inya ku gaabuu ihē. ²⁹ Amma Aburhamu í ni, à nε tia iyi Moizi do walii nɔa à kɔ wou tā, aa yəkɔ a gbɔ ide nɔa. ³⁰ Nɔ í ni, aawo, baaba Aburhamu. Amma bii hai bi iku nɔa inε gɔ í koo bi tu nɔa, aa kpaasi idɔ nɔa. ³¹ Nɔi Aburhamu í sɔɔ í ni, bii a kù gbɔ ti Moizi do ti walii nɔa, baa bii inε gɔ í jɔ hai bi iku nɔa ihē í koo be a kaa dasi naane.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

¹ Jesu í sɔ mɔcɔε nɔa í ni, kù nε bei á ce iyi kulele iyi á dasi amanε laalo kù waa ce, amma ijuukpāi á je ti inε iyi í naaɔ wa. ² Á tia a dɔa lafεε alɔ si kɔɔ a sɔsie ino tenku do iyi á lele ama akā ku dasie dulum. ³ I ya ce laakai nɔε nɔa.

Bii kpaasie gɔ í na í ce dulum, sɔɔ ide do laakai í nyisie taaleε. Bii í kpaasi idɔ, kpa idei kuraraε. ⁴ Baa bii isε gbεεjei wa raraε si ajɔ akā, nɔ isε gbεεjeu fei wa ce tuubai dulum dεε, awɔ mɔ kpa idei dulum dεε.

Naane ku dasi

⁵ Woo be nɔa à sɔ Lafεε à ni, kɔɔsi naane ku dasi nwa. ⁶ Nɔi Lafεε í ni, baa bii naane ku dasi nɔε í mungau ijui iyaku, aa yəkɔ í sɔ jɔi nɔu ihē í ni ku wu hai be, koo lɔ araε si tenku, á nɔ ku ceɔ ide nɔε icε.

Icε iyi aru í nε ku ce

⁷ Jesu í ni má, inε kāma nɔε bii í nε aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea kete nɔa, bii í baa kpasε kaa sɔɔ ku ni, naa wa nsei í buba í je. ⁸ Amma á sɔɔi ku ni, ceem sɔɔlui ije, kpaasi jaε nɔa, í naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awɔ mɔ aa je nɔ í mɔ. ⁹ Amma kaa saabu aruu si na iyi í jɔ í ce bei í sɔɔ. ¹⁰ Bεεbe mɔi bii inɔε taka nɔε í ce mii iyi à dasi nɔε fei í sɔa í ni nɔa, à je amaace nɔa iyi a kù nε saabu. Iyi à dasi wa ku ce nɔu akāi à ce.

Jesu í jɔ dinte mεewa í ba iri

¹¹ Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalemu, í too si afei ilei Galilee do ilei Samari. ¹² Nɔi í maai ilu gɔ. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, nɔi dinte mεewa gɔ nɔa

à koo à kòo amma à leekd à jliē keeke. ¹³ Njoi à dō anu hee lele à ni, Jesu, Mēetu, ce araare nwa.

¹⁴ Iyi í yē ŋa ŋoi í ni, i koo í nyisi ara nŋe bi woo weei Ilaađ ŋa. Njoi à waa koo. Si bei à waa ŋeu, ŋoi à ba iri. ¹⁵ Iyi ine akā ŋŋa í yē ŋŋu í ba iri, ŋoi í sinda wa baa wa saabuđ Ilaađ hee lele. ¹⁶ Waati iyi í to wa bi Jesu nō í sēebata si wajue wa saabuē. Wee makōu inei Samarii. ¹⁷ Njoi Jesu í ni, amanē mēewa si ñ jò í ba iri ba. To, iwoi amanē mēesā iyi à gbe ŋau à wa. ¹⁸ Ise mmuu ihē ŋŋu akāi í sinda wa ku saabu Ilaađ?

¹⁹ Njoi í sō makōu í ni, dede i nē, naanē ku dasiei í faabaē.

Kunaai bommai Ilaađ

(Cō Matie 24:23-28, 37-41)

²⁰ Njoi Farisi ŋau à bee Jesu à ni, ajo yoomai Ilaađ á na ku je bommaē. Njoi í je ŋŋa í ni, Ilaađ kaa je bommaē do yaase bei ine ŋa aa yō. ²¹ Ine gō kaa fō ku ni, Ilaađ í je bommaē ikpa ihē, walakō ikpa ihō. Aawo, domi wee Ilaađ í je bommaē tā si idoi ine ŋa *.

²² Nō í sō mōcō ŋau í ni, awaati wa naa iyi amu Amai Amanē an nyi wa do amboem. Hee ajōu ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi í yem ŋa baa ajo akā, amma í kaa yem ŋa. ²³ Ine gō ŋa aa sō ŋe a ni, í wa ihē walakō í wa ihō. I maā sei í koo ŋa. ²⁴ Ñ wa n sō ŋei, bei kurjoi ijī í ya daana hai lele anu akā koo kā ilēu be, bēēbe mōi kubaai amu Amai Amanē á yē. ²⁵ Amma sinte titā kù ne bei an ce iyi n kù yē ijuukpā ntō ntō nō inei nsei ŋau ihē aa kōsim. ²⁶ Mii iyi í ce si waatii Nowee, bēēbe mōi á ce si waati iyi amu Amai Amanē an nyi wa. ²⁷ Ine ŋa à je à waa mō, à waa ce abōdō ŋa, à ya maa mua ama ŋŋa ŋa makō hee í koo í to ajo iyi Nowee í lō akōi inyiu. Nō ijī nlaui í naa í je aŋa fei. ²⁸ Á nyi ku cei má bei waatii Lōtuu. Ine ŋa à je à waa mō, à ra à waa ta, à waa gbē, nō à waa ma ile. ²⁹ Amma si ajo iyi Lōtu í fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rō wai hai lele nō aŋa fei à ce nfe. ³⁰ Nō bēēbe mōi á yē ajo iyi amu Amai Amanē an faata wa.

³¹ Si ajo ŋŋu, ine iyi í wa antai ile sikifa nō nyaue ŋa í wa inō ile, kaa ba ku lō ku soo má. Ine mō iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. ³² I yē gīgii aboi Lōtu. ³³ Ine iyi í bi ku je andunya do idōōbie á na ku kuae. Amma ine iyi í kōsi kuwēēē á bāa ntō ntō. ³⁴ An sō ŋe si idū ajo ŋŋu, amanē minji á maa sū si daayi akā, aa so ine akā a jō ine akā. ³⁵ Inaabo minji á maa lōlō aa so ine akā a jō ine akā. [³⁶ Inemōkō minji á wa iko, aa so ine akā a jō ine akā.]

³⁷ Njoi mōcō ŋau à bee à ni, ikpa iwoi ideu bē á ce ya Lafēē. Njoi í je ŋŋa do mōndau ihē í ni, bii iku wa sū, tenqi bei yembeeku ŋa à ya tōtō.

18

Mōndai jaađ do woo kiiti gō

¹ Jesu í kpa ŋŋa mōndau ihē ku nyisi ŋa iyi í sīa a maa ce kutō waati kāma fei, gbēēji ku maā wa si. ² Í ni, woo kiiti gō í wa si ilu nla gō, kù waa ce njoi Ilaađ, kù nō kù waa jirima ine kāma. ³ Wee si ilu akāu jaađ gō mō í wa be. Í ya naa ajōđ ajo bi tēē ku sōō ku ni, kiitim, amu do mbēem. ⁴ Njoi í kō hee í kpe. Amma si anyie í lasabu si idōē í ni, baa bii n kù wa n ce njoi Ilaađ, nō n kù wa n jirima ine gō, ⁵ do ŋŋu fei, si na iyi í jō jaađu ihē í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu ŋŋu do mbēēē, ku ba ku maā bitandim má.

* **17:21** Ilaađ í je bommaē tā si idoi ine ŋa Si tia nwo gō ŋa à ya nii Ilaađ í je bommaē tā si anini nŋe. Iyi be mō ntōi, si na iyi í jō Jesu ilaaluu í wa anini ŋŋa.

⁶ Njoi Lafēe í ni, to, i gbò bei woo kiiti laalòu í fò be ña de. ⁷ Ilaaḍ kaa bei ku ce ku re zaka beebe? Ine ña iyi í cica, kaa kiiti ña bii à waa dḥ sie anu dasā do idū? Iyi í re mòm, kaa kpɛ ku bei ku gbò ñña. ⁸ N wa n sḥ ñei, á ce ñña kiitii gbāa gbāa. Amma waati iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ilɛu ihɛ?

Kutḍi Farisi do woo gba fiai lempoo gɔ

⁹ Jesu í kpa monda gɔ má na irii ine gɔ ña iyi à waa cɔ ara ñña ine dee dee, nò à waa ca ine gɔ ña. ¹⁰ Í ni, amane minji gɔ ña à bò ku tḥ kpasɛi Ilaaḍ, ine akā Farisii, ine akā mḥ woo gba fiai lempooi. ¹¹ Farisiu í leekí wa cea arae kutḥo wa ni, Ilaaḍ, ñ saabue do iyi n kù ye bei ine ña iyi à gbe, iyi à je woo taki ine ña, do woo ce laalò ña, do woo ce sakara ña, do woo gba fiai lempoo ña bei mḥkḥ ihɛ. ¹² Si azuma akā fei ñ ya n dī anu ajò minji, nḥ mii iyi ñ ba fei ñ ya n nya zagaaci si bei í jò. ¹³ Woo gba fiai lempoou mḥ í leekí í mu arae ikā, kù yḥkḥ kù wu iju lele, í le awḥ si iri í ni, Ilaaḍ, ce arareem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, ñ wa n sḥ ñei, hai be ineɛu ihɛ í baa í je dee dee si wajui Ilaaḍ í nyiḍ ideɛ. Amma Farisiu kù je dee dee, domi ine iyi í so arae lele aa kaye lafɛi, ine mḥ iyi í kaye arae aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpḥḥo ña

(Cɔ Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii ññu, ine ña à gbā ama kpḥḥo ña à naaa Jesu wa ku lesi ña awḥ. Iyi mḥcɛe ñau à yḥḥ beebe ñoi à wa gbagba si ña. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa ññu amu ñau wa. Nḥ í sḥ mḥcɛe ñau í ni, í jò amu ñau a naa bi tom, í maḍ ganji ña, domi Ilaaḍ í je ilaalui ine ña iyi à jò ña. ¹⁷ Ntḥ ntḥ, ine iyi kù waa sḥa Ilaaḍ iri ile bei ama keeke, Ilaaḍ kaa je ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Ine ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beee í ni, Mɛɛtu, awḥ ine nɛɛɛ, mii an ce n baḍ kuwɛɛ hai tā. ¹⁹ Njoi Jesu í beee í ni, na mii í ce ì waa kpem ine nɛɛɛ. Ine gɔ kù wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kù je Ilaaḍ ññu akā. ²⁰ Ì mà sḥa sḥa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maḍ ce sakara, maḍ kpa ine, maḍ ce ile, maḍ jea ine gɔ sɛɛda ibo, jirima iyeḍ baɛɛ. ²¹ Njoi ineɛu í ni, ñ wa n jirima mii ñau be fei tā hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbò beebe, ñoi í sḥo í ni, í gbee mii akā. Koo í ta mii iyi ñ ne fei nḥ í kpɛa ilu are ña fiau. Bii ì ce beebe aa ba amani jiida lelei Aḍ. Si anyie nḥ í naa í toom. ²³ Iyi mḥkḥu í gbò beebe ñoi inḍe í fḥ ntḥ ntḥ, domi ilu amani nla nlaí. ²⁴ Iyi Jesu í cḥo ñoi í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaḍ ku je ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lḥ si iwoi abee do iyi ilu amani á jesi Ilaaḍ ku je ilaalue. ²⁶ Njoi ine ña iyi à waa de sie itḥu à ni, bii beebɛi nḥ yooi á ba faaba. ²⁷ Nḥ Jesu í sḥ ña í ni, mii iyi amane í mḥngḥ, Ilaaḍ kaa mḥngḥɛ.

²⁸ Njoi Pieɛ í ni, wee à jḍ mii iyi à ne fei tā, à waa tooɛ. ²⁹ Nḥ Jesu í ni, ntḥ ntḥ, ine iyi í jḍ kpasɛɛ fei, walakḥ aboɛ, wala igbā do ifɛe ña, wala iyeḍ baɛɛ, wala amae ña, na irii bommai Ilaaḍ, ³⁰ á ba ku kpḥ ku re si nsei, nḥ si antae má á ba kuwɛɛ hai tā ala.

Jesu wa fḥ ideí ikue do kujɛ isɛ gbɛɛtasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mḥcḥ maateeji ñau bi tɛɛ, nḥ í sḥ ña í ni, wee à waa bḥ Zeruzalɛmu. Bei, ide iyi walii ñau a kḥ na irii amu Amaí Amanɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu ña si awḥ a yaakoom, nḥ a kpām iju a tu sim antḥ. ³³ Aa weem kpḥḥo,

si anyie nɔ aa kpam, amma si aɔ mɛɛtasia an jɪ hai si bale. ³⁴ Amma mɔcɔ nɔa a kù mà nkāma si ideu. Ideu í manji nɔa a kù gbɔ yaaseɛ.

Jesu í jò fɛɛju gɔ í yɛ ilu

(Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛnɛu Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba itɪ kpāa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ, nɔi í bee mii í ce. ³⁷ Nɔi à sɔɔ à ni, Jesu inɛi Nazaretiumi wa lɔ. ³⁸ Nɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Inɛ nɔa iyi à waa cua nɔa à la sɛ à ni ku coko. Amma bei à waa ni ku cokou, bɛɛɛ mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ Nɔi Jesu í leekɪ í ni a naaɛ wa. Iyi fɛɛjuu í to wa nɔi Jesu í beɛɛ í ni, ⁴¹ mii í bi n ceɛɛ. Nɔi í ni, Lafɛɛ, n bi n yɛ ilui. ⁴² Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, yɛ ilu. Naanɛɛ í faabaɛ. ⁴³ Nɔi gbakā í yɛ ilu, nɔ wa too Jesu í wasi Ilaaɔ ku saabu. Iyi zamaau í yɔɔ, nɔi aɔa fei à wasi Ilaaɔ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lɔ. ² Wee mɔkɔ ilu fia gɔ í wa bɛ à ya kpoo Zakee, wa jɛ inɛ ngboi woo gba fiaɪ lɛmpoo nɔ. ³ Nɔ wa de nɔu ku yɛ Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi nɔu amanɛ kandaai. ⁴ Nɔi í sɛi í bɔ waju í koo í gũ jɪ ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mà iyi do bei á lɔɔ. ⁵ Iyi Jesu í to tengi bii í wau, nɔi í wu iju lele í sɔɔ í ni, Zakee, kita wa nɔa nɔa, domi kpasɛi an sɔ nnyi. ⁶ Nɔ Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do inɔ ndiɔ. ⁷ Iyi inɛ nɔa à yɔɔ, nɔi aɔa fei à gbagba à waa ni, í koo í sɔ kpasɛi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leekɪ si wajuɪ Lafɛɛ í ni, bubui amanim an na ilu are nɔ. Nɔ inɛ nɔa iyi n takii nɔa n gba mii ndu nɔ, an sindo nɔa bɛɛɛ má tuuba mɛɛ. ⁹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, nnyi inɛi kpasɛ nɔa ihɛ à ba faaba, domi aɔwɔ mɔ tɔkui Aburahamui. ¹⁰ Amu Amaɪ Amanɛ n naa ku dede inɛ nɔa iyi à nyɔi n faaba nɔa.

Mɔndaɪ iye iwo

(Cɔ Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei inɛ nɔa à waa de si ideu itɪ, nɔ í kpa mɔnda gɔ má. Inɛ nɔa à waa tamaa bei bii í to Zeruzalɛmu á jɛ bommai gbakā, nɔ wee waati bɛɛɛɛ í maai Zeruzalɛmu. Na nɔi í jò í kpa nɔa mɔndaɪ ihɛ ku ba ku nyisi iyi nɔu kaa jɛ bommau gbāa gbāa. ¹² Í ni, mɔkɔ amai amanlu goi í bɔ bomma ku jɛ hee ilɛ jɪjɪ gɔ si anyie nɔ ku baa ideɛ. ¹³ Hee ku maa ne nɔi í kpe amaaceɛ nɔa aɔa mɛɛwa, nɔ í na aɔa fei kpekɛɛi wura gɔ nɔ í ni, i ceɔ fiaɪ ihɛ sɪa hee n maa n baa. Iyi í fɔ bɛɛɛ í tã nɔ í nɛ. ¹⁴ Amma inɛi ilɛɛ nɔa à cɔo nɔ à bɛ inɛ nɔa si anyie à ni aɔa a kù bi ku jɛ bomma si ilei aɔa.

¹⁵ Waati iyi í jɛ bommau í baa si ilɛɛ, nɔi í kpe amaace nɔa iyi í na fiaɪ wo bi tɛɛ ku ba ku yɛ bei fiaɪ inɛ fei í bíaa. ¹⁶ Inɛ sinteu í naa í ni, Lafɛɛ, kpekɛɛɛ iyi í nam nɔu n ceɔ sɪa hee n ba riba mɛɛwa. ¹⁷ Nɔi í sɔɔ í ni, í sɪa, aɔwɔ amaace jɪidai. Si bei í jɛ ilu naanɛ si mii keekeu ihɛ, an jò í jɛ ilaalu si ilu mɛɛwa. ¹⁸ Inɛ minjisiau mɔ í naa í ni, Lafɛɛ, kpekɛɛɛ iyi í nam nɔu n ceɔ sɪa hee n ba riba miu. ¹⁹ Nɔ í sɔɔ í ni, aɔwɔ mɔ, an ceɛ ilaalu si ilu miu. ²⁰ Nɔ inɛ mmu í naa má í ni, Lafɛɛ, fiaɛ wee. N woosi ni mango ²¹ domi n wa n ce nɔjɛ si na iyi í jò í jɛ inɛ ku gaabu. Mii iyi í kù jilɛ nɔu í ya maa de ku so, baa bii í kù gbɛ í ya maa dai. ²² Nɔi ilaalu í sɔɔ í ni, aɔwɔ amaace yaamu, an kiitiei hai si ideɛ iyi í fɔ. Aɔwɔi í mà iyi n jɛ inɛ ku gaabu, n ya n so mii iyi n kù jilɛ, nɔ n da mii iyi n kù gbɛ. ²³ To, na mii í ce i kù ni í wɛa inɛ nɔa fiam nɔu í da nɔa si inyi ku ba n ba ndom do riba waati iyi n

baa. ²⁴ Njoi í sō ine ŋa iyi à wa beu í ni a gba fiau a na ilu mee wau. ²⁵ Njoi à sō à ni, Lafēe, ine nju í ne mee wa tā.

²⁶ Njoi í ni, n wa n sō ŋei, ine iyi í ne, lafēei aa kōa si. Ine mō iyi kù ne, baa andi keeke iyi í neu mam aa gbaai. ²⁷ Si anyie nō í ni, i koo i naam mbeem ŋau wa ihē, aŋa iyi a kù bi n je bommau, nō i kpa ŋa si wajum.

Jesu wa b ino ilu Zeruzalemu

(Co Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Zāa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í fō beebe í tā, ŋoi í mu kpāa í cuaa zamaau wa bō ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si isene neu í maai ilui Betifaze do Betani, kōkoi geetei Olivie. Njoi í be mōcō minjie gō ŋa ³⁰ í sō ŋa í ni, i bō ilu iyi í wa waju nju be. Bii í to be ŋa aa ye ama gbankele gō wa so be iyi ine gō kù gūu titā. I fūu í naam wa ihē ŋa. ³¹ Nō bii ine gō í bee ŋe í ni, na mii í ce í waa fūu ŋa, i ni, Lafēei í ne bukaatae.

³² Ine ŋa iyi Jesu í beu à koo à ba mii ŋau fei í ce si bei í sō ŋau. ³³ Si waati iyi à waa fūu, ilu gbankele ŋau à ni, beirei í ce í waa fūu ŋa. ³⁴ Njoi à ni, Lafēei í ne bukaatae. ³⁵ Njoi à naaa Jesu ama gbankeleu wa. Nō à te si ibō ŋa ŋa Jesu í bei í gū antae í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku ne, ŋoi ine ŋa à wasi ku te ibō ŋa ŋa si kpāau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tengi bii kpāai geetei Olivie í sinti ku dasi lōma, ŋoi mōcōe ŋau fei à waa dō anu à lōsi Ilaaō ku saabu do ino didō na irii maamaake ŋa iyi à yeu fei. ³⁸ À wasi ku ni, Ilaaō ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Lafēe. Ilaaō ku jō laakai ku sū ku wa lele nō ku nyisi amboe.

³⁹ Hai si ino zamaau Farisi gō ŋa à sō Jesu à ni, Mētu, sō mōcōe ŋau a coko. ⁴⁰ Njoi Jesu í ni, n wa n sō ŋe, baa bii ine ihē ŋa à coko, kuta ŋa aa dō anu.

Jesu í kpataa inei Zeruzalemu ŋa

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, ŋoi í ye iluu nō wa kpataa inee ŋa í ni, ⁴² n bi wo í mà ŋa mii iyi á mu nje laakai ku sū, baa nnyi. Amma nsei í manji nje. ⁴³ Awaati wa naa si ŋe iyi mbēe nje ŋa aa bu ilu nje koe, aa bii si ŋe a mante ŋe canga do nje. ⁴⁴ Aa lege ilu nje do inje inee ŋa iyi í wa inōe ŋa. A kaa jō kuta baa akā ku le si nje ajo nju. Bebebe á ce si na iyi í jō Ilaaō í naa bi tu ŋe nō í kù mà ŋa.

Jesu í wa bantumai kpasēi Ilaaō

(Co Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Zāa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalemu Jesu í bō bantumai kpasēi Ilaaō. Nō í lōsi ku lele woo ta iwò ŋa. ⁴⁶ Í sō ŋa í ni, à kō à ni, Ilaaō í ni ilei nju ile bi ku tōoi á je. Amma inje wee ì coo bi ku tōtōoi ile ŋa.

⁴⁷ Jesu í ya maa kōa ine ŋa si cioi idei Ilaaō ajo fei kpasēi Ilaaō be. Njoi ine ngboi woo weei Ilaaō ŋa do woo kō ine ŋa si wooda ŋa do ilu irii inei Zuifu ŋa à waa bi a kpaa. ⁴⁸ Amma a kù mà beirei aa ce, domi ine feii í ya maa de si idee itf do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Co Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajo nju gō si bei Jesu wa kō zamaau si cio bantumai kpasēi Ilaaō wa sisi laabaau jiidau, ŋoi ine ngboi woo weei Ilaaō ŋa do woo kō ine ŋa si wooda ŋa do ine ngbo ŋa à faata wa. ² Nō à ni, sō wa, yiiko yoomai í waa ceō mii ŋau ihē, mà yooi í nae kpāae. ³ Njoi í sō ŋa í ni, amu mō, an bee ŋe ide gō. I sōm ŋa, ⁴ hai iwoi Zāa í ba yiiko iyi í dasiō ine ŋa inyi. Hai bi Ilaaō de, mà hai bi amanē ŋa. ⁵ Njoi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jeaa. Nsei nō, bii à jeaa à ni hai bi

Ilaaḥi, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zāa naane. ⁶ Bii à nò à ni hai bi amane njai, ine nja aa na a ta wa kuta domi ine fei í dasi naane iyi Zāa waliii. ⁷ Njoi à je à ni, a kù mà hai iwoi í ba yiikoe. ⁸ Nò Jesu í sō nja í ni, amu mō, n kaa n sō nje yiikoi ine iyi n wa n ceò mii njan ihē.

*Mɔndai gaanɔɔma laalo nja
(Cɔ Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)*

⁹ Si anyie nò í kpaa ine nja mɔndau ihē í ni, ine gɔ í ce ikoe nò í lɔ si jli ndii rezēe nò í ce kaa í kaakoed. Njoi í so gaanɔɔma nja í dasi nja si ikou a maa logooe, í bei í bɔ ilu koo kpe be. ¹⁰ Waati iyi jli nou í so í to ku ka, njai í be woo ce ice gɔ bi gaanɔɔma njan koo gba iyi í je ti nju wa. Nò gaanɔɔma njan à cā à lelee í ne awɔ ngbe. ¹¹ Nò ilu ikou í be woo ce ice mmu má. Nò à cā nju mō, à buu yaka yaka, à sindae awɔ ngbe. ¹² Nò í be amane meetasia wa má, nò à mee nju mō à bei à lelee. ¹³ Njoi ilu ikou í ni, beirei an ce. An be ama akām iyi n bi jiidai. Aa yoko a jirimae. ¹⁴ Amma iyi gaanɔɔma njan à yoo, njai à busi nje à waa ni, i cɔ ine iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa ku ba ilu ku je tu wa. ¹⁵ Njoi à muu à fitae hai ino karau nò à kpaa.

Njoi Jesu í ni, to, nsei, beirei ilu ikou takae á ce nja. ¹⁶ Á koo ku kpa njai, nò ku de ine mmu nja ku dasi nja si ikou. Iyi à gbɔ ideu, njai à ni, Ilaaḥ ku maà ce beebē. ¹⁷ Amma Jesu í cɔ nja, nò í ni, bii beebē, yoomai í je yaasei kukou ihē si bei í ni, Kuta iyi woo ma nja à kɔsiu, Njui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹⁸ Nò ine iyi í cuku si kutau fei, á cei. Ine iyi í nò í bata mō á lələi nekō nekō.

*Fiai lempoo ku sā
(Cɔ Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)*

¹⁹ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaḥ nja do woo kɔ ine nja si wooda njan à gbɔ ideu gbaḥ njai à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce njai zamaau. Á waa bi a muu domi à mà iyi na irii anjai í kpa mɔndau. ²⁰ Njui í jò si fei nde à ya maa ce laakae. Njoi à be sie woo zamba gɔ nja iyi à ye bei ine jiiida nja a koo a cɔ laakae. Á be njai ku ba a leaa taai ide nò a ba kpāa a muu a daa ilu ileu si awoi nju iyi í ne gbugbā. ²¹ Ine njan à sō ide à ni, Meetu, à mà iyi idee do cio iyi í waa kɔ ine nja siu, fei nde dee deei. I ci ya na ine gɔ ntɔ na kubi, ì waa nyisi ine nja kpāai Ilaaḥ si ntɔe. ²² Á sɔa ka sāa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sāa. ²³ Amma Jesu í mà muafiti nja, nò í ni, ²⁴ í nyisim kpekele akā wa n cɔ. Fotooi yooi í wa si kpekeleu ihē nò irii yooi à kɔ si. Njoi à ni, ti Sezaai. ²⁵ Njoi Jesu í sō nja í ni, to, í sāa Sezaa iyi í je tē nja. Nò í sāa Ilaaḥ mō iyi í je tē nja. ²⁶ Njoi à mɔngɔ ku too awɔ do idee nja iyi wa fɔ si wajui zamaau. Njoi à biti do ide nja iyi í jeò, nò à coko nja.

*Idei kujti iku nja
(Cɔ Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)*

²⁷ Si ajɔ akāu Sadusi gɔ nja mō à naa bi Jesu. Anjai à ya maa ni iku nja a kaa jli. Iyi à to bi tē njai à beee à ni, ²⁸ Meetu, ide iyi Moizi í kɔ nwa wee. Í ni bii ine gɔ í ku í jò aboe, nò nju do aboe a kù ne ama, ifae ku so jaaḥu ku ba ku bía igbāe ama. ²⁹ Wee ine meejje gɔ nja à wee iyi à je amai baa akā. Igbā nja í so abo nò í ku, kù ne ama do abou baa akā. ³⁰ Njoi ine minjisiau do meetasiau à so jaaḥu. ³¹ Nò beebē í ce si gāmei nja mejeu fei, nò à ku. Kāma nja kù ba ama do abou. ³² Nò si anyie abou mō í na í ku. ³³ Tò, ajɔ iyi iku nja aa na a jli, aboi yoo njai á je, si bei nja mejeu fei à soo aboi.

³⁴ Njoi Jesu í je nna í ni, si andunyau ihē inemokò do inaabo ña à ya so nje. ³⁵ Amma ine ña iyi Ilaaḍ í jò à jl hai si bale à ba kuwēei ala, abo do məkò ña a kaa ya so nje má. ³⁶ Aa yei bei amaleka ña, a kaa ku má. Aa je amai Ilaaḍ ña si na iyi í jò à jl hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi í ye ama jli iyi í mu ina nò kù waa jou, nju takae í fò mam mam iyi iku ña aa jl. Waati nju í kpe Ilaaḍ Lafēi Aburhamu do Izaaki do Zakòbu. ³⁸ Ntò ntò, Ilaaḍ kù je Lafēi iku ña, ti ilu hunde ñai, domi bi tē, ine fei ilu hunde. ³⁹ Njoi woo kò ine ña si wooda ñau, gògò ña à gba ide à ni, ide iyi í fòu bē Mēetu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a kù je a kù beee ide gò má.

Davidi do ine iyi Ilaaḍ í cica

(Cò Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Nò Jesu í bee ña í ni, beirei aa ce a ni ine iyi Ilaaḍ í cicau tókui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi takae í fò si tiai iri ku kōe í ni, Aḍ Lafēe í sḵ Lafēem í ni, Buba awo njem, ⁴³ Hee n ce mbēēē ña bi ku lesi isēē titā. ⁴⁴ To, bii Davidi takae wa kpoo Lafēe, beirei á ce ku je tókue má.

I mu ara nñe do woo kò ine ña si wooda ña

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei ine fei wa de si Jesu itl, ñoi í sḵ mōcōe ña í ni, ⁴⁶ i mu ara nñe do woo kò ine ña si wooda ñau, aña iyi à ya bi a maa dabii do ibò kumboo, nò à bi a ya ce aña fō do jirima nla nla si bantuma. A ci ya bi kaa kitāi ine ngbo ña ile bi kutōtō do inya sinte bi ku ce jingau ña. ⁴⁷ À ya takii jaaḍ ña a gba mii ndu ña ña fei, nò à ya maa ce kutō sisō ku ba a ye ña nju akā. Na ñoi í jò ijuukpā ña à la ku caa.

21

Fia iyi abo jaaḍ gò í dasi

(Cò Maaku 12:41-44)

¹ Iyi Jesu í fò bēēbe í tā ñoi í wu iju wa cò bei ilu fia ña à waa dasi fia si kpakoi kōletiu. ² Nò í ye abo jaaḍ ilu are gò mō í sōsi kpekele keeke minji gò. ³ Njoi í ni, ntò ntò, jaaḍ ilu areu ihē í dasi fia í re ine ña iyi à gbe fei. ⁴ Ine ña iyi à gbe ñau fei, iyi í lesi antai fia ña ñai à dasi, amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í nē feii í dasi be, nkāma kù gbea iyi á maa wēēḍ má.

Jesu wa fò idei kpasēi Ilaaḍ ku lege

(Cò Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Ajo nju gò ine gò ña à fò à waa ni kpasēi Ilaaḍu í sla do kutae ña fei do amua ña iyi à na Ilaaḍ à ceāḍ booda. Iyi Jesu í gbo bēēbe ñoi í ni, ⁶ mii ñau bē iyi í waa ye fei ña ajo akā á kpa iri. Kuta baa akā kaa na ku maa lesi nje bē má, aa kekeē mbē fei.

Wahala iyi à naa si waatii ankānyu

(Cò Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ Njoi à beee à ni, Mēetu, waati yoomai ine nju á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸ Njoi Jesu í sḵ ña í ni, i ce laakai ña i maà jò ine gò ku ḍi iju nñe, domi ine ña iyi aa na a maa naa akā akā a maa ni añaí à je ine iyi Ilaaḍ í cicau aa kpò. Nò aa nyi a sḵ ñe má a ni, waatii í maai wa mbē. Amma í maà too ña ña. ⁹ Bii í gbo à waa fò laabaau igū ña do ija ña, i maà jò zigi nñe ku da, domi nju ñau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankānyu bē titā. ¹⁰ Njoi í sḵ ña má í ni, dimi gò ña aa

ya na a maa ja do dimi mmu ŋa, nɔ ilaalu gɔ ŋa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ŋa. ¹¹ Iɛ á yaya bii gɔ ŋa nla nla, nɔ si ilɛ gɔ ŋa mɔ ari á ce do bɔɔ laalɔ ŋa iyi á kpa inɛ nkpɔ. Aa na i yɛ maamaake laalɔ ŋa do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi nɛɛ ku da.

¹² Amma hee nɛɛ ŋau bɛ fei ku maa ce aa mu nɛ a kpá nɛ iju. Aa dasi nɛ awɔi woo kiiti ŋa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ŋa, aa dasi nɛ piisɔɔ, nɔ a bɔɔ nɛ bi amanlu ŋa do bi ilu ile ŋa na irim. ¹³ Nɛɛ ŋau bɛi á mu nɛɛ kpáa i jɛɔ sɛɛdam ŋa. ¹⁴ Na nɛɛ, i jile idɔ nɛɛ i maà ya biti do ide iyi aa fɔ i nyaɔ ara nɛɛ ŋa. ¹⁵ I maà biti ŋa domi an mu nɛɛ ide do bisi iyi mbɛɛ nɛɛ ŋa káma nɛɛ a kaa yɔkɔ a já nɛ hee má jɛ a kɔ. ¹⁶ Baa iyeɔ baa nɛɛ ŋa do igbá nɛɛ ŋa do ifɔ nɛɛ ŋa do nyaanze nɛɛ ŋa do kpaasi nɛɛ ŋa, aa zamba nɛ nɔ a jɔ a kpa inɛ nkpɔ si inɔ nɛɛ. ¹⁷ Inɛ fei á cé ŋei na irim. ¹⁸ Amma baa ntoi iri aká nɛɛ kaa da ku nyɔ. ¹⁹ I temua ŋa, aa ba faabai hunde nɛɛ.

Jesu wa fɔ ide i iri ku kpa i Zeruzalemu

(Cɔ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ Aɔ iyi i yɛ woo ja igú ŋa à to wa Zeruzalemu à buu koe, i mà ŋa iyi iri kukpae í maai wa mbɛ. ²¹ Waati bɛɛɛ inɛ ŋa iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ŋau. Inɛ ŋa mɔ iyi à wa inɔ ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, inɛ ŋa mɔ iyi à wa iko ku sù a maà bɔ inɔ ilu má. ²² Ntɔ ntɔ, waatiu á jɛ waati iyi Ilaaɔ á kpá inɛ ŋa iju ku sá gbese ku ba mii iyi à fɔ si kukɔi ideɛ ku ká. ²³ Waati bɛɛɛ wahalai baasi ŋa do ayawo ŋa á caa. Inɔ ku fɔ nla nla i wa si ileu si na iyi i jɔ Ilaaɔ á sá idɔkɔɛ si inɛ ŋau. ²⁴ Aa maa kpa ŋa do taakuba, nɔ a mu ŋa aru si ilɛ fei. Dimi mmu ŋa aa tɛɛɛ Zeruzalemuu hee waatiu koo kpáɔ iri.

Kunaai Amai Amanɛ

(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ Aa yɛ nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya ŋa. Nɔ si ilɛ ibai tenku do kucái inyi á jɔ dimi ŋa a biti hee a kaa mà baa bɛi aa ce. ²⁶ Baa nɔ alála á jɔ inɛ ŋa a kasám na mii ŋa iyi á na ku ce si andunyau ihɛ, domi gbugbái lele ŋa aa maa yayai. ²⁷ Waati bɛɛɛi aa yɛ amu Amai Amanɛ n faata wa si kudú iji do gbugbá nla nla do amboe. ²⁸ Bii iyi bɛ ŋa à sinti ku ce, i leekí i mu ara nɛɛ ŋa, domi faaba nɛɛ i maai wa.

Yaase iyi jli ndii figi wa nyisi

(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Nɔ Jesu í kpa nɛɛ mɔnda gɔ í ni, i cɔ jli ndii figi do jli ŋa iyi à gbe fei. ³⁰ Bii i yɛ í sinti ku ru wua ŋa, inɛ taka nɛɛ i ya mà ŋa iyi ate í maai wai. ³¹ Bɛɛɛ mɔi bii inɛ mɔ i yɛ mii ŋau bɛ wa ce, i mà ŋa iyi bommai Ilaaɔi í maai wa. ³² Ntɔ ntɔ n wa n sɔ nɛ, inɛi nsei ŋa, kú jɛ aɛa feii aa ku ideu ihɛ ku bɛi ku ce. ³³ Lele do ile fei á na ku tá amma idem ŋa a kaa tá pai.

I ce laakai ara nɛɛ ŋa

³⁴ I ce laakai ara nɛɛ ŋa ku ba i maà na i jɛ hai ne laakai ŋa na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya ŋa. Bii kú jɛ bɛɛɛ ajɔ a na ku boe ŋei bɛi cekúm, ³⁵ domi á na ku ba inɛ ŋa iyi à wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶ Na nɛɛ, i cɔ kpáa i maa ceɔ kutɔɔ ŋa waati káma fei ku ba i ba gbugbá i gbá si mii iyi wa naa fei ŋa, nɔ i yɔkɔ i leekí si wajui amu Amai Amanɛ ŋa.

³⁷ Aɔ fei Jesu í ya kɔ inɛ ŋa si cio kpasɛi Ilaaɔ, ale nɔ koo sù geetei Olivie. ³⁸ Bii iju í má inɛ fei í ya naa kpasɛi Ilaaɔ bɛ ku gbɔɔ ideɛ iyi wa fɔ.

22

*Ine ngbo na à waa busi nje a kpa Jesu**(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zaa 11:45-53)*

¹ Jìngauì Pɛɛ hai nɛ lefee iyi à ya kpe jìngauì Iku ku kuau í maai wa. ² Ine ngboì woo weei Ilaaɔ na do woo kò ine na si wooda naa à waa de kpaa bei aa ce a kpaɔ Jesu, amma à waa ce njoì zamaau.

*Zudasi á fita anyii Jesu**(Cɔ Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)*

³ Njòì Seetam í lò idòì Zudasi iyi à ya kpe Isikarioti. Wee ine akai mɔcɔ maateejì njaui. ⁴ Zudasi í koo í dɛ anu tɔsì do ine ngboì woo weei Ilaaɔ na do ine ngboì woo degbe kpasɛì Ilaaɔ na do yaase bei á ce ku da nna Jesu si awɔ. ⁵ Njòì ino nna í dɔ nɔ à nì nna aa mua fia. ⁶ Nò Zudasi í jesi, nò wa de kpaa bei á ce ku da nna Jesu si awɔ, zamaau ku maà ti ku mà.

*Jesu í ce sɔlui jìngau**(Cɔ Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zaa 13:21-30)*

⁷ Njòì ajòì jìngauì Pɛɛ hai nɛ lefeeu í to wa si bii á ya kpa angudai jìngauì Iku ku kua a ceò kuweeu. ⁸ Njòì Jesu í bɛ Pɛɛ do Zaa í nì, í koo í ce sɔlui jìngauì Iku ku kua ka jòò na. ⁹ Njòì à beee à nì, iwoi ì bi kaa ce sɔlulu. ¹⁰ Njòì í sɔ na í nì, bii ì lò ino iluu na aa ye mɔkɔ gɔ wa so inyi jòlò. I tooɛ. Mɔkɔ á koo ku lò kpasɛ gɔ. Kpasɛ bii á lóu ¹¹ í koo í sɔ ilu kpasɛu í nì na, Mɛetu í nì ka beee ile bii nju á je jìngauì Iku ku kua do mɔcòì nju na. ¹² Mɔkɔ á bɔd nje si antai ile kukpeke gɔ nò á nyisi nje ilaawa nla gɔ iyi à ce sɔlui fei ndeɛ tã. Bei aa ce nwa sɔlui jìngauu na. ¹³ Iyi à nɛ nò à koo à ba mii njaui fei í cei dee dee si bei í sɔ njaui, nò à ce sɔlui jìngauu.

*Ije iyi aa ka yeò gigì ikui Jesu**(Cɔ Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)*

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do mɔcɔe njaui à bɔ tengi bii á ce sɔlulu, nò à buba à waa je. ¹⁵ Njòì Jesu í sɔ na í nì, ì bi ntò ntò n ce jìngauì Iku ku kuau ihɛi awae na n bei n ye ijuukpam nɔu. ¹⁶ Nò ntò ntò ì wa n sɔ njei, n kaa n je jìngau ihɛ má bii kù je si andunya titòì Ilaaɔ. ¹⁷ Iyi í fɔ beɛbe í tã, njoì í so kɔɔfu í saabu Ilaaɔ nò í sɔ mɔcɔe na í nì, í gba vɛɛ iyi í wa si kɔɔfuu ihɛ í mɔ nje fei. ¹⁸ Amma ì wa n sɔ njei, hai nsei amu n kaa n mɔ vɛɛ má hee andunya titòì Ilaaɔ koo too wa. ¹⁹ Si anyii nju, nò í so pɛɛ nò í saabu Ilaaɔ titã í bei í bububue, nò í na na í nì, iyi ihɛi í je aram [iyi ì na na iri nje. I ya coo na í maa yeò gigim. ²⁰ Iyi à je à tã njoì í so kɔɔfu má í na na í nì, kɔɔfuu ihɛi í je nyindai akabuu titòì iyi Ilaaɔ í dɛ do njem iyi á nikã na iri nje si ikum.]

²¹ Amma í cò ine iyi á zambam nɔu wee í wa ihɛ, awɔe do tom nii í wa si ino jee ihɛ ajò. ²² Amu Amai Amane an ku si bei Ilaaɔ í jilò. Amma ijuukpai ine iyi á zambam nɔu á la. ²³ Njòì à sinti ku bee nje à waa nì, yooi á yɔkɔ ku ce dimie si ino nwa.

Yooi í je ine ngbo

²⁴ Njòì kakɔò í dede si aninii mɔcɔ njaui, à waa bee nje ine iyi á je ine ngbo si ino njaui. ²⁵ Njòì Jesu í sɔ na í nì, amanlui andunya na à ya ba maa taa ine na amanlu ku jeì, nò ine ngbo na iyi á waa nyisi gbugbã nna á ya bi a kpe nna woo ce jiiida na. ²⁶ Amma nje í maà ye beɛbe njaui. I jò ine iyi í la í re si ino nje ku baa ku je keeke nje, nò ine iyi í je ine ngbo kú je amaaɛ nje. ²⁷ Ine iyi í buba wa je si antai taabu do ine iyi wa naaò ijɛu wa, yoo njaui í re. Kù je ine iyi wa jɛui? To, amu wee ì wa ino njei bei ine iyi wa naaò ijɛu wa.

28 Injei ì temua do amu si wahalam n̄au n̄a. 29 Na n̄ju, si bei Baaba í jileem bommau, beɛbe m̄oi amu m̄o ñ wa n̄ jile n̄je 30 ku ba i je n̄o i m̄o do amu si bommam n̄a, n̄o i buba si batai amanlu n̄a i kiitiò dimi maateejii Izireli n̄au.

Jesu wa f̄o iyi Pieɛ á j̄a ku ni kù mà n̄ju

(C̄o Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Z̄aa 13:36-38)

31 N̄joi Jesu í ni, Sim̄o, Sim̄o, Seetam í t̄o kp̄aa ku ba ku f̄eɛ bei iya. 32 Amma amu ñ ce kut̄o na irie ku ba naane ku dasie kù maà gaizia. N̄o awo, waati iyi aa kpaasi id̄o má, mua kpaasie n̄a m̄o gbugb̄a. 33 N̄joi Pieɛ í ni, Laf̄e, ñ t̄a s̄oalu awae ka b̄o piis̄o, bii iku m̄oi ka ku ajo. 34 N̄joi Jesu í ni, Pieɛ, ñ wa n̄ s̄oɛi, id̄uyi mom, hee aj̄e ku maa k̄o aa j̄a ise gb̄eeta i ni i kù mà m̄.

Taalili do b̄oḡo do taakuba

35 Si anyii n̄ju n̄joi Jesu í bee n̄a í ni, si waati iyi ñ be n̄e hai mu taalili do b̄oḡo do baata ì kua nḡoḡo n̄a? N̄joi à je à ni, aawo, a kù kua nk̄ama. 36 N̄joi í ni, to, n̄sei, kù je beɛbe má. Ine iyi í ne taalili ku soo, beɛbe m̄oi ine iyi í ne b̄oḡo ku soo. Ine m̄o iyi kù ne taakuba, ku ta ib̄e ku raò. 37 Si anyii n̄ju má, í s̄o n̄a í ni, ideu ih̄e iyi à k̄o na irim n̄ou á ce, si bei à ni, à dooae si woo ce laal̄o n̄a. Kù n̄o kù ne bei á ce iyi kù ce beɛbe. 38 N̄joi m̄oɛo n̄au à ni, Laf̄e, taakuba minji go wee. N̄o í ni, ka j̄o ide n̄ju be.

Jesu wa ce kut̄o si iri kutai Olivie

(C̄o Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

39 Iyi Jesu í f̄o beɛbe í t̄a n̄o í fita hai in̄o iluu í b̄o iri kutai Olivie si bei í ne d̄oɛne. N̄o m̄oɛo n̄a à waa tooe. 40 Iyi à to inyau, n̄joi í s̄o n̄a í ni, i ce kut̄o n̄a ku ba i maà d̄asi kulelei ine n̄a. 41 Si anyii n̄ju n̄o í sekeɛ í j̄o n̄a zakai kujli kutai awo n̄o í gule be wa ce kut̄o 42 wa ni, Baaba, bii í bi, aa j̄o wahalau ih̄e ku j̄lim. Amma ku maà ti ku je ti id̄oɛbim, j̄o id̄oɛbie ku ce. [43 N̄joi amaleka go í naa sie wa hai lele í naa í muaa gbugb̄a. 44 Si in̄o ku f̄o n̄la n̄lau wa ce kut̄oɛi do gbugb̄a, n̄o í da koko hee wa tontoo ile. Koko iyi í dau í yei bei n̄je.]

45 Iyi í ce kut̄oɛi í t̄a n̄joi í dede í b̄o bi m̄oɛo n̄au n̄o í koo í ba à waa s̄i njoo do in̄o ku f̄o. 46 N̄o í bee n̄a í ni, na mii í ce ì waa s̄i njoo n̄a. I dede í ce kut̄o n̄a ku ba i maà dasi kulelei ine n̄a.

À mu Jesu

(C̄o Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Z̄aa 18:3-11)

47 Iyi Jesu wa f̄o beɛbe gbak̄a n̄joi Zudasi ine ak̄ai m̄oɛo maateejii n̄au í to wa do zamaa go. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. 48 N̄joi Jesu í ni, Zudasi, do dimii f̄o be ih̄e aa zambaò amu Amai Amane?

49 Ine n̄a iyi à waa too Jesuu, iyi à ye mii iyi wa ce, n̄joi à bee Jesu à ni, Laf̄e, ka da n̄a do taakubau? 50 N̄joi ine ak̄a n̄na í cafe it̄i n̄jei amaacei woo wee n̄lai Ilaaòu í buu. 51 Amma Jesu í ni, i leek̄i, i j̄o beɛbe. N̄o í lu it̄i m̄oɛo n̄o í ba iri.

52 Si anyii n̄ju Jesu í bee ine ngboi woo weei Ilaaò n̄a do ine ngboi woo degbe kpas̄e Ilaaò n̄au do ine ngbo n̄a iyi à naa sieu í ni, amui ì naa ku mu n̄a do taakuba do golo n̄a bei woo ce ile? 53 Aj̄o fei ñ ya n̄ wa si in̄o n̄je n̄ maa n̄ k̄o ine n̄a si cio kpas̄e Ilaaò, n̄o í kù mum n̄a. Amma waatiu ih̄e í je tu n̄e do gbugb̄ai ilu kuku.

Pieɛ í j̄a í ni n̄ju kù mà Jesu

(C̄o Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Z̄aa 18:12-18, 25-27)

54 Iyi ine n̄au à mu Jesu, n̄joi à b̄oɛe kpas̄e woo wee n̄lai Ilaaòu. N̄o Pieɛ í wa hee j̄lij̄i wa too n̄a wa do anyi. 55 N̄joi ine n̄a à ko ina si aninii bantumai kpas̄e

à waa buba be. Nò Piεε mò í koo í buba bi tu ηa be. ⁵⁶ N̄oi inaabo woo ce ice gò í yòò wa buba kòkòí inau nò í kāsie iju í ni, inεeu ihē mò í tako í wa bi Jesu wo. ⁵⁷ Amma í jà í ni, abooyi, n kù m̄aa. ⁵⁸ Iyi í ce sāa má n̄oi inε gò í yòò nò í ni, awò mò inε akāi inε ηaui. Amma Piεε í ni, mòkòoyi, n kù je inε ηηa. ⁵⁹ Si anyii ηηu zakai λεeu akā má, n̄oi inε gò í fò do gbughā í ni, ntò ntò, mòkòu ihē mò í ya wa bi Jesu wo domi ηηu mò inεi Galileei. ⁶⁰ Amma Piεε í ni, awòu be, n kù mà bei í waa bi í fò.

Si bei wa fò ideu gbakā n̄oi ajεε wa kò. ⁶¹ Nò Jesu í sinda í cò Piεε. N̄oi Piεε í ye gigii ide iyi Lafēε í s̄òu wo í ni, nnyi hee ajεε ku maa kò aa jà ise gbεeta í ni í kù m̄am. ⁶² N̄oi í fita waduude í koo wa kpata do inò ku fò.

Inε ηa à yaako Jesu

(Cò Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

⁶³ Inε ηa iyi à mu Jesuu à waa buu nò à wasi ku cāa. ⁶⁴ À bii wajue à bei à beee à waa ni, ce walii. Yooi í cāε. ⁶⁵ Nò à buu dimii arabu ikā ikā fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ηa

(Cò Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zāa 18:19-24)

⁶⁶ Iyi iju í má n̄oi igbei inε ngboi Zuifu ηau à t̄òt̄ò nò inε ngboi woo weei Ilaaō ηau do woo kò inε ηa si wooda ηau à b̄òò Jesu bi igbei woo kiiti ηηa. ⁶⁷ Nò à beee à ni, s̄ò wa bii awòu inε iyi Ilaaō í cicaui. N̄oi Jesu í je ηηa í ni, baa bii ñ s̄ò ηε í kaa dasi naane ηa. ⁶⁸ Nò bii ñ bee ηε ide gò í kaa jεem ηa. ⁶⁹ Amma hai nsei amu Amai Amanε an bubai si awò n̄ei Ilaaō ilu gbughā. ⁷⁰ N̄oi aηa fei à ni, debei, awòu Amai Ilaaōi? N̄oi í je ηηa í ni, oo, amu Amai Ilaaōi si bei í fòu ηa. ⁷¹ N̄oi à ni, s̄εeda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gb̄òò t̄ā hai si geλεε.

23

À b̄òò Jesu bi Pilati

(Cò Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zāa 18:28-38)

¹ Nò aηa fei à dede à b̄òò Jesu bi Pilati. ² N̄oi à l̄osi dulum ku m̄aa à ni, à ba inεeu ihē í wasi ku kò inε ηa si bisi bei aa ce a je ile nwa igũ nò wa ganji a sāa ilaalú n̄lai Romu fiai lempoo. Si anyii ηηu má í ya maa kpe arae amanlu, nò í ni ηηuu inε iyi Ilaaō í cicaui. ³ Nò Pilati í beee í ni, awòí ì je ilaalui Zuifu ηa? Nò Jesu í jεaa í ni, oo, si bei í fò. ⁴ Nò Pilati í s̄ò inε ngboi woo weei Ilaaō ηau do zamaau í ni, n kù ye taale k̄ama si mòkòu ihē. ⁵ Amma à la do gbughā à waa ni, í ya maa kosi inε ηa ijai do ciòε iyi í ya maa ce ηηa. Hai ilei Galileei í sintie nò í b̄ò si ilei Zudee fei í bei í to wa ihē ma nsei.

À b̄òò Jesu si wajui Herodu

⁶ Iyi Pilati í gb̄ò bεεbe, n̄oi í bee í ni, kù je mòkòu inεi Galileei ba. ⁷ Nò í gb̄ò à ni Jesu wa naai hai si ilei bommai Herodu. N̄oi í ni a b̄òòε bi Herodu. Wee waati bεεbe Herodu mò í wa Zeruzalemu. ⁸ N̄oi à b̄òò Jesu bi tεε. Iyi Herodu í ye Jesu n̄oi in̄εé í d̄ò ntò ntò, si na iyi í j̄ò hai ku kp̄ei wa de ku yòò, na irii laabaauε iyi í gb̄ò à ya maa f̄ou. N̄oi í bi ku cea ηηu maamaake gò. ⁹ N̄oi í bee Jesu ide nk̄pò nk̄pò amma Jesu kù jεaa ide k̄ama. ¹⁰ Wee inε ngboi woo weei Ilaaō ηa do woo kò inε ηa si wooda ηau à wa be, à waa m̄aa dulum do gbughā. ¹¹ N̄oi Herodu í j̄ò à daa si ib̄ò ku sla gò nò ηηu do soogee ηa à waa yaakòε nò à wasi ku buu. Si anyii ηηu nò í j̄ò à nyiòε bi Pilati má. ¹² Herodu do Pilati wee mbεε ηai wo, amma ājò ηηu bei à d̄ò.

À ye taalei Jesu a ba a kpaá

(Cɔ Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zāa 18:39-19:16)

¹³ Pilati í kpe inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̄ ɲa do inɛ ngbo ɲa do zamaa nkɔ̄ má í tɔtɔɔ ɲa. ¹⁴ Nɔ́ í s̄ɔ̄ ɲa í ni, ì naam məkəu ihē wa ɲa, ì ni wa kə inɛ ɲa si bisi bei aa ce a jèò ilɛ nwa igū do ilɛ. Nɔ́ wee ñ beee ideu si waju nɲɛ ihē, amma n kù yɛ si məkəu ide kāmá iyi ì waa yèò taaleɛ ɲa. ¹⁵ Nɔ́ Herodu mɔ́ kù yɛ siɛ taale kāmá. Na ɲɔ́ í ce í jò à nyidɛ wa ihē. Məkəu kù ce kurara kāmá iyi í to a kpaá. ¹⁶ Na ɲɲu, an jò a tɛaa kpɔtɔɔ nɔ́ n jòò ku nɛɛ. [¹⁷ Wee si jingau iku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò inɛi piis̄ɔ̄ akāi.]

¹⁸ ɲɔ́i ɲɲa fei à d̄s̄ anu hee lele à waa ni, kpa inɛ ihē nɔ́ í jò nwa Barabasi. ¹⁹ Wee à mu Barabasi à dasiɛ piis̄ɔ̄i wo na kosi iyi í ce si inɔ́ ilu nɔ́ í nyi í kpa inɛ gɔ má.

²⁰ ɲɔ́i Pilati í bee ɲa ide má si na iyi í jò í dasi idɔ̄ nɲu ku jò Jesu. ²¹ ɲɔ́i à dedeò hoyá hoyá à wasi ku ni, kpakpae si j̄li ku gaau.

²² ɲɔ́i Pilati í bee ɲa isɛ gbɛɛtasiaɛ í ni, laalɔ̄ yoomai í bei í ce. Amu n kù yɛ siɛ ngɔgɔ iyi í to iku. Na ɲɲu, an jò a tɛaa kpɔtɔɔi nɔ́ n jòò ku nɛ. ²³ Amma bei Pilati wa f̄o fei, bɛɛbɛ moi inɛ ɲau à ya d̄s̄ anu hee lele a maa ni, kpakpae si j̄li ku gaau. ɲɔ́i anu ku d̄s̄ ɲɲau í kāmiaɛ. ²⁴ Nɔ́ Pilati í dasi idɔ̄ nɲu ku ce bei à biu. ²⁵ Nɔ́ í jò ɲɲa inɛ iyi à biu, inɛ iyi à dasi piis̄ɔ̄ na kosi do inɛ ku kpau, nɔ́ í da ɲɲa Jesu si awɔ́ a ceaɛ bei à bi.

À kpakpa Jesu si j̄li ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zāa 19:17-27)

²⁶ ɲɔ́i inɛ ɲau à gbā Jesu à waa nɛðɛ. Waati iyi à waa nɛðɛu, ɲɔ́i à kɔ məkə gɔ iyi à ya kpe Simɔ̄, inɛi Sireni. Məkəu wa baai hai ikɔɛ. ɲɔ́i à muu à kāa j̄li ku gaau ku toòò Jesu.

²⁷ Nɔ́ zamaa nla gɔ wa tooɛ. Si inɔ́ ɲɲa inaabo gɔ ɲa à wa bɛ à kpata à waa cā kpokpo na iriɛ. ²⁸ Iyi Jesu í sinda í cɔ ɲa ɲɔ́i í ni, inɛ inaaboi Zeruzalemu ɲa, ì maà kpata na irim, amma ì kpata na iri nɲɛ do na irii ama nɲɛ ɲa. ²⁹ Ntɔ́ ntɔ́ ñ wa n s̄ɔ̄ ɲɛi, ajò wa naa iyi inɛ ɲa aa ni, ilu inɔ́ did̄s̄i gbenda ɲa do inaabo ɲa iyi a kù bí, do inaabo ɲa iyi ama kù məmɔ́ si amɔ́ ɲɲa. ³⁰ Waati bɛɛbei aa maa s̄ɔ̄ iri kuta ɲa a ni, ì cuku ì bata wa wa ɲa. Nɔ́ aa s̄ɔ̄ geete ɲa a ni, ì bii wa wa ɲa. ³¹ Ntɔ́ ntɔ́, ñ wa n s̄ɔ̄ ɲɛ, bii inɛ ɲa à waa cea j̄li tūtū dimi bɛ ihē, beirei aa na a cea j̄li ngbɛ.

³² Waati iyi à waa nɛð Jesu à kooð woo ce laalɔ̄ minji gɔ ɲa mɔ́ iyi aa kpa ɲa do ɲɲu ajò. ³³ ɲɔ́i à to inya iyi à ya kpe kokoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si j̄li ku gaau. Bɛ moi à kpakpa woo ce laalɔ̄ minji ɲau, inɛ akā ikpa awɔ́ nɲɛ, inɛ akā mɔ́ ikpa awɔ́ cangae. ³⁴ Nɔ́ Jesu í ni, Baaba, kpa idei dulum du ɲa, domi a kù m̄a mii iyi à waa ce.

Si anyiɛ sooge ɲau à ta kpaɛ si j̄lnɛɛ ɲa a ba a ye iyi inɛ fei á ba. Bɛɛbei à ceò ikp̄ɛi j̄lnɛɛ ɲau. ³⁵ ɲɔ́i zamaau í wa bɛ wa cɔ̄. Nɔ́ inɛ ngbo ɲau à yaakɔɛ à waa ni, ì faaba inɛ gɔ ɲa. To, kù faaba araɛ bɛ bii ɲɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicau. ³⁶ ɲɔ́i sooge ɲa mɔ́ à sekɛɛ siɛ ɲɲa mɔ́ à koo à waa yaakɔɛ nɔ́ à naa inyi ikā ku mɔ́. ³⁷ Nɔ́ à s̄ɔ̄ à ni, bii awɔ́i í je ilaalui Zuifu ɲa, awɔ́ takae faaba araɛ. ³⁸ Si dee deei antai iriɛ à kɔ̄ à ni, inɛ ihēi í je ilaalui Zuifu ɲa.

³⁹ Inɛ akāi woo ce laalɔ̄ ɲa iyi à kpakpa si j̄li nɔ́u wa s̄ɔ̄ Jesu ide nfe wa ni, kù je awɔ́i ì je inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicau ba.

To, faaba araɛ nɔ́ ì faaba awa mɔ́. ⁴⁰ Amma inɛ akāu mɔ́ í jɛaa í ni, ì kù waa ce nɲoi Ilaaɔ̄, baa awɔ́ iyi inɛð fei ì waa ye ijuukpā akā? ⁴¹ Bii awai à waa kpā iju bɛɛbɛ, dee deei, domi à waa s̄a nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nɲɛ kù ce laalɔ̄

kāma. ⁴² Njoi í sinda í s3 Jesu í ni, waati iyi aa koo í je bommae no í nyi wa si andunya má, ye gigim. ⁴³ N3 Jesu í jeaa í ni, nt3 nt3, n3 wa n s3ei, nnyi m3m aa wee do amu lelei A3.

Waati iyi Jesu í ku

(C3 Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Z3a 19:28-30)

⁴⁴ Njoi zakai das3 nkpaui ilu í kuku si andunyau fei hee í koo í to is3 meetai ale. ⁴⁵ Waati iyi ilu kukuu í ce njoi ridooi kpas3i Ilaa3u í ga í kp3 minji. ⁴⁶ N3 Jesu í la do gbugb3 í ni, Baaba, n3 daae hundem si aw3. Iyi í f3 be3e3e no í ku. ⁴⁷ Iyi ine ngboi sooge nau í ye mii iyi í ceu, njoi í saabu Ilaa3 í ni, nt3 nt3 ine3u ih3 k3 ne taale k3ma.

⁴⁸ N3 ine na m3 iyi à naa ku c3 mii iyi á na ku ceu fei à y33 n3 à sinda à ne do in3 ku f3 nla nla. ⁴⁹ Ine na iyi à m3 Jesu fei do inaabo na iyi à tooe wa hai ilei Galileeu, à leek3 hee j3ij3 à waa c3 mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale

(C3 Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Z3a 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ M3k3 g3 iyi à ya kpe Zozefu, inei Arimatee ilu ak3i Zuifu nau í naa be. M3k3u ine dee dee, wa ce jiida, n3 í wee3 kp3a ku c3 iyi Ilaa3 á na ku je bommae. Í wa si igbei woo kiiti na, amma k3 jesi ide nna iyi à jile a cea Jesu wo. ⁵² M3k3u í b3 bi Pilati í koo í t33 ikui Jesu. ⁵³ Njoi í kitae wa hai si antai j3i ku gaauu n3 í biie do a33 fufu tit3 g3 í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta g3 iyi à gbe wo n3 a k3 si ine g3 be tit3. ⁵⁴ Wee aj3i s33lui kus3mii, iyi hai aleu aj3i kus3miu á sinti.

⁵⁵ Njoi inaabo na iyi à too Jesu wa hai ilei Galileeu à too Zozefu n3 à ye baleu do beí à si Jesu fei. ⁵⁶ Njoi à sinda à b3 ide à koo à ce s33lui ikpo ku d3 in3nu do tulare na wa.

Si aj3i kus3miu n3 à s3mi si bei wooda í f3.

24

Kujti Jesu hai si bale

(C3 Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Z3a 20:1-10)

¹ Aj3 ama azuma daadaak3u inaabo nau à b3 bi baleu à waa mu ikpo nna na do tulare jiida iyi à ce s33lueu. ² Njoi à ba kutau í bimbili hai andei baleu. ³ Njoi à l3 in3 baleu amma a k3 ye ikui Jesu be. ⁴ Si bei à waa leek3 do bitiu njoi amane minji g3 na à naa si na à waa dasi jaae ku daana g3 na. ⁵ Njoi inaabo nau à waa ce njo n3 à k3mba iri nna ile, n3 ine nau à s3 na à ni, na mii í ce ì waa dede ilu hunde bi ku wai iku na. ⁶ K3 wa ih3 má, nje í j3 hai si bale. I ye gigii ide iyi í s3 nje si waati iyi í wa Galilee na. ⁷ Í ni k3 ne bei á ce iyi a k3 mu nnu Amai Amane a k3 dasi nnu si aw3i ilu dulum na. Í ni aa kpakpa nnu si j3i ku gaauu, amma nnu á j3 má si aj3 meetasia.

⁸ Njoi inaabo nau à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Njoi à sinda à ne hai bi baleu. N3 bei mii nau í ce fei à koo à sisia m3c3 maatak3 nau do ine na iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inei Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo g3 na má, anjai à koo à s3 woo be nau ideu. ¹¹ Amma ideu wa je nna bei ara, a k3 dasi idei inaabo nau naane. [¹² Do nnu fei P3e3 í dede í sei í b3 bi baleu. Iyi í to í bate í c3 in3 baleu, amma a33 iyi à woo dou nnu ak3i í ye wa timbi ile, n3 í sinda í nyi kpas3 do biti.]

Jesu í tusea m3c3 minji g3 na arae

(C3 Maaku 16:12-13)

¹³ Si ajo akāu mōcō minji gō ŋa à waa bō ilu gō iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatakāi í j̄lō Zeruzalemu. ¹⁴ À waa nya faajii mii ŋa iyi í ceu fei à waa nēð. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ŋoi Jesu takæ í sekεε si ŋa aŋaò ŋa à waa nē ajo. ¹⁶ À yōō amma ngōgō í ganji ŋa a màa. ¹⁷ Nō í bee ŋa í ni, ide yoomai í fō ì waa nēð bēεbε ŋa. Nōi à leekí à bēje waju do inō ku fō. ¹⁸ Inε akā iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù jε awō akā baa si, yooi í wa si Zeruzalemu iyi kù mà mii iyi í ce si ajo gbeejiu ihē. ¹⁹ Nōi í bee ŋa í ni, mii í ce.

Nōi à ni, idei Jesu inei Nazaretiu ni. Mōkōu walii ilu gbugbāi si icε do si ide ku fō si wajui Ilaaō do si wajui amane ŋa fei. ²⁰ Nōi inε ngboi woo weei Ilaaō ŋa do inε ngbo nwa ŋa à daa inε ŋa si awō à yε taaleε à kpakpæe si j̄li à kpa. ²¹ À waa tamaa ŋjui á faaba inei Izireli ŋa wo, amma ajo mēεtaei ihē iyi ideu í ce wa tā. ²² Si anyii ŋjui, inaabo gō ŋa si inō nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ŋau à dede daadaakō à bō bi baleu. ²³ Iyi à to nō a kù yε ikui Jesuu bε. Nōi à naa à sō wa à ni amaleka ŋa à naa si aŋa nō à sō aŋa à ni í j̄l má. ²⁴ Nōi inε gō ŋa hai si inō nwa à bō bi baleu nō à koo à ba mii ŋau í cei dee dee si bei inaabo ŋau à sō wau, amma a kù yε ŋjui takæ.

²⁵ Nōi Jesu í sō ŋa í ni, inε hai nē bisi ŋai, i ci ya dasi ide iyi walii ŋa à fō fei naane gbāa gbāa ŋa. ²⁶ Kù nē bei á ce iyi inε iyi Ilaaō í cicau kù yε ijuukpā, inε ŋa a bei a yε amboeε. ²⁷ Nōi í sisi ŋjui ide iyi à fō si kukōi idei Ilaaō fei si gāmei ŋjui takæ. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walii ŋau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa bōu, ŋoi Jesu takæ í ce bei inε iyi wa bō waju. ²⁹ Nōi à mante mantee à ni ku gbe bi aŋa domi ale í lε tā nō inunu wa lō. Nōi í sinda wa í naa í gbe bi tu ŋa bε. ³⁰ Nōi aŋaò ŋa à waa je. Waati iyi à waa jεu ŋoi í so pēεu í ce si kutōō í bei í bububue nō í na ŋa. ³¹ Waati bēεbei iju ŋjui í cī bei nō à màa. Amma tēngi bε má gbakā à kuaε. ³² Nō à sō nje à waa ni, baa si waati iyi wa sō wa idei kukōi Ilaaōu hai si kpāau wa inō nwa kù tū de.

³³ Nō aŋa mō à dede gbakā à nē ikpa Zeruzalemu. Iyi à to bε à koo à ba mōcō maatakā ŋau à waa tōtō do inε gō ŋa. ³⁴ Nōi inε ŋa iyi à tōtō ŋau à waa sō amane minji ŋau mō à ni, Lafεε í j̄li hai si bale ntō ntō, nō í nyisi aræ bi Simō. ³⁵ Nō amane minji ŋau mō à sisi ŋjui mii iyi í ba aŋa si kpāa do bei aŋa à mà Jesu si waati iyi wa bu pēεu.

Jesu í tusea mōcō maatakā ŋau aræ

(Cō Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku fō bēεbε, ŋoi ŋjui takæ í faata wa si anini ŋjui [nō í ni, Ilaaō ku mu nje laakai ku sē.] ³⁷ Nōi njo í mu ŋa, zigi ŋjui í da. À tamaa bei Zlii. ³⁸ Nōi í bee ŋa í ni, mii í ce í waa biti ŋa. Na mii í ce dimii lasabuu ihē í wa si idō nje. ³⁹ I cō awōm do isem ŋa. Amui, i lum í cō ŋa. Zlii ci ya nē ara do kùkù si bei ì waa yem ŋau ihē ŋa. [⁴⁰ Iyi í fō bēεbε í tā nō í nyisi ŋa awōε do isεε ŋa.] ⁴¹ Nōi inō didō ŋjui í j̄l a kù dasi naane gbāa gbāa nō à wa si biti nla nla, ŋoi í j̄l í bee ŋa í ni, i kù nē mii ku jε gō ihē ŋa? ⁴² Nōi à nya cēε ku banda akā à naa. ⁴³ Nō í gba í ŋōō si waju ŋjui. ⁴⁴ Nōi í ye ŋa gigi í ni, ide ŋa iyi ñ sō ŋjui mbe si waati iyi ñ wa inō nje wo. Ñ tako ñ sō ŋjui wo ñ ni mii ŋa iyi à kō na irim si tiai woodai Moiziu do si ti walii ŋau do si iri ku kōi Davidi ŋau kù nē bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ Nōi í mu ŋjui laakai jiida ku ba a gbō yaasei kukōi idei Ilaaōu. ⁴⁶ Nō í sō ŋa í ni, bēεbei à kōō à ni amu iyi Ilaaō í cicau an yε ijuukpā. Aa kpam, amma an j̄l hai si bale si ajo mēεtasia. ⁴⁷ Nō aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe inε ŋa a kpaasi idō nō Ilaaō ku kpa idei dulum du ŋa. ⁴⁸ Inei aa

je seɛdai ide ɲau be fei ɲa. ⁴⁹ Nɔ an samba nɲe mii iyi Baam í wã ɲe dou wa. Amma si iluu ihɛi aa maa wa ɲa hee gbugbãi Ilaaɔ ku naa si ɲe wa.

Jesu í nyi kɔkɔi Ilaaɔ má

(Cɔ Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ Nɔi Jesu í gbã mɔcɔe ɲau í fitaɔ ɲa hai inɔ iluu. Nɔ í boɔ ɲa hee ikpa Betani, nɔ í wu awɔ lele í wee nɲa. ⁵¹ Waati iyi wa wee nɲau, ɲɔi í sekɛɛ hai bi tu ɲa [nɔ í so arɛ í ne lele.] ⁵² Anɲa mɔ [iyi à gule à tɔɔe ɲɔi] à nyi ikpa Zeruzalemu do inɔ didɔ nla nla. ⁵³ Nɔ kpasɛi Ilaaɔ bei à ya maa wa waati kãma fei a maa saabu Ilaaɔ.

Laabaau jiiida iyi Zāa í kō

Inya kumá do ideí kuwεε

¹ Hee a maa taka andunya ine gō í wεε à ya kpoo Ide. Ideu í wεεi do Ilaaḍ. Ideu takae Ilaaḍi. ² Ideu nje í wεεi hai sinte do Ilaaḍ. ³ Nḡui í taka mii baa yooma fei, nō nkāma kù wεε iyi kù je nḡui í takae. ⁴ Nḡu takaei í je irii kuwεεu, nō kuwεεu í máa ine ḡa inya. ⁵ Inya kumáú í mái do si ilu kuku fei, nō ilu kuku kù yōkō kù kāmiae*.

⁶⁻⁷ Mōkō gō í wεε iyi à ya kpe Zāa. Nḡui Ilaaḍ í be wa ku naa ku jεa ine ḡa seḗdai inya kumáú, nō ine fei ku dasiò inya kumáú naane do saabue. ⁸ Zāa takae kù je inya kumáú, amma à bōḡ wai ku je seḗdai inya kumáú. ⁹ Inya kumáú nḡu akāi í je inya kumá nto iyi í naa si andunya ku ba ku jò ine fei ku ye ilu.

¹⁰ Ine iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuei Ilaaḍ í takāò andunya. Do nḡu fei, inei andunya ḡa a kù màa. ¹¹ Bi ineḡ ḡai í naa nō ineḡ ḡau à kōsiε. ¹² Amma ine ḡa iyi à gbaa nō à dasie naane í mu nḡa kpāa a jeḍ amai Ilaaḍ ḡa. ¹³ A kù je amai Ilaaḍ ḡa do yaase bei à ya ce a bíò amu ḡa si andunya. Kù je do idōbii amanε ḡa, ti Ilaaḍi.

¹⁴ Ideui í baa í je amanε. Í kōḍ didḍ nō beεbe mōi í kōḍ nto, nō í ba wa kuwεε. À ye amboεε, à cōḡ do laakai, dimii amboε iyi Ilaaḍ Baaba í na Ama akāεu. ¹⁵ Zāa í jεa ine ḡa seḗdai, í la í ni nḡu mbe ine iyi nḡu í fō ideεu nḡu í ní à na ku naa si anyii nḡuu, amma í re nḡu domi í wεε hai waati iyi a kù bí nḡu.

¹⁶ Si amani nlaεu awa fei à ba andi baa nwa, nō à ba didḍ si antai didḍu. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaḍ í na wa wooda, amma didḍ do nto í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Ine kāma kù ye Ilaaḍ Baaba oḡ kāma. Ama akāε iyi í wa bi tεεu nḡu takae Ilaaḍi. Nḡui í jò à màa.

Ideí Zāa woo dasi inyi

(Cō Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Aḡo nḡu gō ine ngboi Zuifu ḡa iyi à wa Zeruzalemu à be si Zāa woo weei Ilaaḍ ḡa do inei Levi ḡa a koo a beεe a ni, awōi yoo. ²⁰ Nḡoi Zāa í je nḡa í fō si bantuma í ni, n kù je ine iyi Ilaaḍ í cica. ²¹ Nḡoi à beεe à ni, debei, awōi yoo. Awōi Elii walii nlai takou? Nō í ni, aawo. N kù je Elii. Nō à beεe má à ni, awōi í je walii iyi á na ku naau? Nō í ni, aawo. ²² Nḡoi à beεe má à ni, debei, awōi yoo. Sḵ wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia ine ḡa iyi à be wa wa. Beirei awō takae ì waa nia araε.

²³ Nḡoi Zāa í so ide iyi walii Ezai í tako í fōu í je nḡa do í ni, Amui ñ je ine iyi wa dḵ anu si gbaɓua wa ni, I teese kpāai Lafēε kù te ḡa.

²⁴ Wee ine ḡa iyi à be wa ḡau, Farisi ḡai. ²⁵ Nḡoi à bee Zāa à ni, ì ni í kù je ine iyi Ilaaḍ í cica, í kù je Elii, í kù nō í kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jò í ya maa dasi ine ḡa inyi. ²⁶ Nḡoi Zāa í je nḡa í ni, amu inyii ñ wa n dasi ine ḡa, amma ine iyi á na ku naau í wa anini nḡe nō í kù màa ḡa. ²⁷ Nḡui á naa si anyim. Nō n kù tosi n fū baa ikūi baataε. ²⁸ Ide ḡau ihē fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakōi idoi Zuudēεi í wa. Tengii bei Zāa wa dasi ine ḡa inyi.

Jesui í je angudāi Ilaaḍ

* 1:5 kù yōkō ku kāmiae Tia nwo gō ḡa à ni kù gbaa.

²⁹ Iju kumáe n̄oi Zāa í ye Jesu wa naa sie, n̄oi í s̄ō ine n̄a í ni, i c̄ō n̄a. Ine ih̄ēi í je angudāi Ilaaḍ iyi á nya dulum dii inei andunya n̄a ku neḍ. ³⁰ Ideei n̄ tako n̄ f̄o wo n̄ ni ine ḡo wa naa si anyim iyi í rem, domi n̄je í wee hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n̄ kù mà mà n̄n̄ui á ni á na ku naau wo, amma amu n̄ naa ku dasi n̄je inyii ku ba n̄je inei Izireli n̄a í màa n̄a.

³² N̄oi Zāa í s̄ō n̄a má í ni, n̄ ye Hundeí Ilaaḍ wa kita sie wa hai lele. Hundeu í yei bei ankasiiidi. ³³ Amu m̄o n̄ kù mà mà n̄n̄ui á ni á na ku naau wo. Amma Ilaaḍi í b̄em wa n̄ naa n̄ dasi ine n̄a inyi. N̄o n̄n̄ui í s̄ōm m̄ii iyi á j̄ò n̄ màa. Í ni an ye ine ḡo iyi Hundeí n̄n̄u á kita ku de sie wa n̄o ku maa wa be. N̄n̄ui á daa ine n̄a si Hundeí n̄n̄u. ³⁴ N̄ ȳō, n̄o n̄ wa n̄ jea ine n̄a seeda iyi n̄n̄ui í je Amai Ilaaḍ.

M̄oc̄o sintei Jesu n̄a

³⁵ Iju kumáe Zāa í wa be má, wa leek̄i do m̄oc̄o minjie ḡo n̄a. ³⁶ N̄oi á ye Jesu wa lo n̄o Zāa í ni, i c̄ō n̄a. Ine ih̄ēi í je angudāi Ilaaḍ.

³⁷ Iyi m̄oc̄o n̄au á gb̄o ideu n̄oi á too Jesu. ³⁸ N̄oi Jesu í sinda í ba á waa too n̄n̄u wa, n̄o í bee n̄a í ni, m̄ii í waa de n̄a. N̄oi á ni do fee n̄n̄a, Rabi, waat̄o m̄eetu. N̄oi á beee á ni, iwoi í je kpas̄ēe. ³⁹ N̄oi í je n̄n̄a í ni, i naa í c̄ō n̄a. N̄o á tooe á koo á c̄ō b̄ii í wa n̄o á hoe be. Ideu ih̄ēi í cei ale zakai iso m̄ee.

⁴⁰ Ine akāi aman̄e minji n̄a iyi á gb̄o ideí Zāa n̄o á too Jesuu, n̄n̄ui í je Anderee, if̄oi Sim̄o Pīe. ⁴¹ Iyi í sek̄ee hai bi Jesu gbakā í koo í kpe Sim̄o igbāe n̄o í s̄ō í ni, á ye ine iyi Ilaaḍ í cicau. ⁴² N̄oi í b̄oḍ Sim̄o bi Jesu. Iyi Jesu í c̄ō n̄o í ni, n̄ mà iyi awoi í je Sim̄o amai Zāa, amma Sefasii aa ya kpee beb̄ei. (Iriu be do Pīe fei, yaaseeí í je kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáe Jesu í dasi id̄o n̄n̄u ku b̄o ilei Galilee. Iyi í to be n̄oi í ko Filipu n̄o í s̄ō í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inei Besaidai. Anderee do Pīe n̄a m̄o inei ilu be n̄ai. ⁴⁵ N̄oi Filipu í koo í d̄ede Natanieli í s̄ō í ni, á ye ine iyi Moizi í k̄o idee si tiai woodau n̄o walli n̄au m̄o á f̄o idee. In̄e eu n̄n̄ui í je Jesu inei Nazareti amai Zozeḍu. ⁴⁶ N̄oi Natanieli í beee í ni, ine j̄iida ḡo á ȳok̄o ku fita hai Nazareti mb̄e? N̄oi Filipu í ni, naa í koo í c̄ō.

⁴⁷ N̄oi á waa koo. Iyi Jesu í ye Natanieli wa naa bi t̄ee n̄oi í ni, i c̄ō n̄a, amai Izireli takaei wa naa be, kù ne taki k̄ama si id̄o. ⁴⁸ N̄oi Natanieli í beee í ni, hai iwoi ì mà̄m. N̄oi Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpee wa n̄ ye icui j̄li ndii figiu ih̄ō. ⁴⁹ N̄oi Natanieli í ni, M̄eetu, awoi Amai Ilaaḍi, awoi Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ N̄oi Jesu í jeaa í ni, ì dasim naane t̄a si na iyi í j̄ò ñ ni n̄ ye abe j̄li ndii figiu ih̄ō? Aa ye nḡoḍo iyi í la í re iyi be.

⁵¹ N̄o í ni má, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄ō n̄e, aa na í ye lelei Aḍ í c̄i n̄a n̄o amalekai Ilaaḍ n̄a aa ḡu á maa kita si amu Amai Aman̄e.

2

Ab̄oḍō iyi á ce Kana

¹ Si aj̄o m̄eetasiāe n̄oi á waa ce ab̄oḍō ḡo Kana ilei Galilee. N̄o iyei Jesu í wa be. ² N̄o á kpe Jesu do m̄oc̄oe n̄a m̄o bi ku ce ab̄oḍō. ³ N̄oi at̄ē v̄ēe n̄n̄a í na í t̄a n̄o iyei Jesu í koo í s̄ō í ni, an̄a a kù ne v̄ēe má. ⁴ N̄o Jesu í jeaa í ni, yaayi, awo si aa s̄ōm m̄ii iyi an ce. Waatim kù to tit̄a. ⁵ N̄oi iyeu í s̄ō woo ce ice n̄au í ni, i ce bei í s̄ō n̄e fei.

⁶ Wee ten̄ji b̄ii á waa ce ab̄oḍō boonyi m̄eefa ḡo n̄a iyi á ce do kuta á wa be, si bei Zuifu n̄au á ya kp̄ā si inyii awala n̄n̄a. Boonyi ak̄ā fei á ȳok̄o ku gba inyi zakai j̄oḷ j̄onka m̄ee wala m̄eefa. ⁷ N̄o Jesu í s̄ō woo ce ice n̄au í ni, i kp̄ā inyi í

cuusi boonyi ŋau ku kō ŋa. Nō à kpā à cuusi hee fei ndεε í kō. ⁸ Nōi gbakā Jesu í ni a bu a koo a na ine ngboi abòdōu, nō à bu à waa bō ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, í kpaasi v̄εε tā. Nōi ine ngbou í tiεε. (Kù mà hai bii í naa, amma ine ŋa iyi à kpā inyiu wa ŋu ŋa à mà.) Iyi í tiεε nō í kpe mākò titōu, ¹⁰ í sōó í ni, at̄ε iyi í dō ku mōi à ya tako a naaò wa, bii ine ŋa à mō hee à yo a bei a na ŋa iyi kù dō s̄aa s̄aa. Amma awò, did̄ōui í singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bei í je maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bei í coo si ilei Galilee. Do yaase b̄εεbei í nyisiò amboεe nō m̄oc̄εe ŋa à dasiε naane.

¹² Si anyii n̄ju nō í bō Kaperanumu, n̄ju do iyee do if̄εe ŋa do m̄oc̄εe ŋa, amma a kù kpe b̄ε.

Jesu í wa bantumai kpas̄ei Ilaaō

(Cō Matie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46)

¹³ J̄ngauí Zuifu ŋa iyi à ya ni j̄ngauí Iku ku kuaui í maai wa. Nōi Jesu í bō Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to b̄ε, í bō bantumai kpas̄ei Ilaaō nō í ba woo ta kete do angud̄a do ankasiidi ŋa si bantumai kpas̄eu do ine ŋa iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Nōi í ce kolongbai ikū nō í leleò aŋa fei hai b̄ε, hee do angud̄a do kete ŋau fei. Nō í fuka taabui woo kpaasi fia ŋau í nikā fia ŋa. ¹⁶ Nō í s̄ō woo ta ankasiidi ŋau í ni, í fitaò mii ŋau b̄ε hai ih̄ε. I maà sinda kpas̄ei Baam aj̄a ŋε. ¹⁷ Iyi m̄oc̄εe ŋau à gb̄o b̄εεb̄ε n̄oi à ye ḡigii kuk̄oi idei Ilaaō iyi í ni, ñ ne himma si ícei ileeu hee wa bi ku k̄pam.

¹⁸ Nōi Zuifu ŋau à beεε à ni, maamaake yoomai aa ȳok̄o í ce nwa ku ba ka mà iyi í ne kp̄ai b̄εεb̄ε ku ce. ¹⁹ Nōi Jesu í je ŋa í ni, í lege ileu ih̄ε ŋa nō si afei aj̄o m̄εeta an dedee má. ²⁰ Nōi Zuifu ŋau à s̄ō à ni, ad̄ō ciiji do m̄εefai à ce à bei à maò ileu ih̄ε. Beirei aa ce í dedee si afei aj̄o m̄εeta.

²¹ Amma idei ile iyi Jesu wa f̄ou, araεi wa f̄aa. ²² Na n̄ju, waati iyi Jesu í j̄l hai si bale, m̄oc̄εe ŋa à ye ḡigi iyi í f̄o ide b̄εεb̄ε wo. Nō à dasi kuk̄oi idei Ilaaō naane do ide ŋa iyi Jesu í tako í s̄ō ŋau.

Jesu í mà id̄oi ine fei

²³ Si bei Jesu í wa Zeruzalemu si waatii j̄ngauí Iku ku kuaui, ine ŋa à ye maamaake ŋa iyi í ya maa ce nō ine nk̄p̄o í dasiε naane. ²⁴ Amma Jesu kù na ŋa ara domi í mà id̄oi ine fei. ²⁵ Kù bee hee a sisia n̄ju daai amanε domi n̄ju takae í mà mii iyi í wa si id̄oi amanε fei s̄aa s̄aa.

3

Jesu do Nikod̄emu

¹⁻² Idū aj̄o n̄ju ḡo mākò ḡo í bō bi Jesu à ya kpoo Nikod̄emu. Māk̄ou Farisii, nō wa je ine ngboi Zuifu ḡo ŋa. Iyi í to bi Jesu n̄oi í ni, M̄εetu, à mà iyi Ilaaōi í b̄εε wa í naa í kō nwa si cio. À mà b̄εεbei si na iyi í j̄ò ine ḡo kù w̄εε iyi á ȳok̄o ku ce maamaake ŋa iyi ì ya maa ce bii kù je Ilaaōi í w̄εε do laf̄εε. ³ Nōi Jesu í j̄εaa í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n s̄s̄ei, nō a kù bí ine is̄ε gb̄eejis̄ia kaa ȳok̄o ku ye andunya tit̄ōi Ilaaō. ⁴ Amma Nikod̄emu í beεε í ni, ine iyi í la tā, beirei aa ce a búu má. Á nyi in̄oi iyee a bei a buu is̄ε gb̄eejis̄ia máí?

⁵ Nōi Jesu í j̄εaa í ni, nt̄o nt̄o, bii kù je inyi do Hundei Ilaaōi í bi ine ḡo, laf̄εε kaa ȳok̄o ku l̄o andunya tit̄ōi Ilaaō. ⁶ Amanε aman̄ei í ya bí, Hundei Ilaaō m̄o hundei í ya bí. ⁷ Ñ s̄s̄ε ñ ni, í gbe a bí ine is̄ε gb̄eejis̄ia. Amma maà j̄ò ideu ku muε biti. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, nō ñ ya maa gb̄o ib̄ae, mà irei. Amma í kaa mà hai bii wa naa hee má je bii wa b̄o. B̄εεb̄ε m̄oi í ye do ine iyi Hundei Ilaaō í bí fei.

⁹ Nɔi Nikodemu í beee í ni, beirei á ce ku ce. ¹⁰ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, awai ì waa kɔ inei Izireli ɲa si cio nɔ í kù mà yaasei ideu be? ¹¹ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔɛ, ide iyi à mài à waa fɔ, nɔ à waa je sɛɛdai mii iyi à ye. Amma do nɲu fei, í ci ya jesi sɛɛda nwa ɲa. ¹² Ñ wa n sɔ ɲɛ ide iyi wa ce si andunya nɔ í kù dasi naane ɲa. To, bii beɛbeí, nɔ beirei aa ce í dasi naane ɲa bii n sɔ ɲɛ mii ɲa iyi wa ce lelei Aɔ. ¹³ Inɛ go kù wɛɛ iyi í bɔ lelei Aɔ bii kù je amu Amai Amanɛ, amu iyi ñ kita wa hai lelei Aɔ.

¹⁴ Si bei Moizi í kɔa nɲo si jii í wuu lele si gbaau, beɛbe mɔi amu Amai Amanɛ kù ne bei á ce iyi a kù wu aram lele, ¹⁵ ku ba inɛ iyi í dasim naane fei ku ba kuwɛɛ hai tā. ¹⁶ Ilaaɔ í bi inei andunya ɲa jiida jiida hee í na ɲa Ama akāɛ ku ba inɛ iyi í dasie naane fei ku maà ce nfe, amma kù ne kuwɛɛ iyi ci ya tā. ¹⁷ Ilaaɔ kù be Amaɛ wa si andunya ku ba ku yeɔ taalei inei andunya ɲa, amma í bɔɔ wai ku ba inei andunya ɲa a ba faaba na saabuɛ.

¹⁸ Inɛ iyi í dasie naane, Ilaaɔ kaa ye taaleɛ, amma inɛ iyi kù dasie naane í ye taalei lafɛɛ tā, si na iyi í jò kù dasi ama akāɛ naane. ¹⁹ Í ye taalei inɛ dimi beɛbe ɲai si na iyi í jò inya kumá í naa si andunya, amma inɛ ɲa à bi ilu kuku í re inya kumá. Á bi ilu kukuui si na iyi í jò kuce ɲɲa kù sɛa. ²⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi wa ce laalɔ fei í ya cé inya kumá. Ci ya naa si inya kumá ku ba mii iyi wa ce ku maà fita gbugbāa. ²¹ Amma inɛ iyi wa too kpāai ntɔ í ya ce icɛɛ ɲai do idɔɔbii Ilaaɔ. Na ɲoi í jò á naa si inya kumá ku ba a ye mii iyi nɲu wa ce ti idɔɔbii Ilaaɔ.

Jesu do Zāa

²² Si anyii nɲu, Jesu do mɔcɔɛ ɲa à bɔ ilei Zudee. Aɲaɔ ɲa à ce be aɲɔ minji, nɔ Jesu í dasi inɛ ɲa inyi. ²³ Zāa mɔ wa dasi inɛ ɲa inyi ilui Enɔɔ, kɔkɔi Salimu, domi inyi í kpɔ be. Inɛ ɲa à wasi ku koo siɛ nɔ wa dasi ɲa inyi. ²⁴ Waati beɛbe a kù dasi Zāa piisɔ titā.

²⁵ Nɔi mɔcɔi Zāa ɲa do Zuifu go à waa ce kakɔɔ si buki iyi amanɛ á ce ku bei ku má. ²⁶ Nɔi à bɔ bi Zāa à ni, Mɛɛtu, aɲɔɛ ì je sɛɛdai mɔkɔ iyi inɛɔ ì wa icei idoi Zuudɛɛu, mà irei. Wee nsei nɲu mɔ wa dasi inɛ ɲa inyi, nɔ inɛ fei wa bɔ bi tɛɛ. Kù jɛɛ si ide kāma?

²⁷ Nɔi Zāa í sɔ ɲa í ni, inɛ go kaa yɔkɔ ku ba nɔɔɔ bii kù je Ilaaɔi í muaa. ²⁸ Inɛ taka nɲɛ ì je sɛɛdam iyi ñ ni n kù je inɛ iyi Ilaaɔ í cica, amma à bɛm wai ku ba n cuaa wa. ²⁹ Inɛ iyi í nɛ abo titɔ nɲui í je mɔkɔ titɔ, mà irei. Amma kpaaɔii mɔkɔ titɔ, inɛ nɲu á leeki ku maa gbɔ. Nɲu mɔ í ya ne inɔ didɔ ntɔ ntɔ waati iyi í gbɔ imui mɔkɔ titɔ. Na ɲoi í jò nsei amu takam ñ ne inɔ didɔ nla nla. ³⁰ Kù ne bei á ce iyi beɛrei Jesu kù kɔɔsi, nɔ tom kù ne bei á ce iyi kù kaye.

Inɛ iyi wa naa hai lelei Aɔ

³¹ Nɔ Zāa í ni má, inɛ iyi í naa hai lele nɲui í re inɛ fei. Inɛ iyi í je ti andunya, inɛi andunyai, ideí andunyai í ya maa fɔ. Inɛ iyi í naa hai lele nɲui í re inɛ fei. ³² Wa je sɛɛdai mii iyi í ye do iyi í gbɔ. Amma inɛ kāma kù waa jesi sɛɛdaɛ. ³³ Inɛ iyi í jesi sɛɛdaɛ, í jesi iyi Ilaaɔ í je ilu ntɔ. ³⁴ Inɛ iyi Ilaaɔ í be wa ideí Ilaaɔi wa fɔ, domi Ilaaɔ í muaa Hundɛɛ do inɔ akā. ³⁵ Ilaaɔ Baaba í bi Amaɛ nɔ í daa mii fei si awɔ. ³⁶ Inɛ iyi í dasi amau naane fei í ne kuwɛɛ hai tā. Inɛ mɔ iyi í kɔ ku dasie naane kaa ba kuwɛɛu, amma idɔɔkɔi Ilaaɔ í wa si irii lafɛɛ.

4

Jesu do inaaboí Samari go

¹⁻³ Farisi ɲa à gbɔ iyi Jesu wa ba mɔcɔ ɲa wa dasi ɲa inyi wa re Zāa. Amma kù je Jesu takaei wa dasi inɛ ɲa inyi, mɔcɔɛ ɲai à waa coo. Aɲɔ nɲu go Jesu í gbɔ

iyi à waa fò beɛbe, ɲoi í ne hai Zudee be wa bɔ ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to be tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Ɗoi í to si ilui Samari go iyi à ya kpe Sikaa, kəkəi iko iyi Zakəbu í mua Zozefu amaeu. ⁶ Bei ləgoi Zakəbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasā. Ɗoi í koo í buba si itii ləgəu si na iyi í jò í gbɛɛji do isɛɛɛu.

⁷ Ɗoi inaaboí Samari go í naa inyi ku kpā. Ɗoi Jesu í ni, muum inyi n mə. ⁸ Wee məcəe ɲa à bɔ inɔ ilu ije ku ra wa. ⁹ Ɗoi abou í sɔ Jesu í ni, awɔ Zuifu, beirei í ce ì waa tɔəm inyi ku mə, amu inaaboí Samari. Abou í ni beɛbei si na iyi í jò Zuifu ɲa do inei Samari ɲa a ci ya ce nje fɔɔ. ¹⁰ Ɗoi Jesu í jeaa í ni, bii ì mà amuai Ilaaɔ wo, nɔ bii ì mà inɛ iyi wa tɔəe inyi ku mə, aa tɔəm nii wo nɔ n muɛ inyii kuwɛɛ.

¹¹ Ɗoi abou í sɔɔ í ni, məkəoyi, i kù ne gooka. Wee ləgəu í jì isa. Beirei aa ce í ba inyii kuwɛɛu. ¹² Zakəbu, bala nwai í tu nwa ləgəu ihɛ. Nɔ ɲɲu do amae ɲa do mɛɛmuɛ ɲa fei ihɛi à ya mə. Mà awɔ ì waa tamaa í re Zakəbu bala nwaui. ¹³ Ɗoi Jesu í jeaa í ni, inɛ iyi í ya mə inyii ləgəu ihɛ fei, aɓbe á kpaa má. ¹⁴ Amma inɛ iyi an mua inyi ku mə, aɓbe kaa kpa lafɛɛ má, domi inyi iyi an mua lafɛɛ á maa sɔi bei inyii isɔ nɔ á na inɛ kuwɛɛ hai tā. ¹⁵ Ɗoi abou í ni, məkəoyi, ñ bi í muum dimii inyii be ku ba aɓbe ku maà kpam má nɔ n maà n naa inyi ku kpā ihɛ má.

¹⁶ Ɗoi Jesu í sɔɔ í ni, koo kpe məkəe wa í naa wa ihɛ ɲa. ¹⁷ Ɗoi abou í jea Jesu í ni, n kù ne məkə. Ɗoi Jesu mə í ni, ntɔi ì fɔ iyi ì ni í kù ne məkə, ¹⁸ domi məkə miui ì tako ì ne. Nɔ wee məkə iyi ì ne si nsei kù je məkəe. Inɛ ɲɲu ntɔi ì fɔ.

¹⁹ Ɗoi abou í ni, məkəoyi, ñ ye iyi awəu wali. ²⁰ To, awa inei Samari ɲa, bala nwa ɲa si geeteu ihɔi à ya gule a tɔə Ilaaɔ wo, amma inɛ Zuifu ɲa, ì ni í gbe Zeruzalemu inɛ ku ya gule ku tɔəe. ²¹ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, dasi idem iyi an sɔe naane. Awaati wa naa iyi a kaa gule a tɔə Ilaaɔ Baaba si antai geeteu ihɔ hee má je Zeruzalemu. ²² Inɛ inei Samari ɲa, ì waa gulea Ilaaɔ, amma í kù màa ɲa. Awa Zuifu ɲa à màa à bei à waa guleaɔ, domi idei faaba wa naai hai bi Zuifu ɲa. ²³ Amma awaati go á na ku naa, nɔ í to wa tā məm de, iyi Hundeí Ilaaɔ á jò inɛ ɲa a maa gule a tɔə Ilaaɔ Baaba do ntɔ. Woo guleaa do yaase beɛbe ɲai í bi. Inɛ be ɲai à je woo guleaa Ilaaɔ ntɔ ntɔ. ²⁴ Ilaaɔi í je Hunde, nɔ kù ne bei aa ce iyi a kù guleaa si Hunde do si ntɔ. ²⁵ Ɗoi abou í sɔɔ í ni, ñ mà inɛ iyi Ilaaɔ í cica á na ku naa. Bii ì naa ɲɲui á sisi nwa fei ndɛɛ. ²⁶ Ɗoi Jesu í ni, amui ihɛ, amu iyi ñ wa n baɛ ide ku fɔ.

²⁷ Waati beɛbe məcəi Jesu ɲau à to wa. Ɗoi ideu í mu ɲa biti ntɔ ntɔ do iyi à ye wa ba inaabo ide ku fɔ. Do ɲɲu fei, kāmna ɲɲa go kù bee abou mii iyi í bi. A kù nɔ a kù bee Jesu a kù ni, mii í ce ì waa ba abou ide ku fɔ.

²⁸ Ɗoi abou í jile bɔɔdɔe be í nyi inɔ ilu í koo í sɔ inɛ ɲa í ni, ²⁹ í naa í koo í cɔ inɛ go iyi í sɔm mii iyi ñ tako ñ ce fei. Mà inɛ iyi Ilaaɔ í cica mbe ya. ³⁰ Nɔ inɛ ɲa à fita wa hai inɔ iluu à waa bɔ bi Jesu.

³¹ Waati beɛbe məcəe ɲa à wasi ku mantɛɛ à waa ni, Mɛetu, je titā. ³² Amma í sɔ ɲa í ni, ñ ne dimii ije go iyi í kù mà ɲa. ³³ Ɗoi məcə ɲau à bee nje à waa ni, mà inɛ go í naa ije wai de.

³⁴ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, ijɛm ɲɲui í je n ce idəɔbii inɛ iyi í bɛm wa nɔ n kpa irii icɛɛ iyi í dasim. ³⁵ Inɛ ì waa ni í gbe cukpa mɛɛ a bei a da iya. Amma amu ñ wa n sɔ ɲɛ, í cɔ iko ɲau, mii ku gbɛ ɲau fei í jla í to ku da. ³⁶ Inɛ iyi wa da í wasi fiaɛ ku gba tā, nɔ amaaje iyi wa tɔtɔu ti kuwɛɛ hai tāi. Si beɛbe woo gbɛ do woo da à ne inɔ didɔ aɓ. ³⁷ À ya kpa mɔnda go a ni, inɛ go wa gbɛ nɔ inɛ mmu go wa da. Mɔndau ntɔi wa fɔ. ³⁸ N be ɲei í koo í da si iko bii í kù logoo ɲa. Inɛ go ɲai à ce icɛ be, wee nsei inɛi ì naa ì waa da mii iyi à gbɛu ɲa.

³⁹ Inei Samari nkpo nkpoi í dasi Jesu naane si ino iluu be si na iyi í jò abou í tako í sò ña í ni Jesu í sò ñnu mii iyi ñnu í ce wo fei. ⁴⁰ Na ñnu, inei Samari ñau à koo à ba Jesu à tõe suuru ku gbe bi ti aña. Nò í ce be ajo minji. ⁴¹ Ine nkpoi í dasi naane má waati iyi à gbò ideí Jesu, ⁴² ñjò à sò abou à ni, kù je na ide iyi í fòu ñnu akái í jò à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í jò awa taka nwa à gbò ideeí nò à mà iyi do ntò ñnuí í je Woo faabai andunya.

Jesu í jò amai akawe nla go í ba iri

⁴³ Iyi Jesu í ce ajo minji be ñjò í ne í bò ikpa ilei Galilee, ⁴⁴ domi ñnu takae í fò wo í ni, walii ci ya ne beere si ilue. ⁴⁵ Iyi í to Galilee ñjò ine ñau à gbaa do ino did5. Tako wo à bò jingau Zeruzalemu nò à ye mii iyi í ce be fei. Na ñjò í jò à gbaa do ino did5.

⁴⁶ Nò í nyi í bò Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í jò inyi í kpaasi vèeu. Wee akaweí ilaalu go í wa Kaperanumu, amae kù waa ne baani. ⁴⁷ Ñjò í gbò iyi Jesu í ne hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. Ñjò í dede hai Kaperanumu í bò bi tee í koo í tõe suuru na na ku faaba amai ñnu iyi wa bi ku ku. ⁴⁸ Ñjò Jesu í jeaa í ni, ñe í ci ya dasi naane ajo kama ña bii kù je í ye nyinda do maamaake go ña sisi. ⁴⁹ Ñjò akaweú í ni, məkəyí, n wa n tõe suuru í naa wa bi tom hee amau ku maa ku. ⁵⁰ Ñjò Jesu í sòó í ni, koo í ne, amae á wèe.

Nò ineú í dasi ideí Jesuu naane nò í ne. ⁵¹ Iyi í dasi kpāai idee wa ne ñjò í ko woo ce icèe ña à waa naa. Ñjò à sòó à ni, amae í ba iri. ⁵² Ñjò í bee ña si waati yoomai í ba iri. Ñjò à ni, ana isò akái bõou í nya. ⁵³ Ñjò baai amau í ye gigi iyi waatiu bei Jesu í sòó ideu dee dee í ni, amae á wèe. Nò ñnu do inei kpasèe ña fei à dasi Jesu naane.

⁵⁴ Ise gbeejisiai ihè bebei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee nò si kunaæu fei í ce maamaakei. Iyi ihèí í je maamaake minjisia.

5

Jesu í jò wèege go í ba iri

¹ Si anyie ñjò jingau go í to wa. Jingauí Zuifu ñai. Nò Jesu í bò Zeruzalemu. ² Wee Zeruzalemu be, bi ku lòò ino iluu í kpò. Ande akái à ya kpe Andei angudã ña. Kəkòí andeu bei fatama nla go í wa. Nò à ma si ile iyi í ne ande miu. Do feei Ebèe Betizadai à ya kpoo. ³ Si andei ile ñauí bõ nkpo í ya na ku maa sù, fèeju ña do woo sukute do wèege ña. [Bei à ya sù a maa degbe kuyayai inyiu, ⁴ domi ajo go ña amalekai llaaó í ya kita wa ku lò si fatamau nò ku fò inyiu. Bii inyiu í fò bõó iyi í tako í dasi be dimii bõó iyi í ne fei í ya ba irii.] ⁵ Wee ine go í wa be, bõou adó kuntaa do mæjoi í ce sie. ⁶ Iyi Jesu í yoo wa sù be í bei í mà iyi í kpe be ñjò í beee í ni, ì bi í ba iri? ⁷ Ñjò bõou í jeaa í ni, məkəyí, n kù ne ine iyi á dasim si inyiu waati iyi í fò. Hee n maa n kookaai n maa n dasi inyiu, ine go í ya takom nii.

⁸ Ñjò Jesu í sòó í ni, dede í ka sèee, í neò. ⁹ Ñjò gbakã ineú í ba iri nò í ka sèee í dasi kpāa wa ne.

Wee ajoi kuslmii. ¹⁰ Ñjò ine ngboi Zuifu ñau à sò ine iyi í ba iriu à ni, ajoi kuslmii nnyi. Wooda nwa í ganji í so sèee. ¹¹ Ñjò í sò ña í ni, ine iyi í jò n ba irii í ni n so sèem n ne. ¹² Ñjò à beee à ni, yooí í sòe í ni í so sèee í ne. ¹³ Amma ine iyi í ba iriu kù mà lafèe si na iyi í jò zamaa í wa be nò Jesu í dasi ino ñna.

¹⁴ Iyi í ce sãa ñjò Jesu í yoo bantumai kpasèi llaaó nò í sòó í ni, wee í ba iri bebei. To, maà ce dulum má ku ba laalò iyi í re beebe ku maà bae má. ¹⁵ Ñjò ineú í nyi bi ine ngbo ñau í sò ña í ni Jesu í jò ñnu í ba iri. ¹⁶ Ñjò í jò ine ñau à waa kpā

Jesu iju si na iyi í jò í ce dimii mii nõu be si ajoi kuslmi. ¹⁷ Amma Jesu í sõ ña í ni, Baam í ya maa ce icei waati kãma fei, beεbe moi amu takam ñ wa n ce.

¹⁸ Na irii ideu bei Zuifu ña à teese à waa de Jesu ku kpa, kù je si na iyi í jò í jò ineεu í ba iri si ajoi kuslmi nñu akã, amma si na iyi í jò wa wã araei do Ilaaõ má, wa ni Ilaaõ í je baai nñu.

Yiikoi Amai Ilaaõ

¹⁹ Nõi Jesu í sõ ña í ni, ntõ ntõ ñ wa n sõ ñei, amu Ama, n kaa n yõkõ n ce ngõgõ do aram bii kù je mii iyi ñ ye Baam wa ce. Mii iyi Baaba wa ce fei, nñui amu mõ Ama ñ wa n ce. ²⁰ Baaba í bi amu Amae nõ í nyisim mii iyi nñu takae wa ce fei. Á nyisim ice iyi í re be ihẽ má mòm ku ba inje fei í biti ña. ²¹ Ntõ ntõ, si bei Ilaaõ Baaba í ya jì iku ña nõ ku ce ña ilu hunde, beεbe moi amu Amaeu an mua ine ña iyi ñ bi kuwεe. ²² Ilaaõ Baaba takae ci ya kiiti ine gõ, amma í so kiitiu fei í daa amu Amae si awõ, ²³ ku ba ine fei ku saalu amu Amau si bei à waa saalu Ilaaõ Baaba. Ine iyi kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bem wai kù saalu.

²⁴ Ntõ ntõ ñ wa n sõ ñei, ine iyi wa gbõ idem nõ í dasi ine iyi í bem wa naane, lafẽe í ne kuwεe hai tã. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í lõsi kuwεei. ²⁵ Ntõ ntõ, awaati wa naa nõ wee í to wa tã, iyi iku ña aa gbõ imui amu Amai Ilaaõ nõ si inõ nña ine ña iyi à gbõ imum fei aa ne kuwεe*. ²⁶ Si bei Baaba takae í je irii kuwεe, beεbe moi í jò amu Amae ñ je. ²⁷ Nõ í muum kpãa n kiitiõ ine ña, si na iyi í jò ñ je Amai Amane. ²⁸ Na nñu, i maà biti ña, domi waati wa naa iyi iku ña fei aa gbõ imum, ²⁹ nõ aa fita wa hai si bale. Ine ña iyi à ce jiidae aa jì si kuwεe hai tã. Ine ña mõi iyi à ce laalõ aa jì nõ a kiiti ña.

Mii ña iyi wa nyisi iyi Jesu í ne yiiko

³⁰ Jesu í ni, n kaa n yõkõ n ce ngõgõ do aram. Si bei Ilaaõ í sõm si beεbei an ceõ kiitiu, nõ kiitim í je dee dee domi n kù wa n de idõõbim ku ce, bii kù je idõõbii ine iyi í bem wa. ³¹ Bii amu takam nii ñ wa n jea aram seeda wo, seedam kù je ntõ. ³² Amma ine gõ í weε iyi wa jea ine ña seedam nõ ñ mà iyi seeda iyi wa je nña na irim nõu ntõ. Lafẽe í je Zãa woo dasi inyi. ³³ Inje í be sie ine ña, nõ ide iyi í fõ si gãmem nõu ntõ. ³⁴ Kù je ñ wa n de amane ku jεem seeda, amu de ñ wa n fõ beεbei ku ba í ba faaba ña. ³⁵ Zãau be í yei bei fitila iyi à má ku má inya. Nõ waati keeke gõ í jesi í weεõ inõ didõ si inya kumãeu ña. ³⁶ Amma seeda gõ í weε iyi í la í re ti Zãa. Seedaui í je ice iyi ñ wa n ce. Aõ Baabai í daam si awõ, nñu moi wa jea ine ña seedam nõ wa nyisi iyi Ilaaõ Baabai í bem wa. ³⁷ Ilaaõ Baaba takaei wa jea ine ña seedam. Amma inje í kù gbõ ide ku fãe baa ajõ akã ña hee má je í yõõ do iju ña. ³⁸ Idee kù ba bi ku buba si ñe, domi í kù dasi amu iyi í be wau naane ña. ³⁹ Inje í ya maa cio kukõ idei Ilaaõ si na iyi í jò ñ waa tamaa aa ba sie kuwεe hai tã ña. Nõ wee kukõ ñau be fei wa jea ine ña seedam. ⁴⁰ Amma do nñu fei í kõ ku naa bi tom ku ba í ba kuwεe ña.

⁴¹ N kù wa n de saabu bi amane ña. ⁴² Amma ñ mà ñe. Ñ mà iyi í kù ne kubii Ilaaõ si idõ nñe ña. ⁴³ Do irii Baam nii ñ naa, nõ í kù gban ña. Amma bii ine gõ nje í naa do irii arai nñu takae, lafẽe aa gba ña. ⁴⁴ Bii beεbei beirei aa ce í dasim naane ña, inje iyi í ya maa de saabui nje ña inje duusõ nõ í kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaaõ ña, nñu iyi kù ne saa. ⁴⁵ I maà tamaa mà amui an ye taale nñe bi Ilaaõ Baaba. Moizi, nñu iyi í waa naane ñau, nñui á ye taale nñe. ⁴⁶ Bii í dasi Moizi naane ntõ ntõ ña wo, aa dasi amu mõi naane ña, domi idem nii Moizi í kõ. ⁴⁷ Amma í kù dasi ideε naane ña. To, beirei aa ce í dasi idem naane ña.

* 5:25 iku ña Kù je ine ña iyi à ku ntõ ntõ ñai wa fãa. Amma ine ña iyi dulum du ña í jò à je bei iku ñai wa fãa.

6

*Jesu í wò amane dubu miu (5.000)**(Cò Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)*

1-4 Si anyii n̄ju, jingauzi Zuifu ŋa iyi à ya kpe Iku ku kuau í maai wa. Waati beɛbeɛ Jesu í kua icei tenkuí Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. N̄joi zamaa n̄kpò wa tooɛ, domi à ye maamaake ŋa iyi í ya maa ce ku maa faabòò b̄s̄ò ŋa. N̄joi Jesu í ḡũ geete ḡo í buba do m̄ac̄e ŋa ājò. ⁵ Iyi í c̄o ilu n̄o í ye zamaa n̄la ḡoi wa naa bi t̄ɛɛ. N̄joi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra ine ŋau ih̄e a j̄e. ⁶ Í f̄o beɛbeɛ ku c̄òò laakai Filipu domi í mà bei n̄ju á ce t̄a.

⁷ N̄joi Filipu í j̄eaa í ni, baa fiaí iceí ājò c̄l̄o minji kaa to ka ra n̄ja ije, iyi āja fei aa ba kekee kekee. ⁸ N̄joi ine ak̄ai m̄ac̄o ŋau iyi à ya kpe Anderee, if̄oi Sim̄o Piɛɛ í ni, ⁹ ama awaas̄u ḡo í wa ih̄é í ne p̄ɛɛ ara miu do c̄ɛɛ keeke minji. Amma n̄ju be kaa cea zamaa n̄lau ih̄e nk̄ama.

¹⁰ N̄joi Jesu í ni, í j̄ò āja fei a buba. Wee inyau í ne f̄of̄o n̄kpò n̄kpò. N̄joi āja fei à buba. Si in̄o n̄ja kukp̄oi inem̄ak̄o ŋau í to dubu miu (5.000). ¹¹ N̄joi Jesu í so p̄ɛɛ ŋau í saabu Ilaās̄, n̄joi í j̄ò à kp̄ɛa ine ŋa iyi à waa bubau. Beɛbeɛ m̄oi í ce do c̄ɛɛ ŋau. N̄o à j̄e bei à bi. ¹² Iyi āja fei à j̄e à yo, n̄joi Jesu í s̄ò m̄ac̄e ŋa í ni, í ko ije iyi í gbeu ŋa ku ba ḡoḡo ku maà ce nfe. ¹³ N̄o à ko ije iyi í gbeu. Si p̄ɛɛ ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kp̄ɛa ine ŋa à j̄e, k̄ol̄o maateejii í gbe.

¹⁴ Iyi ine ŋau à ye maamaake iyi Jesu í ceu n̄joi à ni, do nt̄o, n̄ju í j̄e walii iyi á na ku naa si andunyau. ¹⁵ N̄joi ine ŋau à waa bi a muu do gbugb̄a a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ŋa n̄joi í nya araɛ n̄ju ak̄á í nyi iri kutau ma.

*Jesu wa ne si antai tenku**(Cò Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)*

¹⁶ Iyi āl̄e í le n̄joi m̄ac̄oi Jesu ŋau à b̄o it̄fi tenkuu. ¹⁷ N̄joi à l̄o ak̄oi inyi ku ba a kua a b̄o Kaperanumu. N̄o à dasi kp̄aa à waa ne. N̄joi id̄ú í d̄ú n̄o wee Jesu k̄u to si ŋa. ¹⁸ N̄joi fufu n̄la ḡo wa ce n̄o inyi wa yaya. ¹⁹ Iyi à ne zakai kilo m̄ɛɛfa n̄joi à h̄ãnn̄e Jesu wa ne si antai inyi wa naa bi tu ŋa, n̄joi zigi n̄ja í da. ²⁰ Amma Jesu í s̄ò ŋa í ni, amui, í maà j̄ò n̄joi ku mu ŋe. ²¹ N̄joi à waa bi n̄ju m̄o ku l̄o in̄o ak̄oi inyi amma wee gbak̄á à to bii à waa b̄ou.

Zamaau wa de Jesu

²² Iju kum̄áe ine ŋa iyi à wa icei tenkuu be, à ye gigi iyi ak̄o ak̄ai í wa be wo. À n̄o à mà iyi Jesu k̄u l̄o ak̄oi inyi do m̄ac̄e ŋa ājò, āja duus̄ò n̄jai à ne. ²³ Waati beɛbeɛ, ak̄oi inyi ḡo ŋa m̄o à naa hai Tiberia n̄o à to inyau. Tengi bei Laf̄ɛɛ Jesu í tako í saabu Ilaās̄ í bei í na ŋa p̄ɛɛ à j̄e. ²⁴ Iyi zamaau í ye Jesu do m̄ac̄e ŋa k̄ama n̄ja k̄u wa be, n̄joi āja m̄o à l̄o ak̄oi inyi ŋau à b̄o ku dede ŋa ikpa Kaperanumu.

Jesui í j̄e ijei kuw̄ɛɛ

²⁵ N̄joi ine ŋau à kua icei tenkuu do ikpa ih̄ò à koo à ba Jesu be n̄o à ni, M̄ɛɛtu, waati yoomai í to wa ih̄é. ²⁶ N̄joi Jesu í j̄e n̄ja í ni, nt̄o nt̄o, í waa dedem n̄jai si na iyi í j̄ò í ba p̄ɛɛ í j̄e í yo ŋa, k̄u j̄e na iyi í j̄ò í ye ñ ce maamaake ḡo ŋa. ²⁷ I maà ti í ce iceí ije iyi í ya s̄ami n̄ju ak̄á, amma í ce iceí ije iyi á j̄ò í ba kuw̄ɛɛ hai t̄a ŋa. N̄o ije n̄ju amu Amaí Amanei an mu n̄je, domi amui Ilaās̄ Baaba í na yiik̄oe n̄o í j̄ò ine ŋa à waa ȳoo.

²⁸ N̄joi à beee à ni, mii aa ka ce ka ceò ice iyi Ilaās̄ í bi. ²⁹ N̄joi Jesu í j̄e n̄ja í ni, ice iyi Ilaās̄ í bi si n̄je í j̄e í dasi amu woo beɛ naane ŋa.

³⁰ N̄joi à beee à ni, maamaake yoomai aa ce ka ȳoo ku ba ka dasiɛ naane. Mà ice yoomai aa ce. ³¹ N̄o à ni má, bala nwa ŋa à j̄e ije ḡo iyi à ya kpe mana si gbaa.

À kɔ̀ɔ̀ à ni í na ɲa ije wa hai lelei Aɔ̄. ³² Nɔ̄i Jesu í je ɲɲa í ni, ntɔ̀ ntɔ̀ ò̀ ò̀ wa n sɔ̀ ɲɛi, kù je Moizii í mu ɲɲe ijeu wa hai lele, amma Baam nii í mu ɲɲe ije iyi í je ntɔ̀u wa hai lele. ³³ Nɔ̄ ije iyi Ilaaɔ̄ í ya mua ine, ɲɲui í je ine iyi í kita wa hai lele iyi á jò amanɛ ku ba kuwɛɛ hai tā. ³⁴ Nɔ̄i à sɔ̀ à ni, mɔ̀kɔ̀ɔ̀yi, mu nwa dimii ijeu bɛ do ajo fei.

³⁵ Nɔ̄i Jesu í sɔ̀ ɲa í ni, amui ò̀ je ijei kuwɛɛ. Ine iyi í naa bi tom, ari kaa kpa lafɛɛ má pai, nɔ̀ ine iyi í dasim naane, agbe kaa kpaá má pai. ³⁶ Ñ tako ò̀ sɔ̀ ɲe wo ò̀ ni, í waa yem ɲa, amma í kù dasi naane ɲa. ³⁷ Ine ɲa iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, nɔ̀ ine iyi í naa bi tom baa bii beirei n kaa n nyɔ̀ angule. ³⁸ Ñ kita wai hai lelei Aɔ̄ n na n ceò idɔ̀ɔ̀bii ine iyi í bɛm wa, kù je idɔ̀ɔ̀bii amu takam. ³⁹ Idɔ̀ɔ̀bii ine iyi í bɛm wa wee. Ine ɲa iyi í nam, n maà n jò baa ine akā ɲɲa ku ce nfe amma n jl aɲa fei hai si bale si ajoyi ankāanyi. ⁴⁰ Idɔ̀ɔ̀bii Baam nii í je ine iyi í ye amu Ama nɔ̀ í dasim naane fei ku ne kuwɛɛ hai tā, an nɔ̀ n jl lafɛɛ hai si bale si ajoyi ankāanyi.

⁴¹ Nɔ̄i Zuifu ɲau à waa gbagba sie na iyi í jò í ni ɲɲu í je ije iyi í kita wa hai lelei Aɔ̄. ⁴² Nɔ̄i à ni, í jò Jesu amai Zozefuu mbe mɛɛ. À mà iyeò baaɛ. Beirei í ce í ni ɲɲu í naai hai lele.

⁴³ Nɔ̄i Jesu í sɔ̀ ɲa í ni, í maà ti í maà gbagba na irim beɛbe ɲa. ⁴⁴ Ine gɔ̀ kaa yɔ̀kɔ̀ ku naa bi tom bii kù je Baaba iyi í bɛm wai í fa lafɛɛ wa. Nɔ̀ ine ɲɲui an jò ku jl hai si bale si ajoyi ankāanyiu. ⁴⁵ Ine akāi walii ɲau í kò í ni, Ilaaɔ̄ takaɛ á na ku kò ine fei si cio. Nɔ̀ beɛbe ine iyi í gbɔ̀ ideɛ Baaba fei nɔ̀ í jirima cioɛ lafɛɛ á naa bi tom. ⁴⁶ Ine kāma kù ye Ilaaɔ̄ Baaba do iju, í gbe amu iyi ò̀ naa hai bi tɛɛu. ⁴⁷ Ntɔ̀ ntɔ̀, ine iyi í dasim naane fei í ne kuwɛɛ hai tā. ⁴⁸ Amui ò̀ je ijei kuwɛɛ. ⁴⁹ Bala ɲɲe ɲa à je mana si gbaa amma kù ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije gɔ̀ ò̀ ò̀ wa n fāa iyi í naa hai lele, iyi bii amanɛ í je kaa ku. ⁵¹ Amui ò̀ je ijei kuwɛɛ. Hai lelei ò̀ kita wa. Nɔ̀ ine iyi í ba ijeu í je fei í ne kuwɛɛ hai tā. Ijeui í je aram. An náai ku ba ine ɲa a maa wɛɛò.

⁵² Iyi Jesu í fɔ̀ beɛbe ɲɔ̄i Zuifu ɲa à ce si kakɔ̀ jiiɔ̀ à waa ni, beirei ɲɲu á ce ku na wa injai aɲaɛ ka ɲo.

⁵³ Nɔ̄i Jesu í sɔ̀ ɲa má í ni, ntɔ̀ ntɔ̀ ò̀ ò̀ wa n sɔ̀ ɲɛi, bii í kù ɲɔ̀ injai arai amu Amai Amanɛ walako í kù mɔ̀ njem í kù ne kuwɛɛ ɲa. ⁵⁴ Ine iyi í ɲɔ̀ injai aram nɔ̀ í mɔ̀ njem í ne kuwɛɛ hai tā, nɔ̀ an jɔ̀u hai si bale si ajoyi ankāanyiu, ⁵⁵ domi injai aram nii í je ije alala nɔ̀ njem mɔ̀i í je inyi alala. ⁵⁶ Ine iyi í ɲɔ̀ injai aram nɔ̀ í mɔ̀ njem awaò aa ka ne anu akā ka maa wɛɛò. ⁵⁷ Baabai í bɛm wa. ɲɲui í ne kuwɛɛ nɔ̀ na iriɛi amu mɔ̀ ò̀ wɛɛ. Beɛbe mɔ̀i ine iyi í ɲɔ̀m, lafɛɛ í ne kuwɛɛ na irim. ⁵⁸ Ije iyi í kita wa hai lelei ò̀ wa n fāa. Ine ɲɲu kù je bei ije iyi bala ɲɲe ɲa à je nɔ̀ kù ganji à kuu. Ine iyi wa je dimii ijeu ihɛ á maa wɛɛi hee do ajoyi fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í kò ine ɲa si ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ̀ɔ̀ Kaperanumu.

Ideɛ kuwɛɛ hai tā

⁶⁰ Iyi mɔ̀cɔ̀i Jesu ɲau à gbɔ̀ ideu ɲɔ̄i nkɔ̀ ɲɲa í ni, ideu ihɛ í lele. Yooi á nɔ̀.

⁶¹ Nɔ̀ Jesu í mà iyi à wasi ku gbagba na ideu, ɲɔ̄i í bee ɲa í ni, ideui í je ɲɲe bi ku koosɛɛ? ⁶² Debei, beirei aa ni ɲa bii í ye amu Amai Amanɛ ò̀ wa n bɔ̀ lele ɲa bii ò̀ tako ò̀ ò̀ wa wo. ⁶³ Hundiɛ í ya mua ine kuwɛɛ, gbugbāi amanɛ kù je nkāma. Nɔ̀ ide iyi ò̀ sɔ̀ ɲe wee hundiɛ, nɔ̀ ɲɲui í je kuwɛɛ. ⁶⁴ Amma si inɔ̀ ɲɲe ine gɔ̀ ɲa a kù dasi naane. Jesu í fɔ̀ beɛbeɛi si na iyi í jò í mà hai sinteɛ ine ɲa iyi á kaa dasi ɲɲu naane do ine iyi á na ku zamba ɲɲu. ⁶⁵ Nɔ̀ í ni má, na iyi ihɛi í jò ò̀ sɔ̀ ɲe wo ò̀ ni ine gɔ̀ kù wɛɛ iyi á naa bi tom bii kù je Ilaaɔ̄ Baabai í jò lafɛɛ í naa.

⁶⁶ N̄oi hai waati beɛbe m̄oɔ nkp̄e ɲau à fa ara ɲja do anyi a ci ya tooɛ má.
⁶⁷ Na ɲoi í j̄ò Jesu í bee m̄oɔ maateejie ɲau í ni, in̄e m̄o ni, i kù waa ne ɲai?
⁶⁸ N̄oi Sim̄o Piɛɛ í j̄eaa í ni, Laf̄ɛɛ, bi yooi aa ka b̄o má. Aw̄oi ì ne ideí kuwɛɛ hai tā.
⁶⁹ Awa à dasi naane n̄o à mà kam kam iyi aw̄oi ì je In̄e Kumá iyi í naa hai bi Ilaāɔ.
⁷⁰ N̄oi Jesu í bee ɲa í ni, kù je amui ñ cica in̄e maateejii ba. Do ɲɲu fei in̄e akā n̄ɲe í je in̄ei Seetam.
⁷¹ Waat̄o ideí Zudasi amai Sim̄o Isikariotii wa f̄aa, si na iyi í j̄ò baa do iyi í wa si in̄oi m̄oɔ maateejii ɲau fei, ɲɲui á zambae.

7

If̄oi Jesu ɲa a kù dasie naane

¹ Si anyii ɲɲu, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku b̄o ikpa ilei Zudee domi Zuifu ɲau à waa de ku kpa. ² N̄o wee jingauí Zuifu ɲa iyi à ya kpe jingauí llei aɔ í maai wa. ³ N̄oi if̄oi Jesu ɲa à s̄o à ni, ne hai ih̄e í b̄o Zudee ku ba m̄oɔɛ ɲa iyi à wa ikpa be a ye ice iyi ì waa ce, ⁴ domi bii amane í bi a mà ɲɲu bantumaa kaa máa ce nḡoɔ si asii. Bii ì waa ce dimii ice beɛbe, í gbe í nyisi in̄e ɲa arae. ⁵ À waa f̄o beɛbeí sí na iyi í j̄ò baa aɲa taka ɲja a kù dasie naane. ⁶ N̄oi Jesu í s̄o ɲa í ni, waatim kù to wa tit̄a, amma in̄e waatii fei í sla n̄ɲeí. ⁷ In̄ei andunya ɲa a kaa ȳk̄o a cé ɲe, amma à cé amu domi ñ ya n ni kookoosu ɲja kù sla. ⁸ In̄e í b̄o jingauu, amma amu n kù wa n koo tit̄a, si na iyi í j̄ò waatim kù to wa. ⁹ Iyi í s̄o ɲa ideu í tā n̄o í gbe ilei Galilee be.

Jesu í b̄o jingau

¹⁰ Iyi if̄oi Jesu ɲa à b̄o jingauu ɲoi ɲɲu m̄o í dede í koo do asii, kù bi a ȳo si bantumaa. ¹¹ N̄oi Zuifu ɲau à wasi ku dedeɛ si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² N̄oi si zamaau in̄e ɲa à wasi ku f̄o ideɛ do gundu. In̄e ḡo ɲa à waa ni, in̄e j̄iidai. N̄o in̄e ḡo ɲa m̄o à waa ni, iboi, wa d̄i ijuí in̄e ɲai. ¹³ Amma k̄ama ɲja ci ya f̄o ideɛ do w̄oɔk̄o domi à waa ce n̄joi in̄e nḡbo ɲau.

¹⁴ Iyi in̄e ɲa à je jingauu à to anini ɲoi Jesu í koo í lo bantumai kpas̄eí Ilaāɔ be wa k̄o in̄e ɲa si cio. ¹⁵ N̄oi Zuifu ɲau à bit̄i n̄o à wasi ku ni, beireí in̄e iyi kù b̄o cio í ce í mà kuk̄oi ideí Ilaāɔ be ih̄e.

¹⁶ N̄oi Jesu í je ɲja í ni, ciom kù je hai si id̄om nii wa fita wa. Hai bi Ilaāɔi wa naa, ɲɲu iyi í b̄em wa. ¹⁷ In̄e iyi í bi ɲɲu ku ce id̄oɔbii Ilaāɔ, laf̄ɛɛ á mà bii ciom hai bi Ilaāɔi wa naa, walak̄o bii í je ti amu takam nii. ¹⁸ In̄e iyi wa f̄o ide do yiikoi irii arae beereí ɲɲu takaei wa de. Amma in̄e iyi wa de beereí in̄e iyi í b̄o wa, laf̄ɛɛ nt̄oi í ya f̄o, ibo k̄ama ci ya wa sie. ¹⁹ Moizii í na ɲe wooda, mà irei. Amma do ɲɲu fei, k̄ama ɲɲe kù waa jirima woodau. To, na mii í ce ì waa de ku kpam ɲa. ²⁰ N̄oi zamaau í j̄eaa í ni, ì ne in̄ei in̄oɔk̄oi ba. Yooi wa de ku kpaɛ.

²¹ Jesu í je ɲja í ni, maamaake ak̄ai ñ ce si aɲoi kus̄lmi n̄o in̄e fei í bit̄i. ²² Amma í lasabu ɲa. Moizii í na ɲe woodai bango ku dasi. ɲɲui í j̄ò baa bii í je aɲoi kus̄lmii ì ya maa dasi ama ɲɲe ɲa bango ɲa. N̄o m̄om ideí bango ku dasiu kù je hai bi Moizii wa naa, hai bi bala ɲɲe ɲai. ²³ Debei, bii ì waa dasi ama ɲɲe ɲa bango si aɲoi kus̄lmiu ku ba í maà beje woodai Moizi ɲa, na mii í ce ì ya maa mum do id̄oɔk̄o ɲa waati iyi ñ faaba in̄e ḡo mam mam si aɲoi kus̄lmiu. ²⁴ I maà ya kiiti nḡoɔ si bei ì waa ȳo do iju ɲɲu akā ɲa, amma i ce kiitiu dee dee ɲa.

Jesui í je in̄e iyi Ilaāɔ í cicau?

²⁵ N̄oi in̄ei Zeruzalemu ḡo ɲa, iyi à ḡbo Jesu í f̄o beɛbe à waa ni, kù je in̄eɛu ih̄eí à waa de ku kpau ya. ²⁶ N̄o wee wa f̄o ide si bantumaa n̄o in̄e ḡo kù ni ide ḡo m̄eɛ. Mà in̄e nḡbo nwa ɲa à mà bebei iyi ɲɲui í je in̄e iyi Ilaāɔ í cicau do nt̄o de.

27 Amma bii í je ine iyi Ilaaḍ í cicau wa naa ine gō kaa mà hai bii á naaḍ wa, nō wee awa à mà hai bii inēeu ihē í naa.

28 Si bei Jesu wa kō ḡa si cio bantumai kpasēi Ilaaḍ be í la wa ni, ì waa tamaa bei ì màḡ ḡai, ì nō ì mà hai bii ñ wa n naa ḡa. Do ḡḡu fei, n kù naa do yiikoi aram, amma ilu ntoi iyi inḡe í kù mà, ḡḡui í bēḡ wa. 29 Amu ñ màa, domi hai bi tēi ñ wa n naa, ḡḡu mōi í nō í bēḡ wa.

30 ḡōi à waa de ku muu, amma inḡe gō kù lesiē awo domi waatiē kù to wa titā.

31 Si zamaau inḡe nkḡō í dasiē naane ḡōi à ni, bii inḡe ihē kù je inḡe iyi Ilaaḍ í cicau, inḡe mmu iyi á na kù naa á yōkō ku ce maamaake ḡa ku re bei inḡe eu ihē wa ce?

À be woo degbe kpasēi Ilaaḍ ḡa a koo a mu Jesu

32 Farisi ḡau à gḡō bei inḡe ḡau à waa fō idei Jesu do gundu. Na ḡḡu, inḡe ngboi woo weei Ilaaḍ ḡa do Farisi ḡa à be woo degbe kpasēi Ilaaḍ ḡa a koo a muu wa.

33 ḡōi Jesu í sḡ ḡa í ni, waati keekei í gbe iyi an weē do inḡe. Si anyiē an nyi bi inḡe iyi í bēḡ wa. 34 Aa na i maa deḡeem ḡa amma i kaa yeḡ ḡa, domi i kaa yōkō í bō bii an wa ḡa.

35 ḡōi Zuifu ḡau à bee ḡḡe ide à waa ni, iwoi á bō iyi a kaa ka yōḡ. Mà bi inḡe nwa ḡa iyi à fangaa si ilei dimi mmu ḡau í bō ya. Á koo kō dimi mmu ḡau si cioi? 36 Yoomai í je yaasei ide iyi í fōu be si bei í ni aa ka de ḡḡu amma a kaa ka ye ḡḡu, domi bii ḡḡu á wa a kaa ka yōkō ka bō be.

Inyii kuwēē

37 Aḡōi ankānyii jingau í ya ne bēere ku re. Aḡō ḡḡuu, ḡōi Jesu í dede í leeki wa fō ide hee lele wa ni, inḡe iyi agbe wa kpa ku naa ku mō inyi bi tom. 38 Inḡe iyi í dasim naane fei inyii kuwēē á cā si idōi lafēē. Bēēbei kukoi idei Ilaaḍ í ni.

39 Wee idei Hundei Ilaaḍi Jesu wa fāa. Inḡe iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundeu. Amma waati iyi wa fō bēēbeu Ilaaḍ kù na Hundee titā si na iyi í jō Jesu kù nyisi amboeē waati bēēbe.

Inḡe ḡa à waa kpē ḡḡe na irii Jesu

40 Inḡe gō ḡa si inōi zamaau, iyi à gḡō ideu ḡōi à ni, inḡe eu ihē walii nlaui ntō ntō.

41 Inḡe gō ḡa mō à ni, inḡe iyi Ilaaḍ í cicau. Amma inḡe gō ḡa à ni, beirei inḡe iyi Ilaaḍ í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. 42 Kukoi idei Ilaaḍ kù ni inḡe iyi Ilaaḍ í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? 43 Nō inḡe ḡau à waa kpē ḡḡe na iriē. 44 Inḡe gō ḡa à bi a muu, amma inḡe kāmā kù lesiē awo.

Naane hai dasii inḡe ngboi Zuifu ḡa

45 ḡōi woo degbe kpasēi Ilaaḍ ḡau à nyi bi inḡe ngboi woo weei Ilaaḍ ḡa do Farisi ḡau. ḡōi à bee ḡa à ni, na mii í ce í kù mu Jesuu wa ḡa. 46 ḡōi woo degbe kpasēi Ilaaḍ ḡau à je à ni, inḡe kāmā kù weē iyi í fō ide bei inḡe eu be. 47 ḡōi Farisi ḡau à bee ḡa à waa ni, to, inḡe mō ì jō inḡe eu í dī iju ḡḡe ḡa ya. 48 Ì gḡō bii inḡe ngbo gō walakō Farisi ḡau baa inḡe akā ḡa í dasiē naane ḡai? 49 Amma zamaau kù mà woodai Moizi. Ilaaḍ kù ceekpe ḡa.

50 Amma si inōi Farisi ḡau inḡe gō í wa be à ya kpoo Nikodemu. ḡḡui í bō bi Jesu idūu wo. Iyi í gḡō à waa fō bēēbe ḡōi í bee ḡa í ni, 51 wooda nwa í yōḡda nwa ka ye taalei amanē hai a kù gḡō idee nō a kù mà mii iyi í ce? 52 ḡōi à beēē à ni, aseē awo takae mō inḡe Galileei? Cō si kukoi idei Ilaaḍ sāa sāa, i kaa ye walii gō iyi í fita wa hai Galilee. [53 Nō inḡe fei í ne kpasēē.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹ Njoi Jesu í bɔ geete iyi í ya kpe Olivie. ² Amma iju kumáe daadaakɔ í sinda í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ ine fei wa bɔ bi tɛɛ, nɔ í buba í lɔsi cio ku kɔ ɲa si. ³ Njoi woo kɔ ine ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa à naaɔ inaabo gɔ wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. Njoi à leekɛ si aninii zamaau. ⁴ Nɔ à sɔ Jesu à ni, Mɛɛtu, à mu abou ihɛi si sakara ku ce. ⁵ Wee Moizi í fɔ si woodaɛ í ni dimii inaabo bɛ ihɛ ka taa kuta ka kpa. To, awɔ mɔ, beirei í yɔɔ.

⁶ À fɔ bɛɛbei ku ba a cɔ laakaɛ nɔ a ye taaleɛ. Amma Jesu í kɔmba iri ile wa kɔ si ile do amaawɔ. ⁷ Njoi à beɛɛ à mantɛɛ nɔ í dede í tɛ í sɔ ɲa í ni, ine iyi kù ce dulum si inɔ nɲɛ ku tako ku ta abou kuta.

⁸ Nɔ í kɔmba má wa kɔ si ile. ⁹ Iyi à gbɔ bɛɛbe ɲoi à fita akā akā hai ine ngbo ɲau hee ku bɔ si inei ankāanyi ɲau. Í gbe Jesu nɲu akā do abou si wajue. ¹⁰ Njoi Jesu í dede í tɛ má nɔ í beɛɛ í ni, abooyi, iwɔi à wa. Ine gɔ kù gbe ihɛ iyi wa ye taaleɛ má? ¹¹ Njoi abou í ni, mɔkɔoyi, baa akā ɲɲa kù wa ihɛ má. Jesu í ni, amu takam mɔ n kaa n ye taaleɛ. Nɛɛ, amma maà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumái andunya

¹² Si anyii nɲu, Jesu í ba ine ɲa ide ku fɔ má í ni, amui n je inya kumái andunya. Ine iyi wa toom á ne inya kumái iyi á jò ine ku ba kuwɛɛ, kaa maa ne si ilu kuku. ¹³ Njoi Farisi ɲau à sɔɔ à ni, nsei í waa jea araɛ sɛɛda. Sɛɛdaɛ kù je nto.

¹⁴ Njoi Jesu í je ɲɲa í ni, baa bii n wa n jea aram sɛɛda, ide ɲa iyi n wa n fɔu fei ntɔi, domi n mà hai bii n naa n nɔ n mà bii n wa n bɔ. Amma inɛ í kù mà hai bii n naa hee má je bii n wa n bɔ. ¹⁵ Inɛ í ya maa ce kiiti ɲai bei amanɛ ɲa à ya ce, amu n ci ya n kiiti ine kama. ¹⁶ Amma baa bii í je n wa n kiiti ine ɲa, kiitim í sɛa domi amu akā si an kiiti ɲa, Baaba iyi í bɛm wa í wɛɛ do amu. ¹⁷ À kɔɔ si tiaí wooda nɲɛ à ni sɛɛdaí amanɛ minjii í je ntɔ. ¹⁸ N wa n jea aram sɛɛda nɔ Baaba, iyi í bɛm wa, nɲu mɔ wa jea ine ɲa sɛɛdam.

¹⁹ Njoi à beɛɛ à ni, iwɔi Baau í wa. Njoi Jesu í je ɲɲa í ni, í kù mà amu takam ɲa mɔm hee má je Baam. Bii í je í màm ɲa wo aa mà Baam nɔu ɲa.

²⁰ Ideu bɛi Jesu í fɔ waati iyi wa kɔ ine ɲa si cio bantumai kpasɛi Ilaaɔ bii à ya jile fiaí kɔletiu. Nɔ ine gɔ kù lesie awɔ si na iyi í jò waatie kù to wa titá.

A kaa yɔkɔ a bɔ bii Jesu wa bɔ

²¹ Njoi Jesu í sɔ ɲa má í ni, an ne nɔ aa na í dedɛɛm ɲa, amma aa ku ɲai si dulum du ɲɛ. Í kaa yɔkɔ í bɔ bii n wa n bɔ ɲa. ²² Si bɛi í ni bii nɲu wa bɔ a kaa yɔkɔ a bɔ bɛ nɲui í jò Zuifu ɲau à bɛɛ nɲɛ à waa ni, debɛi á kpa araɛi? ²³ Nɔ Jesu í ni, hai ile ihɛi inɛ í naa ɲa, amma amu hai lelei n naa. Inɛ inei andunya ɲai, amma amu n kù je inei andunya. ²⁴ Na ɲoi í ce n ni aa ku si dulum du ɲɛ ɲa. Ntɔ ntɔ, bii í kù dasi naanɛ ɲa iyi amui n je ine iyi Ilaaɔ í cicau aa ku si dulum du ɲɛ ɲai. ²⁵ Njoi à beɛɛ à ni, awɔi yoo. Njoi Jesu í je ɲɲa í ni, n sɔ ɲɛ tá hai sintɛɛ. ²⁶ Ide iyi n nɛ ku fɔ na iri nɲɛ n yɛð taale ɲɲɛ í kpa. Amma ine iyi í bɛm wa ilu ntɔi, nɔ ide iyi n gbɔ hai bi tɛɛ, nɲui n wa n sisia ine ɲa titá.

²⁷ Amma waati iyi Jesu wa fɔ bɛɛbe a kù mà hee mà idei Ilaaɔ Baabai wa sɔ ɲa. ²⁸ Njoi Jesu í ni, aɔo iyi aa so Amai Amanɛ í kɔaɛ lele ɲa, aɔo nɲui aa mà ɲa iyi amui n je ine iyi Ilaaɔ í cica. Nɔ aɔo nɲui aa mà ɲa má iyi n kù wa n ce ngɔgɔ do aram. Ide iyi Baaba í sɔm nɲu akāi n wa n sɔ inɛ mɔ. ²⁹ Nɲu iyi í bɛm wa í wɛɛ

do amu. Kù jòm amu akā domi waati kāma fei iyi á dōa sii ñ ya n ce. ³⁰ Iyi Jesu í fō bēbe ine nkpoi í dasie naane.

Aru ŋa do ine ŋa iyi à ne ara ŋa

³¹ N̄oi Jesu í s̄s̄ Zuifu ŋa iyi à dasie naane í ni, bii ì waa jirima idem ŋa ì je m̄c̄m̄ ŋai nt̄o nt̄o. ³² Aa mà nt̄o ŋa n̄o nt̄o á j̄ò ì ne ara ŋe.

³³ N̄oi à j̄eaa à ni, awau t̄okui Aburahamu ŋai a kù n̄o a kù je arui ine ḡo ajo k̄ama. Beirei í ce ì waa s̄s̄ wa ì ni aa ka ne ara nwa. ³⁴ N̄oi Jesu í je ŋa í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n s̄s̄ ŋei, ine iyi í ya ce dulum fei arui dulum nii í je. ³⁵ Aru ci ya n̄o ku wa kpas̄i laf̄e do ajo fei, ama à bíei í ya wa be do ajo fei. ³⁶ Na ŋoi í ce, bii amu Amai Ilaā ñ j̄ò ì ne arae, aa ne araei nt̄o nt̄o. ³⁷ Ñ mà iyi iŋeu t̄okui Aburahamu ŋai. Amma ì waa de ku kparam ŋa si na iyi í j̄ò ì ci ya j̄ò idem ku buba si id̄o ŋe. ³⁸ Mii iyi ñ ye bi Baam ŋui ñ wa n s̄s̄ ŋe, bēbe iŋe m̄o ì waa ce mii iyi baa ŋe í s̄s̄ ŋe.

³⁹ N̄oi à j̄eaa à ni, Aburahamui í je baa nwa. N̄oi Jesu í je ŋa í ni, bii í je iŋeu amai Aburahamu ŋai nt̄o nt̄o, mii iyi Aburahamu í ce ŋui aa ya ce ŋa wo. ⁴⁰ Amma wee nsei í ya maa de ku kparam ŋai, amu iyi ñ wa n s̄s̄ ŋe ide nt̄o iyi ñ gb̄o hai bi Ilaā. Aburahamu kù n̄o kù ce dimie ajo k̄ama. ⁴¹ Do ŋu fei, ñ wa n s̄s̄ ŋei, kookoosu ŋa iyi baa ŋe í ya ce ŋui iŋe m̄o ì waa ce.

N̄oi à j̄eaa à ni, awa a kù je seege ŋa. Ilaā ŋu akāi í je baa nwa. ⁴² N̄oi Jesu í s̄s̄ ŋa í ni, bii í je Ilaāi í je baa ŋe aa bim ŋa, domi hai bi Ilaāi ñ fita wa ñ naa ih̄e. N kù naa do aram, ŋui í bem wa. ⁴³ Na mii í ce í ci ya gb̄o yaasei idem ŋa. I ci ya gb̄o yaasee ŋai si na iyi í j̄ò ì kaa ȳk̄o ŋa. ⁴⁴ Seetam nii í je baa ŋe, n̄o ñ waa bi í ce id̄o bii baa ŋe. Hai sinte woo kpa inei. Kù waa leek̄ si kp̄ai nt̄o domi nt̄o kù wa sie. Bii wa s̄o ibo, í ya maa f̄oi bei ŋu takae í ye domi ilu iboi, n̄o baai ilu ibo feii. ⁴⁵ Amma si na iyi í j̄ò amu ñ ya n s̄s̄ ŋe nt̄o, ŋui í j̄ò ì kù waa dasim naane ŋa. ⁴⁶ Yoo ŋei á ȳk̄o ku ni ŋu í ye ñ ce dulum. Kù wee. Debei, na mii í ce í ci ya dasim naane ŋa bii ñ wa n s̄s̄ ŋe nt̄o. ⁴⁷ Ine iyi í je ti Ilaā ŋui í ya gb̄o ide Ilaā. Si bei iŋe í kù je tee ŋa ŋui í j̄ò ì ci ya gb̄o ide ŋa.

Jesu do Aburahamu

⁴⁸ N̄oi Zuifu ŋau à s̄s̄ Jesu à ni, debei awa à ne nt̄o si bei à ni aw̄o inei Samarii, n̄o ñ ne inei in̄oko. ⁴⁹ N̄oi Jesu í je ŋa í ni, n kù ne inei in̄oko. Baam nii ñ wa n saalu, amma iŋe í kù waa saalum ŋa. ⁵⁰ N kù wa n de beerei aram. Ine goi wa dede beere, ŋui í n̄o í je woo kiiti. ⁵¹ Nt̄o nt̄o ñ wa n s̄s̄ ŋei, ine iyi wa jirima idem laf̄e kaa ku pai.

⁵² N̄oi Zuifu ŋau à s̄s̄ à ni, bebei à mà iyi nt̄o nt̄o ì ne inei in̄oko, domi Aburahamu í ku n̄o walii ŋau m̄o à ku, n̄o aw̄o ñ ni ine iyi wa jirima idee kaa ku pai. ⁵³ Bala nwa Aburahamu í ku. Mà ñ tamaa aw̄o ñ la ñ rooi? N̄o walii ŋau m̄o à ku. To, yooi aw̄o ñ waa tamaa í je.

⁵⁴ N̄oi Jesu í je ŋa í ni, bii amui ñ wa n de beerei aram, bēere ngbei. Ine iyi wa de beere ŋui í je Baam, ine iyi iŋe ñ ni í je Ās̄ Laf̄e ŋe. ⁵⁵ Do ŋu fei, í kù màa ŋa, amma amu ñ màa. Bii ñ ni n kù màa, ñ je ilu iboi bei iŋe m̄o. Amma amu ñ màa n̄o ñ wa n jirima idee. ⁵⁶ Aburahamu, bala ŋe, í wee ño did̄o nla nla si bei á na ku ye kunaam. Í n̄o í ȳo. Iyi í ȳo n̄o in̄e í d̄s̄. ⁵⁷ N̄oi Zuifu ŋau à s̄s̄ à ni, í kù to ad̄s̄ ciitaa tit̄a, n̄o beirei í ce ì ye Aburahamu. ⁵⁸ N̄oi Jesu í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n s̄s̄ ŋe, ñ wee m̄m wo hai waati iyi a kù bí Aburahamu. ⁵⁹ N̄oi à tasi kuta à waa bi a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpas̄i Ilaāu í ne.

9

Jesu í jò inε gò iyi à bí fεεju í yε ilu

¹ Iyi Jesu wa ne ηοi í yε inε gò iyi à bí fεεju. ² Nò m̀c̀c̀ε ηa à beεε à ni, Mεεtu, na mii í ce à bí inεεu ihε fεεju. Na irii dulum dεεi de, mà na irii dulum dii iyeò baεε ηai.

³ Ǹoi Jesu í je nηa í ni, k̀u je na iyi í j̀ò í ce dulum, k̀u ǹo k̀u je na iyi í j̀ò iyeò baεε ηa à ce dulum. Í fεεjuε dei ku ba a ye yaase bei Ilaaò wa ce ice sie. ⁴ Dasā k̀u ne bei aa ka ce iyi a k̀u ce icei inε iyi í bεm wa. Idũ í maai wa si bii inε gò kaa ỳk̀o ku ce ice. ⁵ Waati iyi ñ wa si andunya fei amui ñ je inya kumái andunya. ⁶ Iyi Jesu í f̀o bεεbe í t̃a ηoi í tu antò í takie do s̃aa í daa fεεjuu si ijue. ⁷ Ǹoi í s̃oó í ni, koo wεεju si inyii fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku bε.) Ǹoi fεεjuu í koo í wεεju ǹo í baa wa ye ilu bεbei.

⁸ Kpaasie ηa do inε ηa iyi à ỳoó í ya maa bara wo à ni, k̀u je m̀k̀o iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Inε gò ηa à ni, nηui. Inε gò ηa m̀o à ni, k̀u je nηu, à j̀o njei. Ǹoi inεεu takae í ni, amu mbe. ¹⁰ Ǹoi inε ηau à beεε à ni, beirei í ce ijue í c̃i. ¹¹ Ǹoi í s̃o ηa í ni, inε iyi à ya kpe Jesuu bei í tu antò si s̃aa í sisaam si iju ǹo í s̃m í ni n b̀o fatamai Siloe n koo n wεεju. Ǹoi iyi ñ koo ñ wεεju gbakā ñ ye ilu. ¹² Ǹo à beεε à ni, iwoi inεεu í wa. Ǹo í ni, n k̀u mà.

Farisi ηa à waa bee fεεju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko ajoi kus̃mii Jesu í taki s̃aa do antò í j̀ò inεεu í yeò iluu. Ǹoi à gbā inεεu à b̀oðe bi Farisi ηau. ¹⁵ Ǹoi Farisi ηau m̀o à beεε bei í ce í yeò ilu. Ǹo í je nηa í ni, Jesui í daam s̃aa si iju í ni n koo n wεεju. Iyi ñ wεεju ǹo ñ ye ilu.

¹⁶ Ǹoi Farisi ηau g̀g̀o ηa à ni, inε iyi í ce iceu be ku naa hai bi Ilaaò, domi k̀u waa jirima ajoi kus̃mii. Amma inε g̀o ηa m̀o à ni, beirei ilu dulum á ce ku ỳk̀o ku ce dimii maamaakeu ihε. Ǹo kak̃oó í l̀osi anini nηa.

¹⁷ Ǹoi à bee fεεjuu má à ni, si kuyei aẁo takae ni, beirei ì ỳoó, aẁo iyi í j̀ò ì ye ilu. Ǹo í ni, waliii.

¹⁸ Amma inε ngbo ηau a k̀u dasi naane iyi inεεu í je fεεju wo í bei wa yeò ilu nsei. Ǹoi à koo à bee iyeò baεε ηa ¹⁹ à ni, ama nηeui ihε? Ǹo ntò ntò do fεεjuu ì buu be ηa? Ǹo beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ Ǹoi baεε ηau à ni, à mà iyi ama nwai ǹo do fεεju m̀o à búu. ²¹ Amma a k̀u mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a k̀u ǹo a k̀u mà inε iyi í c̃aa ijue. Nηu takae í la, i beεε, á s̃o ηe do arae. ²² À f̀o bεεbei si na iyi í j̀ò à waa ce njo inε ngboi Zuifu ηau. À waa ce njo nηai si na iyi í j̀ò à ce anu akā t̃a à ni inε iyi í jesi iyi Jesu í je inε iyi Ilaaò í cica a kaa je laf̃εε ku naa ile bii à ya ce kut̃oó nηa má. ²³ Ǹoi í ce à ni nηu takae í la, a beεε.

²⁴ Ǹoi Farisi ηau à kpe inεεu má à s̃oó à ni, f̀o ntò na Ilaaò. Awa à mà iyi inεεu ilu dulum nii. ²⁵ Ǹoi í je nηa í ni, amu de n k̀u mà dulum ku jei nje. Ñ je fεεju wo amma nsei ñ wa n ye ilu. Andi iyi ñ mà mbe. ²⁶ Ǹoi à beεε à ni, beirei do beirei í ceεε. Beirei í ce í c̃i ijue. ²⁷ Ǹo í ni, ñ s̃o ηe t̃a, i k̀u gb̀o bei ñ f̀o ηai. Beirei í ce ì waa bi ì gb̀o má ηa. Mà ñηe m̀o ì waa bi ì je m̀c̀c̀ε ηai de.

²⁸ Ǹoi à buu à ni, awoi ì je m̀c̀c̀ε be mεε. Awau m̀c̀oi Moizi ηai. ²⁹ Awa à mà iyi Ilaaò í ba Moizi ide ku f̀o wo, amma inεεu be awa a k̀u mà hai bii í naa.

³⁰ Ǹoi inεεu í ni, to, ide nηeu bei í bitim iyi i k̀u mà hai bii í naa ηa. Do nηu fei, njei í j̀ò ñ ye ilu. ³¹ Awa de à mà iyi Ilaaò ci ya gb̀o ide i ilu dulum ηa, í gbe inε ηa iyi à waa jirimaε ǹo à waa ce id̃oobie, ide i laf̃εε ηai í ya gb̀o. ³² Aj̀o k̃ama

ine go kù gbò bii à òl ijui ine iyi à bí do féeju. ³³ Bii kù je hai bi Ilaaḡi ineeu be í naa kaa yòkò ku ce nkàma.

³⁴ Nḡi à sḡò à ni, si dulum nii à bíe mam mam. Í tamaa awḡi aa kò nwa si cio? Nḡi à ganjje ku naa ile bii à ya ce kutòtò nḡa ḡa.

Hai dasi Jesu naane ḡa à yei bei féeju ḡa

³⁵ Iyi Jesu í gbò à lele ineeu ḡoi í koo í yḡò í beee í ni, i dasi Amaí Amane naane? ³⁶ Nḡi ineeu í ni, məkḡyi, yooi í je Amaí Amane ku ba n dasie naane. ³⁷ Nḡi Jesu í ni, amu iyi í waa yeu ihē mbe, amui ñ wa n baē ide ku fò. ³⁸ Nḡò í ni, ñ dasie naane Lafēe. Nḡi í gule si wajue.

³⁹ Nḡi Jesu í ni, na irii kiitii ñ naa si andunya ku ba féeju ḡa a ye ilu, nḡo ine ḡa mḡo iyi à waa ye ilu a féeju. ⁴⁰ Nḡi Farisi go ḡa iyi à wa beu à gbò ideu ḡoi à beee à ni, awa mḡo féeju ḡai? ⁴¹ Nḡi Jesu í sḡo ḡa í ni, bii í je féeju ḡa, i kù ne taale ḡa. Amma si bei í ya wee si inje í waa ye ilu ḡa, nḡui í jḡò í wa si dulum hee nsei ḡa.

10

Mḡndai angudā ḡa do woo degbe

¹ Jesu í ni, ntḡo ntḡo ñ wa n sḡo ḡei, ine iyi í lḡo aroi angudā ḡa nḡo kù lḡo hai andeē, bii í koo í gū idí í bei í lḡò, lafēe ile bata ngbai. ² Amma ine iyi wa lḡo hai do andeí aroi angudā ḡau, lafēeí í je woo degbe angudā ḡau. ³ Woo degbe arou í ya cḡaai, nḡo angudā ḡau à ya gbò imue. Nḡo ku kpe angudāe ḡa do iri nḡa akā akā ku fitaḡo ḡa waduude. ⁴ Waati iyi í fitaḡo aḡa fei waduude nḡo ku cua nḡa a maa tooe domi à mḡo imue. ⁵ A kaa je a too ine nḡoo go, amma aa sa ku jḡi hai bi tēe domi a kù mḡo imue.

⁶ Jesu í kpa nḡa mḡndau be amma a kù gbò yaasee.

Jesu í je woo degbe jiiḡa

⁷ Nḡi Jesu í sḡo ḡa má í ni, ñ wa n sḡo ḡei, amui ñ je andeí aroi angudā ḡau. ⁸ Baai amu baasi ine ḡa iyi à cuam wa fei ile bata ngba ḡai, amma angudā ḡau a kù gbò ide nḡa. ⁹ Amui ñ je ande. Ine iyi í lḡo wa do bi tom fei á ba faaba. Á lḡo, á nḡo ku fita, nḡo á ba bi ku je. ¹⁰ Ile nḡe cí ya naa kaa ku ce ile nḡo ku kpa nḡo ku beje. Amma amu ñ naai ku ba ine ḡa a ba kuwēe nḡo a nḡo jiiḡa jiiḡa.

¹¹ Amui ñ je woo degbe jiiḡa. Woo degbe jiiḡa í ya jesi nḡu ku kui na irii angudāe ḡa. ¹² Amma woo ce gaanḡma kù je woo degbe. Si bei angudā ḡau a kù je titēe, bii í hḡnne muusu nla wa naa á jḡo angudā ḡau ku sa, nḡo muusu nla ku mu angudā ḡau nḡo iyi à gbe ḡau a fangaa. ¹³ Á sai domi na fiaí wa ce ice, kaa ne araareí angudā ḡau. ¹⁴⁻¹⁵ Amui ñ je woo degbe jiiḡa. Si bei Baam í mḡm nḡo amu mḡo ñ mḡa, beebe moi ñ mḡo angudām ḡa nḡo aḡa mḡo à mḡm, nḡo ñ jesi n ku na iri nḡa. ¹⁶ Nḡo ñ ne angudā go ḡa má iyi a kù wa si arou ihē. Kù ne bei an ce iyi n kù naaḡo ḡa wa. Aa nḡo a gbò imum nḡo aḡaḡo ti tako ḡau fei a je gaa akā, woo degbe mḡo akā.

¹⁷ Baaba í bim si na iyi í jḡo ñ jesi n ku. An ku nḡo an jḡi má. ¹⁸ Ine kāma kaa yòkò ku nḡa hundem. Amma amu takam nii an nyaa. Ñ ne yiiko iyi an na hundem, nḡo ñ ne yiiko iyi an gbaaḡo má. Bebeí Baam í dasim ku ce.

¹⁹ Iyi í fḡo beebe, ḡoi Zuifu ḡau à nyi à kpē má na irii ideu. ²⁰ Ine go ḡa à ni, í ne ineí inḡokoi. Sūmui. Na mii í ce í waa gbò idee ḡa mḡm. ²¹ Nḡo ine go ḡa mḡo à ni, ine iyi í ne ineí inḡoko cí ya fḡo ide be ihē. Ine iyi í ne ineí inḡoko á yòkò ku cḡi ijui féeju ḡa?

Zuifu ḡau à kḡsi Jesu

²² Waati í to iyi aa ce jingau gɔ Zeruzalemu iyi à ya ni Kpasēi Ilaaḍ ku teese. Waati beɛbe sukui tūtūi. ²³ Nɔ Jesu í wa bantumai kpasēu wa ne ikpa akāi ileu iyi aa ya kpe bantumai Salomḗ. ²⁴ Nɔi Zuifu ŋau à kaakoɛ à beɛɛ à nɔ, hee waati yoomai aa jò sika iyi à wɛɛḍ ku kpa iri. Bii awɔi í je ine iyi Ilaaḍ í cicau ntɔ nto, sɔ wa sāa sāa.

²⁵ Nɔi Jesu í je ŋja í ni, n sɔ ŋɛ tā, amma i kù dasim naane ŋa. Ice iyi n wa n ce ŋɔi wa jea ine ŋa seɛdam. N wa n cooi do irii Baam. ²⁶ Amma i ci ya dasim naane ŋa domi i kù wa si inɔi angudām ŋa. ²⁷ Angudām ŋa à ya gbɔ ide ku fɔm. N mà ŋa nɔ à ya maa toom. ²⁸ Nɔ n mu ŋja kuwɛɛ hai tā, a kaa ku ajo kāmā, nɔ ine gɔ mɔ kaa yɔkɔ ku lakati ŋa hai si awɔm pai. ²⁹ Baam nii í muum nɔ í la í re ine fei. Ine gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku lakati ŋa hai si awɔi Baam. ³⁰ Nɔ amu do Baam fei akāi.

³¹ Iyi Zuifu ŋau à gbɔ beɛbe ŋɔi à tasi kuta à waa bi a taa má. ³² Nɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, do gbugbāi Baam n ce ice jiida nkpɔ si waju nɛ. Na ice yoomai i waa bi i tam kuta ŋa. ³³ Nɔi Zuifu ŋau à jɛaa à nɔ, a kù waa bi ka tae kuta na ice jiida ŋau, amma si na iyi í jò i waa bu Ilaaḍi, domi awɔu amanɛi nɔ i waa bi i ce arae Ilaaḍ.

³⁴ Nɔi Jesu í ni, à kɔ ide gɔ si tiai wooda nɛ. Ideu wa fɔ idei amanɛ ŋa, í ni, iɛ amanɛ ŋa, iɛ mɔ Ilaaḍi. ³⁵ Nɔ Jesu í sɔ ŋa má í ni, à mà iyi kukɔi idei Ilaaḍ ntɔi wa fɔ do ajo fei. To, si ideu ihɛ Ilaaḍ takae wa kpe ine ŋa iyi à gbɔ ideɛu Ilaaḍ, ma irei. ³⁶ Bii beɛbei, beirei í ce í ni n wa n bu Ilaaḍ ŋa si na iyi í jò n ni amuu Amai Ilaaḍi. Nɔ amu takam mɔ Baabai í cicaam nɔ í bɛm wa si andunya. ³⁷ Bii n kù wa n ce icei Baam i maà dasim naane ŋa. ³⁸ Amma bii n wa n coo, baa bii i kù dasim naane ŋa, i dasi icem naane ku ba i mà sāa sāa ŋa iyi Baaba í wa sim nɔ amu mɔ n wa si Baaba.

³⁹ Iyi à gbɔ beɛbe ŋɔi à waa de kpāa má a ba a muu, amma Jesu í gbā si ŋa, ⁴⁰ nɔ í nyi icei idoɔ Zuudɛɛ má bii Zāa í tako í dasi ine ŋa inyiu. Tengi bei í koo í wa, ⁴¹ nɔ ine nkpɔ í bɔ bi tɛɛ. Nɔi ine ŋa à nɔ, Zāa kù ce maamaake kāmā, amma ide iyi í fɔ si gāmei ineɛu ihɛ fei ntɔi. ⁴² Nɔ ine nkpɔ nkpɔ í dasie naane tengi bɛ.

11

Ikui Lazaa

¹ Mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Lazaa kù waa ne baani. Betanii í je ilue, nɔ ilui Maari do Maata mɔm bɛ. ² Lazaaɔ weɔl ŋjai. Maariui í je inaabo iyi á na ku fāsi tulare si isei Jesu nɔ ku gbāa do ntɔi irie. ³ Nɔi weɔl minjii Lazaa ŋau à samba si Jesu anu à nɔ, Lafɛɛ, kpaasi jiidaɛ kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gbɔ ideu ŋɔi í ni, bɔɔu kaa kpaa, amma na irii bɔɔɛu ine ŋa aa ye amboei Ilaaḍ do ti amu iyi n je Amaɛ.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do ifɛɛ do weɔl ŋja Lazaa. ⁶ Baa do iyi í gbɔ baani hai nei Lazaaɔ, í ce ajo minji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyie nɔ í sɔ mɔcɔɛ ŋa í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ Nɔi mɔcɔɛ ŋa à nɔ, Mɛɛtu, si ajo minjiu ihɛ bei à bi a tae kuta, nɔ i waa bi i nyi bɛ má? ⁹ Nɔi Jesu í bee ŋa í ni, ajo akā lɛɛu feloi í ne. Kù je maateɛji ba. Bii ine gɔ wa ne dasā kaa koose domi wa ye inya kumái andunya. ¹⁰ Amma ine iyi wa ne idú á koose domi inya kumá kù wɛɛa.

¹¹ Beɛbei Jesu í sɔ ŋa. Nɔ í fɔ má í ni, kpaasi nwa Lazaa wa sɔ njooi mɛɛ, amma an koo n jɛu. ¹² Nɔi mɔcɔɛ ŋau à sɔɔ à nɔ, Lafɛɛ, bii í je wa sɔ njooi í sfa. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaaɔ Jesu í fāa, amma aɲa à tamaa bei idei njoo alalai í fāa. ¹⁴ Na ŋɔi í jò Jesu í sɔ ŋa do yaaseɛ í ni, Lazaa kù wɛɛ. ¹⁵ Amma na iri nɛɛi n wɛɛḍ inɔ didɔ si na iyi í jò n kù wa bɛ hee n jò ku ba iri. Bebei nɲu bɛ á jò i dasim naane

ɲa. I ne ka bɔ bi tɛɛ. ¹⁶ Ɗɔi Tomaa iyi à ya kpe Sikàu í sɔ̀ mɔ̀cɔ̀ kpaasie ɲa í ni, to, í jò ka koo ka ku do Mɛɛtu ajɔ.

Jesui í je kujli iku ɲa nɔ ɲɲui í je kuwɛɛ

¹⁷ Ɗɔi Jesu do mɔ̀cɔ̀ɛ ɲau à bɔ Betani bɛ. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa tã hee í ce ajɔ mɛɛ. ¹⁸ Wee kujli Betani do Zeruzalɛmu kù re kilo mɛɛta. ¹⁹ Nɔ hai Zeruzalɛmu bɛ Zuifu nkɔ̀ɔ ɔ̀ɔ ɲa mɔ̀ à naa bi Maata do Maari à naa ku ce ɲa fɔ̀ɔ si bei wecl̩ ɲɲa kù wɛɛ.

²⁰ Ɗɔi Maata í gbɔ Jesu wa naa, ɲɔi í bɔ ku koɛ. Amma Maari wa bubu kpasɛ̃. ²¹ Ɗɔi Maata í sɔ̀ Jesu í ni, Lafɛɛ, bii í je ì wa ihɛ wo wecl̩m kaa ku. ²² Amma ñ mà baa nsei mii iyi aa tɔ̀ɔ Ɔlaaɔ fei á muue. ²³ Ɗɔi Jesu í sɔ̀ɔ í ni, wecl̩ɛ á j̩l wa má. ²⁴ Ɗɔi Maata í ni, ntɔi, ñ mà iyi ajɔi ankãanyi iku ɲa aa j̩l hai si bale. Ɗɲu mɔ̀ á j̩l ajɔ ɲɲu bɛ.

²⁵ Ɗɔi Jesu í sɔ̀ɔ í ni, amui ñ je kujli iku ɲa nɔ ñ je kuwɛɛ. Ine iyi í dasim naane á maa wɛɛi baa bii í ku. ²⁶ Nɔ ine iyi í wɛɛ nɔ í dasim naane kaa ku ajɔ kãma. Ì dasi ideu bɛ naane? ²⁷ Nɔ Maata í jɛaa í ni, oo Lafɛɛ, ñ dasi naane iyi awɔi í je Kirisi, Amai Ɔlaaɔ, iyi à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í fɔ̀ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í koo í kpe Maari ifɔ̀ɛ wa í sɔ̀ɔ do gundu í ni, Mɛɛtu í to wa, wa kpeɛ. ²⁹ Iyi Maari í gbɔ bɛɛbɛ ɲɔi í dede do saasa í bɔ bi tɛɛ. ³⁰ Wee Jesu kù lɔ̀ wa inɔ ilu titã, amma í wa tengi bii Maata í kòou. ³¹ Zuifu ɲa iyi à bɔ Maari ku ce fɔ̀ɔ kpasɛ̃ɛ, à ye í dede í fita do saasa. Ɗɔi à tooɛ. À tamaa wa bɔ ku kpata bi baleui.

³² Ɗɔi Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í yɔ̀ɔ ɲɔi í sɛɛbata si wajue í sɔ̀ɔ í ni, Lafɛɛ, bii ì wa ihɛ wo wecl̩m kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata nɔ Zuifu ɲa mɔ̀ iyi à tooɛ wau à waa kpata, ideu í fɔ̀ inɔɛ jiida jiida hee wa yaya. ³⁴ Ɗɔi í bee ɲa í ni, iwoi ì suu ɲa. Nɔ à sɔ̀ɔ à ni, Lafɛɛ, naa cɔ̀. ³⁵ Ɗɔi Jesu í kpata. ³⁶ Ɗɲui í jò Zuifu ɲau à ni, ñ cɔ̀ zaka bei í buu. ³⁷ Amma ɔ̀ɔɔ ɲa à ni, inɛɛu ihɛ í jò fɛɛju ɲa à ye ilu. Kaa yɔ̀kɔ̀ ku ganji Lazaa ku maà ku wɔ̀?

Kujli Lazaa hai si bale

³⁸ Ɗɔi inɔ ku fɔ̀u í jò Jesu í yaya má, nɔ í bɔ bi baleu. Wee baleu si lɔ̀mai iri kuta ɔ̀ɔi í wa nɔ à d̩l andɛɛ do kuta nla ɔ̀ɔ má. ³⁹ Ɗɔi Jesu í ni, ì tale kutau hai bɛ ɲa. Amma Maata wecl̩i ine iyi í kuu í sɔ̀ɔ í ni, Lafɛɛ, bii í wa í sãmi wa nu tã domi hai waati iyi à dasie bale í to ajɔ mɛɛ wa nnyi. ⁴⁰ Ɗɔi Jesu í beɛɛ í ni, ñ jò ñ sɔ̀ɛ ñ ni bii ñ dasim naane aa ye amboei Ɔlaaɔ mɛɛ.

⁴¹ Si anyie ɲɔi à tale kutau hai bɛ. Nɔ Jesu í wo iju lele í ni, Baam, ñ wa n saabue si na iyi í jò ñ gbɔ kutɔ̀m. ⁴² Amu takam ñ mà iyi waati kãma fei í ya maa gbɔ idem, amma ñ fɔ̀ bɛɛbei na ine ɲa iyi à waa leekl̩ ihɛ ku ba a dasi naane iyi awɔi ñ bɛm wa. ⁴³ Iyi í fɔ̀ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai bɛ. ⁴⁴ Ɗɔi í fita wa hai inɔ baleu do acɔ̀ iyi à woɔ awɔɛ ɲa do isɛɛ ɲa do irie. Ɗɔi Jesu í ni, ñ fũu ñ jò ku ne ɲa.

Inɛ ɲa à waa busi nje a ba a kpa Jesu

⁴⁵ Ɗɔi Zuifu ɲa iyi à naa bi Maariu, nkɔ̀ɔ ɲɲa í dasi Jesu naane iyi à ye mii iyi í ce. ⁴⁶ Amma ɔ̀ɔɔ ɲa à nyi à koo à sɔ̀ Farisi ɲau mii iyi Jesu í ce. ⁴⁷ Ɗɔi ine ngboi woo weei Ɔlaaɔ ɲau do Farisi ɲau à tɔ̀tɔ̀ ine ngboi woo ce kiiti ɲau mɔ̀ à bee nje à waa ni, bɛirei aa ka ce. Inɛɛu wee í wasi maamaake nkɔ̀ɔ nkɔ̀ɔ ku ce. ⁴⁸ Bii à jò wa ce bɛɛbɛ wa koo ine fei á na ku dasie naane. Nɔ inei Romu ɲa aa naa a lɛɔ kpasɛ̃i Ɔlaaɔ, nɔ a ko dimi nwa.

⁴⁹ Amma Kaifu iyi í je woo wee nla si adõ nɲu be, í wa inõ nɲa, nõ í sõ ɲa í ni, í kù mà nkãma ɲa. ⁵⁰ I kù mà ɲa iyi aranfãani nwai inε akã ku ku si agbei dimi nwa ɲa? Si bæεbe dimi nwau fei kaa ce nfe má. ⁵¹ Wee, ide iyi í fõu be, kù je hai si lasabui nɲu takæi wa naa. Amma si na iyi í jò í je woo wee nla si adõ nɲu, na ɲoi í jò í ce walii Jesu ku ku si agbei dimii Zuifu ɲa. ⁵² Kù nõ kù je si agbei aɲa akãí á ku, amma á ku ku ba kù jò amai Ilaaõ ɲa iyi à wa bii fei a je akã.

⁵³ ɲoi í jò hai aɲo nɲu à waa busi nje a ba a kpa Jesu. ⁵⁴ Na ɲoi í jò Jesu ci ya maa dabii si inõ Zuifu ɲau má si bantuma, amma í nε hai be í bõ ile iyi í wa kòkoi gɓabua gõ si ilu gõ iyi à ya kpe Efaraimu. Nɲu do mɔcɔε ɲa à koo à buba ilu be.

⁵⁵ Wee jingauí Zuifu ɲa iyi à ya kpe Iku ku kua í maai wa. Nõ hai ilεko ɲa inε nkɔó í bõ kuwee ku ce Zeruzalemu ku ba a má hee jingauu ku maà to wa. ⁵⁶ ɲoi à waa dεde Jesu, nõ à leekl bantumai kpasεi Ilaaõ à bee nje à waa ni, beirei í waa lasabu ɲa. Ma kù waa naa jingauí ya. ⁵⁷ Wee inε ngboi woo weei Ilaaõ ɲa do Farisi ɲa à na wooda à ni bii inε gõ í mà bii Jesu í wa ku sõ aɲa a koo a muu.

12

Maari í fãsi tularé si isei Jesu

(Cõ Matie 26:6-13; Maaku 14:3-9)

¹ Si aɲo mεefa iyi í gbe jingauí Iku ku kua ku bei ku to wa, ɲoi Jesu í bõ Betani. Bei Lazaa inε iyi Jesu í jì hai si balεu í wa. ² Ilu bei à cea Jesu ije wa je. Maata wa gbõ ɲa nõ Lazaa í wa si inõ nɲa. ³ Wee Maari í nε tularéi fia nkɔó gõ iyi à ce do ikpoi naadi alala, zakai bubui kilo. ɲoi í koo í soo í naa í fãsi isei Jesu, nõ í gbãa do ntoi irie. ɲoi inunui tularéu í gba kpasεu fei.

⁴ ɲoi inε akãí mɔcõi Jesu ɲau iyi à ya kpe Zudasí Isikarioti inε iyi á zambæu í ni, ⁵ fiaí tularéu ihē á yòko ku to fiaí icei adõ akã. Na mii í jò á kù taa ka kpεa ilu are ɲa fia. ⁶ Iyi wa fõ bæεbe kù je wa ce araarei ilu are ɲau fa, amma si na iyi í jò í je ile dei. Nɲui í ya maa mu bõgoi fia nɲau, nõ í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasiu. ⁷ Amma Jesu í ni, jò abou si laakæ. Amui í jileu ku ba ku fãsim a bei a sim. ⁸ Waati kãma fei aa nε ilu are ɲa si inõ nɲe, amma amu í kaa nem do aɲo fei ɲa.

À waa dε kpãa a kpa Lazaa

⁹ Zuifu nkɔó í gbõ iyi Jesu í wa Betani, nõ à bõ be. Kù je na Jesu nɲu akã, amma à waa bi à yε Lazaa iyi Jesu í jì hai si balεu. ¹⁰ Amma inε ngboi woo weei Ilaaõ ɲau à waa busi nje a ba a kpa Lazaa mõ, ¹¹ domi na iriei Zuifu nkɔó gõ ɲa à fita hai bi tu ɲa à dasi Jesu naane.

Jesu wa lõ inõ ilu Jeruzalemu

(Cõ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40)

¹² Tju kumãe ɲoi zamaa iyi í naa jingauu í gbõ iyi Jesu wa naa Zeruzalemu.

¹³ ɲoi à so wuai kɔakpa à waa bõ ku koe. À dõ anu hee lele à waa ni, à waa saabue. Aõ Lafεε ku weeε, awõ iyi í waa naa do irie. Ilaaõ ku weeε, awõ Ilaalui Izireli *. ¹⁴ Jesu wee í ba ama gbankele gõ wa gũ. Bεεbei í ce si bei kukõi ideí Ilaaõ wa fõ í ni,

¹⁵ I maà ce njo, inje inei Siõõ ɲa.

I cõ ilaalu nɲe í gũ ama gbankele, wa naa.

* 12:13 à waa saabue Do feei gereki hozanai à ya ni.

16 Ide ɲau be mɔcɔi Jesu ɲau a kù gbɔ yaasee waati beɛbe, amma waati iyi í nyi lelei Aɔ do ambooe, à ye gigi iyi mii ɲau fei à kɔɔ si kukɔi idei Ilaaɔ na irie, à nɔ à cea fei ndeɛ.

17 Ine ɲa iyi à wa be do Jesu aɔ waati iyi í kpe Lazaa í jũu hai si balɛu, aɲa fei à waa sisia ine ɲa mii iyi Jesu í ce. 18 Nɔi í jò zamaau fei í bɔ ku koɛ beɛbe domi à gbɔ baau maamaake iyi í ceu. 19 Na nɲu, Farisi ɲau à fɔ aɲa duusɔ à waa ni, í kù ye à mɔngɔ ineeu ihɛi mam mam? Wee inei andunya ɲa fei à waa tooɛ.

Gereki gɔ ɲa à waa de Jesu

20 Wee Gereki gɔ ɲa à wa si inɔi ine ɲa iyi à naa Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulea waatii jingauu. 21 Nɔi à bɔ bi Filipu inei Besaida si ilei Galileeu, à ni, mɔkɔɔyi, à waa bi Jesu ku ye.

22 Nɔi Filipu í koo í sɔ Anderee, nɔ Anderee do Filipu à koo à sɔ Jesu. 23 Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, awaati í to mbe bei bii ine ɲa aa ye amboei amu Amai Amanɛ. 24 Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲei, bii ijui iya kù cuku si ile kù ku, nɲu akai á maa weɛ. 25 Ine iyi í ku á bi iju nkɔ nkɔ. 25 Ine iyi í bi kuweɛ á na ku kuɛ. Ine mɔ iyi kù saalu kuweɛ ngɔgɔ, sɔɔlui kuweɛ hai tai lafɛɛ wa ce. 26 Ine iyi í weɛ na irim ku toom wa. Nɔ bii n wa, bei lafɛɛ mɔ á wa. Bii ine gɔ í weɛ na irim, Baam á cea lafɛɛ beɛɛɛ.

Jesu wa fɔ ide ikuɛ

27 Nɔi Jesu í ni, nsei inɔm í fɔ jiida jiida. N kù mà baa beirei an fɔ. Mà n tɔɔ Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nsei ihɛi ya. Aawo, n kaa n ce beɛbe domi na nɲui í jò n naa. 28 Baaba, jò irie ku ne beɛɛɛ. Iyi Jesu í fɔ beɛbe ɲoi à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, n jò í ne beɛɛɛ tã nɔ an jò ku kɔɔsi má. 29 Iyi ine ɲa iyi à wa beu à gbɔ ide ku fɔu, ɲoi à ni, kulai ijli. Nɔi ine gɔ ɲa mɔ à ni, amaleka gɔi wa baa ide ku fɔ.

30 Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, kù je na irim nii à gbɔ ide ku fɔu be, amma na iri nɲei. 31 Nsei aɔ í to wa mbe si bii Ilaaɔ á kiiti inei andunya ɲa. Bebei aa lele Seetam ilaalui andunyau. 32 Waati iyi aa som hai ile a kɔam lele, waati beɛbei an fa ine fei wa bi tom. 33 Si ideu be Jesu wa sisi yaase bei nɲu á kui. 34 Nɔi zamaau í sɔ í ni, à gbɔ si tiai wooda nwa iyi ine iyi Ilaaɔ í cicau á maa weɛi hee do aɔ fei. Beirei í ce ì waa ni kù ne bei á ce iyi a kù so Amai Amanɛ hai ile a kɔae lele. Yooi í je Amai Amanɛu.

35 Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, í gbe keeke iyi inya kumá kaa wa anini nɲe má. Í sɛa i ya maa ne si waati iyi ì ne inya kumá ɲa ku ba ilu kuku ku maà na ku boe ɲe, domi ine iyi wa ne si ilu kuku ci ya mà bii wa bɔ. 36 Na nɲu, i dasi inya kumá naane waati iyi ì nɔ ɲa ku ba i je amai inya kumá ɲa.

Zuifu ɲa à kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɲoi í dede hai inɔ nɲa í ne í koo í manji. 37 Baa do iyi í ce maamaake nkɔ fei si waju nɲa à kù dasiɛ naane. 38 Beɛbei ide iyi walii Ezai í fou í ce. Í ni,

Lafɛɛ, yooi í dasi waazo nwa naane.

Mà bi yooi Lafɛɛ í nyisi gbugbãɛ.

39-40 Walii Ezai í fɔ má í ni,

Ilaaɔ í feeju ɲa,

Ku ba a maà ye ilu.

Nɔ í jò idɔ ɲa í le

Ku ba a maà mà do bisi ɲa.

Í ce beɛbei ku ba a maà na a kpaasi idɔ nɔ nɲu ku jò à ba iri.

Njoi í jò a kù yókò a kù dasi naane. ⁴¹ Ezai í fò beɛbei si na iyi í jò í ye amboei Jesu nò í fò ide na irie.

⁴² Do nju fei, baa ine ngboi Zuifu njau nkpró í dasi Jesu naane. Amma si bei à waa ce njoi Farisi njau a kù jesi si bantuma ku ba a maà na a ganji njau ile bii à ya ce kutótò njau ku bò má. ⁴³ A kù waa bi a lele njau hai bei si na iyi í jò saabui amane njai à bi í re ti Ilaaḍ.

Idei Jesui á ye taalei ine njau

⁴⁴ Njoi Jesu í fò ide hee lele í ni, ine iyi í dasim naane, kù je amu akáí í dasi naane, í dasi ine iyi í bem wa mò naaneí. ⁴⁵ Beɛbe mòi ine iyi í yem í ye ine iyi í bem wai. ⁴⁶ Amui ñ je inya kumá, nò ñ naai si andunya ku ba ine iyi í dasim naane fei ku maà wa si ilu kuku má. ⁴⁷ Ine iyi í gbo idem nò kù waa saaluɛ, kù je amui an ye taalei lafɛɛ. Amu ñ naai n na n faaba inei andunya njau, n kù naa ku ye taale njau. ⁴⁸ Ine iyi í kòsim nò kù gba idem, í ne mii iyi á ye taalei lafɛɛí. Ide njau iyi ñ fò, njui á ye taalei lafɛɛ si ajoi ankãnyiu. ⁴⁹ Ideui á ye taaleɛ si na iyi í jò ñ kù wa n fò ide do yiikoi aram, amma Ilaaḍ Baaba takaei í sòm ide njau iyi an fò. Njui í nò í bem wa. ⁵⁰ Ñ mà iyi ide njau iyi í sòm njau kuwɛɛ hai tãí á je kòkò njau. Njoi í jò ide iyi ñ wa n fò, ñ wa n fòí bei Baaba í sòm.

13

Jesu í wíe ísɛi m̀c̀ɔɛ njau

¹ Ajo iyi bii iju í má á je jingauí Iku ku kuaú í to. Nò Jesu í mà iyi waatii njui í to m̀be njui ku ne hai andunya njui ku bò bi Baai njui. Hai sinte hee ku baa nsei í ne kubii ineɛ njau, nò kubi njau iyi í neú í b̀oḍi hee k̀o.

² Njoi Jesu do m̀c̀ɔɛ njau à waa je ajo. Wee Seetam í tale si Zudasi Isikarioti amai Sim̀ɔu ku zambae tã. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaaḍ Baaba í daa njui mii fei si awò, í nò í mà iyi njui í naai hai bi Ilaaḍ nò njui wa nyi be má. ⁴ Njoi í dede hai bi ku jɛu í b̀o kumbooɛ í jilò, nò í so aɔ gò í d̀l si kpakae. ⁵ Njoi í bu inyi si jɛɛ wa wíèḍ kutei m̀c̀ɔɛ njau nò wa gbãa do aɔ iyi í d̀l si kpakaeu. ⁶ Iyi í to si Sim̀ɔ Píɛɛ njoi Píɛɛ í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, awòí aa wíe kutem? ⁷ Nò Jesu í jɛaa í ni, í kù mà mii iyi ñ wa n ce nsei, amma bii í k̀òsi aa na í mà. ⁸ Njoi Píɛɛ í ni, aawo, awò si aa wíem kutem pai. Njoi Jesu í s̀o í ni, bii n kù wíe kuteɛ í kaa je inem má. ⁹ Njoi Sim̀ɔ Píɛɛ í ni, debei Lafɛɛ, kù je kutem njui akáí aa wíe m̀ɛɛ, wíe awòm do irim fei. ¹⁰ Njoi Jesu í s̀o í ni, ine iyi í wé tã kù ne bukaatai ku wé má í gbe ísɛɛ njau ku ba ku má mam mam. Inje í má, amma kù je inje fei. ¹¹ Wee Jesu í mà ine iyi á zamba njui tã, njoi í jò í ni kù je njau feii à má.

¹² Iyi í wíe kute njau njau í tã, njoi í so kumbooɛ í dasi, nò í nyi agbɛɛ má í bei í bee njau í ni, í mà yaasei ice iyi ñ ce njɛu be njau? ¹³ Ì ya maa kpem M̀ɛɛtu do Lafɛɛ njau. Ntoi ñ waa fò njau, domi beɛbei ñ je. ¹⁴ To, bii amu iyi ñ je Lafɛɛ do M̀ɛɛtu njɛ ñ wíe kute njɛ njau, í sla inje m̀o í ya wíe kutei nje njau. ¹⁵ Yaase jiidai ñ nyisi njɛ be ku ba inje m̀o í ya cea nje bei ñ ce njɛ. ¹⁶ Ntò ntò ñ wa n s̀ njɛ, woo ce ice ci ya la ku re ine ngboe. Beɛbe m̀oí ine iyi à be ci ya la ku re ine iyi í b̀o. ¹⁷ Nsei wee ñ mà yaasei iyi ihɛ njau. Bii ñ waa coo njau, aa ne inò did̀ njau.

¹⁸ Kù je inje feii ñ wa n fãa. Ñ mà ine njau iyi ñ cicai. Amma kù ne bei á ce iyi kukoi idei Ilaaḍ kù k̀. Kukòu í ni, ine iyi wa bam ku je ajo, njui í sinda í je m̀bɛɛm. ¹⁹ Hai nsei ñ wa n s̀ njɛí hee ide njau ku maa ce ku ba bii í na í ce í dasi naane njau iyi amui ñ je ine iyi ñ ni ñ jɛu. ²⁰ Ntò ntò ñ wa n s̀ njɛí, ine iyi í gba ine iyi ñ be, amui í gba. Nò ine iyi í gbam, ine iyi í bem wai í gba.

Jesu wa fə iyi Zudasi á zamba nju

(Cə Matie 26:20-25; Maaku 14:17-21; Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í fə bəeβe í tā, n̄oi in̄əe í fə kaa kaa. N̄oi í s̄ə ŋa s̄aa s̄aa í ni, nt̄ə nt̄ə an s̄ə ŋe, in̄e akā n̄ŋei á zambam. ²² N̄oi m̄əcə ŋau à waa cə n̄je domi a kù mà in̄e iyi wa f̄aa. ²³ Wee in̄e akā n̄ŋa, in̄e iyi Jesu í bi jiida jiida, wa gbesi gendei Jesu. ²⁴ N̄oi Sim̄ə Piēe í ceaa nyinda do aw̄o ku bee Jesu yooi wa f̄aa. ²⁵ N̄oi m̄əcə iyi wa gbesi gendei Jesuu í beee í ni, Laf̄ēe, yooi í waa f̄aa. ²⁶ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, an bu kili n̄o n gusi aȳe, in̄e iyi n̄ na, laf̄ēi. N̄oi í bu kiliu í na Zudasi amai Sim̄ə Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi Zudasi í gba kiliu gbakā Seetam í lo siei. N̄oi Jesu í s̄əo í ni, mii iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si in̄ə n̄ŋa in̄e ḡo kù mà mii iyi í j̄ə í s̄əo bəeβe. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu b̄əḡəi fia n̄ŋau, n̄oi í j̄ə in̄e ḡo ŋa à tamaa Jesu í ni koo ra nḡəḡə wa iyi aŋa aa j̄əð j̄ingatu walak̄ə wa s̄əo ku mua ilu are ŋa fia. ³⁰ Iyi Zudasi í gba cilii í mi gbakā n̄oi í fita. Wee í ko id̄u í d̄u.

Wooda tit̄ə

³¹ Iyi Zudasi í fita n̄oi Jesu í ni, b̄eβeii in̄e ŋa aa ye amboei amu Amai Aman̄e, n̄o aa ye ti Ilaās̄ m̄ə na irim. ³² Si bei in̄e ŋa aa ye amboei Ilaās̄ na irim, n̄ŋu takae á j̄ə a ye ti amu m̄ə. Á coo m̄oi kaa kpe. ³³ In̄ŋe baak̄əom ŋa, waati keekei í gbe iyi an wee do in̄ŋe, n̄o si anyie aa na i maa d̄ed̄eem ŋa. Amma ide iyi n̄ s̄ə Zuifu ŋau n̄ŋui n̄ wa n s̄ə in̄ŋe m̄ə b̄e nsei. I kaa ȳəko í b̄ə bii n̄ wa n b̄ə ŋa. ³⁴ Wooda tit̄ə iyi n̄ wa n j̄ile n̄ŋe wee, i ya bi n̄ŋe ŋa. Si bei n̄ bi ŋe, in̄ŋe m̄ə i ya bi n̄ŋe ŋa. ³⁵ Bii í bi n̄ŋe ŋa, in̄e fei á mà iyi í j̄e m̄əc̄om ŋa.

Jesu wa fə iyi Piēe á j̄ə ku ni n̄ŋu kù mà

³⁶ N̄oi Sim̄ə Piēe í bee Jesu í ni, iwoi ì waa b̄ə Laf̄ēe. N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, bii n̄ wa n b̄ə í kaa ȳəko í toom nsei, amma bii í k̄əosi aa toom wa b̄e. ³⁷ N̄oi Piēe í beee í ni, Laf̄ēe, b̄eirei í ce n kaa n ȳəko n tooe nsei. N̄ tā s̄əolu n na kuw̄eem na irie. ³⁸ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, ì tā s̄əolu í na kuw̄eem na irim do nt̄ə? Nt̄ə nt̄ə n̄ wa n s̄əei, hee aŋe ku maa k̄ə aa j̄ə ise gb̄eeta í ni í kù mà.

14

Jesu í j̄e kp̄aa iyi wa b̄ə bi Baaba

¹ N̄oi Jesu í s̄ə m̄əc̄əe ŋa í ni, ì maà ya wee do in̄ə ku fə ŋa. I dasi Ilaās̄ naane n̄o í dasim naane ŋa. ² Bi ku wa í kp̄ə kpas̄ei Baam. N̄o wee n̄ wa n koo b̄e n koo n ce n̄ŋe s̄əolui bi ku wa. Bii kù j̄e nt̄ə, n kaa n s̄ə ŋe. ³ Bii n̄ koo n̄ ce n̄ŋe bi ku wa n̄ tā an nyi wa má, n naa n gb̄ə ŋe n b̄əð ŋe bi tom ku ba in̄ŋe m̄ə i wa bii n̄ wa. ⁴ Bii n̄ wa n b̄ə ì mà kp̄aa ŋa.

⁵ N̄oi Tomaa í ni, Laf̄ēe, a kù mà baa bii í waa b̄ə m̄ə. Beirei aa ka ce ka mà kp̄aa. ⁶ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, amui n̄ j̄e kp̄aa, do nt̄ə, do kuw̄e. In̄e k̄ama kaa b̄ə bi Ilaās̄ Baaba bii kù j̄e hai do bi tom. ⁷ Bii ì mà ŋa, aa mà Baam ŋa. N̄o hai nsei ì mà ŋa ì n̄o ì ȳə ŋa.

⁸ N̄oi Filipu í ni, Laf̄ēe, nyisi wa Baaba, n̄ŋu b̄e á to wa. ⁹ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, Filipu, hai kukpei ì wa in̄ə n̄ŋe ih̄e n̄o í kù mà? In̄e iyi í yem í ye Ilaās̄ Baaba. To, na mii í ce ì waa ni, nyisi wa Ilaās̄ Baaba má. ¹⁰ I kù dasi naane iyi n̄ wa si Ilaās̄ Baaba, n̄o Ilaās̄ Baaba m̄ə í wa sim ni? Ide iyi ì wa n s̄ə ŋe, n kù wa n f̄ə do yiikoí amu takam. Amma Baaba í wa sim n̄o n̄ŋui wa ce ic̄e. ¹¹ I dasim naane ŋa iyi n̄ wa si Baaba n̄o Baaba m̄ə í wa sim. Walak̄ə ì dasi naane ŋa baa na ic̄e takae iyi ì waa ye ŋa. ¹² Nt̄ə nt̄ə n̄ wa n s̄ə ŋe, in̄e iyi í dasim naane, laf̄ēe

mā á ce ice iyi ñ wa n ce, nō á ce ku la ku re beεbe mōm, domi wee ñ wa n bō bi Baaba. ¹³ Nō mii iyi aa tōε do irim ŋa fei an coo ku ba amu Amau n nyisiō amboei Baaba. ¹⁴ Bii ñ tōε ngōgō do irim aa ba ŋa.

Jesu í ce kuwā ŋju ku be Hundei Ilaā wā

¹⁵ Nō Jesu í ni má, bii ñ bim ŋa aa jirima mii iyi ñ ni í ce ŋa. ¹⁶ Nō an tōō Ilaāō Baaba ku mu nŋe Woo mua gbugbā mmue wa, iyi á maa wεε do inŋe hee do aŋō fei. ¹⁷ Woo mua gbugbāu Hundei Ilaāōi, nŋui á jō inε ŋa a mà ntōu. Inεi andunya ŋa a kaa yōkō a gbaa si na iyi í jō a kù waa yōō, beεbe mōi a kù màa. Amma inŋe í màa ŋa, domi í wεε do inŋe, á nō ku wa si idō nŋe.

¹⁸ N kaa n jō ŋe kōyō. An na n nyi wa bi tu ŋe má. ¹⁹ Í gbe keeke nsei iyi inεi andunya ŋa a kaa yem má, amma inŋe aa yem ŋa si na iyi í jō ñ wεε, nō inŋe mō aa wεε ŋa. ²⁰ Waati iyi aŋōu í to wa aa mà ŋa iyi ñ wa si Baam nō inŋe mō ñ wa sim ŋa nō amu mō ñ wa sí ŋe.

²¹ Inε iyi í mà woodam nō wa jirimae, lafēei í bim. Inε iyi í bim, Baam á bi nŋu mō, nō amu takam an bi lafēε, nō an nyisiε aram.

²² Zudasi gō í wa be, amma kù je Zudasi Isikarioti. Nŋui í beee í ni, Lafēε, beirei aa ce í nyisi wa arae nō í kaa nyisi inεi andunya ŋa. ²³ Nŋoi Jesu í jεaa í ni, inε iyi í bim fei á gbo idem, nō Baam á bi lafēε nō amu do Baam nou fei aa ka na ka ce bi ku wa si idōi lafēε. ²⁴ Inε iyi kù bim, lafēε kaa jirima idem pai. Nō ide iyi ñ waa gbo ŋau ihē ŋa, kù je idei amu takam, amma idei Baabai. Nŋui í bεm wa.

²⁵ Ide ŋau ihē fei ñ wa n sō ŋei hai waati iyi ñ wa inō nŋe ihē. ²⁶ Amma Hundei Ilaāō, Woo mua gbugbāu, á maa kō ŋe si mii fei, nō ku maa ye ŋe gigii ide ŋa iyi ñ tako ñ sō ŋe fei. Nŋui Baaba á be nŋe wa do irim nōu.

²⁷ Laakai ku sū ñ wa n jō nŋe. Bei amu takam ñ wεεō laakai ku sū, beεbe mōi an jō inŋe mō í wεεō laakai ku sū. Nō laakai ku sū iyi an mu nŋeu kaa je bei ti andunya. Na nŋu, í maā wεεō inō ku fō ŋa, nō í maā jō zigi nŋe ku da. ²⁸ Í gbo ŋa iyi ñ sō ŋe ñ ni ñ wa n koo amma an nyi wa bi tu ŋe má. Bii ñ bim ŋa aa wεε do inō didō ŋa do iyi ñ wa n bō bi Baaba, domi nŋui í rem. ²⁹ Na nŋoi í ce ñ wa n sō ŋe hai nsei hee ide ŋau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce í dasim naane ŋa. ³⁰ N kaa n ba n sō ŋe ide nkpō má si na iyi í jō Seetam ilaalui andunyau wa naa, amma kù ne gbugbā kāma sim. ³¹ To, í dede ka ne ku ba inεi andunya ŋa a mà iyi ñ bi Baaba nō ñ wa n ce fei ndεε si bei Baaba í nam woodae.

15

Jesui í je icui jli ndii rezēε

¹ Si anyii nŋu nō Jesu í sō ŋa má í ni, amui ñ je icui jli ndii rezēε nō Baam mōi í je woo logooε. ² Amaawom ŋa iyi a ci ya so fei, nŋui í ya da ŋa ku nyō ŋa. Amaawō ŋa iyi á waa so mō í ya kōta ŋai ku ba kuso nŋa ku kōōsi. ³ Inŋe í má tã do saabui ide iyi ñ sō ŋe. ⁴ Í jō í má sim ŋa, nō amu mō an má sí ŋe. Si bei amaawō kaa yōkō ku so iso do arae bii kù je wa má si icui jli, beεbe mōi inŋe taka nŋe í kaa yōkō í so bii í kù waa má sim ŋa.

⁵ Amui ñ je icui jli ndii rezēε, inŋe mōi ñ je amaawōε ŋa. Inε iyi wa má sim nō amu mō ñ wa n má sí lafēε, á so iso nkpō. Amma bii kù je do amu í kaa yōkō í ce ngōgō ŋa. ⁶ Inε iyi kù waa má sim aa nyaai a nyōō bei á ya nyō amaawōi jli ŋa. Si anyiε, bii á gbe nō a tōtō ŋa a dasi ŋa ina a jo. ⁷ Bii ñ waa má sim ŋa nō idem í wa sí ŋe í tōō mii iyi ñ bi fei ŋa aa ba ŋa. ⁸ Iso nkpō ku so nŋei á jō irii Baam ku ne amboe. Beεbe mōi aa nyisiō inε ŋa iyi inŋe mōcōm ŋai. ⁹ Ñ bi ŋei bei Baam

mò í bim. I jò í wa si kubim ña. ¹⁰ Bii ì waa jirima woodam ña, bæbe moi aa wa si kubim ña, bei amu mò ñ jirima woodai Baam nò ñ wa si kubie.

¹¹ Ñ sò ñe ine nñu bei ku ba inò didòm ku wa si ñe nò inò didò ñe ku kò. ¹² Wooda iyi ñ na ñe wee, í ya bi ñe ña bei ñ bi ñe. ¹³ Kubi nla gò kù wée iyi í re ine ku ku si agbei kpaasie ña. ¹⁴ Bii ì waa ce iyi ñ dasi ñe í je kpaasim ñai. ¹⁵ N kaa n kpe ñe aru má, domi aru ci ya mà mii iyi lafèèe wa ce. Amma ñ wa n kpe ñe kpaasi ña si na iyi í jò mii iyi ñ gbò hai bi Baam fei, nñui ñ sò ñe be. ¹⁶ Kù je ñeí í cicaam, amma amui ñ cica ñe. Nò ñ nya ñe ikā ku ba í ya so iso iyi á kpe ña. Si bæbe mii iyi aa tò Baaba do irim ña fei á mu ñe. ¹⁷ Iyi ñ wa n dasi ñe nñui í je í ya bi ñe ña.

Inei andunya ña à cé Jesu do ine ña

¹⁸ Bii inei andunya ña à cé ñe, í mà ña iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii í je ti andunya ña, tilasi inei andunya ña aa bi ñeí, domi tu ñai í je ña. Amma amu ñ cica ñeí ñ nya ñe hai si andunya, nò í kù je ti andunya má ña. Nñui í jò inei andunya ña à cé ñe. ²⁰ Nò í ye gigí ide iyi ñ sò ñe ñ ni woo ce ice ci ya la ku re lafèèe. Bæbeí si bei à wahalam aa wahala ñe mò. Bii í je à jirima idem, bæbe moi aa jirima ide ñe. ²¹ Amma mii ñau be fei aa ce ñeí na irim si na iyi í jò a kù mà ine iyi í bém wa. ²² Bii n kù naa n kù sò ña ide wo, dulum kaa wa si iri ña. Amma nsei a kù ne bei aa ce a ni ña a kù mà mà dulum nii. ²³ Ine iyi í cém í cé Baam moi. ²⁴ Ine kama kù ce mii iyi ñ ce si anini ña. Bii n kù ce mii ñau be wo, dulum du ña kaa wa si iri ña. Amma wee nsei à ye fei ndeè nò do nñu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi be í cei ku ba ide iyi à kò si tiai wooda ña ku kò iyi í ni, à cém nò a kù mà iriò iseè.

²⁶ Amma an be ñe Hundi Ilaaš wa, nñui á jò ine ña a mà ntòu. Nñui í je Woo mua gbugbāu, nò hai bi Ilaaš Baabai á naa. Bii í to wa nñui á je ñe seèdam. ²⁷ Nò ñe mò aa jea ine ña seèdam ña, si na iyi í jò awaèe ñai à wée hai waati iyi ñ sinti icem.

16

¹ Ide ñau ihē fei ñ sò ñeí ku ba í maà koose ña si naane ku dasi ñe. ² Aa na a ganji ñe ile bii à ya ce kutòtò ña ku bò. Nò awaati wa naa iyi ine ña aa kpa ine gò ñe ña, nò aa maa tamaa bei Ilaaši ña à waa cea ice. ³ Aa ya maa ce bæbeí si na iyi í jò a kù mà màm hee má je Baaba. ⁴ N wa n sò ñe ide ñau ihēí ku ba bii awaatiu í to wa í ye gigí ña iyi ñ tako ñ sò ñe tā.

Icei Hundi Ilaaš

Ñoi Jesu í sò ña má í ni, n kù sò ñe ide ñau ihē hai sinte domi awae ñai à wée. ⁵ Wee nsei ñ wa n bò bi ine iyi í bém wa, nò baa ine akā ñe kù beem iwoi ñ wa n bò. ⁶ Amma ideu ihē iyi ñ sò ñe nñui í fò inò ñe kaa kaa, ma irei. ⁷ Do nñu fei, ntòí ñ wa n sò ñe, bii ñ koo aranfāani ñeí. Aranfāani ñeí, domi bii ñ koo an be ñe Woo mua gbugbāu wa, amma bii n kù koo kaa naa bi tu ñe. ⁸ Waati iyi á to wa nñui á nyisi inei andunya ña iyi à je ilu dulum ña, nò ku jò ine ña a mà mii iyi í je dee dee, nò ku jò a mà iyi Ilaaš á kiiti ine ña. ⁹ Á nyisi ña iyi à je ilu dulum ña si na iyi í jò a kù dasim naane. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í je dee dee si na iyi í jò ñ wa n bò bi Baaba nò í kaa yem má ña. ¹¹ Nò á jò a mà iyi Ilaaš á kiiti ine ña domi í kiiti Seetam ilaalui andunya tā mòm.

¹² Ñ ne mii nkpò iyi an sò ñe má amma ideu í re ñe titá. ¹³ Waati iyi Hundi ntò á to wa, nñui á jò í mà ntòu fei ña. Kaa fò ide do yiikoi nñu takæ, ide ña iyi í gbò do iyi à na ku cei á sò ñe. ¹⁴ Nñui á jò irim ku ne amboe, domi idem nii á

gbɔ ku sisi nɛɛ. ¹⁵ Mii iyi Baaba í nɛ fei, tom nii. Nɔi í ce ñ ni Hundei Ilaaɔu á gbɔ idem ku sisi nɛɛ.

Inɔ ku fɔ á na ku je inɔ didɔ

¹⁶ Jesu í sɔ ɲa í ni, bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sãa má aa yem ɲa. ¹⁷ Nɔi mɔcɔɛ ɔɔ ɲa à bee nɛɛ à waa ni, yoomai í je yaasei ideu bɛ. Í ni bii í kɔɔsi keeke a kaa ka ye nɲu nɔ bii í ce sãa má aa ka ye nɲu. Yoomai í je yaasee. Í ni nɲu wa bɔ bi Baai nɲu. Yoomai í je yaasei iyi bɛ mɔ má. ¹⁸ To, yoomai í je yaasei bii í kɔɔsi keeke. A kù mà ide mii wa fɔ.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi à waa bi a bee nɲu ideu. Nɔi í ni, to, ñ sɔ ɲɛ ñ ni bii í kɔɔsi keeke í kaa yem má ɲa, nɔ bii í ce sãa má aa yem ɲa, mà irei. Ideu bei ì waa bee ɲa? ²⁰ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛ, aa kɔɔta í weewea ɲa, amma á dɔa inɛi andunya ɲa si. Aa wɛɛ do inɔ kufɔ ɲa, amma inɔ kufɔ ɲɛ á na ku kɔɔsi inɔ didɔ. ²¹ Bii inaabo í gule wa bi ku bí, í ya nɛ inɔ ku fɔ si na iyi í jɔ waati ara kurɔi í to wa. Amma bii í bí amau í ya gbɛje ara kuroui domi inɔ didɔɛ í ya la do iyi í bí ama si andunya. ²² Bɛɛbei inɛ mɔ ì wɛɛɔ inɔ kufɔ si nɛi ɲa. Amma an na n ye ɲɛ má, aa wɛɛɔ inɔ didɔ ɲa, nɔ inɛ ɔɔ kaa yɔkɔ ku nya inɔ didɔ nɲɛu.

²³ Bii awaatiu í to wa, í kaa beem nkãma ɲa. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, mii iyi aa tɔɔ Ilaaɔ Baaba do irim ɲa fei á mu nɲɛ. ²⁴ Hee nɛi í kù tɔɔ ngɔɔ do irim ɲa. Í tɔɔ, aa ba ɲa ku ba inɔ didɔ ɲɛ ku kɔ.

Jesu í kãmia andunya

²⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ide ɲau ihɛ fei nɛi do mɔndai ñ sɔ ɲɛ. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ ɲɛ ide do mɔnda má. Ide iyi í je idei Baaba an sɔ ɲɛi sãa sãa do yaasee. ²⁶ Bii waatiu í to wa, aa tɔɔ Baaba do irim ɲa. N kaa n sɔ ɲɛ n ni an tɔɔɛ na iri ɲɛ má, ²⁷ domi Baaba takæ í bi ɲɛ. Í bi ɲɛ si na iyi í jɔ inɛ mɔ ì bim, nɔ ì dasi naanɛ ɲa iyi hai bi tɛi ñ naa. ²⁸ Ntɔi, hai bi Baabai ñ fita wa ñ naa andunya. Nɛi ñ wa n jɔ andunya ñ wa n bɔ bi Baam.

²⁹ Nɔi mɔcɔɛ ɲa à sɔɔ à ni, to, bebei ì waa fɔ ide do yaase si na iyi í jɔ mɔnda kù wa si. ³⁰ Nɛi à mà iyi í mà fei ndɛɛ, nɔ ì mà lasabui idɔ nwa baa bii a kù beɛɛ ide ɔɔ. Nɔi í jɔ à dasi naanɛ iyi hai bi Ilaaɔi ñ naa.

³¹ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, debei ì dasi naanɛ bebei ɲa? ³² I ce laakai ɲa. Awaati wa naa nɔ í to wa tã mɔm de, iyi inɛ ɲa aa jɔ inɛ fei í fangaa í jɔ amu akã í bɔ kɔɔsɛ ɲa. Do nɲu fei n kù je amu akã, domi Baaba í wɛɛ do amu. ³³ Ide ɲau ihɛ ñ wa n sɔ ɲɛi ku ba í nɛ laakai ku sù na anu akã iyi awæ ɲa à nɛ. Si andunyau ihɛ aa ye ijuukpã ɲa, amma í maà mɔngɔ temua ɲa, domi ñ kãmia andunya tã.

17

Jesu í ce kutɔ na irii mɔcɔɛ ɲa

¹ Iyi Jesu í fɔ bɛɛɛ í tã, ɲɔi í wu iju lele í ni, Baaba, awaati í to. Jɔ irii amu Amaɛ ku nɛ amboe ku ba amu mɔ n jɔ titeɛ ku nɛ amboe, ² nɔ inɛ ɲa iyi ì nam fei n mu ɲɲa kuwɛɛ hai tã si bei ì muum yiiko si inɛ fei. ³ Kuwɛɛ hai tãui í je inɛ ɲa a màɛ, awɔ Ilaaɔ akã ilu ntɔu, nɔ a màɛ, amu Jesu Kirisi iyi í bɛ wau. ⁴ Ñ jɔ irie í nɛ amboe si ileu ihɛ, nɔ ice ɲa iyi í dasim ku ceu fei ñ coo. ⁵ Baaba, nɛi ñ wa n tɔɛi, jɔ n nɛ amboe bi tɛɛ bei ñ tako ñ nɛ wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ɲa iyi ì cica hai si andunya ì nam, ñ jɔ à màɛ. Tɛi à je wo, nɔ ì so ɲa ì nam. À nɔ à waa jirima idee. ⁷ Nɛi à mà mii iyi ì nam fei, hai bi tɛi í naa, ⁸ domi ide ɲa iyi ì sɔm nɲui amu mɔ ñ sɔ ɲa, nɔ à gba ideu. À mà iyi ntɔ ntɔ hai bi tɛi ñ naa nɔ à dasi naanɛ iyi awɔi ì bem wa.

⁹ Ñ wa n tɔɔe na iri nja. Kù je na irii inei andunya ñai n wa n tɔɔe, amma na ine ña iyi ì nam ñai, domi añaì à je tɛɛ. ¹⁰ Mii iyi ñ ne fei tɛɛi, nɔ mii iyi awɔ mɔ ì ne fei tom nii, nɔ irim í ne amboe na iri nja. ¹¹ Nsei ñ wa n nyi wa bi tɛɛ. Bii í kɔasi keeke n kaa n maa n wa si andunya má, añaì aa maa wa si andunya. Baaba kumá, degbe ña do gbugbái irie iyi ì nam, ku ba a je aká si bei awae à je aká. ¹² Waati iyi ñ wɛɛ do aña ñ degbe ña do gbugbái irie, iri iyi ì nam nɔ. Ñ degbe ña nɔ si inɔ nja baa ine aká kù ce nfe, bii kù je amai nfeu baasi. Bɛɛbei kukoi ideɛ í kɔ. ¹³ Nsei ñ wa n nyi wa bi tɛɛ. Ide ñau ihɛ si andunya ihɛi ñ wa n fɔɔ, ku ba aña mɔ a kɔɔ inɔ didɔ na irim. ¹⁴ Ñ na ña ideɛ, nɔ inei andunya ña à cé ña si na iyi í jò a kù je ti andunya, si bei amu mɔ n kù je ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔɔe í nya ña hai si andunya, amma ñ wa n tɔɔe í degbe ña ku ba Seetam ine laalɔu ku maà nɔ ña. ¹⁶ A kù je ti andunya si bei amu mɔ n kù je ti andunya. ¹⁷ Ideɛi í je nto. Jò ideu ku nya ña iká a je titeɛ. ¹⁸ Ñ be ñai si andunya si bei awɔ mɔ ì bɛm si andunya. ¹⁹ Na iri njaì ñ so aram ñ nae ku ba aña mɔ a je titeɛ mam mam.

²⁰ Kù je aña akái ñ wa n cea kutɔɔ, amma do ine ña mɔ iyi aa na a dasim naane na saabui ide nja. ²¹ Ñ wa n tɔɔe aña fei a je aká. Si bei awɔ Baaba ì wa sim, nɔ amu mɔ ñ wa siɛ, jò a je aká si wa ku ba inei andunya ña a dasi naane iyi awɔi ì bɛm wa. ²² Amboeɛ iyi í jò ine ña à ye sim, nɔ nɔ ñ jò à waa ye si aña mɔ ku ba aña mɔ a je aká bei awae à je aká. ²³ Jò ñ wa si ña nɔ awɔ mɔ ì wa sim ku ba a je aká mam mam, nɔ inei andunya ña a mà iyi awɔi ì bɛm wa nɔ ì bi ñai bei ì bim.

²⁴ Baaba, ñ bi ine ña iyi í nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a ye amboem, amboe iyi í muum. Í muum amboeui si na iyi í jò ì bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awɔ iyi í je dee dee, baa do iyi inei andunya ña a kù màɛ, amu ñ màɛ, nɔ ine ihɛ ña mɔ à mà iyi awɔi ì bɛm wa. ²⁶ Ñ jò à màɛ, nɔ an kɔɔ nja si kumàɛ má ku ba kubi iyi ì bim ku wa si ña, nɔ amu mɔ n wa si ña.

18

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutɔɔɛ í tã, ñoi í fita, nɔ do mɔcɔɛ ña à bɔ lambo go iyi í wa icei ido iyi à ya kpe Sedorɔ. Ñoi í lɔ be, nɔ do mɔcɔɛ ña. ² Wee Zudasi ine iyi á zambaeu mɔ í mà inya, domi añaò ña à ya koo be ise fɛfelo. ³ Ñoi í jò Zudasi í bɔ be do sooge ña do woo degbe kpasɛi Ilaaò ña iyi ine ngboi woo weei Ilaaò ña do Farisi ñau à be wau. À waa mu jineɛ igù nja do fitila ña do ina jugula ña. ⁴ Jesu í bei wa mà mii ña iyi á ba nɔ fei. Iyi à to wa ñoi í sekeɛ si ña í bee ña í ni, yooi ì waa de ña. ⁵ Ñoi à jeaa à ni, Jesu inei Nazaretiui à waa dede. Ñoi Jesu í ni, amui ihɛ mɛɛ.

Wee Zudasi ine iyi á zambaeu, wa leeki be añaò ña aña. ⁶ Iyi Jesu í je ña í ni, amui ihɛ, ñoi aña fei à sekeɛ do anyi à koo à cuku ile. ⁷ Ñoi Jesu í bee ña má í ni, yooi ì waa de ña. Ñoi à ni, Jesu inei Nazaretiui à waa dede. ⁸ Nɔ Jesu í ni, ñ sɔ ñe tã ñ ni amui ihɛ. To, bii amui ì waa dede ña í jò ine ña iyi à gbeu a ne.

⁹ Bɛɛbei ide iyi í tako í fɔu í kɔ iyi í ni, Baaba, ine ña iyi ì nam fei baa ine aká ña kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simɔ Pɛɛ í ne taakuba. Ñoi í yoo í cafeò ifi njei woo ce icei woo wee nlaɛ Ilaaɔu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Pɛɛ í ni, sindo taakubae si ankɔɔɛ. Í waa tamaa n kaa n temuad ijuukpá iyi Baaba í jileem nii?

À bɔ̀d Jesu si wajui Ani

¹² Nɔ̀i sooge ɲa do ine ngbo ɲɲa do Zuifu woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à mu Jesu à dũu. ¹³ Nɔ̀ à tako à bɔ̀de bi Ani titã. Wee Aniu wa je baai aboi Kaifu, iyi í je woo wee nlai Ilaaɔ si aɔ́s ɲɲu. ¹⁴ Nɔ̀ Kaifu í sɔ́ Zuifu kpaasie ɲau ideu ihẽ wo í ni, aranfaani nwai ine akã ku ku si agbei dimi nwa.

Piɛe í jã í ni ɲɲu kù je mɔ̀cɔi Jesu

(Cɔ́ Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa neɛ ɲɔ̀i Simɔ̀ Piɛɛ do mɔ̀cɔ mmu gɔ̀ à waa tooe. Wee woo wee nlai Ilaaɔ̀u í mà mɔ̀cɔ ine ɲɲu, ɲɔ̀i í jò mɔ̀cɔu í ba í too Jesu í lɔ̀d bantumai kpasɛi woo wee nlau. ¹⁶ Amma Piɛɛ í gbe waduude ande koofa be. Nɔ̀ mɔ̀cɔ iyi woo wee nlau í màu, í fita wa í naa í ba mudɛɛ iyi wa degbe koofau ide ku fɔ̀, nɔ̀ í jò Piɛɛ í lɔ̀. ¹⁷ Nɔ̀ mudɛɛu í bee Piɛɛ í ni, kù je awo mɔ̀ ine akã mɔ̀cɔi mɔ̀kɔui ya. Nɔ̀i Piɛɛ í ni, aawo, kù je amu.

¹⁸ Si bei tũtũ wa ceu, ɲɔ̀i woo ce ice ɲa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à leekl kɔ̀kɔi ina nyenyɛ à waa nyia. Nɔ̀ Piɛɛ mɔ̀ í koo wa nyia bi tu ɲa be ajɔ̀.

Woo wee nlau í bee Jesu ide

(Cɔ́ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹ Nɔ̀i woo wee nlai Ilaaɔ̀u í bee Jesu idei mɔ̀cɔe ɲa do yaasei cio iyi wa kɔ̀ si. ²⁰ Nɔ̀i Jesu í jɛaa í ni, ideu si bantumai n̄ sɔ́ ine fei. N̄ ya n kɔ̀ ine ɲa si ciom nii ile bii à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ɲa do si kpasɛi Ilaaɔ̀, bii Zuifu ɲa fei à ya tɔ̀tɔ̀. N kù fɔ̀ ide kãma si asii. ²¹ Na mii í ce ì waa beem ide. Ine ɲa iyi à gbɔ̀ idem, bee aɲa taka ɲa iyi n̄ sɔ́ ɲa, aɲai aa mà mii iyi n̄ fɔ̀.

²² Iyi Jesu í fɔ̀ beɛbe, ɲɔ̀i ine akã woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau í sambalae í ni, woo wee nlau ì waa jɛaa ide nfe nfe beɛbe? ²³ Nɔ̀i Jesu í jɛaa í ni, bii ide laalɔ̀ ì fɔ̀, fɔ̀ ì ine fei ku gbɔ̀. Amma bii í je ide jũida mɔ̀ ì fɔ̀, na mii í ce ì waa sambalam.

²⁴ Nɔ̀ Ani í jò à dũu à bɔ̀de bi Kaifu, woo wee nlau.

Piɛe í jã má í ni ɲɲu ku mà Jesu

(Cɔ́ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵ Waati iyi Simɔ̀ Piɛɛ í wa be wa nyia inau ɲɔ̀i à beɛe à ni, kù je awo mɔ̀ ine akã mɔ̀cɔi mɔ̀kɔui ya. Nɔ̀i Piɛɛ í jã í ni, aawo, kù je amu. ²⁶ Wee woo ce ice akã woo wee nlai Ilaaɔ̀u í wa be. Wa je nyaanzei ine iyi Piɛɛ í bu itfeu. Iyi í ye Piɛɛ ɲɔ̀i í beɛe í ni, n kù yeɛ ineð lambo bei? ²⁷ Amma Piɛɛ í jã má í ni, aawo. Gbakã ɲɔ̀i ajɛɛ wa kɔ̀.

À bɔ̀d Jesu si wajui Pilati

(Cɔ́ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸ Hai bi Kaifu be, ine ngboi Zuifu ɲau à bɔ̀d Jesu bi ku kiitii ilu ileu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔ̀i. Aɲa taka ɲa a kù lɔ̀ ile bi ku ce kiitii ku ba aɲa a maà na a je ilu riisi ɲa. A kù bi a je ilu riisi domi à waa bi a ba a je ijei jingauu Iku ku kuau. ²⁹ Nɲui í jò Pilati í fita wa í naa í ba ɲa í bee ɲa í ni, taale yoomai ì ye si mɔ̀kɔu ɲa. ³⁰ Nɔ̀i à ni, bii kù ce laalɔ̀, a kaa ka dae si awo. ³¹ Nɔ̀i Pilati í sɔ́ ɲa í ni, inɛ taka ɲɲe i kooe i koo i kiiti do wooda ɲɲe. Amma à ni, inɛ inei Romu ɲa í kù na wa kpãa iyi aa ka kpað amanɛ ɲa.

³² Beɛbei idei Jesu í ce ku nyisið dimii iku iyi á ku. ³³ Nɔ̀i Pilati í lɔ̀ ile bi ku ce kiitii má í kpe Jesu í beɛe í ni, awoi ì je ilaalui Zuifu ɲa? ³⁴ Nɔ̀i Jesu í ni, ine gɔ̀i í sɛe beɛbe de, mà ì nɔ̀ ì waa beei. ³⁵ Amma Pilati í ni, amuu Zuifui n̄ bei n̄ mà? Dimie ɲa do ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲai à muɛ à daam si awo. Mii ì ce. ³⁶ Nɔ̀i Jesu í jɛaa í ni, bommam kù je ti andunya. Bii í je ti andunyai, woo ce

icem ɲa aa ja, a kaa je a mum a na ine ngboi Zuifu ɲau. Amma bommam kù je ti andunya ihē. ³⁷ Ɖɔi Pilati í beee í ni, debēi, awɔu ilaalui? Ɖɔi Jesu í jɛaa í ni, awɔi í fɔ bɛɛbɛ. Ɖ naai si andunya, à bím nii n je sɛɛdai ntɔ. Ine iyi í je ti ntɔ fei á gbɔ idem. ³⁸ Nɔ Pilati í beee í ni, dimii mii mɔm nii à ya kpe ntɔ.

À ye taalei Jesu a ba a kpaɛ

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide ɲau ɲɔi Pilati í fita má í bɔ bi Zuifu ɲau. Í sɔ ɲa í ni, amu n kù ye taale káma si mɔkɔu. ³⁹ Amma si bei à ne dɔɔnɛɛ, an jò nɲɛ inei piisɔ aká si jingau iku ku kua. Í bi n jò nɲɛ ilaalui Zuifu ɲau? ⁴⁰ Ɖɔi aɲa fei à wasi ku dɔ anu do gbugbá à waa ni aɲa a kù bi mɔkɔu bɛ. À waa ni Barabasii aɲa à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹ Ɖɔi Pilati í jò à cā Jesu do kpɔtɔ. ² Ɖɔi sooge ɲa à ba fulai agū à daa Jesu si iriɛ, nɔ à daa si kumboo nkpa gɔ má à waa yaakoɛɔ. ³ Ɖɔi à ya sɛkɛɛ siɛ wa à naa a maa ɔ00 fɔ a maa ni, fɔ ilaalui Zuifu ɲa. Nɔ a maa sambalae.

⁴ Ɖɔi Pilati í fita wa ma í sɔ zamaau í ni, wee an fitað nɲɛ mɔkɔu wa ku ba í mà ɲa iyi n kù ye siɛ kurara gɔ. ⁵ Ɖɔi í fitað Jesu wa do fulai agū do kumboo nkpaɛ. Ɖɔi Pilati í sɔ ɲa í ni, mɔkɔu wee. ⁶ Iyi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à yɔɔ ɲɔi à wasi ku la à waa ni, kpakpaɛ si jli. Ɖɔi Pilati í sɔ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ, í gba í kpakpaɛ si jli ku gaau. Amma amu n kù ye siɛ taale gɔ. ⁷ Ɖɔi Zuifu ɲau à sɔ à ni aɲa à ne wooda gɔ, nɔ si woodai aɲau í gbe de a kpaai domi wa ni nɲuu amai Ilaaɔi.

⁸ Iyi Pilati í gbɔ ideu, nɲo í muu má hee í caa. ⁹ Ɖɔi í bɔɔ Jesu bi ku ce kiituu má í koo í beee í ni, hai iwoi í waa naa ntɔ ntɔ. Amma Jesu kù jɛaa mɔm. ¹⁰ Ɖɔi Pilati í beee í ni, baa amu takam í kaa bam ide ku fɔ? I kù mà iyi n nɛ kpāa n jòɛ, nɔ n nɛ kpāa má n kpakpaɛ si jli ku gaau? ¹¹ Ɖɔi Jesu í jɛaa í ni, í kaa ne gbugbá káma sim, bii kù je Ilaaɔi í nae wa. Nɲui í jò ine iyi í dasim si awɔɛ, dulum dɛɛ í re baa tɛɛ. ¹² Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbɛ, ɲɔi wa ce kookaai ku ba ku jò. Amma Zuifu ɲau à dɔ anu à waa ni, bii í jò mɔkɔu bɛ, í kù je kpaasii ilaaluu nɲai Romu má. Ine iyi í ce arɛɛ ilaaluu fei mbɛɛi ilaaluu nɲai Romuui í baa í je.

¹³ Iyi Pilati í gbɔ ideu, ɲɔi í jò à fitað Jesu nɔ í buba si kitai woo kiituu iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Ebɛɛ, Gabatai à ya kpe inyau. ¹⁴ Wee à wa si ajɔ iyi bii iju í má á je ajɔi kusími. Ajɔi kusímiu alei á sinti, nɔ ine ɲa à wasi ku ce sɔɔlui jingau iku ku kua. Nɔ waati bɛɛbɛ zakai dasai. Ɖɔi Pilati í sɔ Zuifu ɲau í ni, ilaaluu nɲɛ wee. ¹⁵ Amma à wasi ku dɔ anu à waa ni, kpaɛ. Kpakpaɛ si jli ku gaau. Ɖɔi Pilati í beɛ ɲa í ni, beirei í ce í bi n kpakpa ilaaluu nɲɛ si jli ku gaau. Ɖɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau à jɛaa à ni, a kù ne ilaaluu mmu gɔ bii kù je ilaaluu nɲai Romu. ¹⁶ Ɖɔi Pilati í da nɲa Jesu si awɔ ku ba a kpakpaɛ si jli ku gaau.

À kpakpa Jesu si jli ku gaau

(Cɔ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43)

Nɔ à mu Jesu à nɛɔ. ¹⁷ Nɔ à káa Jesu jli ku gaauu í so í fitað hai inɔ ilu í bɔɔ hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Ebɛɛ, Gɔɔgotai à ya kpe inyau. ¹⁸ Bei à kpakpaɛ si jli ku gaauu. Nɔ à kpakpa inɛmɔkɔ minji gɔ ɲa bɛ má, ine aká do awɔ cangae, ine aká mɔ do awɔ nɲɛ nɔ Jesu í wa anini nɲa.

19 Njoi Pilati í jò à kò ide gò si jli gò à masi antai jli ku gaauu. Kukòu í ni, Jesu inei Nazareti, ilaalui Zuifu ña. 20 Zuifu nkpò í ka kukòu domi inyau kù jìò inò ilu. Nò à kòò do feei Ebeé do Latéé do Gerekí. 21 Njoi iné ngboi woo weei Ilaaó ñau à s̄ Pilati à ni, maà ti i kò i ni, ilaalui Zuifu ña, amma kò i ni, í ni nju í je Ilaalui Zuifu ña. 22 Njoi Pilati í ni, iyi ñ kò tã ñ kòoi.

23 Iyi sooge ñau à kpakpa Jesu à tã ñoi à so jaaéé ña à kp̄ò ikò mæé, sooge fei í so ikò akā akā. Nò à so ibò sisæeu má. Ibòu kù ne agbei ku sò domi à w̄oi hai lele hee ku bò ile. Iyi à so ibòu 24 ñoi à ni, ka maà ga ibòu, amma ka ta si kpasa ka cò ti iné iyi á je. Nò beébei à ce. Beébei kukòu idei Ilaaó í k̄o tengi bii í ni, aña duus̄ò à kp̄é jaaem ña. Nò à ta si ibò nlam kpasa.

25 Wee iyei Jesu do ifòi iyee, do Maari aboi Kopa, do Maari inei Madala, à waa leek̄i bi jli ku gaui Jesu. 26 Njoi Jesu í ye iyee be, do m̄cò iyi í biu à waa leek̄i kòkòu nje, nò í s̄ iyee í ni, abooyi, iné ih̄éi í baa í je bei amaé. 27 Njoi í s̄ m̄còu í ni, abou ih̄é bei iyeei í baa í je. Hai ajò n̄jui m̄còu í gb̄a í b̄òde kpas̄éé wa woo.

Waati iyi Jesu í ku

(Cò Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49)

28 Si anyii n̄ju, si bei Jesu í mà iyi bebei fei ndéé í kpa iri mbe, ñoi í ni, agbe wa kpm. Í fò beébei ku ba kukòu idei Ilaaó ku k̄o. 29 Wee caka gò í wa be í ne at̄é kukā bam bam. Njoi à d̄i kanya si amaaw̄oi jli gò à s̄si at̄é kukāu à waa too si gelei Jesu. 30 Iyi Jesu í tie at̄é kukāu ñoi í ni, ñ kpa irii icem nii mbe. Nò í kamba irie í ku.

À gū Jesu kaka si kpakpaa cingae

31 Si bei à wa si s̄olui ajò kus̄miu, Zuifu ñau a kù waa bi ajòu ku to wa ku ba iku ñau si jli ñau be, domi ajòu ajò nla gò. N̄jui í jò à koo à t̄ò Pilati ku jò à ce kutei iné ña iyi à kpakpa ñau, nò a nya ña hai be. 32 Na ñoi í ce sooge ñau à ce kutei iné sinteu do iné min̄jisiau, aña iyi à kpakpa do Jesu ajòu. 33 Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku tã, nò a kù ce kuteé má. 34 Amma iné akāi sooge ñau í gū kpakpaa cingae do kaka, ñoi gbakā nje do inyi wa jo wa. 35 Amu Zāa ñ ye iyi be fei, nò ñ wa n jea iné ña s̄edae, s̄edam n̄ou nt̄oi. Ñ mà kam kam iyi nt̄oi ñ wa n fò, nò ñ wa n f̄oi ku ba in̄e m̄ò í dasi naane ña. 36 A kù ce kuteé ña nò iyi be í cei ku ba kukòu idei Ilaaó ku k̄o iyi í ni, baa kùkù akāé kaa legé. 37 Nò kukòu idei Ilaaó í ni má, aa cò iné iyi aña taka ñja à gūu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cò Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56)

38 Si anyii n̄ju, Zozefu inei Arimateeu í koo í t̄ò Pilati ku jò n̄ju ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu m̄ò m̄còu Jesu, amma si asiii, domi wa ce n̄joi iné ngboi Zuifu ña. Nò Pilati í jeaa si. Na ñoi í jò Zozefu í koo í nya ikui Jesuu. 39 Nikodemu iyi í b̄ò bi Jesu id̄u gò wo, í si Zozefu. Nò wa mu tulare dimi ikā ikā min̄ji, akā mirui à ya kpoo, akā m̄ò aloé. Kuwoé í to zakai kilo kuntaa. 40 Iné min̄ji ñau à so ikui Jesu à woo do jaaé f̄uf̄u gò ña nò à f̄asi tulareu. Si d̄onei Zuifu ña beébei à ya ce bii à waa si iku. 41 Lambo gò í wa tengi bii à kpakpa Jesu si jli n̄ou. Si inò lambou à gbe isai kuta gò be kù kpe titā, nò a kù si iné gò si be. 42 Bei à koo à si Jesu si na iyi í jò tengi be kù jli, nò à bi a suu gb̄a gb̄a hee ajòu kus̄miu ku maa to wa.

20

*Bale ngbe**(Cɔ Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12)*

¹ Ajo amaazuma daadaako waati iyi iju kù má sãa sãa, ɲɔi Maari inei Madalau í bɔ bi baleu. Nɔ í ba wee à tale kutau hai andɛ baleu. ² Ɖɔi í sei í bɔ bi Simɔ Piɛɛ do bi mɔcɔ iyi Jesu í bi jiidau, í sɔ ɲa í ni, à nya ikui Lafɛɛ hai inɔ bale nɔ a kù mà bii à dasi.

³ Ɖɔi Piɛɛ do mɔcɔu à fita à bɔ bi baleu. ⁴ Anja minji fei à sei ajo, amma mɔcɔu í sei í cua Piɛɛ, ɲɲui í tako í to bi baleu. ⁵ Nɔ í bate í nante si baleu, nɔ í ye jaɛ ɲau wa jile, amma kù lɔ. ⁶ Ɖɔi Simɔ Piɛɛ wa baa do anyi. Iyi í to wa nɔ í lɔ inɔ baleu. Nɔ í ye jaɛ ɲau wa jile, ⁷ do mango iyi à tako à dɔ̀ò iriɛu. Amma mangou kù waa jile inya akã do jaɛ ɲau, wa woi ikpa akã. ⁸ Ɖɔi mɔcɔ iyi í tako í to bi baleu, ɲɲu mɔ í lɔ. Iyi í ye mii ɲau nɔ í dasi naane. ⁹ Mɔcɔ ɲau a kù tako a kù gbɔ yaasei kukɔi ideɪ Ilaaɔ wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù jì hai si bale. ¹⁰ Ɖɔi mɔcɔ ɲau à sinda à bɔ kpasɛ.

*Jesu í tusea Maari inei Madalau arɛ**(Cɔ Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11)*

¹¹ Amma Maari wa leekì waduude kɔkɔi baleu wa kpata. Si bei wa kpatau ɲɔi í bate í nante inɔ baleu. ¹² Nɔ í ye amaleka minji gɔ ɲa à waa dasi nyau fufu à waa buba tenɲi bii ikui Jesu wa sũ wo, inɛ akã ikpa iri, inɛ akã mɔ ikpa kute. ¹³ Nɔ à beɛɛ à ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Ɖɔi í je ɲɲa í ni, à so ikui Lafɛɛm hai ihɛi nɔ n kù mà bii à dasi.

¹⁴ Iyi í fɔ bɛɛɛɛ í tã, ɲɔi í sinda nɔ í ye Jesu wa leekì bɛ. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ Ɖɔi Jesu í beɛɛ í ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Yooi ì waa de. Ɖɔi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. Ɖɔi í sɔ́o í ni, mɔkɔoyi, bii awɔi ì soo, sãm bii ì jilɔo n koo n soo. ¹⁶ Ɖɔi Jesu í ni, Maari. Ɖɔi Maari í sinda sie í sɔ́o do feɛi Ebeɛ í ni, Rabuni, waatɔ Mɛɛtu.

¹⁷ Ɖɔi Jesu í sɔ́o í ni, jòm, maà lum, domi n kù bɔ lele bi Baam titã. Amma bɔ bi mɔcɔm ɲa, sɔ́ ɲa í ni ñ wa n bɔ bi Ilaaɔ. Ɖɲui í je baam, nɔ í je baai inɛ mɔ.

¹⁸ Ɖɔi Maari inei Madalau í koo í sɔ́ mɔcɔ ɲau í ni ɲɲu í ye Lafɛɛ. Nɔ wa sisi ɲɲa ide iyi Jesu í sɔ́o.

*Jesu í tusea mɔcɔɛ ɲa arɛ**(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49)*

¹⁹ Ajo amaazumau iyi ale í le ɲɔi mɔcɔ ɲau à tɔtɔo si ile gɔ nɔ à sɔkɔ gambou domi à waa ce nɲoi inɛ ngboi Zuifu ɲau. Ɖɔi Jesu í faata wa í leekì si anini ɲɲa. Nɔ í sɔ́ ɲa í ni, laakai ku sũ ku weɛ ɲɲɛ.

²⁰ Iyi í sɔ́ ɲa bɛɛɛɛ í tã ɲɔi í nyisi ɲa awɔɛ ɲa do kpakpaa cingaeu. Nɔ inɔi mɔcɔ ɲau í dɔ́o iyi à ye Lafɛɛ. ²¹ Ɖɔi Jesu í sɔ́ ɲa má í ni, laakai ku sũ ku weɛ ɲɲɛ. Si bei Baaba í bem wa, bɛɛɛɛ mɔi amu mɔ ñ bɛ ɲɛ.

²² Iyi í fɔ bɛɛɛɛ í tã ɲɔi í fufu ɲa í ni, i gba Hundei Ilaaɔ ɲa. ²³ Inɛ iyi ì kpa ideɪ dulum deɛ ɲa, Ilaaɔ mɔ á kpaai. Inɛ mɔ iyi ì ni dulum ndɛɛ í je ideɪ iriɛ ɲa, lafɛɛ á maa weɛò ndɛɛi.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa inɛ akã mɔcɔ maateɛji ɲa iyi à ya kpe Sikàu kù wa inɔ ɲɲa si waati iyi Jesu í naa si ɲau. ²⁵ Ɖɔi mɔcɔ ɲa iyi à gbɛu à sɔ́o à ni, à ye Lafɛɛ. Amma Tomaa í sɔ́ ɲa í ni, nɔ n kù ye aɲbeɪ ponti ɲau si awɔɛ ɲa nɔ n kù dasi amaawɔm si aɲbeɪ pontiu nɔ n kù dasi awɔm si dalai jujui kpakpaa cingaeu n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akā má à tətəə má si inə ile. Tomaa í wa inə n̄ja. Nə à c̄imbo gambo n̄ja. Amma Jesu í faata si anini n̄ja wa má n̄o í ni, laakai ku sū ku w̄ee n̄je. ²⁷ Nə í s̄s̄ Tomaa í ni, c̄ə aw̄əm n̄ja n̄o í dasi amaaw̄əe si b̄e. Naad̄ aw̄əe wa má í luò cinḡaam. J̄ò sika sikau b̄e, dasi naane. ²⁸ N̄joi Tomaa í j̄eaa í ni, aw̄oi ì j̄e Ās̄ Laf̄ēem. ²⁹ N̄joi Jesu í s̄s̄o í ni, deb̄ei ì dasi naane si na iyi í j̄ò ì ȳem, ma irei. Ilu inə did̄d̄ n̄jai in̄e n̄ja iyi a kù ȳem n̄o do n̄ju fei à dasi naane.

Mii iyi í j̄ò à k̄o tiau ih̄ē

³⁰ Maamaake nk̄p̄oi Jesu í ce má si wajui m̄əc̄əe n̄ja iyi a kù k̄o si tiau ih̄ē. ³¹ Amma ide iyi ih̄ē n̄jai à k̄o ku ba í dasi naane n̄ja iyi Jesu í j̄e Kirisi Am̄ai Ilaad̄ ku ba naane iyi ì dasīe n̄jau ku j̄ò í ba kuw̄ee hai t̄a n̄ja.

21

Jesu í tusea m̄əc̄ə m̄eeje ḡo n̄ja ar̄ae

¹ Si anyii n̄ju, Jesu í nyisi ar̄ae bi m̄əc̄əe ḡo n̄ja má k̄ək̄oi tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei í nyisiò ar̄ae wee. ² Sim̄əo Pīēe do Tomaa iyi à ya kpe Sik̄au do Natanieli in̄ei Kana si ilei Galilee do am̄ai Zebedee n̄ja do m̄əc̄ə min̄ji m̄mu ḡo n̄ja má, ar̄ja fei à wa in̄ya akā b̄e. ³ N̄joi Sim̄əo Pīēe í s̄s̄ n̄ja í ni, ñ wa n b̄o c̄əc̄ə. N̄o à ni, aa ka sīe.

N̄o à fita gbak̄ā à l̄o ak̄oi in̄yi ḡo id̄ū à n̄e. Amma id̄ū aj̄o n̄ju a kù mu nk̄āma. ⁴ Iyi iju wa b̄o ku má, n̄joi à ȳe Jesu wa leek̄i it̄i tenkuu b̄e, amma a kù mà mà n̄jui. ⁵ N̄joi Jesu í bee n̄ja í ni, in̄je aw̄aas̄ū n̄jau b̄e, i kù mu nk̄āma n̄ja de. N̄joi à ni, aawo. ⁶ N̄joi í s̄s̄ n̄ja í ni, i dasi taao n̄je in̄o in̄yi do ik̄pa aw̄o n̄jei ak̄oi in̄yiu, aa mu c̄ēe n̄ja. N̄o à s̄o taao n̄ja in̄o in̄yi n̄o à mu c̄ēe hee à m̄ənḡo ku faa wa. ⁷ M̄əc̄ə iyi Jesu í bi j̄iid̄au í s̄s̄ Pīēe í ni, Laf̄ēe m̄be.

Iyi Sim̄əo Pīēe í gb̄o iyi Laf̄ēe, n̄joi í dasi ib̄əe domi bas̄li í w̄ee wo. N̄o í dasi in̄yiu wa b̄o bi t̄ēe. ⁸ Amma m̄əc̄ə n̄ja iyi à gb̄eu à to wa ice do ak̄oi in̄yiu, à waa fa taao n̄ja iyi í k̄s̄ do c̄ēe. Kuj̄l n̄ja do ice kù re m̄eetu c̄l̄o. ⁹ Iyi à kita wa ile n̄o à ȳe ina nyenȳe ḡo b̄e c̄ēe wa banda si, n̄o p̄ēe wa j̄ile b̄e. ¹⁰ N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, i naad̄ c̄ēe ḡo n̄ja iyi í mu wa n̄sei n̄ja.

¹¹ N̄o Sim̄əo Pīēe í koo í l̄o ak̄oi in̄yiu n̄o í fa taao u wa ile. Taao u í k̄s̄ do c̄ēe n̄la n̄ja. Kuk̄p̄o n̄ja í to c̄l̄o do ciitaa do m̄eeta. Do iyi í kp̄o b̄e b̄e fei taao u kù ga. ¹² N̄joi Jesu í s̄s̄ n̄ja í ni, i naa í nya s̄onda n̄ja. N̄o baa m̄əc̄ə akā kù j̄e ku beee ku ni, aw̄oi yoo, domi à mà iyi Laf̄ēe. ¹³ N̄joi Jesu í koo í so p̄ēe do c̄ēe u í na n̄ja.

¹⁴ Ise gb̄eetasiāe m̄be bei iyi Jesu í nyisi m̄əc̄əe n̄ja ar̄ae hai waati iyi í j̄l hai si bale.

Jesu do Pīēe

¹⁵ Iyi à nya s̄onda à t̄a n̄joi Jesu í bee Sim̄əo Pīēe í ni, Sim̄əo am̄ai Zāa, ì bim í re in̄e ih̄ō n̄ja? N̄o Pīēe í j̄eaa í ni, oo Laf̄ēe. Ì mà iyi ñ b̄ie. N̄joi Jesu í s̄s̄o í ni, gb̄əa ama angud̄ām n̄ja. ¹⁶ N̄o í beee má ise gb̄eejisia í ni, Sim̄əo am̄ai Zāa, ì bim? N̄o Pīēe í j̄eaa í ni, oo Laf̄ēe. Ì mà iyi ñ b̄ie. N̄joi Jesu í s̄s̄o í ni, gb̄ā angud̄ām n̄ja. ¹⁷ N̄o í sisi í beee má ise gb̄eetasia í ni, Sim̄əo am̄ai Zāa, ì bim? N̄o in̄oi Pīēe í f̄o do si bei í beee ise gb̄eetasia í ni, ì bim? N̄joi Pīēe í j̄eaa í ni, Laf̄ēe, ì mà fei nd̄e, ì mà kam kam iyi ñ b̄ie. N̄o Jesu í s̄s̄o í ni, to, gb̄ā angud̄ām n̄ja. ¹⁸ N̄to n̄to ñ wa n s̄ēi, waati iyi ì w̄ee aw̄aas̄ū ì ya d̄la ar̄ae wondo n̄o ì b̄o b̄ii ì bi. Amma b̄ii ì naa ì gb̄o, aa t̄e ik̄p̄ae ñ in̄e ḡo ku d̄e n̄o ku b̄òde b̄ii ì kù bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í f̄o yaase bei Pīēe á na ku ku nyisiò am̄boei Ilaad̄. Iyi í f̄o b̄e b̄e ì t̄a n̄o í s̄s̄o í ni, toom wa.

Jesu do mɔcɔ iyi í bi jüda

²⁰ Nɔi Piɛɛ í sinda, nɔ í yɛ mɔcɔ iyi Jesu í bi jüda wa naa do anyi nɔa. Mɔcɔu nɔi í tako í gbesi gendɛi Jesu waati iyi à waa je í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, yooi á zambaɛu.

²¹ Iyi Piɛɛ í yɛ mɔcɔu nɔi í bee Jesu í ni, Lafɛɛ, mɔkɔu ihɛ mɔ ni, beirei ti nɔu mɔ á yɛ. ²² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ. Awɔ de, toom wa. ²³ Nɔi laabaau iɛu í fangaa si inɔi woo dasi Jesu naane nɔu à be ni mɔcɔu kaa ku. Amma Jesu kù ni kaa ku, nɔu de í ni, baa bii ñ bi n jò ku maa wɛɛ hee n koo n nyiò wa mái, iwoi í yɛɛ.

²⁴ Mɔcɔ iyi Jesu wa fãau amu Zãai. Nɔ amu takam nii ñ wa n je sɛɛdai ide nɔu, amu iyi n kɔ tiau ihɛ, à nɔ à mà iyi sɛɛdam í je ntɔ.

Iri kukpai tiau

²⁵ Mii nkɔ nkɔ í wɛɛ má iyi Jesu í ce. Bii í je à kɔ fei ndɛɛ akã akã, n kù tamaa mà andunyau ihɛ á to ine nɔa ba bii aa jile tia nɔa iyi aa kɔ nɔu fei.

Icɛi Woo Bɛ Nja

À cea Woo bɛ nja kuwāi Hundei Ilaaḥ

¹ Baakɔm, Teofili,

Si tia sintem n̄ kɔ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa kɔa inɛ n̄a si fei hai sintee, ² hee í koo í to ajɔ iyi Ilaaḥ í soo lele. Hee ku maa nɛ, inɛ n̄a iyi í cica wo à jɛ woo bɛ nja, í ba n̄a ide ku fɔ do gbugbāi Hundei Ilaaḥ í s̄s̄ n̄a beɪ aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a araɛ si afei ajɔ ciiji ise fɛɛfɛlo ku jɛ n̄a sɛɛda iyi kù nɛ sika sika iyi n̄ju í wɛɛ. À yɔɔ nɔ í ce n̄ja faajii bommai Ilaaḥ. ⁴ Ajɔ n̄ju gɔ, si beɪ Jesu do mɔcɔɛ n̄a à wa inya akā í s̄s̄ n̄a í ni, í maà tekl hai Zeruzalemu n̄a, amma í degbe amua iyi Ilaaḥ Baaba í wāɔ n̄ju, amua iyi n̄ tako n̄ s̄s̄ n̄e ideɛu. ⁵ Zāa n̄ju, inyii í dasi jɛ wo, amma si ajɔ minjiu ihɛ aa da n̄jɛ si Hundei Ilaaḥ.

Jesu í nyi lelei Aḥ

⁶ N̄ɔi woo bɛ nja iyi aḥaḍ Jesu n̄a à wa inya akāu à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, bebeii aa teese í jile bommai Izireli? ⁷ N̄ɔi Jesu í jɛ n̄ja í ni, kù jɛ baa n̄jɛ í mà ajɔu walakɔ í mà yaase beɪ mii n̄ju bɛ á na ku ce n̄a. Ilaaḥ Baaba í jile iyi bɛ n̄a do yiikoe. ⁸ Amma aa ba gbugbā n̄a waati iyi Hundei Ilaaḥ á naa si n̄e. Aa jɛa inɛ n̄a sɛɛdam n̄a si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku bɔ do kɔɔi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fɔ ideu í tā, n̄ɔi à waa cɔɔ nɔ à ba wee Ilaaḥ í soo ikpa lele nɔ kudūi ij̄i gɔ í j̄ɔ à kù yɔɔ má.

¹⁰ Waati iyi à waa cɔɔ wa nɛ ikpa lelei Aḥ, n̄ɔi gbakā à yɛ woo dasi ibɔ fufu minji gɔ n̄a bɛ à waa leekl̄ kɔkɔ n̄ja. ¹¹ N̄ɔi inɛ n̄ju à ni, in̄e inɛ Galilee n̄a, na mii í ce ì leekl̄ ì waa cɔ lele n̄a. Jesuu bɛ iyi Ilaaḥ í so ikpa lele hai bi tu n̄ju á nyi wa má do yaase beɪ ì yɔɔ í nɛɔ leleu n̄a.

Nsūi Zudasi

¹² Iyi inɛ n̄ju à fɔ beɛbɛ à tā, n̄ɔi woo bɛ nja à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa kɔkɔi iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalemu n̄ɔi à gū lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. An̄a iyi à tɔtɔɔ bɛu wee, Piɛɛ do Zāa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Simɔɔ iyi í ya jabua ilɛɛ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi inɛ n̄ju fei à ya tɔtɔɔ a maa ce kutɔɔ do himma, an̄a do ifɔi Jesu n̄a do Maari iyee do inaabo gɔ n̄a má.

¹⁵ Ajɔ n̄ju gɔ woo dasi Jesu naane n̄ju à tɔtɔɔ má. Kukpɔ n̄ja í to zakai amane cifa. N̄ɔi Piɛɛ í dede í leekl̄ si anini n̄ja í ni, ¹⁶ in̄e kpaasim n̄a, Hundei Ilaaḥi í j̄ɔ Davidi í fɔ ideɪ Zudasi wo, n̄ju iyi í cuaa inɛ n̄a iyi à mu Jesuu, nɔ ideu kù nɛ beɪ á ce iyi kù ce. ¹⁷ Zudasiiu í tako í jɛ inɛ akā nwa wo, n̄ju mɔ í ya dasi icɛ nwa awo.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalo iyi í ceu í raɔ iko gɔ. N̄ɔi í cuku, irie í tako í to ilɛ nɔ inɛɛ í la, ifūɛ fei í fita. ¹⁹ N̄ɔi inɛ n̄a iyi à wa Zeruzalemu fei à gbɔ ideu. Na n̄ɔi í j̄ɔ do fee n̄ja à waa kpe ikou Akedama, waatɔ Ikoi njɛ.

²⁰ Ideɛ iyi à kɔ si tiaɪ iri kukɔu wee.

A j̄ɔ ideɛu ku kpɔɔ bomma.
Inɛ gɔ ku maà buba bɛ má.
Nɔ à kɔɔ má à ni,
A j̄ɔ inɛ gɔ ku jɛ nsūɛ si icɛu.

21-22 Debei, ka dasi ine gɔ si inɔ nwa ku je nsɔi Zudasiu. Nɔ í gbe lafɛe ku je ine iyi í ye kujli Lafɛe Jesu hai si bale bei awa mɔ. Nɔ lafɛe ku je ine akai ine na iyi à ba wa kuwee ajɔ si waati kama fei iyi Jesu í wee do awa si andunyau ihɛ, hai waati iyi Zaa í dasie inyi hee í koo í bɔ lele. ²³ Nɔi à cica amanɛ minji gɔ na, irii ine akai Zozefu iyi à na kpe Baasaba, walako Zusitu, ine minjisiau mɔ Matiasi. ²⁴ Nɔi à ce kutɔɔ à ni, Lafɛe, awɔ iyi í mà idai ine fei, nyisi wa ine iyi í cica. Si inai mɔcɔ minjie nau ihɛ ²⁵ nyisi wa ine iyi í bi ku je nsɔi Zudasi si icei woo be nau, ice iyi Zudasi í jɔ nɔ í koo í lɔ tengi bii í jɔ à dasie. ²⁶ Nɔi à ta nja kpasá. Nɔ kpasau í so Matiasi. Nɔi à dasie si inai woo be maataká nau.

2

Kunaai Hundei Ilaaɔ

¹ Iyi ajɔi Pantekotu í to, nɔi woo dasi Jesu naane nau fei à tɔtɔ inya aká. ² Gbaká nɔi à gbɔ iba gɔ í naa hai lele, í jɔ bei fufu nla, nɔ si inɔ ileu fei ine na à gbɔ ibau. ³ Si anyie nɔi à ye ngɔgɔ bei amei ina í na í lesi irii anja fei aká aká. ⁴ Nɔi anja iyi à wa be fei à kɔɔ Hundei Ilaaɔ nɔ à waa fɔ fee mmu gɔ na, si bei Hundei Ilaaɔ í mu nja anja fei iká iká.

⁵ Wee waati beɛbe Zuifu gɔ na iyi à mà beɛrei Ilaaɔ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu. ⁶ Iyi à gbɔ ibau, nɔi zamaa nkpɔ nkpɔ í sei í koo í tɔtɔ be nɔ à biti jiiida si na iyi í jɔ à gbɔ woo dasi Jesu naane nau à waa fɔ feei anja iká iká. ⁷ Nɔi í mu na biti hee í caa, nɔ à bee nje à waa ni, ine na iyi à waa fɔ ideu be, n jɔ anja fei inei Galilee nai mɛɛ. ⁸ Nɔ beirei í ce awa fei à gbɔ à waa fɔ ide do fee nwa iká iká. ⁹ Si inɔ nwa ine gɔ na à naai hai ilei Paati do hai Mɛdi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. ¹⁰ Ine gɔ na mɔ hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa kəkai Sireni. Ine gɔ na mɔ à naa hai Romu. ¹¹ Ine gɔ na Zuifu nai à bí na, ine gɔ na mɔ à waa too kucei Zuifu na. Ine gɔ na à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do nju fei, awa fei à gbɔ à waa fɔ fee nwa na iká iká à waa sisiɔ mii nla na iyi Ilaaɔ í ce. ¹² Nɔi anja fei à biti hee a kù mà bei aa lasabu nɔ à bee nje à waa ni, yoomai í je yaasei mii nɔu ihɛ. ¹³ Amma ine gɔ na à yaako na à waa ni, ine nau à mɔ atɛi hee í caa.

Waazo iyi Pieɛ í ce

¹⁴ Nɔi Pieɛ í dede do woo be maataká nau ajɔ nɔ wa la hee lele í sɔ zamaau wa ni, inje Zuifu na do inje mɔ iyi í wa Zeruzalemu fei, í sotí í gbɔ na. ¹⁵ N̄ bi í mà naa iyi ine nau ihɛ a kù mɔ atɛ si bei í waa tamaa nau be, domi à wee si daadaako, baa isɔ mɛesá kù lɔ titá. ¹⁶ Amma iyi í waa ye daakɔyiu ihɛ na, iyi walii Zoeli í fou mbe iyi í ni,

¹⁷ Ilaaɔ í ni, si ajɔi ankanyi nau an daa ine fei si Hundem.

Ama inemakɔ do ama inaabo nje na aa ce walii.

Awaasũ nje na aa ya maa ce kuye na,

Nɔ makɔ ngbo nje na mɔ Ilaaɔ á ba na ide ku fɔ si ala.

¹⁸ Waati beɛbe, an dasi Hundem si inemakɔ do inaabo woo ce icem na, Nɔ aa ce walii.

¹⁹ An nyisi mii maamaake na ikpa lelei Aɔ,

Nɔ an jɔ ine na a ye mii maamaake na má si ile.

Ine na aa ye njè do ina do cuai ina.

²⁰ Inunu á kuku inya

Nɔ cukpa ku kpá bei njè.

Si anyii njuai ajɔi Lafɛe á to wa, ajɔ nla ilu amboeu.

21 Amma ine nja iyi à waa kpe A5 Lafēe fei aa ba faaba.

22 Ine inei Izireli nja, i sotl i gbə ideu nja. Ilaa5 í jò ì mà yiikoi Jesu inei Nazaretiu nja na maamaake do nyinda nja iyi í jò Jesu í ce si anini nje, si bei inje taka nje ì mà nja. 23 Jesuu, Ilaa5 takaei í lasabu hai sinte í jiləw si a daa ine nja si awə. Nə injei ì daa ilu dulum nja si awə ì jò à kpakpae si jli ku gaau à kpaan nja. 24 Amma Ilaa5 í jūu hai si bale, í nyaan hai si wahalai iku domi iku kù ne gbugbā kāmā sie hee ku geēe be. 25 Idei Davidi í kō í ni,

N̄ wa n ye A5 Lafēe ajə fei,

Domi í wa awə njem ku ba n maà n yaya.

26 Na n̄oi í jò idəm wa d̄s, nə n̄ wa n fə ide do inə did̄s.

Nə baa bii í je an ku n̄ ne kpāa ku cə,

27 Domi awə Ilaa5 í kaa jò hundem bi ku wai iku nja.

Beēbe m̄oi í kaa jò arai Ine Kumáe ku s̄ami.

28 Ì nyisim kpāa iyi wa bəəm si kuwēe.

An wēe do awə si inə did̄s.

29 Si anyii n̄ju nə Piēe í ni má, inje kpaasim nja, n̄ wa n s̄ə nje nə kù ne sika kāmā, Davidi bala nwa í ku nə à suu. Balee m̄oi í wa si anini nwa ih̄e hee do nnyi fei, mà irei. 30 Amma si bei í je walii, í mà iyi Ilaa5 í cea n̄ju kuwāi ide gə do kugbasi í ni t̄akue gə á na ku buba si kitāi bommae. 31 Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na n̄oi í jò ide iyi í fə, iyi í ni Ilaa5 kaa jò hundee bi ku wai iku nja nə arae kaa s̄ami, idei kujli ine iyi Ilaa5 í cicaui wa fāa. 32 Jesuu iyi n̄ wa n fə idee, Ilaa5 í jūu hai si bale nə awa fei à je seēda. 33 Ilaa5 Baaba í soo lele nə í muaa Hundee iyi í wāaə wo. Nə n̄ju m̄oi í mua awa m̄oi Hundee. N̄jui ì waa ye nə ì waa gbə nja be. 34 Davidi takae kù bə lelei A5 amma í ni,

A5 Lafēe í s̄ə Lafēem í ni,

Buba awə njem,

35 Hee n ce mbēēe nja

Bi ku lesi isēe.

36 Na n̄oi í jò í s̄ia inje inei Izireli nja fei í mà iyi ih̄e nja s̄aa s̄aa. Jesu iyi ì kpakpa si jli n̄u be nja, n̄jui A5 í ce Lafēe do Kirisi.

37 Iyi ine n̄au à gbə beēbe n̄oi ideu í to si nja ntə ntə, nə à bee Piēe do woo be iyi à gbe n̄au à ni, inje kpaasi nwa nja, beirei aa ka ce. 38 N̄oi Piēe í s̄ə nja í ni, inje fei í kpaasi idə nje í jò à dasi nje inyí do irii Jesu Kirisi ku ba Ilaa5 ku kpa idei dulum du nje, nə aa ba amuai Ilaa5 ma nja iyi í je Hundee. 39 Beēbeí á ce si na iyi í jò Ilaa5 í ce nje kuwāe, inje do ama nje nja do ine nja iyi à wa hee jliijl fei, ine nja iyi A5 Lafēe nwa á kpe fei.

40 Do ide ikā ikā nk̄ə nk̄oi Piēe í je nja do seēda nə í mu nja gbugbā í ni, í nya ara nje ikā hai bi ine laaləi nsei n̄au ih̄e ku ba í ba faaba nja. 41 N̄oi à dasi ine nja iyi à gba idei Piēe inyí. Ajə n̄ju zaka bei amane dubu mēeta í k̄əsi si inoi woo dasi Jesu naane n̄au. 42 Nə à ya gbə cio iyi woo be n̄au à ya maa kə nja siu fei, nə à ya maa wēe do anu akā, à ya maa je ije iyi aa yeə gigii ikui Jesu, nə à ya maa ce kutə ajə.

Kuwēeí ine nja iyi à dasi Jesu naane

43 N̄oi ideu í to si ine fei, nə Ilaa5 í jò woo be n̄au à wasi maamaake nk̄ə nk̄oi ku ce. 44 Woo dasi Jesu naane n̄au fei à ce anu akā nə mii iyi à ne fei ti anja feii í je. 45 Waati iyi ine gə í ne bukaatai ngəgə fei à ya ta iko nja n̄ai do mii ndu nja nja nə a na lafēe fiaw zaka bei í ne bukaatae. 46 Ajə fei à ya tətəəi si bantumai kpasēi Ilaa5. Á ya tətəə a maa jei si inə kpasē nja nja do inə did̄s. Muafiti ci ya wa si. 47 À

ya maa saabu Ilaaḍ nɔ inɛ fei í mà bɛɛɛ nɛja. Ajo fei inɛ ɛja à ya dasi naane nɔ a ba faaba. Bɛɛbei Lafɛɛ Jesu í ya maa kɔɔsi kukpɔi woo dasiɛ naane ɛja waati kama fei.

3

Wɛɛge gɔ í ba iri

¹ Nɔi aɛ ajo nɛju gɔ zakai isɔ mɛɛta Pɛɛ do Zāa à waa bɔ kutɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaḍ. ² Nɔi à yɛ mɔkɔ gɔ bɛ iyi à bí do wɛɛge. Ajo fei à ya na a jilɔɔi andɛi bantumai kpasɛi Ilaaḍ iyi à ya kpe andɛ Ku slau, ku maa bara waati iyi inɛ ɛja à waa lɔ. ³ Iyi í yɛ Pɛɛ do Zāa à waa lɔ bantumai kpasɛu nɔi í tɔɔ ɛja a mua nɛju ngɔgɔ. ⁴ Nɔi Pɛɛ do Zāa à kásie iju, nɔ Pɛɛ í ni, cɔ wa. ⁵ Nɔi í cɔ ɛja do laakai domi wa tamaa ngɔgɔ si ɛja. ⁶ Amma Pɛɛ í sɔɔ í ni, n kù nɛ fia hee má jɛ wurɔ, amma iyi ñ nɛ an muuɛ. Do irii Jesu Kirisi inɛi Nazaretiu, dede i nɛ. ⁷ Nɔi í mu awɔ nɛi mɔkɔu í dedeɛ. Bɛ gbaká, isɛi inɛɛu do ikɔi isɛɛ nɛju í ce gbugbá. ⁸ Nɔi í fo í dinga wa nɛ. Nɔi aɛaɔ ɛja fei à lɔ bantumai kpasɛi Ilaaḍ ajɔ, nɔi í fo í dinga wa nɛ wa saabuɔ Ilaaḍ. ⁹ Nɔi inɛ fei í yɛ wa nɛ wa saabuɔ Ilaaḍ. ¹⁰ Si bei à mà iyi nɛju í ya tako ku maa buba andɛ kuslɔi bantumai kpasɛi Ilaaḍ ku maa barau, nɔi biti í mu aɛja fei nɔ ideu í to si ɛja.

Waazo iyi Pɛɛ í ce

¹¹ Nɔi mɔkɔ iyi í ba iriɔ kù jɛ kù nɛ hai bi Pɛɛ do Zāa. Aɛaɔ ɛja à wa ikpa akáí kpasɛi Ilaaḍ iyi à ya kpe bantumai Salomɔɔ. Nɔ inɛ ɛja iyi ideu í mu ɛja bitiu à sei à bɔ bi tu ɛja. ¹² Iyi Pɛɛ í yɛ ɛja nɔi í sɔ ɛja í ni, inɛ inɛi Izireli ɛja, bɛirei í ce ì biti ì waa cɔ wa bɛɛɛ ɛja. Ì tamaa bei gbugbá nwai walakɔ daa jiiɔa nwai í jɔ mɔkɔu wa nɛ ɛja? ¹³ Aburhamu do Izaaki do Zakɔbu aɛja iyi à jɛ bala nwa ɛja, Aɔ Lafɛɛ nɛja í jɔ Jesu woo ce icɛɛ í nɛ amboe. Inɛi ì muu ì na inɛ ngbo ɛja nɔ ì kɔsɛ ɛja si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jɔɔ wo. ¹⁴ Amma inɛi ì kɔsɛ, nɛju iyi í jɛ Inɛ Kumá do Inɛ Dee deeu nɔ ì tɔɔ Pilati ku jɔ nɛju woo kpa inɛu si agbɛɛ ɛja. ¹⁵ Si bɛɛɛ ì kpa inɛ iyi í jɛ irii kuwɛɛu ɛja. Amma Ilaaḍ í jɔu hai si bale, nɔ awa à yɔɔ. ¹⁶ Jesuu do naane iyi mɔkɔu ihɛ í dasiɛ nɛju í jɔ ì ba gbugbá. Mɔkɔ iyi ì waa yɛ nɔ ì mà ɛja ihɛ, naane iyi í dasi Jesuu í jɔ ì ba iri mam mam si wajui inɛ fei.

¹⁷ Nsɛi kpaasim ɛja, ñ mà mii iyi ì cea Jesuu ɛja, ì cooi si ngɔgɔ hai mà ɛja, bɛɛɛɛ do inɛ ngbo nɛju ɛja fei. ¹⁸ Ilaaḍ í jɔ walii ɛja fei à tako à fɔ ideɛ wo. Nɔ bɛɛɛɛ mɔi bei à fɔu fei í kɔ. Ide iyi à fɔu nɛju í jɛ à ni, kù nɛ bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaḍ í cicau kù yɛ ijuukpá. ¹⁹ Na nɛju, ì kpaasi idɔ nɛju í sinda si Ilaaḍ ɛja ku ba ku kpa idei dulum du ɛja. ²⁰ Nɔ Ilaaḍ ku mu nɛju kuslmi jiiɔa, nɔ ku bɛ Kirisi iyi í cicau wa ku jɛ tu nɛju, nɛju iyi í jɛ Jesuu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toɔ mii fei ku jɛ titɔ si bei Ilaaḍ í jɔ walii kumáɛ ɛja à tako à fɔ wo. ²² Moizi, inɛ aká nɛja, í ni, Aɔ Lafɛɛ nɛja á jɔ walii gɔ ku fita hai si anini nɛju iyi á yɛ bei amu. Nɔ á sla ì gbo mii iyi á sɔ ɛja fei. ²³ Inɛ iyi kù waa too si idei waliu fei aa nyaa hai si inɔi zamaai Ilaaḍi a kpa. ²⁴ Bɛɛɛɛ mɔi Samuɛli do walii ɛja iyi à naa si anyie, aɛja fei à tako à fɔ idei mii ɛja iyi wa ce nɛju ihɛ. ²⁵ Mii iyi walii ɛja à ni Ilaaḍ á ceu, inɛi wa cea. Nɛju í jɛ akabuɔ iyi Ilaaḍ í dɔ do bala nɛju ɛja si waati iyi í sɔ Aburhamu í ni, hai si dimieɛ an jɔ inɛi andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Bɛɛɛɛ Ilaaḍ í jɔ woo ce icɛɛ í fita hai bi tu nɛju nɔ ì bɔɔ wai ku ba ku wee nɛju ku ba inɛ fei ì sinda ì jɔ laalɔ ku ce nɛju.

4

Piɛ do Zāa à wa bi igbei woo kiiti nja

¹ Si waati iyi Piɛ do Zāa à waa sɔ zamaau ideu beɛbe, nɔi woo weei Ilaaɔ nja do ine ngboi ine nja iyi à ya maa degbe kpasɛi Ilaaɔu do Sadusi nja à sekeɛ si nja wa. ² Ido nja í kɔ si na iyi í jò mɔcɔ minji nja à waa kɔ ine nja si cio à waa sɔ nja iyi Jesu í jì hai si bale, waato iku nja aa yɔkɔ a nyi wa si kuwɛɛ má. ³ Nɔi à mu nja à cɔmbo nja si ile piisɔ hee iju kumá domi ale í le tã. ⁴ Do nju fei, ine nkɔ iyi í gbɔ ideu í dasi naane. Nɔ kukpɔ nja í kɔɔsi hee í to zakai amanɛ dubu miu.

⁵ Iju kumáɛ nɔi ine ngboi Zuifu nja do ine ngbo bubu nja do woo kɔ ine nja si wooda nja à tɔtɔ Zeruzalemu. ⁶ Nɔi à tɔtɔ aɔa do woo wee nlaui iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zāa do Alesandu do ine nja iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlaui fei. ⁷ Nɔi à nya Piɛ do Zāa wa hai ile piisɔɔu à naa à leekɔ nja si waju nja nɔ à lɔsi ku bee nja à waa ni, do gbugbã yooi, mà do irii yooi ì ceò mii nɔu be nja.

⁸ Nɔi Piɛ í kɔɔ Hundei Ilaaɔ nɔ í sɔ nja í ni, inɛ Ilaalu do ine ngbo nja, ⁹ í waa bee wa idei icɛ jiida nja iyi à cea wɛɛgeu ihɛ do bei í ce í baò iri. ¹⁰ Na nju, í sɔa inɛ fei do ine Izireli nja fei í mà nja, mɔkɔ iyi wa leekɔ si waju njeu be, í ba irii do saabui irii Jesu Kirisi inei Nazareti, ine iyi ì kpakpa si antai jìi ku gaauu nja nɔ Ilaaɔ í jũu hai si bale. ¹¹ Jesui kukɔu wa fãa iyi í ni, Kuta iyi woo ma nja à cau,

Njui í baa í je kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba gɔ kù wɛɛ má bii kù je nju akã, domi Ilaaɔ kù na irii ine gɔ má si andunya iyi aa ka kpe ka baò faaba.

¹³ Iyi ine nja à gbɔ ideu nɔi à biti domi à yɛ wɔɔkɔi Piɛ do Zāa nɔ à mà gbakã iyi táaka nja iyi à kù ce baa cio. Nɔi à mà iyi aɔai à wɛɛ wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à yɛ mɔkɔ iyi í ba iriu wa leekɔ do Piɛ do Zāa, njui í jò a kù ba ide gɔ iyi aa ni má. ¹⁵ Nɔi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, ine nja iyi à gbe beu à waa busi nje aɔa duusɔ. ¹⁶ Nɔi à waa ni, beirei aa ka cea mɔkɔ nja ihɛ. Wee inei Zeruzalemu nja fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gɔ, nɔ a kaa ka yɔkɔ ka jã. ¹⁷ Amma ka ganji nja ku ba ideu ku maà fangaa si ine nja iyi à gbe má, ka kò nja do ijuukpã ku ba a maà sɔ ine kãma ide do irii Jesu má. ¹⁸ Nɔi à kpe nja má nɔ à kò nja a fɔ ide do irii Jesu má hee má je a kò ine nja si cioi ide.

¹⁹ Amma Piɛ do Zāa à sɔ nja à ni, i bee ara nje ide bii á je dee dee si wajui Ilaaɔ ka gbɔ ide nje nɔ ka jò ti Ilaaɔ. ²⁰ Awa de a kaa ka yɔkɔ ka coko do mii iyi à yɛ do iyi à gbɔ. ²¹ Nɔi à gbagba si nja má ntɔ ntɔ à bei à jò nja. A kù ba yaase bei aa ce a fa it̩ nja si na iyi í jò ine fei wa saabu Ilaaɔ do mii iyi í ceu, ²² domi mɔkɔ iyi à faaba do maamaakeu, adɔɛ í re baa ciiji.

Woo dasi Jesu naane nja à waa tɔ wɔkɔ

²³ Nɔi Piɛ do Zāa à nyi bi kpaasi nja nja si waati iyi woo kiiti nja à jò nja. Nɔ à koo à sisi nja ide iyi ine ngbo nja do ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja à sɔ nja. ²⁴ Iyi à gbɔ ideu nɔi aɔa fei à tɔ Ilaaɔ do anu akã à ni, Aɔ Lafɛɛ, awɔi ì taka lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hundei í jò bala nwa Davidi woo ce icɛɛ í fɔ wo í ni,

Na mii í ce idɔi inei dimi mmu nja í kɔ.

Na mii í ce ine nja à waa ce anu tɔɔsi a ba a cea Ilaaɔ laalo, nɔ wee mii gɔi iyi kaa yɔkɔ ku ce mɔm.

²⁶ Amanlui andunya nja do ilu iri nja à dede nɔ à tɔtɔ

Ku ba a ce igũ do Ilaaɔ do ine iyi í cica.

²⁷ Ilaaḏ Baaba, ide iyi Davidi í fəu be ntəi, domi Herodu do Pənsu Pilati à ce anu akā. À tətəə do dimi mmu ŋa do inei Izireli ŋa si iluu ihē à ye taalei Jesu woo ce ice kumáe iyi i cica i nya ikāu. ²⁸ Bəbeɪ à ce, nə nŋu be í jò mii iyi i jile fei hai tako do iyi í je idəəbie í kḵ. ²⁹ Na nŋu nsei, Lafē, ce laakaii ide ku fə ŋa nə i jə awa woo ce icēe ŋau ka sisi ideu do wəəkə nla nla. ³⁰ Nyisi gbugbāe ku ba maamaake ŋa ku ce nə inē ŋa a ba iri do saabui irii Jesu woo ce ice kumáeu.

³¹ Iyi à ce kutəəu à tǎ ŋəi inya bii à tətəəu í yaya. Njəi ŋa fei à kḵo Hundeɪ Ilaaḏ nə à wasi ku waaəo ideɪ Ilaaḏ bəbeɪ do wəəkə.

Mii iyi woo dasi Jesu naane ŋau à ne ti ŋa fei

³² Akpəi woo dasi Jesu naane ŋau í kḵəsi nə ŋa fei à ne anu akā. Ine gə ci ya ni mii iyi nŋu í ne ti nŋu akāi amma mii iyi à ne fei ti ŋa fei. ³³ Do gbugbā nla nlaɪ woo be ŋau à waa sisiə kujli Lafē Jesu hai si bale, nə didḵ nla nlaɪ Ilaaḏ í wa si ŋa fei. ³⁴ Ine gə kù je are si inə ŋa, domi ajə minji do ajə minji fei inē ŋa iyi à ne iko do kpasē ŋa fei à ya taai nə a naaḵ fiau wa, ³⁵ a naa a na woo be ŋau, nə a ce ikpēe si beɪ bukaatai inē fei í to.

³⁶ Bəbeɪ Jozefu, inei Levi gə iyi à bí Sipu, í ce. Nŋui woo be ŋau à ya kpe Baanabasi, waatə woo mua inē gbugbā. ³⁷ Í ta ikoe gə í naaḵ fiau wa í naa í na woo be ŋau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma məkə gə í wee iyi à ya kpe Ananiasi, aboe mə à ya kpoo Safira. Məkəu í ta ikoe gə, ² nə í jile ikə akāi fiau ndee, iyi í gbeu mə í koo í na woo be ŋau. Nə wee aboe í weəḵ kumásie. ³ Iyi í na ŋa fiau ŋəi Piee í beee í ni, Ananiasi, beirei í ce í jə Seetam í lə si idəe hee i waa səa Hundeɪ Ilaaḏ ibo nə i jə bubui fiaɪ ikou ndee. ⁴ Iko iyi i tau awə si i nəə ba. Iyi i taa i tǎ, fiau kù je titēeɪ? To, na mii í jə i ce dimii lasabuu ihē. Kù je amanə ŋai i səa ibo, Ilaaḵi i səa. ⁵ Iyi Ananiasi í gbə ideu gbakā ŋəi í cuku tengi be í ku. Njəi inē ŋa iyi à gbə ideu fei njo í mu ŋa hee í caa. ⁶ Njəi awaasū ŋa à naa à wo ikuu do aəə à koo à suu.

⁷ Si anyii isə mēeta má, ŋəi aboe mə í lə wa. Wee kù mà mii iyi í ce məkəi nŋu titā. ⁸ Njəi Piee í beee í ni, fia iyi məkəe í naaḵ wau ihē, bəbeɪ i ta iko nŋeu ŋa? Njəi Safira í jəaa í ni, bəe mbə. ⁹ Njəi Piee í beee í ni, beirei í ce inje minji fei i ce anu akā i cə laakaii Hundeɪ Aḵ Lafē bəbeɪ ŋa. Cə, inē ŋa iyi à si məkəe à wa ande koofa be, aa si awə mə. ¹⁰ Be gbakā ŋəi abou mə í cuku si wajui Piee be í ku. Njəi awaasū ŋau à lə be à koo à ba í ku, ŋəi à soo wa à naa à suu kəkəi məkəe. ¹¹ Njəi njo í mu inei igbeɪ Jesu ŋau ntə ntə do inē ŋa iyi à gbə ideu fei.

Maamaake nkpə

¹² Njəi woo be ŋau à jə maamaake do nyinda nkpə í wasi ku ce si wajui inē ŋa. Nə woo dasi Jesu naane ŋau à ya tətəə bantumai Salomə. ¹³ Ine kāmā kù bi ku lə inə ŋa do muafiti domi à waa ce njo, amma do nŋu fei à waa saabu ŋa ntə ntə. ¹⁴ Amma kukpəi inē ŋa iyi à dasi Lafē Jesu naane ntə ntə í kḵəsi wa koo, hai ineməkə do inaabo ŋa. ¹⁵ Njəi inē ŋa à wasi ku naaḵ bḵə ŋa wa si kpāa ŋa. À ya naa a jile ŋai si daayɪ ŋa do si sēe ŋa ku ba bii Piee wa lə ayəe ku bii inē gə ŋa si inə ŋa. ¹⁶ Njəi inē nkpə í wasi ku naaḵ bḵə ŋa wa do inē ŋa iyi à ne inei inəəko ŋa hai ilēekoi Zeruzalemu ŋa, ŋa fei à nə à ba iri.

À kpā woo be ŋau iju

17 Amma woo wee nlai Ilaaḏu do ine ḡa iyi à wa si igbei Saduse ḡa iyi à wa bi tɛɛu fei à dedeḡ igu si gāmei woo be ḡau. 18 Nḡi à mu ḡa gbakā à dasi ḡa piisḡo. 19 Nḡi idūu amalekai Aḡ Lafɛi í naa í cɪ gamboi ile piisḡou í nya ḡa nḡ í sḡ ḡa í ni, 20 í bḡ bantumai kpasɛi Ilaaḡ í koo í leekɪ be ḡa nḡ í sisia ine ḡa idei kuwɛɛu fei. 21 Nḡ woo be ḡau à gbḡ ideu. Amɛɛjuma gbakā nḡi à bḡ bantumai kpasɛi Ilaaḡ be à wasi ku kḡ ine ḡa si cio.

Wee waati bɛɛbe woo wee nlai Ilaaḏu do ineḡ ḡau à tḡtḡo nḡ à kpe igbei woo kiiti ḡau do ine ngboi Izireli ḡa fei, à bei à bɛ woo degbe kpasɛi Ilaaḡ ḡau a koo a kpe woo be ḡau wa hai ile piisḡo. 22 Amma iyi à to a kù ye woo be ḡau ile piisḡo be. Nḡ à nyi bi ine ngbo ḡau má 23 à ni, iyi à to be à ba ile piisḡou wa cɪmbo dim dim nḡ à ba woo degbe ḡau à waa leekɪ andɛ be. Amma iyi à cɪ gambo ḡau a kù ye ine kāma ile be. 24 Iyi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaḏu do ine ngboi woo wee ḡau à gbḡ ideu, nḡi à biti a kù mà bei ideu á kpa iri. 25 Nḡi ine gḡ í naa í sḡ ḡa í ni, í gbḡ ḡa, ine ḡa iyi ì dasi piisḡo ḡau à wa bantumai kpasɛi Ilaaḡ à waa kḡ ine ḡa si cio. 26 Nḡi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaḏu, nḡu do ineḡ ḡa à koo à gbā ḡa à naaḡ ḡa wa bi ine ngbo ḡau. Amma kù je do gbugbā domi à waa ce nḡoi zamaa a maa na a ta ḡa kuta.

27 Iyi à naaḡ ḡa wa à leekɪ ḡa si wajui igbei woo kiiti ḡau nḡ woo wee nlai Ilaaḏu í sḡ ḡa 28 í ni, à kḡ nḡe mam mam à ni í maḡ ya ce waazo do irii mākou má ḡa. Amma wee, í ce waazo nḡe í waa koo ḡa hee í kḡ inei Zeruzalemu ḡa fei si cio nḡe nḡ ì waa bi í dasi wa taalei ikui mākou ḡa. 29 Nḡi Pieḡ do woo be kpaasie ḡau à je à ni, tilasi idei Ilaaḡi aa ka jirima, kù je ti amanɛ ḡa. 30 Aḡ Lafɛi bala nwa ḡai í jɪ Jesuu hai si bale, ine iyi ì kpakpa si jɪ í kpaḡ ḡau. 31 Nḡi Ilaaḡ í soo lele í jɪlḡo awḡ nḡe ku je ilaalu do Woo faaba nḡ ku muaḡ inei Izireli ḡa kpāa a kpaasi idḡ nḡa ku ba ku kpa idei dulum du ḡa. 32 Awai à je seɛdai mii ḡau be, awa do Hundei Ilaaḡ iyi Ilaaḡ í mua ine ḡa iyi à waa jirimɛ.

33 Iyi à gbḡ ideu nḡi idḡ nḡa í kḡ hee à waa de a kpa ḡa. 34 Amma ine akā nḡa iyi à ya kpe Gamalie í dede í leekɪ si aninii woo kiiti ḡau í ni a nya woo be ḡau wa titā. Gamaliɛu Farisii wa je do woo kḡ ine ḡa si wooda, nḡ í ne bɛɛɛɛ nḡo nḡo bi ine fei. 35 Nḡi í sḡ ine ḡau í ni, inḡ inei Izireli ḡa, í laakai ḡa do mii iyi í waa bi í cea ine ḡau. 36 Kù kpe mḡm titā iyi mākḡ gḡ í naa ihɛ à ya kpoo Tedasi nḡ í ya maa so arɛ lele bei ine nla gḡ nḡ amanɛ bei cɪḡ mɛɛ wa tooɛ. Amma à kpaḡ, nḡ mḡcɛɛ ḡau fei à fangaa, nḡ à gbɛje ideɛ. 37 Si anyie, waati iyi à na à waa ce kuka, nḡi mākḡ gḡ mḡ í naa à ya kpoo Zudasi inei Galilee. Nḡu mḡ í jḡ ine nkpḡ nkpḡ wa tooɛ. Amma à kpa nḡu mḡ nḡ ine ḡa iyi à waa tooɛu fei à fangaa. 38 Na nḡu, bii í je aa gbḡ idem ḡa, í jḡ ine ḡau be a nɛ ḡa. Bii í je ideu do icɛ ḡa iyi à waa ceu hai bi amanɛ ḡai wa naa, á na ku kpa iri. 39 Amma bii kuce nḡau hai bi Ilaaḡi wa naa, í kaa yḡkḡ í kāmia ḡa ḡa. Í ce laakai í maḡ ti í na í maa ba Ilaaḡ ku ḡa ḡa.

40 Nḡ à gbḡ ideɛ. Nḡi à kpe woo be ḡau à cā ḡa do kpḡḡo à ni a maḡ fḡ ide do irii Jesu má à bei à jḡ ḡa. 41 Nḡi woo be ḡau à nɛ hai bi igbei woo kiiti ḡau do inḡ didḡ nla nla si na iyi í jḡ Ilaaḡ í ka ḡa si ine ḡa iyi à to a maa yaako ḡa na irii Jesu. 42 Ajḡ fei si bantumai kpasɛi Ilaaḡ do si inḡ kpasɛ ḡa à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nḡ a maa kḡ ine ḡa si cio waati kāmia fei a maa ni Jesui í je ine iyi Ilaaḡ í cicau.

6

À cica amanɛ mɛɛje ku sobi woo be ḡa

1 Waati bɛɛbe kukpḡi ine ḡa iyi à waa too kpāai Jesuu wa kḡosi. Nḡi Zuifu ḡa iyi à ya fḡ Gerekiu à waa gbagba si Zuifu alala ḡau domi si ije iyi à ya maa kpēa

jaaḥ nja waati kâma fei à ya maa gbɛje jaaḥ nja nja. ² Njoi woo be maateejii nja à tɔtɔ inɛ nja iyi à waa too kpâai Jesu nja fei à ni, kù sɛa ka jò ide i Ilaaḥ ku waazo ka maa ce ide ije nja. ³ Na nju, ije kpaasi nwa nja, i cica amanɛ mɛɛje si ino nje, inɛ nja iyi à waa je nja sɛɛda jüda, iyi à kḥḥ Hundi Ilaaḥ do bisi, nɔ ka kâa nja icɛu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutɔ nɔ ka maa waazo ide i Ilaaḥ waati kâma fei. ⁵ Inɛ nja fei à jesi ideu. Njoi à cica Etieni iyi í kḥḥ Hundi Ilaaḥ nɔ naanɛ í la. Si anyii nju nɔ à cica Filipu, do Pokɔ, do Nikaḥ, do Timɔ, do Pamenasi, do Nikola inɛi Antiɔsi iyi í too kucei Zuifu nja wo í bei í na í dasi Jesu naanɛu. ⁶ Njoi à bɔḥ nja bi woo be nja. Nɔ woo be nja à ce kutɔ à le nja awɔ si iri ku ba a sintiò icɛ.

⁷ Bɛɛɛ mɔi ide i Ilaaḥ í fangaa wa koo nɔ kukpoi inɛ nja iyi à waa too kpâai Jesu í kḥḥsi wa koo si ilu Zeruzalem, nɔ woo weei Ilaaḥ nkpɔ í dasi naanɛ.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í nɛ gbugbã ntɔ ntɔ nɔ Ilaaḥ í ceaa didḥ nɔ í ce maamaake do nyinda nla gɔ nja si aninii inɛ nja. ⁹ Amma inɛ gɔ nja à ba Etieni kakɔ ku ce. Inɛ nja gɔgɔ nja hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gɔgɔ nja mɔ inɛi Sireni nja do Alesandiri, anja à je inɛi igbei Zuifu gɔ nja iyi à ya kpe aru nja iyi à jò. ¹⁰ Amma a kù nɔḥ domi wa fɔ ide i do bisi do gbugbã Hundi Ilaaḥ. ¹¹ Njoi à mua mɔkɔ gɔ nja fia si asii ku ba a máa ide. Nɔ inɛ nja iyi à muaa fia nja à sɔ inɛ nja à ni à gbɔ inɛɛu ihɛ wa fɔ laalɔi Moizi do Ilaaḥ. ¹² Bɛɛɛɛ à dedeḥ idɔkḥi inɛ nja, do inɛ ngbo nja do woo kɔ inɛ nja si wooda nja. À sɛkɛɛ si Etieni nɔ à muu à bɔḥ si wajui igbei woo kiiti nja. ¹³ Si anyie njoi à naaḥ mɔkɔ gɔ nja wa iyi à naa à máa ide à ni, inɛɛu ihɛ waati kâma fei í ya maa fɔ laalɔi kpasɛi Ilaaḥ do woodai Moizi. ¹⁴ À gbɔ iyi í fɔ í ni Jesu inɛi Nazaretu á leɛ kpasɛu ihɛ nɔ ku kpaasi dedemba nja iyi Moizi í sɔ wa fei. ¹⁵ Inɛ nja iyi à wa si igbeu fei à kâsi Etieni iju njoi à ye wajue wa daana bei wajui amaleka.

7

Waazoi Etieni

¹ Njoi woo wee nla Ilaaḥ í bee Etieni í ni, ideu ntɔi? ² Njoi Etieni í jɛaa í ni, ije baam nja do kpaasim nja, i gbɔ iyi nɛ wa n fɔ. Waati iyi Aburahamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, Ilaaḥ ilu amboe í naa bi tɛɛ. Waati bɛɛɛ, kù bɔ Harãa titã. ³ Njoi Ilaaḥ í sɔḥ í ni, jò ilei ideɛ do nyaanzɛ nja nɔ í bɔ ile bii an nyisie. ⁴ Njoi Aburahamu í fita hai ilei inɛi Kaladeɛ nja nɔ í koo í buba Harãa. Hai bɛ, si anyii ikui baɛɛu njoi Ilaaḥ í jò í naa ile bii í wa nsei nja ihɛ. ⁵ Waati bɛɛɛ kù muaa bii kâma si ileu, baa bii á lesi kute titã. Amma do iyi Aburahamu kù bí fei Ilaaḥ í ceaa kuwã í ni nju á muaa ileu nɔ ku je ti nju do amaɛ nja. ⁶ Njoi Ilaaḥ í sɔ Aburahamu má í ni, tɔkue nja aa wa si ile mmu gɔ, bei aa mu nja a je aru a wahala nja zakai adḥ cɔ mɛɛ. ⁷ Ilaaḥ í nɔ í ni, amui an kiiti dimi iyi à mu nja aruu. Si anyii nju tɔkue nja aa fita hai ile bɛ a baa ileu ihɛ bii aa tɔm. ⁸ Waati bɛɛɛ Ilaaḥ í na Aburahamu woodai bango ku dasi ku je sɛɛɛai akabuɛ. Si anyie njoi Aburahamu í na í bí Izaaki nɔ í dasie bango si ajɔ mɛɛjɔsiae. Bɛɛɛɛ Izaaki mɔ í cea Zakɔbu, nɔ Zakɔbu mɔ í cea ama maateejie nja bɛɛɛ, anja iyi à je balai dimi maateejii Zuifu nja.

⁹ Amaí Zakɔbu nja à waa ba Zozefu ifɔ nja igu ku ce nɔ à muu à taa inɛ nja iyi à waa bɔ ilei Ezibiti. Amma Ilaaḥ í wa anyie, ¹⁰ njoi í nyaa hai si wahalɛ fei. Í muaa bisi nɔ í jò í nɛ bɛɛɛ bi Faraḥ ilaalui Ezibitiu. Njoi Faraḥ í coo minjisiaɛ si ileu nɔ í jò í je inɛ ngboi kpasɛɛ má. ¹¹ Njoi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanaḥ

fei, í kpā inɛ nɔ iju ntɔ ntɔ. Bala nwa nɔ a kù ba baa mii iyi aa je. ¹² Nɔi Zakɔbu í gbɔ iyi ije í wa ilei Ezibiti, nɔ í bɛ amae nɔ bɛ gbakā akā, anɔ iyi á je bala nwa nɔ. ¹³ Iyi á koo bɛ isɛ gbeejisia nɔi Zozefu í tuse arae bi igbāe nɔ do ífɛ, nɔ Faraɔ mɔ í tɔtɔ í mào nɔ. ¹⁴ Nɔi Zozefu í sɔ nɔ í ni á koo á kpe Zakɔbu baai nɔ wɔ do nyaanzee nɔ fei. Wee inɛ nɔ wɛei amanɛ kitaɔ fɛwɔ do miu. ¹⁵ Bɛɛbɛi Zakɔbu í bɔɔ Ezibiti. Bei í ku, bɛ mɔi bala nwa nɔ á ku. ¹⁶ Nɔ á so iku nɔ á bɔɔ Sikemu á koo á si nɔ si bale iyi Aburahamu í tako í ra bi amai Hemɔ nɔ.

¹⁷ Ide iyi Ilaaɔ í wāɔ Aburahamu, iyi waatii kuceɛ í maai wa inɛ nwa nɔ á kpɔ á waa kɔsi si ilei Ezibiti. ¹⁸ Si anyii adɔ nkpɔ nkpɔ inɛ mmu gɔ í naa í je bomma, inɛ nɔ kù mɔ Zozefu. ¹⁹ Nɔi í dɔ iju inɛ nwa nɔ á ce nɔ laalɔ, nɔ í nyi í tilasi nɔ mɔ á nɔ ama kpɔtɔ nɔ á ku. ²⁰ Waati bɛɛbɛi á bi Moizi. Ama kpɔtɔ iyi í sɔ hee í caa. Nɔi á wɔ bɛ si kpasɛi baae zakai cukpa mɛeta. ²¹ Iyi á koo á jilɔ, nɔi ama inaaboi Faraɔ í so ndɛɛ í muu bei amai nɔ takae. ²² Nɔi á kɔa Moizi si bisii inɛi Ezibiti nɔ fei nɔ í baa í je ilu gbugbā si ide ku fɔ do si kuceɛ.

²³ Iyi Moizi í to adɔ ciiji, nɔi í dasi idɔ nɔ koo cɔ inɛi Izireli nɔ dimie nɔ. ²⁴ Nɔi í ye inɛi Ezibiti gɔ wa kpā inɛ akā nɔ iju, nɔi í bɔ inɛu ku faaba nɔ í cā inɛi Ezibiti í kpa. ²⁵ Í tamaa bei inɛi nɔ nɔ á mɔ iyi Ilaaɔ í bɛ nɔ wai nɔ ku na ku faaba nɔ, amma á kù mɔ. ²⁶ Iju kumae nɔi Moizi í ye inɛ Izireli minji gɔ nɔ iyi á waa ja. Nɔi wa bi ku la nɔ, nɔ í ni, kpaasim nɔ, inɛ iyi í je nyaanze akā nɔ, na mii í ce í waa wahala nje bɛɛɛ nɔ. ²⁷ Nɔi inɛ iyi wa wahala kpaasieu í tale Moizi í ni, yooi í ce inɛ ngbo í na í kiiti nwa. ²⁸ I bi í kpa amu mɔ bei í kpa inɛi Ezibiti anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbɔ ideu nɔi í sa í nɛ ilei Madiāa í koo wa je inɛ njoo bɛ. Bei í so abo nɔ í bí ama inɛmɔ minji.

³⁰ Si anyii adɔ ciiji nɔi aju nɔ amaleka gɔ í naa bi tɛɛ si gbaa kɔkɔi geetei Sinai. Amaleka í naa si ama waa tɔtɔ gɔ iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yɔ nɔi í biti. Nɔ í sekeɛ sie í bɔ ku cɔ, nɔi í gbɔ ide ku fɔi Aɔ Lafɛɛ wa ni, ³² amui n je Ilaaɔ, Lafɛɛi Aburahamu do Izaaki do Zakɔbu, balae nɔ. Nɔi Moizi í yaya do njo, kù waa bi inyau ku cɔ mɔ. ³³ Nɔi Aɔ Lafɛɛ í sɔo í ni, bɔ baataɛ bɛ, domi inya bii í waa leeku bɛ inya kumai. ³⁴ Wee n ye wahalai inɛ nɔ iyi á wa ilei Ezibiti. N gbɔ kukpata nɔ, nɔ n kita wa n naa n faaba nɔ. To, nsei, naa wa, n bɛɛ Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inɛi Izireli nɔ á kɔsi wo nɔ á nia, yooi í ce inɛ ngbo woo kiiti, nɔi Ilaaɔ í bɛ ku je inɛ ngbo woo faaba nɔ do sobii amaleka iyi í naa bi tɛɛ si ama wau. ³⁶ Moiziu nɔi í nya inɛi Izireli nɔ hai ilei Ezibiti nɔ í ce nyinda nɔ do maamaake nɔ si ileu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai adɔ ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í sɔ inɛi Izireli nɔ mɔ í ni, Ilaaɔ á bɛ si nɔ walii wa bei amu, iyi á je inɛ akā nɔ. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inɛi Izireli nɔ á tɔtɔ si gbaa. Nɔi í wa afei bala nwa nɔ do amaleka iyi í baa ide ku fɔ si geetei Sinai. Nɔ hai bi tɛɛi í gba idei kuwɛɛ í na wa.

³⁹ Amma bala nwa nɔ a kù waa bi idee ku gbɔ. Á kɔsie á waa bi á nyi ikpa ilei Ezibiti ma. ⁴⁰ Nɔi í jɔ á sɔ Arɔɔ á ni, ce nwa iwɛ iyi á cua nwa si kpāa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti á kù mɔ mii iyi í coo. ⁴¹ Nɔi á ce iwɛ gɔ iyi í jo ama ketɛ, nɔ inɔ nɔ á dɔ na icei awɔ nɔ á cea kuwɛ. ⁴² Na nɔ, Ilaaɔ í fa arae hai bi tu nɔ á jɔ á waa tɔ inunu do cukpa do andaiya nɔ. Ide nɔi á kɔ si tiai walii nɔ á ni, Ilaaɔ í ni, Inɛ inɛi Izireli nɔ, kù je amui í cea dimii kuwɛ ikā ikā Adɔ ciiji si gbaa ihɛ nɔ.

⁴³ Amma iwē ɲa iyi ɲe taka ɲɲe i ce ɲai i cea kuwee ɲa. Ilei acɔi iwē Mɔlɔkui i ya maa so ɲa do andaiyai iwē Refāa. Na ɲai i jò an jò a mu ɲe a nɛð ɲe hee ilei Babilɔni.

⁴⁴ Nɔ Etieni i ni má, bala nwa ɲau à ne ilei acɔ si gbaau, ɲɲui wa nyisi iyi Ilaaɔ i wɛɛ do aɲa. Moizi i cooi bei Ilaaɔ i nyisie i ni ku coou. ⁴⁵ Ilei acɔu, bala nwa ɲa iyi à naa si anyii ine sinte ɲau, aɲa do Zozue woo cua ɲa à soo à nɛð wa ileu ihē. Ilevu Ilaaɔi i lele dimi ɲa iyi à tako à wa si wo. Nɔ ilei acɔu i wa ihē hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi i ba didɔi Ilaaɔ, ɲɲui i jò i tɔɔe ku jò ɲɲu ku maa ile tengi bii tɔkui Zakɔbu ɲa aa ya guleaa*. ⁴⁷ Amma Salomɔi i maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaɔ kù ne saa. Ci ya wa si ile iyi amanɛ ɲa à ma. Bɛɛbei walii gɔ i tako i fɔ wo i ni,

⁴⁹ Ilaaɔ i ni, lelei i je kitāi bommam,

Nɔ ile i je bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yɔkɔ i maam ɲa.

Mà iwoi inya i wa bii an ya n sɔmi.

⁵⁰ Kù je amui n ce fei ndɛɛ?

⁵¹ Nɔ Etieni i ni má, ɲe ine ku gaabu ɲai, idɔ ɲɲe do itɔ ɲɲe fei i le. I ya maa kɔsi Hundei Ilaaɔ ɲai waati kama fei. ɲɲe mɔ i waa ce bei bala ɲɲe ɲa à tako à ce wo. ⁵² Walii yooma ɲai bala ɲɲe ɲa a kù kpā iju. À kpa hee do ine ɲa iyi à fɔ kunaai Ine Dee deeu, ine iyi ɲe taka ɲɲe i zambae si nsei i kpa ɲau. ⁵³ ɲɲe iyi do saabui amaleka ɲau Ilaaɔ, i na ɲe woodae, i kù too si woodau ɲa.

Etieni i ku

⁵⁴ Iyi ine ɲau à gbɔ ideu ɲai idɔ ɲɲa i kɔ si Etieni hee à waa ɲɔ amaawɔ ɲɲa ɲa. ⁵⁵ Amma Etieni i kɔð Hundei Ilaaɔ nɔ i cɔ lele, ɲai i ye amboei Ilaaɔ nɔ i ye Jesu mɔ wa leekɔ do ikpa awɔ ɲɲe. ⁵⁶ ɲai i ni, i gbɔ ɲa, ɲe ye lele i cɔ nɔ Amai Amanɛ wa leekɔ do ikpa awɔ ɲɲe Ilaaɔ. ⁵⁷ Amma à dɔ itɔ ɲɲa à bei à dɔ anu nla nla nɔ à sei ajɔ à koo à wo sie. ⁵⁸ ɲai à faa hai inɔ ilu à koo à nyɔɔ ku ba a taa kuta a kpa. ɲai ine ɲa iyi à tako à máa ideu à bɔ kumboo ɲɲa ɲa à jɔa awaasɔ gɔ be à ya kpoo Sɔlu. ⁵⁹ Si bei à waa ta Etieni kutau ɲai Etieni i ce kutɔɔ i ni, Lafɛɛ Jesu, gba hundem. ⁶⁰ ɲai i cuku i gule wa dɔ anu hee lele wa ni, Lafɛɛ, mà mu ɲa do dulum nɔu ihē. Iyi i fɔ bɛɛɛ i tã ɲai i ku.

8

¹ Nɔ waatii kukpai Etieniu Sɔlu mɔ i jesi.

Sɔlu i kpā inɛi igbei Jesu ɲa iju

Hai ajɔ ɲɲu bei à sinti ku kpā inɛi igbei Jesu ɲa iyi à wa Zeruzalemɔ iju. Bii kù je woo be ɲau baasi, woo dasi Jesu naane ɲau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² Nɔ ine gɔ ɲa iyi à mà bɛɛɛɛ Ilaaɔ à si Etieni do kukpata.

³ Amma Sɔlu i wasi inɛi igbei Jesu ɲa ku kpā iju. I ya lo kpasɛ do kpasɛ ɲai ku maa mu inɛmɔkɔ do inaabo ɲa do gbugbā koo dasi ɲa piisɔɔ.

Filipu wa sisi laabaau jiidu si ilei Samari

⁴ Ine ɲa iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidau bii fei. ⁵ Filipu i bɔ ilu nɔi Samari nɔ wa cea inɛi ilu be ɲa faajii ine iyi Ilaaɔ i cicau. ⁶⁻⁷ Nɔ i ce maamaake ɲa. I lele inɛi inɔɔko ɲa hai si ine nkɔɔ nɔ à fita do anu ku dɔ nla nla, nɔ i jò wɛɛge nkɔɔ do ilu kutɛ aká ɲa à ba iri. Iyi ine ɲa à waa gbɔ waazɔɛu nɔ à

* **7:46** ku maa ile, tengi bii tɔkui Zakɔbu ɲa aa ya guleaa À kɔɔi si tia nwo gɔ ɲa à ni, ku maa ile, ɲɲu iyi i je Ilaaɔ Lafɛɛi Zakɔbu.

ye maamaake nja, nɔi nja fei à teese à de itl jiida. ⁸ Nɔ inei ilu nja à weɛð ino didɔ nla nla.

⁹ Wee mɔkɔ gɔ mɔ í wa si iluu be, à ya kpoo Simɔɔ. Í ya maa ce dobu dobu í jò inei ilu nja fei à biti nɔ í ce araɛ inɛ nla. ¹⁰ Hai ama keeke do inɛ ngbo fei à ya gbɔ ideɛ ntɔ ntɔ nɔ à ya maɔ ni, inɛɛu ihɛi í je inɛ iyi à ya kpe gbugbɔ nlaɪ Ilaaɔ. ¹¹ À ya maa gbɔ ideɛi domi hai kukpɛ dobu dobuɛ nja í ya maa mu nja bitii. ¹² Amma iyi inɛ nja à dasi naanɛ si laabaau jiida iyi Filipu wa fɔ si gɔmɛi bommai Ilaaɔ do si gɔmɛi Jesu Kirisiu, nɔi à dasi nja inyi hai inɛmɔkɔ do inaabo fei. ¹³ Simɔɔ takɛ í dasi Jesu naanɛ nɔ à dasiɛ inyi. Í ya maa too Filipu bii fei nɔ í biti ntɔ ntɔ iyi í ye maamaake nla nja iyi wa ce.

¹⁴ Woo be nja à gbɔ iyi inɛi Samari nja à gba ideɛ Ilaaɔ. Nɔi à be si nja Piɛɛ do Zãa hai Zeruzalemu be. ¹⁵ Iyi à to nɔi à ce nja kutɔɔ ku ba a ba Hundeɛ Ilaaɔ.

¹⁶ À ce beɛbeɛi si na iyi í jò Hundeɛ Ilaaɔ kù kita si kãma nja wa titã, nja de à ce inyi ku dasi njaɪ do irii Lafɛɛ Jesu nju akã. ¹⁷ Nɔi Piɛɛ do Zãa à le nja awɔ si iri, nɔ à ba Hundeɛ Ilaaɔ.

¹⁸ Iyi Simɔɔ í ye woo dasi Jesu naanɛ nja à ba Hundeɛ Ilaaɔ waati iyi woo be nja à le nja awɔ si iriu, nɔi wa bi ku mu nja fia. ¹⁹ Í ni a mua nju gbugbãu be ku ba inɛ iyi nju á lea awɔ si iri fei ku ba Hundeɛ Ilaaɔ. ²⁰ Amma Piɛɛ í sɔɔ í ni, awɔ do fiaɛ fei aa ce nfe, domi ì tamaa bei aa yɔkɔ í ra amuai Ilaaɔ do fiaɪ. ²¹ I kù nɛ kpãai ngɔgɔ ihɛ domi idɔɛ kù je dee dee si wajui Ilaaɔ. ²² Na nju, sinda idɔɛ hai si laaɔ ku ceɛ, nɔ í tɔɔ Ilaaɔ ku ceɛ suuruɪ lasabu laaɔ ku ceɛ bii á ce. ²³ N̄ wa n fɔ beɛbeɛi si na iyi í jò n̄ ye daaɛ í ro nɔ dulum í d̄ɛ.

²⁴ Nɔi Simɔɔ í je nja í ni, inɛ taka nje i ceem kutɔɔ bi Lafɛɛ ku ba ide nja iyi í sɔm nja be kãmaɛ ku mað bam.

²⁵ Waati iyi à ce waaɔɔ à sisia inɛ nja yaaseɛ ideɛ Ilaaɔ à tã nɔi à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa nɛ, nɔi à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkɔɔi Samari má.

Ideɛ Filipu do akawe nlaɪ Etiopi gɔ

²⁶ Nɔi amalekai Lafɛɛ gɔ í ba Filipu ide ku fɔ í ni, dede i bɔ ikpa awɔ cangai kpãai inunu, too kpãa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bɔ Gaza. Kpãa njuɪ í bɔ ikpa gbabuau be. ²⁷ Nɔi Filipu í dede í nɛ. Si kpãau, nɔi í ye inɛi Etiopi gɔ. Inɛɛu akawe nlaɪ. Njuɪ í ya maa mu amaniɪ inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaaɔ ku gulea, ²⁸ nɔi í sinda wa bɔ ikpa ideɛ má. Wa buba si saretii aɔl wa cio tia iyi waliɪ Ezai í kɔ. ²⁹ Nɔi Hundeɛ Ilaaɔ í sɔ Filipu í ni ku bɔ kɔkɔi saretii. ³⁰ Nɔi Filipu í sei í bɔ bi saretii, nɔ í gbɔ inɛi Etiopiɪ wa cio si tiaɪ waliɪ Ezai. Nɔ í beɛɛ í ni, ide iyi í waa ciou be ì waa gbɔ bei wa fɔ mbɛ? ³¹ Nɔi inɛɛu í jɛaa í ni, beɛrei an ce n gbɔ bii kù je inɛ gɔi í tuseɛm. Nɔi í tɔɔ Filipu ku gũ wa si saretii ku buba bi nju. Nɔ Filipu í gũ. ³² Ide iyi mɔkɔɔu wa cio si kukɔi ideɛ Ilaaɔ wee.

À kooðɛ bei angudã iyi aa saka.

Bei ama angudã í ya maa koko waati iyi à waa bu ntɔɛ,

Beɛbeɛ mɔi nju mɔ kù la gele.

³³ À kayee nɔ à kɔ ku kiitiɛ dee dee.

Si bei à kpa irii kuweɛɛ, kù wa si ilɛu ihɛ má,

Yooi á fɔ ideɛ inɛi anyie nja má.

³⁴ Nɔi akaweɪ í sɔ Filipu í ni, n̄ wa n tɔɔɛ i sɔm inɛ iyi waliu wa fãa. Nju takãɛi wa fãa araɛ de. Mà inɛ gɔi wa fãa. ³⁵ Nɔi Filipu í so ide í sinti do ideɛ waliu í sisiaaɔ laabaau jiidai Jesu. ³⁶ Si bei à waa nɛ si kpãau nɔi à to ido gɔ

iyi í ne inyi. Njoi akaweu í ni, cə inyi ihē. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ Njoi Filipu í sđo í ni, bii ì dasi Jesu naane do idəe fei aa yəkə i ce inyi ku dasie mεε. Nə akaweu í je í ni, ñ dasi naane iyi Jesu Kirisi Amai Ilaađi.] ³⁸ Njoi í ni a leekl saretiu. Iyi à leekle nə nju do Filipu á kita anja minji nja si inyiu, nə Filipu í dasie inyi. ³⁹ Iyi à fita hai si inə inyiu, njoi Hundi Ađ Lafēe í neđ Filipu. Nə akaweu kù yəə má, amma í dasi kpāa wa ne do inə didđ. ⁴⁰ Njoi Filipu í ba nju í wa ilu gə iyi à ya kpe Azotu, nə í ce waazoi laabaau jiida be do ilu nja iyi à wa si kpāau fei hee í tođ Sezaree.

9

Idə ku kpaasii Səlu (Cə IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹ Waati beεbe Səlu í ya maa kpā inε nja iyi à waa too kpāai Jesu nja iju nə wa bi ku kpa nja məm nii. Na njoi í jə í bə bi woo wee nlai Ilaađu, ² í təε ku cea nju tia nja. Tia njaui á koo ku na inε ngboi ile bi ku ce kutətəə nja iyi à wa Damasi. Do saabui tia njaui á bađ gbugbā iyi á koo ku muđ inε nja iyi à waa too kpāai Jesu, bii ineməkai wala bii inaaboi, ku ba ku yəkə ku đí nja ku bəđ nja Zeruzalemu. Iyi í gba tia nja nə í dasi kpāa wa ne.

³ Si bei Səlu wa ne í maai Damasi, njoi anu akā inya kuma gə í naa sie wa hai lele. ⁴ Njoi í cuku ile nə í gbo imui inε gə í ni, Səlu, Səlu, na mii í ce ì waa kpām iju. ⁵ Njoi Səlu í bee í ni, Lafēe, awəi yoo. Njoi Lafēe í jeaa í ni, amui Jesu iyi í waa kpā ijuu. ⁶ Dede í bə inə iluu, bei aa sε mii iyi aa ce. ⁷ Waati beεbe inε nja iyi à waa ne do Səlu à leekl à coko səm səm, à gbo ide ku fəu amma a kù ye inε kāma. ⁸ Njoi Səlu í dede hai ile í cí ijue amma kù ye ilu. Njoi à mu awəe à bəde Damasi. ⁹ Í feju zakai ajə mεeta, kù je kù mə.

¹⁰ Wee məcəi Jesu gə í wa Damasi be à ya kpoo Ananiasi. Njoi Lafēe Jesu í naa sie si kuyε í kpoo í ni, Ananiasi. Nə í je í ni, Amu wee Lafēe. ¹¹ Njoi Lafēe í sđo í ni, dede í koo í mu kpāa iyi à ya kpe Kpāa Kutεu í bə idei Zudasi. Bii ì to be bee məkə gə iyi à ya kpe Səlu inεi Tarusiu. Wa ce kutəə, ¹² nə í ce kuyε í ye məkə gə iyi à ya kpe Ananiasi í lə wa nə í lesi nju awə ku ba nju ku ye ilu má. ¹³ Amma Ananiasi í ni, Lafēe, inε nkpoi í səm laabaau məkəu be do laalə nja iyi í cea inεe nja Zeruzalemu fei. ¹⁴ Nə à gbo iyi inε ngboi woo wee nja í naa gbugbā ku mu inε nja iyi à waa ce kutəə do irie ihē fei. ¹⁵ Amma Lafēe í sđo í ni, koo, domi ñ cica inεeu bei ku je woo ce icem ku fə laabaau irim bi dimi mmu nja do bi ilaalu nja nja do bi inεi Izireli nja. ¹⁶ An nə n nyisie bei nju mə á ye ijuukpā na irim.

¹⁷ Njoi Ananiasi í dede í koo. Iyi í to, njoi í lesi Səlu awə í ni, Səlu kpaasim, Jesu Lafēe, nju iyi í naa sie si kpāau si waati iyi í waa naa, njuu í bεm wa ku ba í ye ilu má nə í kəđ Hundi Ilaađ. ¹⁸ Be gbakā ngəgə í cuku wa hai si ijui Səlu í ye bei kpakai cēe, nə í ye ilu má. Njoi í dede nə à dasie inyi. ¹⁹ Si anyie njoi í je sənda nə gbugbāe í baa má.

Səlu wa ce waazo Damasi

Nə Səlu í ce ajə minji Damasi be do inε nja iyi à waa too kpāai Jesu. ²⁰ Gbakā í bə ile bii Zuifu nja à ya ce kutətəə nja wa waazo wa fə iyi Jesu Amai Ilaađi. ²¹ Inε nja iyi à waa gbo ideeu fei à bitì à bee nje à waa ni, kù je məkəu iyi í ya maa wahala inε nja iyi à waa ce kutəə do irii Jesu Zeruzalemuu mbe ye. Kù je njuu wa naa ihē wo ku na ku mu inε nja ku đí nja koo na inε ngboi woo weei Ilaađ nja?

²² Amma gbugbāi Sōlu í ya maa kōsisi, nō Zuifu ŋa iyi à wa Damasiu a kù mà bei aa jēaa waati iyi wa sō ŋa kam kam iyi Jesui í jē inē iyi Ilaaḱ í cicau.

²³ Zakai ajō minji má ŋoi Zuifu ŋau à waa busi nje à ba a kpa Sōlu. ²⁴ Amma inē gō í koo í sisia Sōlu ide iyi inē ŋau à d̄fu. Inē ŋau à ya maa degbe iluui hee do ande koofa ŋau fei dasā do idū ku ba a kpa. ²⁵ Amma idū gō mōcōi Sōlu ŋa à jō í lō inō kōlō à bei à koo à kitae hai do antai bindii iluu.

Sōlu í wa Zeruzalemu

²⁶ Ŋoi Sōlu í bō Zeruzalemu. Iyi í to be í bi ku tōtō do inē ŋa iyi à waa too kpāai Jesuu, amma aŋa fei à waa ce njoē si na iyi í jō a kù mà mà n̄tō n̄tō wa too kpāai Jesui. ²⁷ Ŋoi Baanabasi í bōde bi woo be ŋau nō í sō ŋa bei Sōlu í yē Lafēe si kpāa, do bei Lafēe í baa ide ku fō. Nō í sō ŋa bei Sōlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wōkō. ²⁸ Hai waati bēēbei Sōlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be ŋau wa waazo do irii Lafēe Jesu do wōkō. ²⁹ Nō í ce kakō do Zuifu ŋa iyi à waa fō Gerekui, amma aŋa mō à waa de kpāa bei aa ce a kpa. ³⁰ Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane ŋau à gbō, ŋoi à bōde Sezaree nō à jō í nē Tarusi.

³¹ Inei igbei Jesu ŋa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei à wēēdo laakai ku sū, à waa jirima Ilaaḱ, à mua nje gbugbā nō akpō ŋŋa í kōsi wa koo do sobii Hundeí Ilaaḱ.

Iri ku bai Enee

³² Piēe mō wa dabii bii fei. Nō í bō bi inei Jesu ŋa iyi à wa Lida. ³³ Bei í yē wēēge gō à ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sūe hai zakai adō mēējō. ³⁴ Ŋoi Piēe í sōo í ni, Enee dede, Jesu Kiriisí í jō í ba iri, ka sēēē. Gbakā ŋoi í dede. ³⁵ Ŋoi inē ŋa iyi à wa Lidau fei do inei ilēkoi Sarō ŋa à yōo nō à dasi Lafēe Jesu naane.

Dōokasi í ku nō í nyi wa si andunya má

³⁶ Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane gō í wa be à ya kpoo Tabita. Ŋŋui à ya kpe Dōokasi má do feei Gerekí, waato kabua. Í nē daa jjiida nō í ya maa sobi ilu are ŋa. ³⁷ Ŋoi ajō ŋŋu gō í na í ce bōo í ku. Iyi à wē ikue ŋoi à koo à jilōo ile lele. ³⁸ Inē ŋa iyi à waa too kpāai Jesu iyi à wa Zopee à gbō iyi Piēe í wa Lida kōkōi Zopee be. Ŋoi à be siē inē minji à ni a koo a sōo ku naa wa bi aŋa nsei nsei. ³⁹ Ŋoi Piēe í dede í too ŋa wa. Iyi í to be, ŋoi à bōde lelei ileu. Ŋoi jaaḱ ŋa fei à naa à kaakoe à waa kpataḱ nō à waa nyisiē ibō do jaē ŋa iyi Dōokasi í ce waati iyi í wēē aŋaḱ ŋa. ⁴⁰ Ŋoi Piēe í nya aŋa fei hai ilaawa í bei í gule wa ce kutō. Í sinda si ikuu í ni, Tabita dede. Ŋoi í cī ijuē. Iyi í yē Piēe nō í dede í buba. ⁴¹ Ŋoi Piēe í mu awoē í dede. Nō í kpe jaaḱ ŋau do inei Jesu ŋa iyi à gbe í nyisi ŋa Dōokasi iyi í jī má. ⁴² Ŋoi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, nō inē nkpō í dasi Lafēe Jesu naane. ⁴³ Nō Piēe í ce ajō minji Zopee be bi anā gō iyi à ya kpe Simō.

10

Piēe do Kōnēi

¹ Inē gō í wa Sezaree, à ya kpoo Kōnēi. Ŋŋui wa jē inē ŋgboi wuai sooge gō ŋa iyi à ya kpe Inei Itali ŋa. ² Mōkōu wa too Ilaaḱ nō í ya maa jirimae n̄tō n̄tō, ŋŋu do nyaanzeē ŋa fei. Í ya maa ce kutō waati kāma fei, í ya nō ku sobi ilu arei Zuifu ŋa n̄tō n̄tō. ³ Ŋoi ajō akā zakai isō mēeta í ce kuye. Í yē amalekai Ilaaḱ dee dee. Amalekau í lō siē wa, ŋoi í kpoo í ni, Kōnēi. ⁴ Ŋoi í cō amalekau í kāsīe iju ŋoi njo í muu nō í beēē í ni, Lafēe, mii í ce. Ŋoi amalekau í jēaa í ni, Ilaaḱ í gbō kutōē, nō kù gbeje yaase bei í sobi ilu are ŋau. ⁵ Nsei, be inē gō ŋa Zopee a koo a kpe Simō iyi à ya kpe Piēu wa. ⁶ Inē njooi, í wa kpasēi anā gō iyi à ya

kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kəkoi tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fɔ í tã í ne, nɔi Kɔɔnei í kpe ine minji gɔ na si inɔi woo ce icee nau. Nɔ si inɔi sooge na iyi à ya wa kəkœu í kpe ine akã gɔ má iyi í mà beerei Ilaaɔ. ⁸ Nɔi í sisi nna ide iyi í ce fei, í bei í be na Zopee.

⁹ Iju kumáe zakai dasã à wa si kpãau nɔ à maai si iluu. Waati beɛbe í ko Píɛɛ í gũ antai ile sikifa wa ce kutɔɔ. ¹⁰ Nɔi ari í na wa kpaá, nɔ wa bi ku je. Waati iyi à waa tekea caka nɔi í ce kuyɛ. ¹¹ Í yɛ lelei Aɔ í cí nɔ aɔɔ nla gɔ iyi à waa mu gonta mɛɛɛ wa kita wa ile. ¹² Inɛɛ bei dimii inja kute mɛɛ fei í wa si do iyi wa cá ile do dimii yei fei. ¹³ Nɔi Píɛɛ í gbɔ ide ku fɔ gɔ í ni, Píɛɛ dede, kpa í nɔ. ¹⁴ Amma Píɛɛ í jɛaa í ni, jã, Lafɛɛ. Ajo kãma n kù nɔ inja iyi í je iwɔ hee mà je iyi í riisi. ¹⁵ Nɔ ide ku fɔu í ni má, mii iyi Ilaaɔ í ni í má maà ti í kosi. ¹⁶ Beɛbe í ce hee ise gbɛeta. Nɔ gbakã aɔu í nyi lele.

¹⁷ Nɔi Píɛɛ wa bee arae yoomai í je yaasei kuyɛ. Waati beɛbe ine na iyi Kɔɔnei í be nau à to Zopee be. Nɔi à bee kpasɛi Simɔɔ nɔ à nyisi na. Waati iyi Píɛɛ í wasi ku lasabu si ideu nɔi à to wa ande koofa be. ¹⁸ Nɔi à kpe inei kpasɛi nau à bee na mà ine njoo gɔ í wa be iyi à ya kpe Simɔɔ Píɛɛ. ¹⁹ Si bei Píɛɛ í wasi ku lasabu si idei kuyɛɛu nɔi Hundeí Ilaaɔ í sɔɔ í ni, wee amanɛ mɛeta gɔ na à waa dedɛɛ. ²⁰ Dede í kita í koo í ba na. Nɔ inɛɔ na í ne. Maà leekí leekí, domi amui n be na wa. ²¹ Nɔi Píɛɛ í kita í koo í ba na í ni, ine iyi ì waa de nau amui ihɛ mɛɛ. Mii ì bi na. ²² Nɔ à ni, Kɔɔnei, ine ngboi sooge nauí wa dedɛɛ. Ine dee deei, í ya maa jirima Ilaaɔ nɔ Zuifu na fei à ya maa fɔ jiida ku jɛɛ. Amalekai Ilaaɔ gɔ í sɔɔ í ni ku kpeɛ bi tɛɛ ku ba ku gbɔ ide iyi aa sɔɔ. ²³ Idũu nɔi Píɛɛ í dasi ine nau kpasɛi í ce nna yaɛɛ.

Iju kumáe í dasiɔ na kpãa, nɔ kpaasi woo dasi Jesu naaneí Zopee gɔ na à suu. ²⁴ Iju kumá mmue nɔi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kɔɔnei í tɔtɔ nyaanzeɛ na do kpaasi jiidaɛ na à waa degbe na. ²⁵ Iyi Píɛɛ wa bi ku lɔ inɔ kpasɛu nɔi Kɔɔnei í bɔ ku koɛ í koo í sɛɛbata si wajue. ²⁶ Amma Píɛɛ í dedeɛ í ni, dede, domi amu mɔ amaneí bei awɔ. ²⁷ Nɔi wa ba Kɔɔnei ide ku fɔ hee í koo í lɔɔ inɔ ile, nɔ í yɛ ine nkɔɔ í tɔtɔ be. ²⁸ Nɔ í sɔ na í ni, inje taka nje í mà na iyi woodai awa Zuifu na í kɔ nwa ka tɔtɔ do inje dimi mmu na, wala ka bɔ kpasɛ nje. Amma Ilaaɔ í sɔm í ni kù sɛa n kpe ine gɔ ilu riisi hee má je n kosiɛ. ²⁹ Nnɔi í jɔ iyi ì kpem na n kù kɔ. Nsei, n bi í sɔm na mii í ce ì kpem wa na.

³⁰ Nɔi Kɔɔnei í ni, í to ajo mɛɛ wa ihɛ nnyi iyi zakai isɔ mɛeta be ihɛi n wa kpasɛm ihɛ n wa n ce kutɔɔ. Nɔi ine gɔ í naa bi tom, wa dasi ibɔi jaɛ ku daana gɔ. ³¹ Nɔ í sɔm í ni, Kɔɔnei, Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔɛ nɔ kù gbɛje jiida ku ceɛ do bei í ya maa sobi ilu are na. ³² Na nɔu, be ine gɔ na Zopee a koo a kpe Simɔɔ Píɛɛ wa. Ine njooi wa je. Í wa kpasɛi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kəkoi tenku. ³³ Iyi amalekau í fɔ beɛbe, nɔi n be sie ine nau be wa gbakã, ì nɔ ì je ì naa. Iyi be í sɛa. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaaɔ ihɛ à waa de ití si ide iyi Lafɛɛ í sɔɛ fei í sɔ wa.

Waazo iyi Píɛɛ í ce kpasɛi Kɔɔnei

³⁴ Nɔi Píɛɛ í so ide í ni, n mà bebei iyi Ilaaɔ kù waa cɔ ine kãma dimi mmu. ³⁵ Ine iyi í ya maa jirima Ilaaɔ fei nɔ wa ce iyi í sɛa dee dee, Ilaaɔ í ya gba lafɛɛi si dimi iyi í je fei. ³⁶ Ì mà laabaau jiida iyi Ilaaɔ í jɔ à waazoa ineí Izireli na à ni ine na aa ba laakai ku sũ do saabui Jesu Kirisi nɔu iyi í je Lafɛɛi ine fei. ³⁷ Ì nɔ ì mà na mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zãa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tã. ³⁸ Ì mà bei Ilaaɔ í mua Jesu ineí Nazaretu

Hundeε ηα do bei í muaa gbugbā. Nō í dabii si ilēu fei wa ce jūida nō í jò inē ηα iyi à wa si awoi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce bēēbei si na iyi í jò Ilaaō í wēē do nηu. ³⁹ Awai à waa jēa inē ηα sēēdai mii iyi í ce ilei Zuifu ηα do ilui Zeruzalemu fei. Nō à kpakpae si jli à kpaā. ⁴⁰ Amma si ajō mēētasia Ilaaō í jūu hai si bale nō í jò í tusea inē gō ηα araē. ⁴¹ Kū nō kù je inē feii í yōō bii kù je awa iyi à je sēēda iyi Ilaaō í cica hai tako, awa iyi à je nō à mō do nηu si anyii kujlē hai si bale. ⁴² Nō í dasi wa ka maa waazōa inē ηα, nō ka jēa inē ηα sēēda iyi nηui Ilaaō í cica ku kiiti ilu hunde do iku ηα. ⁴³ Bēēbe mōi walii ηα fei à fō ideē à ni inē iyi í dasiē naane fei Ilaaō á kpa idei dulum ndii lafēē na saabui iriē.

Dimi mmu ηau mō à ba Hundei Ilaaō

⁴⁴ Waati iyi Piēē wa fō ide má, ηōi Hundei Ilaaō í naa si inē ηα iyi à waa gbō ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane ηα iyi à si Piēē bēu, à bití do iyi Ilaaō í mua dimi mmu ηα mō Hundee, ⁴⁶ domi à gbō inē ηau à waa fō ide do fee ηα iyi à kù waa gbō à waa sisiō bei kulai Ilaaō í to. ⁴⁷ Nōi Piēē í ni, si bei inē ηau ihē à ba Hundei Ilaaō bei awa mō, yooi á yōkō ku ganji ηα a dasi ηα inyi. ⁴⁸ Nōi í ni a dasi ηα inyi do irii Jesu Kirisi.

Nōi Kōōnēi ηα à tōōē à ni ku bubā bi aηa bē ku ce ajō minji.

11

Piēē í sisia inēi igbei Jesu ηα iyi à wa Zeruzalemu idei Kōōnēi ηα

¹ Woo bē ηα do kpaasi woo dasi Jesu naane ηα iyi à wa ilei Zudee à gbō iyi hai je Zuifu ηα mō à gba idei Ilaaō. ² Nōi Piēē í baa Zeruzalemu nō Zuifu woo dasi Jesu naane ηau à yē taale, ³ à ni à lō kpasēi inē ηα iyi à kù ce bango nō aηāō ηα à je. ⁴ Nōi Piēē í sisi nηa ideu hai sinteē bei í ce fei.

⁵ Í sō ηα í ni, waati iyi nē wa Zopee nē wa n ce kutōō ajō nηu gō, ηōi nē ce kuyē. Nē yē acō nla gō iyi à waa mu gonta mēēē wa kíta wa hai lelei Aō í naa í leekl kōkōm. ⁶ Iyi nē wa n cōō do laakai, ηōi si inōē nē yē inai sako ilu kute mēē ηα do inηa ku cā ile ηα do yēi ηα. ⁷ Nōi nē gbō ide ku fō gō í sōm í ni, Piēē dede, kpa í ηō. ⁸ Amma nē ni, jām Lafēē. Ajō kāma inηa iyi í je iwōō hee má je iyi í riisi kù lō gēlem. ⁹ Nō ide ku fōu í sōm má hai lele í ni mii iyi Ilaaō í ni í má, n maā n kōsi. ¹⁰ Bēēbei í ce ise gbēeta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezareē à bē sim amane mēeta gō ηα wa. Bē gbakā inē ηau à to wa andē koofai kpasē bii nē wau. ¹² Nōi Hundei Ilaaō í ni n tōo ηα n maā n leekl leekl. Nō kpaasi mēefam ηau ihē à sim Sezareē bē nō à lō kpasēi Kōōnēi ajō. ¹³ Nō Kōōnēi í sō wa bei nηu í yē amaleka si kpasēi nηu wa leekl nō í ni, bē inē gō ηα Zopee a koo a kpe Simōō Piēē wa. ¹⁴ Nηui á sōē bei awō do nyaanzeē ηα fei aa ce í baō faaba ηα. ¹⁵ Nōi nē koo. Iyi nē sinti ku waazō, ηōi Hundei Ilaaō í naa si ηα wa bei í naa si awa mō tako wo. ¹⁶ Nōi nē yē gigii ide iyi Lafēē í fōu iyi í ni, Zāa í dasi inē ηα inyi, amma Hundei Ilaaōi an da nηē si. ¹⁷ Bēēbe mōi Ilaaō í ce nηa amua bei í mu nwa wo waati iyi à dasi Lafēē Jesu Kirisi naane. Na nηu, beirei amu an ce n ganjiō mii iyi Ilaaō í ce. ¹⁸ Iyi inē ηau à gbō ideu, ηōi idō nηa í tū, nō à saabu Ilaaō à waa ni, debēi, Ilaaō í mua hee do dimi mmu ηα mō kpāa a kpaasiō idō nηa a baō kuwēē hai tā.

Igbei inēi Jesu ηα iyi í wa Antiōsi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane ηα iyi à fangaa bii fei na ijuukpā iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, gōgō ηα à sa à bō hee gungum gō iyi à ya kpe Sipu. Gōgō ηα mō à bō ilei Fenisi, gōgō ηα mō à nē Antiōsi. Zuifu ηα aηa akāi à ya maa waazōa laabaau

jiidau. ²⁰ Do n̄ju fei, ine ḡo ɲa hai si in̄o ɲɲa à naa hai Sipu do hai Sireni à b̄o Antiɔsi n̄o à waa sisia hai je Zuifu ɲa m̄o laabaau jiidai Jesu Laf̄e. ²¹ N̄o gbugb̄ai Aɔ Laf̄e í w̄ee ɲɲa, n̄o ine nk̄p̄o í kpaasi id̄o í dasi Laf̄e Jesu naane.

²² Iyi inei igbei Jesu ɲa iyi à wa Zeruzalemu à gb̄o ideu, ɲɔi à b̄e Baanabasi Antiɔsi b̄e. ²³ Iyi í to be í ye bei Ilaaɔ í cea ine ɲau did̄o n̄o in̄oé í d̄s. N̄ɔi í mu ɲɲa gbugb̄a ku ba a leek̄i dim dim si Laf̄e do id̄o ɲɲa fei. ²⁴ Baanabasiu ine n̄ceei iyi í dasi Jesu naane nt̄o nt̄o n̄o í k̄s̄o Hundeí Ilaaɔ. N̄o akp̄oi woo dasi Laf̄e Jesu naane ɲau í nyi í k̄s̄oí má.

²⁵ Si anyie ɲɔi í b̄o S̄olu ku d̄ede ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í ȳo ɲɔi í b̄o ɔe Antiɔsi. Ad̄o ak̄ai ɲɲa minjiu à ce be à ya t̄o t̄o do inei igbei Jesu ɲa n̄o à ya k̄oa ine nk̄p̄o si cioi ideí Ilaaɔ. Antiɔsi bei à tako à kpe ine ɲa iyi à waa too kp̄ai Jesuu inei Kirisi ɲa.

²⁷ Waati b̄eebe walií ḡo ɲa à b̄o Antiɔsi hai Zeruzalemu. ²⁸ Ine ak̄a ɲɲa iyi à ya kpe Agabusi í dede í leek̄i n̄o í ce walií do sobii Hundeí Ilaaɔ í ni ari nla nla á ce si andunya fei. B̄eebe m̄oi ariu í n̄o í ce si waatii Kolodu ilaalu n̄lai Romuu.

²⁹ Si bei ine ɲa iyi à waa too kp̄ai Jesuu à gb̄o b̄eebe ɲɔi à dasi id̄o ɲɲa a samba amua ɲa zaka bei ine fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi ɲɲa ɲa iyi à wa ilei Zudee.

³⁰ N̄ɔi à ce b̄eebe, n̄o à j̄o Baanabasi do S̄olu à koōo amuaui bi ine ngbo ɲɲa ɲau.

12

À kpa Zaaki n̄o à mu Pīe m̄o à dasie piis̄o

¹ Waati b̄eebe ilaalu Herodu í sinti ku kp̄a inei igbei Jesu ḡo ɲa iju. ² Í j̄o à kpa Zaaki igb̄ai Z̄aa do taakuba. ³ N̄ɔi í ye ideu í d̄s̄a Zuifu ɲau si, n̄o í j̄o à mu Pīe má. Wee waatii jingauí P̄e hai ne lefeeí. ⁴ Iyi à mu Pīe ɲɔi Herodu í j̄o à dasie piis̄o n̄o í j̄o sooge ɲa à waa degbee, ɲɲa m̄ee ik̄o m̄ee. Herodu í bi ɲju ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii jingauí Iku ku kuau í l̄o. ⁵ À waa mu Pīe si ile piis̄o b̄e, amma inei igbei Jesu ɲa à wasi ku ce kut̄o na irie do himma jiida jiida bi Ilaaɔ.

Amaleka ḡo í nya Pīe hai ile piis̄o

⁶ Pīe wa s̄i njoo si aninii sooge minji ḡo ɲa id̄u iyi iju kumáe Herodu wa bi ku nyaa hai ile piis̄o ku b̄o ɔe si wajui zamaa. À d̄u do sesee minji n̄o sooge ḡo ɲa à waa degbe andeí ile piis̄o b̄e. ⁷ N̄ɔi gbak̄a amalekai Aɔ Laf̄e ḡo í naa si ile piis̄o, ɲɔi inya í má. N̄ɔi amalekau í c̄a Pīe si cingae í j̄tu í ni, dede r̄ya r̄ya. B̄e gbak̄a ɲɔi sesee ɲau í cuku hai si awoe ɲa. ⁸ N̄ɔi amalekau í ni, dasi ib̄o do baatae. N̄ɔi Pīe í ce b̄eebe, ɲɔi amalekau í s̄o má í ni, bii dabiie n̄o í toom wa. ⁹ N̄ɔi Pīe í fita hai ile piis̄o í tooe, amma k̄u mà iyi mii ɲau b̄e fei amalekau wa cooi nt̄o nt̄o. Í tamaa bei ɲju wa laalaaí. ¹⁰ À l̄o woo degbe piis̄o sinteu do minjisiau n̄o à tosi gamboi is̄ou. Ine ɲju ikpa in̄o ilui wa co. N̄ɔi í c̄i do arae n̄o à fita à mu kp̄a à ne hee à l̄o kp̄a k̄ok̄o sinte, ɲɔi gbak̄a amalekau í ne í j̄o Pīe.

¹¹ N̄ɔi Pīe í ȳo bebei iyi k̄u je àlá. N̄o í ni, nt̄o nt̄o Ilaaɔi í b̄e sim amalekae wa ku na ku nyam hai si awoi Herodu, do laal̄o iyi Zuifu ɲau à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu ɲɔi í b̄o kpas̄eí Maari iyeí Z̄aa Maaku. Wee í ko ine nk̄p̄o nk̄p̄o í t̄o t̄o b̄e à wasi ku ce kut̄o. ¹³ Iyi Pīe í to b̄e ɲɔi í c̄a gamboi andeí koofau ɲɔi abo woo ce ice ḡo iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Pīe ɲɔi in̄o did̄o k̄u j̄o k̄u c̄u. N̄ɔi í sei í nyi ile í koo í s̄e ine ɲa í ni Pīe í wa andeí koofa. ¹⁵ N̄ɔi à s̄o à ni, ì waa s̄umui. Amma í ni, nt̄o nt̄o. N̄ɔi à ni, á má je ayaeí. ¹⁶ Wee Pīe wa leek̄i b̄e í wasi ku c̄a gambo. Iyi à naa à c̄u n̄o à ba wee ɲju, ɲɔi í mu ɲa biti. ¹⁷ N̄o í ni a coko do awo í bei wa s̄e ɲa bei Laf̄e í ce í nya ɲju

wa hai ile piisḡou. Nḡi í ni a koo a sḡ Zakḡbu ideu do kpaasi ḡa iyi à gbe, í bei í fita í bḡ inya mmu má.

¹⁸ Iju kumáe daadaakḡ ideu í jḡ sooge ḡau à biti hee à bee nḡe à waa ni, ikpa iwoi Piḡḡ í bḡ. ¹⁹ Nḡi Herodu í ni a dedḡḡ. Nḡi à dedḡḡ amma a kḡ yḡḡ. Nḡi í bee woo degbe ḡau ide. Si bei a kḡ yḡḡ a kḡ jeaa, nḡ í ni a kpa ḡa. Nḡi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree aḡḡ minji titá.

Ikui Herodu

²⁰ Wee idḡi Herodu í kḡḡ inḡi Tii ḡa do inḡi Sidḡḡ ḡa ntḡ ntḡ, nḡi inḡe ḡau à tḡtḡḡ nḡe nḡ à nya inḡe gḡ ḡa à be ḡa bi Herodu. Nḡ à ce Balatu akaweí ilaaluu kpaasi à bei à bḡ bi Herodu a koo a tḡḡe suuru domi inḡi ile ḡḡa ḡa si ilei Herodui à ya bḡ iḡe ku dede.

²¹ Nḡi Herodu í da ḡḡa aḡḡ si bii á ye ḡa. Iyi aḡḡu í to ḡḡi Herodu í dasi ibḡi ilaalue í bei í buba si antai kitáí bommae í bei í so ide wa sḡ inḡe ḡau. ²² Nḡi inḡe ḡau à dḡ anu à saabue à waa ni, kḡ je baa amanḡeí wa fḡ ideu, Ilaaḡi. ²³ Be gbaká amalekai Ilaaḡ í dasi Herodu bḡḡ í jḡ kokoo ḡa à ḡḡ araḡe í ku, si na iyi í jḡ nḡḡ amanḡe í gba amboei Ilaaḡ, kḡ kḡsi.

²⁴ Amma ideí Ilaaḡ nḡe í fangaa wa kḡḡsi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Sḡlu à ce mii iyi à dasi ḡa ku ceu Zeruzalemu be à tā ḡḡi à sinda à nyi Antḡsi má. Iyi à waa ne à gbá Zāa Maaku í si ḡa.

13

À cica Baanabasi do Sḡlu à be ḡa

¹ Walii do woo kḡsi cio gḡ ḡa à wa si inḡi inḡi igbei Jesu ḡa Antḡsi be. Iri ḡḡa wee. Baanabasi, do Simeḡ iyi í je amanḡe dḡdḡ, do Lusiu inḡi Sireni, do Manahenu, nḡḡu iyi à bíí do Herodu ilaaluu inya aká, do Sḡlu. ² Aḡḡ nḡḡu si bei inḡe ḡau à waa tḡḡ Lafḡḡe do anu ku dḡ aḡḡ, ḡḡi Hundi Ilaaḡ í sḡ ḡa í ní, í cica Baanabasi do Sḡlu í nya ḡa iká ḡa a ce ice iyi nḡ kpe ḡaḡ. ³ Iyi à ce anu ku dḡ do kutḡḡu à tā, ḡḡi à lea Baanabasi do Sḡlu aḡḡ si iri, nḡ à jḡ ḡa à ne.

Baanabasi do Sḡlu à bḡ Sipu

⁴ Beḡbei Hundi Ilaaḡ í be Baanabasi do Sḡlu fei. Nḡ à to ilu gḡ iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à lḡ akḡi inyi à bḡ gungum gḡ iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu gḡ iyi à ya kpe Salamini ḡḡi à wasi ku waaḡo ideí Ilaaḡ si ile iká iká bii Zuifu ḡa à ya ce kutḡḡḡ ḡḡa ḡau. Zāa Maaku mḡ í too ḡa ku sobi ḡa.

⁶ Nḡ à kua gungum nou à bei à to Pafasi. Pafasi bei à ye Zuifu woo ce dobu dobu gḡ iyi í je walii ilu ibo. Iriḡi Baḡjesu. ⁷ Í weḡ do Seejiu Pḡlusi, ilu ilei Sipu ilu bisiu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do Sḡlu wa si na iyi í jḡ wa bi ku gbḡ ideí Ilaaḡ. ⁸ Amma woo ce dobu dobuu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gereki wa bi ku ganji ḡa. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kpáai naane ku dasi si Jesu. ⁹ Nḡ Sḡlu iyi à ya nyi a kpe Pḡlu mau í kḡḡ Hundi Ilaaḡ nḡ í kási woo ce dobu dobuu iju, ¹⁰ í ní, aḡḡ iyi í je ilu bisi laalḡ do woo taki inḡe, aḡḡ inḡi Seetam nii nḡ í je mbḡeí mii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leekḡḡ ide ntḡi Aḡ Lafḡḡe ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, nsei, Ilaaḡ á to sie aḡḡ, aa feeju, í kaa ye ilu má si zakai aḡḡ minjiu ihḡ. Be gbaká í feeju, nḡ í ne wa dabii wa dede inḡe gḡ iyi á mu aḡḡe. ¹² Iyi ilu ileu í ye mii iyi í ceu ḡḡi í dasi naane si na iyi í jḡ ideí Lafḡḡe Jesu í to sie ntḡ ntḡ.

Pḡlu do Baanabasi à wa Antḡsi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie ḡḡi Pḡlu do kpaasie ḡa à lḡ akḡi inyi hai Pafasi à ne nḡ à to Pḡḡzu si ilei Panfili. Amma Zāa Maaku í jḡ ḡa hai be í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai

Peezu be Pölu ngu ña à mōsi à bō Antiōsi si ilei Pisidi. Iyi ajōi kusīmi í to ñōi à bō ile bii Zuifu ña à ya ce kutōtōo à buba. ¹⁵ Nō ine gō í cio si tia iyi Moizi do walii ñau à kō. Iyi í cio í tã, ñōi ine ngboi igbe ñau à be si ña ine gō koo bee ña ku ni, inje kpaasi ña, bii ì ne ide iyi aa muadō ine ña gbugbā í fō ña.

¹⁶ Ñōi Pölu í dede í ni a coko do awō nō í ni, inje inei Izireli ña do inje dimi mmu ña iyi í waa jirima Ilaaō, í de itl í gbō ña. ¹⁷ Aō Lafēe nwai í cica bala nwa ña nō í kōsōi kukpō ñña waati iyi à waa je ine njoo si ilei Ezibiti. Si anyii nñu, í nya ña hai ilei Ezibiti do gbugbāe, ¹⁸ nō í yōkōō ña temua zakai adō ciiji si gbaau. ¹⁹ Í kpa dimi ikā ikā mēeje si ilei Kanaā nō í so ile ññau í na ña í je tu ña. ²⁰ Iyi be ña fei í cei zakai adō cō mēe do ciitaa.

Si anyii nñu, Ilaaō í jile ñña woo kiiti ña hee í koo í toō waatii Samueli walliiu. ²¹ Ñōi à ni aña à bi ilaalu, nō Ilaaō í mu ñña Solu amai Kisi hai si dimii Benzamēe nō í je bommau zakai adō ciiji. ²² Nō Ilaaō í nyaa bomma í sāsi Davidi. Davidiui í jeaa seeda í ni, ñe Davidi amai Izai í je dimii ine iyi ñ bi, nñui á ce idōōbim fei. ²³ Hai si dimii Davidii Jesu í fita, ine iyi Ilaaō í cica ku je woo faabai inei Izireli ña si bei í tako í ce ñña kuwāēu. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zāa í cea inei Izireli ña fei waazo í ni a kpaasi idō ñña nō a ce inyi ku dasi. ²⁵ Waati iyi icei Zāa í maai ku kpa iri í ni, kù je amui ì waa degbe ña, amma ine gō á naa si anyim iyi n kù to n bate n fū ikūi baatae.

²⁶ To, inje kpaasi ña, inje iyi ì je dimii Aburahamu ña, do dimi mmu ña iyi ì waa jirima Ilaaō, injei à sambaa idei faabau ihē wa. ²⁷ Wee inei Zeruzalemu ña do ine ngbo ñña ña a kù mà yooi Jesu í je dee dee, a kù nō a kù gbō yaasei idei walii ña iyi à ya maa cio si ajōi kusīmi feiu. Amma do ññu fei à jō ideu í kō si waati iyi à ye taalei Jesu. ²⁸ A kù ye sie ngōgō iyi á jō a kpa, amma do ññu fei à tō Pilati ku jō a kpa. ²⁹ Ñōi à ce mii iyi à kō na iriēu fei. Si anyie nō à kitae hai si jji ku gaau à dasi ikue si inō bale. ³⁰ Amma Ilaaō í jūu hai si bale, ³¹ nō si afei ajō nkpō nkpō í nyisi ine gō ña arae. Ine ñau, aña à tooe wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. Aña à waa je seēdai idee nsei bi inei Izireli ña. ³² Awa mō idei kuwā iyi Ilaaō í cea bala nwa ñau, nñui à waa sō ñe. ³³ Í jō kuwāu í kō si waati nwa. Awa tōku ñña ña, awai à ye kukōi kuwāu waati iyi í jī Jesu hai si bale si bei à kōō si Tiai Iri Kukō iri minjisia à ni,

Ilaaō í ni, awōi ì je amam,

Hai nnyi ñ je Baae.

³⁴ Ilaaō í fō wo í ni ññu á jūu hai bi iku ña ku ba ku maà na ku sāmi. Beēbei í fō waati iyi í ni,

An wee nje dee dee bei ñ wāō Davidi wo, kù nō kù ne sika.

³⁵ Na ñōi í ce Davidi í fō má í ni,

I kaa jō arai Ine Kumāe ku sāmi.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaō í dasie í bei í ku, nō à suu kōkōi balae ña nō arae í sāmi, mà irei. ³⁷ Amma Jesu ine ññu Ilaaō í jūu hai si bale kù sāmi. ³⁸ Debei, inje kpaasim ña, í jō í mà ña iyi na saabuei à waa sisi nje iyi Ilaaō á kpa idei dulum du ñe. ³⁹ Ine iyi í dasie naane fei, nñui á jō lafēe ku je dee dee bi Ilaaō. Amma woodai Moizi kaa yōkō ku ce beēbe. ⁴⁰ Na ññu, í ce laakai ña mii iyi walii ña à fō ku maà ba ñe, iyi à ni,

⁴¹ Inje woo yaako amu Ilaaō, í gbō idem ña.

Aa biti ña nō aa ce nfe ña,

Domí an ce mii gō si waati nje iyi baa bii í je ine gō í na wa sisi nje í kaa dasi naane ña.

⁴² Iyi Pɔlu í fɔ beɛbe í tã nɔi nɔu do Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à ya ce kutɔtɔu be, nɔi ine nɔu à waa tɔɔ nɔ a nyi wa má a naa a waazo si ide akāu si aɔi kuslmi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi ine nɔu à fita nɔi Zuifu nkɔɔ do ine nɔa iyi à waa too kucei Zuifu nɔa nɔ à mà beɛrei Ilaaɔu à waa too nɔa. Nɔi Pɔlu do Baanabasi à ba nɔa ide ku fɔ à mu nɔa gbugbā ku ba a maa leekl dim dim si didɔi Ilaaɔ.

⁴⁴ Si aɔi kuslmi mmu ine ilu nɔu fei à tɔtɔi a ba a gbɔ ideí Lafɛɛ. ⁴⁵ Iyi Zuifu nɔu à yɛ zamaau nɔi à dedeɔ igu ku ja à waa jã ide iyi Pɔlu wa fɔu nɔ à waa buu.

⁴⁶ Amma Pɔlu do Baanabasi à sɔ nɔa do wɔkɔ à ni, tilasii inɛ Zuifu nɔa a tako a sɔ nɛ ideí Ilaaɔ. Amma si na iyi í jò ì waa kɔsi nɔa nɔ i kù ka ara nɔe si ine nɔa iyi à bi a ba kuweɛ hai tã, na nɔu, aa ka jò nɛ nɔ ka bɔ bi dimi mmu nɔa, ⁴⁷ domi nɔu bei Lafɛɛ í dasi wa ku ce í ni,

N ce nɛi bei fitila bi dimi mmu nɔa

Ku ba i bɔɔ ideí faabau hee kɔɔi andunyau nɔa.

⁴⁸ Iyi hai je Zuifu nɔu à gbɔ ideu, nɔi í dɔ nɔa si, à waa saabu Aɔ Lafɛɛ na ideɛu. Nɔ ine nɔa iyi Aɔ Lafɛɛ í jilɔ si a ba kuweɛ hai tãu fei à dasi naane.

⁴⁹ Nɔ ideí Lafɛɛu í fangaa si ilɛu fei. ⁵⁰ Amma Zuifu nɔu à dede idɔkɔi ilu irii ilu nɔu do inaabo ilu amani nɔa iyi à waa too kucei Zuifu nɔu. Nɔui í jò à kpā Pɔlu do Baanabasi iju à lele nɔa hai be. ⁵¹ Nɔi woo be nɔu à gbugbā si nɔa sãai baata nɔa nɔa à waa nyisiɔ iyi mii iyi á na ku ba nɔa í je ideí iri nɔa. Si anyie nɔa à nɛ Ikonimu. ⁵² Amma ine nɔa iyi à waa too kpāai Jesu Antisiiu ngu nɔa à weɛɔ inɔ didɔ nɔ à kɔɔ Hundi Ilaaɔ.

14

Pɔlu do Baanabasi à wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei Pɔlu do Baanabasi à lɔ ile bii Zuifu nɔa à ya ce kutɔtɔu nɔ à ce waazo hee ine nkɔɔ í dasi naane, hai Zuifu nɔa hee do hai je Zuifu nɔa fei. ² Amma Zuifu nɔa iyi à kɔ ku dasi naaneu à dede idɔkɔi dimi mmu nɔa ku ba a ce lasabu laalo si gāmei kpaasi woo dasi Jesu naane nɔu. ³ Do nɔu fei, Pɔlu do Baanabasi à kpɛ Ikonimu à waa waazoa ine nɔa do wɔkɔ. Lafɛɛ í mu nɔa gbugbā à ya maa ceɔ maamaake ikā ikā nɔa. Maamaake nɔu wa nyisi iyi waazo nɔa iyi à waa ce si ideí didɔi nɔu u tɔi. ⁴ Amma ine ilu nɔu à kpɛ minji. Ine gɔ nɔa à leeklɔ Zuifu nɔa, ine gɔ nɔa mɔ à leeklɔ woo be nɔu.

⁵ Nɔi Zuifu nɔa do hai je Zuifu nɔa do ine ngbo nɔa nɔa à ce anu akā a wahala woo be nɔu a ta nɔa kuta a kpa nɔa. ⁶ Iyi Pɔlu do Baanabasi à mà ideu gbakā, nɔi à sa à bɔ Lisiti do Dɛɛbu si ilei Likoni do si ilɛkɔe nɔa. ⁷ Nɔ à wasi laabaau jiidau ku waazo be.

Pɔlu do Baanabasi à wa Lisiti

⁸ Mɔkɔ gɔ í wa Lisiti, isɛɛ nɔa fei í ku nɔ beɛbei à buu do, kù dede kù nɛ baa aɔ akā. ⁹ Si bei Pɔlu wa ba ine nɔa ide ku fɔ mɔkɔu wa gbɔ. Nɔi Pɔlu í kã sie iju nɔ í yɛ iyi naaneɛ á yɔkɔ ku jò ku ba iri. ¹⁰ Nɔi Pɔlu í sɔɔ do gbugbā í ni, dede í leekl si kutɛɛ. Nɔi mɔkɔu í dede í fo í dinga wa nɛ. ¹¹ Iyi zamaau í yɛ mii iyi Pɔlu í ce nɔi à dɔ anu hee lele do fee nɔa à ni, iwɛ nwa nɔu à kpɔɔ amane à naa si wa. ¹² Nɔi à waa kpɛ Baanabasi Susi, Pɔlu mɔ Hɛmɛɛzi domi Pɔlui í je woo waazo. ¹³ Wee ilei iwɛ iyi à ya kpɛ Susiu í wa hai do angulei bi ku lɔi ilu u. Nɔi ine nɔa à koo à dɛ ketɛ kombo nɔa wa nɔ à ce booda do kokoi jli nɔa à da nɔa si kɔɔ. Nɔ woo weei Susiu í naaɔ nɔa wa andɛ koofai ilu. Nɔu do ine nɔu fei à waa bi a cea woo be nɔu kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji nɔu à gbɔ ideu, à ga ibɔ nɔa nɔa à waa nyisiɔ iyi nɔa a kù jesi, nɔ à dɔ anu à sei à waa neɔ bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce ì waa ce beɛbe, inɛ kpaasi nɔa. Awa mɔ amaneí bei inɛ taka

nyε. Laabaau jiidai à naa ku sɔ nyε ku ba i jò iwē nfe nyε nyau nɔ i sinda si Ilaaɔ, nyu iyi í je icui kuwεε. Nyui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inɔ nɔa fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpāa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nyu fei í nyisi wa iyi nyu í wεε domi wa ce nwa jiiida nyε. Í jò ijí wa wɔ ku ba ka ba ije si iko si waatii ate ku ba ka nε inɔ didɔ.

¹⁸ Amma baa do iyi Pɔlu nyε à fɔ bεεbε fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Nyi Zuifu gɔ nyε à naa hai Antiasi do hai Ikonimu à wa inyii itli inε nyau nɔ à ta Pɔlu kuta ku ba a kpaa, nyi à faa à bɔɔ alalai iluu domi à tamaa bei í kui.

²⁰ Amma inε nyε iyi à waa too kpāai Jesu à naa à kaakoε, nyi í dede í bɔ inɔ ilu. Iju kumae nyi nyu do Baanabasi à dede à bɔ Dεεbu.

À nyi Antiasi si ilei Siri

²¹ Iyi Pɔlu do Baanabasi à to Dεεbu à waazo laabaau jiiida si iluu nɔ inε nkɔɔ í lɔsi kpāai Jesu ku too bε. Si anyie nɔ à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiasi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nɔ à mua inε nyε iyi à waa too kpāai Jesuu gbugbā ku ba a leekí si naaneu dim dim. Nɔ à sɔ nyε à ni, wahala nkɔɔ nkɔɔi aa ka yε ka bei ka lɔ si andunya titɔi Ilaaɔ. ²³ Nyi à cicaa igbei inei Jesu nyε fei inε ngbo nyε. Si anyie nɔ à ce kutɔɔ do anu kudí à so nyε à daa Lafεε si awɔ, nyu iyi à dasi naaneu.

²⁴ Si anyii nyu nɔ à nε hai bε à koo à lɔ ilei Pisidi à bɔ ilei Panfili, ²⁵ nɔ à to ilue gɔ iyi à ya kpe Pεεzu à ce waazo bε à bei à bɔ Atali. ²⁶ Hai bei à lɔ akɔi inyi à nyi ikpa Antiasi si ilei Siri bε. Ilu bei à tako à le nyε awɔ si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaɔ ku mu nyε didɔε. Nɔ iceui à ce à kpa irie wa bε.

²⁷ Iyi à to Antiasi nyi à tɔtɔɔ inei igbei Jesu nyε nɔ à sisi nyε mii iyi Ilaaɔ í cea nyε fei do si bei í ceɔ kpāa hai je Zuifu nyε mɔ à dasiɔ naane. ²⁸ Nɔ à kpe ilu bε do inε nyε iyi à waa too kpāai Jesu ajɔ.

15

À ce kutɔtɔɔ Zeruzalemu

¹ Nyi inε gɔ nyε à naa Antiasi bε. Inε nyau à naai hai ilei Zudee, nɔ à waa sɔ kpaa si woo dasi Jesu naane nyau à ni, i kaa ba faaba nyε bii a kù dasi nyε bango si bei woodai Moizi wa fɔ. ² Iyi Pɔlu do Baanabasi à gbɔ bεεbε nyi à ba nyε kakɔɔ ku ce jiiida jiiida si ideu. Nyi woo dasi Jesu naane nyau à cica Pɔlu do Baanabasi do inε gɔ nyε hai ilui Antiasi bε à bε nyε Zeruzalemu bi woo bε nyau do inε ngbo nyau na irii ideu.

³ Pɔlu nyε à dasi kpāa à waa nε nɔ inei igbei Jesu nyε à koo à leekí nyε. Nyi à ce isεεnε nyε à koo à lɔ ilei Fenisi do ilei Samari nɔ à wasi ku sisia kpaa si woo dasi naane nyau bei hai je Zuifu nyε mɔ à sinda idɔ nyε si Jesu. Nyi laabaau ideu í jò inɔi nyε fei í dɔ nɔ nɔ. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, nyi inei igbei Jesu nyε do woo bε nyau do inε ngbo nyε à gba nyε do inɔ didɔ. Nyi Pɔlu do Baanabasi à sisi nyε mii iyi Ilaaɔ í ce fei na icei nyε. ⁵ Amma Farisi gɔ nyε iyi à dasi Jesu naane à dede à ni, hai je Zuifu nyε iyi à dasi Jesu naaneu fei, tilasii a dasi nyε bango nɔ a sɔ nyε a too woodai Moizi.

⁶ Nyi woo bε nyau do inε ngbo nyε à tɔtɔɔ a wɔa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu nyi Pιεε í dede í ni, nyε kpaa si nyε, i mà nyε iyi hai ku kpe Ilaaɔ í nyam hai si inɔ nyε ku ba n koo n sisia hai je Zuifu nyε mɔ laabaau jiidau ku ba nyε mɔ a dasi naane.

⁸ Nɔ Ilaaɔ, nyu iyi í mà idɔi inε fei, í mu nyε Hundee bei í mua awa mɔ ku ba ku nyisi iyi nyu í gba nyε. ⁹ Kù ce nkāma iyi í je ikā si gāme nyε do awa. Í jò idɔ nyε í má na naane iyi à dasie bei í cea awa mɔ. ¹⁰ Debei, na mii í ce i waa cā idɔi Ilaaɔ nyε nsei, i bi i kāa hai je Zuifu nyε iyi à waa too kpāai Jesuu aso iyi bala nwa

ɲa do awa taka nwa à mɔngɔ ku so. ¹¹ À mà iyi na didɔi Lafɛɛ Jesui awa à baò faaba, nɔ beɛbe mɔi baa do hai je Zuifu ɲau mɔ.

¹² Nɔi ine ɲau fei à coko à waa desi Pɔlu do Baanabasi itfi waati iyi à waa sisi nɲa yaasei maamaake ɲa iyi Ilaaɔ í jò aɲa à ce fei si wajui hai je Zuifu ɲau. ¹³ Iyi à fɔ ide à tã ɲɔi Zaaki mɔ í so ide í ni, inɛ kpaasim ɲa, i gbɔ iyi n wa n fɔ. ¹⁴ Simɔɔ í sisi nɲe bei Ilaaɔ í ce hai sinte í cicaò ine gɔ ɲa hai si inɔi dimi mmu ɲau à kpe ɲa ine ɲa. ¹⁵ Nɔ ideu í je akã do ti walli ɲau si bei kukɔi idei Ilaaɔ í ni,

¹⁶ Amu Ilaaɔ, waati beɛbei an nyi wa,

Nɔ n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nɔ n maa má,

¹⁷ Ku ba ine ɲa iyi a kù je inei kpaɛu fei a dede amu Aɔ Lafɛɛ.

Aɲai à je ine ɲa iyi à je titom hai si dimi mmu ɲa.

¹⁸ Beɛbei amu Aɔ Lafɛɛ n fɔ, amu iyi n jò à mà mii ɲau ihɛ hai ku kpe.

¹⁹ Nɔ Zaaki í ni má, na nɲu, si kuyɛm, kù sɛa a sɔ hai je Zuifu ɲa iyi à sinda ido nɲa si Ilaaɔu wooda ku gaabu ɲa. ²⁰ Amma ka ce nɲa tia ka sɔ ɲa a maà ya je ijɛi kuwee, nɔ a maà ya tɔtɔw sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do mɔkɔ mmu gɔ, a maà ya ɲɔ inɲa jifa, nɔ a maà ya ɲɔ kpaai inɲa. ²¹ Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔw si aɲɔi kusɛmi fei nɔ a waazo ideɛ.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane ɲau tia

²² Iyi Zaaki í fɔ beɛbe í tã ɲɔi woo be ɲau do ine ngbo ɲau do inei igbe ɲau fei à ye iyi í sɛa ku je aɲa a cica ine gɔ ɲa hai si inɔi aɲa a be ɲa Antiɔsi do Pɔlu do Baanabasi aɲɔ. Nɔi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aɲa iyi à ne beɛɛɛ si inɔi kpaasi woo dasi Jesu naane ɲau. ²³ Nɔi à ni a kooò tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be ɲa do ine ngbo ɲau, awa woo dasi naane kpaasi nɲe ɲa, awai à sambaa nɲe tiau ihɛ wa. Inɛi à sambaa wa, inɛ hai je Zuifu woo dasi naane ɲa iyi í wa Antiɔsi do Siri do Silisi. À waa ce ɲe fɔw. ²⁴ À gbɔ iyi ine gɔ nwa ɲa à naa bi tu ɲe à fɔ inɔ nɲe nɔ à sinda laakai nɲe do ide nɲa ɲa. Amma awa si à dasi ɲa ideu be wa. ²⁵ Na ɲɔi í jò à busi nɲe nɔ à yɔw iyi í sɛa ka cica ine gɔ ɲa ka be si ɲe wa. Aɲai aa si Baanabasi do Pɔlu, baakɔw nwa ɲau wa, ²⁶ aɲa iyi a kù saalu kuweɛ nɲa ngɔgɔ na irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ²⁷ Zudu do Silasi aɲai à je ine ɲa iyi à cicaú. À waa be ɲa wai a na a sɔ ɲe ide akãu geleò gele. ²⁸ Awa do Hundeí Ilaaɔ í sɛa nwa si ka maà kã nɲe aso gɔ bii kù je iyi ihɛ iyi í je asoi tilasi. ²⁹ Nɲui í je, í maà ya je ijɛi kuwee ɲa, nɔ í maà ya ɲɔ kpaai ɲa, í maà ya ɲɔ inɲa jifa ɲa, nɔ í maà ya tɔtɔw sɛɛ do inaabo mmu gɔ walakɔ inaabo mɔ do mɔkɔ mmu gɔ ɲa. Bii í mu ara nɲe si mii beɛbe ɲau be ɲa í sɛa. To, ka sukudɔ.

³⁰ Iyi à tɔw nɲe sukudɔ à tã ɲɔi ine ɲau à dasi kpãa à ne Antiɔsi. Bei à koo à tɔtɔw inei igbeí Jesu ɲau fei à na ɲa tiau. ³¹ Iyi à cio tiau í mu nɲa gbugbã nɔ inɔ nɲa í dɔ. ³² Zudu do Silasi ɲa mɔ walií ɲai, à mua kpaasi woo dasi naane ɲau gbugbã nɔ à sobi ɲa si ide nkpɔ nkpɔ. ³³ Iyi à ce aɲɔ minji be kpaasi woo dasi naane ɲau à tɔw ɲa sukudɔ nɔ à ni a to bi ine ɲa iyi à be ɲa wa baani. [³⁴ Amma Silasi ine nɲu í dasi ido nɲu ku ce aɲɔ minji be má.]

³⁵ Pɔlu do Baanabasi à gbe Antiɔsi be. Aɲaò ine nkpɔ ɲa aɲɔ à waa kɔa ine ɲa si cioi ideí Lafɛɛ nɔ à ce waazoe.

Pɔlu do Baanabasi à kpɛ

³⁶ Iyi í ce aɲɔ minji má ɲɔi Pɔlu í sɔ Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa ɲau má si ilu ɲa bii à tako à waazo ideí Lafɛɛ fei wo nɔ ka ye bei ine ɲau à

wεεò si nsei. ³⁷ Njoi Baanabasi wa bi ku gbã Zãa Maaku aηað ηa. ³⁸ Amma Pɔlu í fɔ í mantee í ni kù sɪa aηa a gbãa, nηu iyi kù sobi aηa wo si iceu amma í sinda í jò aηa wa hai Panfili. ³⁹ Njoi à ce kakɔɔ nɔ a kù gbɔ si nje hee à na à kpɛ. Njoi Baanabasi í gbã Maaku à lɔ akɔi inyi à bɔ Sipu. ⁴⁰ Nɔ Pɔlu mɔ í cica Silasi, nɔ kpaasi woo dasi naane ηau à so ηa à daa Lafɛɛ si awɔ à bei à ne, ⁴¹ à koo à lɔ ilei Siri do Silisi à wasi inei igbei Jesu ηa ku mua gbugbã si naane ηa.

16

Timotee í too Pɔlu do Silasi

¹ Njoi Pɔlu do Silasi à to Dεεbu do Lisiti. Wee ine gɔ í wa be wa too kpãai Jesu. À ya kpoo Timotee. Iyee Zuifu woo dasi Jesu naane, amma baæ Gereki. ² Kpaasi woo dasi naane ηa iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fɔ jiiida ku jεε. ³ Pɔlu í bi Timotee ku too nηu nɔ í gbã í nee. Amma ku bei ku gbã ku nee í dasie bangoi na Zuifu ηa iyi à wa beu domi aηa fei à mà iyi baæ Gereki. ⁴ Nɔ à bɔ ilu do ilu ηa à sɔ woo dasi Jesu naane ηau mii ηa iyi woo be ηau do ine ngboi igbei Jesu ηa iyi à wa Zeruzalemu à jile nɔ à ni a jirima ηa. ⁵ Njoi woo dasi Jesu naane ηau, naane nηa í teese í kɔɔsi nɔ akpɔ nηa mɔ í ya maa kɔɔsi ajɔ fei.

Pɔlu í ce kuye Torasi

⁶ Hundei Ilaaɔ í ganji Pɔlu ηa a waazo idei Ilaaɔ si ilei Azii, ηjoi í jò à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. ⁷ Iyi à to ilei Misi ηjoi à waa bi a bɔ ilei Bitini, amma Hundei Jesu í kɔ nηa. ⁸ Njoi í jò à too do ilei Misi à bɔ ilu iyi à ya kpe Torasi. ⁹ Njoi Pɔlu í ce kuye idù. Si kuyeeu í ye inei Masedoni gɔ wa leekɔ nɔ wa tɔɔ nηu ku naa Masedoni ku na ku sobi aηa. ¹⁰ Si bei í ce kuyeeu ηjoi gbakã à waa de kpãa ku ba ka bɔ Masedoni domi à mà iyi Ilaaɔ í bi kaa waazo nηa laabaau jiiidau.

Lidi í dasi naane Filipi

¹¹ Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungũm gɔ iyi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumae nɔ à bɔ Neapolisi. ¹² Hai be do kutei à ne à bɔ Filipi, ilu nɔai Masedoni nɔ à ce ajɔ minji be. Wee inei Romu ηai à ne iluu. ¹³ Si ajɔi kusimiu ηjoi à fita hai ilu be à bɔ itfi ido gɔ, à bɔ ku cɔ mà tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa be. Njoi à koo à ye tengi bii ine ηa à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ ηa iyi à tɔtɔɔ be. ¹⁴ Abo gɔ í wa be à ya kpoo Lidi, inei Tiatiii, í ya ta acɔi fia nkpɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba ηa ide ku fɔ nɔ wa de itfi, nɔ Lafɛɛ í cɪ idɔe ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. ¹⁵ Abou do inei kpasɛ ηa fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii í mà iyi n̄ dasi naane ntɔ ntɔ ηai í naa wa í naa í ce baa ajɔ minji kpasɛm ηa. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ be.

Inɔ piisɔi Filipi

¹⁶ Njoi ajɔ nηu gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔu, à ko ama inaabo woo ce ice gɔ iyi í ne inei inɔɔko. Bii inei inɔɔkou í dede sie í ya maa fɔ ide iyi á na ku cei. Nɔ lafɛɛ ηa à waa ba fia jiiida na iriε. ¹⁷ Njoi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, ine ηau ihɛ woo ce icei Ilaaɔ ilu gbugbã ηai. À naa ku nyisi ηe kpãai faabai. ¹⁸ Bεεbei í ya maa fɔ ajɔ fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ inei inɔɔkoεu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi n̄ ni, fita. Be gbakã ηjoi í fita sie. ¹⁹ Iyi lafɛɛ ηa à mà iyi aηa a kaa ba sie fia má, ηjoi à mu Pɔlu do Silasi à tale ηa à bɔd ηa bantuma bi woo kiiti ηa. ²⁰ À bɔd ηa si wajui ine ngboi Romu ηa à ni, ine ηau ihɛ à waa beje ilu nwaí. Zuifu ηai, ²¹ nɔ à wasi ku sisi ide gɔ ηa iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooε, awa iyi à je inei Romu ηa. ²² Njoi idɔi zamaau í kɔ si ηa. Njoi ine ngbo ηau à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔ à ni a cã ηa do

faataa. ²³ Iyi à cā ɲa jiiɗa jiiɗa à tã ɲoi à koo à cɓmbo ɲa ile piisɗo nɔ à sɗ woo degbe piisɗou ku degbe ɲa ku sɓa. ²⁴ Iyi woo degbeu í gbɔ à sɗo beɛbe, ɲoi í koo í dasi ɲa hee ilaawai ankãanyii piisɗou nɔ í da ɲna si gbɛegbɛekui jli.

²⁵ Zakai idū laja ɲoi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔ à kɗ iri à waa saabuɔ Ilaaɗ. Nɔ inei piisɗo ɲa iyi à wa beu à waa de si ɲa itf. ²⁶ Ɗoi gbaƙã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisɗu í yaya. Ɗoi gambo ɲau fei à cɓ nɔ seseen ɲa iyi à diɔ inei piisɗo ɲau fei à fũ à cuku. ²⁷ Ɗoi gbaƙã gambo woo degbeu í jl í ba gambo ɲau fei wa cɓ ɲoi í tamaa bei inei piisɗo ɲau à sai. Ɗoi í nya taakuba wa bi ku kpa arae. ²⁸ Amma Pɔlu í la hee lele í ni, maà cea arae laalɔ kãma. Awa fei à wa ihɛ. ²⁹ Ɗoi woo degbeu í de fitila í sei í lɔ hee ilaawa bii Pɔlu do Silasi à wau nɔ í gule ɲna do kuyaya. ³⁰ Ɗoi í fitaɔ ɲa wa waduude í ni, í suuru ɲa, mii an ce n baɔ faaba. ³¹ Ɗoi à sɗo à ni, dasi Jesu Lafɛɛ naane aa ba faaba, awɔ do inei kpasɛɛ ɲa fei. ³² Ɗoi à waazooa ideí Lafɛɛ Jesu, ɲɲu do inei kpasɛɛ ɲau fei. ³³ Ɗoi idūu be woo degbeu í gbã ɲa í koo í wɛ kumɛɛ ɲna ɲau. Nɔ ɲɲu do inee ɲa fei à ce inyi ku dasi gbaƙã. ³⁴ Ɗoi í gbã Pɔlu do Silasi í baɔ ɲa lele bii ileɛ í wa nɔ í na ɲa ije à je. Ɗɲu do inee ɲa fei, inɔ ɲna í dɔ do bei à dasi Ilaaɗ naane.

³⁵ Iyi iju í má ɲoi inee ngboi Romu ɲa à be polisi ɲa a koo a sɗ woo degbeu ku jɔ inee ɲau. ³⁶ Ɗoi woo degbeu í sɓ Pɔlu ideu í ni, inee ngbo ɲa à ni n jɔ ɲe. Na ɲɲu, í fita í ne ɲɲe sɛɛ. ³⁷ Amma Pɔlu í sɓ polisi ɲau í ni, aawo. À cã wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mɔ iyi à je inei Romu ɲa nɔ à cɓmbo wa si ile piisɗo. Nɔ nsei à bi a nya wa do asii? Kù je beɛbei à ya ce. Í gbe aɲa taka ɲɲai a naa a nya wa. ³⁸ Ɗoi polisi ɲau à koo à sɗ inee ngboi Romu ɲau. Iyi à gbɔ Pɔlu do Silasi inei Romu ɲai ɲoi zigi ɲna í da nta nta. ³⁹ Ɗoi à koo à tɔɔ ɲa suuru nɔ à nya ɲa hai ile piisɗou à bei à tɔɔ ɲa a fita hai inɔ iluu. ⁴⁰ Iyi Pɔlu do Silasi à fita hai ile piisɗou ɲoi à bɔ kpasɛi Lidi. Iyi à koo à ye kpaasi woo dasi naane ɲau à mu ɲna gbugbã, à bei à ne.

17

Pɔlu do Silasi à bɔ Tesalonika

¹ Ɗoi Pɔlu do Silasi à waa ne nɔ à lɔ ilu minji gɔ ɲa iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔ à to Tesalonika bii Zuifu ɲa à ne ile bii à ya ce kutɔɔɔ. ² Ɗoi Pɔlu í bɔ ileu be si bei í ne dɔɔneɛ. Nɔ aɲaɔ ɲa à wũa tiaí ideí Ilaaɗ aɲoi kusɓmi mɛeta à mɔɔ. ³ Wa sɗ ɲa iyi kù ne bei á ce iyi inee iyi Ilaaɗ í cicau kù ye ijuukpã. Á kù nɔ ku jl hai si bale má. Ɗoi í sɗ ɲa í ni, Jesuu iyi n wa n sisi ɲɲe ideɛu ihɛ ɲɲui í je inee iyi Ilaaɗ í cicau be. ⁴ Ine ɲa iyi à de itf sieu inee gɔ ɲa à dasi ideu naane, nɔ à baa anu akã ku ce, ɲɲu do Silasi. Beɛbei hai je Zuifu nkɔɔ mɔ do inaabo ilu iri ɲau ilu iri ɲau à ce, aɲa iyi à mã beɛrei Ilaaɗ.

⁵ Amma Zuifu ɲau à dedeɔ igu ku ja nɔ à tɔtɔ inee nfe ɲa bereteke à jɔ hoya hoya í dede nɔ aɲa fei à sei à bɔ Pɔlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔɔ ku ba a fitaɔ ɲa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ɲa a kù ye ɲa, nɔ à mu Zasɔɔ do kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ɲa à fa ɲa à baɔ ɲa bi inee ngboi ilu ɲa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, inee ɲa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ wee Zasɔɔ í jɔ à sɔ kpasɛɛ. Aɲa fei à waa beje woodai ilaalu nɓai Romu à waa ni ilaalu gɔ í weɛ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Ɗoi ideu í dede idai zamaau do inee ngboi ilu ɲau. ⁹ Ɗoi à ni Zasɔɔ do kpaasɛɛ ɲau a sã fia si bei wooda í jile a bei a jɔ ɲa a ne. Iyi à sã fia nɔ à jɔ ɲa.

Pɔlu do Silasi à bɔ Beree

¹⁰ Iyi idū í dū gbaƙã ɲoi kpaasi woo dasi naane ɲau à jɔ Pɔlu do Silasi à ne Beree. Iyi à to be ɲoi à bɔ ile bii Zuifu ɲau à ya ce kutɔɔɔ. ¹¹ Amma inee ɲa iyi

à wa be nja à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu nja iyi à wa Tesalonika. À gba idei Ilaaḥ do ino didḥ. Ajo fei à ya maa cio kukoi ku ba a mà bii í je mii iyi Pòlu í ya maa sḥ nja ntoi. ¹² Nò Zuifu nkḥó í dasi Jesu naane do inaabo Gereki go nja iyi à je ilu iri do inemako nkḥo. ¹³ Amma Zuifu nja iyi à wa Tesalonika à gbò iyi Pòlu wa waazo idei Ilaaḥ Beree nḥi à koo à dede idoi ine nja à fḥ ino nja. ¹⁴ Be gbakā nḥi kpaasi woo dasi naane nja à bḥò Pòlu ikpa tenku ku ba ku ne hai be, amma Silasi do Timotee à gbe Beree be. ¹⁵ Ine nja iyi à koo à leekia Pòlu à bḥòei hee Ateni. Nḥi Pòlu í samba nja anu í ni a sḥ Silasi do Timotee a hāmee nja wa nja nja. Nò ine nja à sinda à ne Beree má.

Pòlu í wa Ateni

¹⁶ Waati iyi Pòlu wa degbe nja Ateni laakaē ci ya sū domi iwē í kḥó si iluu. ¹⁷ Na nja, Zuifu nja do Gereki nja iyi à ya maa jirima Ilaaḥ, í ya ba nja faaji ku ce ile bii Zuifu nja à ya ce kutotḥo. Nò ajo fei, ine nja iyi í ko si bantumai iluu aḥḥò nja mḥ à ya maa ce kakḥó má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba nja kakḥó ku ce nḥi woo mà go nja iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † nja à bḥ bi tē à waa baa kakḥó ku ce. Ine go nja à ni, woo ce ide nkḥó yoomai ihē. Nò ine go nja mḥ, iyi à gbḥ wa fḥo idei ikui Jesu do kujie má à ni, mà iwē mmu go njaí wa fāa ya. ¹⁹ Nḥi à bḥòe iri kuta go iyi à ya kpe Arepago, tengi bii ine ngboi ilu nja à ya ce kutotḥo nja nḥ à ni, à bi ka gbḥo ide titḥ iyi í waa dabiḥò, ²⁰ domi í waa sisi nwa ide titḥ nḥ à bi ka mà yaasee. ²¹ Wee inei Ateni nja fei do ine njoo nja iyi à na à buba ilu be à ya so waati nja fei a maa fḥo walako a gbḥò baauí mii titḥ.

²² Nḥi Pòlu í dede í leeki Arepago be í sḥ nja í ni, nje inei Ateni nja, n je iyi idei iwē njaí wa mu nje ntoi. ²³ Waati iyi í wa n dabií si ino ilu nje n je mii nkḥó iyi í waa tḥo nja. N je bi kuwee go à kḥó si à ni, tengi ihēi à ya tḥo ine iyi a kù mà. Nsei ine iyi nje í waa tḥo iyi í kù mà nja be, ideei n wa n sisi nje. ²⁴ Ilaaḥ, nja iyi í taka andunyau do mii iyi í wa si fei, nja iyi í je Lafēi lele do ile, kaa buba si ile iyi amanē nja à ma do awḥo nja. ²⁵ Awḥi amanē kaa yḥko ku muaa nkāma, domi kù ne bukaatai ngḥḥo. Nja takaei wa mua amanē nja kumi do kuwee do mii fei. ²⁶ Hai si ine akā iyi í tako í takaui dimi iyi wa te si andunyau ihē fei í fita. Hai takoi í jile waati nja do tengi bii aa maa wa. ²⁷ Ilaaḥ í ce bebei ku ba a ce kookaai a maa dedee do kubabii nḥó si kudedeu aa yḥo. Amma ntoi ntoi Ilaaḥ kù jḥò kāma nwa go, ²⁸ domi na iriei à ne kuwee, nḥo njaí í jḥò ara nwa wa ne. Woo kḥo tia nje go nja à ni, awa mḥ amae njaí. ²⁹ Debei, si na iyi í jḥò à je amai Ilaaḥ nja, kù sḥa ka maa ce lasabu ka ni Ilaaḥ í ye bei iwē iyi amanē í lasabu í coo ku sḥa do wura wala do isḥ fūfū wala do kuta. ³⁰ Ilaaḥ í temuad amanē nja wo si kumà hai mà nja, amma nsei wa sḥ ine nja tengi bii à wa fei a naa a kpaasi idḥo nja. ³¹ Nò í jile ajo si bii ine iyi í cicau à kiitii inei andunya nja fei nò kiitieu dee deei á je. Nò í jūu tā hai si bale ku ba ku nyisi ine fei iyi ine be á na ku cei.

³² Iyi à gbḥo Pòlu wa fḥo idei kujli iku nja hai si bale nḥi ine go nja à waa yaakoē. Ine go nja mḥ à ni, à bi faajii ideu be má ajo go. ³³ Nḥi Pòlu í ne í jḥò nja. ³⁴ Do nja fei, inemako go nja à bḥ bi tē à dasi Jesu naane. Si ino njaí Deni woo ce kiitii Arepago go í wa. Abo go mḥ iyi à ya kpe Damarisi í dasi naane do ine go nja má.

18

Pòlu í bḥo Kḥerenti

* **17:18** inei Epikuri nja aḥḥo à ya ni, ino didḥi í re mii fei si kuwee amanē. † **17:18** inei Sitosi nja aḥḥo à ya ni, ine ku jesi mii iyi á naa sie fei.

¹ Si anyii n̄u, P̄lu í n̄e hai Ateni be í b̄o K̄orenti. ² N̄oi í ko Zuifu ḡo be iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei P̄ontu. Kù kpe tit̄a iyi í naa hai ilei Itali, n̄u do ab̄oe Pirisila, domi Kolodu ilaalu n̄lai Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. N̄oi P̄lu í b̄o ku c̄o ña. ³ N̄o í buba añað ña à ce ice aj̄o domi í ya ce ilei ac̄o bei aña m̄o à ya ce. ⁴ Aj̄oi kus̄lmi fei í ya b̄o waazo ku ce ilei bii Zuifu ña à ya ce kut̄ot̄o. N̄o í ya maa mu n̄ña ide aña do Gereki ñau ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Timotee à to wa hai ilei Masedoni, P̄lu í ya maa ce ic̄ei waazoi waati k̄ama fei ku maa s̄o Zuifu ñau iyi nt̄o nt̄o Jesu í je in̄e iyi Ilaađ í cicau. ⁶ Amma à j̄aa n̄o à waa buu, ñoi í gbugb̄a si ña irurui ib̄oe n̄o í s̄o ña í ni, bii í na ì ce nfe ña, í je idei iri n̄ñe. Kù je baam má. Hai nnyi an j̄o ñe n koo n cea hai je Zuifu ña waazo. ⁷ N̄oi í n̄e hai be í b̄o kpas̄ei Titee Zusitu, in̄e iyi í ya maa jirima Ilaađu. Ilee wee k̄ok̄oi ile bii Zuifu ña à ya ce kut̄ot̄oú í wa. ⁸ N̄oi Kirisipu in̄e ngboi igbeu í dasi Laf̄ee Jesu naane, n̄u do in̄ei kpas̄e ña fei. In̄ei K̄orenti nk̄p̄o í gb̄o waazoi P̄lu n̄o aña m̄o à dasi naane, n̄o à dasi ña inyi.

⁹ N̄oi Ađ Laf̄ee í s̄o P̄lu si kuye id̄u í ni, maà ce n̄jo. Hanya í s̄o ña, maà coko, ¹⁰ domi ñ̄ wee do aw̄o. In̄e ḡo kaa ȳok̄o ku lesie aw̄o hee ku ce laal̄o. S̄o ña ideu domi in̄e nk̄p̄oi í wa si iluu ih̄e iyi á je titom. ¹¹ P̄lu í buba ilu be ad̄o ak̄a do bubu n̄o wa k̄o ña si idei Ilaađ.

¹² Waati iyi Galiđo wa je ilaalu si ilei Geresi, ñoi Zuifu ñau à ce anu ak̄a à t̄ot̄o à gb̄a P̄lu à b̄ode bi ku ce kiiti. ¹³ À ni, m̄ok̄ou ih̄e ñei wa lele in̄e ña ku ba a t̄o Ilaađ si bei wooda nwa kù bi.

¹⁴ Iyi P̄lu wa bi ku f̄o ide, ñoi Galiđo í s̄o ña í ni, bii í je idei kurara walak̄o laal̄o ḡoi í ce an nyi wa n naa n gb̄o ide n̄ñe. ¹⁵ Amma bii í je idei kak̄o ñai do idei irii in̄e ña do woodai in̄e taka n̄ñei, in̄ei aa w̄ua ndu ñe. N kaa n je woo kiitii ide dimi beebe. ¹⁶ N̄oi í lele ña hai bi ku ce kiitii. ¹⁷ N̄o in̄e ñau fei à mu S̄os̄iteni in̄e ngboi igbei Zuifu ñau à l̄osi ku c̄aa tengii andei ile bi ku ce kiitii. Amma baai Galiđo kù wa si ideu.

P̄lu í nyi ikpa Antiasi

¹⁸ P̄lu í kpe K̄orenti má. Si anyie n̄o í t̄o kpaasi woo dasi naane ñau sukud̄o n̄o í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi í tako í cea Ilaađ kuw̄a do kugbasi wo. N̄o í l̄o ak̄oi inyi do Pirisila do Akilasi aj̄o à n̄e ikpa ilei Siri. ¹⁹⁻²¹ Iyi à to Ef̄ezu ñoi P̄lu í l̄o ile bii à ya ce kut̄ot̄o n̄o í ba Zuifu ñau faaji ku ce. N̄oi à t̄oe ku ce aj̄o minji bi tu ña, amma kù waa je. Iyi wa n̄e ñoi í s̄o ña í ni, bii Ilaađ í bi an nyi wa má. N̄o í j̄o Pirisila do Akilasi be í koo í l̄o ak̄oi inyi í n̄e hai Ef̄ezu.

²² Iyi í to Sezaree, ñoi í kita í b̄o Zeruzalemu í koo í ce in̄ei igbei Jesu ña f̄o. Si anyie n̄o í b̄o Antiasi. ²³ Iyi í ce aj̄o minji be ñoi í nyi í dasi k̄p̄aa má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua in̄e ña iyi à waa too k̄p̄ai Jesu fei gbugb̄a.

Apolo í b̄o Ef̄ezu do K̄orenti

²⁴ Zuifu ḡo iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í b̄o Ef̄ezu. Ilu bisii n̄o í mà tiai idei Ilaađ s̄aa s̄aa. ²⁵ Wee í mà k̄p̄ai idei Laf̄ee n̄o í ya ce waazoe do himma n̄o í sisi idei Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Z̄aa n̄u ak̄ai í mà. ²⁶ Wa ce ñña waazo do naane ile bii Zuifu ña à ya ce kut̄ot̄oú. N̄oi Pirisila do Akilasi à gb̄o waazie n̄o à kpoo ide ñña à koo à teese à sisiaa yaasei idei Ilaađ dee dee. ²⁷ Si anyie, Apolo í dasi id̄u n̄u ku b̄o ilei Geresi. N̄o kpaasi woo dasi naane ñau à muua gbugb̄a ku ba ku koo n̄o à cea in̄e ña iyi à waa too k̄p̄ai Jesu iyi à wa ilei Geresiu tia ku ba bii í to be a coo cenk̄a. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane ñau jiida jiida na did̄oi Ilaađ. ²⁸ N̄o í k̄amia Zuifu ñau do w̄ok̄o si

bantumaku ba a mà iyi aña à wa si kurarai nò í nyisi nja hai si tiai idei Ilaađ iyi Jesu í jε ine iyi Ilaađ í cicau dim dim.

19

Pòlu í bə Efεezu

¹ Waati iyi Apolo í wa Kərenti Pòlu í too kpāa iyi wa bə ikpa iri kuta nja nò í to Efεezu. Njoi í ba ine gə nja iyi à waa too kpāai Jesu be. ² Njoi í bee nja í ni, i kù ba Hundei Ilaađ titā hai waati iyi ì dasi naane nja? Njoi à jεaa à ni, aawo. A kù gbə mà Hundei Ilaađ í weε məm. ³ Njoi Pòlu í bee nja má í ni, debɛi, inyi ku dasi yoomai à ce nje. Njoi à jεaa à ni, inyi ku dasii Zāai. ⁴ Njoi Pòlu í s̄ nja í ni, ine nja iyi à kpaasi idə, aňai Zāa í dasi inyi. Nò í s̄ ine nja í ni a dasi Jesu naane, nju iyi á na ku naa si anyii nju. ⁵ Iyi à gbə idei Pòluu njoí à ce inyi ku dasi do irii Lafεε Jesu. ⁶ Njoi Pòlu í le nja awə si iri nò Hundei Ilaađ í naa si nja njoí à waa fə ide do fee mmu nja nò à ce walii. ⁷ Ine nja à to zakai aňa maateji.

⁸ Si anyii nju, Pòlu í bə ile bii Zuifu nja à ya ce kutəɔu wa waazo idei bommai Ilaađ do naane nò í ce bεεbe zakai cukpa mεeta, nò aňað nja à wasi ku busi nje nò í wasi ku lele nja ku ba a dasi naane. ⁹ Amma ine gə nja à lele idə nja à kə ku dasi naane, nò à nyi à waa fə ide laalə má si kpāai idei Lafεε si wajui zamaau. Na njoí í j̄ Pòlu í tekeε hai bi tu nja, nju do ine nja iyi à waa too kpāai Jesuu. Í ya maa kə nja si cio aňə fei si ile cioi Tianusi. ¹⁰ Bεεbɛi à ce ad̄ minji hee ine nja iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu nja do hai je Zuifu nja, à gbəð idei Lafεε Jesu.

Idei ama ineməkəi Seva nja

¹¹ Ilaađ í mua Pòlu gbugbā ku ceð maamaake nla nja. ¹² Na njoí í j̄ j̄aae iyi í lu arə fei, bii à so à lea b̄o nja si ara à ya ba irii. Ine nja m̄o iyi à ne inei inəokə nja, bii à lu njað, inei inəokə nja à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu gə nja à ya maa dabii bii fei a maa nja inei inəokoi ine nja. Si inə nja gəgə nja nja à dasi idə a kpe irii Lafεε Jesu a nyað inei inəokoi ine gə. Zuifu ine ngboi woo weei Ilaađ gə iyi à ya kpe Seva, ama ineməkə mεεjεe njaí à waa bi a ce bεεbe. Aňə nju gə à s̄ inei inəokoi ine gə nja à ni, do irii Jesu iyi Pòlu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei inəokoi inεεu í ni, ñ mà Jesu nò ñ mà Pòlu, amma yooi inε m̄o í je. ¹⁶ Njoi məkə iyi í ne inei inəokou í fo í bata nja nò í kāmia nja í cā nja í mεε nja nto nto hee aňə fei à sa hai kpasεε basí. ¹⁷ Njoi inei Efεezu nja hai Zuifu do Gereki nja fei à gbə ideu, nò njo í mu nja, nò irii Lafεε Jesu í ne bεεε nto nto. ¹⁸ Njoi woo dasi Jesu naane nkpə í naa í tuuba si bantumaku. À fə mii iyi aňə à ya ce wo. ¹⁹ Ine nja iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aňə nkpə nkpəí à naađ tia nja nja iyi à ya maa ceð dobu dobuu wa à naa à joo si wajui zamaa. Ine gə í ce dooai fiaí tia nja, nò à ba wee jiaε í to zakai kpekele dubu ciita * . ²⁰ Bεεbɛi gbugbāi Ađ Lafεε í j̄ð idei Jesu wa fangaa bii fei do gbugbā.

Ijai Efεezu

²¹ Iyi nju nja í ce í t̄a, njoí Pòlu í dasi idə nju ku too do ilei Masedəni do si ilei Gerezi nju ku bə Zeruzalemu. Í ni bii nju í to be, tilasii nju ku bə Romu m̄o. ²² Njoi í be Timətee do Erasitu, aňə iyi à waa sobie si icεu, ikpa Masedəni, amma nju takae í kpe keeke mà ilei Azii be.

²³ Waati bεεbe wahala nla gə í dede Efεezu be na kpāai idei Jesu. ²⁴ Gbεde woo cā isə fūfū gə í wa be à ya kpoo Demetiusi. Í ya ce mii gə nja iyi à j̄o ilei iwε

* **19:19** kpekele dubu ciita fiaí tia nja iyi à fāa à yəkə ku to fia iyi aa s̄aa woo ce icε zakai ad̄ cijeð fεewa si waati nja.

nya Aritemi. † Nɔ woo ce ice dimi beɛbe ɲa fei à ya ba si amanii jiida. ²⁵ Nɔi í tɔtɔ woo ce ice ɲa do gbede mmue gɔ ɲa má í ní, i kù mà ɲa iyi si iceu ihēi à waa ba si amani? ²⁶ Ine taka nɲe ì waa yɔɔ ɲa, ì nɔ ì waa gbɔ ɲa mii iyi Pɔlu wa ce. Wa ni kù je iwē ɲa iyi amane ɲa à ce do awɔ nɲai aa tɔɔ. Nɔ í yɔkɔ í kāmia inɛ nkpɔ nkpɔ, kù nɔ kù je baa Efezu ihē nɲu akā, do si ilu nkpɔi ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku jò ice nwa ku ba iri sāmí. Si anyie á nyi ku jò à kaa saalu baa ilei iwē nwa Aritemi, nɔ beere nlae á na ku tā, iwē iyi inei Azii ɲa do inei andunya fei wa tɔɔ.

²⁸ Iyi à gbɔ ideu ɲoi idɔ ɲa í kɔ, nɔ à wasi ku dɔ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ Nɔi hoya hoyau í dede si iluu fei nɔ do anu akā inɛ ɲa à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu ɲa à bɔɔ ɲa bii à ya ceiu. Ine ɲau inei Masedɔni ɲai, aɲai à waa si Pɔlu si isɛnɛu. Nɔ inɛ nkpɔ í sei í bɔ be. ³⁰ Pɔlu wa bi ku bɔ bi zamaau amma kpaasi woo too kpāai Jesu ɲau à kɔ. ³¹ Nɔ hee do akawei ile be ɲa gɔgɔ ɲa iyi à je kpaasie ɲau aɲa mɔ à be ama wa à ni a koo a tɔɔe suuru ku maà naa ile be. ³² Ile bei aɲa fei à waa dɔ anu à wasi ku fɔ ide ɲa ikā ikā. Inɛ nkpɔ ɲa kù mà na mii í ce à tɔtɔ be mɔm. ³³ Nɔi Zuifu gɔ ɲa à sisia Alesandu yaasei ideu nɔ à tale sie wajui zamaau. Nɔi Alesandu í ni a coko do awɔ nɔ wa bi ku sɔ ɲa ideu do yaasee. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi nɲu mɔ Zuifui, aɲa fei à wasi ku dɔ anu hee zakai isɔ minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie ɲoi woo kɔ tiai ilu nɲau í jò à coko nɔ í ní, inɛ inei Efezu ɲa, yooi kù mà iyi ilu nwai ilei Aritemi ilu beereu í wa, awai à nɔ à waa cea ice. Nɔ ì mà ɲa hai lelei mii iyi í jɔɔu í cuku wa. ³⁶ Ine gɔ kaa yɔkɔ ku jā ideu. Na nɲu, i mu ara nɲe ɲa i maà ce ngɔgɔ do saasa. ³⁷ Ine ɲa iyi ì naaɔ wa nsei ɲau ihē ɲa a kù ce ilei mii ndii ilei iwē nwa ɲa a kù nɔ a kù fɔ laalɔe. ³⁸ Na nɲu, bii Demetiusi do gbede ɲa iyi à wa bi tɛɛ ɲau à ne ide gɔ do inɛ gɔi à jile aɲo ɲa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ɲa, í jò ɲa a ce ide ɲa be. ³⁹ Nɔ bii ì ne ide gɔ si antae má ɲa, aa yɔkɔ ì wūae bi inɛ ngboi woo ce kiiti ɲa. ⁴⁰ Aa yɔkɔ a ye taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihē domi kù ne yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ mɔm.

⁴¹ Iyi í fɔ beɛbe í tā ɲoi í jò zamaau í fangaa.

20

Pɔlu í bɔ Masedɔni do Geresi

¹ Iyi hoyau hoyau í leekɔ ɲoi Pɔlu í tɔtɔ inɛ ɲa iyi à waa too kpāai Jesu ɲau í mu ɲa gbugbā nɔ í tɔɔ ɲa sukudɔ í bei í ne ilei Masedɔni. ² Í dabii si ileu fei í mua inɛ ɲa iyi à waa too kpāai Jesu ɲa gbugbā ntɔ ntɔ, í bei í to ilei Geresi ³ í ce be cukpa mɛɛta. Waati iyi wa bi akoi inyi ku lɔ ku bɔ ilei Siri ɲoi í gbɔ iyi Zuifu ɲa à waa de nɲu ku kpa. Na nɲu, í dasi idɔ nɲu ku too do ikpa Masedɔni má. ⁴ Ine ɲa iyi à suu si isɛnɛu wee, Sopateɛ amai Pirusi inei Beree, do Aritaaki do Sikundusi inei Tesalonika ɲa, do Gayusi inei Dɛɛbu, do Timotee do Tisiki do Torofimu, inei ilei Azii ɲa. ⁵ Aɲai à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingau Pɛɛ hai ne lefeeu à tā à koo à lɔ akoi inyi Filipi be. Nɔ si isɛne nwau si aɲo miusia à koo à ba ɲa Torasi nɔ à ce aɲo mɛɛje be.

Pɔlu í ce waazo Torasi

⁷ Nɔi aɲo sintei azuma aleu awa à tɔtɔ à waa je ijei Lafɛɛ, ɲoi Pɔlu í wasi ku cea inɛ ɲau waazo. Bii iju í má Pɔlu á ne. Nɔi í jò waazoɔu í sɔ hee í to idu laja. ⁸ Wee fitila í kpɔ lelei ile kukpeke bii à tɔtɔu. ⁹ Nɔi awaasɔ gɔ wa buba si ferenti

† 19:24 iwē ɲa Aritemi iwēu ihē inaaboi.

be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pòlu í sò ñoi í siiko hee í na í sí njoo nò í cuku wa ile hai lelei ile kukpɛke mɛɛtasiaɯ. Iyi à koo à dedeɛ à ba wee í ku. ¹⁰ Ñoi Pòlu í kita wa nò í bate í soo í ni, i maà ce njo ña, hundee í weɛ. ¹¹ Iyi Pòlu í gũ lelei ileu má í so p̄ɛ í bububue nò anjaò ña à je, nò í ləsi ku waazo má hee iju í máu í bei í nɛ. ¹² Amma à bòðe Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nò inɔi anja fei í d̄s̄ jiiida jiiida.

Hai Torasi Pòlu í b̄ Miletu

¹³ Awa à koo à lò akɔi inyi à cua à b̄ Asosi. Tengi bei Pòlu á na ku ba wa nò ka soo. Beɛbei í bi si na iyi í j̄ò wa bi ku koo do ise. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lò akɔi inyi awaò ña à b̄ Mitileni. ¹⁵ Ñoi à ne hai be nò iju kumáɛ à to gungum ḡo iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nò à to gungum mmu ḡo iyi à ya kpe Saməsi, ñoi ajo mɛɛtasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pòlu í dasi id̄o ñju ku maà leek̄i Efɛɛzu ku ba waati ku maà lò ñju si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba ñju ku to Zeruzalemu na jingau Pantikotu.

Pòlu wa t̄ò inɛ ngboi Efɛɛzu ñau sukud̄s̄

¹⁷ Ñoi hai Miletu Pòlu í be ama Efɛɛzu í ni a kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ñau wa a naa a ba ñju be. ¹⁸ Iyi inɛ ñau à to wa bi tɛɛ ñoi í s̄s̄ ña í ni, inɛ taka ñɛ ò mà ña bei ò je kuwɛɛm waati iyi ò wa si anini ñɛ hai ajo sinte iyi ò naa si ilei Azii. ¹⁹ Ñ ce icei Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikāaju ajo, ò nò ò ye wahala si na iyi í j̄ò Zuifu ñau à leek̄i si anja a kpam. ²⁰ Inɛ taka ñɛ ò mà mii ña iyi á ce ñɛ aranfāani, n kù singa ñɛ kāmɛ. Amma ò s̄s̄ ñɛ nt̄o fei nò ò k̄o ñɛ si cio si bantuma do si kpasɛ ñɛ ña. ²¹ Ñ s̄s̄ Zuifu ña do hai je Zuifu ña a naa a kpaasi id̄o ña a sinda si Ilaaò a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naanɛ. ²² Nò wee beɛbei má, Hundei Ilaaò wa tilasiim n b̄ Zeruzalemu, nò n kù mà mii iyi á koo bam be. ²³ Amu de ò mà si ilu fei Hundei Ilaaò wa s̄m iyi piis̄s̄o ku ce do ijuukp̄a wa degbem. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù je nḡoḡo bi tom, n kù nò n kù wa saaluɛ, amu de n ba n tamb̄o icem iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iceu ñjuí í je n sisi laabaau jiidai did̄s̄ iyi Ilaaò í ce nwa.

²⁵ Inɛ iyi ò dabii ò wa n waazo idei bommai Ilaaò si aninii ñɛu fei, nsei ò mà iyi í kaa yem má ña. ²⁶ Na ñoi í ce ò wa n s̄s̄ ñɛ si bantuma hai nnyi, bii inɛ ḡo ñɛ í na í ce nfe kù je idei irim, ²⁷ domi ò sisi ñɛ ide iyi Ilaaò í jile fei n kù singa ñɛ ḡoḡoɛ. ²⁸ I mu ara ñɛ ku s̄la, nò í ya ma degbe inɛ ña iyi Hundei Ilaaò í da ñɛ si awo fei, anja iyi á je igbei inɛi Lafɛɛ Jesu ña iyi ñju takɛ í ya do ñɛɛ. ²⁹ Ñ mà do anyim amanɛ ña aa naa si anini ñɛ bei injai sako í ya naa si angud̄a ña, a kaa nò a j̄ò ñɛ. ³⁰ Nò baa hai si in̄o ñɛ inɛ ḡo ña aa kpaasi nt̄ou ku ba ku je ibo nò aa wa inyii it̄i woo dasi Jesu naanɛ ñau a jeò m̄oc̄o ñna. ³¹ Na ñju, i w̄o njoo ña. I ye ḡigi ña bei amu takam ò ce ad̄s̄ m̄ɛɛta bi tu ñɛ Efɛɛzu be wo nò ò k̄o ñɛ ak̄a ak̄a al̄eò daak̄o do cikāaju ña.

³² Nsei ò so ñɛ ò wa n daa Ilaaò si awo nò ò wa n da ñɛ idei did̄s̄ɛ si awo. Ñjuí á ȳk̄o ku mu ñɛ gbugb̄a nò ku mu ñɛ tubu iyi í jilɛ inɛ ña iyi í cica a je tɛɛ fei. ³³ Waati iyi ò wa bi tu ñɛ, inɛ taka ñɛ ò mà ña iyi n kù ne k̄oɛɛi is̄o fuf̄ui inɛ ḡo hee má je wuru wala ib̄ɛ. ³⁴ Ì nò ò mà ña iyi ò ya n ce icei do awm n bei n ba bukaatai mii ña iyi ò bi fei, amu do inɛ ña iyi á waa toom. ³⁵ N nyisi ñɛ si mii fei iyi á s̄la í ce ice beɛbe ña í ya sobiò hai ne gbugb̄a ña nò í ye ḡigii idei Jesu Lafɛɛ iyi í ni, woo ce amua í ne in̄o did̄s̄ í re inɛ iyi wa gba amuaa.

³⁶ Iyi Pòlu í fò beebe í tã n̄oi í gulɛ aɲað n̄a fei n̄o à ce kutɔɔ. ³⁷ N̄oi aɲa fei à kpata n̄o à yáa à tɔɔɛ sukudɔ do kubi ³⁸ à bei à suu hee bi akɔi inyiu. Aɲa fei à weɛð inɔ ku fɔi si na iyi í jò í ni a kaa na a ye n̄ju má.

21

Pòlu í bɔ Zeruzalemu

¹ Iyi à tɔɔ n̄a sukudɔ n̄oi awað Pòlu à koo à lɔ akɔi inyi à ne suusu à bɔ gungum gɔ iyi à ya kpe Kosi, iju kumɛ n̄o à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Rodu. Hai be má n̄o à bɔ Patara. ² Bei à ba akɔi inyi iyi wa bɔ ikpa ilei Fenisi n̄o à lɔ à ne. ³ N̄oi à ye gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu, à daleɔ do ikpa awɔ canga n̄o à bɔ ikpa ilei Siri. N̄oi à to Tii bii akɔi inyiu á kita asɔɛ. ⁴ Ilu bei à ye inɛ gɔ n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu n̄o à ce aɲ mɛje bi tu n̄a be. N̄oi Hundeí Ilaaɔ í jò à s̄ Pòlu à ni ku maà bɔ Zeruzalemu. ⁵ Amma iyi aɲi kune nwa í to à nyi bi akɔu má. Aɲa fei do abo n̄n̄a n̄a do ama n̄n̄a n̄a à naa à leekí nwa hai iluu. Awa fei à gulɛ ifii tenkuu n̄o à ce kutɔɔ. ⁶ Iyi à tɔɔ n̄je sukudɔ à tã awa à lɔ akɔi inyiu à ne, n̄oi aɲa m̄o à ne à nyi kpas̄ n̄n̄a n̄a.

⁷ Hai Tii à dasi kp̄aa má n̄o à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyiu n̄o à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane n̄a fɔɔ n̄o à s̄u be id̄u ak̄a. ⁸ Iju kumáe n̄o à ne à bɔ Sezaree. N̄o à koo à s̄o kpas̄i Filipu woo waazou, n̄ju iyi wa je inɛ ak̄ai amane mɛje n̄a iyi à cica wo si ilui Zeruzalemu. ⁹ M̄k̄ou í ne mud̄ɛɛ mɛɛ gɔ n̄a iyi a k̄u mà m̄k̄o, walii n̄ai. ¹⁰ Iyi à ce aɲ m̄inji be walii gɔ iyi à ya kpe Agabusí í naa be hai ilei Zudee. ¹¹ Í naa bi tu wa n̄o í so santiikii Pòlu í ð̄o isɛɛ n̄a do awɔɛ n̄a n̄o í ni, ide iyi Hundeí Ilaaɔ wa fɔ wee. Inɛ iyi í ne santiikiu ih̄ɛ be ih̄ɛi Zuifu n̄a iyi à wa Zeruzalemu aa ð̄uu n̄o a ðaa dimi mmu n̄a si awɔ. ¹² Iyi awa do inɛi Sezaree n̄a iyi à wa be à gbɔ ideu, n̄oi à wasi ku tɔɔ Pòlu ku maà bɔ Zeruzalemu má. ¹³ Amma í ni, na mii í ce í waa kpata beebe n̄a í waa ganji wɔkɔm n̄a. N̄ tã s̄ɔlu n̄ ku na irii icei Laf̄ɛ Jesu Zeruzalemu be, k̄u je ku ð̄i n̄ju ak̄a. ¹⁴ Iyi à ye k̄u gbɔ ide nwa, à coko n̄o à ni, Aɔ Laf̄ɛɛ ku ce id̄ɔɔbie.

¹⁵ Si anyii n̄ju n̄o à dede à ce s̄ɔlu à waa bɔ Zeruzalemu. ¹⁶ N̄oi si inɔi inɛ n̄a iyi à waa too kp̄ai Jesu n̄au, inɛ gɔ n̄a à dede hai Sezaree be à si wa, n̄o à b̄oð wa hee kpas̄i Nas̄ɔ inɛi Sipu bii aa ka s̄ou. M̄k̄ou í dasi Jesu naane í kpe.

Pòlu í bɔ Zaaki ku cɔ

¹⁷ Iyi à to Zeruzalemu be n̄oi kpaasi woo dasi Jesu naane n̄a à gba wa do inɔ ð̄id̄ɔ. ¹⁸ Iju kumáe n̄oi awað Pòlu n̄a à bɔ bi Zaaki n̄o inɛ ngboi igbei Jesu n̄au fei à tɔtɔɔ be. ¹⁹ N̄oi Pòlu í ce n̄a fɔɔ n̄o í sisi n̄n̄a mii n̄a iyi Ilaaɔ í ce ak̄a ak̄a si ḡamei hai je Zuifu n̄a na ice iyi n̄ju í ce. ²⁰ Iyi à gbɔ ideɛ n̄oi à saabu Ilaaɔ. N̄oi à s̄ Pòlu à ni, kpaasi nwa, ì gbɔ? Zuifu nkp̄o nkp̄oi í dasi Jesu naane n̄o aɲa fei à waa too woodai Moizi do himma. ²¹ Amma inɛ n̄a à m̄áe ide à ni ì waa s̄ Zuifu n̄a iyi à wa bi dimi mmu n̄a a j̄o woodai Moiziu do dedembai bala nwa n̄a, n̄o a maà ya dasi ama n̄n̄a n̄a bango. ²² Debei, beirei aa ka ce. K̄u ne sika k̄ama inɛ n̄a aa mà iyi í to wa ilu ih̄ɛ. ²³ Na n̄ju, ce iyi aa ka s̄ɛ. Amanɛ mɛɛ gɔ n̄a à wa ih̄ɛ iyi à cea Ilaaɔ kuw̄a *. ²⁴ Kooð n̄a n̄o inɛ fei í ce buki iyi á j̄ò ì má n̄a, n̄o í s̄a fiaí iri ku wa n̄n̄a. N̄juí á j̄ò inɛ fei ku mà mii iyi à gbɔ na irieu k̄u je n̄to, amma aa ye iyi awɔ tak̄aɛ ì waa too woodai Moizi. ²⁵ Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naane n̄a, awa à k̄o tia à samba n̄n̄a si na iyi í j̄ò à ȳoɔ iyi í s̄ta ka jile n̄n̄a wooda ka ni a maà ya je ij̄ei kuwee n̄o a maà ya n̄o kpaai in̄a n̄o a maà ya n̄o in̄a jifa n̄o

* **21:23** ò cea Ilaaɔ kuw̄a Si waati n̄n̄a, bii inɛ í cea Ilaaɔ kuw̄a, k̄u ne kp̄ai ku wa irie. Amma bii kuw̄a í k̄s, waati n̄ju á wa iriei, n̄o ku ce kuwee n̄n̄a.

a maà ya tótòw sēe hai ce abòdō. ²⁶ Iju kumáe nò Pòlu í kooò ine n̄au nò à ce buki iyi á jò a má. Si anyiē Pòlu í lò bantumai kpasēi Ilaaō í koo í sō woo weei Ilaaō n̄au ajò iyi bukií an̄a á k̄s, ajò n̄ju bei a cea an̄a kuwee ak̄a ak̄a.

À mu Pòlu kpasēi Ilaaō

²⁷ Iyi ajò mēejeu wa t̄a n̄oi Zuifu n̄a iyi à naa hai ilei Azii à ye Pòlu kpasēi Ilaaō be. N̄oi à dede id̄oi zamaau fei nò à muu. ²⁸ À d̄s anu à waa ni, in̄e inei Izireli n̄a, í faaba. M̄akou ih̄ē í ya maa b̄o bii fei ku maa k̄o in̄e fei si cio ku maa f̄òd taalei inei Izireli n̄a do woodai Moizi do kpasēi Ilaaōu ih̄ē. Wee í naaò dimi mmu gò n̄a wa si kpasēu ih̄ē má, nò í dasi ile kumáú riisi. ²⁹ À f̄o b̄eēbei si na iyi í jò à tako à ye Torofimu inei Efeezuu, n̄ju do Pòlu si iluu, nò à tamaa bei Pòlu í naae wa kpasēi Ilaaō bei. ³⁰ Nò in̄e n̄a à c̄a bii bii si iluu fei. N̄oi in̄e n̄a à sei à wasi ku naa hai bii fei, nò à mu Pòlu à faa à fitae wa hai bantumai kpasēu. Be gbak̄a à c̄imbo gambo n̄au. ³¹ Waati iyi à waa bi a kpa n̄oi in̄e ngboi iḡuí Romu í gb̄o iyi hoyá hoyá í dede si ilui Zeruzalemu fei. ³² N̄oi gbak̄a í so sooge gò n̄a do in̄e ngboi sooge gò n̄a má nò í sei í b̄òd n̄a bi zamaau. Iyi zamaau í ye n̄ju do sooge n̄au, n̄oi à jò Pòlu ku c̄a. ³³ N̄oi in̄e ngboi iḡuí í b̄o bi Pòlu í muu nò í ni a d̄u do s̄ese min̄ji. Nò í bee n̄a í ni, yooi. Mii í ce. ³⁴ Amma si zamaau in̄e gò n̄a à waa la do ide ak̄a, in̄e gò n̄a n̄o do ide mmu hee í jò in̄e ngboi iḡuí ku ȳk̄o ku m̄a n̄toi ideu na wakatau. Na n̄oi í ce í ni a b̄òd Pòlu bii kuwai sooge n̄a. ³⁵ Iyi à toò Pòlu hai bii à ya ḡu a l̄òd in̄o ileu, n̄oi sooge n̄au à soo lele na kugaabui zamaau, ³⁶ domi in̄e n̄au fei à waa too n̄a à waa laò à waa ni, í kpa.

Pòlu wa k̄òd arae

³⁷ Si bei à waa bi a l̄òd Pòlu in̄o ileu, n̄oi í bee in̄e ngboi iḡuí í ni, aa ȳòdaam n̄ f̄o ide gò? Amma in̄e ngbou í beēe í ni, asee ì waa gb̄o Ḡeeki m̄əm? ³⁸ Debei, í kù je inei Ezibiti iyi si ajò gbeejiu ih̄ē í bi ku keke ilaaluu nò í t̄òt̄ò woo kpa in̄e n̄a an̄a dubu m̄eē í b̄òd n̄a si gbabuau? ³⁹ N̄oi Pòlu í j̄eaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalui si ilu gò iyi í nya iri. À bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n̄ t̄òēi, j̄ò n̄ ba in̄e n̄au ide ku f̄o. ⁴⁰ Nò in̄e ngboi iḡuí í muaa kp̄a. N̄oi Pòlu wa leek̄í bi ku ḡu ku l̄òd in̄o ileu í ni zamaau ku coko do aw̄o. N̄oi an̄a fei à coko cau. Nò Pòlu wa s̄ò n̄a ide do feei Eb̄e.

22

¹ Í ni, in̄e kpaasim n̄a do baam n̄a, í gb̄o iyi ñ n̄e ku s̄ò n̄e n̄ k̄òd aram. ² Iyi à gb̄o wa ba an̄a ide ku f̄o do feei Eb̄e n̄oi à mu ara n̄na s̄ēe í re baa bei à tako à mu ara n̄na wo. N̄oi Pòlu í s̄ò n̄a í ni, ³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ih̄ēi à bíim. Gamalielii í k̄əm si cio, n̄ju í k̄əm si woodai bala nwa n̄a s̄aa s̄aa, nò ñ n̄e himma si icei Ilaaō si bei in̄e fei í w̄eēò n̄nyi n̄a. ⁴ N̄ kp̄a woo too kp̄ai Jesu n̄a iju jiida jiida hee ñ kpa ḡògò n̄a. N̄ mu in̄em̄k̄o n̄a do inaabo n̄a ñ ð̄i n̄a ñ dasi n̄a piis̄ò. ⁵ Woo wee n̄lai Ilaaōu do iḡbei in̄e ngbo n̄au fei aa ȳk̄o a je s̄eēdam. Hai si aw̄o n̄jai ñ gba tia iyi à k̄oa Zuifu kpaasi n̄a iyi à wa Damasi. Nò ñ b̄o b̄e ku ba n̄ mu woo dasi Jesu naane n̄a iyi à wa b̄eu n̄ ð̄i n̄a nò n̄ naaò n̄a wa Zeruzalemu n̄ j̄ò a kp̄a n̄a iju.

Pòlu wa s̄ò n̄a bei n̄ju í kpaasi id̄o

(C̄o IWB 9:1-19; 26:12-18)

⁶ N̄oi Pòlu í s̄ò n̄a má í ni, si bei ñ wa n̄ koo ñ maai Damasi zakai das̄u, si kp̄au gbak̄a n̄oi in̄ya kumá n̄la gò í naa sim hai lele í biim piu. ⁷ N̄oi ñ cuku ile nò ñ gb̄o ide ku f̄o gò wa kpem wa ni, S̄olu, S̄olu, na mii í ce ì waa kp̄am iju. ⁸ N̄oi

n̄ bee n̄ ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔi í ni, amui Jesu inɛi Nazareti, amu iyi ì ya maa kpā ijuu. ⁹Inɛ n̄a iyi à waa toom n̄au à yɛ inya kumáú amma a kù gbɔ imui inɛ iyi wa bam ide ku fɔu. ¹⁰Nɔ n̄ beɛɛ n̄ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. Nɔi í ni, dede i bɔ Damasi. Bei aa s̄ɛ mii iyi Ilaaɔ í bi i ce fei. ¹¹Kulai inya kumáú í j̄ò n̄ fɛɛju. Na n̄ju, kpaasim n̄a à mu awɔm nii à toɔ Damasi.

¹²Wee m̄akɔ go í wa bɛ à ya kpoɔ Ananiasi, í m̄a beɛɛɛ Ilaaɔ nɔ wa too woodai Moizi. Zuifu n̄a iyi à wa ilu bɛ fei à waa je sɛɛdaɛ jiidɛ. ¹³Nɔi í naa bi tom nɔ í ni, Sɔlu kpaasim, yɛ ilu. Tengi bɛ gbakā ijum í c̄i nɔ n̄ yɔɔ. ¹⁴Nɔ í ni má, Ilaaɔ Lafɛɛi bala nwa n̄ai í cicɛ ku ba í m̄a idɔɔbiɛ nɔ í yɛ Jesu Inɛ Dee deeu, nɔ í gbɔ ideɛ gɛɛɛ. ¹⁵Awɔi aa je sɛɛdaɛ í s̄ɛ inɛ fei mii iyi í yɛ do iyi í gbɔ. ¹⁶Nɛi, maà j̄ò ku kpe má. Dede i kpe irii Aɔ Lafɛɛ, í j̄ò a dasiɛɔ inyi ku ba í wɛ i má hai si dulum dɛɛ n̄a.

Pɔlu wa sisi bei Lafɛɛ í bɛ n̄ju bi dimi mmu n̄a

¹⁷Pɔlu í ni má, iyi n̄ nyi Zeruzalɛmu n̄ɔi ajɔ n̄ju go n̄ wa n ce kutɔɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ n̄ ce kuyɛ. ¹⁸Si kuyɛm nɔu n̄ yɛ Lafɛɛ Jesu nɔ í s̄ɔm í ni n ce n̄ya n fita hai Zeruzalɛmu domi inɛ n̄au a kaa gba ide iyi n̄ wa n sisi na irii n̄juu. ¹⁹Nɔ n̄ ni, Lafɛɛ, ngu n̄a à m̄a s̄aa s̄aa iyi n̄ ya n bɔ ile bii à ya ce kutɔɔɔ n̄a n mu inɛ n̄a iyi à dasiɛ naanɛ n c̄a n̄a nɔ n dasi n̄a piis̄ɔ. ²⁰Nɔ à m̄a si ajɔ iyi à kpa Etieni woo je sɛɛdaɛ, amu takam n̄ wa bɛ n̄ jɛsi a kpa. Amui n̄ cɔa inɛ n̄a iyi à kpa n̄au j̄lɛ n̄na m̄ɔm. ²¹Amma í s̄ɔm í ni n koo, domi hee j̄ijl̄ bi dimi mmu n̄ai n̄ju á bɛm.

Pɔlu do inɛ ngboi iḡũi Romu

²²Inɛ n̄au à waa desi ideɛ Pɔlu it̄i hee í fɔ ide n̄au bɛ. Amma waati iyi à gbɔ í ni Ilaaɔ í bɛ n̄ju bi dimi mmu n̄a, n̄ɔi n̄a fei à lɔsi ku d̄ɔ anu à waa ni, i kpa. Dimii lafɛɛ kù s̄ta ku maa wɛɛ. ²³Idɔɔk̄ɔ n̄na í j̄ò à waa d̄ɔ anu nɔ à bɔ ibɔ n̄na n̄a à nyɔɔ, nɔ à waa dede iruru lele. ²⁴Nɔi inɛ ngboi iḡũi Romuu í ni a bɔɔ Pɔlu inɔ ile nɔ a tɛaa kpɔtɔɔ ku ba ku fɔ ntɔ. Í ni beɛbɛi si na iyi í j̄ò wa bi ku m̄a na mii í j̄ò zamaau wa d̄ɔ siɛ anu. ²⁵Iyi à d̄i Pɔlu à waa bi a c̄aa n̄ɔi í bee inɛ ngboi sooge n̄a iyi í wa bɛu í ni, ì nɛ kpāa í c̄a inɛi Romu titā í bei i cea kiiti? ²⁶Iyi inɛ ngboi sooge n̄au í gbɔ ideu í koo í s̄ɛ inɛ ngboi iḡũu í ni, beirei aa ce. M̄akɔu inɛi Romui. ²⁷Nɔi inɛ ngboi iḡũu í naa bi Pɔlu í beɛɛ í ni, awɔu inɛi Romui? Nɔ Pɔlu í ni, oo. ²⁸Nɔi inɛ ngboi iḡũu í ni, amu n̄ s̄a fia jiidɛ jiidɛ n̄ bei n̄ jɛɔ inɛi Romu. Nɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amu, beɛbɛi à b̄im. ²⁹Nɔi gbakā inɛ n̄a iyi à waa bi a c̄aa à j̄ɔɔ, domi n̄jo í mu baa inɛ ngboi iḡũu takɛ do iyi í gbɔ Pɔlu takɛ inɛi Romui nɔ wee n̄ju í j̄ò à d̄uu do sɛsɛ wo.

À bɔɔ Pɔlu bi iḡbɛi woo kiiti n̄a

³⁰Inɛ ngboi iḡũu í bi n̄ju ku m̄a kam kam mii iyi í j̄ò Zuifu n̄au à waa yɛ taaleɛ Pɔlu. Na n̄ɔi í j̄ò iju kumáɛ í j̄ò à f̄tu, nɔ í ni inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄a do iḡbɛi woo kiiti n̄au fei à tɔtɔ wa. Nɔ í bɔɔ Pɔlu wajɔ n̄na.

23

¹Pɔlu í k̄asi inɛ n̄a iyi à tɔtɔɔu iju nɔ í ni, inɛ kpaasim n̄a, idɔm kaa yɛ taalem domi n̄ ce kuwɛɛm nii dee dee si wajui Ilaaɔ hee do nnyi fei. ²Nɔi Ananiasi woo wee n̄lau, í s̄ɛ inɛ n̄a iyi à waa leekl̄ bi Pɔluu í ni a c̄aa si gɛɛɛ. ³Nɔ Pɔlu í buu í ni, Ilaaɔi á c̄aɛ, awɔ idl̄ fufu *! Í buba ì waa kiitiim si woodai Moizi, nɔ ì kua wooda má í ni a c̄am. ⁴Nɔi inɛ n̄a iyi à waa leekl̄ k̄ak̄ɔu à ni, woo wee n̄lai

* **23:3** awɔ idl̄ fufu bi Zuifu n̄a arabui. Bi tu n̄a inɔ ilei à ya si inɛ n̄a nɔ à ya teese anyii ileui jiidɛ. Amma inɔ ileu takɛ konkombii í ya maa nu. Bii à nia inɛ idl̄ fufu í yɛ bei ilu muafitii à waa kpoɔ.

Ilaaṣi ì yàkò ì waa bu bεεbe? ⁵ Njoi Pòlu í ni, kpaasim ña, n kù mà mà woo wee nlaì. Ñ mà iyi kukòì ideì Ilaaṣ í ni, i màà ya fò taaleì ilu iri nñe ña.

⁶ Pòlu í mà si igbèu inè gò ña Sadusi ñai, inè gò ña mò Farisi ñai. Njoi í fò ide hee lele si igbèu í ni, inè kpaasim ña, amuu Farisii, inè iyi Farisi ña à bí. Ì waa kiitiim ñai si na iyi í jò ñ dasi naane iyi iku ña aa na a jl hai si bale. ⁷ Iyi í fò bεεbe gbakà, ñoi Farisi ñau do Sadusi ñau à waa ce kakòò nò igbèu í kpè minji. ⁸ Sadusi ña à ya ni iku ña a kaa jl hai si bale, amaleka do hunde mmu gò ña mò a kù wεε, amma Farisi ña à jesi iyi mii ñau bε fei í wεε. ⁹ Nò wakata í dede si anini ñja à waa jà do gbugbà, nò Farisi woo kò inè ña si wooda gò ña à ni, a kù ye taaleì mòkòu. Yooi í mà mà amaleka gòì walakò hunde mmu gòì í sòò ide.

¹⁰ Njoi kakòòu í la ntò ntò hee njo í mu inè ngboi igùu jiiida a màà na a ga arai Pòlu. Nò í ni sooge ñau a koo a gbà Pòlu wa a nyiòde inò ileu.

¹¹ Idū ajò nñu Aṣ Lafèe í naa í sṣ Pòlu í ni, màà mǎngò munya. Si bei ì jεem seeda Zeruzalemu ihē, bεεbe mòì aa jεem seeda Romu má.

À waa de Pòlu ku kpa

¹² Iju kumáe daadaakò ñoi Zuifu ñau à ce anu akà nò à ceekpe à ni aña a kaa je hee má je a mò bii kù je à kpa Pòlu sisi. ¹³ Aña iyi à ce anu akàù à re baa aña ciiji. ¹⁴ Njoi à koo à ba inè ngbo ña do inè ngboi woo weei Ilaaṣ ñau à sṣ ña à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngògò bii kù je à ba à kpa Pòlu sisi. ¹⁵ Na nñu, à bi inè do igbèi woo kiiti ñau i koo í sṣ inè ngboi igùu ku naaṣ Pòlu wa bi tu ñe, nò ku jò bei ì waa bi i teese i cò yaasei ideeu má ña. Awa aa ka ce sòolu ka kpaà hee ku maà to wa bε.

¹⁶ Amma ama inemòkòì wecli Pòlu í gbò à waa fò ideì zambau. Njoi í koo í lo ideì sooge ñau nò í sṣ Pòlu ideu. ¹⁷ Njoi Pòlu í kpe inè akàì inè ngboi sooge ñau í sṣò í ni, bòò ama awaasù ihē bi inè ngboi igùu domi í ne ide gò iyi á sṣò. ¹⁸ Njoi inè ngboi sooge ñau í bòò awaasùu bi inè ngboi igùu, nò í sṣò í ni, Pòlu inèi piisṣòu í kpem nò í tòm n naaṣ awaasùu ihē wa bi titee, domi wa bi ku sṣe ide gò. ¹⁹ Njoi inè ngboi igùu í mu awòì awaasùu í bòòe kòkòle í beee í ni, ide mii ì waa bi í sṣm. ²⁰ Njoi í ni, Zuifu ña à ce anu akà à tòòe ala í bòò Pòlu bi igbèi woo kiiti ñau, nò ku jò bei ì waa bi a teese a cò yaasei idee má. ²¹ Amma màà ti í gbò ide nñau, domi à re baa aña ciiji inè ña iyi à waa siaa kpāa ku ba a muu. Nò aña fei à ceekpe à ni aña a kaa je a kaa mò bii kù je à kpaà. Baa nsei à tã sòolu a còò. Awò akàì à waa degbe í jò ku naa wa. ²² Njoi inè ngboi igùu í ni, màà sṣ inè gò í ni í sisiim ideu ihē má. Nò í jò awaasùu í ne.

À bòò Pòlu bi Felisi ilu ile

²³ Njoi inè ngboi igùu í kpe inè ngboi sooge minji gò ña í sṣ ña í ni, i tətòò sooge cṣ minji a bò Sezaree do masa kitaṣ fεεwa do ilu kakaa ña aña cṣ minji i ce sòolu i dasi kpāa isò mεεsāi ale ña. ²⁴ Nò í dṣa acl ña gaayi nò í so Pòlu i kooṣe bi Felisi ilu ileu baani. ²⁵ Iyi í fò bεεbe í tã ñoi í kò tia má í ni, ²⁶ amu Kolodu Lisiasì, ñ wa n ce fòò, awò Felisi ilu ile ilu bεεre nla nla. ²⁷ Mòkòu ihē wee ñ jò à naaṣe wa bi tεε. Zuifu ña à muu à waa bi a kpaà. Iyi ñ mà iyi inèi Romui ñoi ñ koo do soogem ña nò ñ gbaa. ²⁸ Ñ bi n mà na mii í ce à waa ye taalee. Na nñu, ñ bòòe si wajui igbèi woo kiiti ñja. ²⁹ Hai bei ñ yòò iyi à waa ye taalee na wooda ñja amma kù ce ngògò iyi í to a dasie piisṣò mòm hee ma je a kpaà. ³⁰ Si anyie ñ gbò iyi Zuifu ñau à ce anu akà ku ba aña a kpaà, ñoi gbakà ñ jò à naaṣe wa bi tεε. Nò ñ sṣ inè ña iyi à waa ye taalee a naa a fò ide ñja si wajue.

³¹ Iyi í kò tiau í tã nò í soo í na sooge ñau. Njoi sooge ñau à ce bei í sò ñau fei, à so Pòlu idũu à bòðe hee Antipatisi. ³² Iju kumae ñoi sooge ñau à nyi bi ileu nò masa ñau à waa bòð Pòlu bi Felisi ilu ileu. ³³ Iyi à to Sezaree gbakã ñoi à naa tiau nò à nyisié Pòlu. ³⁴ Iyi í cio tiau í tã ñoi í bee Pòlu hai bii í naa. Njoi Pòlu í ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nò Felisi í ni, awoi aa sisiim idee bii woo ye taalee ñau à to wa. Nò í ni a dasi Pòlu kpasëi amanlu Herodu.

24

Zuifu ña à má Pòlu ide

¹ Iyi í ce ajo miu ñoi Ananiasi woo wee nlai Ilaaũu í bò Sezaree nñu do ine ngbo gò ña do woo mà wooda gò iyi à ya kpe Tεεtulu. Njoi à bò bi Felisi ilu ileu à koo à waa fò taalei Pòlu. ² Njoi à kpe Pòlu wa nò Tεεtulu í losi ide ku fò wa yeò taalee wa ni, awò Felisi ilu beere nla, à ne laakai ku sũ ntò ntò do baakae. Ilu ku ye jiidae í jò ì kpaasi mii nkpò na aranfãanii ile nwa. ³ À jesi mii iyi ì waa ce fei bii fei si waati kãma fei do saabu jiiida. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à waa tõe i cò wa do iju jiiida nò i gbò ide keeke iyi à ñeu ihē. ⁵ À ye iyi mòkòu ihē ilu naanaui, nò í ne kòsi si aninii Zuifu ña si andunya ihē fei. Nñui í je ine ngboi kpãai Aò ku tò gò iyi à ya kpe inei Nazareti ña. ⁶ Í de kpãa mòm ku riisiò kpasëi Ilaaũu. Nñui í jò à muu. [À bi ka kiitie do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igũu í naa í gbaa hai si awò nwa do gbugbã. ⁸ Nò í ni woo ye taalee ñau a naa bi tee.] Awò takae beee ide, aa yòkò i gbò ntòi ideu si bii í jò à waa ye taalee.

⁹ Iyi Tεεtulu í fò beebé í tã nò Zuifu ña iyi à wa beu fei à ni ideu ntòi.

Pòlu í kòò arae si wajui Felisi

¹⁰ Njoi Felisi ilu ileu í tosi Pòlu awò í ni ku fò ide. Njoi Pòlu í ni, n mà iyi awoi ì je woo ce kiitii ileu ihē hai ku kpe. Na nñu, an kòò aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii ì bee aa sòe iyi kù re ajo maateegi wa iyi ñ bò Zeruzalemu Ilaaò ku gulεa. ¹² Ine kãma kù yem bii ñ wa n ce kakòò do ine gò tità hee má je n kòsi ña ija si kpasëi Ilaaò walakò ile bii à ya ce kutotòò ñja ña walakò si inò ilu ñja. ¹³ Ide iyi à waa mám nòu be nsei, nkãma kù wee iyi wa nyisi iyi ntòi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajue, ñ wa n tòò Ilaaò Lafēei bala nwa ña do kpãa iyi ine ihē ña à waa ni iboi. Do nñu fei, ñ wa n jirima woodai Moizi ñau do tiaí walli ñau fei. ¹⁵ Ñ dasi naane iyi Ilaaò á jì amane jiiida ña do amane laalo ña hai si bale, bei ñja mò à dasi naane. ¹⁶ Nñui í jò amu mò ñ wa n hanya ajo fei ku ba idòm ku maà ye taalem si wajui Ilaaò do si wajui ine ña.

¹⁷ Adò nkpò nkpò í lò n kù bò Zeruzalemu. Si ajo gbeejiu ihēi ñ koo be ñ bò ku sobi inei ilem ña do fia nò n cea Ilaaò amua. ¹⁸ Si nñui à bam kpasëi Ilaaò be ñ wa n ce bukii ara ku mám. Zamaa kãma kù wa be, ija ku kòsi mò kù wa be. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gò ña à wa be. Á sía ñja taka ñja a naa a je seeda si wajue bii í je à ye sim taale gò. ²⁰ Walakò jò ine ñau ihē a fò taale iyi à ye sim si waati iyi à leeklím si wajui igbei woo kiiti ñau. ²¹ A kù ye taalem si nkãma bii kù je si ide akãu ihē iyi ñ fò hee lele ñ ni iku ña aa na a jì hai si bale. Na ñoi í jò à waa kiitim si wajue nnyi má.

²² Wee Felisi í mà yaasei kpãai woo dasi Jesu naane ña sãa sãa, ñoi í sò Zuifu ñau í ni, í jò Lisiasi ine ngboi igũu ku to wa, ajo nñui an wũa ide nñeu. ²³ Nò í sò ine ngboi sooge ñau í ni ku mu Pòlu tità, amma ku jò ku ne arae keeke nò kù ya jò kpaasie ña a ya naa a còò nò a máa gbòaa.

Pòlu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í ló keeke n̄ɔi Felisi í naaò abo Zuifue gɔ wa, à ya kpoo Dusila. N̄ɔi í ni a koo a kpe Pɔlu wa. Iyi í to wa nɔ à waa desie ití si bei wa fɔ idei naane ku dasi si Jesu Kirisi. ²⁵ Amma si bei Pɔlu wa sisi n̄ɔa idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nɔ í ni, aa yɔkɔ í ne titá. Bii ñ ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pɔlu ku mua n̄ɔu fiaí. N̄ɔi í ce í ya maa kpoo kpaa kpaa aɲaò a maa fɔ ide.

²⁷ Iyi í ce bei ad̄ɔ minji n̄ɔi Pɔsiu Fesitu í na í s̄asi agbei Felisi. Wee Felisi í j̄ɔ Pɔlu ile piis̄ɔɔ bei si na iyi í j̄ɔ wa bi n̄ɔu ku ne beere bi Zuifu n̄au.

25

Pɔlu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awɔ

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajɔ m̄eesiae í bɔ Zeruzalemu. ² N̄ɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ n̄au do Zuifu ine ngbo n̄au à koo à má Pɔlu ide bi Fesitu. ³ Nɔ à waa tɔɔe suuru ntɔ ntɔ ku ba kú j̄ɔ Pɔlu ku naa Zeruzalemu. À waa bi Pɔlu ku naa Zeruzalemu si na iyi í j̄ɔ à d̄i zamba n̄ɔa aɲa a ba a kpaa kpaa. ⁴ Amma Fesitu í je n̄ɔa í ni Pɔlu í wa ile piis̄ɔɔi Sezaree nɔ n̄ɔu takai n̄ɔu kaa kpete ku nyi be. ⁵ Na n̄ɔu, í ni a j̄ɔ n̄ɔu do ine ngbo n̄ɔa n̄a a koo be nɔ bii í je í ce taale gɔi á fɔ.

⁶ Fesitu kù re ajɔ m̄eejɔ wala ajɔ m̄ewa si inɔ n̄ɔa nɔ í nyi Sezaree má. Iju kumáe nɔ í bɔ ile bi ku ce kiiti nɔ í ni a naaò Pɔlu wa. ⁷ Iyi Pɔlu í to wa n̄ɔi Zuifu n̄a iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakɔe à waa máa ide laalo kugaabu nkɔ nkɔ nɔ nkama kù wee iyi wa nyisi iyi ide n̄ɔau ntai. ⁸ N̄ɔi Pɔlu wa kɔò arae í ni, n kù ce kurara gɔ si woodai Zuifu n̄a hee má je si kpas̄ei Ilaaɔ hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi n̄ɔu ku ne beere bi Zuifu n̄au. Na n̄ɔi í j̄ɔ í bee Pɔlu í ni, í bi í bɔ Zeruzalemu a ceee kiiti si wajum na irii ideu ih̄e? ¹⁰ N̄ɔi Pɔlu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui ñ wa ih̄e, ih̄ei á s̄la a kiitiim. N kù cea Zuifu n̄a kurara kama, nɔ awɔ takae í waa ne kumásie s̄aa s̄aa. ¹¹ Bii ñ ce kurara walakɔ daa gɔ iyi í to a kpam n kaa n kɔ. Amma ide n̄a iyi à waa ye taalem siu ih̄e, bii kù je ntɔ ine gɔ kaa yɔkɔ ku dasim awɔ. Na n̄ɔu, ñ so kiitim ñ daa ilaalu nlau takae si awɔ. ¹² Iyi Fesitu do ine n̄a à busi nje à tã, n̄ɔi í s̄ɔ Pɔlu í ni, si bei í so kiitie í daa ilaalu nlau si awɔ, bi teeí aa bɔ.

À bɔò Pɔlu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í ló keeke má, n̄ɔi amanlu Agiripa do weɔe Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fɔ. ¹⁴ Si bei à waa kpe be n̄ɔi Fesitu í s̄ɔ amanluu ideí Pɔluu í ni, ine gɔ í wa ih̄e, Felisi í j̄ɔ à dasie piis̄ɔɔ. ¹⁵ Iyi ñ bɔ Zeruzalemu n̄ɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ n̄au do ine ngboi Zuifu n̄au à naaò idee wa bi tom. Nɔ à tɔɔm n ye taalee ku ba aɲa a kpaa. ¹⁶ Amma ñ je n̄ɔa ñ ni ineí Romu n̄a a ci ya j̄ɔ a kpa ine bii kù je à kiitie. À ya muua waatii n̄ɔu do woo ye taalee n̄au a fɔ ide titá geleò gele. ¹⁷ N̄ɔi aɲa fei à naa ilu ih̄e. Si bei n kù bi ku kpe má, n̄ɔi iju kumáe ñ kpe n̄a bi ku ce kiiti nɔ ñ ni a gbã Pɔlu wa. ¹⁸ N̄ɔi woo ye taalee n̄au à dede sie amma a kù ye taalee si ide laalo gɔ bei ñ wa n tamaau. ¹⁹ Idei kutɔɔi aɲa taka n̄ɔa à waa ce si kakɔɔ, do ideí m̄akɔ gɔ iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma Pɔlu í ni dim dim m̄akɔu í wee. ²⁰ Amu ñ biti beirei an kiiti ideu ih̄e. Na n̄ɔi í j̄ɔ ñ bee Pɔlu bii í bi n koo n ceaa kiitii ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitie í na ilaalu nlau. Nɔ ñ ni a dasie piis̄ɔɔ má titá hee n maa n j̄ɔ a kooòe bi tee. ²² N̄ɔi Agiripa í s̄ɔ Fesitu í ni, amu takam ñ bi n gbɔ ide hai si geleí m̄akɔu. N̄ɔi Fesitu í ni, ala aa gbɔ.

²³ N̄ɔi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiitii do jirima jiida, n̄ɔi ine ngboi sooge n̄a do ilu beereí ilu n̄au à too n̄a wa. N̄ɔi Fesitu í ni a naaò Pɔlu

wa, nɔ à naae wa. ²⁴ Iyi Pɔlu í to wa ɲɔi Fesitu í ni, to, awɔ amanlu Agiripa do inɛ iyi ì wa ihɛ fei ɲa, Pɔluu wee. Na iriei Zuifu ɲau fei à naa bi tom waati iyi ñ bɔ Zeruzalemu, nɔ à nyi wa bitom ihɛ má, à waa la à ni kù sɛa a jɔ̀ si hunde. ²⁵ Amu n kù yɛ sɛ taale kãma iyi í to a kpaa. Amma si bei ɲɲu takae í so kiituu í daa ilaalu nɔlu si awɔ ɲɔi í ce ñ ni an jɔ̀ a kooe bi tɛɛ. ²⁶ Do ɲɲu fei, n kù yɛ sɛ ide baa icu aká iyi an ceɔ̀ ilaalu nɔlu tia. Na ɲɔi í jɔ̀ ñ naae wa si wajui inɛ fei. Iyi í re mɔm ñ naae wai si wajui awɔ amanlu Agiripa, í ce yaasei ideu ku ba n ba iyi an kɔ. ²⁷ Kù nɛem yaase n sambaa inɛi piisɔ̀ gɔ nɔ n kù sisiaa taale gɔ iyi í ce.

26

Pɔlu wa kɔ̀d arae si wajui Agiripa

¹ ɲɔi Agiripa í sɔ̀ Pɔlu í ni, ì ne kpãa í fɔ̀ ide i kɔ̀d arae. ɲɔi Pɔlu í wu awɔ lele nɔ í lɔsi ku kɔ̀d arae í ni, ² awɔ amanlu Agiripa, inɔm í dɔ̀ do bei an fɔ̀ ide nnyi n kɔ̀d aram si wajue si ide ɲa iyi Zuifu ɲau à waa mám nɔu fei. ³ Ñ mà iyi í mà dedembai Zuifu ɲa sãa sãa do idei kakɔ̀ ɲɲa. Na ɲɔi í jɔ̀ ñ wa n tɔ̀e ì gbɔ̀ idem do laakai.

⁴ Zuifu ɲau fei à mà kuwɛem hai waati iyi ñ wɛɛ awaasũ. À mà iyi Zeruzalemu bei ñ je ama bi dimii inɛm ɲa. ⁵ À màm hai ku kpe. Na ɲɲu, bii à bi aa yɔ̀kɔ̀ a jɛem sɛɛda iyi si kpãai Farisi ɲai ñ la, aɲa iyi à re inɛ fei si kpãai Ilaaɔ̀ ku tɔ̀ nwa. ⁶ Nɔ̀ nsei à waa kiitiim si na iyi í jɔ̀ ñ wa n cɔ̀ kpãai kuwã iyi Ilaaɔ̀ í cea bala nwa ɲa. ⁷ Kuwãui dimi maateegi nwa ɲau mɔ̀ fei à waa cɔ̀ kpãae. Na ɲɔi í jɔ̀ à waa cea Ilaaɔ̀ icɛ do himma alɛ̀d daakɔ̀. Amanlu, kpãau be iyi ñ wa n cɔ̀ ɲɲui í jɔ̀ Zuifu ɲau à waa mám ide. ⁸ Beirei í ce inɛ Zuifu ɲa í ci ya yɔ̀kɔ̀ ì dasi naane ɲa iyi Ilaaɔ̀ á jì iku ɲa.

⁹ Amu takam ñ tamaa í slai wo n dede kpãa baa yooma fei bei an ce n ganjiɔ̀ idei Jesu inɛi Nazaretuu. ¹⁰ Bɛɛbei ñ ce Zeruzalemu. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̀ ɲa à nam gbughã n muɔ̀ woo dasi Jesu naane nkɔ̀ n dasi ɲa piisɔ̀. Bii à bi a kpa inɛ gɔ̀ mɔm amu takam ñ ya n wa sii. ¹¹ Tuuba nkɔ̀ nkɔ̀ ñ ya n maa n kpã ɲa ijui ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔ̀tɔ̀ ɲɲa ɲa fei ku ba ñ tilasi ɲa a kɔ̀si idei Jesu. Ñ ya n maa n mu ɲa do idɔ̀kɔ̀ hee kaa kaa, ñ ya n bɔ̀ hee do si ilu mmu ɲa fei n koo n kpã ɲa iju.

Pɔlu wa fɔ̀ idei idɔ̀ ku kpaasie (Cɔ̀ IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² ɲɔi Pɔlu í ni má, bɛɛbei inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̀ ɲa à yɔ̀ɔ̀daam n bɔ̀ Damasi do yiiko ɲɲa. ¹³ Amanlu, zakai dasã si kpãau ñ yɛ inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do inɛ ɲa iyi à waa sim. Inya kumá í re baa inya kumá inunu. ¹⁴ ɲɔi awa fei à cuku ile, nɔ̀ ñ gbɔ̀ imu gɔ̀ wa bam ide ku fɔ̀ do feei Ebɛɛ wa ni, Sɔ̀lu, Sɔ̀lu, na mii í ce ñ ya maa kpãm iju. Á gaabue ì kɔ̀ sim bei í ya gaabua ketɛ kombo iyi wa jabu na goloi lafɛɛ. ¹⁵ Nɔ̀ ñ beɛ ñ ni, awɔi yoo Lafɛɛ. Nɔ̀ í ni, amui Jesu iyi ñ ya maa kpã ijuu. ¹⁶ Nsei, dede ì leekl. Ñ naa sɛi ñ cicae ì je woo ce icɛm, nɔ̀ ì je sɛɛdai mii ɲa iyi ñ yɛ tã do iyi aa nyi ì yɛ má waati iyi an naa sɛ. ¹⁷ Ñ cicae hai si inɛi Izireli ɲa do hai bi dimi mmu ɲa nɔ̀ ñ wa n bɛɛ bi tu ɲa ¹⁸ ì cɛ ɲɲa iju. Ñ wa n bɛɛ bi tu ɲai ku ba a sinda hai si ilu kuku a lɔ̀ si inya kumá, nɔ̀ a sinda hai si gbughã Seetam a naa bi Ilaaɔ̀. An bɛɛ bi tu ɲai ku ba a dasim naane nɔ̀ Ilaaɔ̀ ku kpa dulum du ɲa nɔ̀ a na a je tubu do inɛ ɲa iyi ñ cica à je tɛɛ.

Pɔlu wa fɔ̀ idei icɛɛ

¹⁹ Njoi Pölu í ni má, amanlu Agiripa, na njoi í ce ñ wa n jirima kuye iyi í naa hai bi Ilaaãu. ²⁰ Sinte titã ñ ce waazo Damasi, si anyie nã ñ ce Zeruzalemu do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu ña. Ñ sã ña ñ ni a kpaasi idã a sinda si Ilaaã, nã a ce ice iyi á jã a ye si ña iyi à kpaasi idã. ²¹ Na njoi í ce Zuifu ñau à mum hai kpasëi Ilaaã à waa ðe ku kpam. ²² Amma Ilaaãí í nyam hee do nnyi fei nã ñ wa ihẽ ñ wa n je seeda si wajui amanẽ ña hai keeke do nla fei. N kù wa n fã ide gã bii kù je iyi Moizi do waliu ña à ni á na ku ceu baasi. ²³ Mii iyi à ni á na ku ceu njui í je Kirisi á na ku ye ijuukpã nã kù je inẽ sinte iyi á jã hai si bale nã ku sisi idei inya kumá bi Zuifu ña do bi dimi mmu ña.

Pölu í sã Agiripa ku dasi Jesu naane

²⁴ Si bei Pölu í sisi yaasei ideẽ bẽẽbe njoi Fesitu í la hee lele í ni, Pölu, ñ waa sũmui. Mà cio nla ku ceei í dasie sũmu. ²⁵ Amma Pölu í ni, n kù je sũmu Fesitu, awã ilu bẽẽẽu. Ide iyi ñ wa n fãu dei í je ntã, nã wa too kpãa. ²⁶ Amanlu Agiripa í nã í mà yaasei ideu. Njoi í ce ñ wa n fã ideu do laakai ku sũ si wajuẽ si na iyi í jã ñ mà kãmaẽ kù manjia, domi ideu kù ce si asii. ²⁷ Awã amanlu Agiripa, ñ dasi ideu walii ñau naane mbẽ? Ñ mà sãa sãa iyi ñ dasi naane. ²⁸ Njoi Agiripa í sã Pölu í ni, debei, si waati keekeu ihẽ ñ waa tamaa aa cem inei Kirisi? ²⁹ Njoi Pölu í jẽaa í ni, ñ wa n tãã Ilaaã ku jã ñ ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nã í je á kpe mõi. Ku maã je baa awã akã, amma hee do inẽ ña iyi à waa ðe itã si idem nnyiu ihẽ fei. Ñ bi inẽ mã ñ ye bei amu amma ku maã je a da nñe si kpenkpeẽm bei à daam siu ihẽ.

³⁰ Iyi Pölu í fã bẽẽbe í tã njoi amanluu do ilu ileu do Berenisi do inẽ ña iyi à wa bi tu ñau fei à dede ³¹ à fita hai inã ileu. Iyi à waa fita njoi à sã nje à waa ni, inẽẽu bẽ kù ce daa kãma iyi í to a muu piisãõ hee mà je a kpaa. ³² Njoi Agiripa í sã Fesitu í ni, bii mækou kù so kitiu ku daa ilaalu nlaí Romu si awã wo aa ka jãõ.

27

À waa bãõ Pölu Romu

¹ Waati iyi à dasi idã ka bõ ilei Itali do akõi inyi njoi à so Pölu do inei piisãõ gã ña à daa inẽ ngboi sooge gã iyi à ya kpe Juliu si awã. Nñu mã wa je inẽ ngbo si inã wuati soogeí Romu ña iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. ² À lã akõi inyii Adamiti gã iyi wa bõ ikpa ilei Azii, nã à ne. Nã inei Masedõni gã iyi í naa hai Tesalonika í wa inã nwa à ya kpoo Aritaaki. ³ Iju kumãe nã à to Sidãõ. Njoi Zuluu í cea Pölu jjiida í jã í koo í ye kpaasie ña ku ba a muaa mii iyi í bi. ⁴ Iyi à nẽ hai be njoi fufu nla gã wa ko ña wa, njui í jã à too do icei gungum gã iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Njoi à kua inyi dũdũu ikpa ilei Silisi do Panfili nã à to wa Mira si ilei Lisi. ⁶ Ilu bei, inẽ ngboi soogeu í ye akõi inyii Alesandiri gã iyi wa bõ ikpa ilei Itali nã í dasi wa bẽ.

⁷ Iyi à nẽ, ajõ nkpõ nkpõ kpele kpele í ce à waa koo do wahala nla nla nã à to kãkõi ilu gã iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nla wa ganji wa waju ku bõ, à yãa à bõ ikpa gungum gã iyi à ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nãu kãkõi ilei Samõneeí domi fufuu kù la do ikpa bẽ. ⁸ Nã à lã bẽ do kookaai nla nla nã à to bi ku leekã akõi inyi iyi à ya kpe Ku Sla kãkõi Lasee.

⁹ Waati sisiõ à ce bẽ hee inẽ ña à ðí anu à tã, nã waju ku bõ nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akõi inyi. Na njoi í jã Pölu í sã ña í ni, ¹⁰ inẽ kpaasim ña, ñ ye ilu ku bõ nwau á gaabu, á nẽ mbirisi do muse. Aso nwa ña do akõi inyi takãe fei á ce nfe, nã awa taka nwa ka ku. ¹¹ Amma inẽ ngboi sooge ñau wa gbõ idei woo mu akõu do inẽ iyi í nẽ akõu takãe í re ti Pölu. ¹² Wee bi

ku leekɔi akɔi inyi ɲau kù sɔa a leekɔ be sukui kpaa. Nɔi í jò ine nkɔɔ ɲɲa í dasi idɔ í ni ka mɔsi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekɔi akɔi inyii gungum ndii Kereti u í wa. Bi ku leekɔi akɔi inyi do ikpa nunui ale cingaa do cingaa í wa cɔ. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gɔ í dede si tenku

¹³ Nɔi fufu fereferɛ gɔ í dede hai ikpa awɔ cangai kpɔai inunu ɲoi ine ɲau à tamaa bei isɛɛnei aɲau á cei si bei aɲa à bi. Nɔi à fa mii ku leekɔ akɔu wa hai inɔ inyi à bɔ waju nɔ à waa too kɔkɔi gungum ndii Kereti. ¹⁴ Amma iyi í ce sãa fufu nla gɔ iyi à ya kpe Erakilɔɔ í dede do gbugbã hai geetei gungum nɔu wa. ¹⁵ Nɔi í tale akɔu wa hee à mɔngɔ ku jò akɔu ku ne dee dee nɔ à jòɔɛ í nɛð wa bii í bi. ¹⁶ Nɔ à koo à lɔ kɔkɔi gungum keeke gɔ be iyi à ya kpe Koda. Gungum nɔui í jò fufuu í tia. Do ɲɲu fei ka bei ka so akɔi inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi inɔ akɔi inyi nlaɔ à wahala ntɔ ntɔ. ¹⁷ Iyi à dasi à tã ɲoi woo ce ice si inɔi akɔi inyi ɲau à dɔ akɔi inyi do ikɔ ɲa. Nɔ à fũ ikɔi acɔɛ, nɔ à jò fufuu í bɔð ɲa bii í bi si na iyi í jò à waa ce ɲjo a maa na a dasi sãai Libi. ¹⁸ Iju kumáɛ si bei fufuu wa cã wa do gbugbã ɲoi à losi asoi akɔi inyi ku wã ku dasi inɔ inyi. ¹⁹ Iju kumáɛ má à wasi nyaui akɔi inyi takae ku wã ku sɔsi inɔ inyi do awɔi awa taka nwa. ²⁰ Ajo nkɔɔ nkɔɔ à ce inunu kù fita hee má je andaiya ɲa nɔ fufu nla gɔ wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukpe a kù je. Nɔi Pɔlu í dede í leekɔ si anini ɲɲa í ni, inje fei, bii í je idem ɲa wo a kaa ka ne hai Kereti nɔ a kaa ka ye mbirisi do museu ihɛ. ²² Amma nsei ñ wa n tɔɔ ɲɛ, í jò laakai ɲɲɛ ku sũ domi kãma ɲɲɛ gɔ kaa ce nfe bii kù je akɔi inyi ɲɲu akã. ²³ N̄ má bæbebei si na iyi í jò Ilaaɔ, ɲɲu iyi ñ je tɛɛ, ñ wa n cea iceu, amalekɛ í naa sim idũ ana ²⁴ í ni, Pɔlu, maà ce ɲjo. Kù ne bei aa ce iyi í kù leekɔ si wajui ilaalu nlaí Romu. Nɔ wee, ine ɲa iyi injeð ɲa ñ wa inɔ akɔu fei, Ilaaɔ í yɔɔda ɲjai a bæ ku weɛ. ²⁵ Na ɲɲu, inje fei, í fũ ara ɲɲɛ, domi ñ wa n naane ideí Ilaaɔu. Bei í s̄m nɔu á cei. ²⁶ Amma akɔi inyi á cuku kɔkɔi gungum gɔ ku lege.

²⁷ Si idũ ajo maatɛɛsiaɛ ɲoi fufu nla gɔ wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. Nɔi zakai idũ lajau woo ce icei akɔi inyi ɲau à tamaa bei à maai ilei. ²⁸ Nɔi à dasi mii gɔ inɔ inyi à wã kujji isae nɔ à ba í to mɛɛtu kuntaa do mɛɛje. Iyi í kɔɔsi keeke nɔ à sɔsi má nɔ à ba í ce mɛɛtu kɔnfia do mɛɛjo. ²⁹ À waa ce ɲjo a maa na a gamɔ do kuta ɲa, na ɲoi í ce à sɔsi mii ku leekɔ akɔi inyi ara mɛɛ do anyii akɔu ku ba ku leekɔ nɔ à waa degbe iju ku má ɲya. ³⁰ Nɔi woo ce icei akɔ ɲau gɔgɔ ɲa à waa de bei aa ce a sa do ile. Na ɲoi í jò à kíta akɔi inyi keeke iyi í je ti faabau si inyi ku ba ine ɲa a tamaa bei à waa bɔ ku dɔ mii ku leekɔ akɔu si wajuei. ³¹ Amma Pɔlu í s̄s sooge ɲau do ine ngbo ɲɲa í ni, bii ine ɲau ihɛ a kù buba s̄ɛɛ inje taka ɲɲɛ í kaa ba faaba ɲa. ³² Nɔi sooge ɲau à bu ikɔi akɔ keekeu nɔ à jò í mile si inyi.

³³ Si bei à waa degbe iju kumáɔ ɲoi Pɔlu í tɔɔ aɲa fei a je. Í ni, ajo maatɛɛ wai ihɛ ñ waa de kpɔai faaba ɲa í kù nɔ í kù je ngɔgɔ ɲa. ³⁴ N̄ wa n tɔɔ ɲɛ í je na faaba ɲɲɛ. Ntɔ ntɔ ñ wa n s̄s ɲɛi, baa ntɔi irii ine akã ɲɲɛ kaa da ku nyɔ. ³⁵ Iyi Pɔlu í fɔ bæbeɛ í tã ɲoi í so p̄ɛɛ í saabu Ilaaɔ si wajui aɲa fei nɔ í bububue í losi ku je. ³⁶ Nɔi aɲa fei à fũ ara ɲɲa à wasi ku je. ³⁷ Awa iyi à wa si inɔi akɔi inyi à weɛi amanɛ cɔɔ minji do kitað feewa do mɛɛfa. ³⁸ Iyi aɲa fei à je à yo ɲoi à wa iyafũ ɲɲau à s̄sɔ inɔ inyi ku ba akɔu ku fere.

³⁹ Iyi iju í má ñoi à nyò. Woo ce ice si akòì inyi ñau a kù mà inyau, amma à ye waawaa go í ne sãa, nò à dasi idò a bòò akòu be bii aa yòkò. ⁴⁰ Ñoi à bu ikù ku leekl akòu à jò í mile. Si waati akòu nò ine go ña à fù ikù iyi à ya ðiò falafili ñau. Nò à dede acou lele ikpa wajui akòu ku ba fufu ku talee ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à kãsi geetei sãa go do gbugbã nò à môngo ku lò. Nò wajui akòu í gù ile si sãa à môngo ku wue, nò kuccã inyi nlau í tale fiti akòu inyi do gbugbã í legge. ⁴² Ñoi sooge ñau à dasi idò aña a kpa inei piisò ñau fei ku ba a maà na a wà a sa. ⁴³ Amma ine ngboi sooge ñau í bi ku faaba Pòlu. Na ñoi í ce í ganji ña. Í ni ine ña iyi à mà àwà a cua a kua ice. ⁴⁴ Nò ine ña iyi à gbe a gù kpatakui akòu walakò kpalæ ñau a kuaò ice. Bebebe ine ñau fei à kuaò ice baani.

28

Pòlu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum be baani à mà iyi inyau Malitu à ya kpoo. ² Inei Malitu ñau à mu wa do kubi jiida. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í jò ijl wa rò nò túttú wa ce. ³ Ñoi Pòlu í so jli kambo í dasi ina. Asee njo wukuku go í wa si be. Iyi í gbò inya gbãa ñoi í fita í wenwee si awæ. ⁴ Iyi inei ilu ñau à ye njou si awòì Pòlu ñoi à sò nje à waa ni, kam kam makòu ihè woo kpa inei. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyi ihè fei, iwè ña aa kiitie nò a kaa jò ku wæ. ⁵ Amma Pòlu í gbugbã njou si ina kù nò kù gbò ara kuro kãma. ⁶ Ñoi ine ñau à waa cò mà aræ á na ku wu walakò mà á na ku ku. Amma à kpe be nò nkãma kù ce nò à kpaasi ide à ni ineu ihè iwè nla nla gòì.

⁷ Wee kòkòì inyau kpaasèi mòkò go í wa be, mòkòu í je ilaalui gungum nòu, à ya kpoo Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajò mæeta si kpaasèe. ⁸ Wee baae kù waa ne baani, wa ce ara gbãa do bambannu. Ñoi Pòlu í bò ile bii wa sùu í koo í ceaa kutòò í le sie awò nò í ba iri. ⁹ Si anyii nju, à naaò bòò mmu go ña wa má nò à ba iri. ¹⁰ Ñoi ine ñau à jirima wa nta nta. Iyi awaati í to à waa bi ka ne ñoi andi bukaatai mii iyi à bi fei ine ñau à mu nwa.

Pòlu í to Romu

¹¹ Cukpa mæetai à ce be à bei à lò akòì inyii Alesandiri go à ne. Nju mò gungum bei í leekl sukui kpaau. Akòu í ne nyindai iwè Sika ña*. ¹² Nò à to ilu go iyi à ya kpe Sirakusi nò à sù be idù mæeta. ¹³ Si anyie ñoi à dede hai be má à bò Rezio. Iju kumáe nò fufu go í dede wa hai ikpa awò cangai kpãai inunu wa tale wa í jò à to Puzòli si ajò minjisiae. ¹⁴ Ñoi à ye kpaasi woo dasi Jesu naane go ña be nò à ni ka ce azuma akà bi ti aña. Bebebe isee ne nwau í ce à bei à toò Romu. ¹⁵ Ñoi kpaasi woo dasi Jesu naane ña iyi à wa Romuu à gbò baau nwa nò à naa kuko nwa hoo kòkòì ajai Apiusi. Nò ine go ña mò à kò wa bi ku sòì ine njoo ña iyi à ya kpe Ile Mæeta. Iyi Pòlu í ye ña ñoi laakæ í sù í wasi llaaò ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu ñoi à jò Pòlu í ne ilee ikã. Nò sooge go í ya maà degbe.

Pòlu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai ajò mæeta ñoi Pòlu í kpe ine ngboi Zuifui Romu ñau. Iyi à tètòò à tã ñoi í ni, inje kpaasim ña, Zuifu ña iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inei Romu ña n kù bei n kù raraa zamaau si nkãma, n kù nò n kù kòsi dedembai bala nwa ña. ¹⁸ Inei Romu ñau à cò yaasei ideu nò à bi a jòm domi a kù ye sim kurara kãma iyi í to a kpam. ¹⁹ Amma Zuifu ñau a kù je ideu ñoi í ce nò so kiitiu

* **28:11** iwè Sika ña Iwè Sika ñau à ya kpe Kasitòò do Polusi. Nyinda ñai ilu akòì inyi ñau à masi ako ñau ku ba ku je woo degbe ña.

n̄ daa ilaalu n̄lai Romu si awɔ, baa do iyi n̄ kù bi n̄ ye taalei in̄ei dimim ɲa. ²⁰ Na ɲɔi í j̄ ò ò t̄ɔt̄ɔ ɲe n̄ s̄ɔ ɲe do yaasee. Ine ɲa à daam si kp̄enk̄p̄em nii na in̄e iyi in̄ei Izireli ɲa à waa c̄ɔ kp̄ãæu. ²¹ ɲɔi à s̄ɔ à ni, a kù ye tia k̄ãma iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii idee, a kù n̄ɔ a kù ye in̄e k̄ãma iyi í naaò ide laalɔ wa hai be na irie. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gb̄ɔ iyi í wa id̄æ, domi à mà bii feii à ya maa f̄ɔ laalɔi kp̄ãa iyi í waa touu.

²³ Nɔ à jile aɲɔ iyi aa nyi wa bi t̄e má. Iyi aɲɔ í to in̄e nk̄p̄ɔi í naa ile bii í wau. ɲɔi í k̄ɔ ɲɲa si cio hai daak̄ɔ hee al̄e í koo í l̄eð. Wa sisi ɲɲa yaasei bommai Ilaað n̄ɔ wa k̄ɔ ɲɲa si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tia walii ɲau ku ba a j̄esi. ²⁴ ɲɔi in̄e ḡɔ ɲa à j̄e ideu, amma in̄e ḡɔ ɲa a kù j̄esi. ²⁵ Si bei a kù gb̄ɔsi n̄je, ɲɔi à fita hai bi P̄ɔlu. Waati iyi à waa bi a ne ɲɔi P̄ɔlu í f̄ɔ ide ḡɔ í ni, hai tako Hundei Ilaað í ne nt̄ɔ waati iyi í j̄ò walii Ezai í s̄ɔ bala ɲɲe ɲa ide ḡɔ. ²⁶ Í ni, B̄ɔ bi in̄e ɲau be í s̄ɔ ɲa í ni, Aa ya de if̄i do laakai ɲa amma i kaa gb̄ɔ yaasei ide k̄ãma ɲa. Aa ya c̄ɔ ilu ɲa jiida jiida amma i kaa ye ɲa.

²⁷ Nt̄ɔ nt̄ɔ, id̄ɔi in̄e ɲau kù ne biti.

À d̄i if̄i ɲɲa

Ku ba a maà gb̄ɔ ide.

Nɔ à bii iju ɲɲa

Ku ba a maà ye ilu.

B̄eɛbeí à ce ku ba id̄ɔ ɲɲa ku maà mà nḡɔḡɔ

Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n̄ j̄ò a ba iri.

²⁸ ɲɔi P̄ɔlu í s̄ɔ ɲa má í ni, na ɲɲu, i mà ɲa iyi Ilaað í j̄ò ideí faabae í b̄ɔ bi dimi mmu ɲa. An̄ai aa gb̄ɔɔ. [²⁹ Iyi P̄ɔlu í f̄ɔ ideu b̄eɛbe í t̄ã ɲɔi Zuifu ɲau à dede à waa ce kak̄ɔ nt̄ɔ nt̄ɔ à waa neð.]

³⁰ Ad̄ɔ minjii P̄ɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ in̄e ɲa iyi à b̄ɔ ku c̄ɔɔ fei í ba ɲa faaji ku ce do in̄ɔ did̄ɔ. ³¹ Wa waaz̄o ideí bommai Ilaað n̄ɔ wa k̄ɔ ɲɲa si ideí Laf̄e Jesu Kirisi do w̄ɔk̄ɔ n̄ɔ in̄e k̄ãma kù ganj̄ie.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Romu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam ikā n waazoɔ́ laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidai Ilaaɔ́ í wāɔ́ wa wo. Nɔ́ kuwā iyi í ceui í jò waliie ɲa à kɔ́ si kukoi idee. ³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fāa, ɲɲu iyi í je Amai Ilaaɔ́u. À búui beí amanɛ si dimii Davidi amanlu nlaɔ́, ⁴ amma Hundeí Ilaaɔ́́ í nyisi do gbugbā iyi ntɔ́i Amai Ilaaɔ́́ si waati iyi í dedeɛ hai si bale. ⁵ Jesuu ɲɲui í muum didɔ́ n jɛɔ́ woo be ku ba n naaɔ́ inɛ ɲa wa hai si dimi fei bi tɛɛ na irie ku ba a dasie naane nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ Inɛ inei Romu ɲau, ì wa si inɔ́ ɲɲa ɲa, inɛ iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɲoi í jò n wa n kɔ́a inɛ fei tiaɔ́ ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ́́ í ne kubi nɲɛ nɔ́ í kpe ɲɛ í na í je titi ɲɲu ɲa. Ilaaɔ́́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲɛ didɔ́ do laakai ku sù.

Pɔlu wa bi ku bɔ́ Romu woo dasi Jesu naane ɲa ku kaako

⁸ Sinte titā n wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii inɛ fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ ideí naane ku dasi nɲɛ si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́́, ɲɲu iyi n wa n cea ice do idɔ́m fei n wa n sisiɔ́ laabaau jiidai Amaɛ, í mà iyi n wa n ye gígí nɲɛ waati kāma fei ¹⁰ si kutɔ́m. Ñ ya n maa n tɔ́ɔ́ Ilaaɔ́́ bii í bi ku muum kpāa bebei n naa bi tu ɲɛ, ¹¹⁻¹² domi n dasi idɔ́ jiidai jiidai n naa n ye ɲɛ ku ba í ba gbugbā ɲa do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbā aɔ́ si naane ku dasi nwa awæ ɲa waati iyi an naa n wa bi tu ɲɛ. Gbugbāu amuai Hundeí Ilaaɔ́́.

¹³ Inɛ inɛm ɲa, n bi í mà ɲa iyi tuuba nkɔ́ nkɔ́i n ya n ce sɔ́lɔ́i ku naa bi tu ɲɛ, amma hee nsei n kù ba fayæ. Ñ bi icɛm ku ne iso si anini nɲɛ, beí í ne bi dimi mmu gɔ́ ɲa mɔ́. ¹⁴ Ñ wa n mu gbesei n waazoɔ́a inɛ fei hai inɛ ɲa iyi à fù iju hee do ilu iju dūdū ɲa, bi inɛ ɲa iyi à ne kumà hee do inɛ ɲa iyi a kù ne kumà. ¹⁵ ɲoi í jò n wa n bi n sisia inɛ inei Romu ɲau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbāi laabaau jiidai

¹⁶ N kaa n ce anyi laabaau jiidau, domi í je gbugbāi Ilaaɔ́́ iyi wa faaba inɛ iyi í dasi Jesu naane fei, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́́ í ya jò inɛ ku je dee dee na naane ku dasi ɲɲu akā, si beí à kɔ́ à ní, inɛ iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́́ na naane ku dasiú á ba kuwɛɛ.

Taalei inɛ ɲa

¹⁸ Do ntɔ́i, Ilaaɔ́́ wa nyisi idɔ́kɔ́ɛ wa hai lele si gāmei inɛ ɲa iyi à waa ce laalo fei nɔ́ a kù mà beɛɛɛ. Si laalo ku ce ɲɲau a kù jò ntɔ́ kù waa ce ice. ¹⁹ Ilaaɔ́́ wa ce idɔ́kɔ́ domi mii iyi í jò amanɛ kù mà sie kù manji ɲa. Ilaaɔ́́ takæ í nyisi ɲa mam mam. ²⁰ Do ntɔ́, a kaa yɔ́kɔ́ a yɔ́ɔ́ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi aræ iyi ɲɲui í je Ilaaɔ́́, nɔ́ í nyisi gbugbā hai ne kɔ́ɔ́e si mii ɲa iyi í taka. Na ɲɲu, a kù ne iyi aa fɔ́. ²¹ À mà Ilaaɔ́́ amma a kù waa saalɔ́e hee a beí a saabue si beí í jò. Iri ɲɲa í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai ne bisi ɲɲa í dási ilu kuku nla nla. ²² À waa tamaa ɲa à ne bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í slai wo a tɔ́ɔ́ Ilaaɔ́́ ilu ambɔ́e, ɲɲu iyi kaa ku aɔ́ kāma. Amma wee à sinda à waa tɔ́ɔ́ iwɛ ɲa iyi à jò amanɛ iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à jò yei ɲa, do inɛ ɲa iyi à waa ne do iyi à waa cā ilɛ.

²⁴ Na n̄oi í jò llaaḍ í fūsi n̄a awo ku ba a hanya a ce daa sāmi aḅa duusḍo si bei idḍ n̄ha í bi. Daa sāmiu á jò a cā anyi. ²⁵ Ine n̄au à kpaasi ntḍoi llaaḍ do ibo. Mii n̄a iyi llaaḍ í taka n̄ai à waa tḍo à waa ce n̄ha ice, kù je llaaḍ takae. llaaḍi à ne ka maa saabu hee do aḅo fei. Ami.

²⁶ N̄oi í jò llaaḍ í fūsi n̄a awo nḍo à dasi kḍede iyi í jò à waa cā anyi. Inaabo n̄ha n̄a a ci ya je baa inemḍo ku sḍo n̄a má, bii ku je aḅa duusḍo. ²⁷ Beebe m̄oi inemḍo n̄au mḍo a ci ya sḍo baa inaabo n̄au má, amma kubi hai ne yaasei aḅa duusḍo í la hee í caa. À waa ce idei iju hai ne anyḍo inemḍo do inemḍo, nḍo aḅa taka n̄ha à waa gba ijuukpā iyi í to zakai kurara n̄ha.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi llaaḍ ku mà n̄oi í jò í dasi n̄a lasabu laalo a ceḍ mii iyi kù jḍo aman̄e ku ce. ²⁹ Nḍo laalo fei í wee n̄ha, hai inḍo ku k̄a do kḍede do n̄je ku cé do igu do ine ku kpa do ija do ibo do bisii laalo, hee do irii n̄je ku sḍo. ³⁰ À ya maa fḍo laalo n̄je, à cé llaaḍ, à ya ye ara n̄ha, à je ilu faau n̄a, à ya tḍo fufu, à ne bisii laalo ku ce, a kù waa saalu iyeḍ baa n̄ha n̄a. ³¹ A kù ne bisii, a kù ne naane, a kù bi n̄je, a kù ne araarei n̄je. ³² À mà woodai llaaḍ iyi wa fḍo í ni, ine n̄a iyi à waa ce dimii mii beeb̄e n̄a, iku í je kḍo n̄ha. Do n̄ju fei à ya coo, nḍo à ya maa saabu woo ce dimie n̄a má.

2

Kiitii llaaḍ

¹ Na n̄ju, awo iyi í waa ye taalei ine n̄a, baa bii yooi í je, i kù ne iyi aa fḍo, domi waati iyi í waa ye taalei ine n̄a nḍo awo takae í waa ce mii laalo n̄au be, awo takae í waa so taalei. ² Do ntḍo, à mà iyi llaaḍ í ne ntḍo bii wa ye taalei ine n̄a iyi à waa ce dimi beeb̄e. ³ Debei, í waa tamaa mà awo aa fita si kiitii llaaḍi, awo iyi í waa ye taalei ine n̄a, nḍo awo mḍo í waa ce dimi beeb̄e má? ⁴ Mà í donda kulai jiida ku jeḍ do temuac̄e do suuru ku neei? I kù mà iyi jiida ku je llaaḍ í m̄osi wa koo si ḡam̄e ku ba í kpaasi kuwee? ⁵ Amma si na iyi í jò idḍe í le nḍo í kù jesi í kpaasi, í waa faa arae idḍkḍo iyi í la í rei si aḅo iyi llaaḍ á kiitii ine n̄a dee dee nḍo ine fei á yḍo. ⁶ Aḅo n̄ju be á s̄aa ine fei si bei kucee í to. ⁷ Ine n̄a iyi à temua à waa ce jiida à waa dedeḍ amboe do beere, nḍo à waa de aḅa a maà ce nfe, aḅai llaaḍ á mua kuwee hai t̄au. ⁸ Amma ine n̄a iyi à kḍsie nḍo a kù waa ceḍ ntḍo ice í gbe laalo, aḅai aa ye idḍkḍo n̄ae. ⁹ Ine iyi wa ce laalo fei á ye wahala do ijuukpā, hai Zuifu n̄a hee ku koo si dimi mmu n̄a. ¹⁰ Ine mḍo iyi wa ce jiida á ba amboe do beere do laakai ku s̄u, hai Zuifu n̄a hee ku koo si dimi mmu n̄a. ¹¹ Beebei llaaḍ á ce domi bi t̄e ine gḍo kù re ine gḍo.

¹² Ine n̄a iyi à waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà n̄jai aa ce nfe. Amma ine n̄a mḍo iyi à mà wooda nḍo à waa ce dulum, woodaui á kiitii n̄a, ¹³ domi kù je ine n̄a iyi à waa gbo idei woodau aḅai à je dee dee si wajui llaaḍ, í gbe ine n̄a iyi à waa ce iyi wa fḍo. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu n̄a, aḅa iyi a kù mà wooda, à waa ce mii iyi wa fḍo do idḍobi n̄ha, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idḍo n̄ha. ¹⁵ Daa n̄ha wa nyisi iyi à kḍ woodau si idḍo n̄ha. Idḍo n̄ha wa je seeda, nḍo lasabu n̄ha í ya ye taale n̄ha walakḍo ku na n̄a ntḍo. ¹⁶ Aḅoi kiitii llaaḍ si bii Jesu Kirisi á kiitii ine n̄a beeb̄ei mii n̄au be fei á ce. Á kiitii ine n̄a na ice iyi à waa ce si asii fei si bei laabaau jiida iyi n̄ wa n̄ sisi n̄jeu wa fḍo.

Zuifu n̄a do wooda

¹⁷ Awo Zuifu, í waa cḍo arae Zuifu, í waa naane wooda, í waa tḍo fufu í ni awo í je inei llaaḍ. ¹⁸ Í mà mii iyi llaaḍ í bi í ce, nḍo wooda í kḍe si í ce mii iyi í sla. ¹⁹ Í

waa tamaa iyi aa yōkō i cuaa fēju ŋa nō i je inya kumái inei ilu kuku ŋa. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yōkō i mua nnyei ŋa bisi, nō i kō hai mà ŋa si cio, domi ì mà iyi icui kumà do nt̄u si woodai í wa. ²¹ To, awō iyi ì waa kō inē gō ŋa si cio, na mii í ce i kaa kō arae. Awō iyi ì waa s̄ inē ŋa a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awō iyi ì ni inē ŋa a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awō iyi ì cé iwē, na mii í ce ì waa bō ilē ile bē. ²³ Awō iyi ì waa tō fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce ì kù waa jirimae ì jò irii Ilaaḍ wa beje. ²⁴ Na irii inē Zuifu ŋai dimi mmu ŋa à ba à waa fōḍ taalei Ilaaḍ, si bei kukōi idee wa fō.

²⁵ Awō Zuifu, bii ì waa too wooda, bangōe í nē aranfāani jiida, amma bii ì kù waa jirima woodau, bangōe í je ngbe. ²⁶ Na n̄ju, dimi mmu iyi a kù dasiē bango nō wa too woodau, Ilaaḍ kaa cōḍ bei inē iyi à dasiē bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii a kù dasiē bangou á ye taalei inē Zuifu ŋau, domi baa do iyi ì ce bango nō ì mà wooda iyi à kō n̄je i kù waa jirimae ŋa. ²⁸ Inē iyi í je Zuifu do nt̄o kù je inē iyi í je Zuifu si kuyei inē ŋa. Iyi í nō í je bangou nt̄o nt̄o kù je iyi à ya ce si ara. ²⁹ Amma inē iyi í je Zuifu nt̄o nt̄o, n̄jui í je Zuifu si idōe. Iyi í nō í je bango do nt̄o n̄jui í je bangoi idō. Icei Hundei Ilaaḍi, kù je ti wooda. Zuifu dimi beḗbe, Ilaaḍi á saabue, kù je amanē ŋa.

3

¹ Debei, aranfāani yoomai Zuifu ku je í nē. Riba yoomai bango ku ce í nē. ² Nt̄o nt̄o aranfāanie í la si mii fei. Sinte, Zuifu ŋai Ilaaḍ í daa idee si awō. ³ Bii inē gō ŋa a kù dasi naane, naane hai dasi n̄jau á jò Ilaaḍ mō kù je hai nē naanei? ⁴ Aawo, kù je beḗbe. Baa bii inē fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaḍ í je nt̄o. Si bei kukōi idee wa fō na irie í ni, Amanē ŋa à nē a mà iyi ì je dee dee si ide kufōe, Nō ì ya fō nt̄o si kiitiē.

⁵⁻⁶ Amma bii laalō ku ce nwa í jò à mà iyi Ilaaḍi í je dee dee, beirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaaḍ bii wa kpā wa iju? Aawo, kù je beḗbe. Ñ wa n fō dei si bei amanē ŋa à ya dō. Bii Ilaaḍ kù je dee dee, debei beirei á ce ku kiiti andunyau.

⁷ Bii ibom í teese í jò inē ŋa à waa ye nt̄oi Ilaaḍ, nō do yaase beḗbe irie wa baḍ amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. ⁸ Na mii í ce a kaa ka ni, ka ce laalō ku ba irii Ilaaḍ ku neḍ beere. Inē gō ŋa à ya ni beḗbei ñ wa n fō ku ba a beje irim. Inē dimie ŋa aa nō a ye ijuukpāe si bei í jō.

Ine kama kù je dee dee

⁹ Debei, awa Zuifu ŋa mō à tia inē gō ŋa mee. Aawo, baa keeke, domi à nyisi t̄a iyi Zuifu ŋa do dimi mmu ŋa aŋa fei à wa si awō gbugbāi dulum. ¹⁰ Kukōi idei Ilaaḍ wa fō í ni,

Ine kama kù je dee dee, baa akā.

¹¹ Ine gō kù wēe iyi í nē bisi.

Ine gō kù nō kù wēe iyi wa de Ilaaḍ.

¹² Ine fei í nyoi,

Ine fei í bejei.

Ine kama kù wēe iyi wa ce jiida baa akā.

¹³ Idei gele n̄ja í s̄ami bei bale foo,

Nō í nē aḗl bei n̄jo.

Do idei gele n̄jau ì ya takiḍ inē ŋa.

¹⁴ À nē inō kuro nō ikpei wa kō si gele n̄ja.

¹⁵ Kute gbāa ku kpa inei à nē.

16 Bii à bɔ fei ideɪ kukpa do inɔ kufɔi à ya jɔ̀ bɛ.

17 A kù mà kpāai laakai ku sū.

18 A kù nɛ nɔjɔɪ Ilaaɔ̄.

19 Amma awa à mà iyi mii iyi wooda wa fɔ fei, inɛ ɲa iyi woodau í kái wa fāa. Wooda í wɛɛi ku ba gɛlɛ kāmá ku maà nɛ iyi á fɔ, nɔ inɛ fei ku mà iyi Ilaaɔ̄ wa yɛ taaleɛ. 20 Ntɔ ntɔ inɛ kāmá kù wɛɛ iyi á yɔ̀kɔ ku jirima wooda hee koo jɛð dee dee si wajui Ilaaɔ̄. Wooda í wɛɛi ku ba ku jɔ̀ amanɛ ku mà iyi ɲɲu í jɛ ilu dulum.

Yaase bei Ilaaɔ̄ í ya ce inɛ dee dee

21 Amma nsei, Ilaaɔ̄ í nyisi wa yaase bei ɲɲu í ya ce amanɛ dee dee, kù jɛ do ideɪ wooda. Woodai Moizi do waliɪi Ilaaɔ̄ ɲau à jɛ sɛɛdaɛ. 22 Inɛ ɲa iyi à dasi Jesu Kirisi naanɛ fei, Ilaaɔ̄ í ce ɲa dee dee na naanɛ iyi à dasiu. Inɛ gɔ̀ kù jɛ ikā, 23 domi inɛ fei í ce dulum nɔ à kua amboei Ilaaɔ̄. 24 Amma Ilaaɔ̄ í ce ɲa dee dee hai nɛ ngɔ̀gɔ̀ ku sā na didɔ̀ do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ɲa. 25 Nɲui Ilaaɔ̄ í jile ku jɛ kuwee. Njɛɛ iyi í nikā í kpa dulum dii inɛ ɲa iyi à dasiɛ naanɛ. Ilaaɔ̄ í ce bɛɛɛɛi ku nyisið iyi ɲɲu í jɛ dee dee. Tako wo si suuruɛ í temua do dulum dii amanɛ ɲa, kù kpā ɲa iju. 26 Amma si dee dee ku jɛɛ wa nyisi wa si waatii nseiɪ ihɛ iyi ɲɲu inɛ dee deei, nɔ ɲɲu wa ce inɛ ɲa dee dee na naanɛ iyi à dasi Jesu.

27 Debei, à nɛ kpāa iyi aa ka tɔ̀ɔ̀ fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jɔ̀ kù jɛ wooda ku jirimai à waa ka, bii kù jɛ naanɛ ku dasi. 28 À nɔ à yɛ iyi amanɛ á jɛ dee deei na naanɛ iyi í dasi ɲɲu akā, kù jɛ na wooda ku jirima. 29 Mā Ilaaɔ̄ í jɛ ti Zuifu ɲa aɲa akāi? Kù jɛ ti dimi mmu ɲa má? Ntɔ ntɔ í jɛ ti dimi mmu ɲa mɔ, 30 domi Ilaaɔ̄ akāi í wɛɛ. Nɲui á ce inɛ ɲa dee dee na naanɛ ku dasi ɲɲa, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa. 31 Si bɛɛɛɛ à waa kpa wooda na ideɪ naanɛ ku dasiui? Aawo. À kɔ̀sɔ̀si gbugbāɛ mɔm nii.

4

Yaase iyi à yɛ si kuwɛɛi Aburahamu

1 Beirei aa ka fɔ nsei do ideɪ Aburahamu bala nwa. Mii í ba. 2 Bii Ilaaɔ̄ í ce Aburahamu amanɛ dee dee na icɛ iyi í ce, á yɔ̀kɔ ku tɔ̀ɔ̀ɔ̀ fufu. Amma kù nɛ si bii á tɔ̀ɔ̀ɔ̀ fufu si wajui Ilaaɔ̄, 3 domi kukɔi ideɪ Ilaaɔ̄ wa fɔ í ni, Aburahamu í dasi Ilaaɔ̄ naanɛ nɔ ɲɲui í jɔ̀ Ilaaɔ̄ í dooɛ si inɛ dee dee.

4 Nsei, inɛ iyi wa ce icɛ a ci ya doo fiaɪ lafɛɛɛ bei amua, ti njɛ asaiyaɛi. 5 Amma inɛ iyi í dasi Ilaaɔ̄ naanɛ, nɔ kù dɛ ɲɲu ku jɛ dee dee na icɛɛ, Ilaaɔ̄ mɔ, ɲɲu iyi í ya ce ilu dulum ɲa dee dee, á doo lafɛɛɛu amanɛ dee dee na naanɛ ku dasiɛ. 6 Bɛɛɛɛɛ Davidi mɔ wa fɔ ideɪ inɔ didɔ̀i inɛ iyi Ilaaɔ̄ í doo amanɛ dee dee iyi kù jɛ na icɛɛ. 7 Í ni,

Ilu inɔ didɔ̀i inɛ iyi Ilaaɔ̄ í kpa ideɪ kuraraɛ,

Nɔ í bii dulum dɛɛ.

8 Ilu inɔ didɔ̀i inɛ iyi Ilaaɔ̄ kù waa doo dulum dɛɛ.

9 Inɔ didɔ̀u, ti inɛ ɲa iyi à ce bango aɲa akāi? Kù jɛ ti inɛ ɲa mɔ iyi a kù ce bango? Á tako à fɔ̀ tã wo à ni, Ilaaɔ̄ í doo Aburahamu amanɛ dee dee na naanɛ iyi í dasiu. 10 Beirei í yɛ waati bɛɛɛɛ. Í ce bango ba. Mā kù ce. Waati bɛɛɛɛ kù ce bango titā. Hai lɔ̀ bangoi wa jɛ. 11 Si anyiɛ í na í ce bango iyi wa jɛ nyinda iyi Ilaaɔ̄ í coo inɛ dee dee. Í coo inɛ dee dee na naanɛ ku dasiu waati iyi kù ce bango. Bɛɛɛɛɛ mɔi í na í jɛ balai hai ce bango ɲa iyi à dasi naanɛ fei ku ba Ilaaɔ̄ ku doo aɲa mɔ inɛ dee dee ɲa. 12 Nɔ wa jɛ balai woo ce bango ɲa mɔ, aɲa iyi kù

je bango nɲu akāi à ce, amma tuubai naane ku dasi iyi bala nwa Aburahamu í jò si waati iyi kù ce bango, nɲui aɲa mɔ à waa too si.

Do naane ku dasii à ya baò kuwāi Ilaaš

¹³ Ilaaš í cea Aburahamu do dimie ɲa kuwā iyi aɲai aa je tubui andunyau ihē fei. Kù je si na iyi í jò í jirima wooda, amma si na iyi í jò í je dee dee na naane ku dasieui. ¹⁴ Bii í je ine ɲa iyi à waa jirima wooda, aɲai aa ne mii ɲa iyi Ilaaš í ce kuwāeu, naane ku dasiu ngbei, nɔ kuwā iyi Ilaaš í ceu mɔ í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaò idɔ̀kɔ̀i Ilaaš wa. Amma bii wooda kù wee, ideɪ wooda ku kua mɔ kaa wee.

¹⁶ Na nɲu, kuwāu, ti ine ɲa iyi à dasi naaneɪ ku ba ku je amua iyi Ilaaš í mu nwa na didɔ̀e nɔ ku je ti dimii Aburahamu fei. Kù je ine ɲa iyi à ne wooda aɲa akā, amma do ine ɲa iyi à dasi naane bei Aburahamu, nɲu iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kukɔ̀i ideɪ Ilaaš wa fɔ́ í ni, nɲui n̄ ce balai dimi nkɔ̀. Nɲui í je bala nwa si wajui Ilaaš. Ilaaš í dasi naane, nɲu iyi í ya j̄l iku ɲa, nɔ do ide ku fɔ̀ei í taka mii ɲa iyi a kù wee wo. ¹⁸ Aburahamu í dasi Ilaaš naane nɔ wa cɔ̀ð kpāa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titā. Na nɲu, Ilaaš í coo balai dimi nkɔ̀ ɲa si bei í tako í fɔ́ í ni, dimie ɲa aa na a kpɔ̀. ¹⁹ Waati nɲu í ne zakai adɔ̀ cɔ̀. Í mà iyi nɲu í gbo, nɔ Sara aboɔeu mɔ kaa yɔ̀kɔ̀ ku bí ama má, amma do nɲu fei naane ku dasie kù kaye. ²⁰ Kù fūsi naane ku dasie awo, kù nɔ kù sika si ide iyi Ilaaš í wāu. Naaneu í teese wa muaa gbugbā mɔm nii nɔ wa saabu Ilaaš, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaaš í wāu í ne gbugbāi ku coo. ²² Nɔi í jò na naane ku dasie Ilaaš í dooɔe ine dee dee. ²³ Amma iyi à kɔ̀ɔ̀ à ni, à dooɔe ine dee dee, kù je na irii nɲu akāi à kɔ̀ɔ̀. ²⁴ À kɔ̀ɔ̀i na irii awa mɔ iyi Ilaaš wa doo wa ine dee dee, awa iyi à dasie naane, nɲu iyi í j̄l Jesu Lafēe nwa hai si bale. ²⁵ Ilaaš í jò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nɔ í j̄u má ku ba ku ce wa ine dee dee ɲa.

5

À dɔ̀ do Ilaaš

¹ Nsei, si bei Ilaaš í ce wa ine dee dee ɲa na naane ku dasi nwa, à dɔ̀ do nɲu na saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mɔi í mu nwa kpāa do saabui naane ku dasiu ka sekee si Ilaaš, nɲu iyi í ce nwa didɔ̀. Na didɔ̀ui à waa leekɔ̀ dim dim nɔ à ne inɔ didɔ̀ domi à waa cɔ̀ kpāa iyi aa ka ne baa nwa si amboei Ilaaš. ³ Iyi í re mɔm, baa si wahala à ya ka ne inɔ didɔ̀i domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à nɔ à temua si wahalau, aa ka fita bei ine iyi í je igū si laakai ku cɔ̀, nɔ igū iyi à j̄u á bí nwa kpāa ku cɔ̀. ⁵ Nɔ kpāa iyi à waa cɔ̀u kaa je ngbe domi kubii Ilaaš í wa si idɔ̀ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù ne gbugbā, Kirisi í ku na irii ine ɲa iyi a kù mà beereɪ Ilaaš. Í kui si waati iyi Ilaaš í j̄leu. ⁷ À gaabua amane ku jesi nɲu ku ku baa na ine dee dee. Á yɔ̀kɔ̀ ku je ilu wɔ̀kɔ̀ gɔ̀ á jesi nɲu ku ku na ine jiida gɔ̀. ⁸ Amma Ilaaš í nyisi wa kubi nlae domi waati iyi à je ilu dulum ɲa Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í jò njei Kirisi í jò Ilaaš í ce wa ine dee dee ɲa, kù ne sika kāma á faaba wa hai si idɔ̀kɔ̀e iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mbeɪ Ilaaš, í jò à dɔ̀ do nɲu na ikuɪ Amae. Na nɲu nsei, si bei à dɔ̀ do nɲu, sika kāma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuweɪ Amau. ¹¹ Iyi í re mɔm, Lafēe nwa Jesu Kirisi, nɲu iyi í jò à dɔ̀ do Ilaaš, í nyi í jò à ne inɔ didɔ̀ má si Ilaaš.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í lɔ wai si andunya hai bi ine akā, nɔ dulum nɔu í naaɔ iku wa. Si beɛbe, ikuu í tosi ine fei domi ine feii í ce dulum. ¹³ Ntɔi dulum í wa si andunya wo woodai Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wɛɛ, ijuukpāi wooda ku kua mɔ kaa wɛɛ. ¹⁴ Do nɔu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, ine ɔa à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yɔkɔ ka wā Adamu do ine iyi í na í naau. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, ine nkpɔi í ku na kurarai ine akāu, amma didɔi Ilaaɔ í la í re kurarai Adamu. Didɔi Ilaaɔu mɔ hai bi ine akāi í naa, nɔ lafɛui í je Jesu Kirisi. Didɔu amua nla nla, nɔ í tosi ine nkpɔ. ¹⁶ Amuai Ilaaɔu do kurarai ine akāu í wāaia nje, domi kurara akāui í jò Ilaaɔ á kiiti ine ɔa ku ye taale nja, amma didɔi á jò ku ce wa ine dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpɔ nkpɔ. ¹⁷ À mà iyi iku í tosi ine fei na kurarai ine akāu. Amma na ine akā mɔi aa ka ba mii iyi í la í re, domi ine iyi í gba didɔ nla Ilaaɔ do amua nlae iyi í jò í je dee dee fei, á maa wɛɛ nɔ á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na nɔu, si bei kurarai ine akā í jò Ilaaɔ í ye taalei ine fei, beɛbe mɔi dee dee ku jei ine akā í jò ine fei í je dee dee í baɔ kuwɛɛ. ¹⁹ Si bei ide hai gbɔi ine akā í jò ine nkpɔ í je ilu dulum, beɛbe mɔi Ilaaɔ á ce ine nkpɔ dee dee na ide ku jirimai ine akāu.

²⁰ Wooda í lɔ wai ku ba kurara ku kɔɔsi, amma bii dulum í kɔɔsi, didɔi Ilaaɔ mɔ í ya kɔɔsi ku roo mái. ²¹ Si bei dulum í lɔsi ine fei hee í naaɔ iku wa, beɛbe mɔi didɔi Ilaaɔ í naa si ine fei ku ba ku ce wa ine dee dee ɔa nɔ ku mu nwa kuwɛɛ iyi ci ya tā na anu akā iyi à ne do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

6

À ku si gāmei dulum, nɔ à je ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didɔu ku kɔɔsi? ² Aawo, kù je beɛbe. Awa iyi à ku si gāmei dulum, beirei aa ka ce ka maa je kuwɛɛ nwa si dulum má. ³ I kù mà ɔa awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei nɔu mɔ í ku? ⁴ Na nɔu, si inyi ku dasi à ku do nɔu aɔ, nɔ à si wa do nɔu aɔ, ku ba bei amboei Ilaaɔ Baaba í dedee hai si bale awa mɔ kaa maa ne si kuwɛɛ titɔ.

⁵ Ntɔ ntɔ, si bei anu akā nwa do nɔu í jò à ku do nɔu aɔ, kù ne sika á jò ka dede má hai si bale do nɔu aɔ. ⁶ À mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jli ku gaau do Jesu aɔ, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum nɔu ku kpa iri, nɔ ka maà je arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa ne gbugbā kāma má si ine iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi aɔ, beɛbe mɔi à ne naane iyi aa ka ba kuwɛɛ do nɔu aɔ, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, nɔu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ne sie gbugbā má. ¹⁰ Waatii iyi í ku, í kui gbakā akā na irii dulum, amma í baa si kuwɛɛ má, nɔ kuwɛɛ iyi í wa si nsei í je ti Ilaaɔ. ¹¹ Beɛbe mɔi inje taka nje í doo ara nje bei iku si gāmei dulum, nɔ í doo ara nje ilu hunde má si wajui Ilaaɔ na anu akā nje iyi í ne do Jesu Kirisi ɔa.

¹² Na nɔu, i maà jò dulum ku je bomma si ara nje má, i maà ti í jò kɔɔɛi arau ku kāmia nje má. ¹³ I maà ti í jò ikɔ ikɔi ara nje kāma kù wa si awɔi dulum má í maa ceɔ laalɔ ɔa. Amma í so ara nje í na Ilaaɔ bei ine ɔa iyi à jl wa hai si bale, nɔ í so ikɔ ikɔi ara nje fei í daa Ilaaɔ si awɔ ɔa í maa ceɔ jiiida. ¹⁴ Dulum kù ne ku ne si nje gbugbā má domi wooda kù ne gbugbā si nje amma didɔi Ilaaɔi í ne gbugbā si nje.

Ka je arui ice jiiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaɔ í ce nwa didɔ nɔ wooda kù ne si wa gbugbā, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je beɛbe. ¹⁶ Í mà sāa sāa ɔa bii í so ara nje í

daa ine gɔ si awɔ̀ ò waa jirimae ɲa, ine iyi ò waa jirimau be ɲa aruei ò je ɲa. Bii ò je arui dulum ɲa, kəkɔɔei ò je iku, bii ò nɔ̀ ò je arui Ilaaɔ̀ ku jirima ɲa, kəkɔɔi nɲu mɔ̀i á jò Ilaaɔ̀ ku ce ɲe ine dee dee ɲa. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaɔ̀ domi baa do iyi ò je arui dulum ɲa wo, nsei do inɔ̀ akāi ò waa jirima kukɔ̀si iyi à da nɲe si awɔ̀. ¹⁸ À ya ɲe hai si awɔ̀i dulum, nɔ̀ ò baa ò je arui ice jiiida ku ce ɲa. ¹⁹ Ñ wa n sɔ̀ ɲe ideu ihēi do yaasei kucei ine ɲa na gbugbā hai ne nɲe. Si bei ò tako ò so ikɔ̀ ikɔ̀i ara nɲe ikā ikā ò daa riisi do laalo si awɔ̀ bei aru ku ba ò ceò laalo ɲa, nsei ò ne ò so ikɔ̀i ara nɲe fei ò jò ku je arui ice jiiida ku ce ɲau ɲa ku ba daa nɲe ku má.

²⁰ Waati iyi ò waa je arui dulum ɲa, ò ya jilɔ̀ si ò kù ne ò ce mii iyi Ilaaɔ̀ wa tɔ̀ ɲei. ²¹ Riba yoomai ò ya ba ɲa waati beɛbe. Riba iyi ò ba ɲau wa mu ɲe anyɔ̀ nsei, nɔ̀ iri ku kpae iku. ²² Amma nsei à ya ɲe hai si awɔ̀i dulum ò baa ò je arui Ilaaɔ̀ ɲa, riba nɲei ò je daa iyi ò má, iri ku kpae mɔ̀i ò je kuwee hai tā. ²³ Ribai dulum nii ò je iku, amma amuai Ilaaɔ̀i ò je kuwee iyi ci ya tā na anu akā nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafēe nwa.

7

Nɲe ku so ò je nwa yaase

¹ Inɲe inem ɲa, inɲe iyi ò mà wooda ɲa, ò kù mà ɲa iyi wooda ò ne gbugbāi si amanɛ si waati iyi ò wee si hunde nɲu akā? ² Beɛbe mɔ̀i abo à so mɔ̀ko ò ne ku wa bi mɔ̀kɔe si waati iyi mɔ̀kɔu ò wee. Amma bii mɔ̀kɔu ò ku abou ò fita hai si woodai nɲe ku so mbe. ³ Na nɲu, bii mɔ̀kɔu ò wee nɔ̀ abou ò koo ò so mɔ̀kɔ mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii mɔ̀kɔe ò ku, ò fita si woodai nɲe ku soui. Waati beɛbe bii ò so mɔ̀kɔ mmu kù je à ce sakara má. ⁴ Beɛbe mɔ̀i inɲe inem ɲa, anu akā nɲe do Kirisi ò jò inɲe mɔ̀ ò ku do nɲu ajɔ̀ nɔ̀ ò fita hai si awɔ̀i wooda. Bebei ti ine mmui ò je ɲa. Ti ine iyi ò jì hai si balɛui ò je ɲa ku ba ò so iso iyi ò je ti Ilaaɔ̀ ɲa. ⁵ Waati iyi ò weeɔ̀ daa nwo nwa ɲa wo, kɔdeɛ laalo iyi wooda ò dede si wa wa ce ice si ikɔ̀i ara nwa ikā ikā fei nɔ̀ wa bɔ̀ɔ̀ wa bi iku. ⁶ Amma nsei, si bei ò ku si gāmei wooda, nɲu iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awɔ̀. Bebei aa ka yɔ̀kɔ ka cea Ilaaɔ̀ ice do daa titɔ̀ iyi ò je ti Hundee, kaa je do daa nwo iyi ò je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, beirei aa ka fɔ̀. Woodau dulum nii? Aawo, kù je beɛbe. Amma na saabui woodau ò jò ò mà dulum. Ntɔ̀ ntɔ̀, n kaa n mà mà kɔdeɛ dulum nii wo bii wooda kù ni n maà n ce kɔdeɛ. ⁸ Nɔ̀ na woodau dulum ò ba kpāa ò bíim kɔdeɛ ikā ikā fei, domi bii wooda kù wee dulum mɔ̀ kaa wee. ⁹ Tako waati iyi ò kù mà wooda, ò wee wo, amma waati iyi ò na ò mà wooda, dulum ò dedei ¹⁰ nɔ̀ ò ku. Bebei wooda iyi ò ne ku jò n ne kuwee, ò ba wee iku ò naam wa, ¹¹ domi dulum ò ceò wooda ice nɔ̀ ò wa inyii it̄m ò kpam.

¹² Ntɔ̀ ntɔ̀ wooda ò má nɔ̀ idee mɔ̀ ò má, ò je dee dee, ò nɔ̀ ò s̄la. ¹³ Debei mii jiiida ò baa ò jeem kpāai iku? Aawo, kù je beɛbe. Dulum nii ò kpam. Mii jiidai ò so ò na ò kpam do. Nɲui ò jò ò yɔ̀o iyi dulum ò je mii laalo do ntɔ̀ nɔ̀ ò gaabu ò caa.

Inɛ iyi dulum ò kāmia

¹⁴ Ntɔ̀i à mà iyi woodai Ilaaɔ̀ ti Hundei, amma amu amanɛi iyi à taa dulum ò je arue. ¹⁵ Mii iyi ò wa n ce n ci ya n mà yaasee, domi mii iyi ò bi, n ci ya n ce nɲu, amma mii iyi ò cé, nɲui ò ya n ce. ¹⁶ Bii ò wa n ce iyi ò kù bi, ò jesi iyi wooda ò s̄lai. ¹⁷ Amma bii beɛbei, kù je amui ò wa n coo má, dulum iyi ò wa sim nii wa coo. ¹⁸ Ñ mà s̄aa s̄aa iyi mii jiiida kāmia kù wa sim, waatɔ̀ daam nii ò wa n fāa, domi waati kāmia fei idɔ̀m ò ya maa bi jiiida ku ce, amma kucei ò ci ya n

yɔkɔ. ¹⁹ N ci ya n ce jiida iyi n̄ bi, í gbe laalɔ iyi n̄ kù biu. ²⁰ Nɔ bii n̄ wa n ce iyi n̄ kù bi, kù jε a ni amui n̄ wa n coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, n̄ yε ide gɔ í wεem. Nɲu wee. Waati iyi n̄ bi jiida ku ce fei, laalɔ í ya maa má sim. ²² Si idɔm woodai Ilaaɔ ku jirima í d̄s, ²³ amma si kucei ik̄s ik̄s aram fei n̄ wa n yε ide mmu gɔ iyi wa ja do lasabum, nɔ wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu in̄ɔ kufɔi n̄ je. Yooi á nyam hai si awɔi ara iyi wa bɔɔm ikuu ih̄e. ²⁵ N̄ wa n saabu Ilaaɔ do saabui Jesu Kirisi Laf̄ε nwa.

Bεεbε m̄ai, n̄ je arui woodai Ilaaɔ si idɔm, amma si daam n̄ je arui gbugb̄ai dulum.

8

Kuwεε iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Na nɲu, nsei Ilaaɔ kaa yε taalei inε n̄a iyi à nε anu ak̄a do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaaɔi í ya j̄ɔ inε ku ba kuwεε na saabui Jesu Kirisi, nɔ gbugb̄ai Hundeeui í nyam hai si gbugb̄ai dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yɔkɔ ku ce si na iyi í j̄ɔ m̄ɔngɔi amanε n̄a í j̄ɔ woodau í kua gbugb̄a, Ilaaɔ í coo. Dulum iyi í wa si arai amanε, í k̄iitie si waati iyi í j̄ɔ Amai nɲu takae í so ara iyi í j̄ɔ arai dulum dii amanε n̄a, nɔ í b̄ɔɔ wa ku na ku jε kuwεε na dulum. ⁴ Ilaaɔ í ce bεεbei ku ba isεene nwa ku jε dee dee si ide iyi woodau wa fɔ, awa iyi à kù waa nε si idɔɔbii ara nwa, í gbe si idɔɔbii Hundei Ilaaɔ. ⁵ Inε n̄a iyi à waa nε si idɔɔbii ara, lasabu n̄a fei si daai arui í ya wa. Amma inε n̄a iyi à waa nε si idɔɔbii Hundei Ilaaɔ, lasabu n̄a fei si mii iyi Hundeu í bii í ya wa. ⁶ Inε iyi lasabue fei í wa si idɔɔbii ara, ikuí á je iri ku kp̄ae. Amma inε iyi lasabue í wa si mii iyi Hundei Ilaaɔ í bi, laf̄ε á ba kuwεε do laakai ku s̄u. ⁷ Inε n̄a m̄o iyi à waa too idɔɔbii ara, aɲai à je mb̄ei Ilaaɔ n̄a. A kù waa jirima woodae, nɔ a kaa yɔkɔ m̄ɔm. ⁸ Inε n̄a iyi à waa too idɔɔbii ara a kaa yɔkɔ a ce iyi á d̄sa Ilaaɔ si.

⁹ Amma inε í kù waa too idɔɔbii ara, ì waa nε n̄ai bei Hundei í bi, inε iyi Hundei Ilaaɔ í wa si n̄e. Inε iyi kù nε Hundei Kirisi, laf̄ε kù je ti Kirisi. ¹⁰ Nɔ bii Kirisi í wa si n̄e, baa do iyi ara n̄n̄e í ku na dulum fei, hundε n̄n̄e á maa wεε domi ì je dee dee si wajui Ilaaɔ n̄a. ¹¹ Ilaaɔi í j̄i Jesu hai si bale. Nɔ bii Hundei n̄n̄u iyi í j̄i Kirisi hai si baleu í wa si n̄e á na ara iku n̄n̄e n̄au m̄o kuwεε na saabui Hundee iyi í wa si n̄e.

¹² Na nɲu inε inεm n̄a, Ilaaɔi à nε ka saabu, kù je ara hee arau ku tilasi wa ka ceɔ mii iyi í bi. ¹³ Ntɔ ntɔ, bii ì waa ce idɔɔbii ara aa ku n̄a. Amma bii ì j̄ɔ Hundei Ilaaɔ í sobi n̄e í kp̄aɔ kookoosui arau aa nε kuwεε n̄a, ¹⁴ domi inε n̄a iyi Hundei Ilaaɔ wa gb̄a fei, aɲai à je amai Ilaaɔ n̄a. ¹⁵ Hundei iyi Ilaaɔ í mu n̄n̄e kaa ce n̄e aru, kaa nɔ ku j̄ɔ n̄jo ku mu n̄e má, amma Hundeu í ce n̄e amai Ilaaɔ n̄a, nɔ do saabuei aa ka yɔkɔ ka kpe Ilaaɔ, ka ni Baaba. ¹⁶ Hundei Ilaaɔ takae wa s̄ɔ hunde nwa iyi à je amai Ilaaɔ n̄a. ¹⁷ To, si bei à je amae n̄a, n̄n̄ui í j̄ɔ à nε baa si mii iyi í j̄ile nwa. Aa ka nε ikp̄ε do Kirisi ajɔ, domi bii à baa ijuukp̄ae ku kp̄ε, bεεbε m̄ai aa ka baa amboeε kù kp̄ε.

Amboe iyi á na ku naa

¹⁸ N̄ mà wahalai nsei nwau ih̄e kù je nk̄ama do amboe iyi Ilaaɔ á na ku nyisi wa. ¹⁹ Baa mii n̄a iyi Ilaaɔ í taka fei à waa degbe ajɔ n̄n̄u do saasa, ajɔ si bii Ilaaɔ á j̄ɔ a yε amboeε si amae n̄a, ²⁰ domi mii n̄a iyi í taka fei à dási kp̄aai nfe ku ce, kù je na idɔɔbii aɲa taka n̄a, Ilaaɔi í coo bεεbε. Do n̄n̄u fei, kp̄aa ku c̄ou m̄o í wεε ²¹ iyi Ilaaɔ á ya mii n̄au m̄o ku ba k̄ama n̄a ku maà beje má nɔ a nε ikp̄ε si amboei ara ku nei amai Ilaaɔ n̄a. ²² À mà iyi hee nsei mii n̄a iyi Ilaaɔ í taka fei

à waa kakaai bei inaabo iyi wa kaka do ara kuroi kubí. ²³ Nò iyi í re mòm, baa awa iyi Ilaaḥ í mu nwa Hundee bei fi ai kaazigi, à waa kaka si idò nwa à waa degbeò Ilaaḥ ku nyisi iyi à je amae ña ntò ntò nò ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau í je tu wa, amma si kpāae ku cò à wa si tità. Bii à yε mii iyi à waa degbe, kudegbe kù wεε má. Mii iyi amane wa yε á maa cò kpāae má? ²⁵ Amma bii à waa cò kpāai mii gò iyi à kù waa yε, aa ka maa degbeì do temua.

²⁶ Bεεbe moi Hundei Ilaaḥ í ya maa sobi wa si gbugbā hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í s̄a ka t̄o. Amma Hundeu takaei í ya t̄o Ilaaḥ na iri nwa do ide iyi í re ide ku f̄ai amane ña. ²⁷ Nò Ilaaḥ, ññu iyi wa yε idò amane ña í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idòabièi Hundeu wa t̄oε na irii ine ña iyi à je t̄εε.

²⁸ Nò iyi í re mòm, à mà s̄aa s̄aa, ine ña iyi à bi Ilaaḥ, aña iyi í kpe si idòabiε à je t̄εε, Ilaaḥ wa ce ice si mii iyi í ba ña fei ku ba ku ce ñña jiida. ²⁹ Ntò ntò, ine ña iyi Ilaaḥ í cica hai tako, añaí í j̄ile ku ba a j̄o Amaε. Si bεεbe Amaεui á je yemmai ifò nk̄pò nk̄pò. ³⁰ Ine ña iyi í cica í j̄ileu, ññui í kpe ña. Ine ña iyi í kpeu í ce ña dee dee. Ine ña iyi í ce dee deeu í ce ñña ikp̄ei amboεe.

Kulai kubii Ilaaḥ

³¹ Debei beirei aa ka f̄o má. Bii Ilaaḥ í je tu wa, yooi á yòkò ku je mbεε nwa. ³² Ilaaḥ kù k̄ò amai ññu takae, amma í j̄ò à daa ine ña si awò à kpaa na irii awa fei. Ññu iyi í na wa amaεu bεεbe, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Ine ña iyi Ilaaḥ í cica, yooi á yòkò ku má ña dulum má. Kù wεε, domi Ilaaḥi í ce ña dee dee. ³⁴ To, yooi á yòkò ku yε taale ñña. Kù wεε, domi Jesu Kirisi í ku, nò iyi í re mòm í j̄l hai si bale má, í wa awò ñjei Ilaaḥ. Í nò wa t̄o Ilaaḥ na iri nwa. ³⁵ Yooi á yòkò ku fεεfε wa do kubii Kirisi. T̄onya? Mà wahala. Mà ijuukp̄a. Mà ari. Mà are. Mà mbirisi. Mà igū. ³⁶ Ntò ntò, Laf̄ε, na iriei à ya ka wa si anui iku aleò daakò.

À waa cò wa bei angudā ña iyi à waa b̄o ku saka, si bei kukò idei Ilaaḥ í f̄o. ³⁷ Amma si mii ñau ih̄ε fei à je igū mam mam na saabu Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi ñ mà kam kam, nkāma ku wεε iyi á yòkò ku fεεfε wa do kubie. Baa iku kaa yòkò, wala kuwεε, do amaleka ña, do yiikoì lele ña. Mii iyi í ba wa ñnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, kāma ñña kaa yòkò. ³⁹ Mii ña iyi à wa lele do iyi à wa il̄e hee do mii iyi à taka fei, nkāma kaa yòkò ku fεεfε wa do kubi iyi Ilaaḥ í nyisi wa si Jesu Kirisi Laf̄ε nwa.

9

Ilaaḥ do inei Izireli ña

¹ Ntòì ñ wa n f̄o, amu inei Kirisi, n kaa n s̄o ibo. Idòm do Hundei Ilaaḥ à jesi iyi ntòì. ² Inòm í f̄o ntò ntò na Zuifu kpaasi ña nò ñ ya n maa n ce araare ñña waati kāma fei. ³ An jesi Ilaaḥ ku ceekpem nò ku fεεfεem do Kirisi ku ba ine ña iyi à je dimim a ba faaba. ⁴ Anjai à je inei Izireli ña, ine ña iyi Ilaaḥ í cica a je t̄εε bei amae ña, nò í nyisi ña amboεe. Do anjai í d̄i akabuue ña, nò í na ña wooda do kpāae ku t̄o, do idei kuwāe. ⁵ Bala ñña ñai à je inei Ilaaḥ ña. Si dimi ññai Kirisi í fita bei amane ññu iyi í re mii fei. Ññui í je Ilaaḥ, ññu iyi í j̄o ka maa saabu hee do ajo fei. Ami.

⁶ Kù je ñ wa n ni ide iyi Ilaaḥ í wāu í je ngbe, amma kù je ine ña iyi à bí si dimii inei Izireli ñau feii à je inei Izireli do ntò. ⁷ Kù nò kù je ine ña iyi à bí si dimii Aburhamu feii à je t̄okue ña do ntò, domi Ilaaḥ í s̄s̄ Aburhamu í ni, dimii amai Izaaki ñai aa je t̄okue ña. ⁸ Waatò kù je amai Aburhamu ña feii à je amai

10

¹ Ine inem na, iyi n̄ bi si id̄m fei do iyi n̄ wa n̄ t̄ō Ilaās, n̄hui í je dimim na a ba faaba. ² Nto nt̄o, an ȳk̄o n̄ f̄o na iri n̄ha n̄ ni à waa cea Ilaās íce do himma, amma a kù n̄e kumà. ³ A kù mà bei Ilaās í ya ceò in̄e dee dee, n̄hui í j̄ò à d̄e kp̄ā n̄ha bei aa ce a jeò dee dee, n̄o a kù waa too si kp̄ā iyi Ilaās í jile. ⁴ Kp̄ā iyi Ilaās í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa irii woodai Moizi n̄o in̄e iyi í dasie naaneu fei á je dee dee si wajui Ilaās.

Faabau í je ti in̄e na iyi à dasi Laf̄e naane fei

⁵ Ide iyi Moizi í k̄o si yaase bei in̄e á jeò dee dee si wajui Ilaās si wooda ku jirima wee. In̄e iyi wa jirima wooda n̄au fei, si n̄hui á ba kuw̄e. ⁶ Amma ide iyi à k̄o si yaase bei aman̄e á jeò dee dee na naane ku dasi wee. Maà ti í f̄o si id̄e í ni, yooi á b̄o lelei Ās. Bii ì waa f̄o b̄e b̄e, í ye bei ì waa d̄e Kirisi ku kita wai. ⁷ N̄o í maà ti í f̄o í ni, yooi á l̄o lelei ile. Bii ì waa f̄o b̄e b̄e, í ye bei ì waa d̄e ku dede Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debei, beirei ideu wa f̄o. Bei wa f̄o wee. Ide iyi ì waa dede kù j̄lie, í wa si gelee m̄om do si id̄e. Ideu n̄hui í je ide naane ku dasi iyi à waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii ì f̄o do gelee ì ni Jesui í je Laf̄e, n̄o ì dasi naane si id̄e iyi Ilaās í dede hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do id̄oi aman̄e í ya dasiò naane ku ba ku je dee dee si wajui Ilaās, n̄o do gelee m̄oi í ya f̄o ide ku ba ku baò faaba. ¹¹ Tiai idei Ilaās í n̄o í f̄o í ni, in̄e iyi í dasie naane fei kaa ye anyo. ¹² B̄e b̄e in̄e go kù je ik̄a, hai Zuifu na hee ku b̄o do dimi mmu na fei. An̄a fei Laf̄e ak̄ai à n̄e. Aman̄e m̄o í je ti in̄e na iyi à waa t̄ōe fei. ¹³ Debei in̄e iyi wa t̄ō Ās Laf̄e fei á ba faaba, si bei idei Ilaās í f̄o.

¹⁴ N̄o beirei in̄e na aa ce a t̄ōe bii a kù dasie naane. Mà beirei aa ce a dasie naane bii a kù gb̄o ide. N̄o beirei aa ce a gb̄o ide bii in̄e go kù ce waazoi ideu. ¹⁵ N̄o beirei aa ce a ce waazoi ideu bii kù je in̄e goi í b̄e na. Kuk̄oi idei Ilaās wa f̄o í ni, in̄o did̄o n̄lai kunaai in̄e na iyi à dabii à waa sisi laabaau jiidau. ¹⁶ Amma kù je in̄e feii í jesi ideu laabaau jiidau. B̄e b̄e walii Ezai m̄o í f̄o í ni, Laf̄e, yoo n̄ai à dasi waazo n̄wai naane. ¹⁷ B̄e b̄e m̄oi naane ku dasi wa naai hai si ide iyi in̄e wa gb̄o. N̄o ide iyi à waa gb̄ou idei Kirisii.

¹⁸ Amma n̄ wa n̄ beei, Zuifu na a kù gb̄o ideui? À gb̄o, domi à k̄o à ni, Woo ce waazo n̄au à dabii si andunya fei
N̄o in̄e fei í gb̄o ide n̄ha.

¹⁹ To, n̄ wa n̄ bee má, in̄e Izireli na a kù gb̄o yaasei ideu ba. À gb̄o, si bei Moizi í tako í k̄o na iri n̄ha í ni,
Ilaās í ni,

An dede igu n̄je do dimi go iyi a kù waa saalu bei dimi,
N̄o n̄ dede id̄ok̄o n̄je do dimi hai n̄e bisi.

²⁰ Ezai m̄o í k̄o do w̄ok̄o í ni, Ilaās í ni,
In̄e na iyi a kù waa dedeem n̄ai à ye m̄,
N̄o n̄ nyisi na aram, kù n̄o kù je an̄ai à t̄ōm.

²¹ Amma si ḡamei irii in̄e Izireli na í k̄o í ni, Ilaās í ni, hai daakoi n̄ to aw̄o bi hai gb̄o ide ilu it̄l ku yika n̄a.

11

Ilaās kù k̄osi in̄e Izireli na

¹ Debei n̄ wa n̄ beei, Ilaās í k̄osi in̄e n̄ai? Aawo, kù je b̄e b̄e, domi amu takam in̄e Izirelii n̄ wa n̄ je, n̄ je t̄okui Aburahamu si dimii Benzamee. ² Ilaās kù k̄osi in̄e na iyi í tako í cica hai kuk̄e. Mà í kù mà na bei kuk̄oi idei Ilaās í f̄o na si

waati iyi Elii í bòò taalei inei Izireli ña bi Ilaaḥ í ni, ³ Lafɛɛ, ine ñau à kpa waliie ña nò à keke bi kuwee ña. Amu akāi ñ gbe iyi ñ wa n jirimaɛ, à nò à waa de hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaḥ í jɛaa í ni, ñ ne amanɛ dubu meeje má iyi à kù gule si wajui iwɛ iyi à ya kpe Baali.

⁵ Bɛɛbe mɔi, baa nsei inei Izireli mbò ña à waa jirima Ilaaḥ, aña iyi í cica na didɔeu. ⁶ Í cica ñai na didɔɛ, kù je na ice. Bii í je do iceui, didɔu kù je didɔ má.

⁷ Ntò ntò beirei í ce. Inei Izireli ña a kù ba mii iyi à waa de. Si inò ñña ine ña iyi Ilaaḥ í cicaí à baa. Ine ña iyi à gbe à lele idò ñña. ⁸ Na irii ññai kukɔi idei Ilaaḥ í ni,

Ilaaḥ í da ñña si sisi njoo si idò.

Nò í mu ñña iju iyi a kaa yòkò a yeò ilu.

Nò í mu ñña ití iyi a kaa yòkò a gbòò ide hee do nnyi fei.

⁹ Nò Davidi mɔ í ni,

Jingau ñña ku je ñña cekùm do taao,

Nò ku nyi ku je ñña bi ku koose má

Ku ba a koo a ba ijuukpã.

¹⁰ Jò ilu kuku ku wa si iju ñña a maà ye ilu.

Nò í jò a ya bate a maa ceò ice do ajò fei.

¹¹ Njoi í jò ñ wa n bee, si waati iyi inei Izireli ña à koose, à cukui hee do ajò fei? Aawo, kù je bɛɛbe. Amma na kucuku ññai í jò dimi mmu ñau mɔ à baò faaba ku ba igu ñña ku dede si ña. ¹² Debei, si bei kucukui inei Izireli ña í jò hai je Zuifu ña à ba amanii Hunde, nò kukayei inei Izireli ña í kòosi amanii dimi mmu ña, zaka beirei amanii dimi mmu ñau á la ku to waati iyi inei Izireli ña fei aa na a ba kpãai faaba.

Dimi mmu ña à ba faaba

¹³ Ine dimi mmu ñau be, inei ñ wa n ba ide ku fò, amu iyi ñ je woo be bi tu ñe. Ñ ya n maa ne inò didò do iceui iyi ñ wa n ce. ¹⁴ Si iceu bei ñ wa n de kpãa n dedeò igui dimim ña, ku ba ine gò ñña ña a ba faaba. ¹⁵ Ilaaḥ í jò hai je Zuifu ña à dò do ñnu si waati iyi í jò Zuifu ña tità. Debei, beirei á ye si waati iyi á gba ña má. Nñu bei á jò aña iyi à ku wo a baa si kuwee.

¹⁶ Si iyafui pɛɛ iyi à kpo, bii pɛɛ sinte iyi à ceu í je ti Ilaaḥ, debei pɛɛu fei ti Ilaaḥi. Bɛɛbe mɔi bii icãi jli í je ti Ilaaḥ, do amaawɔe ña fei ti Ilaaḥi. ¹⁷ Amma nsei à cafe amaawo gò ña hai si jli ndii olivi, nò inje iyi ñ je amaawoi jli ndii sako, inje à sãsi agbe ñña. Nsei wee, inje mɔ ñ waa ba inyi iyi wa naa si amaawo ñau hai si icãu. ¹⁸ Na ñnu, í maà tɔ fufu ña si amaawo ña iyi à cafeu. Beirei aa ce í tɔ fufu ña. Í jò ñ má ña iyi kù je inei ñ waa mu icãu, icãu njei wa mu ñe.

¹⁹ Ine akã ññe gò á ni, à cafe amaawo ñau bei ku ba a sãsim si agbe ñña. ²⁰ Ntò, à da ñai na naane hai dasi ñña, nò awo mɔ ñ wa agbeu bei na naane ku dasie. Maà tɔ fufu, amma ce njo, ²¹ domi bii Ilaaḥ kù jò amaawo sinte ñau, á na ku jò awo mɔ? ²² Debei, cò jiiida ku jei Ilaaḥ do kugaabuɛ. Í gaabu si ine ña iyi à cuku, amma í je ine jiiida bi tɛɛ. Awo de leekɔ dim dim si jiiida ku jɛɛ. Bii kù je bɛɛbe aa da awo takæ. ²³ Bii aña mɔ a kù mɔsi idò ku lele ñña, Ilaaḥ á sindo ña si agbe bii à wau wo, domi á yòkò ku sindo ña si agbe ñña má. ²⁴ Bii Ilaaḥ í daɛ wa hai si jli ndii olivii sako nò í másie si jli ndii olivi iyi à waa logooa iyi kù je icue, debei, kaa gaabuaa ku sindo amaawo si jli ndii ñnu takæ.

Inei Izireli ña aa ba faaba

²⁵ Ine inem ña, n kù bi asiii ideu ihɛ ku manji ññe hee ku jò í maa cò ara ññe ilu bisí ña. Asiiu wee. Idò inei Izireli fiti mbò ñau í lei tità hee kukpòi dimi

mmu ɲa iyi aa ba faabau ku kō. ²⁶ Si bɛɛbɛ, inɛi Izireli ɲau fei aa ba faabau, si bei à kō à ni, Ilaaḍ í ni, Woo Faabau á naai hai Siḵo, Nō ku nya lasabu hai mà bɛɛɛm hai si dimii Zakōbu.

²⁷ Iyi ihɛi í jɛ akabuɲu iyi an dī do ɲa si waati iyi an kpa idei dulum du ɲa.

²⁸ Si tuubai laabaau jiidu Zuifu ɲa à jɛ mɛɛɛi Ilaaḍ, nō ɲɲu bei í baa í jɛ aranfaani inɛ, amma si tuubai kucica, à jɛ inɛ ɲa iyi Ilaaḍ í bi hee nsei na bala ɲɲa ɲa. ²⁹ Ilaaḍ í bi ɲa hee nsei domi ci ya ce mua ngba nō ci ya sinda idō hai si inɛ ɲa iyi í kpe. ³⁰ Tako wo ì donda Ilaaḍ ɲa, amma nsei Ilaaḍ í too si ide hai gbōi Zuifu ɲau í ceò araare nɲɛ. ³¹ Nsei si bei Ilaaḍ í ce nɲɛ didḵ na saabui ide hai gbō ɲɲau, bɛɛbɛ mōi à too si araare iyi í nyisi ɲɛ ku ba ku ce araare ɲa mō. ³² Ntō ntō, Ilaaḍ í jò inɛ fei í baa í jɛ arui ide hai gbō, ku ba ku ce araare inɛ fei.

Kulai Ilaaḍ

³³ Irei ì gbō bei amanii Ilaaḍ do bisie do kumàɛ í la í to. Inɛ gō kaa yōkō ku mà yaasei lasabuɛ. Inɛ gō mō kù nō kù wɛɛ iyi á mà kpāɛ sāa sāa.

³⁴ Bɛɛɛɛi kukōi idei Ilaaḍ í ni,

Yooi í mà lasabui Aḵ Lafɛɛ.

Mà yooi í muua bisi aḵ gō.

³⁵ Yooi í tako í muua ngōgō ku bei ku maa degbe ku sāa ɲɲu gbese.

³⁶ Ilaaḍi í jɛ irii mii fei, hai bi tɛɛi fei ndɛɛ wa naa. Nō mii fei í wɛɛi na irie. Amboe ku jɛ tɛɛ hai nsei hee do aḵ fei. Ami.

12

Kuweɛ titḵ iyi í wɛɛ na irii Ilaaḍ

¹ Na ɲɲu inɛ inɛm ɲa, ñ wa n tō ɲɛi na saabui araare iyi Ilaaḍ í ce nɲɛ, i na Ilaaḍ ara nɲɛ. I jò kuwɛɛ nɲɛ ku jɛaa bei kuwɛɛ gō iyi í má nō í slaa si. Do yaase bɛɛɛɛi í slaa í ya tō Ilaaḍ ɲa. ² I maà ya ce kucei inɛi andunya ɲa, amma i jò Ilaaḍ ku mu nɲɛ lasabu titḵ iyi á kpaasiò kuwɛɛ nɲɛ, ku ba i mà iyi í jɛ idōɓbii Ilaaḍ ɲa. Idōɓbieu wee, iyi í jɛ jiidu, iyi í dḵ do iyi í kḵ mam mam.

³ Na didḵ iyi Ilaaḍ í muum, ñ wa n sḵ inɛ fei, i maà jile ara nɲɛ tengi bii i kù to ɲa, amma inɛ fei ku jile araɛ si zaka bei Ilaaḍ í muua naane. ⁴ Si ara akā ikḵ ikā ikāi í wa si nō ɲa fei do ice ɲɲai. ⁵ Bɛɛbɛ mōi, baa bii awa à kpō à jɛ ara akā si Kirisi nō à dī si nɲɛi bei ikḵ ikā ikāi arau. ⁶ Bɛɛbɛ mōi à ne amua ikā ikā iyi Ilaaḍ í ce nwa si didḵɛ. Inɛ iyi í ne amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaḍ ku sḵ inɛ ɲa, ku ceò ice si bei naane ku dasie í to. ⁷ Inɛ iyi í ne amuai ku cea inɛ ɲa ice si igbɛu, ku coo. Inɛ iyi í ne amuai inɛ ɲa ku kō si idei Ilaaḍ ku kō ɲa si. ⁸ Inɛ mō iyi í ne amuai inɛ ɲa ku mua gbugbā ku coo. Inɛ mō iyi í ya yōkō ku ce amua ku coo do inō akā. Inɛ ngbo ku ce iceɛ do himma. Inɛ iyi í ne amuai ilu are ɲa ku sobi ku coo do inō didḵ.

⁹ I maà jò kubi nɲɛ ku jɛ do muafiti. I saa laalō nō i leekī si jiidu ku ce dim dim ɲa. ¹⁰ I bi nɲɛ ɲa, i ce kookaai i ya màò bɛɛɛɛi nɲɛ ɲa. ¹¹ I maà jò himma nɲɛ ku kaye, amma i ya maa cea Aḵ Lafɛɛ ice ɲa, nō i jò Hundɛɛ ku maa ce ice si ɲɛ. ¹² I wɛɛò inō didḵ ɲa na kpāa ku cōu. I temua si wahala ɲa. I maà ya gbɛɛji do kutō ɲa. ¹³ I ya sobi inɛ ɲa iyi à jɛ ti Ilaaḍ si bukaatai mii iyi à bi. Nō i ya yaɛ inɛ njoo ɲa. ¹⁴ I ya weea inɛ ɲa iyi à waa kpā ɲɛ iju. I wee ɲɲa ɲa, i maà ceekpe ɲa. ¹⁵ Inɛ ɲa iyi à wa si inō didḵ í ba ɲa inō didḵ ku kpɛ, inɛ ɲa mō iyi à waa kpata í ba ɲa ku kpata ɲa. ¹⁶ I ya ne anu akā ɲa, i maà jò lasabui ara ku so ku wa si ɲɛ, amma i ya kaye ara nɲɛ ɲa. I maà ya jile ara nɲɛ ilu bisii ɲa.

¹⁷ I maà ya sãa ine gɔ laalo ŋa. I ya maa de i ce iyi í je jjiida si gãmei ine fei ŋa. ¹⁸ Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò inɛð ine fei i ya d̄s ŋa. ¹⁹ Inɛ kpaasim ŋa i maà ya de i sãa nje gbesei laalo ŋa, amma i ya jò Ilaās ku sã nje gbesei id̄ɔk̄s, domi à k̄ɔ̀ à ni, Ās Laf̄ɛ́e í ni, Amui an sã gbesei id̄ɔk̄s.

²⁰ Nɔ̀ à k̄ɔ̀ má à ni,

Bii ari wa kpa mbeɛɛ, náa ije ku je.

Bii agbe wa kpa, muaa inyi ku mɔ,

Domu bii ì waa cea bɛɛɛ, í ye bei ina nyenyeni ì waa koaa si iri.

²¹ Maà jò laalo ku kãmiaɛ, amma jò i kãmiaɛ do jjiida ku ceɛ.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ŋa

¹ Ine fei ku jirima ilaalui ilɛɛ, domi ilaalui kãma kù wɛɛ iyi kù je do kumàsii Ilaās. Ilaalu ŋa iyi à wɛɛ fei Ilaāsi í jile ŋa. ² Na nɲu, bii ine í donda idei ilaalui, ide iyi Ilaās í jilei í k̄osi. Nɔ̀ ine ŋa iyi à waa k̄o ide dimi bɛɛɛ, à waa d̄ɛɛɛ ara ŋa taalei. ³ Ntɔ̀ ntɔ̀, woo ce jjiida ŋa a kù ne zigida do ine ŋa iyi à waa mu ilɛu, í gbe woo ce laalo ŋa. Bii i kù bi njo ku muɛ si gãmei ilaalui ŋau, ce jjiidaɛ, aa ne sie inɔ̀ did̄. ⁴ Ilaalu ŋa à waa ce icei Ilaāsi na aranfãani nje. Amma bii ì waa ce laalɛ ŋa, i ce njo ŋa, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Anja mɔ woo ce icei Ilaās ŋai ku ba a sã gbesei id̄ɔk̄s Ilaās nɔ̀ a kpã ine ŋa iyi à waa ce laalo iju. ⁵ Na nɲu, ì ne i sũ ŋa iri ile ŋai, nɔ̀ kù je si na iyi í jò ì waa ce njo ijuukpã nɲu akã ŋa, amma ku ba id̄ nje ku maà ye taale njei.

⁶ Nɲui í nɔ̀ í jò ì waa sã fiaɪ lempoo má ŋa, domi ine ŋa iyi à waa mu ilɛu anja mɔ woo ce icei Ilaās ŋai nɔ̀ à na ara ŋai mam mam. ⁷ I sãa ine fei iyi ì ne i sã ŋa. Ine ŋa iyi ì ne i sãa lempoo i sã ŋa ŋa. Ine iyi ì ne i sãa fiaɪ duani i sãa laf̄ɛ́e. Ine iyi ì ne i jirima fei i jirima laf̄ɛ́e ŋa. Ine iyi ì ne i mà bɛɛɛɛ, i mà ŋa.

Ka bi nje

⁸ I maà ya mu gbesei ine gɔ. Gbesei mii akãi í ne ku wa si anini nwa, nɲui í je kubi, domi ine iyi í bi ine ŋa wa k̄s wooda feii. ⁹ Ntɔ̀ ntɔ̀, wooda ŋau ih̄ɛ iyi í ni, i maà ce sakara, nɔ̀ i maà kpa ine, nɔ̀ i maà ce ile, nɔ̀ i maà ce bine, do wooda ikã ikã iyi í gbe fei aa ȳk̄o a t̄ɔ̀t̄ɔ̀ ŋa si wooda akã. Wooda akãu wee, bi ine mmu bei ì bi araɛ. ¹⁰ Bii kubi í wa si gãme nje i kaa ȳk̄o i cea nje laalo ŋa. Na nɲu, bii ì bi nje ì waa jirima wooda ŋau fei ŋai.

Ka tã s̄ɔ̀lu ka maa degbeð kunyii Kirisi wa

¹¹ Í s̄la i ce bɛɛɛɛ ŋa, domi ì mà ŋa si waati bii ì wa nsei. Í to i j̄l hai si iri njoo ŋa, domi waati iyi Laf̄ɛ́e á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹² Id̄ú í d̄ú wa koo, nɔ̀ amɛɛjumá í maai wa. Na nɲu, ka jò icei ilu kuku ku ce, nɔ̀ ka so j̄nei iḡú iyi á jò ka jabu si inya kumá. ¹³ I jò ka ne dee dee awa iyi à je inɛi inya kumá ŋa. Ka maà jò ije ku bi nwa do at̄ɛ ku mɔ nwa ku la ku caa, ka maà ne ad̄ei abo do daa b̄ɛɛɛɛ ku ce, nɔ̀ ka jò ija do igu. ¹⁴ Amma i so daa tit̄si Jesu Kirisi Laf̄ɛ́e nwa, nɔ̀ i maà jò daai inɛ taka nje ku maa n̄ɛð ŋe i maa ceð bine má ŋa.

14

Maà ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

¹ I gba ine iyi naane ku dasi kù ne gbugbã, nɔ̀ i maà ya ye taalei ide iyi wa lasabu. ² Ine ih̄ɛ wa tamaa si iyi nɲu á ȳk̄o ku je ije fei. Ine ih̄ɔ̀ mɔ iyi kù ne

gbugbā si naane ku dasieɔ, ci ya nɔ inɔ. ³ Ine iyi wa je mii iyi í ba fei ku maà donda ine iyi ci ya je mii fei, nɔ ine mɔ iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maà ye taalei ine nje iyi wa je mii fei, domi Ilaaɔí í gba lafɛɛ. ⁴ Beirei awɔ ì ye ì bei ì waa kiitiò amaacei ine mmu gɔ. Bii wa leeki si iceɛ walakɔ bii í nɔ í fúsi awɔ mɔi ideí irii lafɛɛi. Amma á maa leeki domi Aɔ Lafɛɛ í ne gbugbā ku muaa gbugbā.

⁵ Ine gɔ nɔ á ya tamaa bei ajo gɔ nɔ á re nje do beɛɛɛ, nɔ ine gɔ nɔ mɔ á ya maa tamaa mà iju iyi í má fei akáí. Si ide nɔu ihɛ í sɛa ine fei ku mu iyi í je lasabui idɔɛ dim dim. ⁶ Ine iyi wa tamaa ajo gɔ nɔ á re nje do beɛɛɛ, wa cooí na Aɔ Lafɛɛ. Ine iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii Aɔ Lafɛɛi wa jɔɔ, domi í ya saabu Ilaaɔí titá na ijɛu. Ine mɔ iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaɔí kù waa je, í nɔ wa saabuɛ. ⁷ Kuwɛɛi ine káma nwa kù je ti nɔu aká, beɛbe mɔi do ikue. ⁸ Ntɔ ntɔ, bii á wɛɛ, á wɛɛi na irii Lafɛɛ, bii á nɔ á ku mɔi, na irii Lafɛɛi á ku. Na nɔu, bii á waa wɛɛ walakɔ bii á ku, ti Lafɛɛi á je, ⁹ domi Kírísí í ku nɔ í dede hai si bale má ku ba ku je Lafɛɛi ine nɔa iyi á ku do ine nɔa iyi á wɛɛ. ¹⁰ To, bii beɛbeí, na mii í ce awɔ ì waa ye taalei kpaasie. Mà na mii í ce ì waa donda kpaasie. Awa feii aa ka leeki ajo aká si wajui Ilaaɔ kù kiiti nwa. ¹¹ Ajo nɔui kukoi ideí Ilaaɔu ihɛ á kɔ tengi bii í ni, Aɔ Lafɛɛ í ni, Amui ñ je kuwɛɛ, ine fei á na ku gule si wajum. Nɔ ine fei ku saabum do geɛɛ.

¹² Beɛbe mɔi awa fei aa ka fɔ tu wa si wajui Ilaaɔ.

Maà ce ngɔgɔ iyi á dasi kpaasie kurara

¹³ Na nɔu, i maà ya kiiti nje nɔ. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔgɔ iyi á jò kpaasie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafɛɛ Jesu ñ mà kam kam iyi sonda káma kù je iwɔ. Amma bii ine gɔ wa doo sonda gɔ iwɔ, bi tɛɛi í je iwɔ. ¹⁵ Bii inɔi kpaasie í fɔ na ije gɔ iyi ì waa je, wa nyisi iyi í kù waa ne si kpáai kubi má. Maà jò ideí ije ku jò ine gɔ iyi Kírísí í ku na irie ku ce nfe. ¹⁶ Iyi í ye í sɛaɛ ku ce, maà ti i coo do yaase bei á jò ine nɔ a fɔ laalɔɛ. ¹⁷ Bommái Ilaaɔ kù je ideí kujɛ do kumɔ, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sù do inɔ didɔi iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa. ¹⁸ Ine iyi wa cea Kírísí ice si yaase beɛbe, lafɛɛi Ilaaɔ á bi, nɔ baa amanɛ nɔa aa saabuɛ.

¹⁹ Na nɔu, ka de mii iyi á naaɔ laakai ku sù wa do mii iyi á mu nwa gbugbā si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje icei Ilaaɔ na ideí ije. Ntɔi, sonda káma kù je iwɔ, amma kù sɛa ine gɔ ku je ije iyi á jò kpaasie ku koose. ²¹ Iyi í sɛa nɔui í je i maà nɔ inɔ, nɔ i maà mɔ vɛɛ, nɔ i maà ce ngɔgɔ bii í je á dasi kpaasie kurara. ²² Mii iyi ì waa lasabu si ideu ihɛ, muu si idɔɛ, nɔ kù je si gámei awɔ do Ilaaɔ nɔu aká. Ilu inɔ didɔi ine iyi idɔɛ kù waa ye taaleɛ si mii iyi wa ce. ²³ Amma ine iyi wa sika si ije gɔ iyi wa je, Ilaaɔ á ye taaleɛ domi kù waa coo do naane. Ntɔ ntɔ, mii iyi ine wa ce fei nɔ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi á dɔa kpaasie si, maà de ti awɔ takae

¹ Nseí, awa iyi á ne gbugbā si naane ku dasi, i jò ka temuad gbugbā ku kuai hai ne gbugbā nɔ, nɔ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔa awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔa kpaasi nwa nɔ si na aranfáani nɔu, ku ba naane ku dasi nɔu ku bɔ waju. ³ Kírísí takae ci ya ce mii iyi á dɔa nɔu takae si, amma si bei á kɔɔ á ni, í sɔ Ilaaɔ í ni, ine nɔa iyi á buɛ, arabu nɔa í baa sim. ⁴ Mii iyi á kɔ tako fei wo, á kɔɔi ku ba ku kɔ wa nɔ ka ne kpáa ku cɔ hai si kukoi ideí Ilaaɔ, iyi wa mu nwa gbugbā do temua. ⁵ Ilaaɔ, nɔu iyi wa mu nwa temua do gbugbā, kù jò inje

duusɔo i ne anu akā ŋa si bei ì yoo si Jesu Kirisi ŋa, ⁶ ku ba iŋe fei i ya maa saabu Ilaaɔ aɔ do anu akā ŋa, nŋu iyi í je baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na nŋu, i ya gba nje ŋa si bei Kirisi mɔ í gba ŋe ku ba i nyisiò amboei Ilaaɔ ŋa. ⁸ Ñ wa n sɔ ŋei iyi Kirisi nŋui í baa í je woo ce icei Zuifu ŋau ku ba ide iyi à wāò bala ŋŋa ŋau ku kɔ, nɔ ku nyisiò iyi Ilaaɔí í je ilu ntɔ. ⁹ Jesu í naai má ku ba dimi mmu ŋa mɔ a saabu Ilaaɔ na araareɛ si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Na ŋɔi í jò ñ wa n saabue si inɔi dimi mmu ŋa. Nɔ n kɔ iri n nyisiò amboei irie.

¹⁰ Nɔ í ni má,

Iŋe dimi mmu ŋa i weɛò inɔ didɔ do inei Ilaaɔ ŋa aɔ.

¹¹ Nɔ í ni má,

I saabu Aɔ Lafɛɛ, iŋe dimi mmu ŋau fei,

Iŋe fei í kɔ iri i cɔu.

¹² Nɔ walii Ezai mɔ í ni,

Tɔkui Izai ɔɔ á na ku dede

Ku je ilaalui dimi fei,

Nɔ kpāa ku cɔi dimi ŋau á wa sie.

¹³ Nsei, Ilaaɔ, nŋu iyi wa mu nwa kpāa ku cɔ, ku mu nŋe inɔ didɔ do laakai ku sɔ fei na naane iyi ì dasi ŋa ku ba kpāa ku cɔ nŋe ku la si gbugbā iyi Hundedi Ilaaɔ í mu nŋe.

Pɔlu í ne kpāai ku kɔ tia do wɔɔkɔ

¹⁴ Iŋe inem ŋa, amu takam ñ mà kam kam iyi ì je ine jiidau ŋa nɔ ñ mà mii iyi ì ne ku ce ŋa, aa nɔ ñ yɔkɔ i mua nje bisi ŋa. ¹⁵ Do nŋu fei, do wɔɔkɔ nla nla ñ kɔ nŋe ide ɔɔ ŋa wa si idei tiau ihɛ, n ye ŋeò gigii mii ŋa iyi ñ mà tā ŋa. Ñ kɔ nŋe wa beɛbei na didɔ iyi Ilaaɔ í ceem ¹⁶ ñ wa n jeò woo ce icei Jesu Kirisi bi hai je Zuifu ŋa. Ñ wa n waazo laabaau jiidai Ilaaɔ bei woo wee ku ba hai je Zuifu ŋa a ye bei kuwee iyi á dɔa Ilaaɔ si, si na iyi í jò Hundede í cica ŋa í jò à má. ¹⁷ Na nŋu, na saabui Jesu Kirisi, ñ ne inɔ didɔ si icem iyi ñ wa n cea Ilaaɔ. ¹⁸ Ñ kaa n yɔkɔ n fɔ ide ɔɔ bii kù je idei ice iyi Kirisi í ce si ide ku fɔm do si kookoosum ŋa ku ba hai je Zuifu ŋa a jirima Ilaaɔ ¹⁹ na saabui maamaake dimi ikā ikā ŋa iyi gbugbāi Hundedi Ilaaɔ í ce. Beɛbe mɔi ñ waazo laabaau jiidai Kirisi bii fei sãa sãa hai Zeruzalemu hee ku bɔ ikpa ilei Iliri. ²⁰ Nɔ ñ dasi idɔ n waazo laabaau jiidau si ile ŋa bii a kù gbɔ idei Kirisi titā, ku ba n maà n ma si icui ilei ine ɔɔ.

²¹ Ñ ce beɛbei ku ba n ce bei kukɔi idei Ilaaɔ í fɔ, tengi bii í ni,

Ine ŋa iyi a kù fɔ ideɛ bi tu ŋa aɔ kāma, aa yoo.

Ine ŋa mɔ iyi a kù gbɔ baauɛ wo, aa gbɔ yaaseɛ.

Pɔlu wa fɔ idei Romu ku bɔ

²² Tuuba nkpɔ nkpɔ iseeɛne ŋau bei í ya maa ganjim n naa bi tu ŋe. ²³ Amma nsei, ñ kpa irii icem si ile ŋau be, nɔ si na iyi í jò ñ wa n bi n naa bi tu ŋe hai adɔ nkpɔ nkpɔ, ²⁴ ñ wa n tamaa bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Esipanyí, an yaa wa bi tu ŋe. Ñ bi n ye ŋe n ce aɔ minji bi tu ŋe be ka kpɛ inɔ didɔ, nɔ i sobim ŋa ku ba n bɔ Esipanyiu. ²⁵ Amma nsei titā Zeruzalemui ñ wa n bɔ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ŋa, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa ilei Masedoni do ilei Geresi à tɔtɔ fia do inɔ akā na ilu are ŋa iyi à wa si inɔi woo dasi Jesu naane ŋau Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii à tɔtɔɔ fia, amma ntɔ ntɔ gbesei à waa mu si na iyi í jò amanii Ilaaɔi iyi Zuifu ŋau à ne à kpɔɔ do dimi mmu ŋa. Beɛbe mɔi

á sía dimi mmu ɲau mɔ́ a sobi ɲa do amanii andunya ɲɲa. ²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na ɲa fia iyi à tɔ́tɔ́u n kpɔ̀ɔ́ irii icɛu bɛ, an bɔ́ Ɛsipanyi nɔ́ n yaa wa n naa n ye ɲɛ. ²⁹ Ñ mà iyi kutom wa bi tu ɲɛ bɛ á jò Kirisi ku wee nɲɛ si mii nkpɔ́ nkpɔ́.

³⁰ Iɲɛ inem ɲa, ñ wa n tɔ́ɔ́ ɲɛi do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundeii Ilaaɔ́ wa mu nwa, í bam ku jabu si kutɔ́ɔ́ nɲɛ ɲa. ³¹ I tɔ́ɔ́ Ilaaɔ́ ku nyam hai si awói hai dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Zudee, nɔ́ i ce kutɔ́ɔ́ má ɲa ku ba woo dasi Jesu naane ɲau a gba amua iyi ñ wa n bɔ́ɔ́ Zeruzalemu do awó minji. ³² Bɛɛbɛ mɔ́i an to wa bi tu ɲɛ do inɔ́ didɔ́ bii Ilaaɔ́ í bi, nɔ́ n sími keeke bi tu ɲɛ. ³³ Ilaaɔ́, nɲu iyi wa mu nwa laakai ku sũ, ku wɛɛ do iɲɛ fei. Ami.

16

Pɔ́lu wa ce inɛ ɲa fɔ́ɔ́

¹ Ñ wa n sɔ́ ɲɛ iyi Feebe weɔ́ nwa si kpáai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei inɛi igbei Jesu ɲai wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Lafɛɛ si bei í jò woo dasi Jesu naane ɲa a ce. Nɔ́ i maa sobie ɲa do bukaatai mii iyi í bi si aninii iɲɛ fei, domi nɲu takae í sobi inɛ nkpɔ́, do amu takam.

³ I ce Pirisila do mɔ́kɔ́ɛ Akilasi fɔ́ɔ́, kpaasi woo ce icem ɲa si icei Jesu Kirisi, ⁴ aɲa iyi a kù saalu baa kuwɛɛ ɲɲa ku ba a faaba ti amu. Kù je amu akáii ñ wa n saabu ɲa, hee do igbei inɛi Jesu ɲa iyi à je dimi mmu ɲau fei à waa saabu ɲa. ⁵ Nɔ́ i ce inɛi igbei Jesu ɲa iyi à ya tɔ́tɔ́ kpasɛ ɲɲau fɔ́ɔ́. Nɔ́ i ceem Epaneti kpaasi jiidam nɔ́u fɔ́ɔ́, nɲu iyi í tako í dasi Kirisi naane si ilei Azii. ⁶ Nɔ́ i ce Maari fɔ́ɔ́, nɲu iyi í ce ice nɔ́ nɔ́ na iri nɲɛ. ⁷ Nɔ́ i ce Andoniku do Zunia dimim ɲau fɔ́ɔ́, awóɔ́ ɲai à ce piisɔ́ ajo. À nɛ bɛɛɛɛ nla nla si inɔ́i woo bɛ ɲau. À tako à dasi Kirisi naane mɔ́m amu mbɛ ñ dasi.

⁸ Nɔ́ i ce Ampilatu fɔ́ɔ́, nɲu iyi í je kpaasi jiidam si kpáai Lafɛɛ. ⁹ I ce Uribɛɛ fɔ́ɔ́, kpaasi woo ce ice nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apelesi fɔ́ɔ́, nɲu iyi í nyisi naane ku dasie nɔ́ nɔ́ si laakai ku cɔ́. I ce inɛi kpasɛi Arisitobu ɲa fɔ́ɔ́. ¹¹ I ce Herodiɔ́ɔ́ dimim nɔ́u fɔ́ɔ́. I ce inɛi kpasɛi Naasisi ɲa fɔ́ɔ́, aɲa iyi à dasi Lafɛɛ naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi fɔ́ɔ́, inaabo ɲa iyi à waa cea Lafɛɛ icɛu. Nɔ́ i ceem Pɛɛsidi inaabo baakɔ́m nɔ́u mɔ́ fɔ́ɔ́, nɲu mɔ́ í cea Lafɛɛ ice nɔ́ nɔ́. ¹³ I ce Rufusi fɔ́ɔ́, nɲu iyi wa cea Lafɛɛ ice jiidam, do iyee iyi wa je bei iyee amu mɔ́ si kpáai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Asenkiti fɔ́ɔ́, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi ɲa iyi aɲaɔ́ ɲa à wɛɛ. ¹⁵ I ce Filɔ́ɔ́gu fɔ́ɔ́, do Zuli, do Neree, nɲu do weɔ́ɛ, do Olemɔ́si, do woo dasi Jesu naane ɲa iyi aɲaɔ́ ɲa à wɛɛ fei. ¹⁶ I ya ce nɲɛ fɔ́ɔ́ do kubi jiidam ɲa. Igbɛi inɛi Kirisi ɲa fei à waa ce ɲɛ fɔ́ɔ́.

Ide kufɔ́i ankãanyi

¹⁷ Ñ wa n sɔ́ ɲɛi, iɲɛ inem ɲa, i ya ce laakai inɛ ɲa iyi à ya naaɔ́ nɲɛ ku fɛɛfɛ wa si anini nɲɛ, nɔ́ a jò inɛ go ɲa a koose si naane ku dasi ɲɲa a cuku. Aɲai à ya maa nya cɔ́i cio iyi í gbɔ́ ɲa. I jò í jò inɛ dimi bɛɛbɛ ɲa ¹⁸ domi inɛ dimi bɛɛbɛ ɲa a kù waa cea Kirisi Lafɛɛ nwa ice, í gbɛ inɔ́i aɲa taka ɲɲa. Do ide didɔ́ do idei inɛ ku lele ɲɲa ɲau à ya wa inyii itfi inɛ ɲa iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti iɲɛ mɔ́, inɛ fei í mà bei í waa jirimam Lafɛɛ ɲa. Na nɲu, ñ wɛɛɔ́ inɔ́ didɔ́ na iri nɲɛ. Amma ñ bi í nɛ bisii ɲai ku ba i mà bei aa ya ce jiidam ɲa, nɔ́ i je inɛ ɲa iyi laaɔ́ ku ce í je iwɔ́ ɲɲa. ²⁰ Kaa kpɛ má, Ilaaɔ́ nɲu iyi wa mu nwa laakai ku sũ, á jò í tɛɛɛ Seetam ɲa.

Didɔ́i Lafɛɛ nwa Jesu ku wɛɛ do iɲɛ.

²¹ Timotee kpaasi woo ce icem wa ce ηε fɔɔ, do Lusiusi, do Zasɔɔ do Sosipateε dimim ηa.

²² Nɔ amu Tetiusi, amu iyi Pɔlu í sɔm ide ηau ihē nɔ n̄ kɔɔ, n̄ wa n ce ηε fɔɔ do irii Lafēε.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce ηε fɔɔ, n̄ηu iyi bi tēεi inei igbei Jesu ηa fei à ya tɔtɔɔ. Erasitu, woo singa fiai iluu do ine nwa Kaatusi à waa ce ηε fɔɔ.[

²⁴ Didɔi Lafēε nwa Jesu Kirisi ku wεε do iηε fei. Ami.]

Saabui ankāanyi

²⁵ Ka saabu Ilaaɔ, n̄ηu iyi á yɔkɔ ku mu n̄ηε gbugbã na saabui laabaaɔ jiiida do idei Jesu Kirisi iyi n̄ wa n ce waaZOεu. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpε. ²⁶ Amma nsei í fita gbugbãa. Ide ηa iyi walii ηau à kɔ si tia n̄ηa ηa í j̄ɔ dimi fei í mà asiiu. Nɔ Ilaaɔi í jilɔɔ si bεεbe ku ba dimi fei ku jirimæε si naane ku dasi.

²⁷ Na n̄ηu, Ilaaɔ, n̄ηu akã iyi í jε ilu bisii do ntɔ, amboe ku jε tεε hee do ajo fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tia sinte iyi Pòlu í kòá inei Kòrenti ña

Í ce ña fɔɔ

¹ Amui Pòlu, amu iyi Ilaaɔ í kpe si idɔɔbie ñ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteni kpaasi nwau ² à waa ce ñe fɔɔ, inɛ inei igbei Ilaaɔ ña iyi ì wa ilui Kòrenti ña. À waa ce ñe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ í kpe ì je tee ña, inɛ iyi í cica í jile ì maa ne anu akā do Jesu Kirisi ña. À ce inɛ fei fɔɔ hee do inɛ ña iyi à wa ilɛ baa yooma fei, inɛ ña iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɲu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ do laakai ku sũ.

Pòlu wa saabu Ilaaɔ na inei Kòrenti ña

⁴ Waati kama fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔi na iri nɲe si na iyi í jò í mu nɲe didɔɛ na anu akā nɲe iyi ì ce do Jesu Kirisi ña. ⁵ Ntɔ ntɔ, anu akā nɲe iyi ì ce do Jesu Kirisi ña nɲui í jò ì ba amua baa yooma fei ì jeɔ ilu amani ña si ideɪ Ilaaɔ ku fɔ do ku mǎ. ⁶ Ideɪ Kirisi iyi à waaɔo nɲeu nɲui ì leekɪ si dim dim ña hee ⁷ amuai Hundei Ilaaɔ baa akā kù gaizia ñe, inɛ iyi ì waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisii á jò ì ya maa leekɪ dim dim ña hee kɔɔ ku ba ì je hai ne taale ña si aɲo iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ ilu naaneɪ, nɲu iyi í kpe ñe ì ce anu akā ña do Amaɛ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Nɲe ku feɛfe si igbei Jesu

¹⁰ Inɛ kpaasim ña, ñ wa n tɔɔ ñe do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, ì ce kookaai ì ya maa gbɔsi nɲe ña ku ba nɲe ku feɛfe ku maà ya wa si anini nɲe. Ì jò ì ne anu akā dee dee ña, nɔ lasabu nɲe mɔ ku je akā, do mii iyi ì waa lele ña. ¹¹ Inɛ inɛm ña, ñ wa n fɔ beɛbeɪ si na iyi í jò inei nyaanzei Kolosee ña à sɔm à ni ija í ya wa si anini nɲe. ¹² Mii iyi í jò ñ wa n fɔ beɛbe wee. Ñ gbɔ à ni inɛ gɔ ì ni ti Pòlu nɲu í je, inɛ ihɛ mɔ í ni ti Apoloi nɲu í je, nɔ inɛ ihɔ mɔ í ni ti Sefaaɪ * nɲu í je, nɔ inɛ mmu gɔ mɔ í ni ti Kirisii nɲu í je. ¹³ Ì waa tamaa bei aa kpɛ Kirisi ikɔ bututu ñai? Amu Pòlu, amu sisi ñ ku si jli na irii dulum du ñe. Kù nɔ kù je do irim nii à dasi ñe inyi.

¹⁴ Ñ wa n saabu Ilaaɔ do iyi n kù dasi inɛ gɔ nɲe inyi, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Beɛbe moi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni à dasi ñe inyi do irim. ¹⁶ Amma ntɔi, ñ dasi inɛi kpaɛi Setefani ña mɔ inyi. To, aɲa baasi n kù mà mà ñ dasi inɛ gɔ inyi má. ¹⁷ N kù dasi inɛ nkɔ inyi si na iyi í jò kù je na nɲui Kirisi í bɛm wa. Ì bɛm wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do gele didɔ ñ wa n sisie, ku ba ikui Kirisi si antai jli ku gaauu ku maà ce nfe.

Bisii amanɛ ña do ti Ilaaɔ iyi à waa cɔ bei ideɪ sũmu

¹⁸ Ntɔ ntɔ, ideɪ ikui Kirisi si antai jli ku gaau í yei bei ide hai ne yaase bi inɛ ña iyi à wa si kpāai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpāai faabau, gbugbāi Ilaaɔi. ¹⁹ Mii iyi kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ wee. Í ni, Ilaaɔ í ni, An nya laakaii ilu laakai ña, Nɔ n kpa bisii ilu bisii ña.

* **1:12** Sefaa nɲui à ya kpe Pieɛ má.

²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔm. Iwoi woo kɔ ine ŋa si wooda í wa. Iwoi ine iyi ine ŋa à waa kpe woo mài andunyau í wa. Ilaaɔ́ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei idei sũmu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inei andunya ŋa a kù yɔkɔ a kù mà Ilaaɔ́ do bisii aŋa taka ŋa. Ilaaɔ́ takae í ɔoɔ beɛbe. Amma si bisie mii iyi í sɔaa wee. Ine ŋa iyi à dasie naane à ba faaba na ide i waazo iyi ine gɔ ŋa à waa ɔɔ bei idei sũmu. ²² Zuifu ŋa maamaakei à ya maa bee, nɔ Gereki ŋa mɔ bisii à ya maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai j̄li ku gaauu à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu ŋa nɔ í je ma bei idei sũmu bi dimi mmu ŋa. ²⁴ Amma bi ine ŋa iyi Ilaaɔ́ í kpe, baa bii à je Zuifu walakɔ dimi mmu ŋa, Kirisii í je gbugb̄ai Ilaaɔ́ do bisie. ²⁵ Kirisii í je gbugb̄ai Ilaaɔ́ do bisie bi tu ŋa domi idei Ilaaɔ́ iyi ine gɔ ŋa à waa ɔɔ bei idei sũmuu í re bisii amane ŋa, nɔ icei Ilaaɔ́ iyi ine gɔ ŋa à waa ni kù ne gbugb̄au í re gbugb̄ai amane ŋa.

²⁶ Ine kpaasim ŋa, ine iyi Ilaaɔ́ í kpe, i ɔɔ bei ì ye ŋa. Kù je ine nkɔɔ nŋei í je ilu bisii si kuyei amane ŋa walakɔ ilu gbugb̄a walakɔ ilu beere. ²⁷ Amma Ilaaɔ́ í cica mii ŋa iyi inei andunya ŋa à waa ɔɔ bei hai ne yaase ŋa í dasiɔ ilu bisii ŋa anyɔ, nɔ í cica mɔngɔi andunya ŋa í dasiɔ ilu gbugb̄a ŋa anyɔ. ²⁸ Nɔ Ilaaɔ́ í cica taaka ŋa do ine ŋa iyi à ya maa donda, iyi a kù je ngɔgɔ si andunya í kayeɔ ine ŋa iyi à waa ɔɔ ara ŋa bei ine nla ŋa. ²⁹ Í ce beɛbei ku ba ine kãma ku maà yɔkɔ ku tɔɔ fufu si wajue. ³⁰ Ilaaɔ́i í j̄ɔ í ne anu akã do Jesu Kirisi ŋa. Nɔ Kirisii í je bisii Ilaaɔ́ bi tu wa na saabui anu akã nwau iyi à ce do nŋu. Kirisii í nya wa hai si dulum du wa. Do saabuei à j̄eɔ dee dee nɔ à j̄eɔ inei Ilaaɔ́ ŋa. ³¹ Na nŋu, “ine iyi wa tɔɔ fufu ku tɔɔ na irii Laf̄e.” Beɛbei kukɔi idei Ilaaɔ́ í ni.

Waazo iyi Pɔlu í ce Kɔrenti wo

2

¹ Ine kpaasim ŋa, waati iyi ñ naa bi tu ŋe n kù sisi idei Ilaaɔ́ do bisii nla gɔ walakɔ do gele didɔ gɔ. ² N kù nɔ n kù dasi idɔ n sisi ide mmu gɔ si anini nŋe bii kù je ide i Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄li ku gaau. ³ Nɔ waati iyi ñ wa bi tu ŋe u, do gbugb̄a hai nei do njo do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dede n lele ŋe do bisii amane ŋa, amma gbugb̄ai Hundei Ilaaɔ́i ñ j̄ɔ í kãmia ŋe. ⁵ Ñ ce beɛbei ku ba naane ku dasi nŋe ku maà leek̄i si bisii ine ŋa, bii kù je si gbugb̄ai Ilaaɔ́.

Idei bisii Ilaaɔ́

⁶ Do nŋu fei, ide i bisii gɔi à waa sisia ine ŋa iyi à j̄la si naane ku dasi nŋa. Amma kù je bisii andunyau ih̄e walakɔ bisii ine nla ŋau aŋa iyi à waa bɔ nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asii Ilaaɔ́ iyi í singaa amane ŋai à waa waazo. Bisii Ilaaɔ́ í ce sɔɔlu ei hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kp̄e amboe do nŋu takae aɔ. ⁸ Baa ine akã ilu irii andunya ŋau ih̄e kù mà yaasee, domi bii í je à màai wo a kaa kpakpa Laf̄e si j̄li ku gaau, nŋu iyi í ne amboe fei. ⁹ Amma kukɔi ide i Ilaaɔ́ í ni, Iyi iju kù ye aɔ kãma, Nɔ itl kãma mɔ kù gbɔɔ, Iyi kù nɔ kù lɔsi idɔi amane, Nŋui Ilaaɔ́ í cea ine ŋa iyi à buu sɔɔlu.

¹⁰ Nŋu bei Ilaaɔ́ í j̄ɔ Hundei í nyisi wa. Hundeeu í yɔkɔ í nyisi wai si na iyi í j̄ɔ í ya wuse fei ndee nɔ ku mà hee do lasabui Ilaaɔ́ takae iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà lasabui amane bii kù je hundei nŋu takae iyi í wa sie. Beɛbe mɔi ine gɔ kù mà lasabui Ilaaɔ́ bii kù je Hundee. ¹² Awa, kù je lasabui andunyai à ba,

amma Hundei Ilaaḍi à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaḍ í mu nwa si didḍe. ¹³ Nò a kù waa tuse asiiu do ide iyi wa naa hai si lasabui amanɛ, bii kù je hai bi Hundei Ilaaḍ. À ya tusea inɛ ɲa mii ndii Hundei do ide iyi wa naa hai bi Hundeu*.

¹⁴ Inɛ ɲa iyi a kù nɛ Hundei Ilaaḍ a kaa gba ideí Hundei Ilaaḍ domi bei ideí sũmui í ye bi tu ɲa. A kaa yɔkɔ a gbɔ yaaseɛ domi do gbugbãí Hundei Ilaaḍ nɲu akãí à ya wũa ideí Hundeu. ¹⁵ Inɛ iyi í nɛ Hundei Ilaaḍ á yɔkɔ ku kiiti si mii fei, amma inɛ gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku kiiti lafɛɛ. ¹⁶ Kukɔi ideí Ilaaḍ wa fɔ í ni, yooi í mà lasabui Aḍ Lafɛɛ hee ku muua bisi. Kù wɛɛ. Amma awa à nɛ lasabu dimi akã do Kirisi.

3

Amaaɛi Ilaaḍ ɲa

¹ Inɛ kpaasim ɲa, n kù yɔkɔ n kù ba ɲɛ ide ku fɔ bei ñ ya n fɔ do inɛ ɲa iyi à nɛ Hundei Ilaaḍ. Amma ñ ba ɲɛ ide ku fɔi bei inɛ ɲa iyi à waa too si idɔɔbii ara, inɛ ɲa iyi à ye bei ama kpɔtɔɔ ɲa si kpãai Kirisi. ² Cio iyi ñ kɔ ɲɛ si í yei bei amɔi ñ na ɲɛ, kù je ije kili, domi í kù to inɛ ɲa iyi aa je ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa ³ si na iyi í jò ì waa too idɔɔbii ara titã ɲa. Ntɔ ntɔ, igu do kakɔ í wa si anini nɲɛ, nò iyi be wa nyisi iyi ì waa too idɔɔbii ara nɲɛi. Isɛɛnɛ nɲɛ ɲa mɔ í yei bei ti inɛi andunya ɲa. ⁴ Bii inɛ gɔ nɲɛ wa ni ti Pɔlui nɲu í je, nò inɛ gɔ mɔ wa ni ti Apoloi nɲu í je, inɛ mɔ í kù tia inɛi andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵ Yooi í je Apolo. Mà yooi í je Pɔlu. Awa taka nwa mɔ amaaɛi Ilaaḍ ɲai. Awa fei, icɛ iyi Lafɛɛ í dasi wai à waa ce, ku ba í dasi naane ɲa do saabui icɛ nwa. ⁶ Inɛ ì yei bei ikoi Ilaaḍ ɲa tengi bii à gbɛ ideɛ. Amu ñ yei bei inɛ iyi wa gbɛ, Apolo mɔ bei inɛ iyi wa fãsi inyí, amma Ilaaḍi í jò wa la. ⁷ Na nɲu, inɛ iyi wa gbɛ do inɛ iyi wa fãsi inyí a kù je ngɔgɔ, bii kù je Ilaaḍ iyi í jò wa la. ⁸ Woo gbɛ do woo mua inyí aɲa fei akãí, nò aɲa fei aa ba riba nɲai si bei icɛ ɲa í to. ⁹ Ntɔ ntɔ awa à waa ce icɛi do Ilaaḍ aɲ, nò inɛ ì ye ɲai bei ikoi Ilaaḍ.

Inɛi ì ye má ɲai bei ile iyi Ilaaḍ wa ma. ¹⁰ Amu mɔ, na saabui didḍ iyi Ilaaḍ í ceem, amui ñ nyɔ icui ileu bei woo ma iyi í nɛ laakai. Nsei inɛ mmu gɔi wa ma si antaɛ. Amma inɛ fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹ Iyi í je ideí icui ileu, à nyɔ tã nò inɛ gɔ kaa yɔkɔɛ ku nyɔ mmuɛ gɔ má. Jesu Kirisii í nò í je icui ileu. ¹² Nò inɛ ɲa iyi à waa ma si antaɛu, ti inɛ gɔ ɲa í yei bei à waa ma do wura walako do iso jiida walako do dimii kuta ku daana go ɲa*. Ti inɛ gɔ ɲa mɔ í yei bei à waa ma do jii walako do taka walako do fɔfɔ. ¹³ Amma si aɲoi kiituu Ilaaḍ á jò icɛi inɛ fei ku fita gbugbãa. Aɲo nɲu bei á dasi icɛi inɛ fei si ina nò inau í nyisi bei icɛi inɛ fei í ye. ¹⁴ Inɛ iyi kumaɛ kù jo á ba riba. ¹⁵ Amma inɛ iyi icɛɛ í jo nɲui á ye muse. Nɲu takaa á ba faaba, amma á ye bei inɛ iyi í cá ina í fitaḍ.

¹⁶ I kù mà ɲa iyi inɛi ì je bi ku wai Ilaaḍ? I kù mà ɲa iyi Hundee í wa si ɲɛi? ¹⁷ Na nɲu, bii inɛ gɔ í beje bi ku wai Ilaaḍ, Ilaaḍ mɔ á beje lafɛɛ. Á ce bæɛbei si na iyi í jò bi ku waa í má, inɛi ì nò ì je bi ku wau.

¹⁸ Inɛ gɔ ku maà lele araɛ. Inɛ gɔ nɲɛ iyi í tamaa nɲu í nɛ bisi si andunyau ihɛ ku jò ku je nnyei ku ba ku yɔkɔ ku je ilu bisi ntɔ ntɔ. ¹⁹ Í sɪa ku ce bæɛbei domi bisii andunya í yei bei ideí sũmu si kuyei Ilaaḍ. Kukɔi ideí Ilaaḍ takaa í ni, Ilaaḍ í ya mu ilu bisi ɲai do ideí bisi laalɔi aɲa taka nɲa. ²⁰ Kukɔi ideí Ilaaḍ í ni má, Aḍ Lafɛɛ í mà iyi lasabui ilu bisi ɲa ngbei. ²¹ Mii fei tu ɲɛi. Na nɲu, inɛ gɔ ku maà

* **2:13** tia nwo go ɲa à ya ni “mii ndii Hundee, inɛ ɲa iyi à nɛ Hundeuí à ya tusea.” * **3:12** dimii kuta ku daana go ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa faau ihɛ à ya taai fia nkɔp nkɔp. Nɲui à ya ceḍ leleawḍ do saba go ɲa.

tōo fufu na amanε. ²² Hai Pōlu do Apolo do Piεε do andunya do kuwεε do iku do iyi í wεε nnyi do iyi wa naa ala, fei ndεε tu ηei. ²³ Inε mō ti Kirisii, Kirisi mō í je ti Ilaaō.

4

Woo bei Kirisi ηa

¹ Í sla í doo wa bei woo ce icei Kirisi ηa iyi Ilaaō í so ideí asiie í daa si awō. ² Inε ηa iyi à nō à da nηa mii ηau si awō í sla a je ilu naane ηa. ³ Si kuyem kù jεem taale bii ì waa kiitiim ηa, walakō bii à waa kiitiim si wajui amanε ηa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴ Do ntō, idōm kù waa ye taalem, amma kù je iyi bei wa nyisi iyi ñ je dee dee do ntō. Lafēi á kiitiim. ⁵ Na nηu, í maà kiiti inε kāma hai waati iyi Ilaaō í jileu kù to. I degbe ajō iyi Lafēε á nyi wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei nηui á jō ku fita bantuma, nō ku jō à mà lasabui idōi amanε ηa. Waati bεεbei, inε fei á gbō saabu iyi í je tεε hai bi Ilaaō.

⁶ Inε kpaasim ηa, ñ so ideí amu do Apolou ihēi ku ba n na ηe ikō. Ñ bi yaase nwa ku nyisi ηe bei aa ce í leekí si kukōi ideí Ilaaō ηa. Inε kāma nηe ku maà tōō inε akā fufu nō ku jō inε ihō. ⁷ Í tamaa ì tia inε gō ηai? Mii ì ne ηa iyi Ilaaō kù mu nηe. Mà í kù mà ηa iyi nηui í mu nηe fei ndεε. To, na mii í ce ì waa tōo fufu ηa bei inε ηa iyi à ba do ara nηa.

⁸ Í waa ce bei inε ηa iyi à ne mii iyi à bi fei tā ηa, bei inε ηa iyi à je ilu amani tā. Í waa ce má bei inε ηa iyi à je bomma nō awa a kù wa si. Á sla bii ì je bomma do ntō ηa awae ηa fei ka buba si bommau ajō. ⁹ Amma si kuyem, Ilaaō í jile awa woo be ηauí bei inei anyi ηa. À je bei inε ηa iyi à ye taale nηa ku ba a kpa ηa * . Í jō à je dōanyi ηa si wajui inε baa yooma fei, hai amaleka ηa hee do amanε ηa fei. ¹⁰ Awa à waa cō wa bei sūmu ηa na irii Kirisi, amma inε ì waa cō ara nηe ilu bisi ηa na anu akā nηe do Kirisi. Awa a kù ne gbugbā, amma inε ì waa cō ara nηe bei ilu gbugbā ηa. Inε ì je ilu bεere ηa amma awa à je hai ne bεere ηa. ¹¹ Hee í koo í toō waatiu ihē ari wa kpa wai, nō agbe wa kpa wa. JInε ku dasi wa gaizia wa, à ya maa cā wa, a kù ne bi ku wa dee dee má. ¹² Nō do gbεejii à ya ka maa ceō ice iyi aa ka baō mii ku je. Bii à waa bu wa, à ya ka maa wee ηhai. Bii à waa kpā wa iju, à ya ka maa temuai. ¹³ Baa bii à waa má wa ide, à ya ka jei do ide didō. Hee nsei à ya maa cō wai bei gaawōi caka do bei iri ankitā.

¹⁴ Kù je ñ wa n kō iyi ihē ku ba n dasi ηe anyō. Amma ñ wa n fō si ηe ideí bei amam ηa iyi ñ bi ku ba í ce laakai ηa. ¹⁵ Baa bii woo kōsi cio nηe ηa si kpāai Kirisi a kù ne jia, do nηu fei baa akāi ì ne ηa. Ntō ntō amui ñ je baa nηe si kpāai Jesu Kirisi si na iyi í jō amui ñ sisi nηe laabaau jiidau. ¹⁶ Na nηu, ñ wa n tōo ηe í ya too si kuceñ ηa. ¹⁷ Njōi í jō ñ be si ηe Timōtee wa, nηu iyi í je amam si kpāai Lafēε. Í je ilu naane nō ñ buu jiidau. Nηui á ye ηe gīgi bei isεenεm í ye si kpāai Kirisi si bei ñ wa n kō inε ηa si bii fei si igbei inei Jesu ηa fei.

¹⁸ Wee nsei inε gō ηa à waa tamaa bei n kaa n nyi wa be mái, ηōi í jō à waa so ara nηa lele. ¹⁹ Amma bii í je ti idōbii Lafēi, bii í ce ajō minji an naa bi tu ηe. Nō inε ηa iyi à waa so ara nηa lele, kù je ide ku fō nηa nηu akāi an mà ajō nηu, an mà mii iyi aa yōkō a ce má. ²⁰ Ntō ntō, aa ka mà iyi inε gō í jesi Ilaaō ku je ilaaluεi

* **4:9** À je bei inε ηa iyi à ye taale nηa ku ba a kpa ηa Si dōne nηa bii à ye taale inε gō à waa bi a kpaá à bōde bantuma bii à ya ce kuceñ nō à leekε aninii bantumau nηu do muusu nla a ja. Nō inε ηa à ya koo a leeki a maa cō.

bii à yɛ gbugbāi Ilaaḏ wa ce ice siɛ, kù jɛ si ide ku fɔɛ. ²¹ Yoomai ì bi ɲa. N naa si ɲɛ do golo? Mà do kubi do daa didḏ.

5

Inei igbei Jesu gɔ í ce sakara

¹ À waa gbḏ bii fei à ni inɛ akā nɲɛ gɔ wa ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane ɲa a kaa yɔkɔ a coo. À ni inɛ akā nɲɛ í ya maa sùḏ aboi baac*. ² Nḏ do nɲu fei ì waa tḏɔ fufu ɲa. Á sɫai wo i nɛ inḏ ku fɔ ɲa, nḏ i nya lafɛɛ hai inḏ nɲɛ. ³ Amu, baa do iyi n kù wa bi tu nɲɛ do ara, lasabum í wa bɛ. Na nɲu, inɛ iyi í ce kurarau bɛ, n yɛ taalei lafɛɛ tã do yaase bei an yɛ taaleɛ bii n wa bɛ. ⁴ N̄ wa n sḏ ɲɛi i cea kutḏtḏɔ nḏ lasabum á wa bi tu nɲɛ nḏ gbugbāi Lafɛɛ nwa Jesu á wɛɛ do inɲɛ. N̄ wa n tḏɔ ɲɛ do irii Jesu, ⁵ i so inɛɛu i daa Seetam si awḏ, ku kpāa iju ku ba hundɛɛ ku ba faaba si ajɔi Lafɛɛ Jesu.

⁶ Dimii fufu ku tḏɔ nɲɛu kù sɫa. I kù mà ɲa, lefee keekei í ya dede iyafūi pɛɛ fei? ⁷ Ntḏ ntḏ, à kpa Kirisi tã, nɲu iyi í jɛ bei angudāi jingauu Iku ku kua nwa. Na nɲu, í sɫa nsei i nya lefee nwo hai si kuwɛɛ nɲɛ ku ba i yɛ bei pɛɛ titḏ iyi kù nɛ lefee, si bei i yɛ tã ɲa. ⁸ Debei, ka maḏ jɛ jingauu do laalḏ do inḏ sãmi iyi í yɛ bei lefee nwo, amma ka jḏḏ do pɛɛ hai nɛ lefee. Pɛɛ hai nɛ lefeeui í jɛ ntḏ do idḏ ku má.

⁹ Si tia iyi n̄ tako n̄ ce nɲɛ wo n̄ ni i maḏ tḏtḏḏ do woo ce sakara ɲa. ¹⁰ Amma bii n̄ ni i maḏ tḏtḏḏ do woo ce sakara ɲa wala do ilu binɛ ɲa do ile ɲa do woo tḏɔ iwɛ ɲa, kù jɛ hai dasi Jesu naane ɲai n̄ wa n fāa, domi bii bɛɛbei tilasii i fita hai si andunya ɲa. ¹¹ N̄ ni i maḏ tḏtḏḏ do inɛ iyi wa kpe arac woo dasi Jesu naane nḏ wa ce sakara, wala binɛ, wala iwɛ ku tḏɔ, wala inɛ ku bu, wala atɛ ku mḏ, wala inɛ ku taki. Nḏ inḏḏ inɛ dimi bɛɛbɛ ɲa i maḏ ya tḏtḏḏ i jɛ nɲa mḏm.

¹²⁻¹³ Amu n kù nɛ kpāa n kiiti hai dasi Jesu naane ɲa. Ilaaḏi á kiiti ɲa. Amma í sɫa i kiiti inɛi igbɛ nɲɛ ɲa. Debei, i “nya inɛ laalḏ hai si anini nɲɛ” si bei kukɔi idei Ilaaḏ wa fɔ.

6

I maḏ ya kpe nɲɛ kiiti bi inɛi andunya ɲa

¹ Bii kpaasi woo dasi naane gɔ í ce nɲɛ kurara, beirei aa ce i dale inɛi igbɛ nɲɛ ɲa nḏ i kpoo kiiti bi hai dasi naane ɲa. ² I kù mà ɲa iyi woo dasi naane ɲai aa na a kiiti inɛi andunya ɲa? Nḏ bii inɛi aa kiiti inɛi andunya ɲa, debei i kaa yɔkɔ i kiiti baa ide keeke ɲa? ³ I kù mà ɲa iyi awai aa ka kiiti amaleka ɲau? Aa na i fɔ idei andunya ihɛ má? ⁴ Na nɲu, bii kpaasiɛ í ceɛ kurara, kù sɫa i jḏ hai dasi Jesu naane gɔ ku kiiti nɲɛ, nɲu iyi kù nɛ baa gɔ si igbei Jesu. ⁵ N̄ kḏ nɲɛ iyi ihɛ wai anyḏ ku ba ku mu nɲɛ. Ntḏ ntḏ, inɛ gɔ kù wa si anini nɲɛ iyi bisie í to ku kiiti kpaasiɛ ɲai? ⁶ Na mii í ce ì waa kpe nɲɛ kiiti bi hai dasi Jesu naane ɲa.

⁷ Bii ide gɔ í wa si anini nɲɛ, wa nyisi mḏngḏ nɲɛi mam mam. Na mii í ce i ci ya yɔkɔ i tɛ idḏ ɲa bii à rara nɲɛ. Na mii í ce i ci ya jɛ a takii nɲɛ. ⁸ Amma inɲɛ taka nɲɛi i ya maa raraa inɛ gɔ ɲa, kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa mḏm nii ì ya maa takii ɲa. ⁹ Inɲɛ, i kù mà ɲa iyi woo ce laalḏ ɲa a kaa ba tubu si bommai Ilaaḏ? I maḏ jḏ a dɫ iju nɲɛ. Woo ce adɛi abo yaamḏ do woo tḏɔ iwɛ ɲa do woo ce sakara ɲa do inɛ ɲa iyi à waa sùḏ inɛmḏkḏ kpaasi ɲa ¹⁰ do ile ɲa do ilu binɛ ɲa do woo mḏ atɛ ɲa do woo yaako inɛ ɲa do woo jɛ inɛ takii ɲa a kaa ba tubu si anundya

* **5:1** aboi baac kù jɛ iye à bíei Polu wa fāa, abo mmu gɔ iyi baac í soi.

titōsi Ilaaḏ. ¹¹ Bēēbei inē gō nḡe ḡa à ye wo. Amma à wè ḡe, nō à jò ì má ḡa, nō ì je dee dee ḡa na saabui irii Lafēe Jesu Kirisi, do Hundei Ilaaḏ Lafēe nwa.

I jò kucei ara nḡe ku na Ilaaḏ amboe

¹² Inē gō nḡe ḡa à ya ni, ñ ne kpāai n ce mii fei. Ntoi, amma fei ndēē si á sḡa nḡe. An yōkō n ni, ñ ne kpāai mii fei ku ce, amma n kaa n jò n je arui nkāma.

¹³ I ya nyi i ni ḡa, ije í wēēi na inō, nō inō mō í wēēi na ije. Ntoi, amma do nḡu fei Ilaaḏ á na ku kpa irii mii minji ḡau be fei. Amma i ce laakai ḡa, ara kù wēē na abo kaafe ḡa ku sùḏ. Í wēēi na Lafēe nō Lafēe mō í wēēi na irie. ¹⁴ Ilaaḏ, nḡu iyi í jì Lafēe hai si bale á jì awa mō do gbugbāe.

¹⁵ Inḡe i kù mà ḡa iyi ara nḡe í yei bei ikō ikōi arai Kirisi? Debei, aa so ikōi arai Kirisi í jò ku tōtōḏ abo kaafe a je akā ḡa? Aawo, kaa ce. ¹⁶ Mà i kù mà ḡa inē iyi wa tōtōḏ do abo kaafe, aḡaḏ à baa à je ara akāi? Si kukoi idei Ilaaḏ à ni, aḡa minjiu fei aa na a je ara akā. ¹⁷ Bēēbe mōi inē iyi í tōtōḏ do Lafēe aḡaḏ à baa à ne lasabu akā.

¹⁸ I saa aḏei abo ḡa. Dulum iyi amanē wa ce fei ci ya má si arae, amma inē iyi wa ce aḏei abo, arai nḡu takaei wa dasi dulum. ¹⁹ Mà i kù mà ḡa iyi ara nḡe í je bi ku wai Hundei Ilaaḏ iyi í wa si ḡe iyi Ilaaḏ í mu nḡe? I kù ne ara nḡe ²⁰ domi à ya ḡei do fia iyi kù ne jia. Na nḡu, í jò kucei ara nḡe ku jò inē ḡa a mà bēēēi Ilaaḏ.

7

Idei abōḏ

¹ Ide iyi í kōm wa si tia nḡe, nḡui ñ wa n je nḡe wa bēēēi. Í sḡa inemōkō ku maà so abo. ² Amma na sakara í sḡa inē fei ku ne aboē, nō abo fei ku ne mōkōē. ³ Mōkō í ne kù cea aboē mii iyi í jō a cea abo fei, nō abo mō ku cea mōkōē mii iyi í jō ku cea mōkō fei. ⁴ Abo kaa yōkō ku ce bei í bi do arae, domi araeu ti mōkōēi. Bēēēi mōkō mō kaa yōkō ku ceḏ arae bei í bi, domi nḡu mō arae ti aboēi. ⁵ I maà ya kō ku sùḏ abo nḡe ḡa bii kù je inḡe minji feii í gbōsi nḡe ì yōḡ ḡa iyi á sḡa í jò titā ḡa si waati keeke ku ba í na ara nḡe í ce kutōḡ ḡa. Nō si anyie í tōtōḡ má ḡa. Bii kù je bēēēe á yōkō ku je í kaa na í yōkō í mu ara nḡe nō Seetam á na ku lēle ḡe.

⁶ N kù wa n fō iyi ihē bei tilasi, amu de ñ wa n tōḡ ḡei. ⁷ Á sḡaam si bii inē fei í wēē kaafe bei amu takam, amma Ilaaḏ í cea inē fei amuaēi, ti inē ihē ikā, ti inē ihō mō ikā.

⁸ Amma ñ wa n sō kaafe ḡa do jaaḏ ḡa á sḡa a maa wēē nḡa kaafe bei ñ wēē. ⁹ Amma bii a kaa yōkō a mu ara nḡa, a dēde nḡe a so nḡe, domi í sḡa a so nḡe do iyi aa maa wēēḏ binēē nḡo nḡo.

¹⁰⁻¹¹ Nsei, inē ḡa iyi à so nḡe tā aḡai ñ wa n sō woodau ihē. Mōkō ku maà kōsi aboē, nō abo mō ku maà kō mōkōē. Amma bii à fe nḡe, abo ku bubu ku maà so mōkō titō, walakō ku nyi bi mōkō nwoēu. Kù je amui ñ wa n na ḡe woodau ihē, Lafēēi wa na ḡe.

¹² Inē ḡa iyi à gbe aḡa mōi ñ wa n sō iyi ihē, kù je Lafēēi í fōḡ. Bii woo dasi Jesu naane gō í ne abo, nō abou kù je woo dasi naane, bii abou í jesi aḡa a maa wēē, ku maà kōsiē. ¹³ Bii abo gō mō í ne mōkō nō mōkōu kù je woo dasi Jesu naane, bii í sḡaa mōkōu si aḡa a maa wēē, ku maà kōsiē. ¹⁴ Ñ ni bēēēi domi Ilaaḏ á yōkō ku cica mōkō hai dasi Jesu naane na aboē. Bēēbe mōi Ilaaḏ á yōkō ku cica abo hai dasi naaneu na mōkōē. Nō á yōkō ku cica ama nḡa ḡa mō. Bii kù je bēēēe, amu ḡau, cefee ḡai aa je. ¹⁵ Amma hai dasi Jesu naaneu, bii í ne, jòē ku koo. Kù je tilasi í maa wēēḏ nḡe ḡa domi Ilaaḏ í kpe wai ka maa wa si laakai ku sù.

16 Amma bii í jesi í maa wɛɛ ɲa í s̄la, domi awɔ abo í kù mà bii í je mɔkɔɛ á na ku ba faaba na iriɛ. Nɔ awɔ mɔ mɔkɔ í kù mà bii í je aboɛ á na ku ba faaba na iriɛ.

I wɛɛ bei ì tako ì ye ɲa Ilaaḡ í bei í kpe ɲɛ

17 Aḡ Lafɛɛ í jileá inɛ fei tengi bii á nɛ si kuwɛɛɛ. Na ɲɲu, baai ideí nje ku so baasi, í s̄la inɛ fei ku maa nɛ si kp̄ai kuwɛɛ bii í tako í wa wo Ilaaḡ í bei í kpoo. Iyi ñ jileá igbei inɛi Jesu ɲa bii fei mbɛ. 18 Bii à dasi inɛ bango Ilaaḡ í bei í kpooi, lafɛɛ ku wɛɛ bɛɛbɛ. Inɛ mɔ iyi a kù dasiɛ bango Ilaaḡ í bei í kpoo, lafɛɛ ku maà de a dasiɛ bango má. 19 Bii à dasi inɛ bango wala bii a kù dasiɛ, kãmaɛ kù je taale, amma woodai Ilaaḡ ku jirimai í s̄la. 20 Inɛ fei ku leek̄l si bei í wɛɛ í bei í gbɔḡ kukpei Ilaaḡ. 21 Í je aru wo waati iyi Ilaaḡ í kpeɛi? Maà ti í jò inɛ ku fɔ. Amma bii ñ na í ba kp̄a go iyi aa nɛḡ araɛ, bɛɛge si bɛ gbaká. 22 Aru iyi Aḡ Lafɛɛ í kpe í baa í je inɛ iyi í nɛ araɛi na saabui Lafɛɛ. Bɛɛbɛ moi inɛ iyi í nɛ araɛ iyi Aḡ Lafɛɛ í kpoo, lafɛɛ í baa í je arui Kirisi. 23 À ra ɲei do fia hai nɛ jia. Na ɲɲu, í maà jò í je arui inɛ ɲa. 24 Inɛ inɛm ɲa, í jò inɛ baa yooma fei ku leek̄l si wajui Ilaaḡ si bei í wɛɛ wo Ilaaḡ í bei í kpoo.

Idei kaafe ɲa

25 Nsei, iyi í je ti inɛ ɲa iyi a kù tɔtɔ sɛɛ do inɛ gɔ titã, n kù nɛ ide gɔ iyi í je woodai Lafɛɛ. Amma si bei Lafɛɛ í ce araarem ñ jeḡ ilu naane, ñ wa n s̄ɔ ɲɛ iyi í je lasabum.

26 Ñ tamaa, na wahalai waatiu ihɛi á s̄la inɛ fei ku wɛɛ bei í wɛɛ nsei. 27 Bii ñ nɛ abo, maà de kp̄a í fɛɛfɛɛ nje. Bii ñ nɔ ñ wɛɛ kaafe, maà de abo. 28 Amma do ɲɲu fei bii ñ so abo í kù ce dulum. Bii mudɛɛ mɔ í so mɔkɔ, kù ce dulum. Amma inɛ ɲa iyi à so nje, asoi andunya ɲɲai à k̄ɔsi, nɔ n kù bi í ye bɛɛbɛ ɲa.

29 Inɛm ɲa, iyi ñ wa n fɔ wee, waatiu kù sɔ má. Na ɲɲu, hai nsei inɛ iyi í nɛ abo, í s̄la ku ye bei inɛ iyi kù nɛ abo. 30 Nɔ inɛ iyi wa kpata ku ce bei inɛ iyi kù nɛ inɔ ku fɔ. Inɛ mɔ iyi wa nyaanyi ku ce bei inɛ iyi kù nɛ inɔ didḡ. Inɛ mɔ iyi wa ra ngɔgɔ, ku ce bei kù je titeɛ. 31 Inɛ iyi amanii andunya wa bukaataa ku maà dasi laakɛ fei si bɛ. Ñ wa n fɔ bɛɛbei si na iyi í jò yaase bei andunyau ihɛ í ye kaa kpe jiidá má. 32 N kù bi nkãma ku maa bitandi ɲɛ. Inɛ iyi kù so abo, laakɛ fei si icei Lafɛɛ í ya wa, í ya maa de ɲɲu ku ce iyi á d̄sa Lafɛɛ si. 33 Amma inɛ iyi í nɛ abo, lasabue si mii ndii andunya ɲai í ya wa. Mii iyi á d̄sa aboɛ sii í ya maa de ku ce. 34 Laakɛ ci ya je akã. Inaabo ɲa iyi a kù nɛ mɔkɔ do mudɛɛ ɲa lasabu ɲɲa si ideí Lafɛɛ í ya wa ku ba a je dee dee si ara do si hunde. Amma inɛ iyi í nɛ mɔkɔ lasabue si mii ndii andunya ɲai í ya wa. Mii iyi á d̄sa mɔkɔɛ sii í ya maa de ku ce.

35 Na aranfaani ɲɲei ñ wa n fɔ iyi ihɛ, kù je na n dasi ɲɛ wahala, amma na n nyisi ɲɛ iyi í s̄la í ce ɲai ku ba í na Lafɛɛ ara ɲɲɛ mam mam.

36 Bii inɛ gɔ í ye ama inaaboɛ í j̄la í to abɔḡ ñɔ í ye kù s̄la ku maa wɛɛ kaafe, nɔ í bi a gbaa abɔḡ, kù ce bei í bi. Bii í ni a gbaa abɔḡ kù ce dulum. 37 Amma inɛ iyi í dasi idɔ dim dim bii kù je do tilasi gɔ, bii í jilɔ si ama inaaboi ɲɲu ku maà so mɔkɔ, mii jiidai í lasabu. 38 Bɛɛbɛ moi inɛ iyi í jò à gba ama inaaboɛ abɔḡ mii jiidai í ce, amma inɛ iyi í kɔ a gba titeɛ abɔḡ ɲɲui í ce í re.

39 Á ḡl aboi si mɔkɔɛ bii mɔkɔɛ í wɛɛ si hunde, amma bii mɔkɔu í ku, abou í nɛ araɛ ku so mɔkɔ titḡ iyi í bi, lafɛɛ de kù je woo dasi Jesu naane. 40 Amma si lasabum, bii abou í bubɛɛ jaáḡ, inɔ didḡɛ á la ku re. Nɔ ñ tamaa Hundei Ilaaḡi í s̄m ideu ihɛ.

8

Ije iyi à ceò kuwee

¹ Nsei si ide i mii iyi à ceò kuwee n lo si. Ntɔi awa fei à ne kumà si bei ì fò ña. Kumà í ya jò ine ku ne faai, amma kubi í ya sobi ine. ² Bii ine go í tamaa nñu í mà ngɔɔ, kù mà nkàma tità si bei í jò. ³ Amma ine iyi í bi Ilaaò, Ilaaò í mà lafɛe.

⁴ Iyi í je ti ide i ñai kuwee si bii ì waa bee mà í sɛa í ya ñɔɔ ña. Awa à mà iyi iwɛ kù je ngɔɔ si andunya. À nɔ à mà iyi Ilaaò nñu akāi í wɛe. ⁵ Ntɔ ntɔ, iwɛ nkpɔ do lafɛe nkpɔi í wa lele do si ile. Amma baa do iyi ine ña à waa tɔ iwɛ nkpɔ nkpɔ, ⁶ bi tu wa Ilaaò akāi í wɛe. Nñui í je Baaba, hai bi tɛi mii fei wa naa. Na iriei awa à nɔ à wɛe. Lafɛe akā mɔi í nɔ í wɛe. Nñui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceò. Do saabuei à neò kuwee.

⁷ Amma kù je ine feii í mà iyi be. Hee nsei ine go ña iyi à tako à ne dɔnei iwɛ ku tɔ à waa ñɔ ñau bei ijei kuwee, nɔ idɔ ñña wa ye taale ñña na gbugbā hai ne ñña. ⁸ Kù je ijei á bɔð wa bi Ilaaò. Bii à je, kaa kɔɔ nwa si ngɔɔ, bii a kù nɔ a kù je, kaa jò ka kua ngɔɔ.

⁹ Amma í ce laakai ña ku ba ara ku ne nñe ku maà dasi ine go ña dulum. ¹⁰ Bii nsei, awɔ iyi ì ne kumà ì buba ì waa je ilei iwɛ, ine iyi kù ne gbugbā, bii í ye be, nñu mɔ á ne wɔɔkɔ ku je ijei kuweeui baa bii idɔe wa yeò taale. ¹¹ Nɔ do saabui kumàe kpaasi ku ce nfe, nñu mɔ iyi Kirisi í ku na irie. ¹² Bii ì waa cea kpaasi hai ne gbugbā nñe ña dulum beɛbe ña nɔ ì waa mee ña si idɔ ñña ña, Kirisi takae ì waa cea dulum ña. ¹³ Na nñu, bii ñai á jò kpaasim go ku dasi kurara, n kaa n ño ñña má ajò kāma ku ba n maà n dasie kurara.

9

Kpāai mii iyi woo be í ne do ice iyi í ne ku ce

¹ N kù ne aram nii? N kù je woo bei? N kù ye Jesu Lafɛe nwai? I kù je isoi icem iyi ñ cea Lafɛe ñai? ² Baa bii ine go ña à kɔ ku mà m bei woo be, ñ je woo be bi tu ñe, domi ñei ì je sɛeda iyi wa nyisi iyi amuu woo bei Lafɛe ñ nɔ ntɔ.

³ Ine ña iyi à waa wusem, ide iyi an je ñña wee. ⁴ A kù ne kpāa ka je nɔ ka mɔi? ⁵ A kù ne kpāa ka ne abo woo dasi Jesu naane iyi á si wa bei woo be go ña à waa cei? Bei ifɔi Lafɛe ñau do Sefaa Pie? ⁶ Mà amu do Baanabasi awa akāi a kù ne kpāai a ya na wa ije, í gbe ka ce ice? ⁷ Ine kāma kaa bɔ ikoi igù do fiai nñu takae. Ine kāma kaa lo jli ndii rezɛe iyi kù je isoe. Nɔ ine kāma kaa maa degbe meemu gaa iyi kù waa mɔ amɔe.

⁸ Kù je do bisii amanɛ nñu akāi ñ wa n fòò ideu ihɛ. Ide akāui do iyi woodai Moizi wa fɔ. ⁹ Moizi í kɔ si tiai woodaɛu í ni, i maà ti í dɛi gelei kete iyi wa jojo si bilee wa nya yɔyɔe. Na kete ñai Ilaaò í fò iyi be ba. ¹⁰ Mà na iri nwai wa fò ideu. Oo, na iri nwai à kɔɔ, domi í sɛa woo logoo do ine iyi wa kpokpo ñña fei a kù ne ce kpāai ikpɛ ñña. ¹¹ Ide iyi à sɔ ñe í yei bei idei Hundei à gbɛ ñne. Debei, bii ì mu nwa sɔndai ara ña, aa jò ku la ññei? ¹² Bii ine go ña à ne kpāae bi tu ñe, awa mɔ ni a kù re ña?

Amma a kù ceò kpāau ice si ñe. À temua si fei ndɛe ku ba ka maà ti ka dɛi kpāai laabaau jiidai Kirisi. ¹³ I kù mà ña iyi ine ña iyi à waa ce ice kpaɛi Ilaaò, bei à ya ba ije ñña? Ine ña mɔ iyi à je woo wee ña, si kuweeui bei à ya ba mii ku je ñña. ¹⁴ Beɛbe mɔi Lafɛe í jilɔɔ si ine ña iyi à waa sisi laabaau jiidau ñña mɔ a ba ije ñña si be.

¹⁵ Amma n kù ceò kāmāe ice. N kù nɔ n kù wa n kɔ iyi ihɛ ku ba a ceem beɛbe. N gbasi n kù do iyi ide iyi ñ wa n tɔð fufuu ihɛ á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n tɔð fufu

si na iyi í jò ò wà n sisi laabaau jiiida. Amma tilasii bi tom n coo. Nò ijuukpāi á je titom bii n kù waažo ideu. ¹⁷ Bii do idəəbim nii ò wà n coo, ò ñe kpāi n ba riba. Amma tilasi ò ñe ku ce e məm nii domi Ilaađi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n waažo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do ideí fia nò n maà n ti n ce ice do kpāa iyi ò ñe.

¹⁹ Ñ ñe aram, n kù je arui ine kāmā. Amma do nñu fei ò ce aram arui ine fei ku ba n fa ine nkpò n naaò wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu ña ò baa ò je bei Zuifu, ku ba n fa ña wa. Ine ña mō iyi à waa jirima wooda ò je ine akā ñja ku ba n fa ña wa baa bii amu takam n kù wa si awōi wooda. ²¹ Bi ine ña iyi a kù ñe wooda ò je ine akā ñja ku ba n fa ña wa. Kù je n kù wa n jirima woodai Ilaađ, domi ò wà n too woodai Kirisi. ²² Bi ine ña iyi a kù ñe gbugbā amu mō n ce bei ine iyi kù ñe gbugbā ku ba n fa ña wa. Ñ ce bei ine fei í ye ku ba gōgō ñja ña a ba faaba, baa bii beirei. ²³ Ñ wà n ce fei nde e ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í ñe n basi ikpē.

²⁴ Ine fei í mà ña si gaasai kusei ine feii í ya sei amma ine akāi í ya ba ribae. Na nñu, í hanya ku ba í ba ribae ña. ²⁵ Woo ce gaasai kusei ña à ya maa mu ara nñai si fei nde e. À waa ce be e ku ba a ba fulai wua * ña iyi á gbe ò ku wā. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tā. ²⁶ Na ñjō í ce ò wà n sei bei ine iyi í ñe mii iyi wa lele. Ñ wà n jabu amma kù je si ngbe. ²⁷ Ñ wà n wahala aram ntò ntò ku ba n kāmiae nò n maà n ti n je ine iyi aa na a lele awō ngbe waati iyi ò cea ine ña waažo ò tā.

10

I maà ya tō iwē ña

¹ Ine inem ña, ò bi í mà ña iyi si waatii Moizi, bala nwa ñau fei kudūi ijñui à too nò aña fei à kua tenkuu do ise. ² Kudūi ijñu ku too do tenkuu ku kua í yei bei à dasi ña inyi nò à baa à je mōcōi Moizi ña. ³ Nò aña fei ije dimi akā gōi à je. Ijeu hai bi Ilaađi í naa. ⁴ Nò aña fei inyi dimi akāi à mō. Inyi Ilaađi í jò í fita hai si kuta. Kutau í ya maa too ñai. Nò Kirisii í je kutau. ⁵ Do nñu fei, Ilaađ í jò ine nkpò ñja í ku si gbagua si na iyi í jò daa ñja ku síaa si.

⁶ Nsei, mii ñau bei í je nwa yaase ku ba ka maà ñe bine laalo ña bei aña mō. ⁷ Nò í maà ya tō iwē ña bei gōgō ñja ña à ce. Í mà ña iyi à kō ideí iwē ku tō ñja à ni, ine ñau à buba à je à mō, nò à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà ya ce adei abo kaafe bei gōgō ñja ña à ce, nò aman e dubu kōnfia do mēeta (23.000) í ku si ajo akā. ⁹ Ka maà ya ka cō laakai Ilaađ bei í to bei gōgō ñja ña à ce, nò ñjo ña à kpa si ña ine nkpò. ¹⁰ Ka maà gbagba bei gōgō ñja ña à ce, nò amalekai iku í kpa ña.

¹¹ Mii ñau bei í ba ña bei yaase, nò à kō ku ba ka ce laakai ara nwa, awa iyi à wē si waatii ankāanyiu ihē. ¹² Na nñu, ine iyi í taaa nñu wa leeki dim dim ku jò ku ce laakaii ara e, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ I kù ye dimii laakai ku cō gō ña iyi kù je dimi iyi ine fei í ya ye. Ilaađ ilu naane kaa jò a cō laakai ñje ku re zaka bei aa yōkō í temuao ña. Amma si laakai ku cō baa yooma fei í ya nyi ku ce bi ku fita má ku ba í yōkō temua ña.

¹⁴ Na nñu kpaasim ña, í saa iwē ku tō ña. ¹⁵ Ñ wà n ba ñe ide ku fōi bei ilu laakai ña. I jò í ce lasabu si iyi ò wà n fō ña. ¹⁶ Si ijei Lafē, kōofu iyi à ya ka so ka saabuò Ilaađ wa nyisi iyi à ñe ikpē si ñjei Kirisi. Nò pēe iyi à ya ka so ka buu wa nyisi iyi à ñe ikpē si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í jò awa fei pēe akāui à je, nñui í jò baa do iyi à kpō fei à je ara akā, domi awa fei à ba ikpē nwa si pēe akāu.

*

9:25 fulai wua Si waati ñja ine iyi í cua kpaasi ña si gaasai kusei, fulai wuai à ya daa si iri

18 I cò inei Izireli ña. Ine ña iyi à waa je ijei kuwee, à ne ikpè si bi ku weeu, mà irei. 19 Debei, mii ñ wa n fò. N kù ni ña iyi à ya ceò kuwee í je ngògò. N kù nò n kù ni iwèu takae mò í je ngògò. 20 Aawo, amma ñ wa n fò ñ ni kuwee iyi woo tào iwè ñau à ya ceu, inei inòoko ñai à ya cea, kù je Ilaaã. Nò wee n kù bi í ne ikpè do inei inòoko ña. 21 Ine iyi í ya je ijei Lafèe ña nò í mò mii iyi í wa si kòofue ña, í kaa nyi í sinda í ño ña iyi à ceað inei inòoko ña kuwee má ña nò í mò mii iyi í wa si kòofu ñña ña. 22 À bi ka dede igui Lafèei? À roo gbugbái?

I ce fei ndee ku ba ine ña a mà beerei Ilaaã

23 Ine gò nñe ña à ya ñi, ñ ne kpāai n ce mii fei. Ntò, amma fei ndee si á sía nñe. Ntò ntò, í ne kpāai í ce mii fei ña, amma fei ndee kaa mua ine gbugbā. 24 Ine kāma ku màa dede aranfāanii nñu takae amma ku dede ti ine mmu ña.

25-26 Kukòl idei Ilaaã wa fò í ñi, ilè do mii iyi í wa si fei ti Aã Lafèei. Na nñu, ña iyi à waa ta aja fei í ño ña, í màa bee ide kāma ña ku ba idò nñe ku màa ye taale nñe.

27 Bii hai dasi Jesu naane gò í kpe ñe ku je, bii í dasi idò í koo ña, mii iyi à na ñe fei, í je ña, í màa ya bee ide kāma ña ku ba idò nñe ku màa ye taale nñe. 28 Amma bii ine gò í sò ñe í ñi, iyi ihè à ceò kuwee, í màa ño ña na ine iyi í sò ñeu idòe ku màa ye taale. 29 Kù je na idòl inñe taka nñe, amma na ti ine iyi í sò ñeui.

Ntò ntò, idòl ine gò kaa ye taalei ara ku nem. 30 Bii ñ saabu Ilaaã si ije, ine kāma kù ne kpāa ku ye taalem na ijeu iyi ñ saabuò Ilaaã tã.

31 Na nñu, bii ñ je í waa mò ña, walakò bii ñ waa ce ngògò ña í ce fei ndee ku ba ine ña a mà beerei Ilaaã. 32 I ce kuwee nñe do yaase bei í kaa dasiò ine kāma kurara ña, hai Zuifu ña do Gerèki ña hee do inei igbei Ilaaã ña fei. 33 I sisiim ña. Amu takam ñ wa n ce kookaai ku ba kucem ku dōa ine fei si, si mii baa yooma fei. N kù wa n de aranfāanii amu takam, í gbe ti zamaa iyi í gbe fei ku ba a ba faaba.

11

1 I sisiim ña bei amu takam ñ wa n sisi Kirisi.

Yaase bei í sía ine ku nyisiò beerei Ilaaã wee

2 Ñ wa n saabu ñe do iyi í ya maa ye gigiim si fei ndee ña, do si bei í mu cio iyi ñ kò ñe siu dim dim ña. 3 Amma ñ bi í mà ña iyi Kirisi í je ine ngboi inemòkò baa yooma fei, inemòkò mòi í je ine ngboi aboe, Ilaaã mòi í je ine ngboi Kirisi.

4 Inemòkò iyi wa ce kutò walakò walii fei, bii í bii irie kù waa nyisi beerei ine ngboe. 5 Amma inaabo iyi wa ce kutò walakò walii fei, bii kù bii irie, kù waa nyisi beerei ine ngboe. Í yei bei inaabo iyi à gbogoo irie. 6 Bii inaabo kù waa bi mango ku we, ku gbogoo irie. Amma bii iri ku gbogoo í jeaa anyò, ku we mango. 7 Kù sía inemòkò ku bii irie domi Ilaaã í takae ku jòo nò ku nyisi amboe, amma inaabo, amboei inemòkòl wa nyisi, 8 domi hai si kutaka inemòkòl ku fita hai si inaabo, amma inaabo í fita hai si inemòkò. 9 Beebe mòi a kù taka inemòkò na inaabo amma à taka inaabo na inemòkò. 10 Na nñu, na irii amaleka ña í sía inaabo ku we mango ku nyisi iyi nñu wa sūa məkòl nñu iri ilè. 11 Amma do nñu fei si wajui Lafèe ine gò kaa yəkò ku ni nñu í ne gbugbā nñu ku ce kuwee nñu ikā, domi inaabo í ne bukaatai inemòkò, inemòkò mòi í ne bukaatai inaabo. 12 Bei à nya inaabo hai si inemòkò, beebe mòi à bí inemòkò hai bi inaabo, amma Ilaaãl wa ce fei ndee.

13 Ine taka nñe í lasabu ña. Í sía inaabo ku tào Ilaaã hai we mango? 14 Ine taka nñe í kù mà ña iyi anyòl bii inemòkò í ne ntoi iri siso? 15 Amma bii ntoi irii

inaabo í sɔ, boodai. À muaa ntoi iriei ku je bei fuugese. ¹⁶ Bii ine gɔ wa bi ku ba wa kakɔo ku ce si ideu be, amu de ñ wa n fɔ iyi si inɔ nwa do si igbei inei Ilaaɔ ña a kù ne dɔɔne mmu gɔ ma.

Ijei Lafɛɛ

(Cɔ Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20)

¹⁷ Ide iyi an sɔ ñe nsei, n kaa n saabu ñje si, domi á sɛa kutɔtɔɔ ñje ñau ku mu ñje gbugbāi wo, amma wee nsei wa keke ñei. ¹⁸ Sinte, à sɔm à ni bii ì tɔtɔ ña ine gɔ ña à wa si inɔ ñje iyi ñjeɔ ña ì ci ya ne anu akā. Nɔ ñ tamaa ntoi. ¹⁹ Nto nto, kù ne bei á ce iyi ñje ku fɛɛfe kù wa si anini ñje, ku baa mà ine ña iyi à je ti nto. ²⁰ Bii ì tɔtɔ ì waa je ña, ì ya tamaa bei ijei Lafɛɛ ì waa je ña amma iboi, ²¹ domi bii ì buba ña gbakā, ine fei ì ya maa saasai ku je sɔndæ iyi ì naaɔ wa, nɔ a jò ine gɔ ña do ari, nɔ ine gɔ ña à je à mɔ hee atɛ ku kpa ña. ²² I kù ne kpasɛi ara ñje bii aa je ì mɔ ñai? Mà ì bi ì donda igbei inei Ilaaɔ ña, nɔ ì dasi ilu are ña anyo ñai? Beirei an ni ñje. N saabu ñje? Aawo, n kaa n saabu ñje si ñju be.

²³ Ide iyi ñ gba hai bi Lafɛɛ ñ kɔ ñje si wee. Idù ajo iyi à so Lafɛɛ Jesu à daa ine ña si awɔ ì so pɛɛ ²⁴ ì saabu Ilaaɔ, nɔ ì bububue. Nɔ ì ni, iyi ihɛi ì je aram iyi ñ na na iri ñje. I ya ce iyi ihɛ ì maa yeɔ gigim ña. ²⁵ Bɛɛbe moi, iyi à je à tā, ì so kɔofu ì ni, kɔofuu ihɛi ì je akabuu titɔi Ilaaɔ iyi ì dɛ do ñjem. Waati iyi ì waa mɔ do kɔofuu ña fei, ì ya coo ì maa yeɔ gigim ña. ²⁶ Waati kāma iyi ì waa je pɛɛu nɔ ì waa mɔ do kɔofuu ña fei, ikui Lafɛɛ ì waa sisi ña hee koo nyiɔ wa.

²⁷ Na ñju, ine iyi ì je pɛɛi Lafɛɛ walakɔ ì mɔ do kɔofue, nɔ kuwɛɛɛ kù je dee dee, ì raraa arai Lafɛɛ do ñjei. ²⁸ Na ñju, ine fei ku wuse araɛ ku bei ku je pɛɛu, nɔ ku mɔ do kɔofuu. ²⁹ Nto nto, bii ì je nɔ ì waa mɔ ña nɔ ì kù mà ña iyi arai Kirisii, ì waa soa ara ñje taalei si kuje do si kumɔ ñje. ³⁰ Njoi ì jò ine nkɔɔ ñje wa ce bɔɔ nɔ gɔgɔ ña à je mɔngɔ ña, gɔgɔ ña mɔ à ku. ³¹ Bii à kiiti ara nwa do nto, Ilaaɔ kaa kiiti wa má. ³² Amma bii Lafɛɛ ì kiiti wa, ì ya jò ka baa si kpāa jiidai ku ba ku maà ye taale nwa do inei andunya ña ajo.

³³ Na ñju, ñje inem ña, bii ì waa tɔtɔo ku ba ì je ña, ì jò ì ya degbe ñje. ³⁴ Bii ari wa kpa ine gɔ, ku je sɔndæ kpasɛi ku ba ì maà na ì so taale si kutɔtɔo ñje. Ide iyi ì gbe, an ce ñe cioɛ bii ñ na ñ to wa.

12

Amua ña iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Nsei, ñje inem ña, iyi ì je idei amua ña iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, ñ bi ì mà ntɔɛ ña. ² Ì mà ña, waati iyi ì kù mà Ilaaɔ ña à ya maa fa ñei si kpāai iwɛ deki ña ku tɔɔ. ³ Na ñjoi ì jò ñ wa n bi ì mà ña, ine kāma iyi ì jò Hundei Ilaaɔ wa gbāa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. Nɔ ine gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui ì je Lafɛɛ, bii kù je Hundei Ilaaɔi wa gbā lafɛɛ.

⁴ Amua ikā ikāi ì wɛɛ, amma Hundei akāui wa kpɛ ña. ⁵ Ice ikā ikāi ì wɛɛ, amma Lafɛɛ akāi à waa cea. ⁶ Gbugbāi Ilaaɔ wa ce ice si ine fei ikā ikā, amma Ilaaɔ akāui wa mua ine fei gbugbāi iyi á ceɔ ice baa yooma fei. ⁷ Ì na ine fei amua iyi wa nyisi iyi Hundei wa ce ice sie nɔ ku ceɔ ice na aranfāanii ine fei. ⁸ Hundei Ilaaɔi ì ya mua ine gɔ ña amua a muad ine ña bisi, nɔ Hundei akāui ì ya mua ine gɔ ña mɔ amua a fɔ ide do kumà. ⁹ Hundei akāui ì ya mua ine gɔ ña gbugbāi naane ku dasi, nɔ ku mua ine gɔ ña gbugbā a jò bɔɔ ña a ba iri. ¹⁰ Bɛɛbe moi Hundei akāui ì ya mua ine gɔ ña gbugbā a ceɔ maamaake ña, nɔ ku cea ine gɔ ña amua a ceɔ walii, nɔ ku mua ine gɔ ña mɔ bisi a mà bii ì je mii iyi ine gɔ wa ce do Hundei Ilaaɔi wala bii ì je do hundei mmu gɔi. Ì ya jò ine gɔ ña a fɔ ide

do fee ɲa iyi a kù waa gbɔ, nɔ ku mua ine gɔ ɲa mɔ bisi a tuseɔ ideu. ¹¹ Amma Hunde akāui wa ce fei ndeε. Wa mua ine fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ɲa fei à je ikō ikā ikāi ara akā

¹² Kirisi í yei bei ara akā do ikō nkɔ nkɔ. Arau akāi baa bii í ne ikō nkɔ nkɔ, ¹³ domi Hunde akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa hee do ine ɲa iyi a ne ara ɲa. Nɔ bi Hunde akāui awa fei à waa mɔ.

¹⁴ Kù je ikō akāi ara í ne, amma nkɔ nkɔ. ¹⁵ Baa bii ise í fɔ í ni, si bei n kù je awɔ n kù wa si ara, do ɲɲu fei, í wa si ara. ¹⁶ Baa bii itf í ni, si bei n kù je iju n kù wa si ara, do ɲɲu fei ɲɲu mɔ í wa si ara. ¹⁷ Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gbɔ ide. Walakɔ bii fei ndeε í je itf, beirei á ce ku gbɔ inúnu. ¹⁸ Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ í dasi ikō ikā ikā fei si arai bei í bi. ¹⁹ Bii ara kù ne ikō ikō kaa ce. ²⁰ Na ɲɲu, ikō nkɔ nkɔ í weε, amma arau akāi.

²¹ Iju kaa yɔkɔ ku sɔ awɔ ku ni ɲɲu kù ne bukaataε. Iri mɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ise ku ni ɲɲu kù ne bukaataε. ²² Iyi í re mɔm, baa ikōi ara ɲa iyi à ya ni a kù ne gbugbā, ara í ne bukaata ɲa jiida. ²³ Nɔ ikō ɲa iyi à ne anyɔ si ara, à ya ka gbɔ ɲa ku re. Iyi a kù jɔ ka maa kpe iri ɲa, anjai à ya ka gbɔa ku re. ²⁴ Amma ikō ɲa iyi à gbe iyi a kù ne anyɔ, a kù ne bukaatai ka gbɔ ɲa beεbe. Ilaaɔ í ce ara beεbei ku ba ikō ɲa iyi a kù ne beεre ɲau ka jirima ɲa ku re. ²⁵ Í cooi ku ba ara ku maà feεfeε nje, amma ikō ikā ikā ɲau fei a maa gbɔa nje. ²⁶ Bii ikōi ara gɔ í ba wahala, anjaɔ iyi à gbe ɲau feii à ya gbɔ ara kurou ajɔ. Beεbe moi bii à saabu gɔgɔ, anjaɔ iyi à gbe ɲau fei à ya ne inɔ didɔi ajɔ.

²⁷ Nsei iɲe fei í je arai Kirisi nɔ ine baa yooma nɲe fei í je ikō ikā ikāε. ²⁸ Beεbei, si igbei inei Jesu ɲa Ilaaɔ í tako í cica ine gɔ ɲa à je woo be ɲa, minjisia walii ɲa, meetasia mɔ woo kɔ ine ɲa si cio. Si anyii ɲɲu nɔ í cea ine gɔ ɲa amuai maamaake ɲa ku ce, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai bɔɔ ɲa ku faaba, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai ine ɲa ku sobi, ine gɔ ɲa mɔ à ne amuai ine ɲa ku cuaɔ, nɔ ine gɔ ɲa mɔ aa yɔkɔ a fɔ fee ɲa iyi a kù waa gbɔ. ²⁹ Kù je anja feii à je woo be ɲa, walakɔ walii ɲa, walakɔ woo kɔsi cio ɲa. Kù nɔ kù je anja feii à ne amuai maamaake ɲa ku ce ³⁰ walakɔ amuai bɔɔ ɲa ku faaba. Anja fei sisi à nɔ à ne amuai fee ɲa iyi a kù waa gbɔ ku fɔ, walakɔ ideu ku tuse. ³¹ Amma í hany a de amua ɲa iyi à re do beεre ɲa.

Iyi í re mɔm, an nyisi ɲe kpāa iyi í re fei ndeε.

13

Idei Kubi

¹ Baa bii ñ wa n fɔ ide do feei amane ɲa ikā ikā do ti amaleka ɲa nɔ n kù ne kubi, ñ yei bei iso iyi à waa cā walakɔ bei londi. ² Baa bii ñ ne amuai walii ku ce, nɔ ñ mà asiiu fei nɔ ñ ne kumà fei, baa bii ñ dasi Ilaaɔ naane hee bei an yɔkɔ ñ jɔ geete ku tekf, bii n kù ne kubi, n kù je ngɔgɔ. ³ Baa bii ñ kpāa ilu are ɲa amaninim fei, nɔ baa bii ñ jɔ à sɔ aram bei injai kuwee, bii n kù ne kubi, n kaa n ba riba.

⁴ Kubi í ya temua, í ya nɔ ku ce mii jiida, ci ya ja igu, ci ya so arae lele, nɔ ci ya je ilu faau. ⁵ Kubi ci ya ce mii gɔ iyi kù je dee dee, nɔ ci ya de aranfaanii ɲu akā. Ine iyi í ne kubi idɔε ci ya kɔ gbāa gbāa, nɔ ci ya jile idei taale si idɔε. ⁶ Ine iyi í ne kubi ci ya weεɔ inɔ didɔ si mii iyi kù je dee dee, í gbe si mii iyi í je ntɔ. ⁷ Kubi ci ya mɔngɔ nkāma. Naane ku dasie do kpāa ku cɔε do temuε ci ya tā.

⁸ Kubi ci ya ne kɔɔ. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikā ikā ku fɔ á na ku tā, nɔ kumà amane mɔ á na ku tā. ⁹ Mii ɲau à na ku kpa iri si na iyi í jɔ kumà

nwa do walii ku ce nwa, gɔgɔe kù kɔ. ¹⁰ Amma waati iyi mii iyi í kɔ á naa, waati beɛbei, iyi kù kɔ á ne.

¹¹ Waati iyi ñ weɛ keeke, ñ ya n maa n fɔ ideɪ bei ama keeke, nɔ n maa n ce laakai bei ama keeke, nɔ n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi ñ ce ine ngbo ñ jò daai ama. ¹² Iyi à waa ye nsei í yei bei mii iyi à waa hɔnne bari bari si iso fufu, amma ajo wa naa iyi aa ka ye ijuò iju. Iyi ñ mà si nsei kù kɔ, amma waati nɗu an màa sãa sãa bei Ilaaɔ í màm.

¹³ Nsei mii meɛtau ihɛi í weɛ. Mii nɗu wee, naane ku dasi, do kpãa ku cɔ, do kubi. Amma kubi í re nɗa.

14

Idei amuai Hundei Ilaaɔ

¹ Na nɗu, kubii í sɩa í dede nɗa. Nɔ í de amua nɗa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, iyi í re mɔm nɗui í je walii ku ce. ² Ine iyi wa fɔ ide do fee iyi kù waa gbɔ, Ilaaɔi wa ba ide ku fɔ, kù je amane, domi ine gɔ kù waa gbɔ ideɪ. Amma ideɪ asiii wa fɔ do gbugbãi Hundei Ilaaɔ. ³ Amma ine iyi wa ce walii amane nɗa í ya ba ide ku fɔ. Í ya jò a leekɩ si naane ku dasi dim dim, nɔ ku mu nɗa gbugbã, nɔ ku tũ inɔ nɗa. ⁴ Ine iyi wa fɔ ide do fee iyi kù mà, naane ku dasii nɗu takaei wa mua gbugbã. Amma walii, inei igbei Jesu nɗa wa mua gbugbã.

⁵ Á dɔɔm si bii inɗe fei í waa fɔ ide do fee nɗa iyi í kù waa gbɔ nɗa, amma iyi ñ wa n bi wa re, nɗui í je í ya maa ce walii nɗa. Ñ ni beɛbei si na iyi í jò ine iyi wa ce walii, icɛɛ í ne aranfaani í re ine iyi wa fɔ ide do fee nɗa iyi kù waa gbɔ, í gbe bii wa tuse ideui, nɔ ku mua inei igbei Jesu nɗa gbugbã. ⁶ Nsei, inɗe inɛm nɗa, aranfaani yoomai aa ba nɗa bii ñ naa bi tu nɗe nɔ ñ wa n fɔ fee iyi í kù waa gbɔ nɗa. Í kaa ba aranfaani kãma nɗa. Amma bii ñ sɔ nɗe yaasei ide iyi Ilaaɔ í sɔm, walakɔ ñ sisi nɗe idei kumà, walakɔ ideɪ walii, walakɔ cio gɔ, ine nɗu á ne nɗe aranfaani.

⁷ Beɛbe mɔi, mii iyi kù ne kuweɛ bei yeè do mɔɔlɔ bii à waa cãa, bii a kù waa cãa dee dee, beirei ine gɔ á ce ku gbɔ yaaseɛ. ⁸ Ine mɔi iyi wa cã gãgãi igũ, bii kù waa cãa dee dee, yooi á ce sɔɔlui igũ. ⁹ Beɛbe mɔi, bii kù je ñ waa fɔ fee iyi ine nɗa à mà nɗa, beirei aa ce a gbɔ yaaseɛ. Ide nɗe á nei si fufu. ¹⁰ Fee dimi ikã ikã nkɔɔi í wa si andunya, nɔ kãmaɛ kù kua yaase. ¹¹ Do nɗu fei, bii ñ kù wa n gbɔ fee iyi à waa bam ku fɔ, ine iyi wa fɔɔu, dimi mmui í je bi tom, nɔ amu mɔ ñ je dimi mmu bi lafɛɛ. ¹² Beɛbe mɔi inɗe mɔ, si na iyi í jò ñ waa de amuai Hundei Ilaaɔ nɗa, á sɩa í hanyai í dede amua nɗa iyi á jò naane ku dasii inei igbei Jesu nɗa ku bɔ waju.

¹³ Na nɗu, á sɩa ine iyi wa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ ku tɔɔ Ilaaɔ amua iyi á tuseò ideu. ¹⁴ Bii ñ wa n ce kutɔɔ do fee iyi ñ kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔɔ, amma lasabum kù waa ce nkãma. ¹⁵ To, nsei, beirei an ce. An ce kutɔɔ do hundem do lasabum ajo. An kɔ iri do hundem do lasabum ajo. ¹⁶ Bii do hundem nɗu akãi ñ waa saabu Ilaaɔ nɗa, beirei ine nɗa iyi à gbe aa ce a ni Ami si kutɔɔɛ. Kaa ce, domi a kù mà iyi ñ waa fɔ nɗa. ¹⁷ Baa bii kutɔɔɛ í sɩa, kaa mua lafɛɛ nɗa gbugbã.

¹⁸ Ñ wa n saabu Ilaaɔ si na iyi í jò ñ ya n fɔ fee nɗa iyi ine nɗa a kù waa gbɔ ñ re inɗe fei. ¹⁹ Amma si igbei inei Jesu nɗa ñ gbasi n fɔ ide icu miu do yaane n kɔa ine nɗa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu meɛwa do fee iyi ine nɗa a kù waa gbɔ.

²⁰ Inɗe inɛm nɗa, í maà ya wãa ide bei ama keeke nɗa ma nɗa. Bii í je ideɪ laalɔ ku cei, í sɩa í ye bei ama keeke nɗa iyi a kù mà laalɔ ku ce, amma si kpãai ide ku wãa í jò í ye bei ine ngbo nɗa. ²¹ Si tiaɪ woodai Ilaaɔ à kɔɔ à ni, Lafɛɛ í ni, an jò ise mmu nɗa

a ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu *.

Amma do ɲɲu fei, a kaa gbɔ idem.

²² Amuai ide ku fɔ do fee iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ, nyindai í jɛ bi hai dasi Jesu naane ɲa, kù jɛ bi woo dasi naane ɲa. Amma amuai idei Ilaaɗ ku waazo ɲɲui í jɛ nyinda bi woo dasi Jesu naane ɲa, kù jɛ bi hai dasi naane ɲa.

²³ Na ɲɲu, bii inɛi igbei Jesu ɲa fei à tɔtɔɔ, nɔ inɛ fei ku lɔsi ku fɔ fee iyi inɛ ɲa a kù waa gbɔ, bii inɛ titɔ ɲa walakɔ hai dasi Jesu naane ɲa à lɔ wa, a kaa ni í waa sũmu ɲai? ²⁴ Amma bii inɛ fei wa waazo idei Ilaaɗ, bii hai dasi naane go í lɔ wa walakɔ inɛ titɔ go, ideu á tosi idæ nɔ ide iyi inɛ ɲa à waa fɔu ku jɔ ku mà dulum dɛɛ. ²⁵ Nɔ lasabuɛ á fita gbugbã, nɔ ku gule ku tɔɔ Ilaaɗ ku ni, ntɔi, Ilaaɗ í wa si anini ɲɲɛ.

Yaase jiida si kutɔtɔɔ

²⁶ Na ɲɲu, inɛ inɛm ɲa, beirei aa ka ce. Bii í waa tɔtɔɔ ɲa inɛ go ɲɲɛ ɲa aa nɛ iri ku kɔ, inɛ go ɲa mɔ cio ku kɔsi, inɛ go ɲa mɔ idei Ilaaɗ ku waazo, inɛ go ɲa mɔ ide ku fɔ do fee iyi a kù waa gbɔ, inɛ go ɲa mɔ yaasei fee ɲau ku tuse. Í sɛa í maa ce fei ndɛɛ ɲa ku ba ku mua inɛi igbei Jesu ɲa gbugbã. ²⁷ Bii inɛ go ɲa à waa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ, kù sɛa a re amane minji wala mɛɛta nɔ á sɛa a fɔ ide akã akã, nɔ inɛ go mɔ ku maa tuseɛ ideu. ²⁸ Amma bii inɛ go kù wa bɛ iyi á yɔkɔ ku tuse ideu, í jɔ ku koko si kutɔtɔɔu, nɔ ku jɛ Ilaaɗi wa baa ide ku fɔ. ²⁹ Inɛ ɲa iyi à waa ce walii, í sɛa ku jɛ amane minji wala mɛɛta ku fɔ ide nɔ inɛ ɲa iyi à gbe a wuse ideu a cɔ. ³⁰ Bii Ilaaɗ í nyisi inɛ go ngɔgo si kutɔtɔɔu, í jɔ inɛ iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. ³¹ Inɛ fei aa yɔkɔ í ce walii akã akã ku ba inɛ fei ku ba ikɔ nɔ í ba gbugbã ɲa. ³² Í sɛa walii ɲa a kãmia amua ɲa. ³³ Ntɔ ntɔ, Ilaaɗ kù bi ka maa ce kuwɛ nwa bɛɛɛke, í bi ka cooi si laakai ku sũ.

Si bei inɛ ɲa à ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ɲa fei, ³⁴ í sɛa inaabo ɲa a ya koko bi kutɔtɔɔ. Kù sɛa a fɔ ide, amma a sũ iri ilɛ si bei wooda wa fɔ. ³⁵ Bii à bɛ a mà ngɔgo a ya bee mɔkɔ ɲɲa ɲa kpasɛ, domi kù jɛ dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutɔtɔɔ.

³⁶ Hai bi tu ɲɛi idei Ilaaɗ í sinti? Ma inɛ akãi ì gbaa ɲa. ³⁷ Bii inɛ go í tamaa ɲɲu í jɛ walii, walakɔ wa tamaa ɲɲu í ba amuai Hundiɛ Ilaaɗ, í sɛa ku jɛsi iyi ide iyi ñ jɔ ɲɲɛu woodai Lafɛi. ³⁸ Inɛ iyi kù jɛsi bɛɛɛɛ a kaa gba lafɛɛ †.

³⁹ Na ɲɲu, inɛ inɛm ɲa, í dɛdɛ amuai walii, amma í maà ti í ganji woo fɔ ide do fee iyi a ci ya fɔ si andunya. ⁴⁰ Amma í ce fei ndɛɛ dee dee do yaase jiida ɲa.

15

Kujti Kirisi hai si bale

¹ Inɛ inɛm ɲa, ñ wa n ye ɲɛ gigii laabaau jiidau iyi ñ sɔ ɲɛ wo nɔ ì gba ɲa, ñ nɔ ì waa leekɔ si ɲa. ² Bii ñ nɔ ì muu dim dim ɲa si bei ñ sisi ɲɲɛu, ɲɲui í jɛ faaba ɲɲɛ. Amma bii í kù muu dim dim ɲa, inya ngbei ì dasi naane ɲa.

³ Ide iyi í nɛ amboe í re ɲɲui ñ sisi ɲɲɛ bɛ si bei à daam si awɔ. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukɔi idei Ilaaɗ wa fɔ. ⁴ Á suu nɔ í jɛ hai si bale si ajo mɛɛtasia si bei kukɔi idei Ilaaɗ wa fɔ. ⁵ Í tuse aræ bi Sefaa iyi í jɛ Pɛɛɛ, si anyii ɲɲu bi mɔcɔ maateɛje ɲau. ⁶ Si anyii ɲɲu, í bei í koo í tuse aræ bi mɔcɔɛ

* **14:21** an jɔ isɛ mmu ɲa a ba inɛ ɲau ihɛ ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɗ wa fɔ idei ijuukpã iyi inɛi Izireli ɲau à ye si waati iyi isɛ mmu ɲa à na à jɛ ɲa igũ. Isɛ mmu ɲau à mu ɲa à nɛð ilɛ mmu, amma do ɲɲu fei lasabu ɲɲa kù lɔsi ide iyi Ilaaɗ wa sɔ ɲau. † **14:38** a kaa gba lafɛɛ A kù mà yaasee sãa sãa. Á yɔkɔ ku jɛ Pɔlu í ni inɛi igbei Ilaaɗ ɲa a maà gba lafɛɛ, wala Ilaaɗ kaa gba lafɛɛ.

ɲa iyi à re baa amanɛ ɔ́ɔ miuu. Nkpɔ ɲa í wɛɛ baa nsei, amma inɛ ɔ́ ɲa à ku. ⁷Nɔ́ í koo í tuse arae má bí Zaaki, si anyiɛ í bei í koo í tuse arae bi woo bɛ ɲau fei.

⁸Si anyii aɲa fei í bei í tuse arae bi tom, amu iyi ñ yɛ bei inɛ iyi cukpai kubíe kù kɔ́ à bei à búu. ⁹Ntɔ́ ntɔ́, amui ñ jɛ keekei woo bɛ ɲau. N kù to a kpem woo bɛ, domi ñ kpā inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa iju. ¹⁰Amma mii iyi ñ jɛ nnyi, na didɔ́i Ilaaɔ́i, nɔ́ didɔ́ iyi í ceem nɔu kù ce nfe. Ñ ce kookaai ñ re baa woo bɛ ɲau fei, amma kù jɛ amu takam nii ñ coo, didɔ́i Ilaaɔ́ iyi í wa sim nii í coo. ¹¹Na nɲu, ide akāui awa fei à waa waazo bɛ, nɲu mɔ́i ñ nɔ́ ñ dasi naane ɲa bɛ.

Kujl nwa hai si bale

¹²Nsei à waa waazo iyi Kirisi í ku nɔ́ í jl hai si bale má. Nɔ́ beirei í ce inɛ ɔ́ ɲɛ ɲa à ya ñi iku ɲa a kaa jl ma. ¹³Bii iku ɲa a kaa jl hai si bale, debɛi Kirisi mɔ́ kù jl. ¹⁴Nɔ́ bii Kirisi kù jl, waazo nwa ngbei, nɔ́ naane ku dasi nɲɛ mɔ́ ngbei. ¹⁵Bii í jɛ ntɔ́i iku ɲa a kaa jl hai si bale, debɛi Ilaaɔ́ kù jl Kirisi wo. Debɛi, sɛɛda iboi à waa jɛa Ilaaɔ́ si waati iyi à ñi í jl Kirisi hai si bale. ¹⁶Ntɔ́ ntɔ́, bii iku ɲa a kaa jl, Kirisi mɔ́ kù jl wo. ¹⁷Nɔ́ bii í jɛ Kirisi kù jl hai si bale wo, ñ kò ñ wa si dulum du ɲɛi, nɔ́ naane ku dasi nɲɛ ngbei. ¹⁸Nɔ́ inɛ ɲa mɔ́ iyi à dasi Kirisi naane à bei à ku, à ce nfei. ¹⁹Bii na kuwɛɛu ihɛ nɲu akāi à dasi Kirisi naane, à jɛ ilu araare ɲa í re baa inɛ fei.

²⁰Amma ntɔ́ ntɔ́ Kirisi í jl hai si bale, nɔ́ í jɛ inɛ sinte si inɔ́i inɛ ɲa iyi aa na a jl. ²¹Iɲɛ fei ñ mà ɲa iyi iku í naai hai bi inɛ akā. Bɛɛbɛ mɔ́i kujli iku ɲa í naa hai bi inɛ akā. ²²Ntɔ́ ntɔ́, si bei ara akā nwa do Adamu í jò awa fei aa ka na ka ku, bɛɛbɛ mɔ́i anu akā nwa iyi à ce do Kirisi á jò awa fei ka na ka jl hai si bale, ²³amma inɛ fei do waatiei. Sinte Kirisii, si anyii nɲu inɛ ɲa iyi à jɛ titɛɛ si waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵Si anyiɛ iri ku kpai andunya á to wa, nɔ́ kù nɛ bei á ce iyi Kirisi kù jɛ bomma hee koo ceò mbɛɛɛ ɲau fei bi ku lesi isɛɛ. Si anyiɛ nɔ́ ku so bommau ku daa Ilaaɔ́ Baaba si awɔ́. Ntɔ́ ntɔ́, Kirisi á kpa irii ilu yiiko ɲa do ilu gbugbā ɲa do inɛ ngbo ɲau fei. ²⁶Mbɛɛi ankāanyi iyi Kirisi á kpa nɲui í jɛ iku. ²⁷Si tiaí idei Ilaaɔ́ à kɔ́ à ñi, Ilaaɔ́ í daa mii fei si awɔ́. Amma baa bii kukɔ́u í ñi bɛɛbɛ, kù jɛ do Ilaaɔ́ takae iyi í jò mii fei wa sūaa iri ileui wa fáa. ²⁸Nɔ́ waati iyi á daa Kirisi mii fei si awɔ́, nɲu iyi wa jɛ Amau, á so arae ku daa Ilaaɔ́ si awɔ́, ku ba Ilaaɔ́ ku wa si antai mii fei.

²⁹Ntɔ́i, Kirisi í jl hai si bale. Bii kù jɛ bɛɛbɛ, inɛ ɲa iyi à ce inyi ku dasi si agbei iku ɲa, aranfāani yoomai à waa ba. Bii í jɛ ntɔ́i iku ɲa a kaa jl, na mii í ce inɛ ɲa à ce inyi ku dasi si agbɛ ɲa. ³⁰Awa taka nwa, na mii í ce à ya kaa maa wa si kpāai mbirisi waati kāmá fei. ³¹Iɲɛ inɛm ɲa, aɲɔ́ fei si anui iku ñ ya ñ maa n wa. Nɔ́ ntɔ́ ntɔ́ bɛɛbɛ, si bei ñ mà ɲa ntɔ́ ntɔ́ iyi ñ wa ñ tɔ́ fufu na saabu nɲɛ si Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ³²Inɛ ɲa iyi a kɔ́sim Efɛɛzu bɛ a yɛi bei inɔ́i sako ɲa iyi awaò ɲa à waa jabu. Aranfāani yoomai ñ nɛ bii í jɛ ñ wa ñ jabui na didɔ́i andunyaú ihɛ nɲu akā. Bii í jɛ iku ɲa a kaa jl, “ka jɛ nɔ́ ka mɔ́ domi ala aa ka ku”.

³³I maà ya jò à dī iju nɲɛ. Kpaasi laalɔ́, nɲui í ya bɛjɛ ide jiidæ iyi ñ waa ce. ³⁴I jò laakai jiidæ nɲɛ ku nyi wa si bei á sía, nɔ́ í jò kookoosui dulum. Gɔ́gɔ́ nɲɛ ɲa a kù mà Ilaaɔ́ do ntɔ́. Ñ wa ñ fɔ́ iyi ihɛi ku ba anyɔ́ ku mu ɲɛ.

Ara titɔ́ iyi aa ka jlɔ́ hai si bale

³⁵Ñ mà inɛ ɔ́ ɲa aa bee a ñi, beirei iku ɲa aa ce a jl. Dimii ara mii aa nɛ. ³⁶Amma an jɛ ɲa n ñi í kù nɛ bisí ɲa. I kù mà ɲa iyi bii í gbɛ ngboi mii ɔ́ kaa fita bii kù jɛ í ku. ³⁷Mii iyi amanɛ wa gbɛ fei dimii ngɔ́gɔ́i í ya jɛ, bei ijui iya,

walakɔ ngɔgɔ. Kù jɛ kpokpoo takaei aa tu wa i naa i lo. ³⁸ Nɔ Ilaaɔ í na dimi ɲau fei ara ikā ikā si bei í bi, í na ngboi mii fei arae ikā ikā.

³⁹ Mii ɲa iyi à waa mi fei, ɲajɛ ara ɲɲa kù jɛ dimi akā. Ti amanɛ ɲa ikā, ti mɛɛmu ɲa ikā, ti yei ɲa ikā, ti cɛɛ ɲa mɔ ikā.

⁴⁰ Arai lele í wɛɛi, ti andunya mɔ í wɛɛi. Arai lele í nɛ kusɬaei, nɔ ti andunya mɔ í nɛ tɛɛi. ⁴¹ Nunu í nɛ kusɬaei, nɔ cukpa mɔ í nɛ tɛɛi do andaiya ɲa. Nɔ baa si inɔi andaiya ɲau à reɔ nje do kusɬa.

⁴² Bɛɛbɛ mɔi á yɛ si waati iyi Ilaaɔ á jɪ iku ɲa. Ara iyi à siu, ara iyi á bejei, amma bii à jũu kaa beje má. ⁴³ Bii à suu ci ya nɛ bɛɛɛ, amma bii à jũu ilu jirimɔ nɬai. Bii à suu, hai nɛ gbugbāi, amma bii à jũu á nɛ gbugbā. ⁴⁴ Bii à suu, arai ilei, amma bii à jũu ti lelei á jɛ. Ntɔ ntɔ, arai ile í wɛɛ, nɔ bɛɛbɛ mɔi arai lele mɔ í wɛɛ.

⁴⁵ Bɛɛbɛ mɔi à kɔɔ à ni, waati iyi à taka Adamu sinte à daa si kuwɛɛ, amma Kirisi iyi à ya kpe Adamu ankāanyiu, nɲui í je hunde nɔ nɲui í ya daa ine ɲa si kuwɛɛ.

⁴⁶ Kù jɛ arai lelei í tako í naa, arai ileui, ti leleu í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naai hai si ile nɔ í jɛ ti ile. Nɔ Adamu minjisiau í naa hai lelei Aɔ. ⁴⁸ Inɛ ɲa iyi à jɛ ti ileu ihɛ fei à yei bei ine sinte iyi à taka hai ile. Nɔ ine ɲa iyi à jɛ ti lelei Aɔ à yei bei ine iyi í naa hai lelei Aɔ. ⁴⁹ Nɔ si bei à jo inei ileu, bɛɛbɛ mɔi aa ka jo inei leleu.

⁵⁰ Inɛ inɛm ɲa, iyi ihɛi n wa n fɔ, arai ile kaa yɔkɔ ku ba ikpɛɛ si bommai Ilaaɔ. Nɲu iyi í jɛ ti iku kaa yɔkɔ ku ba kuwɛɛ hai tā.

⁵¹ Idei asii wee iyi n wa n sɔ ɲɛ. Awa fei si aa ka ku, amma Ilaaɔ á kpaasi awa fei ⁵² gbakā, si iju kameɛ akā, waati iyi kākākāki ankāanyi á kpata. Waati iyi kākākāki ankāanyiu á kpata Ilaaɔ á jɪ iku ɲa nɔ a kaa ku má, nɔ ku kpaasi awa mɔ. ⁵³ Ntɔ ntɔ, ara iyi á bejeu kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya beje. Nɲu iyi í jɛ ti iku, kù nɛ bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya ku. ⁵⁴ Nɔ waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nɔ ti iku mɔ ku kpaasi iyi kaa ku, waati bɛɛbei ide iyi á kɔu á ce, iyi í ni,

Ilaaɔ í kāmia iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kāmia ine ɲa má.

Iku kaa nɛ gbugbā si ine ɲa má.

⁵⁶ Iku kaa wɛɛ wo bii kù jɛ na dulum, nɔ dulum mɔ kaa nɛ gbugbā wo bii kù jɛ na wooda. ⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaɔ, nɲu iyi wa mu nwa gbugbā à waa kāmiaɔ dulum na anu akā nwa iyi à ce do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵⁸ Na nɲu, inɛ baakɔɔm ɲa, i leekɪ dim dim i maà tekɛɛ ɲa. I ce kookaai si icei Lafɛɛ do aɲɔ fei si na iyi í jɔ í mà ɲa ice iyi í waa cea Lafɛɛ kaa ce nfe ɲa.

16

Fia ku tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ɲa

¹ Nsei, ka fɔ idei fia iyi à waa tɔtɔ na woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa Zeruzalemu. Í sɬa inɛ mɔ i ce bei n sɔ inei igbei Jesu ɲa iyi à wa ilei Galati. ² Si aɲɔ ama azuma fei í sɬa ine fei ku nya fiaɛ ikā, zaka bei á yɔkɔ, si bei Ilaaɔ í muua, ku ba i maà ti i degbe hee waati iyi n to wa i bei í maà tɔtɔ fiaɲu ɲa. ³ Bii n naa, an bɛ ine ɲa iyi ì cica ɲau Zeruzalemu do amua nɲɛ do tia iyi á sisi nɲa yaaseɛ. ⁴ Bii í nɔ í jɛ í sɬa amu takam n koo mɔi, awɔɔ ɲa aa ka koo aɲɔ.

Mii ɲa iyi Polu wa bi ku ce

⁵ Bii í kɔɔsi an bɔ ilei Masedoni nɔ hai bɛ an naa bi tu ɲɛ. ⁶ An ce baa aɲɔ minji bi tu ɲɛ, bii i kù laakai mɔm, bei an jɛ kpaɔ. Si anyii nɲu, nɔ i sobim do bii n nɛ ku bɔ ɲa. ⁷ Bɛbei n kù bi n yɛ ɲɛ do saasa, amma bii Lafɛɛ í bi an kpe bi tu ɲɛ bɛ.

⁸ Amma hee ajoi Pantekotu koo toò wa an maa n wa Efεezu ihē titā ⁹ domi Ilaaō í cīm kpāa nla nla n ceò ice ihē iyi á ne aranfāani, baa bii mbεε ηa à kpò.

¹⁰ Bii Timotee í to wa bi tu ηε, i gbaa do yaase bei á neò ara ku fū si anini ηηε, domi ηηu mò icei Lafēi wa ce bei n wa n ceu. ¹¹ Na ηηu, i maà jò ine gò ku dondaε ηa, amma i sobie si isεeneε iyi á ce ku baaò wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sū, domi n wa n cò kpāaε ηηu do kpaasi ηa iyi à waa suu wa.

¹² Amma iyi í je idei kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpò nkpoi n ya n maa n sòo n ni koo cò ηε do kpaasi nwa gò ηa ajò, amma si nsei titā kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Idei ankāanyi ηa

¹³ I ce laakaii ara ηηε, i leekí si naane ku dasi dim dim ηa. I ce wòkò ku ba i ba gbugbā ηa. ¹⁴ Iyi ì waa ce fei, i coo do kubi ηa.

¹⁵ Ì mà ηa iyi Setefani do inei kpasēε ηai à je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi à nò à na ara ηηa à sobiò woo dasi Jesu naane ηa. Inε inem ηa, n wa n tòò ηei, ¹⁶ amanε dimi beεbe ηa do ine ηa iyi à waa ba ηa iceu ku ce do himma fei, i ya jirima ηa ηa.

¹⁷ Ñ ne inò didò do kunaai Setefani, do Fòotunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ihē ηa anai à ce mii iyi ì ne ku ce ηa. ¹⁸ Inε ηau à tū inòm bei à ya tū tu ηe mò. Í sía i saabu ine dimi beεbe ηa.

¹⁹ Igbēi inei Jesu ηa iyi à wa ilei Azii à waa ce ηε fò. Akilasi do Piisila do inei igbēi Jesu ηa iyi à ya tətòò kpasē ηηa, à waa ce ηε fò jiiida jiiida do irii Lafēε.

²⁰ Kpaasi woo dasi Jesu naane ηa fei à waa ce ηε fò.

Inε mò i ce nje fò ηa do kubi.

²¹ Amu Pòlu, amui n kò ηηε fòu ihē wa do awòm.

²² Inε iyi kù ne kubii Lafēε fei, ikpe ku muu.

Lafēε Jesu ku nyi wa.

²³ Didòsi Lafēε Jesu ku wεε do inε.

²⁴ Kubim í wεε do inε fei na anu akā nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Kɔrenti ɲa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timɔtee kpaasi nwa.

À ce inei igbei Ilaaɔ ɲa iyi à wa Kɔrenti fɔɔ do woo dasi naane ɲa fei iyi à wa si ilei Geresi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu ɲɲe didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baa Lafɛe nwa Jesu Kirisi, ɲɲui í ne araare, nɔ ɲɲui í ya maa tũ idɔ nwa waati kama fei. ⁴ Wa tũ idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce beɛbeɛ ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tũ idɔi inɛ ɲa iyi à waa wahala do yaase bei í tũɔ ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à ne ikpɛ nla nla si ijuukpāi Kirisi, amma bei ijuukpāu í la í to, beɛbeɛ mɔi yaase bei Kirisi wa tũɔ idɔ nwa ɲau mɔ í to. ⁶ Bii à ye ijuukpā, na iri ɲɲei, ku ba í ba faaba ɲa nɔ Ilaaɔ ku tũ idɔ ɲɲe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tũ idɔ nwa, na iri ɲɲei, ɲɲe mɔ í temua ɲa do ijuukpā dimi akā do iyi à waa yeu, nɔ idɔi ɲɲe mɔ ku tũ. ⁷ À waa naane ɲe ntɔ ntɔ domi à mɔ, si bei í ne ikpɛ si ijuukpā nwa ɲa, beɛbeɛ mɔi Ilaaɔ á tũ idɔ ɲɲe si bei wa tũ tu wa.

⁸ ɲɲe inɛ nwa ɲa, à bi í mà ɲa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbā nwa hee a kù tamaa mà aa ka weɛ si hunde má. ⁹ À tamaa bei à ye taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sɛa ka dasi naane nwa si awa taka nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ ɲɲu akā iyi á j̄l̄ iku ɲa. ¹⁰ ɲɲui í nya wa hai si iku dimi beɛbe, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpāɛe á nyi ku nya wa má. ¹¹ ɲɲe taka ɲɲe í waa sobi wa do kutɔɔ ɲɲe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi inɛ nkpɔ í ce na iri nwa, nɔ ku ce nwa didɔ ku ba inɛ nkpɔ ku saabuɛ na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɛ

¹² Ide iyi í j̄ɔ à waa tɔɔɔ fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa seɛda iyi isɛne nwa í má si wajui inei andunya ɲa, nɔ iyi í re mɔm ɲɲui í je si waju ɲɲe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ɲau be fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amanɛ ɲa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Beɛbeɛ si tia iyi à ce ɲɲe, a kù kɔ ɲɲe mii mmu gɔ bii kù je iyi í cio ì gbɔ yaaseɛ ɲau be. Si ajɔ iyi Lafɛe Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri ɲɲe. Beɛbeɛ mɔi ɲɲe mɔ aa yɔkɔ í tɔɔ fufu ɲa na iri nwa. Í gbɔ yaaseɛ ideu ihɛ keeke tã ɲa, amma ñ bi í gbɔ yaaseɛ ɲai mam mam.

¹⁵ Na saabuɛ ideu ihɛi í j̄ɔ ñ tako ñ dasi idɔ n bɔ bi tu ɲe ku ba í ba didɔ ikɔ minji ɲa. ¹⁶ Ñ lasabu bii ñ wa n bɔ ikpa ilei Masedoni n yaa n ye ɲe, nɔ n nyi n ye ɲe má bii ñ wa n baa. Beɛbeɛ aa sobim si isɛnem ɲa n bɔɔ ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi ñ lasabuu, idɔ minjii ñ ce? Mà ì waa tamaa ɲa ñ ya n ni ñ wa n naa nɔ gbakā n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inei andunya ɲa à ya cei? ¹⁸ Si bei ì mà ɲa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, ñ bi í mà ɲa iyi n ci ya ni, ñ wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, ɲɲu iyi amu do Silasi do Timɔtee à waazo ɲɲeu, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwā ɲa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ sɛ. Na ɲɲu na saabuɛi à waa ni, ami, à waa saabuɔ Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í j̄ɔ awae ɲa fei à leekí si Kirisi dim dim ajɔ. ɲɲui í nɔ í cica wa ikā. ²² ɲɲui í ce si wa seɛdaɛ iyi wa nyisi iyi à je tee, nɔ í da nwa si Hundee si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ́ í je seɛdam n kù bi n ba nje ide ku gaabu ku ce. Na nɔ́i í ce n kù nyi wa Kɔrenti. ²⁴ A kù bi ka jile nje ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nje si na iyi í jò ì waa leeki dim dim ɲa tã si naane ku dasiu, amma à bi ka ce icei awae ɲa ajɔ ka mu nje inɔ didɔ́.

2

¹ Nɲui í jò ñ lasabu n maà n ti n naa bi tu nje n naa n fɔ inɔ nje má. ² N kù bi n fɔ inɔ nje domi bii ñ fɔ inɔ nje, yooi á tũ inɔm má bii kù je inje iyi ñ fɔ inɔ nje. ³ Na nɔ́i í jò ñ tako ñ kɔ nje tiau be wa do yaase beɛbe. N kù bi n naa bi tu nje, inje iyi hai bi tu nje an ba inɔ didɔ́, ì fɔ inɔm ɲa. Ñ wa n naane inje fei iyi bii inɔm í dɔ́, inɔ didɔ́i inje feii. ⁴ Beɛbei ñ kɔ nje tiau wa do inɔ ku fɔ do cikãaju nkpɔ nkpɔ, kù je n fɔ inɔ nje, ñ bi í mà ɲa zaka bei ñ bi nje í toi.

Iya kpa idei kurara ɲa

⁵ Si bei inɛ gɔ nje í fɔ inɔm, kù je inɔi amu akãi í fɔ, ti inje feii. Walakɔ ñ tamaa í sla n ni, inɔi inɛ gɔ nje ɲai í fɔ, domi n kù bi n fɔ n losi. ⁶ Amma í to beɛbe, si bei inɛ nkpɔ nje í kpãa iju. ⁷ Í sla í kpa idei kurarae í mua gbugbã ɲa ku ba inɔ ku fɔ nlau ku maà caa sie. ⁸ Na nɲu, ñ wa n tɔɔ nje, í ceaa bei á mà iyi ì bi nɲu ɲa. ⁹ Na nɔ́i í jò ñ tako ñ kɔ nje tia wa wo n cɔ laakai nje ku ba n mà bii í je ì waa jirima fei ndeɛ ɲa. ¹⁰ Inɛ iyi ì kpa idei kurarae ɲa, amu mɔ ñ kpaa mbe baa do iyi kù je amui í raraa. Nɔ́ ideu iyi ñ kpa, ñ kpaa í na iri nje si wajui Kirisi, ¹¹ ku ba Seetam ku maà zamba wa. Ntɔ́i, à mà sãa sãa iyi wa bi ku ce.

À je igũ si kpãai Jesu Kirisi

¹² Iyi ñ to Torasi laabaau jiidai Kirisi ku sisi, ñ yɔɔ iyi didɔ́i Lafɛi í cɔim kpãa n ceò ice be. ¹³ Amma laakaim kù sũ sɛe si bei n kù ye kpaasim Titee. Na nɔ́i í jò ñ tɔɔ inɛi Torasi ɲa sukudɔ́ ñ ne ilei Masedoni.

¹⁴ Amma ka saabu Ilaaɔ́, domi í mu nwa gbugbã ka jeò igũ waati kãma fei si kpãai Kirisi. Wa ceò wa ice ku ba ku jò inɛ ɲa a mà Kirisi, nɔ́ kumãi Kirisiu ku fangaa bii fei bei inúnùni tulare í ya fangaa. ¹⁵ Ntɔ́i, si wajui Ilaaɔ́ à yei bei inúnùni didɔ́i Kirisi, bi inɛ ɲa iyi à ba faaba, do bi woo bɔ nfe ku ce ɲa. ¹⁶ Bi inɛ ɲa iyi à waa bɔ bi ku ce nfe, inúnùni ikui iyi wa bí iku. Bi inɛ ɲa mɔ iyi à waa ba faaba, inúnùni kuwɛi iyi wa na kuwɛe. Yooi í to ku ce dimii iceu be. ¹⁷ A kù je bei inɛ gɔ ɲa iyi à waa sisi idei Ilaaɔ́ do ibo na fia. Amma si na iyi í jò Ilaaɔ́i í be wa wa, nɲui í jò à waa fɔ ide dee dee na anu akã iyi à ce do Kirisi, kù je do muafiti.

3

Amaace ɲa iyi aa sisia inɛ ɲa akabuu titɔ́

¹ Ide iyi à fɔ nseui ihɛ í ye bei à waa tɔɔ fufu mái? Awa mɔ à ne bukaatai ka naa bi tu nje do tia iyi á sisi nje yaase nwai, bei inɛ gɔ ɲa à ya ce? Mà ka tɔɔ nje í kɔ nwa dimie ɲai. ² Inje taka njei ì je bei tia nwa iyi à kɔ si idɔ́ nwa. Í ye ɲai bei tia iyi inɛ fei í mà wa cioe. ³ Kookoosu nje wa nyisi ntɔ́ ntɔ́ iyi injei í je bei tia iyi Kirisi í kɔ na ice nwa iyi à ce si inɔ nje. Tiau, kù je do biikií à kɔɔ, amma do Hundei Ilaaɔ́i à kɔɔ, nɲu iyi í je icui kuwɛe. Kù je si kutai à kɔɔ, si idɔ́i amane ɲai.

⁴ Naane nɲui à ne si wajui Ilaaɔ́ do saabui Kirisi. ⁵ Ntɔ́i, a kù to ara nwa ka ni à ce ngɔɔ do ara nwa. Mii iyi à yɔkɔ à waa ce fei, hai bi Ilaaɔ́i wa naa, ⁶ domi nɲui í mu nwa gbugbã ka jeò amaace ɲa ka sisia inɛ ɲa akabuu titɔ́. Akabuuu kù waa ce ice do wooda iyi à kɔu, bi kù je do Hundei Ilaaɔ́. Wooda iyi à kɔu í ya jò inɛ ku kui, amma Hundei Ilaaɔ́i í ya na kuwɛe.

⁷ Waati iyi à kò woodau akā akā si kuta, amboei Ilaaḍ í má inya. Amboeu í jò wajui Moizi wa daana hee inei Izireli ña à mǎngò ku kāsie iju. Do ññu fei, amboeu í na í tā. Bii í je wooda iyi í jò inē ña à kui í naa do dimii amboe bēēbe, ⁸ amboei ice iyi Hundi Ilaaḍ wa ce kaa re bēēbe? Ntò ntò á re. ⁹ Icei wooda iyi í ya ye taalee inē ña í ne amboe, amma ti ice iyi í jò inē ña à je dee dee si wajui Ilaaḍ í roo hee bii í jl. ¹⁰ Aa ka yòkò ka ni mǎm amboe iyi wa má inya tako kù to ngògò do tì nsei iyi í la í roo. ¹¹ Ntò, bii mii iyi kaa kpē í ne amboe, zaka beirei amboei mii iyi á ya maa wēe do ajò fei á la ku to.

¹² À waa fò ide do naane si na iyi í jò à ne kpāa ku còu ihē. ¹³ A kù je bei Moizi iyi í bii fuugesē ku ba inei Izireli ña a maà ye waati iyi amboeu í sekēe hai si wajue. ¹⁴ Amma à lele idò ñña a kù yòkò a kù gbò yaasee. Baa do ñnyi fei bii à waa cio tia akabuu sintei idei Ilaaḍ, í yei bei fuugesēu í kò í wa be. Nò fuugesēu kaa nya bii kù je à dasi Kirisi naane. ¹⁵ Baa ñnyi má, waati iyi inei Izireli ña à waa cio tia iyi Moizi í kò fei, í ya ye bei fuugesēu wa ganji ña a gbò yaasee. ¹⁶ Amma kukòl idei Ilaaḍ wa fò í ni, waati iyi inē í kpaasi idòe í sinda si Lafēe, waati bēēbei fuugesēu á nya. ¹⁷ Nò wee, Lafēeu, Hundi. Tengi bii Hundi Lafēe í wa, tengi bei ara ku ne í ya wa. ¹⁸ Fuugesēu kù wa si waju nwa má nò inē ña à ya maa ye amboei Lafēe si wai bei si digi, nò amboeē iyi à waa còu, ññui wa kpaasi wa ku ba ka jò, nò í ya maa kōsiii waati kāmā fei si wa. Iceu be, Hundi Lafēe wa còu.

4

Amanii Hunde iyi í wa si wa

¹ Ilaaḍi í da nwa iceu si awò na jiiida ku jee. Ññui í jò a kù mǎngò munya. ² À nyo daai anyò ña iyi inē ña à ya ce si asii. A kù wēe do baai bisì laalò, a kù kpaasi ide ntò Ilaaḍ ibo. Amma à jò inē ña à waa mà ntòu sǎa sǎa ku ba inē fei ku mà si idòe awa ilu ntò ñai si wajui Ilaaḍ. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiidau dee dee, inē gò ña a ci ya gbò yaasee, amma inē ña iyi aa ce nfe aña akāi a ci ya gbò yaasee. ⁴ Ine ñau a kù dasi naane si na iyi í jò Seetam, lafēe andunyau í nya laakai ñña. Í nya laakai ññai ku ba a maà ye inya kumái laabaau jiidau. Laabaau jiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaḍ takae. ⁵ Do ntò, a kù waa waazo idei iri nwa. Sí waazo nwa à waa fò iyi Jesu Kirisii í je Lafēe nò awa mò à je woo ce ice ññe ña na irie. ⁶ Ilaaḍi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, ññui í nò í da nwa si inya kumáe si idò nwa ku ba ka mà amboe. Amboei Ilaaḍui à waa ye si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à ne amani nlaui ihē, à yei bei cakai amà ku ba kulai gbugbāu ku je ti Ilaaḍ, ku maà je ti awa taka nwa. ⁸ À yòyò wa do ijuukpā ikā ikā fei, amma a kù ku. À bitì amma a kù mǎngò. ⁹ Ine ña à kpā wa iju, amma Ilaaḍ kù kòsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Ajò fei si wahalau ihē í yei bei à waa ba ikpē nwa si ikui Jesu bii à waa bò fei ku ba a ye kuwēēē si ara nwa. ¹¹ Ntò, baa do iyi à wēe fei, si anui ikui à ya ka wa waati kāmā fei na irii Jesu, ku ba a ye kuwēēē si ara nwa. ¹² Bēēbei awa si anui ikui à wa, amma inē, kuwēēe í je tu ñe.

¹³ Naane ku dasi nwa í ye bei ti inē iyi í kò si kukòl idei Ilaaḍ í ni, n̄ dasi naane, na ñòl í jò ñ wa n fò ide. Na ññu, awa mò, si na iyi í jò à dasi naane, ññui í jò à waa fò. ¹⁴ À mà do ntò, inē iyi í jl Lafēe Jesu hai si bale, á jl wa do Jesu ajò nò kù jò awae ña ka kò si wajue. ¹⁵ Na iri ññe à waa temuad mii ñau ihē fei ku ba inē ña iyi à ba didi Ilaaḍu, akpò ñña ku ya maa kōsisi nò a ya maa saabuē ntò ntò, domi bēēbei aa nyisiò amboe.

Ka je kuwɛɛ do naanɛ ku dasi

¹⁶ Nɛui í jò a kaa ka mɔngɔ munya. Baa bii ara nwa wa gbo, hunde nwa í ya maa wɛɛ titɔi do ajɔ fei. ¹⁷ Ijuukpá keeke iyi à waa ye si nsei ihɛ wa ce nwa sɔlɔi amboe iyi ci ya tã iyi í la í re ijuukpãu. ¹⁸ Ntɔ ntɔ laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa ye, í gbe si mii iyi kù waa ye. Mii iyi iju wa ye ci ya kpe, amma mii iyi kù waa ye í ya wɛɛi do ajɔ fei.

5

¹ Ara í je bi ku wai hunde nwa si ilɛu ihɛ. Nɔ à mà bii ara nwa í ku, Ilaaɔ í jile nwa bi ku wa lele iyi nɛu takæ í ce, kù je amanɛ. Bi ku wau á maa wɛɛi do ajɔ fei. ² Nɔ à wasi ku wewea si na iyi í jò hunde nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanɛ í ya dasi ibɔ. ³ Í bi beɛbei domi bii à dasi, hunde nwa kaa wɛɛ hai ne bi ku wau. ⁴ Ntɔ ntɔ, si waati iyi à wa si arau ihɛ à waa wewea à waa ne bei ine iyi aso wa wɔɔ. Kù je à bi ka wɛɛ hai ne ara amma à bi a da nwa si ara titɔi leleu, ku ba kuwɛɛu ku kpa irii mii ɲa iyi í je ti iku. ⁵ Ine iyi í jile nwa mii ɲau ihɛ nɛui í je Ilaaɔ. Nɛui í mu nwa Hundɛɛ bei kaazigi.

⁶ Nɛui í jò à ya ka ne wɔɔkɔ ajɔ fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihɛ à jìɔ bi ku wai Lafɛɛ. ⁷ À waa ce isɛɛɛ nwa na naanɛ ku dasi, kù je na mii iyi à waa ye. ⁸ Ntɔ ntɔ à ya ka ne wɔɔkɔ. Amma iyi à bi í re fei ndɛɛ nɛui í je ka jò arau ihɛ ka bɔ bi Lafɛɛ ka maa wa bi tɛɛ. ⁹ Nɛui í jò à waa ce kookaai ka ce iyi á dɔa Lafɛɛ si, bii í je à wɛɛ si arau ihɛ walakɔ bii à ku. ¹⁰ Í sɔa ka ce iyi á dɔa si domi kù ne bei aa ka ce iyi a kù leekɔ si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nɔ ku sãa ine fei si bei kookoosu iyi í ce si kuwɛɛɛ í to, bii laalɔi, bii í nɔ í je jiida mɔi.

Kirisi í jò à dɔ do Ilaaɔ

¹¹ Ilaaɔ í mà wa sãa sãa, nɔ beɛbe mɔi ñ tamaa inɛ taka nɲɛ ñ mà wa ɲa. Si na iyi í jò à mà beɛrei Lafɛɛ. À waa de ka kãmia ine ɲai. ¹² Kù je à waa tɔɔ fufu bi tu ɲɛ. Amma à waa bi í ba yaase bei aa ce í wɛɛɔ inɔ didɔ ɲai na iri nwa. Beɛbei aa ba bei aa jea ine ɲa iyi à waa tɔɔ fufu na mii ɲa iyi à waa ye nɲu akã, nɔ à fãsi iyi í je ti idɔu awɔ. ¹³ Bii à waa ce wa sũmu, na Ilaaɔi. Bii à nɔ à waa ce wa ilu laakai ɲa mɔi, na iri nɲɛi. ¹⁴ Kubii Kirisii wa nɛɔ wa. Si na iyi í jò à mà ine akãi í ku na ine fei, à nɔ à mà iyi ine feii í ne ikpɛ si ikuɛ. ¹⁵ Í kui na ine fei ku ba ine ɲa iyi à wɛɛ si hunde a maà wɛɛ na irii aɲa taka ɲa má, í gbe na iriɛ, nɲu iyi í kù nɔ í jì na iri nɲa.

¹⁶ Na nɲu, beɛbei a kaa ka cɔ iyi à waa yeɔ iju si amanɛ nɲu akã. Baa bii beɛbei à tako à cea Kirisi wo, nsei a kaà ka ce beɛbe má. ¹⁷ Bii ine gɔ í ne anu akã do Kirisi í je ine titɔ. Mii ndii tako ɲau à lɔ, nɔ wee mii titɔ ɲai à sãsi wa. ¹⁸ Mii ɲau ihɛ fei icei Ilaaɔi, nɲu iyi í jò à dɔ do nɲu na saabui Kirisi, nɔ í be wa ku ba awa mɔ ka jò ine ɲa a dɔ do nɲu. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, na saabui Kirisii Ilaaɔ í jò ine ɲa à dɔ do nɲu. Í kpa idei kurara nɲa kù waa dooaɛ má, nɔ í jile nwa ice ka sisia ine ɲa bei aa ce a dɔ do nɲu.

²⁰ Na nɲu, à je woo bei Kirisi ɲa. Í yei bei Ilaaɔ takæi wa ba ɲɛ ide ku fɔ hai bi tu wa nɔ à waa tɔɔ ɲɛ do irii Kirisi, í jò í dɔ do Ilaaɔ ɲa. ²¹ Kirisi, nɲu iyi kù ce dulum kãma, nɲu Ilaaɔ í kãa dulum du wa ku ba ka je dee dee si wajue na anu akã nwa iyi à ce do Kirisi ajɔ.

6

¹ Awa iyi à waa ce ice do Ilaaɔ ajɔ, à waa tɔɔ ɲɛi í maà jò didɔ iyi Ilaaɔ í ce nɲɛu ku ce nfe. ² Si tiaí ideí Ilaaɔ à kɔɔ à ñi,

Ilaaḥ í ni,

Ñ gbɔ kutɔɔe nɔ ñ jɛe si waati jiida.

Ñ sobie si aji faaba.

To, nsei í jɛ waati jiidau, nnyii aji faaba.

³ A kù waa bi ine go ku ye taalei ice nwa. Nñui í jò a kù waa ce ngɔgɔ iyi á dasi ine kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei à waa bi kuwɛɛ nwa ku nyisi iyi à jɛ woo ce ice jiidai Ilaaḥ ña. À waa temua ntɔ ntɔ si wahala do si are do si ijuukpá.

⁵ À tɛ nwa kpɔtɔɔ à dasi wa piisɔɔ, nɔ ine ña à dede gidi si wa amma si fei ndɛɛ à yɔkɔ temua. À ya ka ce ice hee ka gbɛɛji, à ya ka wɔ njoo, nɔ à ya ka dī anu.

⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi à jɛ woo ce icei Ilaaḥ ña do kuwɛɛ jiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa, do jiiida ku jɛ nwa, do kubi hai ne muafiti nwa, do idei ntɔu ku wazɔ. Nɔ gbugbāi Ilaaḥ do ice iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi à jɛ woo ce iceɛ ña. Dee dee ku jei í jɛ nyau i gū nwa iyi à ya ka jaɔ nɔ ka kɔɔ ara nwa. ⁸ À ya ka temuai bii ine ña à mà bɛɛɛ nwa walakɔ bii à waa nya fūne nwa. Bɛɛɛ mɔi à ya ka temuai bii à waa fɔ jiiida nwa walakɔ bii à waa fɔ laalɔ nwa. À waa cɔ wa bei woo sɔ ibo ña baa do iyi à waa fɔ ntɔ fei. ⁹ À waa cɔ wa bei a kù mà wa, baa bii ine fei í mà wa sãa sãa. À waa cɔ wa bei ine ña iyi à kasám, amma hee nsei à wɛɛ si baani. À kpá wa iju ntɔ ntɔ, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cɔ wa bei ilu inɔ ku fɔ ña, amma à ya ka maa ne inɔ didɔi waati kãma fei. À waa cɔ wa bei ilu are ña, amma à waa mua ine nkpɔ amani. À waa cɔ wa bei a kù ne ngɔgɔ, amma à ne fei ndɛɛ.

¹¹ Ñɛ inei Kòrenti ña, à sɔ ñɛ ide ntɔ iyi í wa si idɔ nwa fei. Idɔ nwa í ne kubi ñɛ jiiida jiiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si gãme ñɛ, amma ñɛi i kù na wa ara. ¹³ Na ñɛ, i ce nwa bei awa mɔ à waa ce ñɛ. Ñ wa n ba ñɛ ide ku fɔ bei amam ña, i jò i bi wa jiiida jiiida ña.

I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ña

¹⁴ I maà ne anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ña domi i kù jò ña ña. Beirei jiiida do laalɔ á ce ku tɔtɔ. Mà beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku tɔtɔ. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbɔ si ñɛ. Mà mii woo dasi Jesu naane do hai dasi naane à ne si gãmei ñɛ. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaḥ do iwē ña á ce ku tɔtɔ. Awai à jɛ bi ku wai Ilaaḥ, ñɛu iyi í jɛ icui kuwɛɛ. Nɔ ñɛu takae í fɔ í ni, An wɛɛ do aña nɔ awaɔ ña ka maa ne.

An jɛ Lafɛɛ ñɛa nɔ aa jɛ inem ña.

¹⁷ Na ñɔi í jò Ilaaḥ í nyi í ni má, I fa ara ñɛ hai bi tu ña nɔ i jìɔ ña ña.

I maà má kəkəi mii iyi í riisi ña.

Bii ì waa ce bɛɛɛ ña an gba ñɛ.

¹⁸ An jɛ baa ñɛ.

Nɔ ñɛ mɔ aa jɛ ama ineməkɔ do ama inaabom ña. Mii iyi Ilaaḥ ilu gbugbā fei í fɔ mbe.

7

¹ Baakɔm ña, kuwāu ihē fei tutu wai. Na ñɛu, ka jò idɔ nwa ku má sãa sãa si mii fei ku ba ara nwa do idɔ nwa ku maà ne taale kãma, nɔ kumá nwa ku maa kɔɔsi si Ilaaḥ nɔ ka màɔ bɛɛɛɛ.

² I jò i ne kubi nwa ña. A kù raraan ine gò, a kù beje kuwëe ine gò, a kù nò a kù taki ine gò. ³ N kù wa n fò beebe na n ye taale ñe. Ntò, si bei ñ fò tā, à ne kubi ñe si idò nwa, baa bii í je si kuwëe wala si andei ikui. ⁴ Ñ wa n naane ñe ntò ntò, nò ñ wa n tò fufu na iri ñe si mii fei. Ñ ba gbugbā na iri ñe nò inòm í dō í caa si ijuukpā nwa fei.

⁵ Ijuukpāu í jò a kù sími waati iyi à to ilei Masedōni. À ba ijuukpā ikā ikā baa yooma fei. À ya ka ba ija hai waduude nò si idò nwa njo wa mu wa. ⁶ Amma Ilaađ, ññu iyi wa mua ilu inò ku fò ña gbugbā, í jò kunaai Titee í mu nwa gbugbā. ⁷ Kù je kunaai ññu akāi í mu nwa gbugbā, amma iyi í ni má ñe taka ñe í mua ññu gbugbā ña. Í nò í sò wa bei í waa bi ku yem ña ntò ntò, do bei í ne inò ku fò ña, do bei í ne kubim ña jüida. Ideu í jò inò didōm í kōosi hee í caa.

⁸ Na ñoi í jò baa bii tia iyi ñ kò ñe í fò inò ñe, n kù ne inò ku fò do iyi ñ kō. Ñ tako ñ ne inò ku fò si waati iyi ñ ye í fò inò ñe si waati keeke gò. ⁹ Amma nsei inòm í dō. Kù je na iyi í jò ñ fò inò ñe, amma si na iyi í jò inò ku fò ñe í jò í kraasi daa ña. Bebei í ce si na iyi í jò Ilaađ í ceò inò ku fò ñe ice. Na ññu, a kù ce ñe laalò kāma. ¹⁰ Ntò ntò, inò ku fò iyi Ilaađ wa ceò ice í ya jò ine ku kraasi daa ñe ku ba faaba. Dimii daa ku kraasi beebe í kaa ni, bii ñ mà. Amma inò ku fò andunya í ya bí ikui. ¹¹ Ilaađ í ceò inò ku fò ñe ice, nò í cò ribae nsei ña. I cò zaka bei inò ku fòu í jò í ce laakai ña ñ ce himma í kōò ara ñe ña. Nò í jò inò ñe kù waa dō wo nò ñ waa ce njo ña, ñ kpā woo ce laalou iju ña. Nò í jò ñ bi í yem má ña nò ñ ne kubim ña. Si fei ndee ñ nyisi iyi ñ má si ideu ña.

¹² Na ññu, bii ñ kò ñe tiau wa, n kù kōò na ine iyi í ce laalou ññu akā, walako na ine iyi í cea laalou ññu akā. Amma ñ kōò ku ba í mà sāa sāa ña si wajui Ilaađ iyi í ne kubi nwa ntò ntò ña. ¹³ Na ñoi í jò à ba gbugbāu.

Kù nò kù je gbugbā ññu akāi à ba, amma iyi í re mòm, à ye iyi Titee í weeò inò didō si na iyi í jò ñe fei í tū inò. Ññu bei í jò inò didō nwa í kōosi má. ¹⁴ Baa bii ñ tò fufu keeke bi tee na iri ñe wo, í kù dasim anyò ña, domi si bei ide ña iyi à sò ñeu fei ntò, beebe moi Titee í yòò iyi fufu ku tò nwa si ntò. ¹⁵ Kubi ñe iyi Titee í ne wa kōosi si bei wa ye gigi iyi ñe fei í jirimae nò ñ gbaa ña do beere nla nla. ¹⁶ Ñ ne inò didō do iyi an yòkò n dasi ñe naane si mii fei.

8

I ce amua do inò didō

¹ Ñe kraasim ña, à bi í mà ña bei Ilaađ í cea igbei inei Jesu ña iyi à wa ilei Masedōni didō. ² Ñai à ye laakai ku cò si ijuukpā jüida. Amma inò didō nla ñña í jò à ce amua ñña do inò akā, baa do iyi are ñña í la. ³ Ñ je seeda iyi à na do idòobi ñña zaka bei à yòkò, nò à na mòm nii hee í re zaka bei a kù waa tamaad.

⁴ À mante wa ntò ntò à ni ka jò aña mò aña a na sobii aña na irii woo dasi naane ña iyi à wa ilei Zudee. ⁵ À ce í re baa zaka bei à waa tamaa. Sinte titā à na Lafëe ara ñña, à bei à na awa mò ara ñña do idòobii Ilaađ. ⁶ Ññui í jò à tò Titee ku naa bi tu ñe ku na ku sobi ñe si bei í tako í sintie, ku ba ñe mò í tambò ice jüida be ña. ⁷ Fei ndee í caa si ñe, hai naane ku dasi do ide ku fò do kumà, do himma ñe si mii fei, do kubi nwa iyi í ne ña. Ññui í jò à bi ice jüida be mò ku caa si ñe.

⁸ Kù je woodai ñ wa n na ñe, himmai ine gò ñai ñ wa n sò ñe ku ba ku mu ñe kpāa iyi á jò ine ña a yòò iyi kubi ññu ntò. ⁹ Í nò ñ mà didōi Lafëe nwa Jesu Kirisi ña, ññu iyi í tako í je ilu amani, nò í ce arae ilu are na iri ñe ku ba areu ku ce ñe ilu amani ña.

¹⁰ Si ideu ihē ikoi ñ wa n na ñe. Hai icl ñei ì je ine sinte ña si iceu. Kù je si kucee ñju akā, amma sinte ñei ì dasi ido ì coo ña. Ñei í sía ì temua ì māsìò iceu ña. ¹¹ Na ñju, ì hanya si beebe nsei ì kpa irii iceu ña. Si bei ì dasi ido ntò ntò ì sintie do himma ña, beebe mòi á sía ì tambøe ña do himma si bei kune ñje í to. ¹² Bii ì na do ino akā, Ilaaó ì ya gbai. Zaka bei ì nei í ya cò, nò baac ci ya wa si iyi ì kù ne ña.

¹³ N kù bi ti ñje mò ku na ku maa gaizia ñe na faabai ine gò ña, amma ì sía kune ñje do tu ña ku munga. ¹⁴ Si nsei, kune ñje í la. Na ñju, aa yòko ì sobi ine ña iyi à wa si are. Nò ajò iyi ñje mò ì na ì wa si are, bii kune ñja í la, aña mò a sobi ñe. Beebei kunei ñje fei á maa munga. ¹⁵ Beebei kukoi ideí Ilaaó ì fò í ni, Ine iyi í kó mana í kpò, kù re gūa. Ine mò iyi í ko keeke, kù gaizia gūa.

Ine ña iyi à bò amuau ku gba wa

¹⁶ Ñ wa n saabu Ilaaó, ñju iyi í jò Titee í bi ñe bei awa taka nwa à bi ñe. ¹⁷ Waati iyi ì tõe ku naa bi tu ñe í jesi idem tengi be gbakā, nò ñju takae í dasi ido mò wo ntò ntò ku naa bi tu ñe hai a kù sò. ¹⁸ Nò à waa be ine nwa gò wa do ñju takae ajò, ine iyi igbei ineí Jesu ña fei à waa saabu na iceí laabaau jiidau iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re mòm, igbei ineí Jesu ña à cicac ku si wa si isene nwa ka naaò amuau wa. Iceu à waa cooi ka naò Lafēe takae amboe nò ka nyisìò iyi à ñe ido jiiida ka sobiò ine ña.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba ine gò ku maà ye taale nwa na fia nlau ihē ku mue iyi à da nwa si awò. ²¹ Ntò ntò, à waa bi ka ce mii iyi í sía, ku maà je si ijui Lafēe ñju akā, amma do bi amané ña fei.

²² À waa be ña do ine nwa gò má, ine iyi à cò laakaie ise fefelo, à nò à ye í je ilu himma si ice nkpò. Amma nsei himmae í kòsì domi wa naane ñe ntò ntò. ²³ Ine ña iyi à be si ñe ñau wee. Titee ñju í je minjiam iyi wa bam ice ku ce bi tu ñe. Ine ña mò iyi aa suu wa, añaí à je woo bei igbei ineí Jesu ña nò à je ine ña iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na ñju, ì nyisi ña iyi ì bi ña ña ntò ntò, ku ba igbei ineí Jesu ña a mà iyi à ñe kpáa ka tò fufu na iri ñe.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naane ña

¹ Kù jeeem tilasi n kò ñje tia wa na sobi iyi á je ti woo dasi Jesu naane ña iyi à wa ilei Zudee. ² Ñ wa n fò beebesi si na iyi í jò ñ mà kubi jiiida ñje nò ñ tò fufu na iri ñje bi ineí Masedoni ña ñ ni ñje woo dasi naane ña iyi ì wa ilei Gereí ña ì tã sòlui sobiu hai icl ña. Himma ñje í dasi ine nkpò ñja kookaai. ³ Do ñju fei, ñ wa n be si ñe ine nwa ñau ihē wa ku ba fufu ku tò nwa na iri ñje ku maà je ngbe si ideu ihē. Ñ bi ì weeò sòlu ña si bei ñ fò. ⁴ Bii kù je beebe, bii ineí Masedoni gò ña à sim wa, nò à na à ba í kù ce sòlu ña, naane nwa iyi à ñe si ñe á kpaasi anyò. Aa fò ideí ñje má? ⁵ Na ñoi í jò ñ yò iyi í sía n tò kpaasi nwa ñau ihē a cuaam wa bi tu ñe a ceò sòlui amua jiiida iyi ì wāu tã ña. Si beebe á maa jilei hee n maa n to wa, nò ku nyisi iyi ì waa na do ino akā ña, kù je do tilasi.

⁶ I kù mà ña, ine iyi í gbē keeke, keekeí í ya da? Ine mò iyi í nò í gbē í la, nla nlaí í ya da. ⁷ Na ñju, í sía ine fei ku na bei í dasi ido, ku maà ti ku je do tilasi walakò do weewa, domi ine iyi wa na do ino didìsì Ilaaó ì bi. ⁸ Ilaaó á yòko ku jò didì ikā ikā fei ku caa si ñe ku ba ì ñe fei nde do ajò fei ña. Si beebesi aa ba

bukaatai mii iyi ì bi fei ɲa, hee ku gbe nɲe nla nla i ceò ice jiiida fei ɲa. ⁹ Bɛɛɛɛi kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ í nì, Ilaaɗ í kpɛ̃a ilu are ɲa amaniɛ do inɔ akā. Inɔ akāɛ kaa tã baa ajɔ gɔ.

¹⁰ Ilaaɗi í ya na woo gbɛ̃ dimi nɔ ku jò ku so jiiida ku je mii iyi á je. Nɲu mɔi á mu nɲe gbugbã i ceò amuaɲu ɲa. Amuaɲu á yei bei dimi iyi ì waa gbɛ̃ ɲa, nɔ Ilaaɗ ku jò ice jiiida nɲeu ku kɔ̃si jiiida. ¹¹ Á na ɲe amani ikā ikā fei iyi á to i ya ceò amua ɲa do inɔ didɗ. Nɔ inɛ nkpɔ̃ á saabu Ilaaɗ na amua nɲe iyi aa ka na ɲau. ¹² Ntɔ ntɔ, ice iyi ì waa ce ɲa wa wũa bukaatai woo dasi naane ɲa jiiida. Amma kù je baa iyi be nɲu akā. Á jò inɛ nkpɔ̃ ku saabu Ilaaɗ. ¹³ Amuaɲu á dɔ̃a inɛ ɲa si hee ku jò a maa saabu Ilaaɗ do yaase bei ì waa jirimae ɲa. Ilaaɗ ku jirima nɲei wa nyisi iyi ì dasi laabaau jiidai Kirisi naane ɲa. Nɔ aa nyi a saabue má do yaase bei ì ce ikpɛ̃i amani nɲe do inɔ akā inɛ inɛ ɲa iyi á gbe fei. ¹⁴ Aa ce nɲe kutɔ̃ do kubi nla nla na irii didɗ nlaw ihɛ̃ iyi Ilaaɗ í ce nɲe. ¹⁵ Ka saabu Ilaaɗ na amuae iyi ì kpeɔ̃ kufɔ do gɛɛ.

10

Pɔlu wa kɔ̃d arae na iceɛ

¹ Amu Pɔlu, amu takam nii ñ wa n fãa ɲe, amu iyi à ni ñ ya n kaye aram bii ñ wa bi tu ɲe, bii ñ jìl ɲe nɔ n ba ɲe ide ku fɔ do kulele. Amma do daa didɗi Kirisi do jiiida ku jeɛi ñ wa n tɔ̃ ɲe ideu ihɛ̃. ² I maà tilasim n ba ɲe ide ku fɔ do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ɲe, domi bɛɛɛɛi ñ dasi idɔ̃ n cea inɛ gɔ ɲa iyi á waa ni idɔ̃bii ara nwai à waa ce. ³ Ntɔi, à wa si ara, amma a kù waa jabu do idɔ̃bii ara. ⁴ Jɲei igũ ɲa iyi á waa jabuò kù je ti andunya, amma gbugbãi Ilaaɗi iyi á jò ka keke bindi ɲa ka kpɔ̃d irii lasabui kurarai amanɛ ⁵ do dimii ara ku so iyi inɛ ɲa à nɛ fei à waa jãò ide ntɔi Ilaaɗ. Nɔ do nɲui à waa kãmiaò lasabu fei ku ba a jirima Kirisi. ⁶ Á nɔ à tã sɔ̃lu ka kpã inɛ ɲa iyi á kù waa jirima ideu fei iju waati iyi ì na ì waa jirimae dee dee ɲa.

⁷ I jò i cɔ̃ mii ɲa iyi ì waa ye si waju nɲe. Bii inɛ gɔ í mà kam kam iyi nɲu í je ti Kirisi, ku mà si idɔ̃e iyi bɛɛɛɛ mɔi awa mɔ̃ à je ti Kirisi. ⁸ Lafɛ̃ɛ í mu nwa yiiiko ku ba ka mu nɲe gbugbã, kù je ka keke ɲe. Nɔ baa bii fufu ku tɔ̃ nwa í la keeke na yiiikou n kaa n ye anyɔ. ⁹ N kù bi a ni ñ wa n da zigi nɲe do tiam ɲa. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ ɲa à ya ni tiam í lele nɔ í gaabu, amma bii ñ wa inɔ nɲe n ci ya nɛ gbugbã, ide ku fɔm ci ya nɛ bɛɛɛɛ. ¹¹ Inɛ iyi wa fɔ bɛɛɛɛ í sɛa ku mà iyi ihɛ̃. Do yaase bei à waa kɔ̃ si tia nwa bii a kù wa be, do yaase bɛɛɛɛ mɔi kookoosu nwa á ye waati iyi aa ka wa bi tu ɲe.

¹² Ntɔi, a kaa ka je ka wã ara nwa do inɛ ɲa iyi á ya maa so ara ɲa lele hee ka jɔ ɲa. Inɛ nɲu ɲau a kù nɛ bisi domi à so ara ɲa í baa í je mii ku wã nɲe, nɔ à ya maa wã nɲe ɲa duusɔ̃. ¹³ Amma awa, a kaa ka tɔ̃ fufu si mii iyi á kù nɛ kpãa ka tɔ̃ò fufu. Si ice iyi Ilaaɗ í jile nwa ku cei aa ka tɔ̃ò fufu, nɔ inɛi ì je ribai ice nwa. ¹⁴ Ntɔ ntɔ, awai à naa nɲe laabau jiidau wa. Bii kù je bɛɛɛɛ wo, a kaa ka nɛ kpãai fufu ku tɔ̃. ¹⁵ Si bɛɛɛɛ, a kù waa tɔ̃ò icei inɛ gɔ fufu. Amma à waa cɔ̃ kpãa, si bei naane ku dasi nɲe í la wa kɔ̃si, ice nwa mɔ̃ á na ku kɔ̃si si anini nɲe ¹⁶ ku ba ka yɔ̃kɔ̃ ka boð laabaau jiidau si ilu ɲa iyi á wa waju nɲe, ku maà ti ku je do fufu ku tɔ̃ na saabui ice iyi inɛ gɔ ɲa à ce tã.

¹⁷ Kukɔi ideɪ Ilaaɗ wa fɔ, í nì, Inɛ iyi wa tɔ̃ fufu, ku tɔ̃ fufu na Lafɛ̃ɛ.

¹⁸ Na nɲu, inɛ iyi wa cɔ̃ arae inɛ jiiida, kù je nɲui Ilaaɗ á saabu, í gbe inɛ iyi Aɔ Lafɛ̃ɛ takae wa cɔ̃ inɛ jiiida.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo be ilu ibo ɲa

1 Oo, ñ bi i temuaðm ɲa bii ñ fɔ ide keeke iyi kù ne yaase. Ntɔ ntɔ, i temuaðm ɲa. 2 Ñ wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaɗ na iri nɲe, domi i ye ɲai bei mudɛɛ iyi ñ mua mɔkɔ akā. Mɔkɔui í je Kirisi nɔ ñ bi n kooɔ ɲe bi tɛɛi bei mudɛɛ iyi kù mà mɔkɔ. 3 Amma si bei Seetam nɲou, í dɛ iɲui Efa wo do bisi laalɔe, ñ wa n ce nɲo lasabu nɲe mɔ ku maa na ku sinda hai si kpāai Kirisi iyi ñ waa too nsei ɲa do naane hai ne muafiti. 4 Nɲo í nyi wa mum má si na iyi í jò bii ine gɔ í naa wa sisi nɲe idei Jesu mmu gɔ i ci ya kɔ ɲa. Ì ba Hundei Ilaaɗ tã ɲa, amma ñ nyi ñ tã sɔɔlu i gba hunde mmu gɔ má ɲa. Ì gba laabaau jiidau tã ɲa, amma ñ nyi ñ tã sɔɔlu i gba laabaau ikā má ɲa.

5 Ñ wa n tamaa ine ɲau ihɛ iyi à waa cɔ ara ɲa woo be nla ɲau, kãma ɲa gɔ kù rem do ngɔgɔ. 6 Baa bii n kù dɔ gele bei ine ɲau ihɛ, kù je ñ kua kumà, ñ nɔ ñ nyisi ɲe si fei ndɛɛ fei mam mam.

7 Waati iyi ñ sisi nɲe laabaau jiidai Ilaaɗ, ñ cooi ngbe ngbe. Ñ kaye aram ku ba n so ɲe lele. Iyi ñ ce beɛbe ñ rarai? 8 Ñ gba fiaɪ igbei inei Jesu gɔ ɲa wai fei sãa sãa ñ na ñ sobi ɲeɔ. 9 Waati iyi ñ wa bi tu ɲe n kù je asoi ine gɔ nɲe. Bii ñ ne bukaatai ngɔgɔ, ine nwa ɲa iyi à ya naa hai ilei Masedɔni anjai à ya naam mii iyi ñ ne bukaatae fei wa. Ñ mu aram si fei ndɛɛ ku ba n maà n je aso nɲe. Beɛbe mɔi an nɔ n maa n mu aram. 10 Do ide ntɔi Kirisi iyi í wa sim, n wa n sɔ ɲe iyi ine gɔ kù wɛɛ si ilei Gerɛsi fei iyi á ganjiim n tɔɔ fufu si ideu ihɛ. 11 Na mii í jò ñ ce beɛbe. Ì waa tamaa n kù bi ɲei? Ilaaɗ í mà sãa sãa iyi ñ bi ɲe.

12 Amma bei ñ wa n ce nsei, beɛbei an maa n ce má ku ba n dɛ ɲa kpāa, anja iyi à waa de a tɔɔ fufu a ni awaɔ ɲa ɲa akāi. 13 Ine ɲau, woo be ilu ibo ɲai iyi à ya dɛ iɲui ine gɔ ɲa, nɔ à waa kpe ara ɲa woo bei Kirisi ɲa. 14 Nkãma kù wa be iyi á biti ine, domi Seetam takae á yɔkɔ ku kpaasi arae bei amalekai Ilaaɗ. 15 Na nɲu, biti gɔ kù wɛɛ bii woo ce icɛɛ ɲa à kpaasi ara ɲa bei woo ce icɛi Ilaaɗ ɲa. Amma aa ba riba ɲa si bei ice ɲa í ye.

Ijuukpā iyi Pɔlu í ye si kubɛɛ

16 Ñ wa n fɔ má, ine gɔ ku maà cɔm bei sũmu. Amma baa bii ñ waa cɔm sũmu ɲa, i gbam do beɛbe, ku ba amu mɔ n tɔɔ fufu keeke. 17 Iyi ñ wa n fɔ nsei kù je bei Lafɛɛ í bi ine ɲa a ya fɔ. Amma si ideu ihɛ ñ wa n tɔɔ fufu nɔ ñ fɔ ide bei sũmu. Nɔ bii ñ wa n tɔɔ fufu ñ ne mii iyi ñ wa n tɔɔ fufui. 18 Amu takam mɔ an tɔɔ fufu si na iyi í jò ine nkɔpɔ wa tɔɔ fufu na ara. 19 Ì waa temuað ine hai ne yaase ɲa, inɲe iyi ñ waa tamaa ñ ne yaase jiiida ɲa. 20 Ì waa coko à waa ce ɲe aru ɲa, à waa ce ɲe ile, à waa taki ɲe, nɔ à waa donda ɲe, nɔ à waa sambala ɲe. 21 Anyɔ wa mum n sɔ ɲe iyi n kù ne gbugbã n ce nɲe beɛbe.

Do nɲu fei, bii ine gɔ í ne wɔɔkɔ wa tɔɔɔ fufu amu mɔ ñ ne. Ñ wa n fɔ ide bei sũmu. 22 À je inei Ebeɛ ɲai? Beɛbe mɔi amu takam. À je inei Izireli ɲai? Beɛbe mɔi amu takam. À je tɔkui Aburahamui? Beɛbe mɔi amu takam. 23 À je woo ce icɛi Kirisi ɲai? Ñ re ɲa si be. Idem nɔu, idei sũmui. Ñ ce ice ñ re ɲa, à dasim piisɔɔ í re ɲa, à tɛem kpɔtɔɔ n kù mà baa jiaɛ. Ise nkɔpɔ nkɔpɔi ñ maai iku. 24 Ise gbɛɛwui Zuifu ɲa à tɛem kpɔtɔɔ anu ciiji fakã kù wa si. 25 Inei Romu ɲa à cãm do golo í to ise gbɛeta. À tam kuta à bi a kpam gbakã akã. Ise gbɛetai akɔi inyi iyi ñ lɔ í je inyi, nɔ ñ dasi inyi gbakã akã ñ wa be hai daakɔ hee iju í koo í má.

²⁶ Si iseenem ɲa aɔ nkpɔ nkpɔ si mbirisii n̄ ya n maa n wa na kukɔi ido do woo bata ku gba ɲa iyi à wa si kpāa. Aɔ gɔ ɲa n̄ ya n wa si mbirisi bi dimii inem ɲa, aɔ gɔ ɲa mɔ bi dimi mmu ɲa, aɔ gɔ ɲa mɔ si inɔ ilu, aɔ gɔ ɲa mɔ si gɔɔɔ, aɔ gɔ ɲa mɔ si tenku, aɔ gɔ ɲa mɔ bi inɛ ɲa iyi à sɔ ibo à waa ni ɲa à jɛ kpaasi woo dasi naane ɲa. ²⁷ N̄ mà ice ku gaabu ɲa do wahala nla nla ɲa, à ganjiim njoɔ ku sū. Ari í ya kɔam nɔ agɔbɛ í ya kɔam, n̄ ce anu ku d̄i do tilasi, n̄ wahala do tūtù nɔ n kù nɛ jinɛ ku dasi ɲa. ²⁸ Si anyii mii ɲau bɛ fei, lasabum í ya maa wa si ice ɲa iyi n̄ cea igɔbɛi inɛi Jesu ɲa fei. ²⁹ Bii inɛ gɔ kù nɛ gɔɔɔ, amu mɔ n ci ya n nɛ gɔɔɔ. Bii inɛ gɔ í dasi dulum n̄ ya n nɛ ara kuroi jiida.

³⁰ Bii í jɛ n̄ wa n tɔɔ fufu, an tɔɔi si mii iyi wa nyisi gɔɔɔ hai nɛm fei.

³¹ Ka saabu Ilaaɔ baai Lafɛɛ nwa Jesu do aɔ fei. Nɲui í mà iyi n kù wa n sɔ ibo.

³² Waati iyi à wa Damasi, inɛ ngɔɔ iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile inɛ ɲai a maa degɔbɛ anu koofai ilu nla a ba a mum. ³³ Amma à jò n̄ fitai hai do ferentii bindii iluu nɔ à kitaam nii si kɔlɔ, nɔ do yaase bɛɛbɛi n̄ ce n̄ gbāɔ.

12

Kuyɛ do kukɔsi iyi Ilaaɔ í nyisi Pɔlu

¹ Debei í gɔbɛi n̄ tɔɔ fufu, baa bii í jɛ kù nɛ aranfāani gɔ. Amma nsei an fɔ idei kuyɛ do kukɔsi iyi Lafɛɛ í nyisim. ² N̄ mà inɛi Kirisi gɔ iyi à soo hee lelei Aɔ í to adɔ maatɛɛ nnyɪ. Do araɛi à soo do ntɔ? Mà í ce kuyɛi? N kù mà. Ilaaɔ nɲu akā dei í mà. ³⁻⁴ N̄ mà iyi à sɔ mɔkɔu hee bi Ilaaɔ. Nɔ n̄ sisi n̄ wa n fɔ má, do araɛi à soo do ntɔ? Mà í ce kuyɛi? Ilaaɔ nɲu akāi í mà. Tengi bei í gbɔ ide iyi kù jɔ amanɛ ku fɔ, nɔ kaa yɔkɔ ku fɔɔ mɔm. ⁵ An tɔɔ fufu si inɛɛu bɛ. Amma n kaa n tɔɔ fufu si aram, bii kù jɛ si gɔɔɔ hai nɛm. ⁶ Bii í jɛ n̄ bi n tɔɔ fufu n kaa n jɛ sūmu, domi an fɔ ntɔ. Amma n kù wa n tɔɔ fufu ku ba inɛ gɔ ku maà cɔm ku re bei wa yɛm, walakɔ bei wa gbɔ hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faaɔ na kukɔsi nla, bɔɔ gɔ í na í sɔkɛ sim bei agū. Í naai bei woo bei Seetam * ku na ku cām nɔ ku ganjiim faaɔ ku ce. ⁸ Ise gbɛɛtai n̄ tɔɔ Lafɛɛ na irii bɔɔu ku ba ku jò n̄ ba iri. ⁹ Amma í jɛɛm í ni, didɔm í toɛ domi si gɔɔɔ hai nɛɛi inɛ ɲa aa yɛ gɔɔɔ. Na nɲu, n̄ bi n tɔɔ fufu si gɔɔɔ hai nɛm ku ba gɔɔɔ Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na ɲoi í jò n̄ nɛ inɔ didɔ si gɔɔɔ hai nɛm, do arabu ɲa, do inɔ ku fɔ ɲa, do ijuukpā ɲa do wahala ɲa iyi í ya bam na irii Kirisi. N̄ ya n nɛ inɔ didɔ domi waati iyi amu takam n kù nɛ gɔɔɔ, waati bɛɛbɛi Ilaaɔ í ya muum gɔɔɔ.

Zigiida iyi Pɔlu í nɛ na inɛi Kōrenti ɲa

¹¹ N̄ wa n fɔ ide bei sūmu, amma ì tilasim ɲai. Inɛi í s̄la í fɔ jiidam ɲa wo, domi baa bii n kù jɛ ngɔɔ, inɛ ɲau ihɛ iyi à waa cɔ ara ɲa woo bɛ nla ɲau, a kù rem. ¹² N̄ nyisi ɲɛ ntɔ ntɔ iyi n̄ jɛ woo bɛ si kookoosum ɲa do temua nla nla iyi n̄ ce. Kookoosu ɲau nɲui í jɛ maamaake dimi ikā ikā ɲa do ice gɔɔɔ ɲau fei. ¹³ Mii n̄ cea igɔbɛi inɛi Jesu gɔ ɲa iyi n kù ce nɲɛ, bii kù jɛ iyi n̄ ni n kù bi n jɛ aso nɲɛ. Nɔ bii na nɲui, i ceem suurui kuraram.

¹⁴ Wee n̄ tã sɔɔlu n̄ naa bi tu ɲɛ ise gbɛɛtasia. Nɔ n kaa n jɛ aso nɲɛ má. Inɛ taka nɲɛi n̄ bi, kù jɛ fia nɲɛ. Kù jɛ amu ɲai aa ba fia a wɔɔ baa ɲa ɲa, amma baa ɲai aa ba fia a wɔɔ ama ɲa ɲa, mà irei. ¹⁵ Inɔ didɔm nii n jɛ mii iyi n̄ nɛ fei,

* **12:7** woo bei Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ɲa à ya kpe ɲa do fee ɲa, nɔ yaasei amalekai í jɛ woo bɛ.

nõ n loò aram na hunde nņe. Bii kubi nņe iyi ñ ne wa kõõsi, kubi iyi ñ bim ña á kaye?

¹⁶ I mà do ntõ ña iyi n kù je aso nņe amma ine gõ ña à ni ñ ya n ce nņe bisii n maa n gba fia nņe si asii. ¹⁷ Mà ine ña iyi ñ ya n be si nņe wa ñau, baa ine akā nņa, í taki nņe? ¹⁸ Ñ tõ Titee ku naa bi tu nņe, ñ bõ wai nņu do kpaasiu. Aa ni Titee í taki nņe má ñai? Lasabui awaò fei kù je akāi? Kookoosu nwa kù je akāi?

¹⁹ Í tamaa bei hai kukpe à waa de ka kòò ara nwa si waju nņe? Aawo, kù je beɛbe baakõ nwa ña. À waa fõ idei bei Kirisi í bi si wajui Ilaaõ ku ba naane ku dasi nņe ku bõ waju. ²⁰ Ñ wa n ce njo bii ñ na ñ to wa bi tu nņe n maà n na n ba nņe bei n kù bi, inņe mõ, i maa ti i na i bam bei i kù bi ña. Ñ wa n ce njo ija do igu ku maà wa si nņe, do idõkõ, do nņe ku wã, do arabu ña, do irii ine ku sõ, do faau, do mii hai ne yaase. ²¹ Ñ wa n ce njo Ilaaõ ku maà na ku kayem si waju nņe waati iyi an na ñ nyi wa bi tu nņe má. Nõ ñ wa n ce njo má n maa n na n kpata na irii ine nkpe ña iyi à tako à ce dulum wo nõ a kù kpaasi idõ hai si abo kaafe ña ku sùò do si daa sãmi nkpe do daa nkpe nkpe iyi à ya ce.

13

Idei ankãanyi do fõõ

¹ Kukoi idei Ilaaõ wa fõ í ni, i bei i ye taalei ine baa yooma fei í sã ku je do seɛdai amanẽ minji walakõ meeta. Wee ise gbeɛtasiã nii ñ wa n naa bi tu nņe bebei. ² Nõ ñ ne ide iyi an sõ ine ña iyi à ce dulum wo, do ine ña iyi à gbe fei. Ñ fõõ tã waati iyi ñ wa bi tu nņe ise gbeɛjisiau. Amma nsei iyi n kù wa be, ñ sisi ñ wa n fõ má. Waati iyi an na n to wa bi tu nņe be má, bii ine gõ nņe í ce ide gõ an fõ sie ide do kugaabu. ³ An gaabu si na iyi í jõ í bi n nyisi nņe iyi Kirisi wa fõ ide hai bi tom ña. Debei, aa yõ ña. Kirisi kù kua gbugbã bi tu nņe, amma wa nyisi gbugbãe si anini nņe. ⁴ Ntõ, à kpakpae si jli ku gaau si gbugbã hai nee, amma nsei í wee do saabui gbugbãi Ilaaõ. Awa mõ à je hai ne gbugbã si anu akã nwa do nņu, amma aa ka maa wee do nņu si anini nņe na saabui gbugbãi Ilaaõ.

⁵ I wuse ara nņe í cõ yaasei kuwee nņe bii í je iseene nņe wa too naane iyi ñ dasi ña do ntõ. I kù mà ña iyi Jesu Kirisi í wa si nņe? Í gbe bii inņe ñ mõngõ ku nyisi iyi ñ dasi naane ntõ ntõ ña. ⁶ Amma do nņu fei ñ tamaa aa yõ ña iyi kù ne sika awa à dasi naane ntõ ntõ. ⁷ Mii iyi à waa tõ Ilaaõ nņui í je í maà na í ce laalõ kãma ña. Kù je à waa de ine ña a saabui ice jiida nwa nņu akã, amma iyi à waa lele, nņui í je í ce mii jiida ña, baa bii ine ña à waa ni awa a kù ce nkãma. ⁸ A kù ne gbugbã ka kpaasiò ide ntõ do ibo, bii kù je ka jõ ntõ ku bõ waju. ⁹ À weeò inõ didõ ka je hai ne gbugbã ña bii ntõ ntõ inņe ñ ne gbugbã ña. Nõ nņu mõm nii à waa tõ Ilaaõ ku ba í kõ ña. ¹⁰ Na ñõ í ce ñ kõ nņe mii ñau ihẽ hai waati iyi ñ wa n jìò nņe ku ba bii ñ to wa, n maà n gaabu si nņe do gbugbã iyi Lafẽe í muum. Í muum gbugbãm nii, kù je n kekeò nņe, amma ku ba n jõ naane ku dasi nņe ku bõ wajui.

¹¹ Iyi í gbe nsei, inņe inem ña, í jõ í ne inõ didõ ña, í ce kookaai í jeò ine ña iyi à kõ, í ya maa mua nņe gbugbã ña. I ce anu akã ña, í weeò laakai ku sũ ña. Ilaaõ ku wee do inņe, nņu iyi í bi wa nõ wa mu nwa laakai ku sũ.

¹² I ce nņe fõõ do kubi jiida ña. Woo dasi naane ñau fei à waa ce nņe fõõ.

¹³ Didõí Lafẽe Jesu Kirisi, do kubii Ilaaõ, do anu akãí Hundei Ilaaõ ku wee do inņe fei.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Galati ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu woo beu, amui n̄ kɔ n̄ɲe tiau ih̄e wa. Kù je amanei í kpem n̄ jèd woo be, kù nɔ kù je ine gɔi í b̄em. Jesu Kirisii í kpem, n̄ɲu do Ilaaɔ Baaba iyi í j̄ũu hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ɲa iyi à wa ih̄e fei à ce igbei inei Jesu ɲa iyi à wa ilei Galati fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Laf̄e Jesu Kirisi a mu n̄ɲe did̄ɔ do laakai ku s̄u. ⁴ Jesu Kirisi í na araɛ na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laaloɔ andunyau ih̄e. Beɛbeí í ce í ceò idɔɔbii Ilaaɔ Baa nwa. ⁵ Ilaaɔi í ne amboe hee do ajo fei. Ami.

Laabaau j̄iida ak̄ai í w̄eɛ

⁶ Ideu í mum biti do iyi ì f̄usi Ilaaɔ awɔ gb̄aa gb̄aa beɛbe t̄a ɲa, n̄ɲu iyi í kpe ɲe wa si did̄ɔi Kirisi, nɔ ì waa bi í too laabaau mmu gɔ má ɲa. ⁷ Ntɔ ntɔ, laabaau j̄iida k̄ama gɔ kù w̄eɛ má. Amma in̄e gɔ ɲa à waa f̄s lasabu n̄ɲe dei, nɔ à waa bi a kpaasi laabaau j̄iidai Kirisiu. ⁸ Amma baa awa taka nwai walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce n̄ɲe waaɔoi laabaau mmu gɔ má, bii kù je iyi à ce n̄ɲe ih̄e, Ilaaɔ ku ceekpe laf̄e. ⁹ À tako à fɔɔ wo n̄ nɔ n̄ wa n fɔɔ má, bii in̄e gɔ í ce n̄ɲe waaɔoi ide mmu gɔ iyi kù je iyi ì jesiu t̄a ɲa Ilaaɔ ku ceekpe laf̄e.

¹⁰ Si ideu ih̄e aa ni n̄ wa n de saabui amane ɲai? Aawo, saabui Ilaaɔi ì bi. N̄ wa n de n ce mii iyi á d̄ɔa amane ɲa si? Aawo, bii n̄ wa n de n ce mii iyi á d̄ɔa amane ɲa si, n kaa n je woo ce icei Kirisi.

B̄ei Pɔlu í j̄eò woo be

¹¹ In̄e kpaasim ɲa, n̄ bi í mà ɲa iyi laabaau j̄iida iyi n̄ sisi n̄ɲe kù je hai bi amanei í naa. ¹² Kù je amanei í s̄m, in̄e k̄ama sisi í ceem cioɛ, Jesu Kirisi n̄ɲu ak̄ai ì nyisim.

¹³ Í gb̄o bei kuw̄eɛm í ye ɲa wo si waati iyi n̄ wa n tɔɔ Ilaaɔ bei Zuifu ɲa. In̄e fei ì mà ɲa kookaai iyi n̄ tako n̄ ce n̄ kp̄aò inei igbei Ilaaɔ ɲa iju ku ba n ce nfe ɲa.

¹⁴ Si kp̄aai Zuifu ɲa ku too n̄ wa si in̄oi in̄e ɲa iyi à waa je waju si in̄oi saam ɲa.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam à bei à b̄im nɔ í kpem si did̄ɔe n ceaa ice. ¹⁶ Si waati iyi í j̄ileu, í nyisim Amaɛ ku ba n cea dimi mmu ɲa waaɔoi laabaau j̄iidaɛ. Nɔ n kù bɔ bi in̄e k̄ama ku muum bisi. ¹⁷ N kù n̄ kù bɔ Zeruzalemu n koo n ye in̄e ɲa iyi à tako à je woo be ɲa n̄ bei n̄ j̄eò woo be. Amma iyi n̄ dede gbak̄a ilei Arabii n̄ bɔ. Hai be nɔ n̄ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai ad̄ɔ m̄eeta n̄ bei n̄ bɔ Zeruzalemu n̄ koo n̄ mà Sefaa*, nɔ n̄ ce ajo maat̄u bi t̄eɛ. ¹⁹ N kù nɔ n̄ kù ye woo be mmu k̄ama be má, bii kù je Zaaki, ifoi Laf̄e.

²⁰ Iyi n̄ wa n k̄ou ih̄e nt̄oi. Ilaaɔi í je s̄eɛdam bii n̄ wa n sɔ iboi.

²¹ Si anyie nɔ n̄ bɔ ilei Siri do Silisi ɲa. ²² Waati beɛbe igbei inei Kirisi ɲa iyi à wa ilei Zudee a kù ye wajum tit̄a. ²³ N̄ɲu de à gb̄o iyi in̄e iyi í tako wa kp̄a ɲa ijuu, wee nsei wa waaɔo ideí woo dasi Jesu naane ɲa, ide iyi n̄ɲu takae wa bi ku ce nfeɛu wo. ²⁴ Nɔ à saabui Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo be ɲa iyi à gbe

* 1:18 Sefaa n̄ɲui à ya kpe Pieɛ má.

¹ Iyi í kpe í to zakai adõ maatēe n̄oi n̄ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. N̄o à gbã Titee í si wa. ² N̄ kooi si na iyi í j̄ò n̄ ce kuye. N̄o si kuye Ilaaõí í ni n koo. N̄ kpe ine ngbo ña ikãi awaò ña à t̄ot̄o n̄o n̄ sisi n̄ña yaasei ideí laabaau j̄iidau iyi n̄ ya n cea dimi mmu ña waazoeu wo. N̄ ce beebi si na iyi í j̄ò n̄ kù bi icem iyi n̄ ce wo, walakò iyi n̄ wa n ce nsei ku ce nfe. ³ N̄o ine ngbo ñau a kù tilasi Titee iyi í wa bi tom n̄ou ku ce bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ A kù tilasi baa do iyi ine ḡo ña iyi a kù je ine nwa ña do nt̄o à l̄o wa si igbeu à waa bi a tilasi ine fei ku ce bango. Ine ñau woo zamba ine ñai. À naai do bisi ku ba a beje ara ku ne nwa si anu akã nwa do Jesu Kirisi n̄o a ce wa aru. ⁵ Amma awa a kù je ide ñña baa keeke domi à bi ka leekí si nt̄oi laabaau j̄iidau na iri n̄je.

⁶ N̄o ine ña iyi à ne jirima à re a kù k̄õsi ide kãma má si ide iyi n̄ f̄ou. Nt̄oi, baa bii ājai à je ilu jirima ña kù jem nkãma, domi bi Ilaaõí ine ḡo kù re n̄je. Ine ngbo ñau be a kù k̄õm si ide kãma. ⁷ Amma à ye iyi Ilaaõí í daam laabaau j̄iidau si aw̄o n sisia dimi mmu ña, si bei í daa Píee si aw̄o ku sisia Zuifu ña. ⁸ Ilaaõí í na Píee gbugbã ku j̄eò woo be bi Zuifu ña, mà irei. N̄ju m̄oi í n̄o í nam gbugbã n̄ j̄eò woo be bi dimi mmu ña. ⁹ N̄o Zaaki do Píee do Zãa, āja iyi à je bei sobe si igbei ineí Jesu ña, à ye iyi Ilaaõí í daam ic̄eu ih̄e si aw̄o na did̄õ. N̄oi à jesi ka ce anu akã, amu do Baanabasi ka b̄o bi dimi mmu ña n̄o āja m̄o a b̄o bi Zuifu ña. ¹⁰ Amma à t̄o wa ka ye gigii ilu are ñña ña. N̄o beebi m̄oi amu takam n̄ dasi id̄o t̄ã.

P̄olu wa gbagba si Píee Antiõsi

¹¹ Si waati iyi Píee í naa Antiõsi be n̄ gbagba sie si bantuma si na iyi í j̄ò wa ce taale. ¹² Taaleeu wee. Ine ḡo ña iyi à wa bi Zaaki à naa Antiõsi. Ine ñauí à ya na gbugbã si bango ku ce. Hee a maa to wa Píee í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane ña ājo. Amma iyi ine ñau à na à to wa, í fa arāe ci ya je ājaò ña mà domi wa ce n̄jo ñña. ¹³ N̄oi Zuifu woo dasi Jesu naane ña iyi à wa beu, ḡoḡo ña m̄o à ce bei Píee í ceu hee à fa Baanabasi m̄o si muafiti n̄ñau. ¹⁴ Iyi n̄ ye a kù waa ne do in̄o akã si kp̄ai laabaau j̄iidau, n̄oi n̄ s̄õ Píee si wajui āja fei n̄ ni, aw̄o Zuifui n̄o ì waa ce bei dimi mmu ña, i kù waa ce kucei Zuifu ña. To, beirei aa ce í tilasi dimi mmu ña a ce kucei Zuifu ña.

Zuifu ña do dimi mmu ña à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Nt̄oi, awa Zuifu ñai, a kù je dimi mmu ña iyi à ya kpe ilu dulum ña, domi Zuifu ñai à bí wa. ¹⁶ Do n̄ju fei, à mà iyi aman̄e kaa je dee dee si wajui Ilaaõí na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na n̄ju, awa m̄o à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaaõí kaa ce ine ḡo dee dee si na iyi í j̄ò wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, n̄o à ba wee awa m̄o ilu dulum ñai bei hai je Zuifu ña, aa ka je ka ni icei Kirisii í j̄ò dulum wa k̄õsi? Aawo, ka maà lasabu beebi. ¹⁸ Nsei, bii n̄ teese n̄ wa n ma mii iyi n̄ tako n̄ lege wo, n̄ baa n̄ je ilu taalei. ¹⁹ Nt̄o nt̄o, woodau takae í j̄ò n̄ ye bei iku si wajue, ku ba n ce kuw̄em na Ilaaõí. ²⁰ Í ye bei à kpakpaam si j̄i do Kirisi ājo. Na n̄ju, kù je na aram nii n̄ wee má, bebei Kirisii wa ce kuw̄ee sim. N̄o kuw̄ee iyi n̄ wa n wee nsei, n̄ wa n weei do naane iyi n̄ dasi Amaí Ilaaõí, n̄ju iyi í bim n̄o í na kuw̄ee na irim. ²¹ N kaa n f̄usi did̄õ Ilaaõí aw̄o n maa n jirima wooda, domi bii í je aman̄e á ȳk̄o ku je dee dee na wooda ku jirima, debei ikui Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ Inje inei Galati n̄au, i kù ne laakai n̄a. Inje iyi à sisia ideɪ Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄li ku gaau s̄aa s̄aa, yooi í k̄òt̄e n̄e. ² N̄ bi í s̄òm ide icu ak̄au ih̄e n̄a. Í ba Hundeɪ Ilaaḍ na wooda ku jirima n̄ei de, mà na laabaau j̄iidau iyi í gb̄o í dasi naaneu n̄ai. ³ Beirei í ce í kua laakai b̄eɛbe n̄a. Í sinti do Hundeɪ Ilaaḍ n̄a n̄o í waa bi í kpa irie do gbugb̄ai ara n̄n̄e? ⁴ Ijuukp̄a iyi í ȳe wo n̄a na naane ku dasi n̄n̄e, n̄sei aa j̄ò ku je ngbe n̄ai? N̄ tamaa í kaa j̄ò ku je ngbe n̄a. ⁵ Iyi Ilaaḍ í na n̄e Hundeɛ, n̄o wa ce maamaake n̄a si anini n̄n̄e, wa cooi na wooda ku jirima n̄n̄e? Mà na iyi í j̄ò í gb̄o ideɪ laabaau j̄iida í dasi naane n̄ai.

⁶ Í mà n̄a iyi kukoi ideɪ Ilaaḍ í ni, Aburhamu í dasi Ilaaḍ naane, n̄n̄ui í j̄ò Ilaaḍ í dooae aman̄e dee dee. ⁷ Na n̄n̄u, i j̄ò í mà n̄a iyi woo dasi Jesu naane n̄ai à je t̄okui Aburhamu n̄a do nt̄o. ⁸ Hai tako wo Ilaaḍ í mà iyi n̄n̄u á j̄ò dimi mmu n̄a a je dee dee na naane ku dasi n̄n̄a. N̄oi í j̄ò í sisia Aburhamu laabaau j̄iidau hai ku kp̄e í ni, hai bi t̄eɛi an weea inei andunya fei. ⁹ Aburhamu í dasi naane n̄o í ba kuwee. B̄eɛbe m̄oi in̄e n̄a iyi à dasi naane aa ba kuwee do n̄n̄u aj̄o.

¹⁰ In̄e n̄a iyi à waa na gbugb̄a si wooda ku jirima ikpeɪ í je tu n̄a, domi à k̄òo à ni, in̄e iyi kù waa mu ide à k̄o si t̄iai woodau fei n̄o kù waa jirimaɛ, laf̄eɛ ilu ikpeɪ. ¹¹ N̄o n̄sei à ȳoo mam mam iyi in̄e ḡo kaa je dee dee si wajui Ilaaḍ na wooda ku jirima, domi à k̄òo à ni, in̄e iyi Ilaaḍ í j̄ò í je dee dee na naane ku dasi, laf̄eɛi á n̄e kuwee. ¹² Nt̄o nt̄o, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à k̄òo à ni, in̄e iyi í ȳok̄o wa jirima woodau dee dee, laf̄eɛi á basi kuwee.

¹³ Amma Kirisi í ya wa hai si ikpeɪ wooda si waati iyi í na í je ilu ikpe na iri n̄wa. Í na í je ilu ikpe si na iyi í j̄ò kukoi ideɪ Ilaaḍ wa f̄o í ni, in̄e iyi à kpakpa si antai j̄li fei ilu ikpeɪ. ¹⁴ Kirisi í ce b̄eɛbeɪ ku ba kuwee iyi Ilaaḍ í weea Aburhamu kù je ti dimi mmu n̄a na saabui Jesu Kirisi. N̄o si b̄eɛbe awa fei aa ka ba Hunde iyi Ilaaḍ í w̄aḍ wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do ideɪ kuw̄a

¹⁵ In̄e in̄em n̄a, an so yaasei ide ḡo iyi in̄e fei í mà. Bii in̄e ḡo í k̄o bei í bi a kp̄e aman̄e hai kù ku í j̄il̄oo, in̄e ḡo kaa ȳok̄o ku ganji ideu hee má je ku k̄òosi, baa do iyi aman̄e í k̄òo. ¹⁶ To, Aburhamu do t̄okuei Ilaaḍ í cea kuw̄a. Bii à ni t̄okue n̄a, in̄e nk̄p̄oi à f̄aa. Amma à ni t̄okueɪ, waato in̄e ak̄ai, n̄o n̄n̄ui í je Kirisiu. ¹⁷ Na n̄n̄u, ide iyi ñ wa n̄ bi n̄ f̄o wee. Ilaaḍ í ce kuw̄ai ideu n̄o í j̄il̄oo. N̄sei, wooda iyi í naa si anyii ad̄ò c̄l̄o c̄l̄o m̄eɛ do kuntaa, kaa ȳok̄o ku ganji ideu hee ku j̄ò ide iyi Ilaaḍ í w̄au ku je ngbe. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirimaɪ à je tubu, kù je na ideɪ kuw̄a má. N̄o wee do kuw̄ai Ilaaḍ í ceaḍ Aburhamu did̄e.

¹⁹ Debeɪ, na mii í ce Ilaaḍ í na wooda. Í naai ku ba kookoosu iyi kù je t̄eɛ ku fita gbugb̄aa. N̄o woodau wa ce iceɛi hee t̄okui Aburhamuu koo t̄oo wa. T̄okueɪ à cea in̄e n̄a kuw̄aɛu. Woodau amaleka n̄ai Ilaaḍ í j̄ò à na Moizi, n̄n̄u iyi í wa ḡamei Ilaaḍ do aman̄e n̄a, n̄o n̄n̄u m̄o ku s̄ò in̄e n̄au. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaḍ í ce kuw̄au, kù ne bukaatai in̄e iyi á wa si ḡamei n̄n̄u do aman̄e n̄a, domi n̄n̄u ak̄ai í ce kuw̄au.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debeɪ, woodau wa j̄a ide iyi Ilaaḍ í w̄au m̄eɛ. Aawo, kù je b̄eɛbe. Nt̄o nt̄o, bii í je à na wooda wo iyi á ȳok̄o ku mua aman̄e kuwee, Ilaaḍ á j̄ò aman̄e ku je dee dee wo na woodau. ²² Amma kukoi ideɪ Ilaaḍ wa nyisi iyi in̄e fei í wa si awo

gbugbāi dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwāu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane ŋa.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bei aru wa gbā wa hee Kirisi ku maa to wa ku na ku nyisi wa kpāai naane ku dasi. ²⁴ Bɛɛbei, woodaui wa gbā wa wa bɔ̀ɔ wa bi Kirisi ku ba Ilaaɔ ku j̄̀ ka je dee dee na naane ku dasiu. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasiu í to, a kù ne bukaatai woodau ku gbā wa má.

²⁶ Bɛɛbei inɛ fei ì je amai Ilaaɔ na naane iyi ì dasi Jesu Kirisi ŋa. ²⁷ Ntɔ̀ ntɔ̀, inɛ iyi ì ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, ì so daai Kirisi ŋai. ²⁸ Inɛ fei ì je akā si anu akā nɛɛ iyi ì ce do Jesu Kirisi ŋa. Na nɛɛ, inɛ gɔ̀ kù je ikā, hai Zuifu ŋa hee do dimi mmu ŋa, hai aru ŋa do inɛ ŋa iyi à ne ara nɛɛ, hai inaabo ŋa hee do inɛmɔ̀kɔ̀ ŋa. ²⁹ Bii ì nɔ̀ ì je ti Kirisi ŋa, ì je tɔ̀kui Aburhamu ŋa. Nɔ̀ aa je tubu ŋa bei Ilaaɔ takae í ce kuwāɛu.

4

¹ Nsei n̄ wa n bi n na nɛ yaase gɔ̀. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baae, si waati iyi wa je amau kù tia aru * gɔ̀, baa do iyi fei ndɛɛ á na ku je titɛɛ. ² Si waati iyi wa je amau, inɛ gɔ̀ ŋa à wɛɛ iyi à waa muu, nɔ̀ à waa cea wūa hee í tóɔ waati iyi baae í j̄̀lɛaa. ³ Bɛɛɛ mɔ̀i do awa taka nwa. Waati iyi à tako à wɛɛ bei ama keeke ŋa, à je arui mii ndii andunya ŋa wo. ⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaɔ í j̄̀lɛu í na í to, ŋai í be Amae wa. Inaabo í buu, nɔ̀ si woodai Zuifu ŋai wa nɛ ⁵ ku ba ku ya inɛ ŋa iyi à wa si awɔ̀i wooda. Í ce bɛɛɛ bei ku ba ka je amai Ilaaɔ ŋa.

⁶ Nɔ̀ Ilaaɔ í be Hundei Amae wa si idɔ̀ nwa ku nyisiò iyi awai à je amae ŋa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si bɛɛɛɛ i kù je aru má ŋa, inɛu amu ŋai bebei. To, nsei iyi ì je amai Ilaaɔ ŋa, Ilaaɔ í nyi í ce nɛ woo je tubue ŋa má.

Zigüida iyi Polu í ne na inei Galati ŋa

⁸ Tako wo i kù mà Ilaaɔ ŋa, nɔ̀ ì je arui iwɛ ŋa iyi a kù je Ilaaɔ. ⁹ Amma nsei ì mà Ilaaɔ ŋa. Nɔ̀ iyi í re mɔ̀m Ilaaɔ í mà nɛ. To, beirei í ce ì waa bi i sinda si mii ndii andunya ŋa má ŋa, iyi kù ne gbugbā nɔ̀ kù ne bɛɛɛɛ. Na mii í ce ì waa bi i je aru nɛɛ má ŋa. ¹⁰ Ì ya maa na ajɔ̀i j̄̀ngau gɔ̀ ŋa gbugbā ŋa, do cukpa gɔ̀ ŋa do waati gɔ̀ ŋa do adɔ̀ gɔ̀ ŋa. ¹¹ Nsei n̄ wa n ce njo ice iyi ñ ce si gāme nɛɛ ku maà ce nfe.

¹² N̄ wa n tɔ̀ nɛ, inɛ inɛm ŋa, i j̄̀lɛ ara nɛɛ si agbɛm bei amu mɔ̀ n̄ j̄̀lɛ aram si agbɛ nɛɛ. Waati iyi ñ wa bi tu nɛ, i kù ceem kurara gɔ̀ ŋa. ¹³ Ì mà s̄aa s̄aa ŋa, waati iyi ñ sinti ku ce nɛɛ waazoi laabaau j̄̀iidau, do b̄ɔ̀i arai. ¹⁴ Amma i kù dondam ŋa, i kù nɔ̀ i kù kɔ̀sim ŋa, baa bii b̄ɔ̀m n̄ɔ̀u ku yɛɛ í cé nɛ. Do nɛɛ fei, ì gbam ŋai bei aa gba amalekai Ilaaɔ ŋa, walakɔ̀ bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Ì ne inɔ̀ didɔ̀ wo ŋa. To, nsei, mii í ce nɛ. An yɔ̀kɔ̀ n je seɛda na iri nɛɛ n ni bii á ce wo aa nya iju nɛɛ i nam ŋa. ¹⁶ Si na iyi í j̄̀ ñ s̄ɔ̀ nɛ nt̄ɔ̀ui i j̄̀ ñ je mbɛɛ nɛɛ nsei?

¹⁷ Inɛ ŋau, à waa na nɛ ara amma kù je do yaase j̄̀ida. Á waa bi a fa nɛi hai bi tu wa ku ba i na ŋa ara ŋa. ¹⁸ Í s̄la i nɛ himma si mii j̄̀ida ku ce nɛ waati kāma fei, nɔ̀ ku maà je bii ñ wa inɔ̀ nɛɛ nɛɛ akā. ¹⁹ Inɛ amam ŋa, bei inaabo iyi wa bi ku bí í ya gbɔ̀ ara kuro, bɛɛɛɛ mɔ̀i amu mɔ̀ n̄ wa n gbɔ̀ ara kuro má hee idei Kirisi ku buba si nɛ ntɔ̀ ntɔ̀. ²⁰ N̄ bi n wa inɔ̀ nɛɛ nsei ku ba n maà n fɔ̀ ide be ihɛ má, amma do nɛɛ fei ñ ne zigüida na iri nɛɛ.

Idei Agaa do Sara

* **4:1** kù tia aru Aru do woo ce ice fei ide akau mbe si feei inɛ ŋa iyi à kɔ̀ akabuu titsi idei Ilaaɔ.

21 I jò n bee ηε, iηε iyi ì bi i wa si awɔi wooda ηa, i kù gbɔ iyi wooda wa fɔ ηai?
 22 À kɔɔ à ni Aburahamu í bí ama ineməkɔ minji, akā do abo aru gɔ, akā mɔ do abo iyi í ne araε. 23 Aruu, í bí amaεi bei à ya bí ine fei, amma ine iyi í ne araεu í bí amaεi do kuwāi Ilaaɔ. 24-25 Ideu ihē í yei bei mɔnda. Inaabo minji ηau aηai à je bei akabuu minji. Aгаа ηηui í je bei akabuu iyi Ilaaɔ í na ine ηa tako wo si geetei Sinai si ilei Arabi. Nηu bei í je wooda iyi wa dasi ine ηa aru. Nɔ Aгаа í yei má bei ilui Zeruzalemu iyi í wεε nsei, domi í wa si aru do ine ηa fei. 26 Amma Sara í yei bei Zeruzalemu iyi í wa leleu iyi í ne araε. Nηui í je iye nwa. 27 Nɔ à kɔɔ à ni,
 Jò inɔε ku dɔ, awɔ inaabo gbɛnda iyi i kù bí.
 La, i dɔ anu do inɔ didɔ, awɔ iyi i kù mà ara kuroi kubí,
 Domi inaabo iyi à kɔsi á na ku bí ama ku re inaabo iyi í wa ide i məkɔ.
 28 Nsei iηε inem ηa, iηei í je amu ηa iyi Ilaaɔ í ce kuwāu bei Izaaki í yeu.
 29 Waati nηu, ama iyi à bí bei à ya bí ine fei í kpā ine iyi à bí do gbugbāi Hundi Ilaaɔu iju. Bεεβε moi í ye nsei. 30 Amma kukɔi ide i Ilaaɔ wa fɔ, í ni,
 Lele aruu do amaε fei,
 Domi amai aru kaa je tubu do amai abo iyi í ne araεu aɔ.
 31 Bεεβε mɔi iηε inem ηa, ì mà ηa iyi a kù je amai aru, amma amai ine iyi í ne araεi à je.

5

I leekt dim dim ηa si ara ku ne nηε

1 Kirisi í jò à ne ara nwa ku ba ka ne ara nwa do ntɔ. Na nηu, i leekt dim dim ηa si ara ku ne nηε, i maà jò ì na i je aru má ηa.

2 I de ifi ì gbɔ. Amu Pɔlui ñ wa n sɔ ηe ideu ihē. Bii ì jò à dasi ηe bango, icei Kirisi kù ne aranfāani kāma bi tu ηe. 3 Ñ nyi ñ sisi ñ wa n fɔ má, ine iyi í jò à dasiε bango, tilasii lafēε ku jirima wooda fei. 4 Iηε iyi ì waa bi i je dee dee si wajui Ilaaɔ na wooda ku jirima, ì fεεfε ara nηε do Kirisii nɔ ì fūsi didɔi Ilaaɔ awɔ ηa. 5 Amma awa, Hundi Ilaaɔ wa sɔ wa mam mam iyi Ilaaɔ á jò ka je dee dee na naanε ku dasi nwa. 6 Ntɔ ntɔ, bii à ne anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāma. Ide iyi í ne amboe í re nηui í je naanε ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

7 I waa ce kuwεε nηε wo dee dee ηa. Yooi í ganji ηe í jò ì kù waa jirima ntɔu má ηa. 8 Ikɔ iyi à na ηeu be kù waa naa hai bi Ilaaɔ, nηu iyi í kpe ηe. 9 Na nηu, i ce laakai ηa, domi à ya fɔ a ni lefee keekei í ya dede pēε fei. 10 Amma Lafēε í jò ñ wa n naanε ηe iyi í kaa ce lasabu gɔ iyi í je ikā do lasabu iyi ñ ceu be ηa. Ine mɔ iyi wa bitandi ηe, baa bii yooi Ilaaɔ á kpāa iju.

11 Iηε inem ηa, bii í je amu takam ñ wa n waazo hee nsei ñ ni ine ηa a ce bangoi, na nii í ce à ya maa kpām iju. Bii í je bεεβε mam nii ñ wa n ce, ikui Jesu si jli kàa jea ine ηa bí ku ko ise. 12 Ine ηa iyi à waa bitandi ηeu be, ñ bí a nya ηa ikā*.

13 Iηε inem ηa, à kpe ηei í na i ne ara nηε. Do nηu fei, i maà jò ara ku ne nηε ku mua daai iηε taka nηε kpāa í ceò idɔɔbii ara nηε. Amma i ya maa sobi nje do kubi ηa, 14 domi wooda fei í wa si irii ide akāu ihē iyi í ni, bi ine mmu ηa bei ì bi araε. 15 I maà ya maa ηɔ nje ηa bei iηai sako ηa. I ce laakai ηa ku ba i maà ce nfei nje ηa.

Ka jò Hundi Ilaaɔ ku neò wa

* 5:12 ñ bi a nya ηa ikā ine gɔ ηa à ni, bii à bi mɔm a bāntām ara nηa gbakā.

¹⁶ Ide iyi ñ wa n fɔu wee, i jò Hundei Ilaaḍ ku maa neḍ ñe. Bii ñ waa ce beebe ña, i kaa ce kubi nfe nfei ara ññe má, ¹⁷ domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi akā do iyi Hundei Ilaaḍ í bi. Kubi minji ñau, à ya maa jai hee a kaa ka yɔkɔ ka ce bei à bi. ¹⁸ Amma bii Hundei Ilaaḍ wa neḍ ñe í kù wa si awai wooda má ña.

¹⁹ Ine fei í mà daai amanɛ sãa sãa. Daa ñauì à je sɛɛ ku tɔtɔ hai ne yaase, do daa sãmi do daa nkɔ nkɔ, ²⁰ do iwɛ̄ ku tɔɔ, do dobu dobu ku ce, do mbɛɛɛ, do ija, do igu, do idɔkɔ yaamɔ, do ñje ku wā, do kakɔɔ, do ñje ku fɛɛfɛ, ²¹ do kɔdɛɛ, do atɛ ku kpa inɛ, do ije ku bi, do mii iyi í jò beebe fei. Ñ wa n sɔ ñe bei ñ tako ñ fò ñ ni, inɛ ña iyi à waa ce dimi beebe a kaa ba tubu kãma si andunya titɔi Ilaaḍ.

²² Amma mii iyi Hundei Ilaaḍ í ya bí, ññui í je kubi, do inɔ didɔ, do laakai ku sũ, do temua, do jiida ku je, do inɔ akā, do naanɛ, ²³ do daa didɔ, do ara ku mu. Mii ñau bei fei, wooda kù ganji ña. ²⁴ Nɔ inɛ ña iyi à je ti Jesu Kirisi í ye bei à kpa kucei daai ara ñña si jñi ku gaauu, do bine do kubie fei. ²⁵ Si bei Hundei Ilaaḍi wa mu nwa kuwɛɛ, ka jò ku neḍ wa. ²⁶ Kù sɛa ka je ilu faao, wala woo kosi inɛ ña, walakɔ ka maa ce igu si awa duusɔɔ.

6

Iya sobi ñje si aso ña

¹ Inɛ inɛm ña, inɛ iyi Hundei Ilaaḍ wa neḍ ñe, bii ñ mu inɛ gɔ si kurara, i nyisi lafɛɛ kpãa jiida do daa didɔ ña. Nɔ ñ ce laakai ña ku ba inɛ mɔ ñ maà na ñ dasi kurara beebe. ² I sobi ñje si aso * ku so ña. Bii ñ waa ce beebe ña ñ waa jirima woodai Kirisi ñai. ³ Bii inɛ gɔ wa cɔ arɛ ngɔgɔ nɔ wee kù je ngɔgɔ, wa lele arɛi. ⁴ I jò inɛ fei ku wuse daai ññu takɛ nɔ ku ye si bii ññu á tɔɔ fufu, amma ku maà tɔɔ fufu na iyi ññu í re inɛ gɔ, ⁵ domi inɛ fei á so asoi † ññu takɛi.

⁶ Awɔ iyi à waa kɔ idei Ilaaḍ, mii iyi ñ ne fei jò ñ kpɔɔ do inɛ iyi wa kɔɛ si.

⁷ I maà ti ñ lele ara ññe. A ci ya nyaanyi Ilaaḍ. Mii iyi amanɛ í gbɛ ññui á da. ⁸ Bii wa gbɛ iyi daai ññu takɛ í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii ñ nɔ wa gbɛ iyi Hundei Ilaaḍ í bi, kuwɛɛ hai tãi Hundei Ilaaḍu á bíaa. ⁹ Na ññu, ka maà gbɛɛji do jiida ku ce, domi bii a kù mɔngɔ aa ka ba ka da si awaati iyi í jò. ¹⁰ Beebe mɔi waati iyi à ba awɔɛ fei, ka cea inɛ fei jiidaɛ. Nɔ iyi í re mɔm, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naanɛ ñau beebe.

Idei ankãanyi do fɔɔ

¹¹ Hai ihɛ bei do awai amu takam nii ñ kɔ ññe wa ‡. Inɛ taka ññe aa yɔɔ mɔm bei kukɔ ñau à la à to. ¹² Inɛ ña iyi à waa bi a tilasi ñe ñ ceḍ bango ñau à waa ce beebei ku ba a ce mii iyi á dɔa amanɛ ña si, nɔ a maà kpã ña iju na irii ikui Jesu Kirisi si jñi ku gaauu. ¹³ Amma aña taka ñña, baa do iyi à ce bango fei, a kù waa jirima wooda. À bi a dasi ñe bango ku cei ku ba a tɔɔ fufu si na iyi í jò à yɔkɔ à kãmia ñe. ¹⁴ Amma amu n kù n wa n tɔɔ fufu bii kù je na ikui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi si jñi ku gaau. Na ikueu mii ndii andunya fei í yeem nii bei mii iyi kù weɛ má, nɔ beebe mɔi ñ wa n yɔɔ baa do kuwɛɛi amu takam fei. ¹⁵ À ce bango, a kù ce bango kù je ide kãma. Mii iyi í ne amboe í re, ññui í je a taka inɛ titɔ. ¹⁶ Laakai ku sũ do didɔ ku wɛɛa inɛ ña iyi à waa too woodau ihɛ hee do inɛi Izireli ña, aña iyi à je inɛi Ilaaḍ ña.

* **6:2** oso ññui í je wahala ña. † **6:5** Yaasei iseeɗeu ihɛi í je, domi inɛ feii a na ku fɔ bei ññu í ce ice.

‡ **6:11** hai bei do awai amu takam nii ñ kɔ ññe wa Si dɔnɛɛ ñña bii à waa ce leeti à ya maa fɔi nɔ inɛ gɔ ku maa kɔɔ. Amma Pɔlu í kɔ idei ankãanyi ñau ihɛ do awɔɛ.

¹⁷ Hai nnyi inε kãma ku maà wahalam má domi na irii Jesui ñ ba dalai juju ña iyi à wa si aram nõu ihě.

¹⁸ Inε inεm ña, didõi Lafěε nwa Jesu Kirisi ku wεε do inε fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Efεεzu ηa

Í ce ηa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

Ine inei Efεεzu ηa, inε woo dasi Jesu Kirisi naane ηa, ñ wa n ce ηe fɔɔ, inε iyi Ilaaɔ í cicaɔ. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafεε Jesu Kirisi a mu nηe didɔ do laakai ku sɔ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu akā nwa do Kirisi

³ I jò ka saabu Ilaaɔ Baaí Lafεε nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu akā nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ ikā ikā iyi Hundeε wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tā hai waati iyi kù taka andunya ka je titeε si kpāai Kirisi, nɔ ka je inε kumá ηa ka maà ne taale kāma bi tεε. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpe ku ce wa amaε ηa si anu akā nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku jeε ⁶ ku ba ka saabu didɔ ñla ñlaε iyi í ce nwa si anu akā nwa do amaε, inε iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui njei Jesu Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa idei dulum du wa si didɔ ñlaε iyi í nyisi wa. ⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei í mu nwa bisi ñla ñla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jò a mà asii iyi nηu takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku jeε. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si ajo iyi awaatie í to nηui í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na nηu, à je woo je tubu bi tεε na anu akā nwa do Kirisi, si na iyi í jò í cica wa wo si bei nηu takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na nηu, í jò ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ηa iyi à tako à waa cɔ kpāai Kirisi wo.

¹³ Nɔ inε dimi mmu ηa mɔ, ajo iyi í gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa nηe faaba wa, waati beεbei inε mɔ í dasi Kirisi naane ηa. Nɔ Ilaaɔ í dasi nyindai nηu takae si ηe. Nyindau nηui í je Hunde iyi í da nηe si si bei í ce kuwāε wo.

¹⁴ Hundeεu nηui í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wāɔ inεε ηa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inεε ηa mam mam. Na nηu, ka saabu kulae.

Kutɔɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ηau be feii í jò hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi nηe si Lafεε Jesu do bei í bi woo dasie naane ηa fei, ¹⁶ n ci ya n gbεεjiɔ Ilaaɔ ku saabu na iri nηe. Ñ wa n ye gigi nηe si kutɔɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔɔ Ilaaɔ ilu amboe, Baaí Lafεε nwa Jesu Kirisi, ku ce ηe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ηe bei nηu takae í ye ku ba í màa sāa sāa ηa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɔε má ku jò inya kumá ku lɔ si idɔ nηe ku ba í mà yaasei kpāa ku cɔ si bii í kpe ηe, do si bei tubu iyi í jileε woo dasie naane ηa í la í to, ¹⁹ do bei gbugbā ñlaε wa ce ice si awa iyi à dasie naane. Gbugbāu, í je akā do gbugbā ñla ²⁰ iyi í ce í jò Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ nηεε lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í reɔ ilu irii lele fei do ilu yiiko ηa do ilu gbugbā ηa do lafεε ηa fei. Nɔ irie í re iri fei si waatiu ihε do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jò í je irii mii fei, nɔ í cicaε ku je ilaalu ñlai igbεε. ²³ Igbεui í je arai Kirisi. Si igbεui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, nηu iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwεε

¹ Tako wo í ye ηai bei iku ηa na irii kurara nηe do dulum du ηe. ² Kucei tako nηe í jò ti inei andunya ηa, nɔ í ya maa jirima Seetam, ilaalui ilu gbugbāi lele

ɲa. Ilaaluu nɲui í je hunde iyi wa ce ice hee nsei si idɔi ine ɲa iyi a kù waa jirima ideí Ilaaɔ. ³ Ntɔi, awa fei à tako à yei wo bei aɲa mɔ. Bine nwai wa neò wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi à waa lasabu. À yei wo bei ineí andunya ɲa, aɲa iyi aa na a ye idɔkɔi Ilaaɔ.

⁴ Amma araarei Ilaaɔ í la na kubi nlae iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ɲa, Ilaaɔ í mu nwa kuwee do Kirisi aɲo. Na didɔei í baò faaba ɲa. ⁶ Si anu akā nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jɪ wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi aɲo. ⁷ Í ce beɛbei ku ba ku nyisi didɔ nla hai ne kɔɔe si jiida ku jeɛ iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do aɲo fei. ⁸ Na didɔi Ilaaɔi í ba faaba ɲa do saabui naane ku dasi. Kù je na himma nɲe, amuai Ilaaɔi. ⁹ Kù je ribai ice nɲe. Na nɲu, ine go kaa yɔkɔ ku tɔɔ fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaɔi à je. Í taka wai si anu akā nwa do Jesu Kirisi ka ceò ice jiida iyi í ce sɔɔlue hai ku kpe.

Dimi fei í je akā si Kirisi

¹¹ Ine dimi mmu ɲa, i ye gigi ɲa iyi ine ɲa iyi à ya ce bango ɲau à ya maa kpe nɲe hai ce bango ɲa wo. ¹² Waati beɛbe í jɪò Kirisi ɲa wo nɔ í je ise mmu bi ineí Izireli ɲa. I kù ne baa nɲe si akabuu iyi Ilaaɔ í wāò ineɛ ɲa. Í wa si andunya ihē í kù waa cɔò kpāai nkāma ɲa, nɔ í kù weɛa Ilaaɔ ɲa. ¹³ Amma nsei iyi í ne anu akā do Jesu Kirisi ɲa, inɛ iyi í tako í wa iɲi ɲa, wee nsei í ce amee do Ilaaɔ ɲa do saabui nɲei Kirisi. ¹⁴ Kirisi takaei í je nwa laakai ku sū, nɲu iyi í ce Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa akā. Nɲui í kpa mbeete iyi í ye bei idí iyi wa feefe wa wo. ¹⁵ Do ikui araɛi í kpaò irii woodai Zuifu ɲa do iwɔe ɲa ku ba ku yɔkɔ ku ce dimi minji ɲau dimi titɔ akā lege lege si nɲu takae. Si beɛbei, í dasi laakai ku sū si anini nɲa. ¹⁶ Do saabui ikue si antai jɪi ku gaauui í kpaò mbeete iyi a waa muò nɲe wo, nɔ í tɔɔò dimi minji ɲau akā í jɔ à dɔ do Ilaaɔ. Aɲa fei à baa à je ara akā aɲo. ¹⁷ Beɛbei kukoí ideí Ilaaɔ í kɔ, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaauu laakai ku sū bi tu nɲe, inɛ iyi í tako í jɪò Ilaaɔ, do bi Zuifu ɲa, aɲa iyi à ceòe amee. ¹⁸ Nɔ ntɔi, do saabui Kirisi awa fei, Zuifu ɲa do dimi mmu ɲa, aa ka yɔkɔ ka bɔ wajui Ilaaɔ Baaba do sobii Hunde akāu.

¹⁹ Si beɛbe, i kù je dimi mmu ɲa ma, walakò ise mmu, amma nsei í je ineí ilu akā ɲa do woo dasi Jesu naane ɲa fei, nɔ í je ineí kpasēi Ilaaɔ ɲa. ²⁰ Inɛ mɔ à yei bei idí iyi à ma si antai icui ile iyi woo be ɲau do walii ɲau á jile. Jesu Kirisi takaei í je kuta sintei icui ileu. ²¹ Nɲui á jɔ ileu ku la nɔ ku ne gbugbā nɔ ku je bi ku tɔɔi Lafēe iyi í má jiida. ²² Na anu akā nɲe do Kirisi, inɛ mɔ à yei bei ileu, nɔ inɛò ɲa í jeò bi ku wai Hundi Ilaaɔ ɲa.

3

Icei Pɔlu na dimi mmu ɲa

¹ Na saabui iyi ihēi amu Pɔlu n wa n ce kutɔɔ, amu iyi n wa piisɔ si na iyi í jɔ n wa n ce icei Kirisi na irii inɛ dimi mmu ɲa. ² N̄ mà kam kam iyi í gbɔ tā ɲa bei Ilaaɔ í ceem didɔ ku ba n naa n sisi nɲe yaasei didɔu, ³ do si bei nɲu takae í jɔ n mà asiiɛ. Wee n̄ kɔ ideu keeke tā. ⁴ Bii í cio ideu ɲa, aa yɔɔ ɲa iyi n̄ mà asiii ideí Kirisi do ntɔ. ⁵ A kù sɔ ineí tako ɲa asiii ideu, amma nsei Ilaaɔ í jɔ Hundi í nyisi woo beɛ do walii kumáe ɲa. ⁶ Asiiu wee. Do saabui laabaauu jiidaí dimi mmu ɲa do Zuifu ɲau à jeò woo je tubu aɲo. Aɲaò ɲa à baa à je ara akā, nɔ aɲa mɔ à ne baa nɲa si ide iyi Ilaaɔ í wā nɲu ku ce si Jesu Kirisiu.

⁷ Do saabui didɔ iyi Ilaaɔ í ceem si gbugbāe ɲoi í jɔ n̄ je woo ce icei laabaauu jiidau. ⁸ Amu iyi n̄ je keekei woo dasi Jesu naane ɲa fei, amui Ilaaɔ í cea didɔ n̄ sisia dimi mmu ɲa laabaauu jiida nɔ n̄ sɔ ɲa bei didɔi Kirisi í la í to nɔ í re kumá

nwa. ⁹ Nɔ n sisia ine fei bei yaasei asiii Ilaaɔ á ce ku ceò. Ilaaɔ, nɔɔ iyi í taka mii fei í singa asiiu ihē hai ku kpe, ¹⁰ ku ba ine ngboi lele ɔa do ilu yiikoi lele ɔa a mà yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ɔa si waatiu ihē. ¹¹ Bɛɛbei í ce í jileò ide iyi wa ce, í bei í takaò andunya, nɔ í kpa irie si Jesu Kirisi Lafēɛ nwa. ¹² Naane iyi à dasiɛui í jò à nɛ anu akā do nɔɔ. Na ɔɔi í jò à nɛ ara nwa ka bɔ wajui Ilaaɔ do laakai akā. ¹³ Na nɔɔ, n̄ wa n tɔɔ ɔɛ i maà mɔngɔ temua ɔa na ijuukpā iyi n̄ wa n ɔɛ na iri nɔɛ, domi ijuukpāu, nɔɔi á jò í nɛ bɛɛɛ ɔa n̄to n̄to.

Kubii Kirisi

¹⁴ Nɔ na saabui ideui n̄ wa n gule si wajui Ilaaɔ Baaba. ¹⁵ Nɔɔi í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi í wa lele do iyi í wa ile fei. ¹⁶ N̄ wa n tɔɔɛ ku jò Hundee ku mu nɔɛ gbugbā jiida jiida si idò nɔɛ si bei amboeé í la í to, ¹⁷ nɔ Kirisi ku ce bi ku wae si idò nɔɛ na naane ku dasi nɔɛ. Nɔ n̄ wa n tɔɔ má ku jò í nɛ gbugbā í maa leekí dim dim si kubi ɔa, ¹⁸ ku ba inɛ do woo dasi Jesu naane ɔa iyi à gbe fei í yòkò í mà zaka bei kubii Kirisi í cí í to do kusɔɛ do kujjisae do kugbokae. ¹⁹ Baa do iyi kubiu í re kumai amane fei, n̄ bi í mà yaasee ɔa ku ba í k̄ɔ mam mam bei Ilaaɔ í k̄ɔ.

²⁰ Ilaaɔ í nɛ yiiko ku ce mii iyi à waa tɔɔ fei do iyi à waa lasabu fei, nɔ á yòkò ku ce baa mii iyi í re bɛɛɛ mɔm hee ku caa. ²¹ Í sla inei igbɛɛ ɔa a jò ine ɔa a mà bɛɛɛɛ waati kama fei hee do aɔɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Amí.

4

Anu akā iyi à nɛ, awa iyi à je arai Kirisi

¹ Na nɔɔ, amu iyi n̄ wa piisɔɔ si na iyi í jò n̄ wa n ce icei Lafēɛ, n̄ wa n tɔɔ ɔɛ i maa nɛ dee dee si bei í jò ine ɔa iyi Ilaaɔ í kpe à ya nɛ. ² I ya maa nɛ do ara ku kaye ɔa, do daa didɔ do temua, nɔ í ya maa mu nɔɛ ɔa do kubi. ³ I ce kookaai í ya mu anu akā iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nɔɛ na saabui laakai ku sū iyi í tɔtɔɔ ɔɛ. ⁴ Ara akāi í wɛɛ, Hunde akā mɔi í wɛɛ, nɔ kpāa ku cɔ akā mɔi í wɛɛ si bii Ilaaɔ í kpe ɔɛ. ⁵ Lafēɛ akāi í wɛɛ, naane ku dasi akā mɔi í wɛɛ, nɔ inyi ku dasi akāi í wɛɛ. ⁶ Ilaaɔ akāi í wɛɛ iyi í je baai ine fei. Nɔɔi í je ilaalui mii fei, nɔɔi í wa bi ine fei, nɔ í wa si ine fei. ⁷ Amma do nɔɔ fei awa fei à ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. ⁸ Na nɔɔ, kukòidei Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Waati iyi í gū lele

Í je mbɛɛɛ ɔa igū í mu ɔa aru,

Nɔ í cea ine ɔa amua ɔa.

⁹ To, bii à ni í gū lele, iyi bɛ wa nyisi iyi í tako í kita í bɔ hee lelei ilei. ¹⁰ Ine iyi í kita í bɔ hee lelei ileu nɔ í nyi í gū leleu má ine akāui, ku ba ku jò mii fei ku k̄ɔ dee dee. ¹¹ Amua ɔa iyi í cea ine ɔa wee, í cica ine ɔɔ ɔa à je woo bɛ ɔa, ine ɔɔ ɔa mɔ walii ɔa, ine ɔɔ ɔa mɔ woo sisi laabaau jiida ɔa, ine ɔɔ ɔa mɔ woo degbe inei igbei Jesu ɔa, ine ɔɔ ɔa mɔ woo kò ine ɔa si cio. ¹² Bɛɛbei í ce ku ba ku ceò sɔɔlui woo dasi Jesu naane ɔa si icee, ku ba ku k̄ɔsi gbugbāi arai Kirisi. ¹³ Nɔ bɛɛɛ mɔi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasiu nɔ ka mà Amai Ilaaɔ, nɔ ka je ine ngbo ka tóo alái Kirisi. ¹⁴ Do yaase bɛɛɛɛ a kaa ka je bei amu ɔa má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihē walakò ih̄ɔ bei fufu í ya maa tale akò inyi bii fei. Nɔ ine ɔa a kaa dī iju nwa má hee má je a wa nyii it̄i nwa do bisi laalò nɔɔ. ¹⁵ Amma bii à waa sisi ntɔu do kubi aa ka la si mii fei ka tóo alái Kirisi iyi í je iriu. ¹⁶ Sii awa fei à waa k̄ɔ bei ik̄ɔi ara, nɔ arau fei í másie do ik̄ɔ ik̄ɔɛ. Nsei, bii ik̄ɔ fei wa ce ice si bei í jò, arau fei á lai ku maa k̄ɔsi na saabui kubi.

Kuwee titō si Kirisi

¹⁷ Ide iyi n̄ wa n s̄ō n̄e do irii Lafēe wee. I maà j̄ò i ya maa ne má bei hai dasi Jesu naane n̄a, ine n̄a iyi à waa too lasabu nfe nfe n̄n̄a. ¹⁸ A kù ne laakai j̄iida. À le id̄o n̄n̄a n̄o a kù mà nk̄ama. N̄n̄ui í j̄ò a kù ne ikp̄ē si kuwee iyi Ilaaō wa mu nwa. ¹⁹ A kù ne anȳo ḡo má, à na ara n̄n̄a mam mam si dulum a ceò daa laalo dimi ik̄a ik̄a fei do bine.

²⁰ Amma in̄e, kù je b̄eebei ì màò Kirisi n̄a. ²¹ N̄ n̄o n̄ mà kam kam iyi ì gb̄o idee n̄a, n̄o à k̄o n̄e si nt̄o iyi í wa si Jesu. ²² Na n̄n̄u, í j̄ò daa nwo n̄n̄e n̄a iyi wa n̄èò kuwee n̄n̄e wo, domi binei daa nwo n̄n̄e n̄aui wa d̄i iju n̄n̄e n̄o wa b̄oò n̄e nfe ku ce. ²³ Í j̄ò i n̄e id̄o tit̄o do lasabu tit̄o mam mam n̄a, ²⁴ n̄o i j̄ò i n̄e daa tit̄o n̄a iyi í j̄o ti Ilaaō. Daa tit̄o, aa ȳoai si dee dee ku je n̄n̄e do kuwee hai ne dulum. Iyi be hai bi nt̄oi wa naa.

²⁵ Na n̄n̄u, i maà ya s̄o ibo má n̄a. I j̄ò ine fei ku s̄s̄ kpaasie nt̄o, domi à je ik̄s̄ ik̄a ik̄a ara ak̄a. ²⁶ Baa bii id̄o n̄n̄e í k̄s̄, i maà ya ce dulum n̄a. I maà ya j̄ò id̄o k̄s̄u ku wee n̄n̄e hee inunu koo b̄o. ²⁷ I maà j̄ò Seetam ku ba bi ku dasi ise si n̄e. ²⁸ Ine iyi í ya ce ile wo, ku maà ce ile má, amma ku ya ce ice do āw̄e. B̄eebei á ba mii j̄iida n̄n̄a iyi á sobiò ilu are n̄a. ²⁹ N̄o i maà ya j̄ò ide laalo k̄ama ku fita hai si gele n̄n̄e. Amma i ya f̄o ide j̄iida iyi á mua ine n̄a gb̄ugb̄a si naane ku dasi n̄o ku sobi n̄a si bukaata n̄n̄a n̄o ine n̄a iyi à waa gb̄oò ku je n̄n̄a aranf̄aani j̄iida. ³⁰ I maà f̄o in̄o Hundei Ilaaō n̄a, domi Hundeu bei í je s̄eēdaí Ilaaō si n̄e hee koo toò āj̄o iyi Ilaaō á yá in̄e n̄a mam mam. ³¹ I n̄ȳo daa kuro n̄n̄e fei do id̄o k̄s̄ yaam̄o do id̄o k̄s̄. N̄o i maà ya gb̄ugb̄a si n̄j̄e walak̄o i maà s̄o irii n̄j̄e n̄a. I j̄ò in̄o s̄ami baa yooma fei. ³² I cea n̄j̄e did̄s̄ n̄a, n̄o i ya ne araareí n̄j̄e n̄a, n̄o i ya kpaá n̄j̄e ideí kurara n̄a bei Ilaaō i kpa ideí kurarai in̄e m̄o na irii Kirisi.

5*Kuwee si inya kumá*

¹ Na n̄n̄u, si na iyi í j̄ò ì je amu n̄a iyi Ilaaō í bi n̄a, i ce bei n̄n̄u takae. ² I j̄ò kookoosui kuwee n̄n̄e kù nyisi kubi bei Kirisi í bi wa, n̄o í na kuwee na iri nwa. Kuwee iyi í nau n̄n̄ui í je kuwee j̄iida iyi inunue í d̄o Ilaaō si.

³ In̄e ti Ilaaō í je n̄a. Na n̄n̄u, i maà ya ce baa nḡo ḡo iyi á j̄ò ine n̄a a s̄o iri n̄n̄e a ni ì t̄o t̄o s̄eē hai ne yaase n̄a walak̄o a ni ì ce daa laalo n̄a walak̄o bine. ⁴ N̄o i maà ya j̄ò ideí anȳo walak̄o ide hai ne yaase walak̄o ide nfe nfe ku fita hai si gele n̄n̄e, domi ide dimi b̄eebe kù j̄oò n̄e, amma i j̄ò ide n̄n̄e ku ya je Ilaaō ku saabu. ⁵ Í j̄ò i mà n̄a kam kam iyi woo t̄o t̄o s̄eē hai ne yaase do ilu daa s̄ami n̄a, k̄ama n̄n̄a kù ne ikp̄ē si bommai Ilaaō do ti Kirisi. B̄eebe m̄oi hee do ilu bine n̄a fei, k̄ama n̄n̄a kù ne ikp̄ē si bommai Ilaaō do ti Kirisi domi bine í ȳei bei iw̄e ku t̄o.

⁶ I maà ya j̄ò ine ḡo ku d̄i iju n̄n̄e do ide nfe, domi na n̄n̄u bei í j̄ò id̄o k̄s̄i Ilaaō wa naa si irii ine n̄a iyi a kù waa j̄irimae. ⁷ Na n̄n̄u, i maà ya j̄ò ide ḡo ku t̄o t̄o n̄e do aman̄e dimi b̄eebe n̄a. ⁸ In̄e taka n̄n̄e, si ilu kukui í wa n̄a wo, amma n̄sei, í wa si inya kumá n̄a na anu ak̄a n̄n̄e do Lafēe. Na n̄n̄u, i j̄ò is̄eēne n̄n̄e ku j̄o ine n̄a iyi à waa ne si inya kumá, ⁹ domi bii à waa ne si inya kumá kuce iyi aa ka ce n̄n̄ui í je daa did̄s̄ baa yooma fei do dee dee ku je do nt̄o ku f̄o. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á d̄o Lafēe si. ¹¹ I maà dasi ara n̄n̄e si kookoosu laalo iyi aman̄e n̄a à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi b̄eebe i ya f̄o n̄a. ¹² Anȳo nla nla m̄om̄ n̄ii bii á f̄o mii iyi ine n̄n̄u à waa ce si asii. ¹³ Amma kookoosuu be bii á f̄o á fita si inya kumá. ¹⁴ N̄o mii iyi í fita gb̄ugb̄a fei í ya máí. Na n̄j̄oí í ce kuk̄oí kuk̄oí ideí Ilaaō í f̄o í ni, Aw̄o iyi ì waa s̄í njoo, j̄i.

Dede hai si inoi iku na,
Nɔ Kirisi ku mae inya.

¹⁵ Na nɔ, i ce laakai iseenɛ nɛ. I maã jò i maa ne bei inɛ na iyi a ci ya lasabu, amma i maa ne do laakai na. ¹⁶ Waati iyi i ne na, i ceò ice, domi waatiu ihɛ bei waati laabi. ¹⁷ Na nɔ, i maã ye bei inɛ na iyi a ci ya lasabu, amma i hanya na ku ba i mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ i bi i ce na.

¹⁸ I maã ya jò atɛ ku kpa nɛ, domi si bei daa bereteke fei i wa. Amma i jò i kɔò Hundeɪ Ilaaɔ na. ¹⁹ I jò saabu do iri ku kɔ ku ya wa si faaji nɛ, i ya kɔ iri do irii Ilaaɔ, i cūu do idɔ nɛ fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba waati kama fei na si mii fei do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Abo do mako

²¹ Inɛ iyi i mà beɛɛi Kirisi, i ya sūa nɛ iri ile na. ²² Inɛ inaabo na i sūa mako nɛ na iri ile bei aa cea Lafɛɛ na, ²³ domi mako i je inɛ ngboi aboe, bei Kirisi mɔ i je inɛ ngboi igbɛɛ. Igbɛui i je arai Kirisi, nɔ Kirisi mɔi i je woo faabae. ²⁴ Nɔ si bei igbɛu i ya sūa Kirisi iri ile, beɛbe mɔi inaabo na à nɛ a sūa mako nɛ na iri ile si mii fei.

²⁵ Nɔ inɛ mako nau i bi abo nɛ na bei Kirisi i bi inɛi igbɛɛ na, nɔ i na kuwɛɛɛ na iri nɛ. ²⁶ I nya na ikā nɔ i we na i jò à má na saabui ideɛ. ²⁷ I bi igbɛu ku naa si wajue do kuslae fei, ku maã ti ku ne riisi go, nɔ batai arae ku maã yuguu, nɔ ku maã ne mii mmu dimi beɛbe go na má, amma i bi ku je dee deei, ku maã ne taale kama. ²⁸ Beɛbe i jò mako na á bi abo nɛ na bei à bi ara nɛ. Inɛ iyi i bi aboe i bi araei. ²⁹ Inɛ go kù nɔ kù wɛɛ iyi i cé arae, amma i ya maa wòoi nɔ ku maa gbɔa bei Kirisi wa ce na igbɛɛ. ³⁰ Igbɛɛu nɛui i je arae nɔ awa fei à yei bei ikɔ ikɔi araeu. ³¹ Kukoi ideɪ Ilaaɔ wa fo i ni, na nɔ, mako á jò iyeò baɛi, nɔ ku wɛɛ do aboe ku ba anja minji fei a baa a je ara akā. ³² Asiiu ihɛ ide nla nlaɪ, amma ideɪ Kirisi do igbɛɛi n wa n fāa. ³³ Na nɔ, mako fei ku bi aboe bei i bi arae, nɔ abo fei ku jirima makoɛ.

6

Amu na do baa nɛ na

¹ Inɛ amu na, i jirima inɛ na iyi à waa mu nɛ si bei Ilaaɔ i bi, domi beɛbe i sɛa. ² Wooda sinte iyi Ilaaɔ i ceò kuwā weɛ. I jirima iyeò baa nɛ na ³ ku ba i ne ino didɔ na nɔ hunde nɛ ku sɔ si andunya.

⁴ Inɛ baa na, i maã ya kɔ idoi ama nɛ na, amma i bi na, i dasi na iju na i kɔ na si ideɪ Aɔ Lafɛɛ na.

Aru do lafɛɛ

⁵ Inɛ aru na, i jirima lafɛɛ nɛ na si andunya ihɛ do beɛɛ do kuyaya, ku maã je do muafiti, nɔ kú ye bei Kirisii i waa cea na. ⁶ Ku maã je bii à leeki à waa cɔ nɛ nɔ akā. Bii i je waati iyi à waa cɔ nɛ nɔ akā, i ye bei amane nai i waa cea na ku ba ku dɔ nɛ na si. Amma i jò i ce idɔɔbii Ilaaɔ do idɔ nɛ fei bei arui Kirisi na. ⁷ Ice iyi à dasi nɛ, i jò i coo do himma na, nɔ kú ye bei Ilaaɔi i waa cea na, ku maã ti ku je amane nɔ akā. ⁸ I mà sāa sāa na iyi Ilaaɔ á sāa inɛ fei ribai ice jiida iyi i ce, baa bii aru, walako inɛ iyi i ne araei.

⁹ Inɛ lafɛɛ na mɔ, i cea aru nɛ na beɛbe, i maã ya ta nɛ na gbugbā. I mà na iyi inɛò na fei Lafɛɛ akāi i ne lele bii inɛ go kù re inɛ go.

Jnei igui woo dasi Jesu naane

¹⁰ Ide iyi í gbe ñ wa n bi n sɔ ñe wee. Si anu akā ññe do Lafēe i jò gbugbā nlae ku mua ññe mɔ gbugbā ña. ¹¹ I dī jīñe i gū ña iyi Ilaaɔ wa mu ññe fei, ku ba i yɔkɔ i leekí dim dim i kɔsiò kookoosu ikā ikāi Seetam ña, ¹² domi kù jε do amanε ñai à waa ja. À waa jai do ilu iri laalɔi lele ña do ilu yiiko ña, do ilaalui andunyi ilu kuku ñau ihε, do inei inɔko woo ce icei Seetam ña. ¹³ Na ññu, i so jīñe i gūi Ilaaɔ fei i dī ña. Si beεbe, bii ajɔi wahala í na í naa, aa yɔkɔ i kɔɔ ara ññe si wajui Seetam mbεε ññeu. Nɔ bii ì ce i gū ì tã ña, i leekí dim dim hee kɔɔ. ¹⁴ Na ññu, i dede i leekí dim dim ña. I jò ntɔ ku wεε ññe bei santiiki iyi sooge í ya dīò gbankilie, nɔ i jò dee dee ku jε ku wεε ññe má bei ibɔi isɔ. ¹⁵ I jò himmai laabaau jiiida ku sisi ku wεε ññe bei baata ññe. Laabaau jiidauí á naaò laakai ku sū wa. ¹⁶ Nɔ iyi í re mɔm, i jò naane ku dasi ku wεε ññe jiiida jiiida bei teli iyi á ganji afa ku nε ina iyi Seetam mbεε á ta wau ku to wa si ñe. ¹⁷ Í gba faabau bei fulai isɔ, nɔ idei Ilaaɔ mɔ i gbaa ña bei taakubai Hundei Ilaaɔ. ¹⁸ Waati kãma fei i ya ce kutɔɔ ña nɔ i ya maa tɔɔ sobii Ilaaɔ ña. I dede i leekí do temua ña si ide i kutɔɔu do gbugbāi Hundei Ilaaɔ, nɔ i ya ce kutɔɔ na irii woo dasi naane fei ña. ¹⁹ Nɔ i cea amu mɔ kutɔɔ ña ku ba bii ñ cī gεε, n ya n ba ide iyi an fɔ nɔ n ne wɔkɔ n sisiò ide i laabaau jiiida iyi wa singau wo. ²⁰ Na irii ideui ñ jε woo bei Ilaaɔ baa do iyi ñ wa piisɔɔ si nsei. Na ññu, i ce kutɔɔ ku ba n yɔkɔ n sisi ideu do wɔkɔ bei á sīa.

Fɔɔi sukudɔ

²¹ Tisiki baakɔɔ nwa, woo ce ice ilu naane si kpāai icei Lafēe, á sisi ññe laabaau fei ku ba i mà bei ñ wεεò ña do mii iyi ñ wa n ce. ²² Na ñoi í ce ñ bɔɔ wa si ñe ku naa ku sɔ ñe bei à wεεò ku ba ku tū idɔ ññe.

²³ Nɔ Ilaaɔ Baaba do Lafēe Jesu Kirisi a mua kpaasi woo dasi Jesu naane ña fei laakai ku sū do kubi do naane jiiida. ²⁴ Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wεε do ine ña iyi à bi Lafēe nwa Jesu Kirisi fei nɔ kubi ñña ci ya kpaasi.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu do Timotee, awa woo ce icei Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à jɛ tɛɛ si ilui Filipi fei fɔɔ, hee do inɛ ɲa iyi à jɛ inɛ ngboi igbɛu do woo ce icei igbɛu fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu ɲɲɛ ididɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa kutɔɔ

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ waati kama iyi n ye gigi ɲɲɛ fei. ⁴ Si kutɔɔm ɲa fei iyi n ya n maa n ce na irii inɛ fei, n ya n cooi do inɔ didɔ, ⁵ si na iyi í jò ì sobim ɲa n sisiò laabaau jiidau hai ajɔ sinteu hee ku baa nɛi. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaaɔ iyi í sinti ice jiidau ihɛ si ɲɛ á maa cooi hee koo kpɔɔ irie si ajɔi kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nɔ í sɛa n ce lasabu ɲɲɛ beɛbe, domi n ɛ kubi ɲɲɛ si idɔm. Ntɔ ntɔ, ì ya bam ice ku ce ɲa ile piisɔɔ ihɛ do waati iyi n ɛ aram wo n ɲa n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku ɲɛ gbugbã ku maa koo nɔ n ya n maa n jabu na irie. ⁸ Ilaaɔi í jɛ seɛdam iyi n bi inɛ fei bei kubii Jesu Kirisi í yɛ.

⁹ Mii iyi n wa n bee si kutɔɔm nɲui í jɛ kubi ɲɲɛ ku kɔɔsi ku maa koo nɔ kubi ɲɲɛu ku jò kumá ɲɲɛ do bisi ɲɲɛ ku kɔɔsi, ¹⁰ ku ba í yɔkɔ í wũa mii ɲa iyi à jɛ jiiɔa à re ɲa. Beɛbe mɔi aa jɛ inɛ kumá ɲa, nɔ si ajɔi Kirisiu í kaa ɲɛ taale kama ɲa, ¹¹ nɔ ice jiiɔa ɲɲɛ ɲa iyi í waa ce ɲa na saabui Jesu Kirisiu ku kɔ, nɔ ku jò inɛ ɲa a yɛ amboei Ilaaɔ nɔ a maa saabuɛ.

Kirisi nɲui í jɛ kuwɛɛ

¹² Kpaasim ɲa, n bi í mà ɲa iyi mii iyi í bam nɔu ihɛi í jɛ waju ku boi laabaau jiidau. ¹³ Ntɔ ntɔ, ciikui amanlu ɲau do inɛ ɲa iyi à gbe fei à mà iyi na irii Kirisii n wa piisɔɔu ihɛ. ¹⁴ Ile piisɔɔ ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkɔɔ gbugbã í kɔɔsi à waa sisiò ideɛi Ilaaɔ do idɔ ku buba do wɔɔkɔ.

¹⁵ Ntɔi, inɛ gɔ ɲa à waa sisi ideɛi Kirisi do igu do nɲɛ ku wã, amma inɛ gɔ ɲa à waa cooi do yaase jiiɔa. ¹⁶ Inɛ nɲu ɲau à waa cooi do kubi domi à mà iyi icem nii n jabu na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inɛ ihɔ ɲa mɔ à waa waazo ideɛi Kirisi, kù jɛ do inɔ akã, amma do nɲɛ ku wã. À tamaa bei aa kɔɔm si ijuukpãui si ile piisɔɔu ihɛ.

¹⁸ Bii í yɔkɔ lasabu ɲɲa kù jɛ laalɔ walakɔ kù jɛ jiiɔa, kamaɛ kù jɛɛm taale. Baa bii beirei nɲu de a sisi ideɛi Kirisi. Inɔm í dɔ á nɔ ku dɔ ku maa kooi, ¹⁹ domi n mà iri kukpai iyi ihɛ nɲui í jɛ faabam na saabui kutɔɔ ɲɲɛ, do sobii Hundei Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi n dasi idɔ nɔ n wa n cɔ kpãɛ kam kam nɲui í jɛ n mà n ce nkãma iyi á jò anyɔ ku mum. Mii iyi n bi nɲui í jɛ n ɲɛ wɔɔkɔ bei n ɲɛ hai tako n maa n nyisiò kulai Kirisi bii n wɛɛ si hunde walakɔ baa bii í jɛ n ku mɔi. ²¹ Ntɔ ntɔ, bi ti amu bii n wɛɛ, na irii Kirisii n wɛɛ, bii n nɔ n ku mɔi, an ba riba. ²² Amma bii í jɛ n wɛɛ si hunde an yɔkɔ n ce ice jiiɔa iyi í ɲɛ aranfãani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wa fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n ɲɛ n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sɛa í re. ²⁴ Amma na aranfãani ɲɲɛi í sɛa í re n maa n wa si andunya má. ²⁵ Na nɲu, n mà iyi kù ɲɛ sika kama an buba n wɛɛ do inɛ fei na waju ku bɔ ɲɲɛ do inɔ didɔ ɲɲɛ si naanɛ ku dasi ɲɲɛ. ²⁶ Si beɛbe aa ba kpãa ì saabu Jesu Kirisi ɲa do inɔ didɔ na irim si waati iyi an na n wa anini ɲɲɛ má.

²⁷ Nɲu de i ya jò iseeɛɛ nɲe ɲa ku ye bei laabaau jiidai Kirisi í fɔ. Bii ì waa ce beɛbe ɲa, bii ñ naa bi tu ɲe, walakɔ baa bii n kù naa, n maa n gbɔ iyi ì waa leekɔ si ðim ðim ɲa, i ya maa gbɔsi nje nɔ ì maa jabu do inɔ akā ɲa na laabaau jiidau iyi í je icui naane ku dasi nɲe. ²⁸ I maà jò mbeɛ nɲe ɲa a da zigi nɲe si nkāma. Nɲui á nyisi ɲa iyi aɲai à waa bɔ nfe ku ce, nɔ ku nyisi inje mɔ iyi ì wa si kpāi faaba ɲa. Iyi be fei wa naai hai bi Ilaaɔ, ²⁹ domi Ilaaɔ í ce nɲe didɔ ì dasiɔ Kirisi naane ɲa, amma kù je baa iyi be nɲu akā, í ce nɲe didɔ má ì ya maa yeɔ ijuukpā ɲa na irie. ³⁰ Inje mɔ ì bam ku jabu ɲa si kujabu iyi ì ye ñ ce ɲa wo nɔ ì waa gbɔ ɲa iyi hee nsei ñ wa n mɔsi.

2

Kukayei Kirisi do aláe

¹ Ì mà sāa sāa ɲa, naane iyi ì dasi Kirisi ɲa wa mu nɲe gbugbā. Kubiɛ wa dasi ɲe himma. Hundei Ilaaɔ í jò ì ne anu akā ɲa. Araarei Kirisi do jiidu ku jeɛ í wa si anini nɲe. ² Na nɲu, ñ wa n tɔɔ ɲe, i jò ì ya ne anu akā ɲa, do kubi akā, do ido akā, do lasabu akā. Iyi bei á jò inɔ didɔm ku kɔ. ³ I maà ya ce ngɔgɔ do nje ku wā ɲa walakɔ do fufu ku tɔɔ, amma ì kaye ara nɲe ì ya dooa ine ɲa bei mii iyi ì re ɲe. ⁴ Nɔ kāmā nɲe go ku maà ya ce lasabui iri nɲu akā, amma ku ya ce lasabui ine mmu mɔ ɲa má. ⁵ I jò lasabu nɲe si gāmei nje ku ye bei Jesu Kirisi mɔ ì ce. ⁶ Baa do iyi í to Ilaaɔ, kù cɔ araɛ bei mii iyi ì je saai Ilaaɔ do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi ì ne fei í jò nɔ ì baa í je amane, í naa í je mɔm nii bei aru. Iyi í sinda amane í tã,

⁸ Í kaye araɛ ma nɔ ì jirima Ilaaɔ hee í na araɛ í to siɔ iku si antai jli ku gaau mɔm.

⁹ Na saabu nɲui Ilaaɔ í soo lele ntɔ ntɔ nɔ ì naa iri iyi ì ne beɛɛɛ í re iri fei,

¹⁰ Ku ba ine fei ku gule ku nyisiɔ beɛɛɛɛ Jesu, hai ine ɲa iyi ì wa lele do ine ɲa iyi ì wa ile hee do lele ile fei.

¹¹ Nɔ gɛlei ine fei ku jesi iyi Jesu Kirisi í je Lafɛɛ. Nɲu bei á na Ilaaɔ Baaba amboe.

I má inya ɲa bei fitila si andunya

¹² Inje baakɔɔm ɲa, ì ya jirimam ɲa si waati iyi ñ wa inɔ nɲe wo. Nsei iyi ñ jlo ɲe í sɔa ì ya maa jirimam ku re ɲa. I kookaai ì ce ice do njo do kuyaya ku ba ice jiidu nɲe ku jò a mà iyi ì ba faaba ɲa, ¹³ domi Ilaaɔsi wa ce ice si ɲe ku ba ku mu nɲe idoɔbi do gbugbā iyi aa yɔkɔ ì cooɔ ɲa bei nɲu takae í bi.

¹⁴ Mii iyi ì waa ce fei ì coo ɲa kugbagba ku maà wasi walakɔ kakɔɔ, ¹⁵ ku ba ì má dee dee ɲa nɔ ì maà ne taale go, inje iyi ì je amai Ilaaɔ ɲa. Kù sɔa ì ne kurara go si wajui ine laabi andunya ɲa iyi a kù waa too kpāa. Í sɔa ì maa má inya ɲa si anini nɲa bei fitila ɲa, ¹⁶ nɔ ì ya maa sɔ ɲa ideɛ kuweɛ ɲa. Bii ì waa ce beɛbe ɲa an tɔɔ fufu na iri nɲe si aɲɔ iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi ì jò iceɛm do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi nɲe í yei bei kuwee iyi ì waa cea Ilaaɔ ɲa. Nɔ baa bii í je à kram nii, nɔ ñ nikā njem bei kuwee iyi ì nikā si antai kuwee nɲeu, do nɲu fei inɔm á dɔ, nɔ awae ɲa ka kpɛ inɔ didɔ. ¹⁸ Beɛbe mɔi í sɔa inje mɔ ì weɛɔ inɔ didɔ nɔ inɔ didɔ nɲeu ì kpɔɔ ɲa do amu.

Timotee do Epafoditi

¹⁹ Bii Lafɛɛ Jesu ì je, si aɲɔ gbeejiu ihɛ an be Timotee wa bi tu ɲe ku ba amu mɔ n gbɔ laabaau nɲe nɔ ku muum gbugbā. ²⁰ Ine kāmā kù wa bi tom ihɛ má iyi awaɔ à ne lasabu akā bii kù je nɲu akā, nɔ nɲu akāi lasabue í wa si ɲe ntɔ ntɔ.

21 Ine ɲa iyi à gbe fei, lasabui ideɪ aɲa taka ɲɲai à waa ce, lasabu ɲɲa kù wa si ideɪ Jesu Kirisi. 22 Ine taka ɲɲe í mà ɲa iyi Timotee í nyisi arae ilu naane nò í na arae si icei laabaau jiidau ku ce do amu bei ama do baae. 23 Ɗɔi í jò ñ wa n bi n bɔɔ wa bi tu ɲe si waati iyi an mà bii ñ wa. 24 Ñ ne naane iyi Lafɛe á jò amu takam n naa bi tu ɲe be si aɲo gbeeju ihɛ.

25 Amma nsei, ñ ye í sía n jò kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu ɲe, ɲɲu iyi í tako í be sim wa ɲa do sobi iyi ñ biu. Ɗɲui í je kpaasi woo ce icem nɔ wa bam ku jabu. 26 Ñ wa n sindae wai si na iyi í jò wa bi inɛ fei ku ye ntɔ ntɔ, nɔ laakae í dede do iyi í gbɔ ɲa kù waa ne baani. 27 Í ce bɔɔi ntɔ ntɔ hee í maai iku, amma Ilaaɔ í ce araaree. Nɔ kù je araarei Epafoditi ɲɲu akā, do ti amu takam nii, ku ba inɔ kufɔm nɔu ku maà kɔɔsi má. 28 Ɗɔi í jò ñ wa n saasa n ba n sinda ɲɲe wa ku ba inɔ ɲɲe ku dɔ má bii í yɔɔ ɲa, nɔ inɔ kufɔi amu takam ku kaye. 29 Na ɲɲu, í gbaa ɲa do irii Lafɛe do inɔ didɔ nla nla. Í sía í mà beereɪ ine dimi beɛbe ɲa, 30 domi í maai iku si icei Kirisi. Í ta hundee í naaɔ sobi iyi inɛ taka ɲɲe í kù ba fayae í naam wa ɲa wo.

3

Béi aa jèò dee dee si wajui Ilaaɔ

1 Nsei inɛ inem ɲa, í ya jò í wɛɛ do inɔ didɔ ɲa do iyi í je ti Lafɛe ɲa.

Bi ti amu n kaa n gbɛɛjìò ide akāu ku kɔ ɲɲe wa, domi ñ mà iyi á mu ɲɲe gbugbā. 2 Í ya maa ce laakai woo ce ice laalo ɲa iyi à ne daa sāmí bei aja ɲa. Ine ɲau à waa kaaba bango iyi à bu si ara. 3 Awai à ce bango do ntɔ, awa iyi à waa tɔɔ Ilaaɔ do gbugbāi Hundee, nɔ à waa tɔɔ fufu na irii Jesu Kirisi, kù nɔ kù je kuce nwai à waa kaaba. 4 Nɔ bii amu takam ñ bi an yɔkɔ n kaaba kuce nwau. Bii inɛ go wa tamaa si ɲɲu á yɔkɔ ku kaaba kuce nwau, aa fɔ ideɪ amu má? 5 Si aɲo meɲɔsiai à dasim bango, amuu amai Izireliu, si dimii Benzamee. Amuu alalai Zuifu ɲai, bii si woodai Zuifu ɲa ku jirimai ñ je Farisi. 6 Ñ ne himma ntɔ ntɔ hee ñ kpá inɛi igbei Jesu ɲa iju. Ine go kaa ye taalem do yaase bei ñ jirima ideɪ wooda ñ wa n dede n jèò inɛ dee dee. 7 Amma mii ɲa iyi ñ wa n tamaa à ne riba tako fei wo, nsei ñ wa n cɔɔi bei mii hai ne beere na saabui Kirisi. 8 Ñ dɔo fei ndee fei mom bei mii hai ne beere na ide iyi í ne amboe í re. Ideu ɲɲui í je Jesu Kirisi Lafɛem iyi ñ mà. Na iriei ñ jò mii fei, ñ doo aɲa fei bebei bei riisi iyi à kpā ku ba n ne Kirisi, 9 nɔ n wɛɛ do ɲɲu. Nɔ ñ wa n mà n kaa n yɔkɔ n je dee dee na wooda ku jirima, amma ñ je dee deei si na iyi í jò ñ dasi Kirisi naane. Dee dee ku jɛu wa naai hai bi Ilaaɔ na saabui naane iyi à dasiu. 10 Iyi ñ bi, ɲɲui í je n mà Kirisi, do gbugbā iyi í jìò hai si bale nɔ n ne ikpɛ si ijuukpāɛu hee ku ye bei amu mɔ ñ ku do ɲɲu aɲo, 11 ku ba n ne kpāa ku cɔ iyi amu mɔ an jì hai si bale.

Amanii lele ku sei si

12 Kù je ñ mà Kirisi beɛbe titā n kù toò awɔ kù nɔ kù je n kɔ. Amma ñ wa n ce kookaai fei ku ba n màa. Na ɲɲui í jò Jesu Kirisi í cem titɛɛ. 13 Inɛ inem ɲa, n kù wa n cɔ aram bei mii iyi n toò awɔ titā, amma mii akāi ñ wa n ce. Ñ ya n maa n gbɛɛɛ mii iyi í wa do anyim nii, nɔ n ce kookaai n maa n lele ti wajui. 14 Beɛbeɪ ñ ce ñ wa n bɔɔɔ waju bei inɛ iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n ba riba iyi Ilaaɔ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

15 Na ɲɲu, awa iyi à jìla si kpāai naane ku dasi, ka ce lasabu beɛbe. Amma bii í waa ce lasabu go iyi kù waa too kpāa ɲa, Ilaaɔi á nyisi ɲe iyi kù je dee dee. 16 Si bei í jɛu fei, awa de ka maa bɔ waju si kpāa akā iyi à waa too.

¹⁷ Ine inem ɲa, inɛ fei i sɪsɪm ɲa. À nyisi ɲe kuce jiida. Na nɲu, i ya maa cɔ ine ɲa mɔ iyi à yɔkɔ à waa ce beɛbe. ¹⁸ N sɔ ɲe tã ise fɛɛfelo, nɔ n nyi n wa n sisi nɲe má do kukpata, ine nkpɔ í wɛɛ iyi wa je mbɛɛi ideɪ ikui Kirisi si jli ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cɛi aa kpɔð iriɛ, domi inɔ nɲai à ya maa cea ice si agbɛi Ilaaɔ. Iyi í jò ku je nɲa anyɔ nɲui aa ya maa tɔɔð fufu. Mii ndii andunya ihɛ nɲu akãi à waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Aɔi í je ilu nwa. Hai bei à waa degbe woo faaba nwa Lafɛɛ Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbugbãɛ iyi á jò mii fei ku jirimæð nɲui á kpaasið ara hai ne beɛɛ nwa ku jɔ arai nɲu takæ iyi í ne amboe.

4

Ide iyi à jilɛ nwa ka ce

¹ Na nɲu inɛ baakɔɔm ɲa, inɛ iyi n wa n bi ku ye jiida jiida má, inɛ iyi í ya jò n ne inɔ didɔ, nɔ n ya n tɔɔ fufu na iri nɲe, i jò i leekɪ beɛbe ɲa dim dim si Lafɛɛ.

² N wa n tɔɔ inaabo minji ɲau ihɛ Efodi do Sentiki a ya jò anu nɲa ku je akã si ideɪ Lafɛɛ. ³ Awɔ mɔ woo ce ice kpaasim, awɔ iyi í je ilu naane, n wa n tɔɔɛi í sobi inaabo minji ɲau be. Anɲai à bam kujabu wo si laabaau jiidau ku sisiɛ, anɲa do Kelema do woo ce ice kpaasim ɲa iyi à gbe fei, anɲa iyi iri nɲa í wa si tiai kuwɛɛu.

⁴ I ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ si Lafɛɛu do aɔ fei ɲa, n nyi n fɔ n wa n sisi ma, i ya jò inɔ nɲe ku maa dɔ.

⁵ I jò ine fei ku ye daa didɔ nɲe ɲa, domi kunyii Lafɛɛ í maai wa. ⁶ I mað ya jò zigi nɲe ku da do ngɔɔ. Amma si mii fei í ya tɔɔ Ilaaɔ do ku saabu nɔ i beɛɛ bukaatai mii iyi í bi ɲa. ⁷ Nɔ laakai ku sũ Ilaaɔ iyi í re kumãi amanɛ fei á degbe ida nɲe do lasabu nɲe si anu akã iyi í ne do Jesu Kirisi ɲa.

⁸ Iyi í gbe nɲe, inɛ inem ɲa, i ya ce lasabu ɲa si mii iyi í sɪa, iyi Ilaaɔ á saabu. Mii ɲau í je mii iyi í je ntɔ fei, do mii iyi í ne beɛɛɛ fei, do iyi wa too kpãa fei, do iyi í má fei, do iyi í dɔ fei, do iyi í jɔ amanɛ ku saabu fei. ⁹ Ide iyi n kɔ nɲe si nɔ í jesi ɲau, do iyi n sɔ ɲe do iyi í ye n ce ɲa, i ya coo ɲa. Nɔ Ilaaɔ, nɲu iyi wa mu nwa laakai ku sũ á wɛɛ do inɛ.

Pɔlu wa saabu inɛi Filipi ɲa na amua ɲa

¹⁰ N ne inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi n ye í waa ce lasabum má ɲa, nɔ n wa n saabu Lafɛɛ. N kaa n yɔkɔ n ni í ci ya ce lasabum ɲa, faya dei í ci ya ba ɲa. ¹¹ Kù je a ni n ne bukaatai ngɔɔgɔi í jò n wa n fɔ beɛbe, domi n kɔkɔ inɔ didɔ ku ne si mii iyi í bam fei. ¹² N mà bei n ya n je kuwɛɛm si waatii are, n nɔ n mà bei n ya n je kuwɛɛm si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, n ya n wɛɛ do inɔ didɔi, si waatii ayo do si waatii ari. N nɔ n mà bei an ce bii n ne nla nla do bii n kù ne. ¹³ An yɔkɔ n ce fei ndɛɛ do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbã. ¹⁴ Do nɲu fei, í ce í sɪa ɲa do iyi í kpɛ wahalam nɔu ɲa.

¹⁵ Inɛ inɛi Filipi ɲau, inɛ taka nɲe í mà sãa sãa ɲa iyi laabaau jiidau ku sinti ku fɔɛ si waati iyi n ne hai Masedoni, igbɛi inɛi Jesu gɔ kù sobim bii kù je inɛ akã, awæ ɲai à sobi nɲe. ¹⁶ Waati iyi n wa Tesalonika, í sobim si bukaatam ɲa, iyi kù je baab gbakã akã mɔm. ¹⁷ Kù je a ni amuai n wa n tɔɔ, amma n wa n bi riba nɲe ku kɔsɪi. ¹⁸ Andi mii iyi í sambaam wa fei ɲa n yɔɔ. Í nɔ í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua nɲe wa í ceem zaka. Amua nɲe í yeem nii bei kuwee iyi í ne inunu jiida iyi Ilaaɔ í gba í dɔa si. ¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaaɔ á mua inɛ fei bukaatai mii iyi í ne ɲa si bei amanii amboeɛ í to. ²⁰ Amboeɛ Ilaaɔ Baa nwa ku wɛɛ do aɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

²¹ I ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à je tɛɛu fei fɔɔ ɲa. Amu do inɛ ɲa iyi à wa bi tom à ce inɛ fei fɔɔ. ²² Inɛ ɲa iyi Jesu í cica à je tɛɛu, aɲa iyi à wa ihɛ fei à ce ɲɛ fɔɔ. Ti inɛi kpasɛi ilaalu ɲau, inɛ nɲu í re mɔm.

²³ Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Kolosee ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi na idɔɔbii Ilaaɔ, amu do Timɔtee inɛ nwa, ² à ce ɲe fɔɔ, ɲɛ inɛ nwa ilu naane ɲa iyi Kirisi í cica ì je tɛɛ ɲa si ilui Kolosee bɛ. Ilaaɔ Baa nwa ku mu ɲɛ didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ na iri ɲɲa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gbɔ bei í dasi Jesu Kirisi naane ɲa, do bei ì bi woo dasi Jesu naane ɲa fei, à ya ka maa ce ɲɛ kutɔɔi waati kâma fei, ka maa saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi idei laabaau jiiɔa iyi í je ntɔu í sinti to wa bi tu ɲɛ, à jò ì mà kpâa ku cɔ iyi ì ne ɲa. Si bɛɛbɛ, naane ku dasi ɲɛ do kubi ɲɛ fei, si kpâa ku cɔ iyi à jile ɲɛ ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau jiidau wa fangaa bii fei nɔ wa naaɔ kuwee wa si andunya fei. Nɔ í la wa kɔɔsi si bei í ce bi tu ɲɛu hai waati iyi ì gbɔ idei didɔi Ilaaɔu ɲa nɔ ì mà bei í ye ɲa do ntɔ. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baakɔɔ nwa, ɲɲui í kɔ ɲɛ si. Wa ce ice na aranfaani ɲɛ, ɲɲu iyi í je ilu naane woo ce icei Kirisi. ⁸ ɲɲui í sɔ wa kubi iyi Hundei Ilaaɔ í mu ɲɛ.

⁹ Na ɲɲu, hai waati iyi à gbɔ laabaau ɲɛ, waati kâma fei à ya ka maa ce ɲɛ kutɔɔi. À waa tɔɔ Ilaaɔ ku jò Hundee ku mu ɲɛ bisi do laakai ku ba ì mà idɔɔbie ɲa mam mam. ¹⁰ Bɛɛbei isɛɛne ɲɛ ɲa à jò ti inɛ ɲa iyi à je ti Lafɛɛ, nɔ waati kâma fei í ya ce iyi à dɔɔa si ɲa. Nɔ í ya ce ice jiiɔa ikâ ikâ fei ɲa, nɔ Ilaaɔ kumà ɲɛ ku kɔɔsi. ¹¹ À waa tɔɔ Ilaaɔ ku mu ɲɛ gbugbã si mii fei do saabui gbugbãii yiikoe ku ba ì yɔkɔ temua si mii fei ɲa, nɔ ì ya maa leekɔ dim dim ɲa. ¹² I ya maa saabu Ilaaɔ Baaba do inɔ didɔ ɲa, ɲɲu iyi í jò ì ne ikpɛ si tubu iyi í jileɔ woo dasi naane ɲa si inya kumá. ¹³ Do ntɔi í nya wa hai si awɔ gbugbãii ilu kuku nɔ í buba wa si bommai amaɛ iyi í bi. ¹⁴ Do saabui amaui í ya wa nɔ í kpa ideɔ dulum du wa.

Yaasei Jesu takæ do iceɛ

¹⁵ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ye Ilaaɔ. Amma Kirisi amaɛu Ilaaɔi, nɔ à yɔɔ, í nɔ í jɔɔi dee dee. Kirisiu í wɛɛi hai waati iyi a kù taka andunya. ¹⁶ ɲɲui í taka mii fei, nɔ mii fei í wɛɛi na iriɛ. Na saabuei Ilaaɔ í takaɔ mii fei iyi í wa lele do ilɛ. Mii ɲa iyi à waa ye do iyi a kù waa ye fei, ɲɲui í taka ɲa. Hai ilaalui lele ɲa do ilu iri ɲa do ilu yiikoe ɲa do ilu gbugbã ɲa fei icei awɔɛi. ¹⁷ Kirisi ɲɛ í wɛɛ tã à bei à taka mii fei. Do gbugbãɛi í jò mii fei í wa si agbɛɛ. ¹⁸ Igbɛɛ í yei bei ara, nɔ ɲɲu mɔi í je iri. ɲɲui í je icui kuwee, nɔ ɲɲu mɔi í tako í jì hai si bale, ku ba ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaaɔ í bi ɲɲu ku wa si amai ɲɲu mam mam. ²⁰ Bɛɛbɛ mɔi í bi inɛi andunya fei ku dɔ do ɲɲu, hai mii iyi í wa ilɛ hee do iyi í wa lele fei. Í ce ɲɲu bei si waati iyi Amaɛ í ku nɔ í nikâ ɲɛɛ si antai jli ku gaauu nɔ í naaɔ laakai ku sũ wa.

²¹ ɲɛ mɔ, baa do iyi ì jìò Ilaaɔ ɲa wo, nɔ lasabu laalɔ ɲɛ do kuce laalɔ ɲɛ ɲa à jò ì je mbɛɛɛ ɲa, ²² do ɲɲu fei, nɛi Ilaaɔ í jò ì dɔ do ɲɲu ɲa. Í ce ɲɲu bei si waati iyi í jò Amaɛu í sɔ arai amane ku ba ku ku, ku ba ì naa ì leekɔ si wajue ɲa hai ne dulum, riisi do taale gɔ ku maà wa si. ²³ Amma í gbe ì temua ɲa si naane ku dasi ì leekɔ si dim dim ɲa. Nɔ si bei ì gbɔ laabaau jiidau ɲa iyi à sisia inɛi andunya fei, ì maà ti ì jò à sinda ɲɛ hai si kpâa ku cɔ iyi wa jile ɲɛ. Laabaau jiidau, amu Pɔlu, amui ñ je woo ce iceɛ.

Ice iyi à dasi Pɔlu na irii igbei inɛi Jesu ɲa

²⁴ Nsei ñ ya n ne ino didō si ijuukpā iyi ñ wa n ye na iri nñe. Nō mii iyi í gaizia si wahala ña iyi Kirisi í ne ku ye, *, amui an tambœe si aram na arae iyi í je igbeu. ²⁵ Nō Ilaaō í cem woo ce icei igbeu, si bei í jileem na iri nñe, ku ba n sisi idee mam mam. ²⁶ Ideu, asiii iyi í singaa ine fei hai ku kpe, amma nsei í nyisi inee ña. ²⁷ Í nyisi ñai si na iyi í jò wa bi a mà bei asiii nñu í ne beere do yiiko si anini dimi mmu ña. Asiiu wee. Kirisi í wa si ñe, nō wa mu nñe kpāa ku cō iyi inje mō aa ba ikpē si amboei Ilaaō ña. ²⁸ Idei Kirisii à waa sisi, nō à waa sō ine fei ku ce laakai, nō à kō ña si cioe do bisi baa yooma fei. À waa ce beēbei ku ba ine fei ku jla si anu akāe do Kirisi ka bei ka tuse ña bi Ilaaō. ²⁹ Na ñoi í jò ñ wa n ce ice do kookaai ñ wa n jabu do gbugbāi Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ Ñ bi í mà ña bei kujabum í la í to na iri nñe do inei Laodisee ña do ine ña iyi a kù yem do iju fei. ² Ñ wa n ce beēbei ku ba n mu nñe gbugbā, nō a gbōsi nje do kubi, nō kumà ña ku maa kōsi, sika kāma ku maà wa si. Beēbe mōi aa mà asiii Ilaaō iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kumàì Ilaaō fei wa singa sie.

⁴ Ñ wa n sō ñe ide ñau ihēi ku ba ine gō ku maà dī iju nñe do gele didō. ⁵ Ntō ntō, baa do iyi aram í jlo ñe, lasabum í wa si ñe. Nō ñ ne ino didō si na iyi í jò ine fei wa ce ice si bei í jō, nō naane ku dasi nñe wa leekl si Kirisi dim dim.

Kuwēe iyi í kō si Kirisi

⁶ Na nñu, si bei í gba Jesu Kirisi í je Lafēe nñe, í ce isēene nñe si anu akā do nñu. ⁷ Í jò icā nñe ku mi sie, nō í ba gbugbā nñe fei hai bi tēe ña. I leekl si naane ku dasiu ña si bei à kō nñe si, nō í ya saabu si ña.

⁸ Nō í ya ce laakai ku ba ine gō ku maà na ku mu ñe do taee do bisii nñu takae walakō do ide ña iyi à ya dōi ijui amane ña. Mii nñu ñau be wa naai hai si dedembai amane ña do mii ndii andunya ña, kù je hai bi Kirisi. ⁹ Ntō ntō zaka bei Ilaaō í to fei, à yōō si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ Nō inje mō í kō ña do saabui anu akā nñe do nñu, nñu iyi í je ine ngboi ilaalui lele ña do ilu yiiko ña fei.

¹¹ Nō si anu akā nñe do nñu à dasi ñe bango. Kù je bango iyi amane ña à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, nñui í je daa nwo nwa ña iyi Kirisi í bu í nyōu. ¹² Ntōi, si waati iyi à dasi ñe inyi í yei bei à si ñe do Kirisi. Nō à dede ñe do nñu, si na iyi í jò ñ naane gbugbāi Ilaaō iyi í jūu hai si bale ña. ¹³ Tako wo, ñ yei bei iku ña na irii kurara nñe do iyi í je dimi mmu ña iyi a kù ce bango. Amma nsei Ilaaō í ce ñe ilu hunde do Kirisi ajo.

Í kpa idei dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à kō gbesei dulum du wa si tia

Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa.

Nō Ilaaō í so tiau í kpa idee

Í kpakpae si jli ku gaauu í kpa irie.

¹⁵ Beēbei í kambiaò ilaalui lele ña do ilu yiiko ña

Í dasi ña anyō si bantuma.

Do ikui Amae si antai jli ku gaauui í kambiaò ña

Nō wa dabiid ña si ino ilu bei ilaalu ña à ya dabiid ine ña iyi à mu wa hai si igū, zamaa fei ku ye ña.

* **1:24** mii iyi í gaizia si wahala ña iyi Kirisi í ne ku ye Bii Polu í ni beēbe, kù je a ni ngōgo í gaizia iyi Kirisi kù ba kù ce na faaba nwa. Amma igbeui wa ba wahala. Nō bii igbeu wa ba wahala, nñu iyi í je irieu kù ne sika kāma wahalau á to siei.

¹⁶ Na n̄ɲu, i maà ya j̄ò ine ɔ̄ ku ye taale n̄ɲe si ije do si mii ku m̄ɔ. I maà j̄ò ine ɔ̄ ku tilasi n̄ɲe i maa j̄irimaò wooda n̄ɲa iyi à j̄ile na āj̄oi j̄ingau n̄ɲa iyi à ya ce ad̄ò do ad̄ò walak̄ò j̄ingau i cuk̄pa tit̄ò walak̄ò āj̄oi kus̄lmi. ¹⁷ Mii n̄ɲau be fei kù ye kaa bei āyai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi tak̄ae n̄ɲui í je mii n̄ɲu. ¹⁸ I maà j̄ò ine ɔ̄ ku j̄ò í kua ribai ala n̄ɲe ku dasi n̄ɲe amaleka n̄ɲa ku t̄ò. Dimii aman̄e beɛbe n̄ɲa à ya naai do ide i ara ku kaye, amma do nt̄ò à ya maa saabu ara n̄ɲai na kuye n̄ɲa iyi à ya maa ce n̄ò à ya maa t̄ò fufu si lasabu nfe nfei aman̄e n̄ɲa. ¹⁹ Ine n̄ɲau a kù waa leek̄i si Kirisi, n̄ɲu iyi í je iri n̄ò siei ara fei í t̄òt̄ò do ik̄ò ik̄òe n̄ò í ba gbugb̄a wa lá bei Ilaāò í bi.

Ka ku n̄ò ka weɛ do Kirisi

²⁰ Í kù do Kirisi āj̄o n̄ɲa si mii ndii andunya n̄ɲa. To, na mii í ce ì waa ce kuweɛ n̄ɲe bei ine n̄ɲa iyi à je ti andunya. Na mii í ce ì j̄ò à k̄aa n̄ɲe wooda, ān̄a iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ih̄e, maà tie iyi ih̄e, maà lu iyi ih̄e. ²² Mii n̄ɲau be fei á ce nfe bii à ceò n̄ɲa ice. Woodai aman̄e n̄ɲa do cio n̄ɲa n̄ɲui ì waa too n̄ɲa. ²³ Nt̄oi, wooda n̄ɲau, bii ì waa c̄o n̄ɲa aa ni à slai domi aa sobi wa ka jirima kp̄aaí Āò ku t̄ò ɔ̄, n̄ò aa j̄ò ka kaye ara nwa, n̄ò ka kp̄a ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka k̄am̄iaò kubii ara nwa.

3

Kuweɛ nwo do kuweɛ tit̄ò

¹ Ilaāò í dede n̄ɲe hai si bale do Kirisi āj̄o. Na n̄ɲu, i de mii ndii lele bii Kirisi wa buba si aw̄o n̄ɲei Ilaāò n̄ɲa. ² Mii ndii lele n̄ɲai í sl̄a ì ya maa lasabu si n̄ɲa. I maà ce lasabui mii ndii ile ih̄e n̄ɲa, ³ domi ì ku si mii ndii andunya n̄ɲa, kuweɛ tit̄ò n̄ɲe í n̄ò wa singa do Kirisi āj̄o bi Ilaāò. ⁴ Kirisii í je kuweɛ n̄ɲe do nt̄ò, n̄ò āj̄o iyi á faata wa, do in̄ɲei āj̄o, n̄ò aa ba ikp̄e n̄ɲe si amboe.

⁵ Na n̄ɲu, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce ice si n̄ɲe fei. Mii ndii andunya n̄ɲui í je abo kaafe ku s̄uò, do daa laal̄ò, do bine, do kubi nfe nfe, do k̄odei mii n̄kp̄ò. Nt̄ò nt̄ò bii ì waa ce k̄odee, mii n̄kp̄oi í ya t̄ò si agbei Ilaāò. ⁶ Mii n̄ɲau be fei í ya fa id̄òk̄òí Ilaāò wa si ine n̄ɲa iyi à k̄ò ku jirima idee. ⁷ N̄ɲe taka n̄ɲe beɛbei ì ya tako ì maa ce n̄ɲa wo waati iyi ì wa si dulum n̄ɲau be n̄ɲa.

⁸ Amma nsei, ì n̄yò mii n̄ɲau be fei n̄ɲa, hai id̄òk̄ò, do mb̄eete, do in̄ò s̄ami. I maà ya j̄ò arabu walak̄ò ide ku sisi ku fita hai si gele n̄ɲe n̄ɲa. ⁹ N̄ò ì maà ya s̄oa n̄ɲe ibo n̄ɲa si na iyi í j̄ò ì j̄ò daa nwo do d̄òneɛ t̄a n̄ɲa, ¹⁰ n̄ò ì ne daa tit̄ò n̄ɲa. Í baa ì je aman̄e tit̄ò n̄ɲa iyi Ilaāò woo taka nwa wa kpaasi kp̄ele kp̄ele ku ba ì j̄ò n̄ò ì m̄aa s̄aa s̄aa n̄ɲa. ¹¹ Beɛbe m̄oi si in̄ò n̄ɲe ine ɔ̄ kù je mmu, hai dimu mmu n̄ɲa hee do Zuifu n̄ɲa, hai ine n̄ɲa iyi à ce bango hee do ine n̄ɲa iyi a kù ce fei, hai inei il̄eeko n̄ɲa do ilu iju d̄uð̄u n̄ɲa, hai aru n̄ɲa do hai je aru n̄ɲa. N̄ɲu n̄ɲau be fei Kirisi n̄ɲu ak̄ai í je fei nd̄ee n̄ò í wa si ine fei.

¹² Na n̄ɲu, si na iyi í j̄ò Ilaāò í bi n̄ɲe n̄ò í cica n̄ɲe ì je tee n̄ɲa, mii iyi í j̄o ì mu n̄ɲa wee, araare do jiida ku je do ara ku kaye do daa did̄ò do temua. ¹³ Í ya ȳok̄òð n̄ɲe temua n̄ɲa n̄ò ì ya kpa ide i kurarai n̄ɲe n̄ɲa bii ide ɔ̄ í lo si anini n̄ɲe. Si bei Kirisi í kpa ide i kurara n̄ɲe, in̄ɲe m̄o ì ya cea n̄ɲe beɛbe n̄ɲa. ¹⁴ Iyi í re mam ì bi n̄ɲe n̄ɲa. Kubiui á j̄ò ì ya maa gb̄osi n̄ɲe jiida jiida n̄ɲa. ¹⁵ N̄ò ì j̄ò laakai ku s̄u iyi Kirisi í mu n̄ɲe ku maa ce ice si id̄ò n̄ɲe, domi si laakai ku s̄u bei Ilaāò í kpe n̄ɲe ì jeò ara ak̄a n̄ɲa. N̄ò ì ya maa saabu n̄ɲe n̄ɲa. ¹⁶ Í j̄ò ide i Kirisi ku k̄ò mam mam si id̄ò n̄ɲe n̄ɲa, n̄ò ku mu n̄ɲe bisì nt̄ò nt̄ò ku ba ì k̄ò n̄ɲe si cio n̄ò ì mua n̄ɲe gbugb̄a n̄ɲa. ¹⁷ Si kookoosu n̄ɲe do si kuf̄ò n̄ɲe ì ce fei nd̄ee do irii Laf̄eɛ Jesu n̄ò ì saabu Ilaāò Baaba n̄ɲa na saabu.

Anu akāi ine ŋa si kuwɛɛ titō

¹⁸ Inɛ inaabo ŋa, i sūa məkɔ nɛɛ ŋa iri ile si bei í jɔ ine iyi í nɛ anu akā do Lafɛɛ ku ce.

¹⁹ Inɛ məkɔ ŋa, i bi abo nɛɛ ŋa, i maà ya jò i gaabu si ŋa ŋa.

²⁰ Inɛ amu ŋa, i jirima iyeò baa nɛɛ ŋa si ide baa yooma fei, domi bɛɛbei á dɔa Lafɛɛ si.

²¹ Inɛ baa ŋa mɔ, i maà kɔ idɔi ama nɛɛ ŋa inɔ nɛɛ ku fɔ.

²² Inɛ aru ŋa, i jirima lafɛɛ nɛɛ ŋa si fei ndɛɛ si andunyau ihɛ, ku maà je bii à leekl à waa cɔ nɛɛ nɛɛ akā. I jirima ŋa do inɔ akā ŋa si na iyi í jò ì mà bɛɛɛi Lafɛɛ ŋa, nɔ ku maà je mii iyi á dɔa amanɛ ŋa si nɛɛ akāi ì waa bi ku ce ŋa. ²³ Iyi ì waa ce fei i cɔo do inɔ akā ŋa, nɔ ku je bei Lafɛɛi ì waa cea ŋa, kù je amanɛ ŋa. ²⁴ I mà ŋa iyi Lafɛɛ á sã nɛɛ riba nɛɛ ŋa, iyi í je tubu iyi í jilea inɛɛ ŋa, domi Kirisii í je Lafɛɛ nɛɛ iyi ì waa cea icɛ ŋa. ²⁵ Amma ine iyi í ya maa ce laabɔ, á ye ribaɛ si bei laabɔ kuceɛ í to, domi Ilaaɔ ci ya nya ine go ikā.

4

¹ Inɛ lafɛɛ ŋa, i cea aru nɛɛ ŋa dee dee si bei í jɔ. I ye gigi iyi inɛ mɔ ì nɛ Lafɛɛ iyi í wa lele ŋa.

Iyi à dasi wa

² I temua si kutɔɔ ŋa, i ya maa tɔɔ Ilaaɔ waati kãma fei nɔ i maa saabue ŋa. ³ Nɔ i ce nwa kutɔɔ ŋa ku ba Ilaaɔ ku fũ nwa kpãa ka waazo ideɛ, ku ba ka yɔkɔ ka sisi asiii Kirisi. Na asiuii ñ waò piisɔɔ nɛi. ⁴ Na nɛɛ, i ce kutɔɔ ŋa ku ba n yɔkɔ n sisi asiiu si bei í jɔ ku ba ine ŋa a mà ideu sãa sãa.

⁵ I je kuwɛɛ nɛɛ do laakai ŋa si inɔi hai dasi naanɛ ŋau. I ya ce icɛ jiida si waati iyi í nɛ fei ŋa. ⁶ I ya jò ide nɛɛ ku dɔ ku gbɔ nɔ ku too kpãa, ku ba i mà si bei í sãa i jea ine fei ide ŋa.

Fɔɔi sukudɔ

⁷ Tisiki baakɔɔ nwa, nɛɛ iyi í je woo ce icɛ ilu naanɛ do minjiam si icɛi Lafɛɛ, á sisi nɛɛ baaum fei. ⁸ N wa n bɔɔ wai bi tu nɛɛ ku sɔ nɛɛ bei à wɛɛò, nɔ ku tũ ido nɛɛ. ⁹ Onezimu, baakɔɔ nwa ilu naanɛ, iyi í je inɛi ide nɛɛui á suu wa. Anai aa sisi nɛɛ mii iyi í ba wa ihɛ fei.

¹⁰ Aritaaki iyi awaò à wa piisɔɔ í ce nɛɛ fɔɔ. Maaku ifɔi Baanabasiu mɔ wa ce nɛɛ fɔɔ. Ñ nɔ ñ sisi nɛɛ idei Maakuu tã wo. Bii í naa bi tu nɛɛ i gbaa do inɔ didɔ ŋa. ¹¹ Jesu iyi à waa kpe Zusitu, nɛɛ mɔ í ce nɛɛ fɔɔ. Amanɛ mɛeta ŋau anja akāi à je Zuifu woo dasi Jesu naanɛ ŋa iyi à waa bam icɛ ku ce na bommai Ilaaɔ. Á muum gbugbã ntɔ ntɔ.

¹² Epafaasi, inɛi ide nɛɛ, woo ce icɛi Jesu Kirisi, nɛɛ mɔ í ce nɛɛ fɔɔ. Waati kãma fei í ya maa jabui ku maa ce kutɔɔ na iri nɛɛ ku ba i jla si idei Ilaaɔ nɔ i yɔkɔ i leekl si dim dim ŋa nɔ i tã sɔlu i maa ceò idɔɔbii Ilaaɔ fei ŋa. ¹³ An yɔkɔ n je sɛɛdaɛ iyi wa ce lasabu nɛɛ ntɔ ntɔ, do ine ŋa iyi à wa Laodisee do Herapolisi.

¹⁴ Luku lokotoro kpaasi jiida nwau, nɛɛ do Demasi à ce nɛɛ fɔɔ.

¹⁵ I ce inɛ nwa ŋa iyi à wa Laodiseeu fɔɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inɛi igbei Jesu ŋa iyi à ya tɔtɔɔ kpasɛɛ. ¹⁶ Bii ì cio tiau ihɛ ì tã ŋa i na inɛi igbei Jesu ŋa iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inɛi Laodisee ŋau mɔ à cio tia iyi ñ samba ŋau à tã, anja mɔ aa samba nɛɛ wa i cioɛ ŋa. ¹⁷ Nɔ i sɔ Aasipu ku dasi icɛi Lafɛɛ iyi à jileau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

¹⁸ Fɔɔu ihɛ amu takam nii ñ kɔɔ wa. Amui Pɔlu ñ ce nɛɛ fɔɔ. I maà gbɛje iyi ñ wa ile piisɔɔ ŋa.

Nɔ didɔi llaaɔ ku wa si ηε. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tɛsalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tɛsalonika ɲa fɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timɔtee, à ce ɲe fɔɔ, inɛe inɛi igbei Jesu ɲa iyi í wa Tɛsalonika ɲa, inɛe iyi í je ti Ilaaɔ Baaba do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi ɲa. Didɔ do laakai ku sù ku wɛɛ ɲɛe.

Naane ku dasii inɛi Tɛsalonika ɲa

² À ya ka maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na irii inɛe fei, à ya ka nɔ ka maa ye gigi ɲɛe si kutɔɔ nwa. ³ À waa ye gigi ɲɛe si wajui Ilaaɔ Baa nwa do yaase bei í dasi naane ntɔ ntɔ ɲa, do bei í bi inɛe ɲa do bei í ya maa cɔ kpãai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi dim dim ɲa. ⁴ Inɛe inɛe nwa ɲa, inɛe iyi Ilaaɔ í bi, à mà iyi í cica ɲe í je tɛɛ ɲa. ⁵ Nɔ laabaau jiiida iyi à sisi ɲɛe wo kù naa bi tu ɲe do ide ɲɲu akã, amma do gbugbãí naa, do sobii Hundei Ilaaɔ ajɔ, nɔ sika kãma kù wa si. Inɛe taka ɲɛe í mà bei à je kuwɛɛ nwa si anini ɲɛe na aranfãani ɲɛe. ⁶ Inɛe mɔ í too si kuce nwa do ti Lafɛɛ, domi í gba idei Ilaaɔ ɲa do inɔ didɔ iyi Hundee í mu ɲɛe, baa do iyi í naa ɲɛe ijuukpã nla nla wa. ⁷ Si bɛɛbɛ, í baa í je yaase jiiida iyi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedoni do Gɛɛsi fei aa yɔkɔ a too si. ⁸ Ntɔ ntɔ idei Lafɛɛu í fangaa hai bi tu ɲe, kù je si Masedoni do Gɛɛsi ɲɲu akã. Amma baau naane ku dasi ɲɛe si Ilaaɔ í fangaa bii fei hee kù je baa tilasi mɔm ka fɔ ideu. ⁹ A waa fɔ bei í mu wa ɲa si waati iyi à naa bi tu ɲe, do bei í jò iwɛ ku tɔɔ ɲa, í kpaasi idɔ í sinda si Ilaaɔ ɲa ku ba í ceaa ice ɲa, ɲɲu akã iyi í je Ilaaɔ do ntɔ nɔ ɲɲui í je icui kuwɛɛ. ¹⁰ Nɔ à gbɔ bei í waa degbe Jesu amɛu ku nyi wa hai lele ɲa. ɲɲui í je inɛe iyi Ilaaɔ í jì hai si bale, nɔ á na ku faaba wa hai si idɔkɔi Ilaaɔ iyi wa naa.

2

Ice iyi Pɔlu í ce Tɛsalonika

¹ Inɛe inɛe nwa ɲa, inɛe taka ɲɛe í mà kunaa nwa bi tu ɲe kù je ngbe. ² Í mà ɲa iyi à bú wa, à kpã wa iju Filipi bɛ à bei à naa bi tu ɲe. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ í mu nwa wɔkɔ à sisiɔ laabaau jiiidɛe si anini ɲɛe, baa do iyi inɛe ɲa à bi a ganji wa ntɔ ntɔ. ³ Kurara kù wa si waazi nwa, nɔ baa yaase bei à waa sisi ɲɛe ideu í je dee dee, a kù waa dī iju ɲɛe. ⁴ Amma si bei Ilaaɔ í dasi wa naane, í so laabaau jiiidɛe í da nwa si awɔ, bɛɛbɛ mɔi à waa sisi ideu. A kù waa coo si bei á dɔa amanɛ ɲa si. À waa cooi bei á dɔa Ilaaɔ si, ɲɲu iyi í mà yaasee idɔ nwa. ⁵ Inɛe taka ɲɛe í mà sãa sãa ɲa nɔ Ilaaɔ í je sɛɛda nwa iyi a kù lele ɲe do ide didɔ gɔ, a kù nɔ a kù ce waazou ku ba ka gba fia ɲɛe. ⁶ Nɔ a kù waa de saabu bi tu ɲe walakɔ bi inɛe gɔ ɲa, ⁷ baa bii aa ka yɔkɔ ka nyisi ɲe gbugbã nwa wo si na iyi í jò à je woo bei Kirisi ɲa. Amma à ce ice do daa didɔ si anini ɲɛe bei iyei ama í ya ce do amɛ ɲa. ⁸ Si na iyi í jò à bi ɲe ntɔ ntɔ, à ya ka tã sɔlu, kù je ka na ɲe laabaau jiidai Ilaaɔ ɲɲu akã, amma do kuwɛɛi awa taka nwai, domi à nɛ kubi ɲɛe ntɔ ntɔ. ⁹ Inɛe inɛe nwa ɲa, í waa ye gigi bei à ce ice si anini ɲɛe hee à gbɛɛji. À ce ice dasã do idù ku ba ka maà je asoi inɛe gɔ ɲɛe si waati iyi à waa sisi laabaau jiidai idei Ilaaɔ si anini ɲɛe.

¹⁰ Inɛe í je sɛɛda nwa ɲa do Ilaaɔ takɛe iyi isɛɛnɛ nwa si wajui inɛe woo dasi Jesu naane ɲau í má, í je dee dee, nɔ taale kãma kù wa si. ¹¹ Inɛe fei í nɔ í mà ɲa

iyi à ce nɛɛi bei baa í ya cea amaɛ ɲa. ¹² À mu nɛɛ gbugbā, nɔ à tū idɔ nɛɛ, nɔ à tɔɔ ɲɛ ntɔ ntɔ í jò í maa nɛ ɲa si bei á sɪaa ɪlaaɔ si, nɲu iyi í kpe ɲɛ si bommaɛ do si aɲboeɛ.

¹³ Á ya ka maa saabu ɪlaaɔ ajɔ fei domi si waati iyi à waazo nɛɛ í kù doo ideu si ideí amane ɲa, amma ì gbaa ɲai si ti ɪlaaɔ. Nɔ beɛbe mɔi í je do ntɔ, nɔ wa ce ice si inɛ woo dasi Jesu naane ɲa. ¹⁴ Inɛ inɛ nwa ɲa, mii iyi í ba igbei inɛi Jesu Kirisi ɲa iyi à je ti ɪlaaɔ si ilɛi Zudee, nɲui í ba inɛ mɔ nsei. Ntɔ ntɔ ì yɛ ijuukpā ɲa hai bi inɛi ide nɛɛ ɲa, bei inɛ ɲau mɔ à yɛ bi Zuifu ɲa. ¹⁵ Zuifu ɲau í kpa Lafɛɛ Jesu do walii ɲau, nɔ à kpā awa mɔ iju. Daa ɲa ci ya dɔa ɪlaaɔ si, nɔ à je mbeɛi inɛ fei.

¹⁶ À ganji mɔm ka cea dimi mmu ɲa waazo iyi á jò à ba faaba. Beɛbei dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati kāma fei í teese wa kōɔsi wa caa. Amma idɔkōi ɪlaaɔ í fuka si iri nɲa bebei.

Pɔlu í bi inɛi Tesalonika ɲau ku yɛ má

¹⁷ Inɛ inɛ nwa ɲa, si bei à kpɛɔ nɛɛ ku yɛ, nɔ à feɛfeɛ nɛɛ do ara baa do iyi kù je do idɔ, à waa ce beɛɛ nɛɛ ntɔ ntɔ à waa ce kookaai ku ba ka yɛ ɲɛ. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu ɲɛ be má wo, nɔ amu Pɔlu ñ dasi idɔ ise feɛfelo n naa be, amma Seetam í da nwa kpāa. ¹⁹ Ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpāa ku cɔ nwa do inɔ didɔ nwa. Mii aa ka tɔɔɔ fufu má si wajue bii kù je inɛ. ²⁰ Ntɔi, na iri nɛɛi aa ka tɔɔ fufu nɔ aa ka nɛ inɔ didɔ na iri nɛɛ.

3

¹ Nɲui í jò waati iyi idɔ nwa í kɔ ku sū, à lasabu iyi amu akā n gbe ilui Atɛni. ² Nɔ à be Timɔtee, inɛ nwa iyi wa ce ice do ɪlaaɔ ajɔ si icei laabaau jiidai Kirisiu. À bɔɔ bi tu ɲɛ ku ba ku sobi ɲɛ í leekɪ si dim dim ɲa, nɔ ku mu nɛɛ gbugbā si naane ku dasi nɛɛu, ³ ku ba baa inɛ akā nɛɛ ku maà jò ijuukpāu ku da zigie. Inɛ taka nɛɛ ì waa mà si ɲa, inɛ nɲu kù nɛ bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awaɛ ɲa à wɛɛ, à ya ka sɔ ɲɛ wo ka ni aa kpā wa iju. Beɛbe mɔi í nɔ í ce, si bei ì waa mà si sāa sāa ɲa. ⁵ Nɔi í jò waati iyi idɔm í kɔ ku sū, ñ be Timɔtee bi tu ɲɛ be ku ba n mà bei naane ku dasi nɛɛ wa yɛ. N wa n ce njo Seetam, woo lele inɛu, ku maa na ku lele ɲɛ í ce dulum ɲa, nɔ ice nwa ku maa na ku je ngbe.

⁶ Amma nsei iyi Timɔtee í baa hai bi tu ɲɛ, í sɔ wa laabaau jiidai naane ku dasi nɛɛ do kubi nɛɛ. Í sɔ wa iyi ì ya maa ye gigi nwa do kubi ɲa nɔ ì waa bi ku ye wa ntɔ ntɔ si bei awa taka nwa mɔ à waa bi ku ye ɲɛ. ⁷ Na nɲu, inɛ inɛ nwa ɲa, baa bii í je à yɛ ijuukpā do wahala fei, inɔ nwa de í tū do saabui naane ku dasi nɛɛ. ⁸ Bebei idɔ nwa í baa, si bei ì waa leekɪ si kpāai Lafɛɛ dim dim ɲa. ⁹ Zaka beirei aa ka yɔkɔ ka saabu ɪlaaɔ na inɔ didɔ nla nla iyi à nɛ si wajui ɪlaaɔ Lafɛɛ nwa na iri nɛɛ. ¹⁰ Dasā do idú fei à waa tɔɔɛ ntɔ ntɔ ku jò ka yɛ ɲɛ do iju má, ku ba mii iyi wa gaizia ɲɛ si naane ku dasi ka kōɔ nɛɛ si.

¹¹ ɪlaaɔ Baa nwa takae do Lafɛɛ nwa Jesu a ce nwa kpāa ka naa bi tu ɲɛ. ¹² Nɔ Lafɛɛ ku kōɔ nɛɛ si kubi si inɛ duusɔɔ do si inɛ fei hee kú to bei awa mɔ à bi ɲɛ. ¹³ Nɔ ku jò idɔ nɛɛ ku leekɪ si dim dim, ku jeɔ dee dee, ku maà nɛ taale gɔ si wajui ɪlaaɔ Baa nwa, si waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa do inɛ ɲa iyi í cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dɔa ɪlaaɔ si

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, à kɔ nɛɛ si bei í sɪa í maa nɛ ɲa ku ba ku dɔa ɪlaaɔ si. Ntɔi, ì waa ce beɛbe tā ɲa. Amma iyi í gbe nsei, à waa tɔɔ ɲɛ do irii Lafɛɛ Jesu, í hanya í ce beɛbe í maa koo ɲa. ² Ntɔ ntɔ, ì mà ikɔ ɲa iyi à ba hai bi Lafɛɛ Jesu nɔ à sɔ

ɲe. ³ Mii iyi Ilaaḏ í bi si ɲe, ɲɲui í je í má ɲa, waatɔ í nɔ ara ɲɲe mam mam í maà ya ce sakara ɲa. ⁴ Inje fei í sɛa í mà ara ɲɲe ku mu nɔ kuwɛɛ ɲɲe ku má nɔ ku ne beɛɛɛ, ⁵ ku maà ti ku je do kɔdeɛi ara bei dimi mmu ɲa à waa ce, aɲa iyi a kù mà Ilaaḏ. ⁶ Si ideu ihē, inɛ gɔ ku maà raraa kpaasie walakɔ ku jɔɔ taki, domi Aḵ Lafēé á kpā woo ce mii beɛbe ɲa fei iju. À nɔ à sḵ ɲe à kɔnkɔm du ɲe tā à ni í ce laakai ɲa. ⁷ Ilaaḏ kù kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma í bi ka je inɛ kumá ɲa. ⁸ Na ɲɲu, inɛ iyi í kɔsi ikɔ ɲau ihē, kù je amaneí í kɔsi amma Ilaaḏ takaei, ɲɲu iyi í mu ɲɲe Hundee.

⁹ Iyi í je kubii woo dasi Jesu naane ɲa, kù je tilasi a kɔ ɲɲe wa, domi Ilaaḏ í nyisi ɲe si bei í jɔ í bi ɲɲe inje duusɔɔ. ¹⁰ Ntɔi, ì ne kubii ɲɲe tā ɲa hee do woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedɔni fei. Amma à waa tɔɔ ɲe, inje inɛ nwa ɲa, í hanya í ya maa ce beɛbe í maa koo ɲa. ¹¹ I kookaai ku ba í ya wa si anu akā ɲa, nɔ í ya ce wūai ara ɲɲe ɲa, nɔ í ya ce ice do awɔ ɲɲe ku ba í ba mii iyi aa maa wɛɛò ɲa si bei à jile ɲɲe. ¹² Bii ì waa ce beɛbe ɲa, isɛɛɛ ɲɲe á ne beɛɛɛ baa si wajui hai dasi Jesu naane ɲa, nɔ í kaa je asoi inɛ kāma ɲa.

Kunyii Lafēé wa

¹³ Inje inɛ nwa ɲa, a kù bi í wɛɛ hai mà yaase iyi í je ti inɛ ɲa iyi à ku ɲa, ku ba í maà ne inɔ ku fɔ, bei inɛ ɲa iyi à gbe, aɲa iyi a kù ne kpāa gɔ iyi à waa cɔ. ¹⁴ Awa à dasi naane iyi Jesu í ku, nɔ í jl hai si bale má. Beɛbe mɔi à dasi naane iyi inɛ ɲa iyi à dasi Jesu naane à bei à ku, Ilaaḏ á jl aɲa mɔ má hai si bale.

¹⁵ Iyi ihē ikoi Lafēéi à waa sḵ ɲe be. Awa iyi aa ka wɛɛ si hunde si waati iyi Lafēé Jesu á nyi wa, a kaa ka cuaa iku ɲa. ¹⁶ Waati ɲɲu, aa ka gbɔ anu ku dḵ, do imui amaleka nɛɔ do anui kākāakli Ilaaḏ. Nɔ Lafēé takae á kita wa hai lele. Inei Kírisi ɲa iyi à ku, aɲai aa tako a jl. ¹⁷ Si anyii ɲɲu, awa iyi à wɛɛ si hunde si waati beɛbe, á so wa awaɔ ɲa aɲɔ si kudūi ijl, nɔ ka ko Lafēé lele be. Si beɛbei aa ka maa wɛɛ do Lafēé hee do aɲɔ fei. ¹⁸ Na ɲɲu, í jɔ í ya maa mua ɲɲe gbugbā ɲa na ideu ihē.

5

¹ Inje inɛ nwa ɲa, iyi í je ideí aɲɔ do waati si bii mii ɲau be á na ku ce, kù je tilasii ka kɔ ɲɲe. ² Inje taka ɲɲe ì waa mà sāa sāa ɲa iyi Lafēé á na ku nyi wai si aɲɔ iyi inɛ kāma kaa mà, bei woo ce ile ɲa à ya naa idū. ³ Waati iyi inɛ ɲa à waa ni laakai ku sū í wɛɛ, zigiida kù wɛɛ má, be gbakā iri ku kpai andunya á boe ɲa, bei ara kuro í ya ba bāasí. A kaa ba bii aa sa a bɔ má. ⁴ Amma inje inɛ nwa ɲa, í kù wa si ilu kuku ɲa hee aɲɔ ku zamba ɲe bei kunaai ile. ⁵ Inje fei ì je inei inya kumá ɲa do inei dasā ɲa. A kù je inei idū ɲa iyi à wa si ilu kuku. ⁶ Na ɲɲu, ka maà sí njoo bei inɛ ɲa iyi à gbe, amma í sɛa ka wɔ njoo ka maa ceɔ laakaii ara nwa. ⁷ Idūi inɛ ɲa à ya sí njoo, nɔ idū mɔi woo mɔ atē ɲa à ya mɔ atē ku maa kpa ɲa. ⁸ Amma awa iyi à je inei dasā ɲa, í sɛa ka ya ce laakaii ara nwa. Ka jḵ naane ku dasi do kubi ku degbe wa bei ibɔi igū, nɔ kpāai faaba ku cɔ ku je nwa bei fulai isɔ. ⁹ Ntɔ ntɔ, Ilaaḏ kù kpe wa ka naa ka ye idɔkɔɛ, amma ku ba ka ba faaba do saabui Lafēé nwa Jesu Kírisi. ¹⁰ ɲɲui í ku na iri nwa ku ba bii à wɛɛ si hunde si waati iyi á nyi wa walakɔ bii à nɔ à ku mɔi, ka wɛɛ do ɲɲu aɲɔ. ¹¹ Na ɲɲu, í ya mua ɲɲe gbugbā ɲa nɔ í ya maa sobi ɲɲe ku ba í la si naane ku dasi ɲɲe, si bei ì waa ce tā ɲa.

Idei ankāanyi do fɔɔ

¹² Ine ine nwa na, à waa tɔɔ ne i ya jirima ine na iyi à waa ce ice ntɔ ntɔ si inɔ nne, ine na iyi Lafɛɛ í jò à waa gbã ne nɔ à waa nyisi ne kpãa. ¹³ I jò i ne kubi nna jiida nɔ i mà beere nna na irii ice nna. I ya jò i wɛɛò laakai ku sũ ine duusɔɔ.

¹⁴ À waa tɔɔ ne ine ine nwa na, i sɔ ilu ika na a ce laakai. Ine na iyi à mɔngo munya, i mu nna gbugbã. I sobi hai ne gbugbã na. I temua do ine fei na. ¹⁵ I ce laakai na i maà jò ine gɔ ku sãa kpaasie laalo, amma i hanya i cea nje jiida waati kãma fei na do ine na iyi à gbe fei.

¹⁶ I jò i ya ne inɔ didɔ waati kãma fei na. ¹⁷ I ce kutɔɔ hai ne kɔɔ na. ¹⁸ Bei í jeò fei i saabu Ilaaɔ na. Beɛbei Ilaaɔ í bi i ce na si kuwɛɛ nne do Jesu Kirisi.

¹⁹ I maà ganji Hundei Ilaaɔ ku ce ice si ne. ²⁰ I maà donda amuai walli ku ce na. ²¹ Amma i jò i wũa mii fei na nɔ i mu iyi í sla na. ²² I mu ara nne si kpãai laalo fei na. ²³ Nɔ Ilaaɔ takaɛ, nnu iyi í je icui laakai ku sũ, ku nya ne i je titɛɛ mam mam na, nɔ ku degbe hunde nne do laakai nne do ara nne, taale gɔ ku maà wa si, hee ku tóò ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ilaaɔ, nnu iyi í kpe neɛ, í ne naane, á nɔ ku ce fei ndɛɛ.

²⁵ Ine ine nwa na, i ce nwa kutɔɔ na.

²⁶ I ce ine nwa na fei fɔɔ do kubi na.

²⁷ Ñ wa n tɔɔ ne do irii Lafɛɛ, i cioa ine nwa na fei tiau ihɛ.

²⁸ Nɔ didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wa si ne.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tɛsalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tɛsalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Polu do Silasi do Timɔtee, à ce ɲe fɔɔ, inɲe inɛi igbei Jesu ɲa iyi ì wa Tɛsalonika, inɲe iyi ì je ti Ilaaɔ Baa nwa do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi. ² Ilaaɔ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɲe didɔ do laakai ku sũ.

Ilaaɔ á kiiti inɲe ɲa si ajɔ iyi Kirisi á nyi wa

³ Inɲe inɲe nwa ɲa, í s̄la ka ya maa saabu Ilaaɔ waati k̄ama fei na iri ɲɲe. I jò ka maa ce bɛɛbɛ domi naane ku dasi ɲɲe wa k̄ɔsi ntɔ ntɔ, nɔ kubi iyi ì ne inɲe duusɔɔ í la wa k̄ɔsi. ⁴ N̄ɔi í jò à waa tɔɔ fufu na iri ɲɲe si igbei inɛi Ilaaɔ ɲa na temua ɲɲe do naane ku dasi ɲɲe si ijuukp̄a do wahala ɲɲe fei.

⁵ Iyi ih̄ɛi wa nyisi kam kam iyi kiitii Ilaaɔ í je dee dee, domi ijuukp̄a iyi ì ye fei ɲa na irii bommai Ilaaɔi. N̄ɲui á jò Ilaaɔ ku ka ɲe si inɲe ɲa iyi à to a l̄asi bommaɛu.

⁶ Ntɔi, Ilaaɔ á ce iyi í je dee dee. Inɲe ɲa iyi à waa kp̄a ɲe iju, á s̄a ɲɲa ijuukp̄a.

⁷ Nɔ inɲe iyi ì waa ye ijuukp̄a ɲau á mu ɲɲe kus̄imi do awa taka nwa. Iyi bɛ á cei si waati iyi Lafɛɛ Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugb̄aɛ ɲa. ⁸ Á naai do ina s̄as̄a ku ba ku kp̄a inɲe ɲa iyi a k̄u mà Ilaaɔ iju, aɲa iyi a k̄u waa jirima laabaau jiidai Lafɛɛ nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa s̄a ɲɲa n̄ɲui í je nfe ku ce hee do ajɔ fei. Aa fɛɛfɛ do Lafɛɛ Jesu do si amboe ilu gbugb̄aɛ ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi inɲe ɲa iyi à je tɛɛ, nɔ inɲe ɲa iyi à dasiɛ naane ɲa fei aa maa cɔɔ do bɛɛɛ si ajɔ ɲɲu. Inɲe taka ɲɲe aa wa inɔ ɲɲa ɲa, domi ì dasi s̄ɛɛda iyi à je ɲɲeu naane ɲa.

¹¹ Na ɲɔi í ce à waa ce kutɔɔ ajɔ fei na iri ɲɲe. À waa tɔɔ Aɔ Lafɛɛ nwa ku jò ì je kuwɛɛ ɲɲe dee dee si bei í jò inɲe ɲa iyi à gbɔ kukpɛɛ a ce. Nɔ à waa tɔɔ má gbugb̄aɛ ku jò ì ce jiidai iyi ì waa dasi idɔ ɲa nɔ ku jò kookoosui naane ku dasi ɲɲe ku k̄ɔ. ¹² Bɛɛbei irii Lafɛɛ nwa Jesu á baɔ amboe hai bi tu ɲe, nɔ inɲe m̄ɔ ì baɔ amboe hai bi tɛɛ ɲa, do saabui didɔi Ilaaɔ do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

2

Woo ce laalɔ

¹ Inɲe inɲe nwa ɲa, ì jò n fɔ ideu kubaai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi do kutɔtɔɔ nwa do ɲɲu ajɔ. N̄ wa n tɔɔ ɲe ² ì maà jò idɔ ɲɲe ku dede ɲya ɲya bii inɲe gɔ ɲa à ni ajɔi Lafɛɛ í to wa t̄a. Nɔ ì maà jò ku mu ɲɲe biti bii à ce waliie walakɔ waazoe, walakɔ baa bii à ni awai à k̄ɔɔ bɛɛbɛ. ³ I maà jò inɲe gɔ ku d̄i iju ɲɲe si ide k̄ama. Ajɔi Lafɛɛu ku bei ku to wa inɲe nkp̄ɔi á f̄usi naane ku dasiɛ awɔ. Si anyii ɲɲu, inɲe iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa, ɲɲu iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbɛɛi Ilaaɔi wa je. Á so arɛɛ ku re mii fei, nɔ ku k̄ɔsi Ilaaɔ do mii iyi inɲe ɲa à waa tɔɔ fei. Kpas̄ɛi Ilaaɔ m̄am̄ n̄ii á koo ku buba ku maa kpe arɛɛ Ilaaɔ.

⁵ I ku ye gigi iyi ì s̄ɔ ɲe ideu ih̄ɛ t̄a waati iyi ñ wa bi tu ɲe? ⁶ Amma tit̄a ngɔgɔ wa ganj̄ie ku naa nsei, ì nɔ ì mà s̄aa s̄aa mii iyi í je ɲa. Si bɛɛbɛ, kaa naa bii k̄u je waatie í to. ⁷ Ntɔ ntɔ laalɔ wa ce t̄a si asii, amma í gbe inɲe iyi wa ganj̄ieu ku n̄ɛ ku bei ku fita gbugb̄aa. ⁸ Si anyii ɲɲu, inɲe iyi wa ba Ilaaɔ jau á faata wa nɔ amboei kunaai Lafɛɛ Jesu ku kpa iriɛ. Jesuu, ɲɲui á kpaa do fufui geɛɛ. ⁹ Inɲe iyi wa ba Ilaaɔ jau á naai do gbugb̄ai Seetam, nɔ ku ce maamaake dimi ik̄a ik̄a fei do dobu dobu ɲa ku d̄lɔ j̄ui inɲe ɲa. ¹⁰ Á nɔ ku ce laalɔ dimi ik̄a ik̄a baa yooma

fei ku dɔ̀dɔ̀ ijui inɛ ɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. Aa ce nfe domi a kù nɛ kubii ntɔu iyi á faaba ɲa. ¹¹ Njoi í jò llaaɔ́ á samba banlala nla nla wa si ɲa ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Bɛɛbe moi inɛ ɲa iyi a kù dasi ntɔ naane, nɔ́ à waa ce laalo do ino didɔ̀, aa so taale dei.

À cica ɲei i baɔ faaba ɲa

¹³ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ iyi Lafɛɛ í bi, à nɛ ka ya maa saabu llaaɔ́ waati kãma fei na iri nɲɛ, domi llaaɔ́ í cica ɲɛ hai sintee i baɔ faaba ɲa do gbugbã Hundee, do naane nɲɛ iyi ì nɛ si ntɔu ɲa. Hundeu nɲui í jò ì jɛ inɛ kumá ɲa. ¹⁴ Mii iyi llaaɔ́ wa le mbe waati iyi í kpe ɲɛ do laabaau jiidau iyi à sisi nɲɛ, ku ba i nɛ ikpɛ si amboei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na nɲu, inɛ inɛ nwa ɲa, i leekɔ́ dim dim í mu ide ɲa iyi à kɔ ɲa si geleɔ́ gele walakɔ́ si tia nwa.

¹⁶ Nɔ́ llaaɔ́ Baa nwa, nɲu iyi í bi wa, nɔ́ do saabui didɔ́ɛ í mu nwa gbugbã iyi kù nɛ kɔ́ do kpãa ku cɔ́ jiiida, nɲu do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi takɛ ¹⁷ a mua ido nɲɛ gbugbã, nɔ́ a jò i leekɔ́ si dim dim í ceɔ́ ice jiiida do ide jiiida fei ɲa.

3

Pɔlu í ni a cea ɲa kutɔ́

¹ Iyi í gbe, inɛ inɛ nwa ɲa, i ce nwa kutɔ́ ɲa ku ba idei Lafɛɛu ku fangaa gbãa gbãa nɔ́ inɛ ɲa a mà bɛɛɛɛ, si bei í ce si anini nɲɛ. ² I ce kutɔ́ ɲa ku ba llaaɔ́ ku nya wa hai si awɔ́i amanɛ laalo hai nɛ iri ɲau, domi kù jɛ inɛ feii wa dasi ideu naane.

³ Amma Lafɛɛ ilu naanei. Á mu nɲɛ gbugbã nɔ́ ku degbe ɲɛ na irii Seetam, inɛ laalɔ́. ⁴ Lafɛɛ í jò à dasi ɲɛ naane. Á mà iyi mii iyi à jilɛ nɲɛu ì waa coo ɲa, nɔ́ bɛɛbei aa ce í maa koo ɲa.

⁵ Nɔ́ Lafɛɛ ku jò kubii llaaɔ́ ku kɔ́si si ido nɲɛ do temua iyi Kirisi takɛ wa mu nwa.

Í sɛa amanɛ ku ce ice

⁶ Inɛ inɛ nwa ɲa, à waa tɔ́ ɲɛ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, i jlɔ́ kpaasi woo dasi Jesu naane baa yooma fei iyi à jɛ ilu ika ɲa nɔ́ a kù waa too si kukɔ́si iyi à na ɲɛu. ⁷ Inɛ taka nɲɛ ì mà ɲa iyi í sɛa í sisi daa nwa ɲa. Í sɛa í sisi daa nwa ɲa domi a kù jɛ kuwɛɛ nwa si anini nɲɛ do ika. ⁸ A kù jò inɛ gɔ́ ku wo wa nfe nfe hai sã fia, amma à ya ka maa ce icei ntɔ́ ntɔ́ aleɔ́ daakɔ́ hee ka gbɛɛji ku ba ka maà jɛ asoi inɛ gɔ́. ⁹ Kù jɛ a ni a kù nɛ kpãaɛ, amma à bi awa taka nwa ka nyisi ɲɛ yaase jiiida iyi inɛ mɔ́ aa yɔ́kɔ́ i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu ɲɛ à sɔ́ ɲɛ à ni, inɛ iyi kù bi ice ku ce, kù nɛ a jò lafɛɛ ku jɛ.

¹¹ Wee à gbɔ́ iyi inɛ gɔ́ nɲɛ ɲa ilu ika ɲai iyi a kù waa ce ngɔ́gɔ́ í gbe wɔ́bia ku gũ. ¹² Á waa sɔ́ amanɛ dimi bɛɛbe ɲa a tɔ́ ɲa suuru na irii Lafɛɛ Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara nɲa.

¹³ Amma inɛ inɛ nwa ɲa, i maà ya gbɛɛji do jiiida ku ce. ¹⁴ Inɛ iyi í kɔ́ ku gbɔ́ ide iyi à kɔ́ si tiauhɛ́ í laakɛ ɲa nɔ́ i maà jò ngɔ́gɔ́ ku kosi ɲɛ do nɲu, ku ba anyɔ́ ku muu. ¹⁵ Amma do nɲu fei í maà ti í dooɛ bei mbeɛ, amma i nyisiɛ kpãa bei inɛ nɲɛ.

Fɔ́i ankãanyi

¹⁶ Nɔ́ Lafɛɛ, nɲu iyi í jɛ icui laakai ku sũ, ku mu nɲɛ laakai ku sũ waati kãma fei si mii iyi í ba ɲɛ fei. Lafɛɛ kù wɛɛ do inɛ fei.

¹⁷ Amui Pɔlu, ñ ce ɲɛ fɔ́. Fɔ́u ihɛ́, do awɔ́i amu takam nii ñ kɔ́ɔ́. Nɲui í jɛ sɛɛdam si tiam ɲa fei. Kukɔ́m nii mbe.

¹⁸ Nò did̄si Laf̄εε nwa Jesu Kirisi kú wεε do iηε fei.

Tia sinte iyyi Pəlu í kəa Timotee

Pəlu í ce Timotee fə

¹ Amu Pəlu n̄ wa n̄ ceɛ fə, amu iyyi n̄ je woo bei Jesu Kirisi. Ilaađ woo faaba nwa do Jesu Kirisi, n̄ju iyyi á waa cə kpāae, aŋai á jiləw si n̄ je woo b̄e.

² N̄ ceɛ tiau ih̄e wai Timotee, awə iyyi ì ye bei ama abím si kpāai naane ku dasi. Ilaađ Baaba do Jesu Kirisi Laf̄e nwa a ce araareɛ a muue didə do laakai ku s̄u.

I ce laakai woo kəsi cio ilu ibo ŋa

³ Nsei, n̄ bi í buba Efeɛzu si bei n̄ s̄e wo si waati iyyi n̄ bə ilei Masedəni. Ine gə ŋa á wa b̄e iyyi á waa kə in̄e ŋa si cio mmu. Ganji ŋa. ⁴ S̄ ŋa a maá ti a dasi laakai ŋa si ide ŋa iyyi in̄e ŋa á bu á waa fə do irii bala nwa ŋa iyyi á ya maa de ku m̄a. N̄ju ŋau bei wa naađ kakəw ŋa wa, kaa n̄ k̄u mua in̄e ŋa gbugb̄a si naane ku dasi ŋa ic̄ei Ilaađ ku bei ku b̄ə waju. ⁵ Amma mii iyyi á waa le á waa s̄ə ŋeđ ideu ih̄ei í je kubi n̄je ku k̄əsi, kubi iyyi wa naa hai si idə iyyi í má, do idə hai ne taale.

⁶ Wee in̄e gə ŋa á yaa hai si ideu ih̄e n̄ á koo á lə si kakəw nfe ku ce. ⁷ Á bi aŋa a je woo kə in̄e ŋa si cioi woodai Ilaađ, amma aŋa taka ŋa a k̄u m̄a yaasei ide iyyi á waa fə baa do iyyi á waa fə do naane nla nla.

⁸ Awa á m̄a iyyi wooda í s̄la bii amane ŋa á waa ceđ ic̄e si bei í jə. ⁹ Nə á m̄a iyyi a k̄u jile wooda na in̄e dee dee ŋa. Á jiləw na woo donda wooda ŋa, do hai gbo ide ŋa, do ilu dulum ŋa, do in̄e ŋa iyyi a k̄u m̄a b̄ereɛ Ilaađ walakə mii ŋa iyyi á je t̄e, do in̄e ŋa iyyi á waa kpa iyeđ baa ŋa ŋa, do woo kpa in̄e ŋa, ¹⁰ do woo ce sakara ŋa, do in̄eməkə ŋa iyyi á ya maa s̄ud̄ n̄je, do in̄e ŋa iyyi á waa ce in̄e ŋa ile á waa ta, do woo s̄ə ibo ŋa, do woo ceekpe si ibo ŋa, do in̄e ŋa iyyi á waa ce mii baa yooma fei iyyi k̄u waa too si cio jiida. ¹¹ Cio jiidaú í naai hai si laabaau jiida iyyi á daam si awə. Ilaađ ilu amboei iyyi í ya weea in̄e ŋai laabaau jiidaú wa f̄aa.

Í saabu Ilaađ na araareɛ

¹² N̄ saabu Jesu Kirisi Laf̄e nwa, n̄ju iyyi í muum gbugb̄a n̄ ceđ ic̄em. N̄ saabue si na iyyi í jə í kam ilu naane n̄ ó cicaam si ic̄eɛ, ¹³ baa do iyyi n̄ ya n̄ maa n̄ fə laab̄e wo n̄ ŋa y n̄ maa n̄ kpāa iju n̄ idəw̄k̄m ci ya j̄l. Do n̄ju fei, í ce araarem si bei n̄ k̄u m̄a mii iyyi n̄ wa n̄ ce, si na iyyi í jə n̄ k̄u dasiɛ naane wo. ¹⁴ Nə wee did̄i Laf̄e nwa í caa sim, n̄ó j̄j̄ ì dasiɛ naane n̄ ñ ne kubii in̄e ŋa. ¹⁵ Ide ilu naanei iyyi í jə í yə awə í gba ŋa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ŋa. Amui n̄ re ŋa do dulum, ¹⁶ amma Ilaađ í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yəkə ku nyisi temua hai ne kəe si amu iyyi n̄ je in̄e ngboi ilu dulum ŋa. Nə n̄ bi n̄ jea in̄e ŋa iyyi aa na a dasiɛ naane a ba kuweɛ hai tā yaase jiida. ¹⁷ Ilaađ n̄ju ak̄ai í je ilaalu hee do aŋə fei, ci ya ku n̄ a ci ya yəw do iju. Ka saabue n̄ ka m̄a b̄ereɛ hee do aŋə fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyyi n̄ wa n̄ jil̄e wee si bei á ce waliie wo na iriɛ. Jə idei waliuu ku je j̄nei iḡuɛ iyyi aa maa jabuđ í ceđ iḡu jiida. ¹⁹ Leek̄ dim dim si naane ku dasiɛ n̄ ó m̄a ce nk̄ama iyyi á jə idə ku ye taaleɛ. Amma in̄e gə ŋa ngu ŋa á kə ku gb̄ə lasabu jiida iyyi idə ŋa wa s̄ə ŋa n̄ á jə naane ku dasi ŋa í ce nfe.

²⁰ Si in̄o n̄jai Himeneɛ do Alesandu á wa, n̄ó n̄ so ŋa n̄ daa Seetam si awə ku ba a m̄a iyyi k̄u s̄la a maa fə laalə Ilaađ.

Idei kutəw

2

1 Mii sinte iyi ñ wa n tɔɔ ñei í je í ya ce kutɔɔ ña. Mii iyi ñ ne bukaatae fei, í ya tɔɔ Ilaaɔ ña nɔ í ya ce kutɔɔ na irii ine fei ña nɔ í ya saabu Ilaaɔ na iri ñja ña. 2 Nɔ í ya ce kutɔɔ ña na irii ine ngboi ile ñau hee do inei anyi ñja ñau fei, ku ba ka yɔkɔ ka je andunya nwa do laakai ku sũ, nɔ ka ya ce kuwɛɛ jjiida ku ba ine ña a mà beɛrei Ilaaɔ. 3 Dimii kutɔɔ beɛbei í sɪa nɔ í ya dɔa Ilaaɔ woo faaba nwa si. 4 Í bi beɛbei domi í bi ine fei ku ba faaba nɔ ku mà ntɔ. 5 Ntɔ ntɔ Ilaaɔ akãí í wɛɛ, nɔ ine akã mɔi í wa si afei Ilaaɔ do amanɛ ña ku ba ku jɔ amanɛ ña a dɔ do Ilaaɔ. Lafɛɛu ññui í je Jesu Kirisi, ññu iyi í baa í je amanɛ, 6 nɔ í na arae ku yaɔ ine fei hai si dulum dɛɛ. Beɛbei si waati jjiidɛ í nyisi wa iyi Ilaaɔ í bi amanɛ fei ku ba faaba. 7 Na ññui Ilaaɔ í cicaam n je woo waazo do woo be, nɔ n kɔ dimi mmu ña si cio si ide ntɔ nɔ n sɔ ña a dasi Jesu naane. Ntɔi ñ wa n fɔ n kù wa n sɔ ibo.

8 Na ññu, tengi bii à ya ce kutɔɔ ña fei, bii inemɔkɔ ña à wu awɔ lele à waa ce kutɔɔ, ñ bi ku ya je do idɔ kumá, idɔɔkɔ do kakɔ ku maà ya wasi.

9-10 Beɛbe mɔi ñ bi inaabo ña a ya dasi jñe ku ne beɛre ña si azaka. Í sɪa booda ñja kù je kookoosu jjiida si bei í jɔ inaabo ña iyi à ni aña à mà beɛrei Ilaaɔ a ya ce, ku maà ti ku je do iri kubai faayi walakɔ do sabai wura ña walakɔ do lege ña, nɔ a maà ya dasi jñei fia nkpɔ nkpɔ. 11 Í sɪa inaabo ña a gbɔ ciou si laakai do jirima mam mam. 12 Ñ kù je inaabo ña a kɔ si cio walakɔ a je ine ngboi inemɔkɔ ña. Amma í sɪa a ya maa koko. 13 Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jɔ Adamui Ilaaɔ í tako í taka í bei í taka Efa. 14 Nɔ kù je Adamui Seetam í dɪ ijue. Ijui aboei í dɪ nɔ abou í kua woodai Ilaaɔ. 15 Amma inaabo ña aa ba faaba si kpãai ama ku bí bii à waa mu ara ñja nɔ à leekɪ si kpãai naane ku dasi do kubi do kuwɛɛ iyi í má.

Ine ngboi inei igbei Jesu ña

3

1 Ide ilu naane wee. Bii ine go í bi ññu ku je ine ngbo si igbei inei Jesu ña, ice jjiida í bi. 2 Í sɪa lafɛɛ ku maà ne taale go nɔ ku ne abo akã lege lege, si anyie nɔ ku je ine go iyi í ya saku nɔ ku mà arae, ku maà je amanɛ yaka yaka, amma ku je ine go iyi í ya yaae ine ñjoo ña nɔ ku je ine go iyi á yɔkɔ ku kɔ ine ña si cio. 3 Nɔ ku maà je woo mɔ atɛ walakɔ woo bi ija, amma ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku sũ, nɔ ku maà je woo bi fia yaamɔ. 4 Nɔ ku je ine go iyi í nɔ kpasɛɛ mam mam, nɔ amae ña à ya jirimaɛ nɔ à mà beɛrei ine ña. 5 Ntɔ ntɔ, bii ine kù mà bei á ce ku mu kpasɛi ññu takae, beirei lafɛɛ á ce ku mu inei igbei Ilaaɔ ña. 6 Nɔ kù sɪa ku je ine iyi í dasi Jesu naane titɔ titɔ, domi á yɔkɔ ku na ku ne faau nɔ Ilaaɔ á ye taalee bei í ye taalei Seetam. 7 Si anyii ññu, í sɪa hai dasi Jesu naane ña a máa je seɛda jjiidɛ ku ba a maà dondae, nɔ ku maà na ku dasi cekũm dii Seetam.

Woo ce icei igbei inei Jesu ña

8 Beɛbe mɔi woo ce icei igbei inei Jesu ña á sɪa a je ine ña iyi à ne beɛre, a maà ti a je ilu gele minji ña, walakɔ woo mɔ atɛ yaamɔ, walakɔ woo de fia do bisi laalɔ. 9 Amma í sɪa a leekɪ dim dim si naane ku dasi do ida iyi í má. 10 Nɔ í sɪa a cɔ laakai ñja titã. Bii à ye a kù ne taale go a bei a lɔsi ice ñja ku ce. 11 Beɛbe mɔi í sɪa abo ñja ña a je ine ña iyi à ne beɛre, nɔ a maà je woo sɔ irii ine, amma a je woo gaya ña iyi à ne naane si mii fei. 12 Í sɪa woo ce icei igbe ñau a je ilu abo akã lege lege nɔ a je ine ña iyi à nɔ ama ñja ña do inei kpasɛi ñja ña mam mam. 13 Woo ce ice ñau, bii à waa ce ice ñja do inɔ akã aa ne beɛre si kuwɛɛ ñja, nɔ aa ne idɔ ku buba ntɔ ntɔ si naane ku dasi iyi Jesu Kirisi wa mu nwa.

Asii nla nla

¹⁴ N dasi ido n naa n yee, amma n koe tiau ihē wai ¹⁵ ku ba baa bii í na wa kpei, i mà bei í jò inei nyaanzei Ilaađ ña a maa neđ ara ñña, waato inei igbēe ña, ññu iyi í je icui kuwēe. Igbēui í ye bei sōbei ntou do gbugbāe. ¹⁶ Do ntə, ine go kù wēe iyi á yəkə ku já kulai asiii kpāai Ilaađ ku tōo nwa.

Kirisi í baa í je amanē nò à yəo,

Nò Hundei Ilaađ í jò à mà iyi inē dee deei.

Amaleka ña mō à yəo.

À waažo idee si dimi baa yooma fei.

Nò à dasi idee naanē si andunya.

Nò à soo lele í nyi si amboe.

*Woo kəsi cio ilu ibo ña***4**

¹ Hundei Ilaađ í fə dee dee í ni si awaati ankāanyi inē go ña aa jò kpāai naanē ku dasi, a máa jirima ide i woo dī ijui inē ña do kukəsii Seetam. ² Dimii kukəsi ññu wa naai hai bi ilu muafiti ña do woo sə ibo ña. Inē ñau à lele ido ñña hee ci ya ye taale ñña má. ³ Amanē dimi bēe bē ñai à ya ni kù sła inē ña a so nje. Nò à ya nyi a ni má ije go ña à wēe iyi kù sła inē ña a jəo, baa do iyi ije ñau Ilaađ í taka ñai ku ba woo dasie naanē ña iyi à mà ntou a ya jəo do saabu ajə. ⁴ Nkāma kù wa si iyi aa nyə, domi mii iyi Ilaađ í taka fei mii jiidai, nò í sła ka gba fei ndēe do saabu. ⁵ Ntə ntə, mii fei í mái bii à waa ceđ ice do yaase bei ide i Ilaađ í fə do bii à waa ce kutəo.

Woo ce ice jiidai Jesu Kirisi

⁶ Bii ì waa kəa woo dasi Jesu naanē ña si bisiu ihē, aa je woo ce ice jiidai Jesu Kirisi, nò naanē ku dasi do ide i kukəsi jiiida iyi ì waa too si á yei bei ije iyi ì waa na hundee. ⁷ Amma kəsi ará hai ne yaase ña iyi a kù waa too si ide i Ilaađ. Hanya i ce kuwēe si bei á dša Ilaađ si. ⁸ Ntəi, icei ara aranfāanē kù la, amma ide i Ilaađ ku leekí si í ne aranfāani si mii fei, domi si bei à ne kuwēe nsei do ti ala. ⁹ Ide iyi á fəu be ide ilu naanē iyi í jə í yə awə i gba ña mam mam. ¹⁰ Na ñəi í ce à jəbu à waa ceđ ice, domi kpāa ku cə nwa si Ilaađi í wa, ññu iyi í je icui kuwēe, nò í je woo faabai inē fei, woo dasi Jesu naanē ña məm nii à re.

¹¹ Sə ña a jirima mii ñau ihē nò i kə ñña si cioe. ¹² Mađ ti í jò a dondae na awaasū ku jēe, amma jò í nyisi woo dasi Jesu naanē ña yaase jiiida si ide ku fəe, do kookoosui kucee, do kubie, do naanē ku dasie, do dee dee ku jēe. ¹³ Hee n maa n to wa, hanya i ka kukəi ide i Ilaađ, nò i kə inē ña si, nò i ce waažo. ¹⁴ Mađ ti í ce atafii si amua iyi í wa sie, iyi Hundei Ilaađ í muee si waati iyi à ce walli na irie nò inē ngboi igbei Jesu ña à lee awə si iri. ¹⁵ Laakai fei ku wa si ideu ihē, nò i naa arae mam mam ku ba inē fei ku ye waju ku bəe. ¹⁶ Ce laakai do bei ì waa je kuwēe do cio iyi ì waa kə si nò i ya maa temua si. Bii ì waa ce bēe bē, aa ba faaba, awə do inē ña iyi à waa gbə idee.

*Iseenei woo dasi naanē ña ñña duusəo***5**

¹ Mađ ya fə si məkə ngbo ña ide do gbugbā, amma jò í ba ña ide ku fə kpele kpele bei baai awə takae. Nò í cea awaasū ña bei ifə ña do igbāe ña, ² abo ngbo ña mō bei iye ña, nò inaabo saatara ña mō i ce ñña bei wecīe ña, daae fei kú má bi tu ña.

³ Gbɔa jaað ña nɔ i mà bɛɛɛɛ ñña, aña iyi à je jaað do ntɔ. ⁴ Amma bii jaað gɔ í nɛ amu ña wala tɔku ña, í sɛa amaɛ ñau a woo bei ññu mɔ í tako í ce ñña. Bii à waa ce bɛɛbɛ à waa cea llaað icei, nɔ ññui á dɔa llaað si. ⁵ Inaabo iyi í je jaað do ntɔ nɔ kù nɛ inɛ gɔ iyi á woo, kpãa ku cɔɛ fei si llaaði í ya wa nɔ í ya maa ce kutɔɔ ku maa tɔɔ sobie dasãð idù. ⁶ Amma jaað iyi wa je andunyɛ do faayi í yɛ bei iku baa bii í wɛɛ si hunde. ⁷ Ide ña iyi aa ya maa sɔ ña mbe ku ba inɛ gɔ ku mað yɛ taale ñña. ⁸ Inɛ iyi kù waa gbɔa nyaanzee ña, iyi í re mɔm inɛi kpasɛ ña, lafɛɛ í kɔsi naane ku dasi, nɔ laalɔ ku jɛɛ í re baa hai dasi Jesu naane.

⁹ Mað ti i kɔ irii jaað gɔ si tia bii à ya kɔ irii jaað ña * bii kù je lafɛɛ í nɛ adɔ kita, nɔ kù je ilu mɔkɔ akã, ¹⁰ nɔ ku je inɛ gɔ iyi à waa je sɛɛdai ice jiiðɛ. Nɔ ku je inaabo iyi í mà amu ña ku mu, nɔ ku je inɛ gɔ iyi í ya yaɛ inɛ njoɔ ña nɔ ku wɛ kutei woo dasi Jesu naane ña †, nɔ ku ya sobi inɛ ña iyi a wa si wahala, nɔ kù je inɛ gɔ iyi í ya ce ice jiiða baa yooma fei.

¹¹ Amma mað ti i doo jaað saatarã ña si inɔi jaað ña, domi waati iyi kubi á tale ña aa ce Kirisi atafii, aa bi a so mɔkɔ ¹² nɔ aa je ilu taale ña si na iyi í jò a kù ceð ide iyi à wãu ice. ¹³ Si anyiɛ nɔ aa nɛ ikà a ya maa dabii dabii kpasɛ do kpasɛ. Iyi í re mɔm, aa ya maa sɔ irii inɛ ña nɔ a ya maa gũ wɔbia nɔ aa je woo sisi ide ña. ¹⁴ Na ññu ñau bei í jò ñi bi jaað saatarã ña a so mɔkɔ a bí ama, nɔ a dasi kpasɛ ñña iju jiiða, ku ba a mað na a mua mbɛɛ nwa ña kpãa a fɔ laalɔ nwa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ jaað ñau, gɔgɔ ña à yaa tã à waa too kpãai Seetam. ¹⁶ Amma bii woo dasi Jesu naane gɔ í nɛ jaað ña si nyaanzee, í sɛa ku sobi ña, ku mað ti ku kãa igbei inɛi Jesu ña asou ku ba igbeu ku yɔkɔ ku sobi jaað ña iyi a kù nɛ inɛ gɔ.

¹⁷ Si anyii ññu, inɛ ngboi igbe ñau iyi à waa ce ice jiiða, í sɛa i doo ña ilu bɛɛɛɛ iyi à nɛ aranfãani nla nla. Iyi í re mɔm ññui í je inɛ ña iyi à waa ce kookaai si waazo do cio ku kɔsi. ¹⁸ Kukɔi idei llaað wa fɔ í ni, i mað ti i dɛ gelei ketɛ iyi wa jojo si bileɛ wa ñña yɔyɔɛ. Nɔ wa fɔ má í ni, woo ce ice í nɛ kpãa ku gba fiaɛ. ¹⁹ Bii à ala à sɔɛ taale iyi inɛ ngboi igbe gɔ í ce, mað ti i jesi ideu, bii kù je amane minji wala mɛɛta í je sɛɛdɛ. ²⁰ Inɛ ña iyi à waa ce dulum, sɔ ña si wajui inɛi igbe ñau fei ku ba inɛ ña iyi à gbe a ce njo.

²¹ Ñ nwa n tɔɔɛ si wajui llaað do Jesu Kirisi do si wajui amaleka kumáɛ ña, gbɔ idei kukɔsiu ihɛ, mað ti i ce njoɔi ijui inɛ gɔ. Nɔ i mað ti i ce ngɔgɔ na kubii kpaasi. ²² Mað ti i saasa i lea inɛ gɔ awɔ si iri ku ba i mað nɛ ikpɛ si dulum dii inɛ gɔ. Fa araɛ hai si dulum.

²³ Mað ya mɔ inyi ññu akã, amma i ya mɔ vɛɛ keeke na baanii inɔɛ si na iyi í jò í ci ya fɛ bɔɔ.

²⁴ Dulum dii inɛ gɔ ña í ya fitai gbasasa a bei a kiiti ña. Amma ti inɛ gɔ ña í ya fitai do ankãanyi. ²⁵ Bɛɛbɛ mɔi ice jiiða mɔ í ya fitai gbasasa, nɔ baa bubue iyi a kù yɔɔ waati bɛɛbɛ, kaa manji do ajo fei.

6

¹ Inɛ ña iyi à je aru fei í sɛa a doo lafɛɛ ñña ña ilu jirima ña si mii fei, ku ba inɛ gɔ ku mað ba faya ku fɔ taalei irii llaað walakɔ kukɔsi nwa. ² Aru ña iyi à nɛ lafɛɛ woo dasi Jesu naane ña a maa donda ña a ni aña à je saa na saabui Lafɛɛ. Amma si na iyi í jò inɛ ña iyi à waa je aranfãanii ice ññau à je woo dasi Jesu naane ña

* **5:9** tia bii à ya kɔ irii jaað. Si tiaɛu bei à ya kɔ irii jaað ña iyi à jesi aña a mað so mɔkɔ má nɔ a na kuwɛɛ ñña a ceð llaað ice hee kɔsi kuwɛɛ ñña. Aña inɛi igbei Jesu ñau à ya na bukaatai mii iyi à nɛ. † **5:10** ku wɛ kutei woo dasi Jesu naane ña Bi Zuifu ña bii inɛ gɔ í naa kpasɛ ñña à ya wɛɛaa kutei bei awa mɔ à ya ka muaa inɛ inyi ku mɔ. Amma bi Zuifu ñau, arui í ya wɛ kutei inɛ njoou.

iyi Ilaaḍ í bi, nḡui í jò í s̄la a ce nḡa ice ku re. Mii iyi í s̄la i waazo nḡa mbe nò i kò nḡa si cioe.

Kukəsi ibo do amani jiida

³ Ine iyi wa kòa ine nḡa si cio mmu gò nò kù waa too ide ntòì Lafēe nwa Jesu Kirisi iyi á jò ka mà beereì Ilaaḍ, ⁴ lafēe ilu faau nla nlaì, kù mà nkàma. Amma wa ce b̄ḡai kakòḡ do ide ku fengee. Nò hai bei igu do ija do arabu wa naa, nò nḡui í ya jò ine nḡa a ci ya naane nje. ⁵ Nò í jò irii ine nḡa í sinda a kù mà ntò, à ya maa ce kakòḡ hai ne kòḡ. À tamaa kp̄ai ideì Ilaaḍ ku too á ce nḡa ilu amani nḡai.

⁶ Ntòì, kp̄ai ideì Ilaaḍ ku tòḡ amani nla gòì, bii amane í saabu si mii iyi í ne. ⁷ Ntò ntò, a kù naaḍ nkàma wa si andunyau ihē, nò beebe m̄oi a kaa ka neḍ nkàma. ⁸ Na nḡu, bii á ne ije do nyau nḡa á s̄la ku to wai wo. ⁹ Amma ine nḡa iyi á waa bi aḡa a je ilu fia nla, à ya dasi kulelei, nò bine laalò nkp̄ò nkp̄ò hai ne yaase a mu nḡa bei cek̄um nò ku s̄osi nḡa si ina iyi ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Beeb̄ei á ce si na iyi í jò kubii fiaì í je ic̄ai laalò ik̄a ik̄a baa yooma fei. Nḡui ine gò nḡa à l̄si ku de hee à yaa hai si kp̄ai naane ku dasi, à baa à dasi ara nḡa si kp̄ai wahala.

Iyi Polu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awò iyi ì je ti Ilaaḍ, saa mii nḡu be fei. Nò i lele kp̄ai dee dee ku je do beereì Ilaaḍ ku mà do naane ku dasi do kubi do temua do daa did̄. ¹² Jabu jiida si kp̄ai naane ku dasi. Leek̄ì dim dim si kp̄ai kuwēe hai t̄a si bei Ilaaḍ í kpee. Na kuwēeui ì je seeda jiida si wajui ine nkp̄ò. ¹³ Ñ wa n s̄se si wajui Ilaaḍ, nḡu iyi wa na mii fei kuwēe, do si wajui Jesu Kirisi, nḡu iyi í je seeda jiida si wajui P̄onsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nò kuwēe ku maà ne riisi do taale gò hee ku toḍ aḡo iyi Lafēe nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaaḍ, nḡu iyi í je icui inò did̄ fei, á jò aḡo ku to wa si waatie. Nḡu ak̄a lege legeì í ne yiiko si mii fei, nḡui í je ilaalui ilaalui nḡa, do Lafēeì lafēe nḡa. ¹⁶ Nḡu ak̄ai í je ine iyi ci ya ku. Nò í wa si inya kumá iyi ine gò kaa yòkò ku maai si. Ine gò kù yòḡ, nò ine gò kaa yòkò ku yòḡ m̄om. Nḡui í ne beere do gbugb̄a iyi ci ya t̄a. Ami.

¹⁷ S̄ò ilu amani nḡa a maà ti a t̄ò fufu, nò naane nḡa ku maà wa si amani iyi á na ku t̄a, amma a jò naane nḡa ku wa si Ilaaḍ, nḡu iyi wa mu nwa fei ndēe do inò ak̄a ku ba ka wēeḍ inò did̄. ¹⁸ S̄ò nḡa a ce mii iyi í s̄la, a je ilu amani si jiida ku ce, nò a ya kp̄a ine nḡa amani nḡa do inò did̄. ¹⁹ Beeb̄ei aa singaa ara nḡa amani jiidai ala iyi kaa beje nò a ba kuwēe iyi í je kuwēe do ntò.

²⁰ Timotee, ide iyi à dae si awou, muu ku s̄la. Fa arae hai si ide nfe nfei andunya. Maà ce kakòḡ do ine nḡa iyi à waa tamaa aḡa à ne kumà. ²¹ Kumàui ine gò nḡa à waa ni aḡa à ne, nḡui í jò à nyò hai si kp̄ai naane ku dasi.

Did̄i Ilaaḍ ku wēe do inḡe.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi idei kuwɛɛ iyi í wãɔ wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui ñ kɔe tiaɔ ihɛ wa Timotee, awɔ iyi ñ bi jiiɔa nɔ ì ye bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araaree a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ Ñ wa n saabu Ilaaɔ, nɲu iyi ñ wa n tɔɔ do idɔ hai ne taale si bei balam ɲa à tako à ce wo. Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ na iriɛ, nɔ dasãɔ idũ fei ñ ya n maa n ye gigie si kutɔm. ⁴ Ñ wa n ye gigii kukpatae *, nɲui í jò ñ bi ku yeɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didɔm nɔu ku kɔ. ⁵ Ñ wa n ye gigii naane ku dasi hai ne muafiti iyi ñ ne. Dimieí ayiɛ Loisi do iyeɛ Enisi à neɔ. Ñ mà kam kam iyi awɔ mɔ ñ nɔɔ. ⁶ Nɔi í jò ñ wa n yeɛ gigii iyi í sla í ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi ñ lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hunde iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jò ka ce njo, amma í ya jò ka ne gbugbã do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɲu, maà ti í ce anyoi seɛdai Lafɛɛ nwa ku je, nɔ í maà ya ce anyoi amu takam, amu iyi ñ wa ile piisɔɔ na iriɛ. Amma jò í jesi awae ka ye ijuukpã ajɔ na irii laabaau jiidau nɔ í maa neɔ gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɲui í faaba wa nɔ í kpe wa ka je inɛɛ ɲa. Kù je na ice nwa ɲa iyi à ce, amma si na iyi í jò nɲu takae í bi beɛbei na didɔɛ. Didɔɛu í jile nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nsei, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kirisii í nyisi wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbã iku nɔ í nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tã na saabui laabaau jiidau.

¹¹ Ilaaɔi í jò ñ je woo be do woo kɔsi cio ku ba n sisia inɛ ɲa laabaau jiidau. ¹² Nɔi í jò ñ wa n ye ijuukpãu ihɛ. Amma anyɔ kù waa muum, domi ñ mà inɛ iyi ñ dasi naane ñ nɔ ñ mà kam kam iyi í ne gbugbã ku maa mu ide iyi í jòɔm nɔu hee ajɔu koo toɔ wa. ¹³ Ide ntɔu iyi ñ sisiɛ, muu do naane jiiɔa do kubi iyi à ne si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiiɔa iyi à dae si awɔ, muu do gbugbã Hundei Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takae í mà iyi inɛi Azii ɲau fei à fũ sim awɔ. Si inɔ nɲa bei Fijeli do Heemajeni à wa. ¹⁶ Ilaaɔ kù ce araaree nyaanzei Onezifɔɔ domi í muum gbugbã ise fɛɛfelo. Kù nɔ kù ce baa anyoi iyi ñ wa piisɔɔ. ¹⁷ Iyi í to wa Romu mam í dedɛem nii do inɔ akã hee í koo í yem. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jò Ilaaɔ ku ce araaree si ajoj kiituu. Awɔ takae ñ mà sãa sãa ice iyi í ceem Efeɛzu.

Woo jabu jiidai Jesu Kirisi

2

¹ Na nɲu, awɔ amam, mua arae gbugbã si didɔ iyi à ne do anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ² Iyi ñ gbɔ ñ wa n fɔ si wajui ilu seɛda nkɔɔ, daa ilu naane go ɲa mɔ si awɔ, inɛ ɲa iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ go ɲa mɔ si cio.

* **14** ñ wa n ye gigii kukpatae Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa ne. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yɔɔ má ku ba inɔ ku fɔ nɲau ku kpa iri.

³ Ijuukpā iyi á naa sie bei amu mō fei, jò i jesi bei woo jabu jiidai Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoi igū ci ya ce wūai andunya bii wa bi ku ce idōobii inε ngboε. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yōkō ku ba ribai areε bii kù je í jirima woodaε ηa. ⁶ Bεεbε mōi woo logoo iyi í ce ice do wahala nηui á tako ku je amaajeε *. ⁷ Lasabu si ide ηa iyi ñ wa n fōu ihē, nō Lafēε á sobiε i bei í gbōd yaasei fei ndεε. ⁸ Ye gigii Jesu Kirisi, tōkui Davidi, iyi í jī hai si balεu. Ideei í wa si laabaau jiidau iyi ñ wa n waazo. ⁹ Na laabaau jiidau ñ wa n ye ijuukpā hee à ñim do seseε bei woo ce laalō. Amma idei Ilaaō si à ñi. ¹⁰ Njōi í jò ñ wa n temuad fei ndεε na irii inε ηa iyi Ilaaō í cicau, ku ba aηa mō a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, nō a ne ikpē si amboeε iyi ci ya tā. ¹¹ Ide ilu naaneε wee. Bii à ku do nηu, aa ka weε do nηu. ¹² Bii à temua, aa ka je bomma do nηu ajo. Bii à nō à kōsiε, nηu mō á kōsi wa. ¹³ Baa bii à je hai ne naaneε ηa, do nηu fei, nηu í je ilu naaneε, Domi kaa yōkō ku kōsi araε.

Woo ce ice iyi kù waa ce anyoi iceε

¹⁴ Ye inεε ηa gigii ide ηau ihē fei nō i kōnkōn du ηa si wajui Ilaaō í ni a maà ya maa ce kakōd si ide ηa, domi dimii kakōd bεεbε kù ne aranfāani kāma, í gbe ku jò inε ηa iyi à waa gbōd a ce nfe. ¹⁵ Ce kookaai í maa ce iyi aa bōd saabu si wajui Ilaaō, bei woo ce ice iyi kù waa ce anyoi iceε, iyi í ya maa sisi ide ntōi Ilaaō dee dee. ¹⁶ Amma waasu ide ηa iyi á kù ne aranfāani gō nō a kaa sobi inε ηa si naaneε ku dasi nηa, domi inε ηa iyi á waa ce bεεbε à ya na á jōd Ilaaō a maa kooi. ¹⁷ Idei inε ηau be í yei bei juju sāmii iyi wa beje ara. Si inō nηai Himeneε do Filetu à wa, ¹⁸ aηa iyi á jò kpāai ntō nō à waa kekeε naaneε ku dasii inε nkpō domi à ni awaatii kujīi iku ηa í lō tā. ¹⁹ Do nηu fei, icui naaneε ku dasi nwa iyi Ilaaō í jile do gbugbā kaa yaya. Á mà iyi ntōi si na iyi í jò kukōi idei Ilaaō wa fō í ni, Lafēε í mà inεε ηa. Nō í ni má, inε iyi wa kpe irii Lafēε fei ku saa laalō ku ce.

²⁰ Si ile nla jεε dimi ikā ikāi í ya wa be. Á ce gōgō ηa do wura, gōgō ηa mō do iso fūfū. Inε nηu ηau be ajoi jingau nla ηai à ya ceō ice. Amma gōgō ηa mō à weε mà iyi á ce do amā, gōgō ηa mō kaalei, inε nηu ηai à ya maa ceō icei ajo fei. ²¹ Na nηu, inε iyi wa nya araε hai si laalō ηa iyi ñ fō ideu fei, á yei bei jεε iyi í ne bεεεε. Á je inε iyi Ilaaō í cica ikā ku je tεε mam mam, nō Lafēε á yōkō ku ceō ice si na iyi í jò í tā sōlū ku ceō ice jiidā baa yooma fei. ²² Saa kubi nfe nfei awaasū ηa, ñεεε kpāai dee dee ku je, do naaneε ku dasi, do kubi, do laakai ku sū, awō do inε ηa iyi à waa tōo Lafēε do inō akā. ²³ Amma maà ya ce kakōd si mii iyi kù ne aranfāani do iyi kù ne yaaseε, domi ñ mà kam kam iyi nηui í ya na ku bí ija. ²⁴ Nō wee kù sīa wo ce icei Lafēε ku maa ja, amma í sīa kù bi inε fei, nō kù je inε iyi á yōkō ku kō si cio nō ku ya temua. ²⁵ Inε ηa iyi á kù waa jesi ideε í sīa ku ba ηa ide ku fō do kúrò. Á yōkō ku je Ilaaō á mu nηa kpāa a kpaasiò idō nηa a mà ntō, ²⁶ nō laakai nηa ku baa, a gbā hai si taai Seetam, nηu iyi wa mu ηa wo nō í jò à waa ce idōbibe.

Waatii ankāanyi

3

¹ Amma í sīa í mà ηa iyi kuweε nwa á na ku gaabu si waatii ankāanyi. ² Amanε ηa aa maa ce idei iri nηa, lasabu nηa fei si fiaí á ya wa, aa je woo tōo fufu, aa nyisi

* **2:6** Si tia nwo gō ηa à ya ni, “bεεbε mōi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaajeε.”

iyi nja à je ngɔɔ, aa maa bu Ilaaɔ. A kaa jirima baa nja nja, aa je gudulu nja, a kaa mà beɛrei Ilaaɔ. ³ Aa je hai ne kubi nja, a kaa ne araarei ine nja, aa je woo sɔ irii ine nja, a kaa mà ara nja, aa je ine ku gaabu nja, nɔ aa je mbɛei woo ce jiida nja. ⁴ Aa je ilu zamba nja, a kaa ne lasabu jiida, aa ne faao. Aa bi faayii andunya ku re Ilaaɔ. ⁵ Aa maa too kp̄aai Ilaaɔ do gele, amma ilu muafiti nja domi à kɔsi gbugb̄aɛ. Fa ar̄aɛ hai bi amanɛ dimi beɛbe nja. ⁶ Gɔɔ nja aa maa lo kp̄asɛ do kp̄asɛ nja a maa k̄amia inaabo hai donda kulele nja. Inaabo nja, dulum du nja í caa nɔ à waa too bine ik̄a ik̄a fei. ⁷ Iju iyi í má fei inaabo beɛbe nja à waa de nja a mà ngɔɔ, amma a kaa nɔ a mà ntɔu pai. ⁸ Si bei Zanɛsi do Zambɛɛsi à kɔsi Moizi wo, beɛbe mɔi ine nja mɔ à kɔsi ntɔu, iri nja í sinda mam mam. Naane ku dasi nja kù ne aranfaani k̄ama. ⁹ Amma kookaai nja kaa bɔɔ nja bii k̄ama, domi ine fei á na ku ye s̄umu ku je nja, si bei à ye ti Zanɛsi do Zambɛɛsi.

Iyi Pɔlu í dasi Timotee ku ce

¹⁰ Amma awɔ̀ ì mà s̄aa s̄aa yaase bei ñ kɔ ine nja si cio do yaase bei ñ ce isɛnem bi tu nje, do mii nja iyi ñ dasi idɔ n ce, do naane ku dasim, do laakaim, do suorum, do kubim, do temuam. ¹¹ Ì mà b̄ɔne iyi à nyisim do ijuukp̄a iyi í bam si ilui Antiɔsi do Ikonimu do Lisitu. Kù ne b̄ɔne gɔ iyi n kù ye be. Amma Lafɛɛ í nyam hai si fei ndɛɛ. ¹² Ntɔi, ine iyi wa bi ku ce kuwɛɛɛ dee dee si wajui Ilaaɔ si anu ak̄a iyi í ce do Jesu Kirisi kù ne bei á ce iyi kù ye ijuukp̄a. ¹³ Amma ine laaɔ nja do woo sɔ ibo nja waati k̄ama fei laaɔ nja í ya maa k̄ɔsii. Si bei à waa d̄i ijui ine gɔ nja, beɛbe mɔi à waa d̄i ijui ara nja. ¹⁴ Amma awɔ̀, leek̄i dim dim si cio iyi à kɔɛ si, iyi í dasi naane, domi ì mà ine iyi í kɔɛ si. ¹⁵ Hai keekeei, ì mà kuk̄ɔi idei Ilaaɔ iyi á yɔkɔ ku muɛ bisi í dasiɔ Jesu Kirisi naane ku ba í ba faaba. ¹⁶ Kuk̄ɔi idei Ilaaɔ fei hai bi Ilaaɔi wa naa. Nɔ í ne aranfaani ku kɔ ine nja si cio, ku nyisi amanɛ kuraraɛ, nɔ ku dasiɛ kp̄aa jiida má, nɔ ku nyisiɛ yaase bei á jɛɔ dee dee, ¹⁷ ku ba inei Ilaaɔ ku kɔ, nɔ ku t̄a s̄ɔlu ku ceɔ ice jiida baa yooma fei.

4

¹⁻² Ñ wa n tɔɔɛi Timotee, i ya maa waazɔa ine nja idei Ilaaɔ waati k̄ama fei. I ya t̄a s̄ɔlu baa bii beirei, à je a kù je. Ñ wa n tɔɔɛi si wajui Ilaaɔ do si wajui Jesu Kirisi, nju iyi á kiiti ilu hunde do iku nja. Na irii kunyie wa do kunaai bommaei ñ wa n dasiɛ iceu be. Na nju, lele nja, nɔ í nyisi nja kurara nja, mu nja gbugb̄a, nɔ í kɔ nja si cioi idei Ilaaɔ do suuru nla nla. ³ Ñ wa n fɔ beɛbei domi waati gɔ wa naa iyi ine nja a kaa bi idei kuk̄ɔsi jiida ku gbɔ, amma aa dedɛa ara nja woo kɔ si cio nkpɔ, ine nja iyi aa lele nja do ide iyi à bi ku gbɔ. ⁴ Aa kɔ ku gbɔ ide ntɔu, nɔ aa sinda ara nja si idei ar̄ai amanɛ nja. ⁵ Amma awɔ̀, mu ar̄aɛ si mii fei, temua do ijuukp̄a, ce icei laabaau jiidau ku waazɔɛ, nɔ í jɔ icei idei Ilaaɔ iyi ì waa ce ku kɔ mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuwɛɛm í je bei at̄ei kuwee iyi à waa nik̄a, nɔ waati iyi an jɔ andunya í maai wa. ⁷ Ñ jabu jiida, nɔ ñ sei ñ bɔ hee kɔɔ, nɔ ñ wa n leek̄i si naane ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku je. Lafɛɛ woo kiiti dee deei á muum si ajɔ nju. Kù je amu ak̄a, amma hee do ine nja iyi à bi ajɔi kunyie wa fei.

Idei ank̄aanyi

⁹ Ce kookaai í h̄amɛɛm wa r̄ya r̄ya, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bɔ Tesalonika si na iyi í jɔ í bi andunya kaa kaa. Kerɛsani, ine nju í ne ikpa ilei Galati nɔ Titee mɔ í ne ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku nju ak̄ai í wa bi tom ihɛ. Gb̄a Maaku inɛɔ í naa wa ajɔ nja, domi á yɔkɔ ku sobim si icem nɔu. ¹² Ñ be Tisiki Efɛɛzu. ¹³ Bii

ì waa naa, soom kumboo ku nya tütüm wa iyi ñ jò Torasi kpasëi Kaapusi, do tiam ña, iyi í re mòm ññui í je iyi à ce do batau.

¹⁴ Alesandu gbedeu *, í ceem laalo ntò ntò. Lafëe á sãa mii iyi í ce. ¹⁵ Awò mò laakaië, domi í kòsì ide nwa do gbugbã.

¹⁶ Ine kãma kù nò kù leekí do amu sinteu mòm iyi ñ wa n kòò aram, aña feii à jòm. Ilaaã ku maà mu ña do. ¹⁷ Do ññu fei, Lafëe í leekí do amu í muum gbugbã, ku ba n waaZO laabaau jiidau mam mam nò dimi mmu ñau fei a gbòò. Nò ñ fita si wahalau bei ine iyi í gbã hai si gelei muusu nla. ¹⁸ Lafëe á nyam hai si laalo baa yooma fei, nò kù jò n ló si bommai lelee do alaafia. Ka saabuë hee do ajò fei. Amí.

Fɔɔi ankãanyi

¹⁹ Ce Pirisila do Akilasi fɔɔ do inei kpasëi Onezifɔɔ ña. ²⁰ Erasitu í gbe Kɔrenti be nò ñ jò Torofimu Miletu, domi kù waa nɛ baani. ²¹ Ce kookaai í naa hee sukui tütü ku maa to.

Ebulusi, do Pudeni, do Linusi, do Kolodia, do ine nwa ñau fei à waa ceë fɔɔ.

²² Lafëe ku wɛɛ do awò.

Nò didõi Ilaaã ku wa si inɛ fei.

* **4:14** gbedeu Gbede iyi à waa fãau ihê kù je bei gbede ku rò kaako ña. Ine ññu isò ku ce booda ña do iwê iyi ine ña à ya maa tɔɔi í ya yó.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Titee

Pɔlu í ce Titee fɔ

¹ Amui Pɔlu, woo ce icei Ilaaɔ do woo bei Jesu Kirisi, amui n kɔ tiau wa. À bɛm nii n koo n sobi inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í cicaɔ ku ba a dasiɛ naanɛ, nɔ a mà ntɔu si gāmei kpāai naanɛ ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cɔ kpāai kuwɛɛ hai tã. Ilaaɔ ci ya sɔ ibo. Nɔ baa hai kù takai andunya í ce kuwāi kuwɛɛ hai tã. ³ Nɔ nsei, si awaati iyi í jilɛu, í jò ideɛu í fita. Ideui í daam si awɔ n waazɔɛ si bei í jilɛɛm, ɲɲu iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa.

⁴ Amu Pɔlu n wa n ceɛ tiau ihɛ wai, Titee. Si bei do saabum nii ì dasiò Jesu naanɛ bei amu mɔ, ɲɲui í jò ì je ama abím. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muuɛ didɔ do laakai akā.

Icɛ iyi Pɔlu í dasi Titee Kereti

⁵ N̄ jðɛ Kereti bei ku ba i teese ide ɲa iyi í gbeu, nɔ i cica inɛ ngbo ɲa si igbei inɛi Jesu ɲa si ilu ɲau fei si bei n̄ sɛɛu. ⁶ Inɛ iyi á je inɛ ngboi igbeu í gbe ku je inɛ iyi kù nɛ taale gɔ, iyi í nɛ abo akā lege lege nɔ amaaɛ ɲa à je woo dasi Jesu naanɛ ɲa. Ku maà je a maa sɔ iri ɲa do daa bututu nɔ a maà je amu ɲa iyi a ci ya jirima inɛ. ⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ ngboi igbeu icei Ilaaɔi wa ce. Na ɲɲu í gbe ku je hai nɛ taale. Kù sɛa ku je ilu faau, walakɔ ilu idɔɔkɔ, walakɔ woo mɔ atɛ, walakɔ à bi ija, walakɔ inɛ iyi wa bi ku ba fia do bisi laalɔ. ⁸ Amma í gbe ku je inɛ iyi í ya yaaɛ inɛ ɲjoo ɲa, nɔ ku ya bi mii jiida ku ce. Nɔ ku je inɛ iyi í mà araɛ. Ku je inɛ dee dee do inɛ kumá nɔ ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í nɛ naanɛu dim dim si bei à kɔaa si. Bɛɛbei á yɔkɔ ku mua inɛ ɲa iyi à gbe gbugbā nɔ ku tuse ɲa yaasei cio jiida nɔ ku kāmia woo jã ide ɲa.

¹⁰ N̄ wa n fɔ bɛɛbei domi inɛ nkɔɔi í wa si igbeu iyi a kù waa jirima inɛ ngbo ɲau, inɛ ɲa iyi à waa dasi inɛ ɲa iju dūdū do ide nfe. Si inɔ ɲa, Zuifu ɲa iyi à dasi Jesu naanɛu, aɲa mɔm nii à re. ¹¹ Í gbe a ganji ɲa, domi à waa bitandi nyaanze nkɔɔ si bei à ya maa cio ɲa mii iyi kù jɔ. À ya maa ce bɛɛbei ku ba a baɔ fia do bisi laalɔ. ¹² Inɛi Kereti gɔ takaaɛ iyi í je woo sisi idei iwɛ ɲa í ni, waati kāmia fei inɛi Kereti ɲa woo sɔ ibo ɲai, nɔ à gaabu bei ɲai sako ɲa, ilu ika ɲai, lasabu ɲa fei si kpāai ijei í wa. ¹³ Nɔ ide iyi í fɔu ntɔi. Na ɲɲu, sɔ ɲa ide do kugaabu ku ba a leeki dim dim si kpāai naanɛ ku dasi, ¹⁴ nɔ a maà na a too si alái Zuifu ɲau, walakɔ woodai inɛ ɲa iyi à yaa hai si kpāai ntɔ. ¹⁵ Mii fei í mái bi inɛ ɲa iyi à má, amma nkāmia ci ya má bi ilu riisi ɲa do hai dasi naanɛ ɲa, domi lasabu ɲa do idɔ ɲa fei í nɛ riisi. ¹⁶ À waa fɔ do gele à ni aɲa à mà Ilaaɔ, amma kookoosu ɲa wa jã ɲa ide. À je inɛ laalɔ do woo kò ide ɲa, a kaa yɔkɔ a ce mii jiida kāma má.

2

Kukɔsi jiida

¹ Awɔ takaaɛ kɔ ɲa si cio jiida. ² Sɔ mɔkɔ ngbo ɲa a jò a mà mii iyi à waa ce, nɔ a je ilu bɛɛɛɛ iyi à mà ara ɲa nɔ a leeki si kpāai naanɛ ku dasiu dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sɔ abo ngbo ɲa mɔ a maa je kuwɛɛ ɲa dee dee bɛi í jò inɛi Ilaaɔ ɲa à ya ce. A maà je woo sɔ irii inɛ ɲa wala woo mɔ atɛ. Í sɛa a ya maa mua abo aso mɔkɔ saataru ɲa bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mɔkɔ ɲa ɲa do ama

nyā ŋa. ⁵ Nɔ a kɔ ŋa si a m̀à ara nyā a je inɛ ŋa iyi aa leekl̩ do m̀akɔ nyā ŋa a maɔ ce icei abo aso m̀akɔ nyā, a je inɛ jiida ŋa iyi aa s̩āa m̀akɔ nyā ŋa iri ilɛ. Iyi bei á j̀ò inɛ gɔ kaa ỳokɔ ku fɔ laalɔl̩ ideɪ Ilaaṣ̩ na iri nyā.

⁶ S̩ṣ̩ awaas̩ ŋa m̀ə a m̀à ara nyā. ⁷ Bɛɛbɛ m̀əi awɔ takae, i ya j̀ò a yɛ siɛ jiida ku ce si mii fei. Si cioɛ, nyisi ŋa iyi ì je dee dee nɔ ì waa ce mii iyi à dasiɛ. ⁸ S̩ṣ̩ ŋa ideɪ ntuɪ iyi a kaa ỳəð taaleɪ ideɛ. Iyi bei á j̀ò anyɔ ku mu mbɛɛ nɛ ŋa domi a kaa ba laalɔ nwa a fɔ.

⁹ S̩ṣ̩ aru ŋa m̀ə a jirima laf̩ɛɛ nyā ŋa si mii fei nɔ a ya ce mii iyi á d̩ṣ̩ nyā si. A maà ya ba ŋa kakɔɔ ku ce, ¹⁰ nɔ a maà ya ce ŋa ilɛ, amma a nyisi ara nyā iyi aɲa à je ilu naane si mii fei. Bɛɛbei inɛ ŋa aa m̀àð bɛɛɛɛɛi cioɪ Ilaaṣ̩ woo faaba nwa.

¹¹ Ñ ni i ce bɛɛbei domi Ilaaṣ̩ í j̀ò did̩ɛ í naa si andunya. Did̩ṣ̩ á ỳokɔ ku mua inɛ fei faaba. ¹² Did̩ṣ̩ wa s̩ṣ̩ wa ka j̀ò kɔðɛɛi andunya do kuwɛɛ iyi kù waa m̀à bɛɛɛɛɛɛ Ilaaṣ̩. Bɛɛbei aa ka ce kuwɛɛ nwa si andunyaɪ ih̩ɛ dee dee, ka m̀àð ara nwa, nɔ ka m̀àð bɛɛɛɛɛɛ Ilaaṣ̩, ¹³ nɔ ka maa degbeð aɲɔ jiida iyi à waa cɔ kp̩āɛ, si bii Jesu Kirisi woo faaba nwa á nyisi amboeɛ. Jesu Kirisi nɲui í je Ilaaṣ̩, nɔ nɲui í la. ¹⁴ Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ ku ce wa inɛ kumá ŋa ka na ka je bei dimi ak̩á iyi á je titi nɲu ak̩á nɔ ka je ilu himma ka maa ceð ice jiida.

¹⁵ Bɛɛbei í s̩ā i ya cioa inɛ ŋa. S̩ṣ̩ ŋa ide do kugaabu, nɔ i mu nyā gbugb̩ā si bei ì nɛ kp̩āɛ. Maà j̀ò inɛ gɔ ku dondaɛ.

3

Iseɛɛɛi inɛi Jesu ŋa

¹ Ye inɛi igbei Jesu ŋau fei gigi a ya s̩āa ilaalui ilɛ ŋa do inɛ ngbo ŋa iri ilɛ, a ya jirima ŋa, nɔ a ya t̩ā s̩əɔlu si ice jiida fei ku ce. ² S̩ṣ̩ ŋa a maà ya fɔ laalɔl̩ inɛ gɔ, nɔ a maà ya de anui inɛ gɔ, amma a ya cea inɛ fei jiida nɔ a nyisi inɛ ŋa daa did̩ṣ̩. ³ Í s̩ā ka ce bɛɛbɛ domi tako wo awa m̀ə à yɛi bei inɛ ŋa iyi à gbe. A kù nɛ yaase, a ci ya ka jirima Ilaaṣ̩, à ya ka maa ce kurara. Kɔðɛɛi andunya baa yooma fei do faayi ŋai à waa neð wa. Á waa ce kuwɛɛ nwa do inɔ s̩āmi do bine. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaṣ̩ woo faaba nwa í nyisi jiida ku jɛɛ do bei í bi amanɛ ŋa, ⁵ í faaba wa. Waati bɛɛbei Hundee iyi í da nwa si í bí wa ise gbeejisia nɔ í mu nwa kuwɛɛ tit̩ṣ̩. Kù faaba wa si na iyi í j̀ò à ce ice jiida, amma si na iyi í j̀ò í ce araaɛ nwaɪ. ⁶ Ilaaṣ̩ í mu nwa Hundee do inɔ ak̩á na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka je inɛ dee dee si wajui Ilaaṣ̩ na did̩ṣ̩ nɔ ka je tubui kuwɛɛ hai t̩ā iyi à waa cɔ kp̩āɛ. ⁸ Ideu í nɛ naane. Ñ bi i fɔ ideu i sisi ku ba inɛ ŋa iyi à dasi Ilaaṣ̩ naane a ce kookaai a ceð ice jiida. Ideu ide jiidai nɔ í nɛ aranf̩āni bi inɛ ŋa. ⁹ Amma i ya feð kudɛɛɛi ide hai nɛ yaase ŋa ku ce, nɔ i maà ya de irii bala nwa ŋa kù m̀à, nɔ i maà ya maa ce kakɔɔ hai t̩ā si gāmeɪ wooda. Iyi bɛ fei ngbei, kù nɛ aranf̩āni k̩āma. ¹⁰ Inɛ iyi wa fɛɛfɛ inɛ ŋa, s̩ṣ̩ bei ise gbeeji i bei i nya laf̩ɛɛ ik̩á. ¹¹ Awɔ takae í m̀à iyi amanɛ dimi bɛɛbɛ í yaai hai si kp̩āa jiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í j̀ò à yɛ taaleɛ.

Ideɪ ank̩āanyi

¹² Wee an na n bɛ Aatemasi walakɔ Tisiki wa bi tɛɛ. Waati iyi inɛ ak̩á nyā á na ku to wa, ce kookaai i naa í bam Nikopolisi, domi bei ñ bi n maa n wa sukui t̩t̩t̩. ¹³ Mua Zenasi woo m̀à woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si isɛɛnɛ nyāu, ku ba ngɔgɔ ku maà gaizia ŋa. ¹⁴ Í s̩ā inɛ nwa ŋau m̀ə a hanya si ice jiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a maà je kuwɛɛ nyā ngbe ngbe.

¹⁵ Inε ηα iyi à wa bi tom ihě fei à ceε fəə. Ce inε ηα iyi à bi wa si kpāai naane ku dasi fəə.

Didōi Ilaaḍ ku wa si inε fei.

Tia iyi Pᓆlu í kᓃa Filemᓃ

Pᓆlu í ce Filemᓃ fᓃ

¹ Amu Pᓆlu iyi ñ wa piisᓃo na irii Jesu Kirisi, amu do Timᓃtee ine nwa à ce tiau ihē wai Filemᓃ, awᓃ baakᓃo nwa do minjisia nwa si iceu. ² Nᓃ à ce inei igbei Jesu ña iyi à ya tᓃᓃᓃ kpasēeu fᓃ do wecī nwa Apia, do Aasipu, ññu iyi wa ba wa ku jabu. ³ Ilaaᓃ Baa nwa do Lafēe Jesu Kirisi a mu ññe didᓃ do laakai ku sū.

Kubii Filemᓃ do naane ku dasie

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutᓃo fei ñ ya n ye gigiei nᓃ ñ ya n saabu Aᓃ Lafēem na irie, ⁵ domi ñ wa n gbᓃ baau naane iyi ñ dasi Lafēe Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naane ña fei. ⁶ Ñ wa n tᓃo Ilaaᓃ ku jᓃ anu akā iyi awae ña à ñe na naane ku dasiu ku jᓃ ñ mà mii jiiida iyi à ñe si kpāai Kirisi fei. ⁷ Baakᓃom, kubie u í muum gbugbā ntᓃ do inᓃ didᓃ nla nla, domi ñ waa tū inᓃi inei Ilaaᓃ ña.

Pᓆlu wa tᓃa Onezimu suuru

⁸ Na ññu, baa do iyi ñ ñe kpāa na irii Kirisi iyi an tilasie í ce iyi í sīa, ⁹ do ññu fei, na kubii í jᓃ ñ wa n tᓃe suuru. Amu Pᓆlu, amu iyi ñ je mᓃkᓃo ngbo, nᓃ wee nsei ñ wa piisᓃo na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tᓃe suurui na irii Onezimu, ññu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpāai naane ku dasi si ile piisᓃo ihē. ¹¹ Tako wo kù sobie jiiida, amma nsei í je sobi nla nla bi tēe do bi tom.

¹² Nsei ñ bᓃo wai bi tēe, ññu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kᓃkᓃm ñii wo ku sobim si agbēe si waati iyi ñ wa piisᓃo ihē na laabaau jiiida. ¹⁴ Amma n kù bi n ce ngᓃᓃo bii kù ye, domi ñ kù bi ñ sobim do tilasi, bii kù je do idᓃᓃbie.

¹⁵ Á yᓃkᓃ ku je inᓃᓃ Onezimu ñ fēfē ññe ñai wo si waati keekeu ku ba ñ naa ñ nᓃ do aᓃo fei. ¹⁶ Kaa nyi wa bi tēe baa bei aru ññu akā má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakᓃᓃo jiiida. Ñ ñe kubie ntᓃ ntᓃ, nᓃ í sīa titee ku re, domi kù je arue ññu akā, í je baakᓃᓃe si kpāai Kirisi má.

¹⁷ Na ññu, bii ñ waa kam bei kpasie, gba ññu mᓃ bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ raae, walakᓃ bii wa mu gbese, sindoe si irim. ¹⁹ Wee, ñ wa n kᓃo iyi ihē do awᓃi amu takam, amu Pᓆlu, an sāae fei ndee. Baa bii ñ kù fᓃo, awᓃ takae ñ mà iyi ñ waa mu gbese na kuwee iyi ñ ba. ²⁰ Na ññu, awᓃ inem, ñ wa n tᓃe í ceem didᓃu be na irii Lafēe. Tū inᓃm si kpāai Kirisi.

²¹ Ñ ce tiau ihē wai si na iyi í jᓃ ñ wa n naane iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fᓃu, nᓃ ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tᓃe. ²² Mii akāi í gbe, ceem sᓃolui ile bii an naa ñ wa, domi ñ wa n cᓃ kpāa iyi Ilaaᓃ á na ku sindoom wa bi tu ñe mà na saabui kutᓃo ññe.

Sukudᓃ ku tᓃo

²³ Epafaasi, awaᓃ ine iyi a wa ile piisᓃo na irii Jesu Kirisi, í ñi n ce fᓃ. ²⁴ Bebe mᓃ woo bam ice ku ce ña, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, aña fei à ce fᓃ.

²⁵ Didᓃi Lafēe Jesu Kirisi ku wa si ñe.

Tia iyi à kɔa inεi Ebeε ηa

Ilaaō í jò Amaí nηu takae í ba wa ide ku fɔ

¹ Tako bala nwa ηa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaō hai si geli waliie ηa ise fεεfelo si kpāa ikā ikā. ² Amma si waatii ankāanyiu ihē awa à gbɔ ide ku fɔi Ilaaō hai si geli Amae takae. Amaui Ilaaō í cica ku je woo je tubui mii fei, nηu iyi aηaò à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaaō í ne fei, si Amaei aa ka yɔɔ. Amau í jò Ilaaō takae dee dee, í nɔ wa mu mii fei do gbugbāi idee. Waati iyi í ce ice iyi á kpa idei dulum dii ine ηa í tā, ηɔi í koo í buba lele si awɔ njei Ilaaō ilu gbugbā fei.

Amai Ilaaō í re amaleka ηa

⁴ Si bei Ilaaō í na Amaeu iri iyi í re ti amaleka ηa, beεbe mɔi Amau takae í re amaleka ηa. ⁵ Do ntɔ, Ilaaō kù sɔ ine akāi amaleka ηau ku ni, Awɔi ì je Amam. Hai nnyi ñ je baae.

Kù nɔ kù je amaleka ɔɔi wa fāa iyi í ni,
An je baae, nɔ nηu mɔ ku je amam.

⁶ Amma waati iyi Ilaaō í be ama yemmae wa si andunya í ni,
Amalekam ηa fei a gulea.

⁷ Ide iyi Ilaaō í fɔ na irii amaleka ηau wee. Í ni,

Ñ ce amalekam ηai bei fufu,
Woo ce icεm ηau mɔ bei amei ina.

⁸ Amma Amaei wa fāa iyi í ni,
Awɔi ì je Ilaaō. Ñ jile bommae hee do aɔ fei.
Dee dee ku jei í je akpai bommae.

⁹ Ì bi jiiida nɔ ì cé laalo.

Na ηɔi í ce amu Ilaaō ñ cicae, awɔ Ilaaō.

Ñ nɔ ñ muue inɔ didɔ nɔ ñ jò beεεε í re ti kpaasi ηa.

¹⁰ Nɔ í sɔɔ má í ni,

Awɔ Lafēε, hai sinte awɔi ì jile icui ile.
Do awɔi ì ceò lele.

¹¹ Fei ndεε á ce nfe amma awɔi aa wεε.

Lele do ile fei á gboi bei ibɔ.

¹² Awɔi aa taabu ηa bei jine.

Aa nɔ a maa kpaasi bei á ya kpaasi ibɔ.
Amma awɔ i kaa kpaasi, nɔ kuwεεε kaa kpa iri.

¹³ Ilaaō kù nɔ kù sɔ amalekae ɔɔ kù ni,

Buba awɔ njem hee n ce mbeεε ηa bi ku lesi isεε.

¹⁴ Debei, mii amaleka ηa à je. Á je hunde ηa iyi à waa cea Ilaaō ice, aηai í ya be a koo a sobi ine ηa iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na nηu, í sla ka mu ide iyi à gbɔ dim dim ku ba ka maà nyɔɔ, ² domi baa ide iyi amaleka ηa à naaò wa í ne gbugbā hee ine iyi kù saalue walakɔ kù jirimae fei í ba ijuukpā iyi í jò. ³ Debei, beirei aa ka ce ka yɔkɔ ka saa ijuukpā bii à waa ceìò idei faaba iyi í to beεbe. Lafēε takae í tako í sisi idei faabau, nɔ si anyie ine

ɲa iyi à gbɔɔ à sɔ wa à ni ideu ntɔi. ⁴ Nɔ ɪlaaɔ í ce maamaake ikā ikā fei ku ba gbugbāi seeda ɲɲau ku kɔɔsi. Nɔ í cea ine ɲa amua ikā ikāi Hundee si bei í bi.

Woo faaba ine ɲa

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fāau, kù je amaleka ɲai ɪlaaɔ í jile a je ine ngboe. ⁶ Amma ine gɔ í kɔ bii gɔ í ba ɪlaaɔ ide ku fɔ í ni, Mii amanɛ í je hee ì waa ce lasabue.

Yooi í je amanɛ hee ì maa gbɔaa.

⁷ Si waati keeke gɔ ì coo ine iyi kù to amaleka ɲa.

Ì muaa amboe nɔ ì jò í ne jirima nla nla.

⁸ ɪ muaa gbugbā si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni ɪlaaɔ í naa gbugbā si mii fei, nkāma kù weɛ iyi kaa sūaa iri ile. Amma a kù ye bii mii fei í sūaa iri ile titā. ⁹ Do ɲɲu fei Jesu ɲɲu iyi à kaye wo, nsei à waa yɔɔ do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuò. Ntɔi, didɔi ɪlaaɔ í tako í jò kù to amaleka ɲa si waati keeke gɔ. ɪlaaɔ í ce beɛbei ku ba ku ye wahala ku kuò na irii ine fei. ¹⁰ Do ntɔ, ɪlaaɔ, ɲɲu iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndɛɛ, í yɔɔ iyi í sɪa Jesu ku ye ijuukpā ku ba ku je amanɛ iyi í kɔ nɔ ku gbā amanɛ nkɔ nkɔ nɔ naaɔ ɲa wa si amboeɛ, domi Jesui í je icui faaba ɲɲa.

¹¹ Jesu iyi í we ine ɲa hai si dulum du ɲa, ɲɲu do ine ɲa iyi í we ɲau à je amai baa akā. Na ɲɲu, kù ce anyɔi ku kpe ɲa ifɔɛ ɲa ¹² tengi bii í ba ɪlaaɔ ide ku fɔ í ni,

An sisia ifɔm ɲa ideɛ.

An saabue si aninii ine ɲa iyi à tɔtɔɔ.

¹³ Nɔ í ni má,

An dasi ɪlaaɔ naanɛm.

Si anyiɛ má nɔ í ni,

Amu wee do ine ɲa iyi ɪlaaɔ í muum.

¹⁴ Si bei ine ɲau à ne ara do nje, Jesu takae í na í so ara bei ɲa mɔ. Í ce beɛbei ku ba na saabui ikuɛ ku kpa gbugbāi Seetam, ɲɲu iyi í ne gbugbāi iku wo, ¹⁵ nɔ ku ya ine ɲa iyi à je bei aru ɲa si kuweɛ ɲa fei na ɲjoi iku. ¹⁶ Ntɔ ntɔ, kù je amaleka ɲai í naa ku sobi, takui Aburahamu ɲai í naa ku sobi. ¹⁷ Na ɲɲu, kù ne bei á ce iyi kù jɔ ifɔɛ ɲa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í ne araare nɔ ku je ilu naanɛ si icei ɪlaaɔ, nɔ ku sã gbesei dulum dii ine ɲa. ¹⁸ Do yaase beɛbe á yɔkɔ ku sobi ine ɲa iyi à wa si kulele, domi ɲɲu takae í ye ijuukpā si kulele.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na ɲɲu, inje inɛm ɲa, inje iyi ì je ti ɪlaaɔ, inje iyi í kpe do woo dasi Jesu naane ɲa iyi à gbe ku ba í bɔ lelei Aɔ ɲa, í jò í cɔ Jesu, ɲɲu iyi ɪlaaɔ í be wa ku je woo wee nla si kpāai naane ku dasi iyi à waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naane si iceɛ iyi í cea inei Izireli ɲa fei, beɛbe moi Jesu takae í ne naane si wajui ɪlaaɔ, ɲɲu iyi í jilɔɔ si iceu. ³ Ine iyi í ma ile í ne beere í re ileu takae. Beɛbe moi Jesu í ne amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntɔi, ile iyi ì ye fei amanɛ ì maa, amma ɪlaaɔ í je ine iyi í ma mii fei. ⁵ Si ice iyi Moizi í cea inei Izireli ɲa fei, í ye bei amaace ilu naane si kpasɛi ɪlaaɔ kù je nwa seeda mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpasɛ ilu naane iyi ɪlaaɔ í ce ine ngboi kpasɛɛu. Inei kpasɛɛ ɲau mɔ, awai bii à waa leeki si naane dim dim do si kpāa ku cɔ iyi à waa tɔɔɔ fufu.

Kustmi iyi ɪlaaɔ í jilɛa ineɛ ɲa

⁷ Na ɲɲu, í sotí ì gbɔ ide iyi Hundei ɪlaaɔ í fɔ í ni,

Bii ì waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nnyi ɲa,

⁸ I maà lele idɔ nɲe má bei si ajo iyi ì kɔsie ɲa,
Si waati iyi ì cɔ laakaie ɲa si gɓabua.

⁹ Nɔi Ilaaɔ í ni,

Tengi bei bala nɲe ɲa à kɔsim à dede idɔɔkɔm,
Baa do iyi à ye mii iyi ñ ce hee adɔ ciiji.

¹⁰ Na ɲɔi í jɔ ñ ce idɔɔkɔ do aɲa.

Nɔ ñ ye idɔ nɲa í ya sindai ajo fei hai bi tom.
A kù mà kpāam.

¹¹ Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni,

A kaa lɔsi bi kusɓmi iyi ñ ce nɲa sɔɔluɛu ajo kāma.

¹² Na nɲu, inɛ inɛm ɲa, i ce laakai, i maà jɔ inɛ gɔ nɲe ku nɛ idɔ laalɔ hai dasi naane, iyi á jɔ ku sinda hai bi Ilaaɔ, nɲu iyi í wɛɛ. ¹³ Amma si na iyi í jɔ Ilaaɔ í mu nwa ajoɔ nnyi, nɔ ala kù je tu wa, í sɓa í ya maa mua nɲe gɓughā ajo fei ɲa ku ba inɛ gɔ nɲe ku maà jɔ dulum ku dɔ ijuɛ hee ku le idɔɛ. ¹⁴ Ntɔi, à nɛ ikpɛ si kuwɛɛi Kirisi bii à waa leekɔ dim dim si naane ku dasi iyi à nɛ hai sinte hee kɔɔɛ.

¹⁵ Na ɲɔi í jɔ à ni,

Bii ì waa gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nnyi ɲa,

I maà lele idɔ nɲe má bei si ajo iyi ì kɔsie ɲa,

¹⁶ Yoo ɲai á gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nɔ à kɔsie bii kù je inɛ ɲa iyi Moizi í gbā hai ilei Ezibitui fei. ¹⁷ Mà yoo ɲai Ilaaɔ wa ce idɔɔkɔ hee zakai adɔ ciiji bii kù je do inɛ ɲa iyi à ce dulum nɔ à cuku à ku si gɓabuau. ¹⁸ Si waati iyi Ilaaɔ í ceekpe í ni, a kaa lɔsi bi kusɓmi iyi nɲu í ce nɲa sɔɔluɛu, yoo ɲai wa fāa bii kù je inɛ ɲa iyi a kù jirima ideɛ. ¹⁹ Bɛɛɛɛ mɔi, à ye iyi a kù yɔkɔ a kù lɔsi bi kusɓmiu si na iyi í jɔ a kù dasi naane.

4

¹ Kuwāi Ilaaɔ iyi í ni aa ka lɔsi bi kusɓmiu í wɛɛ baa nnyi. Na nɲu, i ce laakai ku ba inɛ gɔ nɲe ɲa a maà na a to wa do ankāanyi nɔ a ba wee aɲa a kaa ba a lɔ bi kusɓmiu. ² À waazo nwa laabaau jiidu si bei à cea inɛ ɲa iyi à tako à wa si gɓabuau. À gbɔ ideu amma kù ce nɲa aranfāani kāma domi si waati iyi à gbɔɔ, a kù dasi naane. ³ Awa iyi à dasi naane aa ka lɔsi bi kusɓmiu, bi kusɓmi iyi Ilaaɔ í fɔ ideɛ í ni,

Si idɔɔkɔm ñ ceekpe ñ ni,

A kaa lɔsi bi kusɓmi iyi ñ ce nɲa sɔɔluɛu.

Í fɔ bɛɛɛɛ baa do iyi í ce sɔɔlui kusɓmiu tā hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntɔi, bii gɔ à fɔ ideɛ ajo mɛɛjesiau à ni,

Ilaaɔ í kpa irii icɛɛ fei nɔ í sɓmi si ajo mɛɛjesia.

⁵ Do nɲu fei Ilaaɔ í fɔ ideɛ iyi à tako à ka wau wo iyi í ni,

A kaa lɔ si bi kusɓmi iyi ñ ce nɲa sɔɔluɛu ajo kāma.

⁶ Inɛ gɔ ɲa aa na a lɔ si bi kusɓmiu. Amma inɛ sinte ɲa iyi à gbɔ laabaau jiidau a kù lɔsi na ide hai jirima nɲau. ⁷ Na nɲu, nsei Ilaaɔ í jile ajo má, nɔ ajɔui nnyi. Ideu í cei bei Ilaaɔ í jɔ à na à gbɔɔ hai si geleɛ Davidi si anyii adɔ nkɔɔ nkɔɔ. Ideu í ni,

Bii ì gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nnyi ɲa,

I maà ti i lele idɔ nɲe.

⁸ Ntɔi, bii í je si kusɓmiu bei Zozue í bɔɔ inɛ ɲau wo, Ilaaɔ kaa fɔ ideɛ ajoɔ kusɓmi mmu gɔ iyi á na ku naa. ⁹ Bɛɛɛɛi kusɓmi í wɛɛ má iyi í je ti inɛi Ilaaɔ ɲa bei Ilaaɔ takae í sɓmi si ajo mɛɛjesiau. ¹⁰ Inɛ iyi í lɔsi bi kusɓmi iyi Ilaaɔ í ce

soolueu, í kpa irii iceei si bei Ilaaḥ mḥ í kpa irii tee. ¹¹ Na nḥu, ka ce kookaai ka lḥsi bi kusĩmiu. Kāma nwa ku maḥ je hai gbḥ ide bei ine ḥau. Bii kù je beeebe aa ka na ka cuku ka kua bi kusĩmiu.

¹² Idei Ilaaḥ í je kuwee, í nḥ í ne gbugbā. Í dḥ anu í re taakuba ilu ande minji. Í ne gbugbā iyi á yḥkḥ ku lḥḥ hee lelei idḥ ku feefe idḥi amanḥ do lasabue, ikḥi ara mḥ do lompi. Nḥ á wuse idḥbii amanḥ do lasabue. * ¹³ Nkāma kù wee iyi wa manjia Ilaaḥ woo taka. Fei ndee í cĩ wa jilei si wajue. Nḥ nḥui awa fei aa ka tusea kuwee nwa.

Jesui í je woo wee nlaui

¹⁴ Do ntḥi à ne woo wee nlaui iyi í bḥ lelei Aḥ í to hee bi Ilaaḥ takae. Nḥui í je Jesu amaḥ. Na nḥu, ka leekĩ dim dim si naane iyi à dasi, ¹⁵ domi woo wee nlaui iyi à neui á yḥkḥ ku ce araaree gbugbā hai ne nwa si na iyi í jḥ à lelee ku ceḥ laalo si mii fei bei awa mḥ, amma kù ce dulum. ¹⁶ Kitāi bommai Ilaaḥi í je tengi bii aa ka ba didḥ. Na nḥu, ka sekee si kitāu si kutḥ nwa do idḥ ku buba, ku ba ku ce araare nwa nḥ ku mu nwa didḥ iyi á sobi wa si waati iyi í ja.

5

¹ Woo wee nlaui iyi à ya so hai si inḥi amanḥ ḥa fei, à ya sooi ku cea Ilaaḥ ice na iri ḥa ku ba ku ya kḥoa Ilaaḥ amua ḥa ḥa nḥ ku ce kuwee ḥa na irii dulum du ḥa. ² Á yḥkḥ ku ce suuru do ine ḥa iyi a kù mḥ ngḥḥ do ine ḥa iyi à ya hai si kpā, si na iyi í jḥ nḥu takae mḥ kù kḥ. ³ Na ḥḥi í jḥ, kù ne bei á ce iyi kù ce kuwee na irii dulum dii nḥu takae bei wa ce na irii ine ḥa. ⁴ Ine ḥḥ kaa yḥkḥ ku so araḥ ku ni nḥu í je woo wee nlaui, bii kù je Ilaaḥi í kpoo bei í kpe Arḥḥ wo.

⁵ Beeebe mḥi baa Kirisi takae kù so araḥ lele kù ni nḥu í je woo wee nlaui. Ilaaḥi í cicaḥ, nḥu iyi í sḥḥ í ni,

Awḥi í je Amam.

Hai nnyl ḥ je Baaḥ.

⁶ Bii ḥḥ à kḥ ide iyi í sḥḥ má í ni,

Awḥi aa je woo wee do aḥḥ fei bei Meeekizedeki.

⁷ Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutḥ do anu ku dḥ nla nla do cikāju. Í tḥ sobii Ilaaḥ, nḥu iyi á yḥkḥ ku nyaa hai si awḥi iku, nḥ í gbḥa si na iyi í jḥ í sḥḥa iri ile. ⁸ Do iyi í je Amai Ilaaḥ fei, í kḥkḥ ku jirimae si ijuukpā iyi í ye. ⁹ Iyi í kḥ í tā nḥ í baa í jea ine ḥa iyi à waa jirimae fei icui faaba iyi ci ya tā. ¹⁰ Nḥ Ilaaḥ í coo woo wee nlaui bei Meeekizedeki.

Ka maḥ jḥ naane ku dasi nwa

¹¹ Mii nkḥḥ í wee iyi aa ka yḥkḥ ka fḥ si gāmei ideu ihḥ, amma á gaabu a sisi nḥe yaasee domi í baa í je ine ḥa iyi a ci ya gbḥ yaasei ide nḥa nḥa ḥa. ¹² Waati í to bebei bii í jḥ inḥe mḥ í kḥ ine ḥḥ ḥa mḥ si ideu, nḥ do nḥu fei, í kḥ í waa ne bukaatai ine iyi á kḥ nḥe si mii sinte ḥa si idei Ilaaḥ. Inḥe iyi í to í je ije kili nla nḥ í nyi í waa ne bukaatai amḥ má ḥa. ¹³ Ine iyi wa mḥmḥ fei amai, kaa yḥkḥ ku wḥa jiiida do laalo. ¹⁴ Amma ije kili, ijei ine ngḥḥ ḥai, aḥa iyi à mḥ jiiida do laalo ku wḥa si na iyi í jḥ à ne dḥneḥ.

6

¹ Na nḥu, ka jḥ ide sinte ḥau si gāmei Kirisi nḥ ka bḥ waju ka je ine ḥa iyi à jla. A kaa ka jile icui ideu ku kḥsi má. Ideui í je idei idḥ ku kpaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do idei naane ku dasi si Ilaaḥ, ² do idei ikḥi inyi ku dasi ikḥi ikḥi, do

* **4:12** Idei Ilaaḥ í je kuwee tia nwo ḥau à ni, “Idei Ilaaḥ í wee njaawḥ”.

idei awo ku lea ine ŋa si iri, do idei kujli iku ŋa, do ide iyi Ilaaō á jile hee do ajo fei si kiitiu. ³ Kookaai waju ku boi aa ka ce bii Ilaaō í bi.

⁴ Ine ŋa iyi á ba inya kumái Ilaaō tā, nō à tiē amuai lele, nō à ba ikpē si Hundei Ilaaō, ⁵ nō à yōō iyi idei Ilaaō í sīa, nō à mà gbugbāi kuwēei ala, ⁶ bii à sinda à toa idei Ilaaō anyi, a kaa yōkō à waa sinda ido má, domi à sīsī à waa kpakpa Amai Ilaaō si jli ku gaauu má nō à waa dasie anyo si bantuma.

⁷ Nto nto, ilē á yōkō ku mō nyii ijī nō amaaje iyi á cea woo logoo ŋa aranfāani á fita. Bii ilēu í ce bēēbē, á ba kuweei Ilaaō. ⁸ Amma bii agū dō agū fūfū ŋai à fita si, ilēu kù ce nceei. Bii í kōōsi Ilaaō á ceekpee, si anyie nō ku joo.

⁹ Ine baakōō nwa ŋa, baa do iyi à waa fō bēēbē, à waa naane ŋe. Á mà iyi ì wa si kpāai faaba ŋa. ¹⁰ Ilaaō í je ine dee dee, kaa gbēje icē nŋe do kubi iyi ì nyisi na irie ŋa, si bei ì gbōa inee ŋa wo ŋa, nō ì waa gbō nŋa baa nsei ŋa. ¹¹ Amma à bi ine baa yooma nŋe fei ku hanya do iju nkpa ku leekī si ideu hee kōōe ku ba mii iyi ì waa cō kpāae ŋau ku ce mam mam. ¹² A kù bi í na í ce ika ŋa, amma í sisi ine ŋa iyi à dasi naane nō à temua à waa jeō tubu iyi Ilaaō í wā ŋa dou.

Ide iyi Ilaaō í wā kù ne sika

¹³ Waati iyi Ilaaō í cea Aburahamu kuwā í gbasi do irii nŋu takae si na iyi í jō ine gō kù wee iyi í roo má, ¹⁴ í ni, an weee do nto, nō n jō dimie ku kpō. ¹⁵ Si bēēbei Aburahamu wa temuaoō nō í ba mii iyi Ilaaō í wāa do. ¹⁶ Bii ine ŋa à waa gbasi ide, à ya cooi do irii ine iyi í re ŋa, nō kugbasu ku jō a mà iyi ntō ntō á cooi nō ku kpa irii kakōō fei. ¹⁷ Bēēbei, ine ŋa iyi Ilaaō í cea kuwāu, í bi ku nyisi ŋa mam mam iyi idei nŋu kù ne gele ku kōbia. Na ŋoi í jō í gbasi ku ba a mà iyi ntō ntō á cooi. ¹⁸ Na nŋu, idei kuwā do kugbasi, aŋa minjii à wee iyi kaa kpaasi, nō si ide minji ŋau be Ilaaō kaa yōkō ku sō ibo. Si ide minji ŋau bei Ilaaō wa mu nwa gbugbā ntō ntō, awa iyi à waa leekī si kpāa ku cō iyi í jile nwa nō à ba bi ku manji nwa sie. ¹⁹ Kpāa ku cōu wa mu ido nwai dim dim bei isōi akōi inyi í ya gēe akōu. Isō iyi à ŋeu wa sōi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaō léle. ²⁰ Tenji bei Jesu í cua nwa í lō na iri nwa domi í baa í je woo wee nla do ajo fei bei Mēekizedeki.

7

Mēekizedeki í je ilaalu nō í je woo wee má

¹ Mēekizedekii í je ilaalui Salemu do woo weei Ilaaō ilu gbugbā fei. Si waati iyi Aburahamu í je amanlu ŋa igū wa baa, ŋoi Mēekizedeki í bō ku kōo ku weeaa. ² Mii iyi Aburahamu í ba wa fei, í naa í ce ikpēe, si mēewa fei í nya akā í na Mēekizedeki. Yaasei irii Mēekizedekiui í je ilaalu iyi í je dee dee. Si anyii nŋu, í je ilaalui Salemu, waato ilaalui laakai ku sū. ³ Ine gō kù mà baae walakō iyeē walakō balae gō. A kù ce faajii kubie hee má je faajii ikue. Si bēēbē í jō Amai Ilaaō, nō í je woo wee do ajo fei.

⁴ I cō zaka bei kulai mōkōu í to, nŋu iyi si waati iyi Aburahamu bala nla nwa í je igū, mii ŋa iyi í ba wa, si mēewa fei í nya akā í náa. ⁵ Si inōi inei Levi ŋa, ine ŋa iyi à je woo wee ŋau, wooda nwa í na ŋa kpāa, si mēewa fei inei Izireli ŋa a nya akā a na ŋa. Do nŋu fei, à je nyaanze akā, aŋa fei tōkui Aburahamu ŋai. ⁶ Mēekizedeki í weea Aburahamu iyi Ilaaō í cea kuwāu, nō baa do iyi Mēekizedeki kù je dimii Levi, do nŋu fei, Aburahamu í náa ikpēu. ⁷ Kù ne sika gō, ine iyi í re nŋui í ya weea kpaasi. ⁸ Inei Levi ŋa, aŋa iyi ine ŋa à ya na akā si mēewau fei, amanē ŋai iyi à ya ku, amma Mēekizedeki í wee, si bei kukōi idei Ilaaō wa fō. ⁹ Nsei, si waati iyi Aburahamu í náa zakaa, í yei bei Levi takae mō

í náa, n̄ju iyi amaε ̄ja à waa ba zakaau, ¹⁰ domi baa do iyi a kù bí Levi waati bεεbe, í yε bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mεεkizedeki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaō í na inei Izireli ̄ja, kpāai kuweei inei Levi ̄jai í je icue. Nsei, bii í je kpāai kuweeu be á yokò ku jò ine ̄ja a kō mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee mmu gò ku naa má bei Mεεkizedeki, ine iyi kù je dimii Arō, ¹² domi bii à kpaasi kpāai kuwee bεεbe, tilasi í gbe a kpaasi wooda m̄. ¹³ Nt̄oi, Lafēe nwa iyi ideu wa fāau, í je inei dimi mmu gò, n̄o si dimiu ine kāma kù ce icei kuwee. ¹⁴ Nt̄o nt̄o, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù n̄o kù f̄o idei ine kāma si gāmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee gò iyi í yε bei Mεεkizedeki

¹⁵ Yaasei ideu í fita s̄aa s̄aa si bei à yε woo wee mmu gò í fita iyi í yε bei Mεεkizedeki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jò à buu si dimii woo wee ̄ja, amma do gbugbāi kuwee iyi ci ya tāi. ¹⁷ Do nt̄oi, kukoi idei Ilaaō í f̄o na irie í ni, Aw̄oi aa je woo wee do aj̄o fei bei Mεεkizedeki.

¹⁸⁻¹⁹ Si bεεbei à kpa wooda n̄wou n̄o à naaō kpāa ku c̄o iyi í roo wa, n̄o do saabuei à waa sekeε si Ilaaō. À kpa wooda n̄woi si na iyi í jò kù ne gbugbā n̄o kù ne aranfāani. Nt̄o nt̄o, wooda kù jò nkāma kù k̄o mam mam.

²⁰ Ilaaō í jil̄o woo wee bei Mεεkizedeki n̄o í gbasi ideu. Ine ih̄ō ̄ja à je woo wee ̄ja, kù je do kugbasii Ilaaō. ²¹ Amma do kugbasii Aō Lafēe í ce Jesu woo wee í ni,

Amu Aō Lafēe ñ gbasi ideu.

N kaa n n̄o n dede si idem má.

Aa je woo wee do aj̄o fei.

²² Bεεbei Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í sla í re wa.

²³ Ten̄ji bii idei Jesu do idei woo wee ̄jau í nya ikā wee. Woo wee ̄jau à kpo si na iyi í jò amanε ̄jai iyi à ya na à ku, n̄o ice n̄ja ku leekl. ²⁴ Amma Jesu n̄je í w̄wei do aj̄o fei, ̄jai í jò ine mmu gò kaa s̄asi agbεε aj̄o kāma. ²⁵ Na n̄ju á yokò ku faaba ine ̄ja iyi à waa sekeε si Ilaaō do saabue mam mam, domi í w̄wei hee do aj̄o fei ku maa t̄o Ilaaō na iri n̄ja.

²⁶ Na n̄ju, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaataε. Kuweei n̄ju do ti ilu dulum ̄ja kù je dimi akā. Í má, kù ce dulum aj̄o kāma n̄o riisi kāma kù wa sie. À soo í ne hee lelei Ilaaō. ²⁷ Kù yε bei woo wee nla iyi ih̄ō ̄ja, āja iyi à ne bukaatai kuwee aj̄o fei, sinte na irii dulum dii āja taka n̄ja, si anyie ti ine ̄ja iyi à gbe. Ine n̄ju í ce kuwee akā iyi í to hee do aj̄o fei si waati iyi n̄ju takae í na araε. ²⁸ Woo wee nla ̄ja iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù k̄o. Amma woo wee nla iyi Ilaaō í jile do idei kugbasie iyi í f̄o si anyii woodau, n̄jui í je Amaε iyi í k̄o hee do aj̄o fei.

8

Jesu woo wee nla nwa

¹ Nsei, irii ideu wee. Awa à ne woo wee nla dimi bεεbe, ine iyi wa buba lele si aw̄o n̄jei kitāi bommai Ilaaō ilu gbugbā fei. ² Wa ce icei woo wee n̄lau si ino kumái bi ku wai Aō Lafēe takae, iyi Aō Lafēe í ce, kù je amanε.

³ À jil̄e woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaaō amua do kuwee ̄ja. Na n̄ju, í gbe woo wee nla nwa kù ne nḡojo iyi á ceō kuwee. ⁴ Bii í je í wa si andunya kaa je woo wee, domi woo wee ̄ja à w̄wei iyi à waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa f̄o. ⁵ Woo wee ̄jau à waa sisi icei lele. Ice n̄ja í jò icei kuwee nt̄o iyi wa ce leleu. Bεεbe moi, waati iyi Moizi í tā s̄ōlu ku ce ilei ac̄o, Ilaaō í s̄ō í ni, j̄o í coo mam

mam ku ye bei n nyisi si antai iri kutau. ⁶ Do yaase bei icei Jesu í reò tu ña, bebei akabuu iyi í teese si gãmei Ilaaò do amanɛ ña í ne beere í re. Akabuuu, kuwā iyi í re do beereui í je icue.

⁷ Bii akabuu sinteu í kò, kaa ne a kpaasie má. ⁸ Amma Ilaaò í ye taalei inee ña waati iyi í ni,

Amu Aò Lafɛɛ n ni, ajɔ wa naa iyi an ði akabuu titò do dimii inei Izireli do inei Zuda ña.

⁹ Kaa ye bei iyi n ði do bala ña ña, Ajɔ iyi n mu awɔ ña n fitaò ña hai ilei Ezibiti. A kù leekì do akabuu iyi n ði do aña.

Na nñu, n ce si ña atafii.

Ideu bei, amu Aò Lafɛɛ n fɔ.

¹⁰ Nò n ni má, akabuum wee, iyi an ði do dimii inei Izireli ña si anyii ajɔ nñu. An dasi woodam si lasabu ña.

An kò si ido ña.

An je Aò Lafɛɛ ña nɔ aa je inem ña.

¹¹ Ine kãma ña kaa kó inei ilue si cio má walako kpaasie ku ba ku mà̀m, Domi aña fei aa mà̀m hai ama keeke hee ku bɔ inɛ ngbo.

¹² An kpa idei kuce laalɔ ña. N kaa n ye gigii dulum du ña má.

¹³ Idei akabuu titò iyi Ilaaò wa fɔui í jò ti takou kù ne aranfãani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bɔ ku kpa irii.

9

Kutɔ̀i akabuu sinte do ti lele

¹ Si waatii akabuu sinteu wooda í weɛ si gãmei kutɔ̀, nɔ ile bi kuwai Ilaaò mɔ í weɛ si andunya. ² Ntɔi à gũ ilei acɔ. Inɔ sinteu à ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do pɛɛ iyi à jileɛ Ilaaò. ³ Do wajui acɔ minjisiau * inɔ mmue gɔ í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. ⁴ Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaɛi à ya jɔ tularɛ. Be mɔi kpakoi akabuui Ilaaò í wa iyi à bii do wura. Si inɔ kpakoui, cakai wura í wa, bii à dasi mana †. Nɔ si inɔ kpakou mɔi goloí Arɔ̀ɔ iyi Ilaaò í jò í da koko wo í wa, do kuta ku munga anu si bii à kò wooda. ⁵ Si antai kpakoui amaleka ilu ambeke ñau à wa. Wurai à yɔ̀ à ceò amaleka ñau. À jò ikpa ña í fũ í bii tengi bii à ya nikã njei kuwee na dulum. Amma a kaa ka yɔ̀kɔ ka sisi idei mii ñau ihɛ fei nsei.

⁶ Do yaase bebei à jile fei ndɛɛ nɔ woo wee ña à ya lo inɔ sinteu ajɔ fei a maa ce icei kutɔ̀ ña. ⁷ Amma woo wee nla nñu akãí í ya lo inɔ minjisiau adò do adò gbakã akã do njei mɛɛmu iyi í ya ceàò Ilaaò kuweeu na dulum dii nñu takae do iyi inɛ ña à ce si kumà hai mà ña. ⁸ Bebei Hundei Ilaaò wa nyisi wa iyi kpãa iyi wa bɔ inɔ ntɔ̀ iyi í re do kumá a kù cùu tità waati iyi ile sinteu í weɛ.

⁹ Iyi bei í je nwa yaasei mii iyi wa ce nsei ihɛ, domi wa nyisi wa iyi amua ña do mɛɛmu ña iyi à ya ceàò Ilaaò kuwee ñau kù to ku jò idoí inɛ iyi wa coou kù má mam mam. ¹⁰ Mii ñau be fei wa fɔ idei kuje do kumà do ara ku wiɛ dimi ikã ikã. Woodai ara nñu akãí iyi Ilaaò í jile hee titɔ̀ɛ ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee nla iyi í naaò mii jiidai ala wa nnyi. Nñui í lo ile gɔ iyi í la í re nɔ í sɛa í re. Kù je amanɛ ñai à coo, waato kù wa si andunya iyi à taka. ¹² Kirisi nje í lo inɔ iyi í re do kumá gbkã akã hee do ajɔ fei, nɔ kù je do njei iwo ña walako ti ama ketɛ ña. Njei nñu takaei í lɔ̀. Bebei

* **9:3** acɔ minjisiau acɔ sinteu í je bi ku lo. † **9:4** mana ije iyi Ilaaò í sambaa inei Izireli ña wa hai lele waati iyi à wa gbaubu.

í jò à baò faaba iyi ci ya tā. ¹³ Ine ña iyi a kù má à ya fāsi ña ñei iwo ñai do ti kete kombo ña do irurui kete ña iyi à jo, ara ñña ku bei ku má. ¹⁴ Bii beɛbei, beirei aranfaanii ñei Kirisi á to. Do saabui Hundei Ilaaṣ iyi kaa kui í naò Ilaaṣ araɛ bei kuwee iyi kù ne aɓɓe. Njɛi á jò idò nwa ku má hai si ice nfe nfe ku ce ku ba ka yòkò ka tɔò Ilaaṣ, ññu iyi í je icui kuwee.

¹⁵ Na ñoi í jò Kirisi í je woo teese kpāa ku ba Ilaaṣ ku dī akabuu titò do amane ña nò ine ña iyi Ilaaṣ í kpe a je tubu iyi ci ya tā iyi í ce ñña kuwāɛu. Aa yòkò a je tubuui na iku iyi Kirisi í ku, ku yaò ine ña hai si kurara ñña iyi à ce si waatii akabuu nwou.

¹⁶ Akabuu dimi beɛbe iyi í je ti tubu ku kpē, ku bei ku ce ice tilasi í gbe ine iyi í ce akabuuu ku ku titā. ¹⁷ Ntò, a kaa ceò akabuui tubu ku kpē ice bii kù je ine iyi í ce akabuuu takae í ku, domi bii í wee si hunde akabuuu kaa ne gbugbā ku ce ice. ¹⁸ Na ñoi í ce baa akabuu sinteu, do ñei à dūu. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia ine fei wooda baa yooma fei si bei Ilaaṣ í jilɔ. Si anyii ññu, nò í so ñei ama kete ña do ti iwo ña do inyi, nò í so ikū nkpa do amaawoi jli ndii isɔpu, í dasi njeu nò í fāsi tiai woodau do ine fei. ²⁰ Nò í ni, iyi ihēi í je nje iyi wa mua akabuu iyi Ilaaṣ í dī do injeu gbugbā. ²¹ Nò í so ñjeu má í fāsi ilei acɔu do mii ña iyi à ya ceò kuwee fei. ²² Si idei wooda ñei í ya jò mii nkpò ku má. Bii nje ku nikā Ilaaṣ kaa kpa dulum dii ine kāma. ²³ Mii ndii andunya ñau ihēi iyi à jò mii ndii lele ñau á má do kuwee dimi beɛbe. Amma mii ndii lele ña taka ñña à ne bukaatai kuwee iyi í re do beɛɛ.

Kuweei Kirisi í kpa idei dulum

²⁴ À mà sāa sāa iyi Kirisi kù lɔ ile kumá iyi amane ña à ce. Kù lɔ ile iyi í jò bi ku wa ntò ntò Ilaaṣu, amma í lɔi hee lele takae nò nsei wa leekɔ si wajui Ilaaṣ na iri nwa. ²⁵ Si bei í lɔ be, kù je á ni í ne bukaatai koo ce kuweei araɛ tuuba nkpò nkpò. Woo wee nlau, ine ññu í ya lɔi adò do adò si inò iyi í re do kumáu do ñei mɛɛmu ɔ. ²⁶ Bii í je Kirisi í lɔ be tuuba nkpò nkpò wo, á ye ijuukpā ise fɛfɛlo hai sintei andunya. Amma nsei, si waatii ankāanyiu ihē, í na araɛ bei kuwee gbakā akā iyi í to ku kpa idei dulum hee do aɔo fei. ²⁷ Si bei Ilaaṣ í jilɛa ine fei ku ku gbakā akā ku bei ku kiitie, ²⁸ beɛbe mɔi Kirisi í na araɛ gbakā akā bei kuwee í soò dulum dii ine nkpò. Á nò ku na ku faata wa ise gbeejisia, kù je ku naa ku so dulum dii ine ña má, amma ku ba faabai ine ña iyi à waa degbee ñau kù kò mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi idei mii ña iyi à jò mii jiida ña iyi aa na a naai wa fò, kù je mii jiida ñau taka ñña. Na ññu, ine ña iyi à waa sekee si Ilaaṣ do kuwee ña iyi à ya maa ce dimi akā adò do adò hai ne kɔ, woodau be kaa yòkò ku jò a kò mam mam. ² Bii í je yaasei Ilaaṣ ku tɔ beɛbei á jò ine ñau a má wo, idò ñña kaa ye taale ñña nò a kaa ne bukaatai a maa ce kuwee má. ³ Amma kuweeu, í je mii ɔo iyi í ya ye ine ña gigii dulum du ña adò do adò. ⁴ Ntò ntò, ñei kete do ti iwo ñau kaa yòkò ku kpa idei dulum.

⁵ Na ññu, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í sɔ Ilaaṣ í ni, Kù je kuwee walakò amua ñai ì bi.

Na ñoi í jò ì ceem ara.

⁶ Kù je kuwee ña iyi à ya jo si ina fei sāa sāa Walakò kuwee iyi à ya ce na dulum dii ine ñai á dɔe si.

⁷ Si anyii ññu nò ñ ni, amu wee Ilaaṣ.

Ñ wa n naai n na n ce idɔɔbie

Si bei à kò idem si tiai wooda.

⁸ Sinte tità Kirisí í ní, kù jẹ kuwee walakò amua ñai ì bi. Kù nò kù jẹ kuwee ña iyi à ya jò si ina fei sãa sãa walakò iyi à ya ce na dulum nii á dǎe si. Do ññu fei kuwee ña iyi wa fãau à waa cooi si bei wooda í jilǎo. ⁹ Si anyii ññu í ní, amu wee ñ wa n naai n na n ce idǎobie. Si beɛbei í kpa irii kutǎo nwou nò ì kpaasie do mmue. ¹⁰ Si bei Jesu Kirisí í ce idǎobii Ilaaǎ, na ñoi í jǎ aa ka yǎkǎ ka má hai si dulum du wa ña na saabui kuweei araɛ iyi í ce gbakǎ akǎ hee do ajǎ fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce icei ajǎ baa yooma fei. Nǎ tuuba nkɔ nkɔ kuwee akǎu bei í ya maa ce nǎ kaa yǎkǎ ku kpa ideí dulum. ¹² Amma kuwee akǎi Kirisí í ce na irii dulum. Si anyii ññu, í koo í buba si awǎ ñjei Ilaaǎ hee do ajǎ fei, ¹³ wa degbe ajǎ iyi Ilaaǎ á ce mbɛɛɛ ña bi ku lesi iseɛ. ¹⁴ Á yǎkǎ ku maa bubae si na iyi í jǎ amua akǎui í jǎ ine ña iyi Ilaaǎ í ce ine ña à má mam mam hee do ajǎ fei.

¹⁵ Hundeí Ilaaǎ mǎ wa jẹ nwa seɛdai ideu. Sinte tità í ní,

¹⁶ Aǎ Lafɛɛ í ní, akabuú iyi an ðí do aña si anyii ajǎ ññu wee.

An dasi woodam si idǎ ñña.

An kǎo si lasabu ñña.

¹⁷ Nǎ í ní má,

N kaa n ye gígii dulum du ña

Do wooda ku kua ñña má.

¹⁸ Debei, bii à kpa ideí dulum, kù ne a ce kuwee gǎ na irie má.

Ka sekeɛ si Ilaaǎ

¹⁹ Na ññu, ñje inem ña, aa ka yǎkǎ ka lǎ si inǎo iyi í re do kumáú do idǎ ku buba na saabui ñjei Jesu. ²⁰ Ridoo iyi wa ganji ine ña a lǎ inǎo iyi í re do kumáú í ga si waati iyi Jesu í na araɛ. Beɛbei í nya nwaǎ kpaǎ titǎo iyi í je ti kuwee. ²¹ Nǎ à ne woo wee nla iyi í je ine ngboi kpaɛi Ilaaǎ. ²² Na ññu, ka sekeɛ si Ilaaǎ do idǎ hai ne muafiti do naane ku dasi hai ne sika, do idǎ kumá iyi kù waa ye taale nwa do ara iyi à we do inyí iyi í má. ²³ Ka jǎ ka leekí dim dim si kpaǎ ku cǎo iyi à waa je seɛdaeu ihɛ, domi Ilaaǎ, ññu iyi í ce kuwǎ í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakǎi ñje ku ba ka ya mua nje gbugbǎ iyi á jǎ ka bi ine ña nǎ ka maa ce ice jiida. ²⁵ Ka maà ti ka jǎ ideí kutǎo nwa, si bei ine gǎ ña à ya maa ce. Amma ka mua nje gbugbǎ. Bei í ye ajǎi Lafɛɛ wa maai wa fei, beɛbe mǎ aa ya maa muǎo ñje gbugbǎ ña.

²⁶ Awa iyi à mà ntǎ tǎ, bii à waa mǎsi dulum ku ce, kuwee gǎ kù wee ma iyi á kpa ideí dulum, ²⁷ í gbe ka weeǎo njo ka maa degbe kiitii Ilaaǎ do ina nla iyi á ce nfei mbɛɛɛ ña. ²⁸ Ine baa yooma iyi í kua woodai Moizi fei, bii amane minji mɛeta í je seɛdae à ya kpaai, a ci ya ce araaree. ²⁹ Debei, ine iyi wa donda Amaí Ilaaǎ wa cǎo ñje nfe, ñje si bii Ilaaǎ í ðí akabuue iyi á jǎ lafɛɛ ku má, nǎ wa bu Hundeí Ilaaǎ iyi wa nyisi wa didǎu, í cǎo zaka bei mii iyi á na ku ba lafɛɛ si ajǎi kiitii u to. ³⁰ Ntǎo ntǎo, awa à mà ine iyi í fǎo í ní, amui an sǎa ine laalo iyi í ce, amui an kpa woo ce laalo iju. Nǎ í ní má, amu Aǎ Lafɛɛ an kiitii inem ña. ³¹ Ideu í to njo nla nla bii amane í dasi awǎi Ilaaǎ, ññu iyi í wee.

³² I ye gígii mii iyi í tako í ba ñe wo ña si waati iyi í ye inya kumáú Ilaaǎ ña, ì ba ijuukpǎ ña ntǎo ntǎo amma ì leekí si dim dim ña. ³³ Waati gǎ ña à ya maa bu ñe nǎ à kpa ñe iju si bantuma, nǎ si waati gǎ ña mǎ ì ya maa mua ine gǎ ña iyi à waa ye dimii wahalau be gbugbǎ ña. ³⁴ Ntǎo, ì ce araaree inei piisǎo ña. Iyi ine ña à nǎ à gba mii ndu ñe ña ì je ñai do inǎo didǎo, domi í mà ña iyi í ne amani iyi í re do beere iyi í ya maa wee do ajǎ fei. ³⁵ Na ññu, ì maà fǎsi idǎ ku buba ñje awǎ, domi ribae í la. ³⁶ Do ntǎo, í gbe ì temua ña ku ba bii ì ce idǎobii Ilaaǎ ì tǎ ña, ì ba mii iyi í ce ñje kuwǎe. ³⁷ Ntǎo, si bei kukǎi ideí Ilaaǎ wa fǎo í ní,

Waati í gbe keeke, keekeke mòm.

Nò inè iyi í nè ku naa á naa, kaa kpè.

³⁸ Nò inèm iyi í je dee dee, á maa wèè do saabui naane ku dasi.

Amma bii í nyi do anyi, inòm kaa dṣ do nṣu má.

³⁹ Awa a kù je inè ṣa iyi aa nyi do anyi a koo a ce nfe. Amma à dasi naane nò à wa si kpāai faaba.

11

Kpāai naane ku dasi

¹ Inè iyi í dasi Jesu naane í mà kam kam mii iyi nṣu wa cò kpāæu nṣu á baa. Í nò í mà mii iyi a kù ye do iju í wèèi do ntò. ² Naane ku dasi dimi bèèbei inèi tako ṣa à nè, ṣaí í jò kuwèè nṣa í sṣaa Ilaaṣ si.

³ Na naane ku dasii, à mà iyi Ilaaṣí í taka andunya do ideè. Bèèbei í taka mii iyi à waa ye hai si mii iyi a kù waa ye.

⁴ Na naane ku dasii, Abeli í cea Ilaaṣ kuwee iyi í nè bèèèè í re ti Kaèè. Na saabui naane ku dasièi Ilaaṣ takæ í jesi amuæ nò í kpoo inè dee dee. Na naane ku dasiui Abeli wa ba wa ide ku fò hee nsei baa do iyi í ku fei.

⁵ Na naane ku dasii Enòku kù kù, Ilaaṣ í soo kù wa bi tæè, nò inè gò kù yòò do iju má. Waati iyi í wa si andunya, à ya maa je sèèdæ iyi kookoosue í dṣa Ilaaṣ si. ⁶ Nò weè inè gò kù wèè iyi kookoosue á dṣa Ilaaṣ si bii kù je do naane ku dasi. Ntòí, inè iyi wa sèkèè si Ilaaṣ í nè ku dasi naane iyi Ilaaṣ í wèè nò inè ṣa iyi à waa dèdèè í ya sà nṣa ribæ.

⁷ Na naane ku dasii, Nowee í gbò idei Ilaaṣ waati iyi í ni ku ce laakai si mii iyi á na ku naa iyi kù ye tità. Í jirima idei Ilaaṣ nò í gbe akòí inyiu si bii nṣu do inèi kpasèè ṣa fei aa ba faaba. Na naane ku dasièi í yèò taalei inèi andunya ṣa nò Ilaaṣ í ni í je amane dee dee.

⁸ Na naane ku dasii, Aburahamu í jèò kukpei Ilaaṣ nò í dasi kpāa wa nè ikpa ilè gò iyi Ilaaṣ á náa bei tubu. Í dasi kpāa wa koo baa do iyi kù mà bii wa bò.

⁹ Na naane ku dasii í koo í buba si ilèu bei ise mmu, si ilè iyi Ilaaṣ í cea kuwāè. Si ilei acò ṣa mòm nii í wa. Bèèbei mòi Izaaki do Zakòbu à ce si anyiè, ṣa iyi Ilaaṣ í cea kuwā akāu. ¹⁰ Aburahamu í ce bèèbei wa degbeò ilu nla iyi icuè í nè gbugbāu. Iluu, Ilaaṣí í jile yaase bei á ye, nṣui á nò ku maa.

¹¹ Na saabui naane ku dasii, Sara takæ * í ba gbugbā í biò ama baa do iyi waatiè í ló. Í mà iyi Ilaaṣ, nṣu iyi í ce kuwā, í je ilu naane. ¹² Bèèèè mòi inèmòkò akāu bè, nṣu iyi í maai iku, tókue ṣa à na à kpò bei andaiyai lele ṣa do bei sṣai ido iyi inè gò kaa yòkò ku ka ku mà jiaè.

¹³ Si naane ku dasii inè nṣu bè fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaṣ í ce nṣa kuwāèu, amma à yòòí hai jliji à coo cenkā. À fò iyi ṣa à je inè nṣoo ṣa do hai nè ide ṣa si andunya u ihè. ¹⁴ Inè ṣa iyi à waa fò bèèèè, à waa nyisi mam mam iyi ṣa à waa dè ilè iyi á je tu ṣa. ¹⁵ Bii í je à waa ce begei ide nṣa iyi à jò wa wo, aa ba kpāa a sinda a nyi. ¹⁶ Amma nsei à waa dè ide iyi í sṣa í re, waatò ide iyi í wa lele. Na ṣaí í ce anyò kù waa mu Ilaaṣ a kpoo Lafèè nṣa domi í ce nṣa sòlui ilu gò.

¹⁷ Na naane ku dasii, Aburahamu í jesi ku ceò Izaaki kuwee si waati iyi Ilaaṣ wa cò laakaie. Nṣu iyi Ilaaṣ í cea kuwāu, í tã sòlu ku ceò ama akāèu kuwee.

* **11:11** Na saabui naane ku dasii, Sara takæ Tia nwo gò ṣa à ni, na saabui naane ku dasii, Aburahamu í ba gbugbā í biò ama baa do iyi í gbo nò Sara takæ í je gbenda.

18 Nɲii Ilaaɔ́ í sɔ́ wo í ni, hai bi Izaakii dimiɛ á fita. 19 Í mà iyi Ilaaɔ́ í ne gbugbā ku jí inɛ baa hai si bale. Do ntɔ́ aa ka yɔ́kɔ́ ka ni í yei bei Ilaaɔ́ í jũu hai si bale.

20 Na naane ku dasii, Izaaki í weea Zakɔ́bu do Esau, í sɔ́ ɲa mii iyi á na ku ce.

21 Na naane ku dasii, Zakɔ́bu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu ɲa akā akā, nɔ́ í lɔ́kɔ́ si golo í tɔ́ɔ́ Ilaaɔ́.

22 Na naane ku dasii, Zozefu mɔ́, waati iyi í maai iku, í fɔ́ idei kufitai inɛi Izireli ɲa hai ilei Ezibiti do bei aa cea kũkũ nɲu ɲa.

23 Si waati iyi à bí Moizi, na naane ku dasii baaɛ ɲa a kù ce nɲoi a kua woodai ilaaluu nɔ́ à singae zakai cukpa mɛɛta, domi à ye í je ama ku sla.

24 Na naane ku dasii, Moizi í kɔ́ a kpe nɲu amai ama inaaboí Faraɔ́ waati iyi í na í la. 25 Í gbasi a kpā nɲu iju do inɛi Ilaaɔ́ ɲa ajɔ́ do iyi nɲu á maa weɛ̀ò inɔ́ didɔ́ si faayii dulum iyi kaa kpe. 26 Í gbasi a yaako nɲu bei aa na a yaako Kirisi. Wa lasabu iyi dimii yaako beɛbe ku ye í ne beɛɛɛ í re amanii Ezibiti, domi amanii alai wa lele.

27 Na naane ku dasii Moizi í fita hai ilei Ezibiti, kù ce nɲoi idɔ́kɔ́i ilaaluu. Í leekíí dim dim bei mii iyi í ye inɛ iyi a ci ya ye. 28 Na naane ku dasii í jò à je jingauí Iku ku kua. Nɔ́ í jò à fāsi nɲei angudā ɲa si ande koofa ɲa ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma ɲa ku maà lu amai Izireli ɲa.

29 Na naane ku dasii, inɛi Izireli ɲa à kua Tenku Nkpau si ile nɲbe. Amma waati iyi inɛi Ezibiti ɲa à bi a ce beɛbe, inyi í je ɲa.

30 Na naane ku dasii, bindii Zeriko í cuku waati iyi inɛi Izireli ɲa à kaako iluu ajɔ́ mɛɛje. 31 Na naane ku dasii, Rahabu abo à ta icuu kù ku do inɛ ɲa iyi a kù jirima Ilaaɔ́ ajɔ́, si na iyi í jò í gba woo be ɲau do inɔ́ akā.

32 Mii an fɔ́ má. Waati kù waa tom hee n ce faajii Zedeɔ́ do ti Baraki do Samsɔ́ do Zefutee do Davidi do Samuɛli do walii ɲau. 33 Na naane ku dasii à je amanlu ɲau igũ, à ce iyi í je dee dee, nɔ́ à ba à gba mii iyi Ilaaɔ́ í ce ɲɲa kuwāɛ. À dī geli muusu nla ɲa, 34 à kpa gbugbāi ina nla, à ba à fita hai si awɔ́i inɛ ɲa iyi à waa de a kpa ɲa do taakuba. À kua gbugbā wo, amma à na à ba gbugbā má. À waa ce nɲo ɲɲa si igũ, à je dimi mmu ɲa igũ. 35 Na naane ku dasii, inaabo gɔ ɲa à ba inɛ ɲɲa ɲa à jí wa hai iku.

Inɛ gɔ ɲa mɔ́, baa do iyi à kpā ɲa iju hee à ku, a kù de aɲa a fita si, domi a waa bi aɲa a na a koo a ba kuwɛɛ iyi í je jiida í re. 36 À yaako inɛ gɔ ɲa mɔ́ nɔ́ à tɛ ɲɲa kpɔ́tɔ́. À dī inɛ gɔ ɲa do seseɛ à dasi ɲa piisɔ́. 37 Gɔgɔ ɲa à ta ɲa kuta à kpa ɲa, inɛ gɔ ɲa mɔ́ à bu ɲa kiti minji, gɔgɔ ɲa mɔ́ à kpa ɲa do taakuba. Inɛ gɔ ɲa mɔ́ à dī batai angudā do batai iwo à waa dabiiò. A kù ne nkāma, à kpā ɲa iju, à wahala ɲa, 38 a kù jòò andunya. À ya maa dabii si gbabua do si antai iri kuta ɲa. À wa si isai kuta ɲa do isai ile ɲa.

39 Inɛ ɲau fei, à je ɲɲa sɛɛda jiida na naane ku dasi ɲa. Do nɲu fei, a kù ba kuwā iyi Ilaaɔ́ í ceu. 40 Ntɔ́i, si bei Ilaaɔ́ í jilɛ nwa mii iyi í ne beɛɛɛ í re, kù bi inɛ ɲau a kɔ́ dee dee iyi kù je do awa ajɔ́.

12

Ilaaɔ́ Baa nwa

1 Na nɲu, si na iyi í jò woo je sɛɛda nkpɔ́u be wa kaako wa, awa mɔ́ ka nɲo mii iyi wa bitandi wa si kuwɛɛ nwa do dulum iyi ci ya kpete ku má si wa dim dim. Nɔ́ ka temua si kpāai kuwɛɛ iyi wa degbe wa bei woo sei í ya temua si areɛ. 2 Ka dasi laakai nwa fei si Jesu. Hai bi tɛɛi naane ku dasi nwa wa naa, nɲu mɔ́i í nɔ́ wa kɔ́. Í jò à kpaa si jíi ku gaau, kù cɔ́ anyɔ́i dimii ikuu domi wa cɔ́ kpāai inɔ́

didōs iyi à jilēaa. Nsei, wa buba si awō njei kitāi bommai Ilaaō. ³ I jò ì lasabu si mii iyi Jesu í ce, si bei í temua do mbēete nlau hee í jò ilu dulum ña à kpaa. I mu ideu ña ku ba í maà kua gbugbā ña, nò ì maà mōngō munya ña.

⁴ Inje, si kujabu nñe do dulum, i kù jabu i kù to hee si iku titā ña, ⁵ nò ì gbėje idei gbugbā iyi à mu nñe waati iyi à kò à ni,

Amam, bii Aō Lafēe wa kpāe iju, ikōi wa nae, maà ce si ataffi.

Ine ku maà fò bii wa fò sīe ide,

⁶ Domi ine iyi Aō Lafēe í bi, nñui í ya kpā iju,

Nò ku cā ine ña iyi í doo si amaē ña fei.

⁷ Na nñu, i temua do ijuukpā nñe domi Ilaaō wa ce nñei bei amaē ña. Ama yoomai í wēe iyi baee ci ya kpāa iju. ⁸ Bii a kù kpā ñe iju bei amu ña iyi à gbe,

debei í kù je amai Baaba ña, inje ama seege ñai. ⁹ Baa nwa ña iyi à wa ilē ihē à ya kpā wa iju à ya ka nò ka jirima ña. Bii bēebei, beirei iri ilē ku sūa Baa nwa iyi í wa leleu í ñe ku to ku ba ka ñe kuwēe.

¹⁰ Baa nwa ña à ya kpā wa iju si waati keeke si bei í sīa ña. Amma Ilaaō í ya kpā wa iju na aranfaani nwa ku ba ka ñe ikpē si kumáe. ¹¹ Ntōi, bii à waa kpā wa iju, ino ku fōi í ya je nwa titā, ci ya je ino didō.

Amma si anyii nñu, ine ña iyi à ba ijuukpāu nò à kpaasi, à ya je dee dee nò a je kuwēe nñe si laakai ku sū. ¹² Na nñu, inje iyi ì waa mōngō temua, i wu awō nñe lele, nò ilugū nñe ña iyi à gbēēji ñau i mu ña gbugbā ña. ¹³ Nò ì cea ise nñe ña kpāa iyi í munga anu ña ku ba ilu kute bōo ña a maà tambō kute ña ñau má,

amma a ba iri.

Ide iyi à sō wa ka ce

¹⁴ I de laakai ku sū do ine fei nò ì ce kuwēe iyi í má ña domi ine gō kù wēe iyi á ye Lafēe bii kuwēe kù má. ¹⁵ I ce laakai ña kāmā nñe ku maà na ku toa didōi Ilaaō anyi, nò ì maà je ilu ino ku ro ña, domi ino ku rou á na ku la nò ku tosi ine nkpō bei icāi jli í ya yō. ¹⁶ I ce laakai ña ku ba ine gō ku maà ce sakara, nò ine gō ku maà na ku kò ku mà bēerei mii jüida ña. Bēebei Esau í ce waati iyi í so yemma ku jee í taa na ije jee akā. ¹⁷ Si anyii nñu, inje taka nñe ì mà ña iyi í bi baa nñu ku weea nñu, amma í kōaa domi kù ba kpāa ku kpaasi mii iyi í tako í ce baa do iyi wa dēdeē do cikāaju fei.

¹⁸ Inje, kù je iri kuta gō iyi aa yōkō a lui ì sekee si ña, bei inei Izireli ña à sekee si iri kutai Sinai. Si antai kutai Sinai ina nla nlai í wa be do kudūi ijī do ilu kuku do fufu dabii, ¹⁹ do kākākākī do ide ku fō nla nla. Iyi inei Izireli ñau à gbō ide ku fōu à tōo suuru à ni ku maà ti ku ba aña ide ku fō má, ²⁰ domi à waa ce njoi wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutau, baa bii mēemui, aa taa kuta a kpaa. ²¹ Mii iyi à ye be, í ñe njo hee Moizi í fō í ni, njo í mum hee ñ wa n

yaya.

²² Amma inje, iri kutai Siōi ì sekee si ña, bii ilui Ilaaō, nñu iyi í wēe í wa. Iluu, nñui í je Zeruzalemui lele, tengi bii amaleka ña à ya tōtōo nkpō nkpō do ino didō.

²³ I sekee si ine ña iyi à kò iri ña lele ña, aña iyi à je ama yemmai Ilaaō ña. I sekee si Ilaaō ña, nñu iyi í je woo kiitii ine fei, nò ì sekee si ine jüida tako ña iyi Ilaaō í jò à kō tā ña. ²⁴ I sekee si Jesu do njeē iyi í níkāu ña. Jesu í je woo teese kpāa ku ba Ilaaō ku dī akabuu titō do amanē ña. Njēui, wa ba wa ide ku fō, nò idee í dō ku gbō í re ti Abeli.

²⁵ Na nñu, i ce laakai ña ì maà kò ku gbō idei ine iyi wa ba ñe ide ku fō ña. Moizi í ba ine ña ide ku fō si andunyau ihē í ni a ce laakai, nò ine ña iyi à kò ku gbō ideēu a kù fita si ijuukpā. To, awa mō iyi à waa gbō ine iyi wa fō ide wa hai lelei Aō, beirei aa ka ce ka fita si ijuukpā bii à waa toaa anyi. ²⁶ Ine iyi ide ku fōe

í tako í jò ilɛ í yayaɔ, í fɔ má nsei í ni, an nyi n yaya ilɛ má gbakā akā amma kù jɛ ilɛ nɲu akā, hee do lele feii. ²⁷ Iyi í ni, an nɔ n coo má gbakā akā, wa nyisi iyi mii iyi á taka á yaya ku lɔ ku ba mii iyi kaa yaya ku weɛ.

²⁸ Na nɲu, ka saabu Ilaaɔ domi à nɛ bomma iyi kaa yaya nɔ ka tɔɛ si bei í bi, ka mà beɛɛɛ nɔ ka jirimae. ²⁹ Ntɔi, Aɔ Lafɛɛ nwa í yei bei ina iyi í ya ce nfei mii nɛ.

13

Mii iyi aa ka ce ka dɔa Ilaaɔ si

¹ I ya temua si kpaasi woo dasi naane nɛ ku bi. ² I ye gigi iyi í sɛa i ya yaaɛ ine nɲoo nɛ, domi ine nɛ iyi á waa ce beɛbe, gɔgɔ nɲa nɛ á yaaɛ amaleka nɛ a kù mà. ³ Nɔ i ya ye gigii inei piisɔɔ nɛ bei mii iyi á mu inɛ mɔ piisɔɔ nɛ. I ye gigii ine nɛ iyi á waa ye ijuukpā bei mii iyi inɛ taka nɲɛ í ye ijuukpā nɛ.

⁴ I jò mɔkɔ do abo baa yooma fei ku mà beɛɛɛ abɔdɔ nɔ a leekɔ nɛ dim dim domi Ilaaɔ á kiiti ine nɛ iyi á waa sũd nɛ hai ce abɔdɔ do ine nɛ iyi á waa ce sakara.

⁵ I maà ti í jò kubii fia ku mu nɛ. I jò iyi í nɛ ku ce nɲɛ zaka, domi Ilaaɔ í ni, n kaa n jòɛ pai, n kaa n nɔ n fũ sɛ awɔ baa ajɔ gɔ. ⁶ Na nɲu, aa ka yɔkɔ ka cā gende ka ni,

Aɔ Lafɛɛ í jɛ ine iyi á sobim.

Nɲo kù waa mum.

Mii amanɛ á yɔkɔ ku ceem.

⁷ I ye gigii woo cuai tako nɲɛ nɛ, ine nɛ iyi á tako à sisi nɲɛ idei Ilaaɔ. I lasabuò aranfaani iyi kuweɛ nɲa í naaɔ wa, nɔ inɛ mɔ i sisi naane ku dasi nɲa nɛ. ⁸ Jesu Kirisi ci ya kpaasi hai ana do nnyi hee do ajɔ fei. ⁹ I maà ti í jò a fa nɛ si kukɔsi ikā ikā, domi í sɛa idɔ nwa ku maa leekɔ si didɔi Ilaaɔ, ku maà jɛ si iwɔi ije ku jɛ nɛ. Ine nɛ iyi á waa too kpāau be fei a kù ba aranfaani kama.

¹⁰ Awa à nɛ bi kuwee gɔ nɔ woo weɛ nɛ iyi á waa ce icɛ si ile kumáú a kù nɛ kpāa a jɛ ijei kuwee. ¹¹ Í yei bei kuwee iyi woo weɛ nɛ lɔu í ya ce. Í ya lɔd nɛi mɛɛmu nɛ si inɔ iyi í re do kumáú ku ceɔ kuwee na dulum dii amanɛ nɛ. Amma inɛi mɛɛmu takae, angulei iluui à ya koo a joo. ¹² Na nɲi í jò Jesu mɔ, waati iyi í bi ku jò ine nɛ a má do nɛi nɲu takae, í jò a kpaɛ angule. ¹³ Na nɲu, ka bɔ bi titɛɛ angule be, ka jɛ si à donda wa bei a dondae, ¹⁴ domi a kù nɛ ilu gɔ si ilɛu ihɛ iyi á maa weɛ hee do ajɔ fei. Ilu iyi wa naa nɲui á waa dede. ¹⁵ Do saabuɛ ka maa saabu Ilaaɔ, waatɔ ka ya fɔ do gɛɛ nwa mii iyi í ce si wajui ine nɛ. Nɔ saabuu kù jɛ bei kuwee iyi á waa ceaa waati kama fei. ¹⁶ I maà gbeje jiida ku ce, nɔ i ya maa sobi nɛ nɛ, domi dimii kuwee beɛbe í ya dɔa Ilaaɔ si.

¹⁷ I gbɔ ideɛ woo cua nɲɛ nɛ nɔ i sũ nɲa iri ilɛ, domi à waa cɔ baanii hunde nɲɛ si na iyi í jò Ilaaɔ á na ku beɛ nɛ ideɛ. I ce beɛbe nɛ ku ba a coo do inɔ didɔ, ku maà ti ku jɛ do inɔ ku fɔ. Bii à coo do inɔ ku fɔ, kaa ce nɲɛ aranfaani kama.

¹⁸ I ya ce nwa kutɔɔ nɛ. À mà kam kam iyi idɔ nwa kù waa ye taale nwa domi á bi ka ce isɛɛɛ nwa dee dee si mii fei. ¹⁹ Iyi n wa n tɔɔ nɛ nɔ nɔ, nɲui í jɛ i ce kutɔɔ Ilaaɔ ku jò n baa nɲa nɲa bi tu nɛ má.

Kutɔɔ

²⁰ Lafɛɛ nwa Jesu í jɛ Woo degbe iyi í re. Na nɲɛ iyi í nikā, í jile nwa akabuu titɔ iyi ci ya tā. Na nɲu Ilaaɔ ilu laakai ku sũ, nɲu iyi í dedeɛ hai si balɛ, ²¹ ku mu nɲɛ gbugbā í ceɔ daa jiida nɛ ku ba i ce idɔɔbiɛ. Nɔ ku ce si nɛ mii iyi á dɔaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe ku jɛ ti Jesu Kirisi hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

²² Inɛ inɛm ɲa, n̄ wa n tɔɔ ɲɛ i jɔ̄ i gbɔ̄ ideɪ gbugbā ku mua iyi n̄ kɔ̄ ɲɛ wa si tiau ihɛ̄ do temua, domi kù sɔ̄. ²³ N̄ bi i mà ɲa iyi à da Timotee inɛ nwau hai piisɔ̄. Bii í to wa ɲya, an naae wa bi tu ɲɛ.

²⁴ I ce woo cua ɲɛ ɲa fei fɔ̄ hee do inɛ ɲa iyi à je ti Ilaaɔ̄ fei. Woo dasi Jesu naanei ilei Itali ɲa à ce ɲɛ fɔ̄.

²⁵ Didɔ̄i Ilaaɔ̄ ku wɛɛ do inɛ fei.

Tia iyi Zaaki í kò

Zaaki í ce ña fɔ

1 Amui Zaaki woo ce icei Ilaaḍ do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateiji ña iyi à fangaa si andunya fei fɔ.

Naane do bisi

2 Kpaasim ña, dimii laakai ku cò iyi á naa si ñe fei i ya jò ku je ñe ino didò nla nla, ³ domi i mà ña, bii Ilaaḍ wa cò laakai naane ku dasi ñe nò i kù mɔngɔ ña á bí ñe temua. ⁴ Amma i jò temua ñe ku ce icee sãa sãa ku ba i je ine ña iyi à jla nò à kò, nò nkãma kù gbe ñe má. ⁵ Do ñu fei bii bisi í na wa gaizia ine akã ñe gɔ, ku tɔ Ilaaḍ, ñu iyi i ya mua ine fei do ino akã, kù ne kugbagba. ⁶ Amma lafɛɛ ku ce kutɔ do naane, ku maà sika sika, domi ine iyi wa sika sika í yei bei inyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. ⁷ Ine dimi beɛbe ku maà tamaa mà ñu á ba ngɔgɔ hai bi Aḍ Lafɛɛ, ⁸ domi í je ilu idò minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛɛ.

Are do fia ku ne

9 Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tɔ fufu si na iyi í jò Ilaaḍ í soo lele. ¹⁰ Ilu fia mɔ ku tɔ fufu na irii kukayee domi á na ku lɔ bei kokoi jli. ¹¹ Bei inunu í ya dede do inya gbãa nò ku jo wua ku gbe, nò kokou ku cuku kuslae ku tã, beɛbe mɔi ilu fia á na ku wó bei kokoi jli si aninii icee.

Laakai ine ku cò do kulele

12 Ilu ino didò ine iyi í yɔkò í leekl dim dim si waati iyi Ilaaḍ wa cò laakae, domi si anyii laakai ku cɔu á ba ribai kuwɛɛ hai tã iyi Aḍ Lafɛɛ í wãð ine ña iyi à buu. ¹³ Bii à waa lele ine gɔ do laalɔ ku maà ti ku ni Ilaaḍi wa lele ñu. A ci ya lele Ilaaḍ do laalɔ, beɛbe mɔi ñu takae ci ya lele ine gɔ do laalɔ. ¹⁴ Amma waati iyi binei ine í faa í muu, ñu bei í je kulele. ¹⁵ Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á bía. Bii dulum nɔu í ce icee sié í tã nò ku bía iku.

16 Baakɔm ña, i maà dɛ iju ñe. ¹⁷ Amua jiida do amua ku sɛa baa yooma fei hai lelei Aḍi í ya naa. Wa naai hai bi Ilaaḍ Baaba, ñu iyi í ce inya kumá lele ña. Ilaaḍ ci ya kpaasi nò ilu kuku kù wa sie. ¹⁸ Si idɔɔbie, í bí wa ise gbeejisia do saabu ide ntæ ku ba hai si ine ña iyi í taka fei ka je bei amaaje sinte ña iyi á je tæ.

Kugbɔ do kuce

19 Baakɔm ña, i mà ideu ihẽ tã ña. Na ñu, í sɛa ine fei ku ya saku ku gbɔð ide, nò ku maà ya saasàð ide ku fɔ, nò idæ ku maà ya kò gbãa gbãa. ²⁰ Kù sɛa idò ine ku ya kò gbãa gbãa domi kù je do idɔkòsi amane á ceò mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaḍ. ²¹ Na ñu, i nyɔ andi mii iyi í je riisi do laalɔ fei ña. Nò i gba ide iyi Ilaaḍ wa gbẽ si idò ñe ña do ara kukaye, domi ideu á yɔkò ku faaba ñe.

22 I maà jò i leeklò ide ku gbɔ ñu akã, amma i ya ceò ice ña. Bii kù je beɛbe, í waa dɛ iju ara ñe ñai. ²³ Ntɔ ntɔ, ine iyi í gbɔ ideu nò kù waa ceò ice, í yei bei məkɔ gɔ iyi wa cò arae si digi. ²⁴ Iyi í cò digiu í tã nò í sinda wa ne, tengi be gbakã nò í gbeje bei arae í ye. ²⁵ Amma ine iyi á je ilu ino didò si mii iyi wa ce fei ñui í je ine iyi wa cio wooda do laakai nò wa jirimæ do temua. Nò bii í gbɔ ideu ci ya gbeje nsei nsei amma í ya ceò icei. Lafɛɛ á je ilu ino didò si na iyi í jò woodau í je dee dee nò á nya ine.

26 Ine iyi wa tamaa n̄ju wa too kp̄āi Ilaaḍ n̄o kù waa n̄o amee, laf̄ē wa s̄o arae iboi. Kp̄āi Ilaaḍ ku tooe ngbei. 27 Kp̄āi Ilaaḍ ku too iyi í má n̄o kù ne riisi k̄ama iyi Ilaaḍ Baaba í jil̄o si í je nt̄o, n̄juí í je in̄e ku ya ce arareí k̄əȳo ŋa do jaaḍ ŋa iyi á waa wahala, n̄o ku má arae ku mu si laalo yaam̄oi andunya.

2

Maà ya c̄o bei amane ŋa à reḍ n̄je do beere

1 Kpaasim ŋa, in̄e iyi í dasi Laf̄ē nwa Jesu Kiriisi naane, n̄ju iyi í je ilu amboe, í maà ya j̄o naane ku dasi n̄je ku t̄ot̄oḍ beere in̄e ŋa ku c̄o. 2 Yaase ḡo wee. Ilu fia ḡo iyi í ne ib̄o jiida do leleaw̄oi wura í naa si kut̄ot̄o n̄je. To, wee, ilu are ḡo ma í naa be do ib̄o ku gae. 3 Bii í jirima ilu ib̄o jiida ŋa n̄o í ni ku buba si kit̄ai in̄e nla ŋa, n̄o í s̄o ilu areu m̄o í ni ku leek̄ ih̄o, walak̄o ku buba ile, 4 í waa c̄o bei in̄e ŋa à reḍ n̄je do beere ŋai. N̄o í waa kiiti in̄e ŋa mbe do lasabu iyi kù je dee dee.

5 Baak̄om ŋa, í gb̄o. Ine ŋa iyi à je ilu are si andunya ih̄ei Ilaaḍ í cica ku ba naane n̄ja ku la n̄o a baḍ bommae iyi í w̄o in̄e ŋa iyi à buu. 6 Amma in̄e, í ya donda ilu are ŋai. Wee ilu fia ŋai à waa kp̄ā n̄je iju n̄o aŋai à ya b̄oḍ n̄je ile kiiti, mà iboi. 7 Aŋai à ya maa nya c̄o si iri jiida iyi Ilaaḍ í mu n̄je.

8 Kuk̄oi ideí Ilaaḍ í ni, bi in̄e mmu bei í bi arae. Nt̄o nt̄o, mii jiidaí à waa ce bii í waa too woodai bommai Ilaaḍu be ŋa. 9 Amma bii í waa c̄o bei in̄e ŋa à reḍ n̄je do beere ŋa, dulum nii í waa ce ŋa n̄o woodai Ilaaḍ á ye taale n̄je domi í kù waa jirimae ŋa. 10 Nt̄o nt̄o, in̄e iyi í kua wooda baa ak̄a, wooda iyi wa too bebei fei ngbei. 11 Ine iyi í ni, í maà ce sakara, n̄juí í ni má, í maà kpa amane. Na n̄ju, baa bii í kù ce sakara, bii í kpa amane, í kua woodai. 12 Na n̄ju, í ya f̄o ide n̄o í ya ce bei in̄e ŋa iyi wooda iyi í ya nya in̄e á kiiti. 13 Ine iyi kù ne arareí kpaasi, Ilaaḍ á kiiti n̄ju m̄oi kaa ce araree. Amma in̄e iyi í ne arareí kpaasi ŋa á je iḡu si ajoj̄i kiitiu.

Naane ku dasi do ice ku ce

14 Kpaasim ŋa, riba yoomai amane í ne bii í ni n̄ju í je woo dasi naane n̄o kù waa ce kookoosue. Naaneu be á faaba laf̄ē? 15 Bii in̄e ḡo n̄je, in̄em̄ok̄o walak̄o inaabo ḡo í ne areí jaae, n̄o kù ne baa ije iyi á je, 16 n̄o in̄e ḡo n̄je ku ni, ka sukud̄o, í ya je í yo, maà j̄o t̄ut̄u ku kpāe, bii kù muaa bukaatai mii iyi í ne, sukud̄oi mii wa niaa. 17 Bebe m̄oi, naane ku dasi iyi a kù waa ye kookoosue, naaneu ngbei.

18 Ine ḡo á ȳok̄o ku ni, in̄e ih̄ē í dasi naane, in̄e ih̄o m̄o wa ce kookoosue. Amma amu an j̄eaa n̄ ni, nyisim naane ku dasie iyi kù je do kookoosue, n̄o amu m̄o n̄ nyisi naane ku dasim do kookoosue. 19 Kù je í dasi naane iyi Ilaaḍ ak̄ai í wee? Í s̄la. Baa in̄ei in̄ōko ŋa m̄o à mà bebe n̄o à waa yaya do n̄jo. 20 Amma aw̄o iyi í kù ne laakai, í bi n̄ nyisie iyi naane ku dasii in̄e ḡo iyi kù waa ce kookoosue, ngbei? 21 Bala nwa Aburhamu í je dee dee si wajui Ilaaḍ na kookoosue iyi í ce, si iyi í jesi n̄ju ku saka amae Izaaki ku ceḍ Ilaaḍ kuwee. 22 Í kù ye naane ku dasii Aburhamu n̄je do kookoosue wa too n̄jei ba. Naane iyi í dasi í bàa í k̄o na kookoosue iyi wa ce. 23 Bebei kuk̄oi ideí Ilaaḍu í ce iyi í ni, “Aburhamu í dasi Ilaaḍ naane, n̄o do saabui naaneu Āo m̄o í k̄a si in̄e dee dee”. N̄o à waa kpoo kpaasii Ilaaḍ. 24 Debei amane í ya je dee dee si wajui Ilaaḍi na saabui kookoosue iyi wa ce, kù je na naane iyi í dasi n̄ju ak̄a.

25 Bebe m̄oi abo kaafe iyi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í je amane dee dee si wajui Ilaaḍ na kookoosue si na iyi í j̄o í gba Zuifu woo be ŋau si kpās̄ē n̄o í nya ŋa do

kpāa mmu. ²⁶ Nɔi í jò ò ni ara iyi kù ne hunde, ara ikui. Bεεβε mɔi naane ku dasi iyi kù waa ce kookoosue naane ikui.

3

Idei ame

¹ Kpaasim ɔa, í maà de í kpɔ inɛ iyi ì waa bi í maa kɔ inɛ ɔa si ideí Ilaaɔ, domi ì mà ɔa, awa iyi à waa kɔ inɛ ɔa si cioi ideí Ilaaɔ, Ilaaɔ kaa ce araare nwa si kiitiε. ² Si mii nkpɔi awa fei à ya ka rara. Inɛ iyi kù waa ce kurara si ide ku fɔε, lafɛε inɛ ku jɔai nɔ í ye bei inɛ iyi í dasi araε fei arezem. ³ Bεεβε mɔi à ya ka dasi arezem si gelei aɔl ɔa ku ba a jirima wa, ka bei ka yɔkɔ ka bɔɔ ara nɔa bii à bi. ⁴ Nɔ í ya cɔ akɔi inyi má ɔa, do bei à lau fei nɔ fufu jiida wa ce í ya tale ɔai, amma do falafilí keeke goi woo nyimbo akɔi í ya bɔɔε bii í bi. ⁵ Bεεβε mɔi ame í je mii keeke si ara, amma í ya tɔo fufu si mii nla.

I cɔ bei ina nyenyε í kere í to, amma do nɔu fei á yɔkɔ ku jo aɔbo nla nla. ⁶ Bεεβε mɔi ame í ye bei ina. Nɔui í je laalo nla nla. Nɔu mɔ ikɔ akāi ara nwai, nɔ í ya beje ara nwa fei bei ina, domi laalo iyi í ya ce í yei bei inai ala. ⁷ Amanε á yɔkɔ ku kāmia inai sako ikā ikā fei, do yei ɔa do mii ku cā ile ɔa fei do mii ndii inɔ inyi ɔa, í nɔ ɔa tā mɔm de. ⁸ Amma inɛ kāmā ci ya nɔ amεε. Mii laalo goi iyi inɛ go kaa yɔkɔ ku kāmia, í ne aɔl ntɔ ntɔ ku kpa amanε. ⁹ Do amei à ya ka saabuɔ Baaba Lafɛε nwa, nɔ do nɔui à ya ka ceekpeɔ inɛ ɔa iyi Ilaaɔ í taka bei nɔu takε. ¹⁰ Nɔ hai si gele akāu bei ideí saabu do ikpe í ya fita. Inɛ kpaasim ɔa, kù sɔa ku je bεεβε. ¹¹ Isɔ akā kaa yɔkɔ ku ne inyi didɔ do inyi laalo aɔ. ¹² Bεεβε mɔi kpaasim ɔa, í jò ò mà ɔa iyi jɔi ndii figi kaa so olivi, nɔ jɔi ndii rezεε mɔ kaa so figi. Bεεβε mɔi í kaa yɔkɔ í ba inyi jiida si inyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo nɔei í ne kumà do bisi. Bii lafɛε í ne bisii do ntɔ, kù jò a yɔɔ si isεene jiidaε do si kookoosu ɔa iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii ì waa ce igu yaamɔ do nje ku wā, maà tɔo fufu, maà sɔa ntɔ ibo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tengi bii igu do nje ku wā í wa, bei daa bεεteke do kuce laalo fei í ya wa. Dimii bisi bεεβε kù waa naa hai lele. Inɛ nɔu be ti andunya, do ti idɔɔbii amanε, nɔ hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte titā í má. Si anyiε inɛ iyi í ne bisii í ya bi inɛ ɔa a ne anu akā, í ya maa mu araε, nɔ í ya bi nɔu ku ce mii iyi á dɔa inɛ ɔa si. Í ya ne araareí nɔ í ya ce ice jiida. Ci ya na kubi ntɔ, kù nɔ kù ne muafiti. ¹⁸ Inɛ ɔa iyi à waa de anu akā à ya ce kuwεε ɔa feii si laakai ku sɔ. Laakai ku sɔu í yei bei dimi iyi à waa gbε nɔ mii iyi aa na a da nɔui í je kuwεε dee dee.

4

Kɔdeei andunya

¹ Mii í ya naaɔ kakɔɔ do ija wa si aninii nɔe. Nɔu be wa naai hai si kɔdeei mii nkpɔ iyi wa ba idɔ nɔe ku ja. ² Í bi í ne ngɔɔo iyi í kaa yɔkɔ í ba ɔa, ɔoi í ce ì ya bi inɛ ku kpa ɔa. Í waa ce kɔdeei mii iyi í kaa ba ɔa, ì waa ce kakɔɔ do ija inɛ duusɔ. I kù ne mii iyi ì bi ɔa domi í ci ya tɔo Ilaaɔ ɔa. ³ Nɔ baa bii ì tɔo Ilaaɔ í kaa ba ɔa domi do kurarai í waa tɔu ɔa. Mii iyi ì waa tɔu na irii faayii ara nɔei. ⁴ Inɛ iyi í kù leeklɔ inɛ akā ɔa, í kù mà ɔa iyi bii ì bi andunya, mbεei Ilaaɔ ì ya je ɔa? Inɛ iyi í bi andunya, mbεei Ilaaɔ í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei kukoi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaaɔ í ya mu nwa didɔ iyi í la í re. Nɔ bεεbei kukoi ideí Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii

ilu faau ŋa amma woo kaye ara ŋai wa mua didɔɛ. ⁷ Na ŋɔ, i sɔa Ilaaɔ iri ile. I kɔsi Seetam á sa nɛɛ ku jɪ. ⁸ I sekeɛ si Ilaaɔ nɔ ŋɔ mɔ ku sekeɛ si ŋe wa. Inɛ ilu dulum ŋa, i wɔɔ awɔ nɛɛ. Nɔ i fɔuta idɔ nɛɛ, inɛ ilu idɔ minji ŋau. ⁹ I jɔ i weɛ do inɔ kufɔ ŋa, i buba gɔɔwoo nɛɛ do kukpata. I jɔ anyi nɛɛ ku kpaasi do kukpata, nɔ inɔ didɔ nɛɛ ku jɛ nɛɛ inɔ kufɔ. ¹⁰ I kaye ara nɛɛ si wajui Aɔ Lafɛɛ nɔ ku so ŋe lele.

Maà kiiti kpaasiɛ

¹¹ Inɛ kpaasim ŋa, i maà ya sɔ nɛɛ laalɔ ŋa. Inɛ iyi wa sɔ kpaasiɛ laalɔ, laalɔ woodai wa fɔ. Inɛ iyi wa kiiti kpaasiɛ, woodai wa kiiti. Wee, bii i waa kiiti woodau i kù jɛ inɛ iyi wa jirimae, amma i jɪle arae si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaaɔ ŋɔ akai wa na wooda, ŋɔ i nɔ i jɛ woo kiiti. ŋɔ akai á yɔkɔ ku faaba inɛ, ŋɔ i nɔ ku yɔkɔ ku ce inɛ nfe. Beirei awɔ i yɛ i waa kiitiɔ kpaasiɛ ŋa.

Maà tɔɔ fufu

¹³ Inɛ iyi i ya maa ni, nnyi walakɔ ala aa ka bɔ ilu ihɔ ka ce sɪa bɛ zakai adɔ aká ku ba ka ba fia, i de itɪ i gbɔ iyi n wa n fɔ nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala nɛɛ á yɛ. Mii kuweɛ nɛɛ i jɛ. Kuweɛ nɛɛ i yɛi bei bukɔɔ iyi á tɔtɔɔ nsei nsei nɔ ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi i jɔ i fɔ ŋa wee, i ya ni ŋa, bii Ilaaɔ i bi aa ka weɛ, aa ka nɔ ka ce iyi ihɔ walakɔ aa ka ce iyi ihɔ. ¹⁶ Amma nsei i waa tɔɔ fufu i so ara nɛɛ lele. Dimii faau beɛbe fei kù sɪa. ¹⁷ Beɛbe inɛ iyi i mà mii iyi i jɛ jüda nɔ kù waa coo wa dasi arae dulum nii.

5

Laabaau iyi à sɔ ilu fia ŋa

¹ Nsei, inɛ ilu fia ŋa, i gbɔ iyi n wa n sɔ ŋe. I kpata i cã kpokpo ŋa na wahala ŋa iyi aa naa si nɛ! ² Amani nɛɛ ŋa i sãmi, nɔ tütü ŋa à jɛ ibɔ nɛɛ ŋa má. ³ Wura nɛɛ ŋa do isɔ fufu nɛɛ ŋa fei à mu ate. Ate ku mu nɛɛni á jɛ seɛda si nɛ nɔ ku ŋa ara nɛɛ bei ina. Ì kɔ amani i tɔtɔɔ ŋa si waatii ankãanyiu ihɔ. ⁴ Wee i ci ya sãa woo da amaaɛ nɛɛ ŋa fia ŋa. I cɔ inɔ kufɔ ŋa ŋa! Anu ku dɔi inɛ ŋau i to hee si itɪi Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbã. ⁵ Ì ce kuweɛ nɛɛ ŋa si andunya do amani nla nla do faayi. Ì jɛ i ce kaato bei angudã iyi aa bɔɔ asɔ laga ŋa. ⁶ Ì yɛ taalei inɛ dee dee ŋa i kpa ŋa ŋa, a kù nɔ a kù kɔɔ ara ŋa.

Temua do kutɔɔ

⁷ Kpaasim ŋa, inɛ fei i yɔkɔ temua ŋa hee Lafɛɛ koo nyiɔ wa má. I cɔ bei woo logoo i ya temua ku maa cɔ ileɛ hee amaaɛ koo jɪaɔ. Temuai i ya ce ku yeɔ iɪi sinte hee do ti ankãanyie fei. ⁸ Inɛ mɔ i yɔkɔ temua ŋa, i jɔ idɔ nɛɛ ku leekɪ dim dim ŋa, domi kunaai Lafɛɛ i maai wa mbe.

⁹ Inɛ kpaasim ŋa, i maà ya ye taalei nɛɛ ŋa ku ba Ilaaɔ mɔ ku maà na ku ye taale nɛɛ. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lɔ wa. ¹⁰ Inɛ kpaasim ŋa, i ye gigii walii ŋa iyi à fɔ ide wo do irii Lafɛɛ. I sisi temua ŋa iyi à ce si ijuukpã ŋa. ¹¹ Aa ka yɔkɔ ka ni ilu inɔ didɔ ŋai domi ŋu ŋa à yɔkɔ temua. Ì gbɔ temuai Zɔɔbu ŋa, nɔ Ì mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ ilu araare si jüda ku jɛɛ i ceaa ŋa si anyii wahalae.

¹² Inɛ kpaasim ŋa, iyi i re mom, i maà ya ceekpe do lele ŋa wala do ile wala do ide mmu gɔ. Bii ntɔi, ni ntɔi, bii ibo mɔi ni iboi, ku ba i maà na i dasi kiiti Ilaaɔ ŋa.

¹³ Wahala i ba inɛ gɔ nɛɛ? Ku ce kutɔɔ. Inɔi inɛ gɔ nɛɛ wa dɔi? Ku saabu Ilaaɔ do iri ku kɔ. ¹⁴ Inɛ aká nɛɛ wa ce bɔɔi? Ku kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ŋa, aŋai aa jɔaa ikpo si iri do irii Lafɛɛ nɔ a ceaa kutɔɔ. ¹⁵ Kutɔɔ do naaneu á yɔkɔ ku

faaba bɔ̃ɔu. Aɔ Lafɛɛ á muaa baani, bii í nɔ́ í ce dulum nii á kpa ideí dulum deɛ.

¹⁶Na nɔ̃u, inɛ fei í ce tuubai dulum du nɛ si wajui nɛ nɔ́ i ya cea nɛ kutɔ́ nɔ́ ku ba í ba iri nɔ́. Kutɔ́i inɛ dee dee í nɛ gbugbā nla nla. ¹⁷Elii amanɛi bei awa mɔ́. Í ce kutɔ́ nɔ́ nɔ́ ijí ku maà rɔ́, ijílu í nɔ́ í leekí zakai adɔ́ mɛɛta do cukpa mɛɛfa. ¹⁸Si anyii nɔ̃u nɔ́ í ce kutɔ́ má nɔ́ Ilaaɔ́ í jò ijí í rɔ́ nɔ́ í jò ije í fita si ile.

¹⁹Inɛ kpaasim nɔ́, bii inɛ ɔ́ nɛ í jìò nɔ́ nɔ́ kpaasi ɔ́ í baaɛ wa si kpāai nɔ́, ²⁰i mà nɔ́, inɛ iyi í baaò ilu dulum wa hai si kpāa laalo bii í wa wo, í faaba hundei ilu dulum nɔ́ui hai si kpāai iku, nɔ́ Ilaaɔ́ á kpa ideí kurara nkɔ́ nkɔ́ɛ.

Tia sinte iyi Piεε í kɔ

Piεε í ce ηa fɔɔ

¹ Amui Piεε woo bei Jesu Kirisi.

N̄ kɔ n̄ηe tiau ihēi, in̄e iyi Ilaaɔ́ í cica nɔ́ ì fangaa ì je ise mmu ηa si ilei Pɔntu, do Galati, do Kapadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaɔ́ Baaba í cica ηei si bei í dasi ido n̄ηu ku ce. Nɔ́ ì je in̄e ηa do saabui Hundee, ku ba i jirima Jesu Kirisi ηa nɔ́ n̄ηe ku wε ηe.

Didɔ́ do laakai ku sũ ku kɔɔsi si kuwεε n̄ηe.

Kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwεε

³ Ka saabui Ilaaɔ́, Baai Laf̄εe nwa Jesu Kirisi. Si araare nlae, í jò kuj̄li Jesu Kirisi wa hai si bale í bí wa ise gbeejisia. Si beεbe í mu nwa kp̄aa ku cɔ iyi í je ti kuwεε. ⁴ Nɔ́ í jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nɔ́ kus̄lae kaa tã. Tubuuí à jile n̄ηe lele, ⁵ in̄e iyi gbugb̄ai Ilaaɔ́ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ηa. Faabau Ilaaɔ́ í ce sɔɔlue ku nyisi ηe si aj̄oi ankãanyiu.

⁶ Na ηoi í jò ì ya ne inɔ́ didɔ́ nla nla ηa, baa bii í je ì wa si inɔ́ ku fɔ nsei ηa si waati keeke, si laakai ku cɔ dimi ikã ikã. ⁷ Naane ku dasi n̄ηe í ne beεre ntɔ́ ntɔ́ í re wura, domi wura á na ku tã. Do n̄ηu fei, do inai à yɔɔ́ à nya riisie. Beεbe moi, Ilaaɔ́ wa cɔ laakai naane ku dasi n̄ηe ku ba ku mà gbugb̄ae. Nɔ́ aa ba saabui do yiiko do beεre ηa waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Í buu baa do iyi í kù yɔɔ́ ηa. Í dasie naane baa do iyi í kù yɔɔ́ titã ηa. N̄oi í jò ì wεeɔ́ inɔ́ didɔ́ nla nla ηa iyi í ne amboe hee í kpeɔ́ ku fɔ do ḡele. ⁹ Í wεeɔ́ inɔ́ didɔ́ nla nla ηa si na iyi í jò ì waa ba ribai naane ku dasi n̄ηe, iyi í je faabai hunde n̄ηe.

¹⁰ Si ideí faabau ih̄e walii ηa iyi à ce walii si gãmei didɔ́ iyi Ilaaɔ́ í jile n̄ηe à ce kudede j̄iida j̄iida ku ba a mà yaasee. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ηa nɔ́ í s̄ɔ́ ηa do njuma iyi Kirisi á ba ijuukp̄a, nɔ́ si anyie á ba amboe. Nɔ́ à ce himma ku ba a mà waatiu do kp̄aa iyi wa fãau. ¹² Ilaaɔ́ í sisia walii ηau í ni ide iyi n̄ηu í s̄ɔ́ ηau kù je ti aηa taka n̄ηa, tu ηei. Nsei woo sisi laabaau j̄iida ηau à waazo n̄ηe nɔ́ ì gbɔ ideu ηa. Á fɔ ideí do gbugb̄ai Hundei Ilaaɔ́ iyi à be wa hai lele. Nɔ́ amaleka ηau taka n̄ηa à waa bi a mà yaasee ideu.

Ka leekt si kuwεε iyi í má

¹³ Na n̄ηu, í ce laakai ηa. I mu ara n̄ηe ηa, nɔ́ ì dàsi kp̄aa ku cɔ n̄ηe fei si didɔ́ iyi aa na n̄ηe si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ Í jò ì je bei amu ηa iyi à ya gbɔ ide nɔ́ ì maà ti ì jò kɔdeε iyi í ya tako ì maa ce ηa wo si waati iyi í kù mà ngɔgɔ ηa kù maa neɔ́ ηe. ¹⁵ Amma í jò iseene n̄ηe ηa fei ku má, bei Ilaaɔ́ í má, n̄ηu iyi í kpe ηe. ¹⁶ Ilaaɔ́ takae í fɔ si kukɔe í ni, ì jò kuwεε n̄ηe ku má, domi amu takam ñ má.

¹⁷ Ilaaɔ́, n̄ηu iyi ì ya kpe Baaba ηa si kutɔɔ n̄ηe, n̄ηui í je in̄e iyi á kiiti in̄e fei si bei in̄e fei í ce nɔ́ kaa cɔ ij̄ui in̄e gɔ. Na n̄ηu, waati iyi í gbe n̄ηe si andunya í jɔɔ́ do jirima ηa. ¹⁸ Bala n̄ηe ηa à jò n̄ηe tubui kuwεε nfe nfe. Nɔ́ in̄e taka n̄ηe ì mà ηa iyi à ya ηei hai si kuwεeu. Kù je do isɔ́ fufũ walakɔ wura iyi á na ku tã ì ya ηeɔ́. ¹⁹ Aawo, à faaba ηei do n̄ηe ilu beereí Kirisi, n̄ηu iyi í ye bei angudãí kuwee hai ne leebu nɔ́ kù ne riisi gɔ. ²⁰ Hai waati iyi a kù taka andunayi, Ilaaɔ́ í cica Kirisiu, amma í nyisi arae si waatii ankãanyiu ih̄e na aranfãani n̄ηe. ²¹ Na saabui ì dasi Ilaaɔ́ naane ηa, n̄ηu iyi í dedee hai si bale nɔ́ í muaa amboe ku ba naane ku dasi n̄ηe do kp̄aa ku cɔ n̄ηe ku wa si Ilaaɔ́.

²² Nsei, si ntɔ ku jirimai i fūuta idɔ nɛɛ ɲa ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ɲa iyi i ne ɲa ku maɔ je do muafiti. Na nɲu, i bi nɛ ntɔ ntɔ do idɔ nɛɛ fei ɲa.

²³ Í sɫa i ce beɛbe ɲa si na iyi í jò à bí ɲei ise gbeejisia, nɔ kù je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je idei Ilaaɔ, nɲui í je icui kuwɛɛ nɔ kaa tā.

²⁴ Kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Ine fei í yei bei fɔfɔ,

Nɔ beɛɛi ine fei í yei bei kokoi fɔfɔu.

Fɔfɔ í ya gbɛ, nɔ kokoe ku wɔ.

²⁵ Amma idei Aɔ Lafɛɛ á maa wɛɛi do aɲɔ fei.

Ideu, nɲui í je laabaau jiida iyi à waazo nɛɛ.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na nɲu, i jò laalɔ baa yooma fei ɲa, hai ibo ku sɔ, do muafiti, do igu, do irii ine ku sɔ. ² Si bei ama kpɔtɔɔ í ya bi amɔ, inɛ mɔ í sɫa i bi amɔ iyi í má iyi í je idei Ilaaɔ. Hundei Ilaaɔi wa mu nɛɛ amɔu ku ba i la si kp̄ai faabau ɲa, ³ si bei i tie didɔi Aɔ Lafɛɛ tā ɲa.

⁴ I sekɛɛ si Lafɛɛ wa, nɲu iyi í je kuta ilu hunde iyi ine ɲa à kɔsi, amma Ilaaɔ í cicaɛ si na iyi í jò í ne beɛɛɛ bi tɛɛ. ⁵ Inɛ mɔ, i naa wa bei kuta ilu hunde a ceɔ ɲɛ ice a maɔ ile bi ku wai Hundei Ilaaɔ. Bei aa je woo wee ɲa iyi à má iyi à na Ilaaɔ ara ɲa bei kuwɛɛ iyi á dɔaa si do saabui Jesu Kirisi. ⁶ Í sɫa i ce beɛbe ɲa si na iyi í jò à kɔɔ si tiaɔ idei Ilaaɔ à ni, Ilaaɔ í ni,

Ñ cica kuta ilu beɛɛɛ ñ jilɔɔ ilui Siɔɔ bei kuta gbugbāi icui ile.

Ine iyi í dasie naane, kaa ye anyɔ.

⁷ Kutau, í ne beɛɛɛ bi inɛ woo dasi Jesu naane ɲa, amma hai dasi naane ɲa à kɔsie. Do nɲu fei, kukɔi idei Ilaaɔ í ni,

Kuta iyi woo ma ɲa à kɔsi

Nɲui í na í je kuta gbugbāi icui ile.

⁸ Nɔ bii gɔ ɲa à ya ni má,

Kutau ihɛi í jò ine ɲa à waa kooseɛ.

Nɲui í ya maa keke ɲa.

À koosei si na iyi í jò à kɔ ku dasi ideu naane. Nɔ nɲu bei Ilaaɔ í jile nɲa.

⁹ Amma inɛi í je dimi iyi Ilaaɔ í cica, nɔ inɛi í je woo weei ilaalu ɲa, í je dimi iyi í má ɲa iyi Ilaaɔ í ya ku ba i sisi jiida ku jɛɛ, nɲu iyi í kpe ɲɛ hai si ilu kuku í naa í lasi inya kumá ilu beɛɛɛɛ. ¹⁰ Tako wo i kù je dimi ɲa iyi ine gɔ í má, amma nsei í je inei Ilaaɔ ɲa. Tako wo i kù mà mà Ilaaɔ wa ce araare nɛɛ, amma nsei bei í mà ɲa.

Kuwɛɛi woo dasi naane

¹¹ Inɛ baakɔm ɲa, ñ wa n tɔɔ ɲei, inɛ iyi í ye bei ine nɲoo do ise mmu ɲa si andunyau ihɛ, i jò i nɔ ara nɛɛ do binei ara iyi í ya maa ce igù do hunde nɛɛ. ¹² I jò i ne daa jiida ɲa si inɔi hai dasi Jesu naane ɲa, domi baa bii à waa kpe ɲɛ ine laalɔ ɲa, aa ye ice jiida nɛɛ nɔ a saabu Ilaaɔ si aɲɔ iyi á kiiti ɲa.

¹³ I jirimai ilu iri fei ɲa na irii Lafɛɛ, hai ilu ile, nɲu iyi í re do gbugbā, ¹⁴ hee ku koo si ilaalui ilu ɲa, ine ɲa iyi í be wa ku ba a kp̄a woo ce laalɔ ɲa iɲu, nɔ a saabu woo ce jiida ɲa. ¹⁵ Do ntɔ, iyi Ilaaɔ í bi, nɲui í je ice jiida nɛɛ ku dɫ geli hai mà ngɔgɔ ɲa si ide hai ne yaase ɲa. ¹⁶ Í sɫa i ya maa nè bei ine ɲa iyi à ne ara ɲa, amma i maɔ ti i jò ara ku ne nɛɛ ku ye bei acɔ iyi wa bii laalɔ. I je kuwɛɛ nɛɛ

bei woo ce icei Ilaaɔ ɲa. ¹⁷ I jirima ine fei ɲa, i bi kpaasi woo dasi Jesu naane nɲe ɲa, i ce njoɪ Ilaaɔ, nɔ i jirima ilu ileu ɲa.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ Inɛ amaace ɲa, i sɔa lafɛɛ nɲe ɲa iri ile i jirima ɲa ntɔ ntɔ, kɔ jɛ ine jiida do amanɛ ku rɔ aɲa akɛi aa ya cea ɲa, amma hee do ine ku gaabu ɲa feii. ¹⁹ Do ntɔ, bii à waa kpã nɛ iju nfe nfe, í sɛa i yɔkɔ temua ɲa na irii Ilaaɔ. ²⁰ Bii ì yɔkɔ temuai goloɪ kuraɾaɛ i kù nɛ saabu kãma. Amma bii ì ba ijuukpã na jiida iyi ì waa ce ɲa nɔ ì temua, mii jiidaɪ si wajui Ilaaɔ. ²¹ Na ideu bei Ilaaɔ í kpe ɲe domi Kirisi takae í ba ijuukpã na iri nɲe nɔ wa nyisi ɲe yaase jiida ku ba ì too tuubaɛ ɲa. ²² Kù ce dulum, a kù nɔ a kù gbɔ ibo si geɛɛ ajɔ kãma. ²³ Iyi à buu, kù sã ɲɲa arabu. Iyi à kpãa iju, kù ceekpe ɲa, amma í leekɪ do Ilaaɔ iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi takae í so dulum du wa si araɛ si jli ku gaauu, ku ba ka jɛ bei iku si wajui dulum, nɔ ka ce kuwɛɛ nwa dee dee. Do saabui kumɛɛɛ ɲai à baɔ iri. ²⁵ Tako wo ì yɛ ɲai bei angudã ɲa iyi à nyɔ, amma nsei ì nyi wa bi woo degbeu ɲa, nɲu iyi wa degbe hunde nɲe.

3

Abo do mɔkɔ

¹ Bɛɛɛɛ mɔi inɛ inaabo ɲa, i sɔa mɔkɔ nɲe ɲa iri ile, hee baa bii í jɛ gɔgɔ ɲɲa ɲa a kù dasi ideɪ Ilaaɔ naane, daa nɲe ku jɔ à dasi naane. Waati bɛɛɛɛ ì kù nɛ bukaatai ide ku fɔ má ɲa, ² domi aa yɛ kuwɛɛ nɲe í má, ì nɔ ì mà bɛɛɛɛɛ amane ɲa. ³ I maà dɛdɛ ì jɛ abo kusɛa ɲa do mii ndii ara nɲu akã, bei iri ku ba, do sabai wura ɲa, do nyau kusɛa ɲa. ⁴ Amma ì jɔ kusɛa nɲe ku jɛ si idɔ nɲe, kusɛa iyi ci ya tã. Nɲui í jɛ daa didɔ do idɔ ku buba. Iyi bei í jɛ mii ilu bɛɛɛɛ jiida si wajui Ilaaɔ. ⁵ Bɛɛɛɛɛɛɛ inaaboɪ tako ɲa iyi à mà bɛɛɛɛɛɛɛ Ilaaɔ nɔ à dasiɛ naane à ya teese ara ɲɲa nɔ à ya sɔa mɔkɔ ɲɲa ɲa iri ile. ⁶ Bɛɛɛɛɛɛɛ Sara í ce, ì ya maa jirima Aburhamu, nɔ wa kpoo lafɛɛɛ. Nsei, bii ì waa ce jiida ɲa nɔ ì kù waa ce njoɪ nkãma, inɛ mɔ ì jɛ bei ama inaaboɛ ɲa.

⁷ Inɛ inemɔkɔ ɲa mɔ, si kuwɛɛ nɲe do abo nɲe ɲa, ì yɛ gigi iyi a kù to ɲɔɔ gbugbã. I jɔ ì mà bɛɛɛɛɛ ɲɲa ɲa, domi Ilaaɔ á mua aɲa mɔ kuwɛɛ inɛɔ ɲa ajɔ. I ya maa ce bɛɛɛɛ ku ba nkãma ku maà ganji ɲe si kutɔɔ ɲe.

Ijuukpã na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndɛɛ ì jɔ inɛ fei ì nɛ lasabu akã do kubi akã ɲa. I bi nɲe bei igbã do ifɔ ɲa, ì ce araareɪ nɲe do ara ku kaye ɲa. ⁹ I maà ya sãa ine laalɔɛ, walakɔ arabu ɲa iyi í buɛ. Í sɛa mɔm ì ya jɛaa do kuwee, domi Ilaaɔ í kpe ɲeɪ ku ba ì ba kuwee ɲa. ¹⁰ Si bei kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ í ni,

Inɛ iyi ì bi ku ce kuwɛɛ jiida nɔ kù nɛ inɔ didɔ ajɔ fei,
Kú jɔ laalɔ ku fɔ nɔ kù nɔ geɛɛ si ibo ku sɔ.

¹¹ Í sɛa ku saa laalɔ nɔ ku ce jiida,

Í sɛa ku maa dɛ laakai ku sũ waati kãma fei,

¹² Domi Lafɛɛ wa degbe ine dee dee ɲa

Nɔ wa gbɔ kutɔɔ ɲa.

Amma í fusi woo ce laalɔ ɲa awɔ.

¹³ Yooi á ce nɲe laalɔ bii ì hanyã ì waa ce jiida ɲa. ¹⁴ Baa bii ì waa ba ijuukpã ɲa na dee dee ku jɛ nɲe, ì nɛ inɔ didɔ ɲa. I maà ce njoɪ amanɛ ɲa, nɔ ì maà ya biti ɲa. ¹⁵ Amma ì jɔ Kirisi ku jɛ Lafɛɛ si idɔ nɲe. I tã sɔɔlu waati kãma fei ì jɛa ine ɲa iyi à waa bee yaaseɪ kpãa ku cɔ nɲe. ¹⁶ Amma ì jɛ ɲɲa do ide didɔ do bɛɛɛɛ. I jɔ idɔ nɲe ku maa má kù ba bii à waa má ɲe ide si isɛɛɛɛ jiida nɲe iyi wa naa

hai bi Kirisi, anyo ku mu na si ideu. ¹⁷ Bii í je na idoozii Ilaaãí à waa kpãe iju na jiiida iyi ì waa ce, iyi be í sía do iyi aa maa kpãe iju na laalo. ¹⁸ Gbakã akãí Kirisi í ku na dulum. Nju iyi í je ine dee dee, í ku na ine laalo na, ku ba ku boò wa bi Ilaaã. Waati iyi à kpaa arae í ku amma hundee í wεε. ¹⁹ Do hundeeui í koo í waaZoá iku na iyi à waa mu bei inei piisõo na, ²⁰ ine na iyi a kù tako a kù waa jirima Ilaaã si waati iyi í temuaoò na hee Nowee í koo í ceò akoi inyiu í tã. Ine na iyi à lo si akoi inyiu a kù kpõ, a kù re aña meejo, nõ à ba faaba hai si ino inyi nlaú. ²¹ Inyiu, í yei bei inyi ku dasi. Kù je a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi ine í dasi idõ nju ku ce kuwεε iyi idoi nju kaa ye taalei nju si wajui Ilaaã. Mii nau be fei í ce na saabui kujji Jesu Kirisi hai si bale, ²² nju iyi í bõ lele nõ wa buba si awõ njei Ilaaã. Bei amaleka na do ilu yiikoi lele na do ilu gbugbã na à waa sũaa iri ile.

4

Kuwεε iyi í kpaasi

¹ Kirisi í ba ijuukpã si arae. Na nju, i mà na iyi inje mõ aa ba ijuukpã nõ í sía i yõkõ temua na, domi ine iyi í temuaoò ijuukpã si arae, dulum kaa kãmiae má, ² nõ waati iyi í gbe si kuwεei andunyae ku je si idoozii Ilaaã, ku maà ti ku je do kòdee nfe nfei ara. ³ Ntõ ntõ, tako wo ì ce bei hai dasi Jesu naane na à ya bi, amma í to bebe. Í tako ì ce mii iyi í dõa ara nje si na, do bine, do atẽ ku ma, do atẽ ku kpa ine, do buki, do iwẽ ku tõi iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à biti si bei í kù waa ba na daa bututu nau ku ce má na, nõ à waa bu nje. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa nna bi Ilaaã, nju iyi í tã soolu ku kiiti ilu hunde do iku na. ⁶ Na nju móm nii í jò à tako à sisia ine na laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiitii Ilaaã iyi í tosi ine fei, hunde nna ku maa wεε bei Ilaaã takae í wεε.

Ine na iyi à waa ce ice do amuai Ilaaã dee dee

⁷ Kõoi mii fei í maai wa. Na nju, i mu ara nje do laakai, nõ í jò hunde nje ku wõ njuo ku ba i yõkõ ì ce kutõ na. ⁸ Iyi í re fei ndεε, njui í je ì ce kookaai í bi nje na, domi kubi í ya bii dulum nkpõ. ⁹ I ya yaae nje na do ino akã, kugbagba kù maà wa si. ¹⁰ Ine baa yooma nje fei í ba amua hai bi Ilaaã. Na nju, ì ceò amua ikã ikãí Ilaaõu ice na ì máa sobidõ nje bei wo ce ice ilu naane na. ¹¹ Ine iyi wa waaZoá í sía ku fõ ideí Ilaaã. Ine mõ iyi wa cea ine go ice ku coo do gbugbã iyi Ilaaã í muaa, ku ba si mii fei a ye amboei Ilaaã do saabui Jesu Kirisi, nju iyi í ne amboe do gbugbã hee do ajo fei. Ami.

Temuai inei Kirisi na si ijuukpã

¹² Ine baakõam na, ì maà biti do ijuukpã iyi wa naa si nje bei ina ku cõò laakai nje. I maà ti ì dooe mii ikã. ¹³ Amma ì jò ino nje ku dõ bii ì waa ba ikpẽ si wahalaí Kirisi na, ku ba ì ne ino didõ nla nla na si ajo iyi à nyisi amboe. ¹⁴ Ine ilu ino didõ nai bii à waa bu nje na irii Kirisi, domi Hundeí Ilaaã, ilu amboe, í wa si nje. ¹⁵ Ine kãma nje ku maà jò ku ye ijuukpã na ine ku kpa, walaka na ile, walakõ na laalo ku ce, walakõ na wõbia ku gũ. ¹⁶ Amma ine iyi wa wahala si na iyi í jò í je ineí Kirisi, ku maà jò anyo ku muu, amma í sía ku saabu Ilaaã si na iyi í jò wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiitii ku sinti. Inei Ilaaã nai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku kpaé á ye bi ine na iyi à kò ku dasi laabaau jiidai Ilaaã naane.

¹⁸ Kukõí ideí Ilaaã wa fõ í ni,

Bii faabai ine jiiida na í gaabu,

Beirei ti ilu dulum na do ine na iyi a kù mà beirei Ilaaã á ye.

¹⁹ Na n̄ju, in̄e ɲa iyi à waa ye ijuukpā si idɔɔbii Ilaaɔ, í s̄la a teese a maa ce jiidæ nɔ a leekɪ do woo taka ɲa iyi í je ilu naane.

5

Ka gbɔa in̄ei Ilaaɔ ɲa

¹ Nsei, si in̄o ɲɛ, in̄e ɲa iyi à je in̄e ngboi igbei Ilaaɔ ɲai n̄ wa n f̄aa. Amu mɔ in̄e ngboi bei ɲa mɔ, n̄ nɔ n̄ j̄e s̄eɛdai ijuukpāi Kirisi nɔ n̄ ne ikp̄e si amboe iyi á na ku naa. ² N̄ wa n tɔɔ ɲe, i gbɔa in̄e ɲa iyi Ilaaɔ í da ɲɛ si awɔ bei à ya gbɔa angudā ɲa, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do binei f̄la, amma i na ara ɲɛ si ic̄eu do in̄o akā si bei Ilaaɔ í bi. ³ I maà taa in̄e ɲa iyi à da ɲɛ si awɔ ɲau gbugbā, amma i nyisi ɲa kuce j̄iida iyi aa too si. ⁴ Nɔ waati iyi Kirisi á faata wa, ɲju iyi í je in̄e ngboi woo degbe ɲau, aa gba riba ilu amboe iyi kusl̄æ kaa t̄a ɲa.

⁵ B̄eɛbe m̄oi, in̄e awaas̄u ɲa, i s̄ua in̄e ngboi igbe ɲau iri ile. In̄e fei i j̄ò ara ku kaye ku je ɲɛ bei ibɔ iyi à ya dasi, domi kukɔi idei Ilaaɔ wa f̄o í ni, Ilaaɔ k̄u wa anyii woo tɔɔ fufu ɲa, amma wa cea woo kaye ara ɲa did̄o. ⁶ Na n̄ju, i kaye ara ɲɛ si awɔ gbugbāi Ilaaɔ, ku ba ku so ɲe lele si ajɔ iyi í dau. ⁷ I sɔ wahala ɲɛ fei bi t̄e, domi ɲjui wa gbɔ ɲɛ.

⁸ I mu ara ɲɛ ɲa, i j̄ò hunde ɲɛ ku wɔ ɲjoo, domi Seetam, mb̄eɛ ɲɛi, í dabii wa d̄o anu bei muusu n̄la, wa d̄eɛ in̄e iyi á ɲɔ. ⁹ I kɔò ara ɲɛ si wajue do naane ku dasi n̄la n̄la domi i mà ɲa kpaasi woo dasi Jesu naane ɲɛ ɲa iyi à fangaa si andunya fei, ijuukpā dimi akāu bei à waa ye. ¹⁰ Amma bii i ye ijuukpā si waati keeke i t̄a ɲa, Ilaaɔ ilu did̄o fei, ɲju iyi í kpe ɲe ku ba i ne ikp̄e si amboe hai ne kɔɔe na saabui anu akā ɲɛ do Kirisi, ɲju takaei á j̄ò i k̄o dee dee ɲa. ɲjui á nɔ ku j̄ò i leekɪ dim dim ɲa, nɔ ku mu ɲɛ gbugbā, i maà t̄ekeɛ hai si ideɛ ɲa. ¹¹ ɲjui í ne yiiko hee do ajɔ fei. Ami.

F̄oɔi ankāanyi

¹² N̄ wa n kɔ ɲɛ ide keekeu ih̄e wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane nwa. N̄ bi n mu ɲɛ gbugbā nɔ n nyisi ɲe iyi ideu ih̄e iyi i waa leekɪ si dim dim ɲau, did̄o Ilaaɔi do ntɔ.

¹³ Igb̄ei in̄ei Jesu ɲa iyi í wa ilui Babil̄oni, iyi Ilaaɔ í cica bei in̄e mɔ, wa ce ɲe f̄oɔ, b̄eɛbe m̄oi Maaku iyi wa je bei amam si naane ku dasi, wa ce ɲe f̄oɔ. ¹⁴ I ce ɲe f̄oɔ do kubi j̄iida ɲa.

Laakai akā ku w̄eɔ ɲe iyi i je ti Kirisi fei ɲa.

Tia minjisia iyi Piee í kɔ

Piee í ce ña fɔɔ

¹ Amui Simɔɔ Piee amaace woo bei Jesu Kirisi.

Ñ kɔ ññe tiaa ihɛi, ññe iyi Jesu Kirisi, ññu iyi í je Ilaaɔ woo faaba nwa, í jò ì dasi naane ña na dee dee ku je. Naane iyi ì dasi ñau í ne beere bei ti awa mo.

² Didɔ do laakai ku sũ ku kɔɔ ññe si, si na iyi í jò ì mà Ilaaɔ do Jesu Lafɛe nwa ña.

Kukpe do kucicai Ilaaɔ

³ Yiikoi Ilaaɔ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwee nwa do kutɔɔ nwa ku maa bɔ waju. Nɔ í ce beebɛi si beí í jò à màa, ññu iyi í kpe wa ka ba ikpɛ si amboee do si jiida ku je. ⁴ Beebɛi í ce nwa kuwã nla nla ilu beere ña. Kuwã ñau aa jò í ye bei ññu takae í ye nɔ í saa kuce laalɔ sãmi ña iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na ññu, í ce kookaai í kɔɔsi isene jiida si naane ku dasi ññe, nɔ si isene jiida í kɔɔsi kumã, ⁶ nɔ si kumã í kɔɔsi gaya, nɔ si gaya í kɔɔsi temua, nɔ si temua í kɔɔsi beerei Ilaaɔ ku mà, ⁷ nɔ si beerei Ilaaɔ ku mà í kɔɔsi jiida ku cea ñje, nɔ si jiida ku cea ñje í kɔɔsi kubi. ⁸ Bii mii ñau be à wa si ñe nɔ wa kɔɔsi, aa jò í ya maa ce kookaai sí ice ññe, nɔ ice ññe ku ne aranfaani ku ba í mà Lafɛe nwa Jesu Kirisi ña. ⁹ Amma ine iyi kù ne mii ñau be í yei bei feeju, walakɔ bei ine iyi ijue kù waa dɔ, nɔ kaa ye ilu ku jl. Nɔ í gbɛje iyi ññu í má hai si dulum dii takoe.

¹⁰ Na ññu, ññe inem ña, í kɔɔsi himma ku ba í mà sãa sãa iyi Ilaaɔ í kpe ñe nɔ í cica ñe, domi bii ì waa ce beebɛ ña, í kaa dasi dulum ajɔ kãma ña. ¹¹ Beebɛi aa jò í lɔ do beere ña si bomma hai tã Lafɛe woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ñoi í ce n kaa n gbɛjɔ ku ye ñe gigii mii ñau ihɛ, baa do iyi ì màa tã ña, nɔ ì waa leekɔ dim dim si ntɔ iyi ì waa mu nsei ihɛ ña. ¹³ Ntɔ ntɔ, waati iyi ñ wee si hunde, ñ ne n ya n maa n ye ñe gigii ku ba í ya maa wɔ njoo si ña. ¹⁴ Ñ wa n fɔ beebɛi si na iyi í jò ñ mà iyi kaa kpe má an jò arau ihɛ, si bei Lafɛe nwa Jesu Kirisi í sɔm. ¹⁵ An ce kookaai n sɔ ñe yaasee ku ba í yɔkɔ í ye gigii mii ñau do ajɔ fei ña si anyii ikum.

Ine ña iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntɔ, a kù waa too si ará iyi ine ña à waa kpa do bisi ñña, si waati iyi à jò ì mà gbugbã Lafɛe nwa Jesu Kirisi ña do kunyie wa. Amma awa taka nwa mɔ à ye kulae do iju nwa ¹⁷ nɔ à gbɔ imui Ilaaɔ Baaba waati iyi í fɔ hai lele í ni, ine ihɛi í je ama akãm iyi ñ bi jiida, siei inɔ didɔm fei í ya wa. Waati ññu Ilaaɔ, ilu amboe nla nla, í nyisi beerei Kirisiu do amboee. ¹⁸ Si anyie, à nyi à gbɔ imui Ilaaɔ wa má hai lele si waati iyi awaɔ ña à wa si antai geete kumáu.

¹⁹ Beebɛ mɔi naane nwa í kɔɔsi si ideí walií ñau. Í jò í de sie itf ña, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo máɔ nɔ Jesu, ññu iyi í ye bei andaiyai daakɔ, ku má inya si idɔ ññe. ²⁰ Sinte, í jò í mà iyi ihɛ ña, iyi ideí walií gɔ kù wɛe si kukɔi ideí Ilaaɔ iyi ine gɔ á tuse ndee bei í bi*, ²¹ domi ideí walií gɔ kù wɛe iyi ine gɔ í ce do idɔbii ññu takae, amma ine ña à ya sisi ideí Ilaaɔi si bei Hundee í nyisi ña.

* **1:20** iyi ine gɔ á tuse ndee bii í bi Yaasee ideu be á yɔkɔ ku je má, iyi ine gɔ í kɔ do arae.

2

Woo kəsi cio ilu ibo ŋa
(Cɔ Zudu 4-13)

¹ Walii ilu ibo ŋa à wɛɛ wo si inɔi inɛ ŋau. Bɛɛbɛ mɔi woo kəsi cio ilu ibo ŋa aa faata wa si anini nɛɛ. Aa naaɔ kukɔsi ibo wa do bisi, iyi á ce inɛ ŋa nfe, nɔ aa kɔsi Lafɛɛ iyi í ya ŋa. Bɛɛbɛi aa faa ara nɛɛ nfe ku ce anu akã. ² Inɛ nkɔɔi á too daa laalɔ nɛɛ, nɔ na iri nɛɛ inɛ gɔ ŋa aa bu kpãai ntɔ. ³ Na bine nɛɛ aa jɛ nɛ taki do ide ŋa iyi aɲa taka nɛɛ à waa lasabu. Amma hai ku kpɛ woo kiiti nɛɛ í tã sɔɔlu ku kiiti nɛɛ. Nɛɛ mɔi á ce ŋa nfe nɔ kaa kpɛ mɔm.

⁴ Baa amaleka ŋa iyi à ce dulum wo, Ilaaɔ kù jò ŋa, amma í tale si ŋa si isa nla nla. Tengɛ bɛi à waa mu ŋa si ilu kuku hee aɲi kiiti. ⁵ Ilaaɔ kù nɔ kù jò inɛi tako ŋau mɔ waati iyi í jò iɲi nlaui í jɛ inɛi andunya ŋa iyi a kù mà bɛɛɛɛ, amma Nowee, nɛɛ iyi í ce waazoi ide ntɔui í faaba do amanɛ mɛɛjɛ gɔ ŋa. ⁶ Si anyiɛ í nyi í yɛ taalei inɛi Sodomu do Gɔmɔɔ ŋa mɔ má, nɔ í kpa ŋa do ina. Iyi bɛu bɛi í jɛ sɛɛda na inɛ laalɔ ŋa iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lɔtu inɛ jiida iyi í wa si inɔi inɛ laalɔ ŋau. Í nyaai si na iyi í jò í ya ne inɔ ku fɔ na daa bututu nɛɛ, nɔ iju iyi wa má fei laalɔ iyi wa yɛ do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee deɛ. ⁹ Bɛɛbɛ mɔi Aɔ Lafɛɛ í mà bɛi á ce ku faaba inɛ ŋa iyi à mà bɛɛɛɛ si wahala. Í nɔ í mà bɛi á mu inɛ laalɔ ŋa ku wahala ŋa si aɲi kiiti. ¹⁰ Inɛ ŋa iyi à waa ce kubi nfe nfei ara nɛɛ nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala nɛɛ á caa.

Woo kəsi cio ilu ibo ŋau à jɛ ilu wɔkɔ yaamɔ ŋa do woo tɔɔ fufu ŋa iyi a kù waa ce nɲoi ilu yiikoi lele ŋa ku bu. ¹¹ Baa amaleka ŋau, aɲa iyi à re ŋa do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa yɛ taalei ilu yiikoi lele ŋau hee má jɛ a bu ŋa si wajui Aɔ Lafɛɛ. ¹² Amma inɛ ŋau à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yɛi bɛi inɛi sako ŋa iyi a kù nɛ lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bɛi inɛi sako ŋau iyi à bí ku ba a mu ŋa a kpa ŋa. ¹³ Laalɔ iyi à cea inɛ nɛi aa sã nɛɛ. Inɔ didɔ nɛɛ fei si inaabo nɛi í ya wa baa bii dasã nkɔai. Baa waati iyi inɛɔ ŋa í tɔtɔɔ í waa jɛ iɲi Lafɛɛ aɲi ŋa, à ya maa ce daa laalɔ nɛi nɔ a maa nɛ si inɔ didɔ. À yɛi bɛi angudã kuwee ŋa iyi à nɛ leebu do riisi. ¹⁴ Iju nɛɛ fei si abo kaafe nɛi í ya wa, dulum ci ya to ŋa. À ya mu inɛ ŋa iyi a kù waa leekɔ dim dim do taa. Idɔ nɛɛ í nɛ dɔnɛi bine. Ilaaɔ í ceekɛ ŋa. ¹⁵ À jò kpãa jiida nɔ à nyɔ. À too kpãai walii Balamu, amai Bɛɔɔ, nɛɛ iyi í bi ribai laalɔ ku jɛ. ¹⁶ Amma Ilaaɔ í fɔ siɛ ide na kuraraɛ. Ntɔi, gbankɛɛ iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bɛi amanɛ nɔ í leekɔ ide hai nɛ yaasei waliuu.

¹⁷ Inɛ ŋau, à yɛi bɛi isɔ hai nɛ inyi walakɔ bɛi iɲi iyi í dũ nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. Ilaaɔ í ce nɛɛ sɔɔlui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸ À waa fɔ ideɛ fufu ku tɔɔ iyi kù nɛ iri. À waa fa inɛ gɔ ŋa do bine ikã ikã mii iyi lafɛɛ ŋa à nɛ si idɔ nɛɛ ŋa ku ba a mu ŋa do taa. Inɛ ŋau, do wahalai à ba à gbã wa hai bi inɛ ŋa iyi à wa si kurarau. ¹⁹ Inɛ ŋa iyi à ba à mu ŋau, à ya ce nɛɛ kuwãi ara ku nɛi, amma aɲa taka nɛɛ à jɛ arui daa ŋa iyi wa bɔɔ ŋa nfe ku ce, domi inɛ fei í jɛ arui mii iyi í kãmiaɛ. ²⁰ Ntɔi, inɛ ŋa iyi à jò laalɔ ku ceɛ andunya si na iyi í jò à mà Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi, bii à nyi à jò laalɔ ku ceu í mu ŋa má í kãmia ŋa isɛ gbeejisia, kuwɛi tako nɛɛ á tia do ti ankãnyuu. ²¹ Á tia nɛɛ bii í jɛ a kù mà kpãai ntɔ wo do iyi à mà tã nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na ŋau anyi. ²² Mii iyi í ba ŋau bɛ wa nyisi iyi mɔndau ihɛ í jɛ ntɔ. Mɔndau í ni, aja í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wɛ í nyi wa bimbili si pɔkɔɔ má.

3

Lafɛɛ á nyi wa si bei í ce kuwā

¹ Inɛ baakɔɔm ɲa, tia minjisiam wee iyi ñ kɔ nɲɛ. Si tia sinteu do minjisiau fei ñ wa n de n jɪ lasabu jiida nɲɛ do kukɔsi ɲa iyi ñ wa n ye ɲɛ gigi. ² Ñ bi í ye gígí ide iyi walii kumá ɲau à fɔ wo, do woodai Lafɛɛ woo faaba iyi woo bɛ nɲɛ ɲa à sisi nɲɛ. ³ Sinte, ñ bi í mà ɲa iyi si waatii ankāanyi ine gɔ ɲa aa na a maa nɛ si idɔɔbi ɲa. Nɔ aa yaako ɲɛ ⁴ a maa ni, Kirisi í ce kuwā í ni nɲu á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa ɲa à ku, mii fei í wɛɛi bei hai sintei andunya ku taka. ⁵ Amma mii akāi ɲau à gbeje na kance. Mii iyi à gbeje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ile, í taka ɲai do idei gɛɛɛ. Do ide ku fɔɛi í nyaɔ ile hai si inɔ inyi nɔ í fɛɛfɛɛ do inyi. ⁶ Nɔ si anyie, do ide kufɔɛui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jò inyi í je mii fei. ⁷ Lele do ile iyi í wɛɛ nsei, do ide akāu bei Ilaaɔ á kpa ɲaɔ, amma bebei do inai á je. Wa mu ɲai titā hee koo toɔ aɔo iyi á kiiti ine ɲa iyi á kù mà beɛɛɛ nɔ á ce ɲa nfe.

⁸ Amma inɛ baakɔɔm ɲa, i maà jò í gbeje mii akāu ihɛ ɲa, iyi aɔo akā í yɛa Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yɛai bei aɔo akā. ⁹ Aɔ Lafɛɛ ci ya jò idei kuwāe iyi í jilɛu ku kpe ideu ku kɔɔ si bei ine gɔ ɲa à waa tamaa. Amma wa temua nɲɛi, domi kù bi baa ine akā ku ce nfe. Í bi mɔm ku je ine fei ku kpaasi idɔ.

¹⁰ Do nɲu fei, aɔo Lafɛɛ á naai bei ile. Si aɔo nɲui, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa bɛ fei, á yɔ si ina nɔ ile do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹ Na nɲu, si bei mii ɲau fei á ce nfe beɛbe, i jò í mà sāa sāa ɲa zaka bei í sɪa isɛɛnɛ nɲɛ ku maa má nɔ í mà beɛɛɛi Ilaaɔ ɲa. ¹² Nɔ í maa degbe aɔo ɲa í maa ce kookaai ku ba ku naa ɲya ɲya. Si aɔo nɲui ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbāa nla nɪai inau. ¹³ Amma Ilaaɔ í ce kuwā nɲu ku ce lele do ile fei titɔ bii dee dee ku je á wa. Nɲui à waa degbe.

¹⁴ Na saabu nɲu, inɛ baakɔɔm ɲa, si bei í waa degbe aɔo, i ce kookaai Lafɛɛ ku na ku ba ɲɛ si laakai ku sū, riisi do kurara ku maà wa si ɲɛ. ¹⁵ I doo temuai Lafɛɛ nwa bei kpāai faaba nɲɛ, si bei Pɔlu baakɔɔ nwa í kɔ nɲɛ do bisi iyi Ilaaɔ í muaa. ¹⁶ Ideu ihɛi í kɔ si tia iyi í kɔ fei tengi bii wa fɔ idei mii ɲau ihɛ. Si tiaɛ ɲau bii gɔ ɲa í wɛɛ iyi í gaabu ku gbɔ, nɔ hai mà ɲa iyi á kù waa leekɪ si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mbɔi kukɔi idei Ilaaɔ gɔ ɲa. Beɛbei à waa faa ara ɲa nfe ku ce.

¹⁷ Amma inɛ baakɔɔm ɲa, í mà ideu tā ɲa. Na nɲu, i ce laakai ara nɲɛ ku ba kurarai ine ɲa iyi á kù mà beɛɛɛi Ilaaɔ ku maà jò í yaa hai si kpāa jiida iyi í waa leekɪ si dim dim ɲa. ¹⁸ Amma didɔi Lafɛɛ woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kɔɔsi si ɲɛ, nɔ kumà iyi í nɛ si gāmeɛ ɲa ku kɔɔsi ku maa koo. Nɲui í je ilu amboe hai nsei hee do aɔo fei. Ami.

Tia sinte iyi Zãa í kò

Jesu, n̄ju iyi à ya kpe Ideu, n̄juí í je icui kuwɛɛ

¹ À waa kò n̄je si ideí Jesu, n̄ju iyi í wɛɛ hai sintei mii fei. N̄juí í je Ideu, nò í je icui kuwɛɛ má. À gbò ideɛ, nò à yɔɔ do iju nwa, à cɔɔ do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwɛɛu í faata wa à yɔɔ, n̄joi í jò à waa je seɛdaɛ, nò à waa sisi n̄je ideí kuwɛɛ hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaɔ Baaba wo, nò wee nsei í nyisi wa. ³ Iyi à ye do iyi à gbò, n̄juí à waa sisia in̄je m̄o ku ba awaɛ n̄ja ka ne anu akã, nò anu akã iyi à n̄eu à n̄soi do Ilaaɔ Baaba do amaɛ Jesu Kirisi. ⁴ À kò n̄je tiau ih̄eí ku ba inò didi awa fei ku kò.

Ilaaɔí í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi n̄je wee. Ilaaɔí í je inya kumá, ilu kuku kãma kù wa sie. ⁶ Bii à ni à n̄e anu akã do n̄ju nò à beí à waa ne si ilu kuku, à waa sò iboi à kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa n̄e si inya kumá, si beí Ilaaɔ takae í wa si inya kumá, aa ka n̄e anu akã awa duusò, nò n̄je Jesu amaɛ á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ni a kù n̄e dulum, à waa sɔa ara nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaɔ ilu naaneí, n̄ju iyi í ya ce dee dee, á kpa ideí dulum du wa nò ku jò ka má hai si laalò ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ni a kù ce dulum à waa ce Ilaaɔ ilu iboi, nò ideɛ kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ In̄je amam n̄ja, n̄ kò n̄je ideu ih̄e wai, ku ba i màà ce dulum n̄ja. Amma bii in̄e gò í ce dulum, à ne in̄e gò iyi á tɔɔ nwa suuru bi Ilaaɔ Baaba, n̄juí í je Jesu Kirisi in̄e dee deeu. ² N̄ju takae í ce kuweeí araɛ ku ba ku kpa ideí dulum du wa, amma kù je tí awa akã, do tí in̄eí andunya fei.

³ Bii à waa jirima woodaɛ, si beɛbeí aa ka mà iyi à màa. ⁴ Bii in̄e gò í ni n̄ju í màa, nò kù waa jirima woodaɛ, lafɛɛ ilu iboi, ntò kù wa sie. ⁵ Amma in̄e iyi wa jirima ideɛ, sieí kubii Ilaaɔ í ya kò do ntò. Mii iyi á jò ka mà iyi à n̄e anu akã do n̄ju wee. ⁶ In̄e iyi í ni n̄ju í n̄e anu akã do n̄ju, lafɛɛ í n̄e ku maa nei beí Jesu takae í n̄e.

Wooda titò

⁷ In̄je baakòom n̄ja, kù je wooda titòí n̄ kò n̄je. Wooda nwoi, iyi í n̄e hai sinte wo n̄ja. Wooda nwou, n̄juí í je ide iyi í tako í gbò tã n̄ja. ⁸ Do n̄ju fei, wooda iyi n̄ wa n̄ kò n̄jeu ih̄e, in̄e n̄ju wooda titòí, nò à waa ye ntòeí si Kirisi do si in̄je taka n̄je, domi ilu kuku wa sekeɛ, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ In̄e iyi í fò wa ni n̄ju í wa si inya kumá nò í cé kpaasie, si ilu kukui í wa hee nsei. ¹⁰ In̄e iyi í bi kpaasie, lafɛɛí í wa si inya kumá, nò nkãma kù wɛɛa iyi á dasie dulum *. ¹¹ Amma in̄e iyi í cé kpaasie, si ilu kukui í wa, si ilu kukuu m̄oi í nò wa n̄e si. Kù mà bii wa b̄o, domi ilu kukuu í dasie fɛɛju.

¹² N̄ kò n̄je wai, in̄je amam n̄ja, si na iyi í jò Ilaaɔ í nya dulum du n̄je na irii Jesu. ¹³ N̄ kò n̄je wai, in̄je baaba n̄ja, si na iyi í jò í mà in̄e iyi í wɛɛ hai sinte n̄ja. Nò n̄ kò n̄je wai, in̄je awaasù n̄ja, si na iyi í jò í je Seetam in̄e laalòu igù n̄ja.

* 2:10 iyi á dasie dulum Si tiai ideí Ilaaɔ gò n̄ja à ni, "iyi á dasiò in̄e gò dulum".

14 Ñ kò nɛɛ má, inɛ amu ɛa, si na iyi í jò ì mà Ilaaḍ Baaba ɛa. Nò ñ kò nɛɛ má, inɛ baaba ɛa, si na iyi í jò ì mà inɛ iyi í wɛɛ hai sinte ɛa. Nò ñ kò nɛɛ má, inɛ awaasũ ɛa, si na iyi í jò ì nɛ gbugbā ɛa, nò idei Ilaaḍ í wa si ɛɛ, nò ì je Seetam inɛ laalɔu igũ ɛa.

15 I maà ti i bi andunya ɛa do mii ɛa iyi à wa si andunya. Inɛ iyi í bi andunya, kubii Ilaaḍ Baaba kù wa siɛ, 16 domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi nfe nfei amanɛ, do kòdɛɛi mii iyi iju wa ye, hee do faau ku ce, gɔgɔɛ gɔ kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je hai si andunya. 17 Andunya í nò wa tā mbe do binɛɛ, amma inɛ iyi wa ce idòɔbii Ilaaḍ á maa wɛɛi hee do aɔɔ fei.

Mbɛɛi Kirisi

18 Inɛ amam ɛa, kòɔi andunya í maai wa. Si bei ì gbɔ ɛa à ni inɛ gɔ iyi í je mbɛɛi Kirisi á naa, weɛ nsei, mbɛɛi Kirisi nkɔɔ í to wa. Nɔi í jò à mà iyi kòɔi andunya í maai. 19 Mbɛɛ ɛau, hai si inò nwai à fita, amma a kù je inɛ nwa ɛa, domi bii à je inɛ nwa ɛai wo aa wa inò nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi kāma nɛa kù je inɛ nwai wo do ntɔ.

20 Amma inɛ ì ba Hundei Ilaaḍ hai bi inɛ kumáú ɛa, nɛɛui í jò inɛ fei ì nɛ kumá ɛa. 21 Bii ñ kò nɛɛ, kù je a ni í kù mà ntɔ ɛa, amma si na iyi í jò ì mà ɛai, ì nò ì mà ɛa iyi ibo kāma kaa yakò ku fita hai si ntɔ.

22 Yooi í je woo sɔ ibo bii kù je inɛ iyi í ni Jesu kù je Kirisi. Lafɛɛ, mbɛɛi Kirisii iyi wa kòsi Baaba do Ama aɔɔ. 23 Ntɔi inɛ iyi í kòsi Ama, kù nɛ Baaba. Inɛ iyi í gba Amau í nɛ Baau moi.

24 Inɛ mɔ, ide iyi ì gbɔ hai sɛnteu í jò ku wa si idò nɛɛ. Bii í wa si idò nɛɛ aa nɛ anu akā ɛa do Ama do Baau. 25 Kirisi í ce nwa kuwā. Kuwā iyi í ce nwau, nɛɛui í je kuwɛɛ hai tā.

26 Iyi ñ kò nɛɛu ihɛ, ñ kòɔ wai na inɛ ɛa iyi à waa bi a dasi ɛɛ kurara. 27 Amma inɛ, Hundei Ilaaḍ iyi Kirisi í na nɛɛu, í wa si ɛɛ. Na nɛɛu, í kù nɛ bukaatai inɛ gɔ ku kò nɛɛ si cioi ngɔgɔ, domi Hundeu wa kò ɛɛ si cioi mii fei iyi í je ntɔ, ibo kù wa si. Na nɛɛu, í jò ì nɛ anu akā do Kirisi ɛa, si bei Hundei Ilaaḍ í nyisi ɛa.

28 Nsei, inɛ amam ɛa, í jò ì nɛ anu akā do Kirisi ɛa, ku ba aɔɔ iyi á faata wa ka nɛ idò ku buba, nò anyɔ ku maà mu wa si wajue sí aɔɔ iyi á nyi wau. 29 Si bei ì mà ɛa iyi Kirisi í je dee dee, í jò ì mà ɛa iyi inɛ iyi wa ce dee dee fei amaɛi.

Amai Ilaaḍ ɛa

3

1 I cò kubi nla nla iyi Ilaaḍ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amaɛ ɛa. Nò ntɔi bɛɛɛɛi à je. Nɔi í jò inɛi andunya ɛa a kù mà wa domi a kù mà Ilaaḍ mòm wo.

2 Inɛ baakòɔm ɛa, si nsei à je amai Ilaaḍ ɛa, amma a kù mà beirei aa ka na ka je ala. Do nɛɛu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jòɔ, domi aa ka yòɔ bei í ye. 3 Inɛ iyi wa cò kpāai ideu ihɛ fei, wa ce kookaai ku ba ku má bei Kirisi mɔ í má.

4 Inɛ mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaḍi, domi dulum wooda ku kuai. 5 Ì mà ɛa iyi Jesu, nɛɛu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amanɛ ɛa. 6 Na nɛɛu, inɛ iyi í wɛɛ do nɛɛu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma inɛ iyi wa ce dulum, lafɛɛ kù yòɔ, kù nò kù màa.

7 Inɛ amam ɛa, í maà ti í jò inɛ gɔ ku ði iju nɛɛ. Inɛ iyi wa ce mii iyi í je dee dee, inɛ dee deei, si bei Jesu takae í ye. 8 Inɛ iyi í ya maa mɔsi dulum ku ce, inɛi Seetam nii, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na nɔi í jò Jesu, amai Ilaaḍ, í naa ku kpaò icei Seetam.

⁹ Ine iyi í je amai Ilaaḍ fei, ci ya maa mōsi dulum ku ce, domi kuwēei Ilaaḍ í wa siē. Kaa yōkō ku maa ce dulum, domi í je amai Ilaaḍ. ¹⁰ Nsei, aa ka yōkō ka mà ine ḡa iyi à je amai Ilaaḍ ḡa do ine ḡa iyi à je ti Seetam. Ine iyi kù waa ce mii iyi í je dee dee fei, do ine iyi kù bi kpaasiē, kù je ti Ilaaḍ.

Ka bi nje

¹¹ Ide iyi ì gbō hai sinte ḡa, ḡui í je ka bi nje, ¹² nō ka maà ye bei Kaēe inei Seetam ine laalōu, ḡu iyi í kpa ifōe. Na mii í ce í kpaai. Í kpaai si na iyi í jò kucee í je laalō, nō ti ifōe í je jiida.

¹³ Ine inem ḡa, bii inei andunya ḡa à cé ḡe, i maà jò ku mu ḡe biti. ¹⁴ À mà iyi à kua ikui, nō à lō si kuwēe si na iyi í jò à bi kpaasi nwa ḡa. Ine iyi kù ne kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Ine iyi í cé kpaasiē fei, woo kpa inei. Ine taka ḡe ì nō ì mà ḡa iyi woo kpa ine ci ya ne kuwēe hai tā. ¹⁶ À mà bei kubi í ye si na iyi í jò Kirisi í na kuwēe na iri nwa. Na ḡu, awa mō ka na kuwēe nwa na irii kpaasi nwa ḡa. ¹⁷ Bii ine ḡo í ne amani si andunyu ihē, nō í ye kpaasiē í wa si are nō í toaa anyi, beirei kubii Ilaaḍ á ce ku wa si ineu be. ¹⁸ Ine amam ḡa, i maà jò ka bi nje do ide ku fōi gele ḡu akā, amma ka bi nje do ntō do si kuce.

Laakai ku sū si wajui Ilaaḍ

¹⁹⁻²⁰ Bii ido nwa wa ye taale nwa aa ka mà iyi à je ti ntō na kookoosu jiida ḡa iy à waa ce, nō laakai nwa á maa sūi bi Ilaaḍ, domi à mà iyi Ilaaḍ í re ido nwa, í nō í mà mii fei. ²¹ Na ḡu, ine baakōom ḡa, bii ido nwa kù waa ye taale nwa, à ne laakai ku sū bi Ilaaḍ. ²² Nō mii iyi à tōe fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodae nō à waa ce mii iyi á dōaa si. ²³ Woodaeu wee, ka dasi irii amae Jesu Kirisi naane, nō ka bi nje si bei í jile nwa. ²⁴ Ine iyi wa jirima woodai Ilaaḍ ḡa, í wa si Ilaaḍi nō Ilaaḍ mō í wa si lafēe. Hundeē iyi í mu nwa, ḡui í jò à mà iyi í wa si wa.

HundeI Ilaaḍ do hundei mbēe

4

¹ Ine baakōom ḡa, i maà ya naane ine ḡa iyi à ya ni ḡa à ne Hundei Ilaaḍ fei, amma í cō yaase ḡa mà à je ti Ilaaḍ ntō ntō, domi walii ilu ibo ḡa à waa kōi si andunyu ihē. ² Yaase bei aa yōkō i mà ine ḡa iyi à ne Hundei Ilaaḍ ḡa wee. Ine iyi í jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amane do ntō fei, lafēe í je ti Ilaaḍ. ³ Ine iyi kù jesi iyi Jesu í baa í je amane do ntō, lafēe kù je ti Ilaaḍ, ti mbēei Kirisii. Mbēei Kirisii ì gbō à ni wa naa ḡau, wee í to wa si andunya tā mōm.

⁴ Ine amam ḡa, ì je ti Ilaaḍ ḡa, ì nō ì kāmia walii ilu ibo ḡau tā ḡa, domi ine iyi í wa si ḡe í ne gbugbā í re ine iyi í wa si andunyu. ⁵ Ine ḡu ḡa ti andunyu à je, ḡo í jò à waa fō ide do bisii andunya, nō inei andunya ḡa à waa gbō ide ḡa.

⁶ Amma awa ti Ilaaḍi à je. Ine iyi í mà Ilaaḍ fei í ya gbō ide nwai, amma ine iyi kù je ti Ilaaḍ ci ya gbō ide nwa. Si bēebei aa ka yōkō ka wūa ntō do ibo.

Ilaaḍi í je kubi

⁷ Ine baakōom ḡa, ì jò ka bi nje, domi kubi wa naai hai bi Ilaaḍ. Ine iyi í ne kubi, lafēe amai Ilaaḍi, ì nō í mà Ilaaḍ. ⁸ Ine iyi kù ne kubi, lafēe kù mà Ilaaḍ, domi Ilaaḍi í je kubi. ⁹ I cō bei Ilaaḍ í nyisi wa kubie. Í be ama akāe wa si andunya ku ba ka ba kuwēe na irie. ¹⁰ Kù je awai à tako à bi Ilaaḍ amma ḡui í bi wa, nō í be amae wa ku ba ku je kuwee iyi á kpa dulum du wa.

¹¹ Ine baakōom ḡa, bii bēebei Ilaaḍ í bi wa, í sla awa mō ka bi nje. ¹² Ine ḡo kù ye Ilaaḍ ajō ḡo, amma bii à bi nje, Ilaaḍ í wa si wa, nō kubie á kō si ido nwa.

13 A mà iyi à wa sie nò n̄u takae í wa si wa, si na iyi í jò í mu nwa Hundee.
 14 Awa m̄o à ye iyi Ilaaḍ Baaba í be amaε wa ku je woo faabai inei andunya ḡa, à n̄o à waa je seεdaε. 15 Ine iyi í jesi iyi Jesu í je amai Ilaaḍ, Ilaaḍ í wa sie, n̄o laf̄e m̄o í wa si Ilaaḍ. 16 N̄o awa à mà kubi iyi Ilaaḍ í bi wa, n̄o à dasi kubi u naane.

Ilaaḍi í je kubi. Ine iyi í ne kubi í wa si Ilaaḍi, n̄o Ilaaḍ m̄o í wa sie. 17 Beεbeí kubié í k̄s si id̄o nwa, ku ba ka ne laakai ku s̄u si ajoyi kiitiyu, domi si bei Kirisi í ye, beεbe m̄oi awa m̄o à ye si andunya. 18 Njo k̄u wa si kubi, amma kubi iyi í k̄s í ya lele njoyi. Na n̄u, ine iyi í ne njo, kubi ci ya k̄s sie domi njoyi ijuukp̄ai wa ce.

19 Awa à ne kubi domi Ilaaḍ í tako í bi wa. 20 Bii ine ḡo í ni n̄u í bi Ilaaḍ n̄o í cé kpaasie, ilu iboi, domi ine iyi k̄u bi kpaasie iyi wa ye, kaa ȳok̄o ku bi Ilaaḍ iyi k̄u wa ye. 21 Kirisi í na wa woodau ih̄e í ni, ine iyi í bi Ilaaḍ á bi kpaasie m̄o.

Andunya ku k̄amia

5

1 Ine iyi í dasi naane iyi Jesu í je Kirisi, laf̄e amai Ilaaḍi, n̄o ine iyi í bi Baa í bi Ama m̄oi. 2 Bii à bi Ilaaḍ n̄o à waa jirima woodae, n̄ui á j̄o ka mà iyi à bi amai Ilaaḍ ḡa m̄o. 3 Ilaaḍ ku bii í je woodae ḡa ku jirima. Woodae ḡau a k̄u n̄o a k̄u gaabu. 4 Nt̄o nt̄o, amai Ilaaḍ baa yooma fei í ya k̄amia andunya. Naane ku dasi n̄wai á j̄o ka k̄amiad̄ andunya. 5 Yooi í k̄amia andunya bii k̄u je ine iyi í dasi naane iyi Jesu í je amai Ilaaḍ.

Seεda iyi à jea Jesu Kirisi

6 Jesu Kirisii í je ine iyi í naa do inyi do nje. K̄u naa do inyi n̄u ak̄a, amma do n̄jei aj̄o. Hundei Ilaaḍ takae wa je seεdaε, domi n̄ui í je nt̄o. 7 Woo je seεda ḡau aḡa meetai à weε*. 8 Aḡa wee, Hundei Ilaaḍ, do inyi, do nje. Aḡa meeta ḡau à ce anu ak̄a. 9 Awa, à ya ka jesi seεdai amane ḡa, amma seεdai Ilaaḍ í la í re beεbe, n̄o n̄u m̄oi í je seεda iyi í jea amaε. 10 Ine iyi í dasi amai Ilaaḍ naane, í ne seεdau si id̄o. Ine iyi k̄u dasi naane, í ce Ilaaḍ ilu iboi, domi k̄u jesi seεda iyi Ilaaḍ í jea amaε. 11 Seεdau wee, Ilaaḍ í mu nwa kuweε hai t̄a. Kuweεu, í wa si amaε. 12 Ine iyi í ne Amai Ilaaḍ, í ne kuweε. Ine iyi k̄u ne Amau k̄u ne kuweεu.

Kuweε hai t̄a

13 N̄ k̄o n̄je iyi ih̄e wai, in̄e iyi í dasi irii amai Ilaaḍ naane, ku ba í mà iyi í ne kuweε hai t̄a ḡa. 14 À n̄o à ne naane iyi bii à t̄oε nḡoḡo iyi í je ti id̄oobiε, á ḡb̄o nwa. 15 N̄o si bei à mà iyi wa ḡb̄o kut̄o nwa, à mà kam kam iyi m̄ii iyi à t̄oε fei, tu wai t̄a.

16 Bii ine ḡo í ye kpaasie wa ce dulum iyi k̄u je ti iku, k̄u ce kut̄o n̄o Ilaaḍ á muaa kuweε. Amma dulum ḡo í weε iyi í ya bí iku. N̄ k̄u ni ine ḡo ku ce kut̄o na n̄u. 17 Iyi k̄u je dee dee fei dulum nii, amma k̄u je fei nd̄eεi í je ti iku.

18 À mà ine iyi í je amai Ilaaḍ fei ci ya ce dulum ku maa m̄osi, domi Amai Ilaaḍ wa degbeε, n̄o Seetam, ine laal̄u, kaa ȳok̄o ku ceaa nḡoḡo.

19 À mà iyi à je amai Ilaaḍ ḡa, n̄o andunya fei í wa si ḡbugb̄ai ine laal̄u.

20 À n̄o à mà iyi Amai Ilaaḍ í naa, n̄o í mu nwa bisi ka mà Ilaaḍ ilu nt̄o. N̄o à weε do ilu nt̄o do saabui amaε Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaḍ ilu nt̄o, n̄o í je kuweε hai t̄a.

21 In̄e amam ḡa, í feḍ iw̄e ku t̄o ḡa.

* 5:7 Si tia nwo ḡo ḡa, k̄o si isei ideu mbe. Amma si tia nwo ḡo ḡa à ni, "... lelei Aḍ. Aḡa wee, Ilaaḍ Baaba do Jesu iyi à ya kpe Ide, do Hundei Ilaaḍ. Aḡa meeta ḡau à je ine ak̄a. N̄o seεda meeta m̄oi í wa si andunya."

Tia minjisia iyi Zãa í kò

Fɔɔ

¹ Amu inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ña, ñ cɛɛ fɔɔ, awɔ abo iyi Ilaaɔ́ í cica. Nɔ ñ cɛ amae ña mɔ fɔɔ, aña iyi ñ bi si kpāai ntɔu. Nɔ kù jɛ amu akāi ñ bi ña, amma hee do inɛ ña iyi à mà ntɔu fei à bi ñai. ² À bi ñai si na iyi í jò ntɔu í wa si idɔ nwa, á nɔ ku maa wɛɛi do awa do ajo fei. ³ Ilaaɔ́ Baaba do Jesu Kirisi amae a mu nwa didɔ do laakai ku sũ nɔ a ce araare nwa ku ba ka wɛɛ do ntɔ do si kubi.

Ntɔ do kubi

⁴ Ñ nɛ inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi ñ gbɔ amae gɔ ña à waa nɛ si kpāai ntɔ, si bei Ilaaɔ́ Baaba í jile nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi ñ kɔɛ wau ihɛ kù jɛ wooda titɔ, amma iyi à nɛ hai sintei. Ñ wa n tɔɔɛi, i jò ka bi nje awa duusɔɔ ña. ⁶ Kubii í jɛ woodai Ilaaɔ́ ku jirima. Nñui í jɛ wooda iyi ñ gbɔ hai sinteɛ ña, si nñui í s̄la í maa nɛ ña. ⁷ Woo wa inyii it̄i nkpɔ́ í fangaa si andunya, inɛ ña iyi a kù jɛsi iyi Jesu Kirisi í baa í jɛ amanɛ. Inɛ iyi wa ce bɛɛbɛ, woo wa inyii it̄i inɛi do mbɛɛi Kirisi. ⁸ Na nñu, i ce laakai ña í maà ti í nyɔ ribai icɛ nñɛ, i jò i jɛ baakae ña.

⁹ Inɛ iyi kù leek̄l si kukɔs̄ii Kirisi, nɔ í kɔɔsi tɛɛ, kù nɛ Ilaaɔ́. Amma inɛ iyi wa leek̄l si, í nɛ Baaba do Ama. ¹⁰ Bii inɛ gɔ ñ naa bi tu ñɛ, nɔ kù jɛ do kukɔsiu ihɛ, i maà gba lafɛɛ, nɔ í maà coo cenkā, ¹¹ domi inɛ iyi í coo cenkā, í nɛ ikpɛ si kuce laalɛu bei.

Idei ankāanyi

¹² Ñ nɛ mii nkpɔ́ ku s̄ɔ ñɛ, amma n kù bi n kɔ fei ndɛɛ si tia. Ñ bi n naa n ye ñɛi awae ña ka fɔ ide geɛlò geɛ, ku ba inɔ didɔ nwa ku kɔ. ¹³ Ifɔɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau, amae ña à cɛɛ fɔɔ wa.

Tia mεεtasia iyi Zāa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu inε ngboi igbei inei Jesu ηa, n̄ ceε fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi n̄ bi jiida si kpāai ntɔ.

² Awɔ baakɔɔm, n̄ wa n̄ tɔɔ fei ndεε ku maa nεε dee dee, nɔ arae ku maa nε baani si bei hundee í ye. ³ Inɔm í d̄s̄ ntɔ ntɔ si waati iyi kpaaasi woo dasi Jesu naane gɔ ηa à naa nɔ à jε seeda si bei ntɔ í wa sie do si bei ì waa nε si ntɔu. ⁴ N̄ kù nε inε did̄s̄ gɔ iyi í la í re iyi n̄ gbɔ à ni amam ηa à waa nε si kpāai ntɔ.

Gayusi, ilu naane

⁵ Awɔ baakɔɔm, ì jε ilu naane si mii ηa iyi ì waa cea kpaaasi woo dasi Jesu naane ηa hee do kpaaasi woo dasi naane inε njoo ηau fei. ⁶ Inε ηau fei à waa jε seeda kubie si inɔi igbei inei Jesu ηa. Ce n̄ηa kos̄la si isεene n̄ηau si bei í s̄la inei Ilaās̄ ku ce, ⁷ domi na irii Jesu Kirisii à waa ce isεeneu, a kù nɔ a kù gba nkāma bi hai dasi naane ηa. ⁸ Na n̄ηu, í s̄la ka sobi amane dimi beεbe ηa, ku ba awa taka nwa ka nε ikpē awaɔ ηa si ic̄ei ntɔu ku sisie.

Diotεfu do Demetiru

⁹ N̄ kɔa inei igbei Jesu ηa tia keeke gɔ, amma Diotεfu, n̄ηu iyi í bi ku jε woo cua n̄ηa, kù jesi idem. ¹⁰ Na n̄ηu, bii n̄ naa, an fɔ daa ηa iyi í nε, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù jε baa iyi be n̄ηu akā, ci ya gba inε njoo woo dasi naane ηa. Bii inε gɔ ηa à bi à gba ηa m̄m̄ í ya k̄oi, nɔ ku lele ηa hai si igbei inei Jesu ηa.

¹¹ Awɔ baakɔɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù jε kuce jiida. Inε iyi wa ce jiida, ti Ilaāsi, amma inε iyi wa ce laalɔ kù mà Ilaās̄.

¹² Inε fei, hee do ntɔ takae fei à waa jε seeda jiida ku jei Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa jε seeda jiida ku jεu, ì nɔ ì mà iyi seeda nwa í jε ntɔ.

Fɔɔi ankāanyi

¹³ N̄ nε mii nkpɔ ku s̄s̄ε, amma n̄ kù bi n̄ kɔ fei ndεε si tia. ¹⁴ N̄ wa n̄ bi ka ye n̄jε bii í ce ajɔ minji ka fɔ ide geleɔ gele.

¹⁵ Laakai ku s̄u ku wεε do awɔ.

Kpaaasie ηa fei à ceε fɔɔ. Nɔ ì ce kpaaasi nwa ηau fei fɔɔ akā akā.

Tia iyi Zudu í kò

Zudu í ce ña fɔɔ

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ñ je ifoi Zaaki, amui ñ kò ññe tia u ihē wa, inje iyi Ilaaɔ Baaba í kpe. Í bi ñe, nò wa degbe ñe í je ti Jesu Kirisi ña.

² Ilaaɔ ku jò araaree do laakai ku sũ do kubi ku maa kɔɔsi si ñe.

Woo kɔsi cio ilu ibo ña

(Cɔ Píe 2, 2:1-17)

³ Inje baakɔɔm ña, ñ dasi idɔ wo ntɔ ntɔ n kò ññe tia wa, na idei faabai awae ñau. Amma wee ñ ye í cem tilasi n kò ññe tia u ihē wa nsei n kɔɔ ññe si himma ku ba í jabu í maa leekí si kukɔsi ntɔ iyi à na inei Ilaaɔ ña gbakā akā hee do ajo fei. ⁴ Tilasii n kò ññe wa nsei si na iyi í jò ine laalɔ gɔ ña à lasi inɔ ññe do ile, anja iyi à waa kpaasi didɔi Ilaaɔ a ba a ceɔ daa sãmi ñña, nò a kɔsi Jesu Kirisi, ññu akā iyi í je ilaalu nwa do Lafēe nwa. Hai tako takoi à kò idei ijuukpā iyi ine ñau aa na a ye si ajoi kiituu.

⁵ Nò baa bii ñ mà fei ndeē sãa sãa ña, do ññu fei, ñ wa n bi n ye ñe gigi iyi si inoi inei Izireli ña iyi Aɔ Lafēe í nya hai ilei Ezibiti, ine ña iyi a kù na a kù waa dasie naane í ce nfe ñña. ⁶ Nò ñ ye gígii amaleka ña mɔ iyi à donda bi ku wa ñña à kɔsi. Ilaaɔ í jò à ðí ñai si ilu kuku hee do ajo fei à waa degbeɔ ajoi kiiti nla nla. ⁷ Beēbe mɔi inei Sodomu do inei Gomoo ña do ilu ña iyi à kaako ña à ya maa ce daa laalɔ bei amaleka ñau, inemakɔ do inemakɔ à ya maa sũɔ ñje. Na ñoi í jò à kpa irii ilu ñau do ina iyi ci ya ku, nò ññu be í jea ine ña seeda.

⁸ Do ññu fei, ine ña iyi à lɔ inɔ ññe ñau, à waa ce beēbe. Faayi ñña í jò à waa dasi ara ñña daa sãmi ñau be. À donda yiikoi Ilaaɔ nò à waa bu inei lele ilu amboe ña. ⁹ Wee baa Miseli, ññu iyi í je ine ngboi amaleka ñau kù ce beēbe. Si kakɔo iyi añaɔ Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sɔɔ í ni Aɔ Lafēe á la sie. ¹⁰ Amma ine ñau, mii iyi a kù mà yaasee fei à ya buui. Nò baa mii ña iyi à mà bei mēemu ña mɔ à ya mà, ññui í ya ce nfe ñña.

¹¹ Aa ye ijuukpā, domi tuubai Kaēei à waa too, à dasi ara ñña kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, nò à kɔsi Ilaaɔ bei Koree í ce nò à ce nfei ara ñña. ¹² Ine ñau í je sankala si jingau * ññeu, à waa ba ñe ku je do iju hai ne anyɔ, ara ññai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei jji iyi í ðũ nò kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa talee. À yei bei jji iyi í da koko nò kù so, bei jji iyi à wuu do icāe í kú mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngãm do gbugbã. Si bei kutãngãm ñou í ya fã inyi, beēbe mɔi kucei iju hai ne anyɔ ñña í ya maa fangaa. À yei má bei andaiya iyi í kua kpāae, nò Ilaaɔ wa jile ñña ilu kuku nla nla hee do ajo fei.

¹⁴ Enɔku mɔ iyi í je taku mējesiai Adamu í ce walii na iri ñña í ni, Aɔ Lafēe wee wa naa do amaleka kumáe ña bututu, ¹⁵ ku kiitiò ine fei nò ku ye taalei ine ña iyi a kù mà ñau na kuce laalɔ ñña fei do bei à dondae, do na ide laalɔ ña iyi ilu dulum ña à ya maa fɔaa. ¹⁶ Ine ñau, à ya maa gbagbai, nò nkāma kù wee iyi í ya sɔa ñña si, bine ññai wa cua ñña. À ya maa tɔɔ fufui nò à ya maa lele ine ñai do ide didɔ ku ba a ba mii ndii lafēe ña.

Bei woo dasi naane ña à ñe a ce

* **1:12** jingau ññeu Woo dasi naane ñau à ya tɔtɔɔ a maa je nò a maa jèɔ ijei Lafēe. I cɔ tiai Kɔrenti I, 11:18-22.

17 Amma inɛ baakɔɔm nɛ, í slá i ye gigii ide iyi woo bei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi nɛw à tako à fɔ wo. 18 À sɔ nɛ wo à ni, si waatii ankāanyi, woo yaako inɛ nɛw aa naa iyi a kù mà bèɛɛi Ilaaɔ, nɔ bine nɛw a maa cua nɛw. 19 Anɛi aa jò inɛ nɛw a ja a maa fɛɛɛ nɛ. Iyi à bi nɛw aa ya maa ce, domi a kù nɛ Hundei Ilaaɔ. 20 Amma inɛ baakɔɔm nɛ, i ya maa mua nɛw gbugbā si naane iyi ì dasi Jesu nɛ, nɔ i ya ce kutɔ do gbugbāi Hundei Ilaaɔ nɛ. 21 Nɔ i leekɔ si kubii Ilaaɔ nɛ, i maa degbeò aɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á mu nɛw kuwɛɛ hai tã na araare nɛw iyi wa ce.

22 I ya ce araare inɛ nɛw iyi à waa sika sika nɛ. 23 Inɛ nɛw iyi aa yɔkɔ a ba faabau, i nya nɛw wa hai si ina nɛ. Inɛ nɛw iyi à gbe nɛw mɔ i ce araare nɛw, amma i ya ce laakai nɛw ku ba inɛ taka nɛw i maà dasi dulum du nɛw nɛ. I maà lu baa ibɔ nɛw nɛw iyi dulum du nɛw í riisi.

Saabui ankāanyi

24-25 Ilaaɔ nɛw akāi í je woo faaba nwa, nɛw iyi á yɔkɔ ku degbe nɛw i maà na i cuku nɛw, nɔ ku jò i naa si amboe nɛw do inɔ didɔ, taale ku maà wa si. Amboe do jirima do gbugbā do yiiko ku je tɛɛ hai sinte, do nsei, hee do aɔ fei na saabui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. Ami.

Tiai Kuyei Zāa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihē n̄ kō asii ŋa iyi Jesu Kirisi í nya gbugbāa *. Ilaaḍi í naa kpāa ku nyisi woo ce icee ŋa mii ŋa iyi á na ku ce bii í kōsosi. Nō Kirisi í be sim amaleka wa, amu Zāa woo ce icee, ku ba n̄ má mii ŋau. ² Hai ide iyi Ilaaḍi í fō hee ku bō si seeda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi n̄ ye fei n̄ wa n̄ je seeda. ³ Ine iyi wa cio idei waliu ihē do ine ŋa iyi á waa gbōō nō à waa jirimae, ilu inō didḍ ŋai domi awaatuu í maai wa.

Zāa í ce igbe meejei inei Jesu ŋa fō

⁴⁻⁵ Amui Zāa, n̄ ce ŋe fō, in̄e igbe meejei inei Jesu ŋa iyi ì wa ilei Azii.

Ilaaḍ, n̄ŋu iyi í wee, iyi í tako í wee wo, nō wa naa, ku mu n̄je didḍ do laakai ku s̄, n̄ŋu do Jesu Kirisi do hunde meeje ŋa iyi á wa si wajui kitāi bommae. Jesu Kirisiu n̄ŋui í je woo je seeda ilu naane, do ine sinte iyi í j̄l hai si balē, nō í je amanlui amanlu ŋa.

Í bi wa nō í faaba wa hai si dulum du wa do n̄je. ⁶ Nō í tōtōō wá í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaaḍ baae. Amboe do gbugbā ku je tee hee do aḵo fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudūi ijl.

Nō ijui in̄e fei á yōō,

Baa in̄e ŋa iyi á gūu à kpa.

Dimi ikā ikāi andunya fei

Á kpata na iriē.

Beebei á ce. Ami.

⁸ Aḵ Lafēe, ilu gbugbā fei,

N̄ŋu iyi í wee, iyi í tako í wee wo,

Nō n̄ŋui wa naa í ni,

Amui n̄ je sinte do iri ku kpa.

Zāa í ye Kirisi si kuyee

⁹ Amui Zāa, kpaasi n̄je. Anu akā iyi n̄ ne do Jesui í j̄ō n̄ ne ikpē si ijuukpā iyi in̄e mō ì waa ye ŋa, do si bommai Ilaaḍ, do si temua. Á bōōm gungum gō iyi á ya kpe Patimōsi na idei Ilaaḍ do seedaí Jesu iyi n̄ wa n̄ je. ¹⁰ Si aḵo amaazuma gō Hunde Ilaaḍ í naa sim, nō n̄ gbō imu nla nla gō do anyim bei ti kākākāki ¹¹ í ni, kō iyi í waa ye si tia, nō í samba tiau bi in̄e igbe meejei Jesu ŋa iyi á wa si ilui Efēezu, do Simiinu, do Peegamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadēefi, do Laodisee.

¹² Iyi n̄ sinda n̄ cō in̄e iyi wa bam ide ku fōu ŋoi n̄ ye bi ku lesi fitilai wura meeje. ¹³ Nō n̄ ye in̄e gō í j̄ō Amai Amane wa leekí si aninii bi ku lesi fitila ŋau. Wa dasi ibō sisō nō wa dī santikii wura si gāgāe. ¹⁴ Irie do ntoi iriē ŋa fei í fūuta pai pai bei iwu, nō ijue í ye bei amei ina. ¹⁵ Ísee wa daana bei isō danya iyi á yō si ina à wīe, nō imue í j̄ō ibai inyii tenku. ¹⁶ Wa mu andaiya meeje si awō n̄je, nō taakuba ilu ande didḍ minji wa fita hai si gelee nō wajue wa daana bei nunui dasā. ¹⁷ Iyi n̄ yōō, n̄ cuku si ísee bei iku. Nō í lesim awō n̄je í ni, maà ce n̄jo, amui n̄ je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui n̄ je ilu hunde. N̄ tako n̄ ku wo amma nsei n̄ wee hee do aḵo fei. N̄ ne yiiko si antai iku nō n̄ wa n̄ mu kileei bi ku wai iku ŋa. ¹⁹ Na n̄ŋu, kō iyi ì ye do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyiē. ²⁰ Andaiya

* 1:1 Jesu Kirisi í nya gbugbāa yaasei ideu ihē á yōkō ku je má “si gāmei n̄ŋu takae”.

meeje na iyi i ye si awo njem nou do bi ku lesi fitilai wura meeje nau yaasei ana fei wee. Andaiya meeje nau i je amaleka † meeje na iyi a waa mu igbe nau no bi ku lesi fitila meeje nau, aka fei igbe akai.

2

Ide iyi a s5 inei Jesu na iyi a wa Efezu

¹ Kirisi i som i ni, kaa amalekai igbei inem na iyi i wa Efezu. Kaaa i ni, ine iyi wa mu andaiya meeje si awo nje, no wa ne si aninii bi ku lesi fitilai wura meeje nau i ni, ² n ma kuce nje do ice nje do temua iyi i ne na. N ma iyi i kaa yoko i temua do ine laalo na. No i co laakai ine na iyi a waa kpe ara nja woo be amma a ku je woo be na, no i nyisi iyi woo so ibo nai. ³ I waa temua na, no i ye ijuukpa na irim na, i ku no i ku gbeji na. ⁴ Amma iyi n ye si ne wee, i ku bim bei tako ma na. ⁵ Na nju, i ye gigi hai hee bii i cuku wa na, no i kpaasi ido i ce bei i sintio wa na. Bii i ku kpaasi ido na, an na n so bi ku lesi fitila nje hai si agbee. ⁶ Do nju fei, i ne mii aka iyi i s1a na. I ce kookoosui inei Nikolaiti na bei amu takam n coo.

⁷ Ine iyi i ne itl, ku sotl ku gbo mii iyi Hundi Ilaad wa s5 igbei inei Jesu na fei. Ine iyi i je igu, an jo ku je isoi jii ndii kuwee iyi i wa lelei A5.

Ide iyi a s5 inei Jesu na iyi a wa Simiinu

⁸ Kirisi i ni ma, kaa amalekai igbei inem na iyi i wa Simiinu. Kaaa i ni, ine iyi i je sinte do iri ku kpa, iyi i tako i ku wo no i dede ma si kuwee i ni, ⁹ n ma ijuukpa nje, no n ma are ku je nje. Do nju fei, i je ilu amani na. Ine na iyi a waa kpe ara nja Zuifu amma a ku je Juifu na, n ma laalo iyi a ya maa ma nje. Ine nau inei igbei Seetam nai a je. ¹⁰ I ma ce njo na ijuukpa iyi wa naa si nje. Seetam a jo a dasi ine go nje na piisoo ku co laakai nje. Aa ye wahala hee ajo mee wa na. Amma i jo i leeki dim dim hee i koo i kuo na. Bii i ce beebe na an mu nje kuwee ku je riba nje.

¹¹ Ine iyi i ne itl, ku sotl ku gbo mii iyi Hundi Ilaad wa s5 igbei inei Jesu na fei.

Ine iyi i je igu, iku minjisiau kaa ceaa nkama.

Ide iyi a s5 inei Jesu na iyi a wa Peggamu

¹² Kirisi i ni ma, kaa amalekai igbei inem na iyi i wa Peggamu. Kaaa i ni, ine iyi wa mu taakuba ilu ande dido minjiu i ni, ¹³ n ma bii i wa na, Seetam nii wa je bommae do gbugba. Do nju fei, i waa jirima irim na, no i ku fusi naane iyi i dasim awo na, baa waati iyi a kpa Antipasi, ilu naane woo je seedam bi tu nje bi ku wai Seetam be. ¹⁴ Amma mii iyi n ye si nje wee. Ine go na a wa si ino nje iyi a waa too si ikoi Balamu. Balamu i tako i s5 Balaki bei a ce ku dasi inei Izireli na kurara ku ba a no ina iyi a ceao iwē na kuwee, no a sud abo kaafe na. ¹⁵ Beebe mai, ine go na a wa ino nje iyi a waa too si ikoi inei Nikolaiti na. ¹⁶ Na nju, i kpaasi ido na. Bii ku je beebe, an naa si nje bii i koo si no n ce igu do ine nau do taakuba iyi wa fita hai si gelem.

¹⁷ Ine iyi i ne itl, ku sotl ku gbo mii iyi Hundi Ilaad wa s5 igbei inei Jesu na fei.

Ine iyi i je igu, nju an mua mana iyi wa manji wo. No n muaa kuta fufu si bii a ko iri titoe iyi ine go ku ma bii ku je nju iyi n mua.

Ide iyi a s5 inei Jesu na iyi a wa Tiatii

† 1:20 amaleka Yaasei amalekau woo bei.

¹⁸ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Tiatii. Kɔaa í ni, Amai Ilaaɗ iyi ijue í ye bei amei ina, nɔ isee wa daana bei iso danya iyi à yɔ si ina à wie í ni, ¹⁹ n̄ mà kuce nɲe. Nɔ n̄ mà kubi nɲe, do naane ku dasi nɲe, do ice jiiɗa nɲe, do temua nɲe. N̄ mà iyi icei nsei nɲe í re ti tako. ²⁰ Amma mii iyi n̄ ye si nɲe wee. Í waa temuad abo iyi à ya kpe Zezabeli ɲa, nɲu iyi wa kpe arae walii, nɔ í jò wa wa inyii itii woo ce icem ɲa do ikɔe ku ba a ya maa sùɔ abo kaafe ɲa nɔ a ya maa ɲɔ ɲa iyi à cead iwɛ ɲa kuwee. ²¹ N̄ muaa waati ku kpaasi idɔe, amma kù bi ku jò kuce laalɔe. ²² Na ɲɔ í ce an jò ku sùɔ bɔɔ. Inemakɔ ɲa mɔ iyi à ya maa ce sakara do nɲu, an dasi ɲa ijuukpá nla nla, bii kù je à kpaasi idɔ à jò kuce laalɔ ɲa. ²³ Si anyie an kpa amae ɲa. Waati beɛbe igbei inei Jesu ɲa fei aa mà iyi n̄ mà idɔi ine ɲa do lasabu ɲa. An sãa ine fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma inɲe iyi í gbe si ilui Tiatii, inɲe iyi í ù too si ikɔ laalɔu ɲa nɔ í kù mà mii iyi ine gɔ ɲa à ya kpe asii nlaí Seetam, n̄ wa n sɔ nɲe, n kaa n kã nɲe aso gɔ má. ²⁵ Amma iyi í ne ɲa, i muu dim dim ɲa hee n koo n toɔ wa.

²⁶⁻²⁷ Ine iyi wa ce iyi n̄ bi hee í jeɔ igù hee kɔɔ, nɲui an mua yiiko iyi amu takam n gba hai bi Baam. An muaa yiikou si antai dimi fei ku maa gbã ɲa do goloi iso ku cã ɲa ku lege ɲa bei caka. ²⁸ Nɔ an muaa andaiyai ameejuuma.

²⁹ Ine iyi í ne ití, ku sotí ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɗ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

3

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Saadi. Kɔaa í ni, ine iyi í ne hunde mɛjeje Ilaaɗ ɲau do andaiya mɛjeje ɲau í ni, n̄ mà kuce nɲe. N̄ mà iyi à waa fɔ à ni í je ilu hunde ɲa baɔ do iyi í je iku ɲa. ² Í jì hai si iri njoo ɲa nɔ í leeki si kuwɛe keeke iyi í gbe nɲe ku ba í maɔ ku mam mam ɲa, domi n̄ ye kookoosu nɲe kù je dee dee bi Ilaaɗ. ³ Na nɲu, i ye gigii mii iyi à kɔ nɲe si do bei í gbɔ ɲa. Í jirimaɛ ɲa nɔ í kpaasi idɔ nɲe. Bii í kù jì hai si iri njoo ɲa, an na n ba nɲe bei ile. Í kaa mà waati iyi an naa si nɲe. ⁴ Do nɲu fei, ine gɔ ɲa à wa inɔ nɲe iyi a kù dasi ara ɲa riisi, anjai aa toom nɔ a maa dasi nyau fufu, domi anjai à jòɔ.

⁵ Ine iyi í je igù, nɲui á dasi jaaɛ fufu beɛbe. N kaa n kpa irie si tiai kuwɛe pai. Si bantuma an jesi si wajui Baam do amalekaɛ ɲa iyi inem nii.

⁶ Ine iyi í ne ití, ku sotí ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɗ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Filadɛɛfi

⁷ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Filadɛɛfi. Kɔaa í ni, ine iyi í je ine kumá do ilu ntɔ, iyi wa mu kileei ilaalu Davidi, nɲu iyi bii í cùu, ine gɔ kaa cɔmboɛ, bii í nɔ í cɔmboɛ, ine gɔ kaa cùu, nɲui í ni, ⁸ n̄ mà kuce nɲe. N̄ mà iyi gbugbã nɲe kù la. Do nɲu fei, í jirima idem nɔ í kù kɔsi irim ɲa. Nɲui í jò n̄ cɔ nɲe gambo iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku cɔmbo. ⁹ Wee an da nɲe inei igbei Seetam ɲa si awɔ, ine ɲa iyi à waa kpe ara ɲa Zuifu amma a kù je Zuifu ɲa, iboi à waa sɔ. An jò a na bi tu nɲe a naa a gule si waju nɲe. Anja fei aa mà iyi n̄ bi nɲe. ¹⁰ N̄ ni í temua ɲa, nɔ í jirima idem nɔu ɲa. Na ɲɔ í jò amu mɔ an degbe nɲe si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cɔ laakaii ine ɲa. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi í ne ɲa, i muu dim dim ɲa ku ba ine gɔ ku maà na ku gba ribai igù ku je nɲe.

¹² Ine iyi í je igũ, an jò ku je sòbe si kpasèi Ilaaã, kaa fita má. An kò irii Ilaaã sie do irii ilue iyi í je Zeruzalemu titõ iyi Ilaaã á jò ku kita wa hai lele. Nò n kò iri titõm sie.

¹³ Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbò mii iyi Hundeí Ilaaã wa sò igbei inei Jesu ña fei.

Ide iyi à sò inei Jesu ña iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kòaa amalekai igbei inem ña iyi í wa Laodisee. Kòaa í ni, ine iyi à ya kpe Amí, woo je seeda ilu naane iyi í je ntòu, nñu iyi í je icui mii iyi Ilaaã í taka fei í ni, ¹⁵ ñ mà kuce nñe. Ñ mà iyi í kù tũ ña, í kù nò í kù gbāa ña. Ñ bi wo í tũ ña walakò í gbāa ña. ¹⁶ Amma si na iyi í jò í je wòwòwò ña, an kpò ñe wai hai si gelem. ¹⁷ Í ya fò í ni ña í je ilu fia ña, í ba amani ña, nò í kù waa ce arei ngògò ña. Amma ñ wa n sò ñe iyi idò ñe wa ce bõò, í je ilu araare ña, do ilu are do fèeju do basí ña. ¹⁸ Na ñoi í ce ñ wa n mu ñe bisi, í jò í ra wura iyi à yò si ina à wié bi tom ña ku ba í je ilu amani do ntò ña. Nò í ra nyau fufú í biiò anyii ara ñe ña ku ba í maà maa ne búmbúm ña nò anyò ku maà maa mu ñe. Nò í ra iwòí iju í dasi iju ñe ku ba í ye ilu ña. ¹⁹ Ine ña iyi í ñi fei, ñ ya n kpā ña iju nò n nyisi ña kpā. Na nñu, í hanyá í kpaasi idò ña. ²⁰ Wee ñ wa n leekí andei ile, nò ñ wa n cā gambo. Ine iyi í gbò imum nò í cìim, an lò bi tee, nò n baa ku je, nò awàò ka je ajò.

²¹ Ine iyi í je igũ, lafèeí an jò ku bam ku buba si kitāi bommam, si bei amu mò ñ je igũ nò ñ buba do Baam si kitāi bommae. ²² Ine iyi í ne itl, ku sotl ku gbò mii iyi Hundeí Ilaaã wa sò igbei inei Jesu ña fei.

4

Ilaaã ku tò lele

¹ Si anyii nñu be, si kuye ñ ye gambo gò í cì lelei Aõ.

Ine iyi í tako í bam ide ku fò wo, nñu iyi imue í ye bei ti kākākākí, í bam ide ku fò má í ni, gũ wa ihē n nyisie mii iyi á na ku naa si anyie. ² Gbakā Hundeí Ilaaã í so í neem. Nò lelei Aõ be ñ ye kitāi bomma gò, ine gò wa buba si. ³ Ine iyi wa buba beu wa daanai bei kuta ku ne fia gò ña iyi à ya kpe zasipu do saaduani. Njoi Aõ í sũ í kaako kitāu nò wa daana bei emerodu. ⁴ Nò ñ ye kitāi bomma kɔnfia do mee í kaako kitāi bommau. Nò ine ngbo kɔnfia do mee wa buba si antai kitā ñau, à dasi nyau fufú do fulai wura. ⁵ Njoi hai si kitāi bommau kuñoi ijí wa fita, do anu ku dõ, do kulai ijí. Fitila meeje iyi wa má í wa si wajui kitāi bommau. Anjai à je hunde meejei Ilaaãu. ⁶ Si wajui kitāu dimii tenku gò í wa be, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mee gò ña à kaako kitāi bommau cinga do cingae, à ne iju bii fei anyiò waju. ⁷ Mii ilu hunde sinteu í yei bei muusu nla, minjisiau mò í yei bei ama kete, meetasiau wajué í yei bei wajui amane, nò meesiau í yei bei kungbā iyi wa fo. ⁸ Ilu hunde mee ñau à ne ikpa meefa meefa, nò à ne iju bii fei inò do waduude. À ya maa kò iri waati kāma fei alèò daakò a maa ni,

Kumá, Kumá, Kumá,
Bebeí Aõ Lafèe ilu gbugbā fei í je,

Nñu iyi í tako í wee wo, nò í wee baa nsei, nò wa naa.

⁹ Ilu hunde ñau à waa kò iri à waa saabu ine iyi wa buba si antai kitāi bommau, nò à waa fò ideí amboe do beere, nñu iyi í wee do ajò fei. ¹⁰ Waati iyi à waa kò iri beebe fei ine ngbo kɔnfia do mee ñau à ya seebataa a maa tõeí. Nò à ya bò fula ña ñai a jilòó sí wajui kitāi bommau a maa ni,

¹¹ Awò Ilaaã, Lafèe nwa,

Awōi ì to i nɛ amboe do bɛɛɛ do gbugbā,
 Domi awōi ì taka mii fei.
 Si idɔɔbiei ì taka ŋa nɔ à wɛɛ.

5

Tia do Angudā

¹ Nɔi n̄ yɛ inɛ iyi wa buba si kitāi bommau wa mu tia gɔ iyi à ka si awɔ n̄jɛɛ. À kɔ tiau anyiò waju, nɔ à cɔmboɛ do sɛɛda mɛɛje. ² Nɔ n̄ yɛ amaleka ilu gbugbā gɔ, í là do gbugbā í ni, yooi í to ku ga sɛɛda ŋau ihɛ, nɔ ku fū tiau. ³ Nɔ inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í wa lele walakɔ ilɛ walakɔ lelei ilɛ iyi á yɔkɔ ku cɔ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁴ N̄ kpata ntɔ ntɔ si na iyi í jò inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í to ku cɔ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁵ Nɔi inɛ akāi inɛ ngbo ŋau í sɔm í ni, maà kpata. Muusu nla iyi í fita hai si dimii Zuda, iyi í je tɔkui Davidiu í je igũ, á yɔkɔ ku ga sɛɛda mɛɛje ŋau nɔ ku fū tiau.

⁶ Iyi n̄ cɔ ikpa bi kitāi bommau nɔ n̄ yɛ Angudā iyi à ceò kuwee wo wa leekɔ anini bɛ, nɔ ilu hunde mɛɛ do inɛ ngbo ŋau à kaakɔɛ. Angudāu, í nɛ ngo mɛɛje do iju mɛɛje iyi í je hunde mɛɛjei Ilaaɔ ŋa iyi í bɛ si andunya fei. ⁷ Angudāu í bɔ bi inɛ iyi wa buba si antai kitāu, nɔ í gba tiau hai si awɔ n̄jɛɛ. ⁸ Iyi à naa tiau, ŋɔi ilu hunde mɛɛ ŋau do inɛ ngbo kɔnfia do mɛɛ ŋau à sɛɛbata si wajue. Aŋa fei à inɛ mɔɔɔ do kɔɔfui wura ŋa si bii tulare í wa. Tulareui í je kutɔɔi inɛi Ilaaɔ ŋa.

⁹ Nɔ à kɔ iri titɔ gɔ à waa ni,

Awōi ì to i gba tiau

Nɔ i ga sɛɛda ŋau,

Domì à kpɛ wo.

Nɔ do n̄jɛɛi ì raa Ilaaɔ amane ŋa

Hai si dimi fei, do fee ikā ikā fei,

Dɔ ilɛ fei.

¹⁰ Í tɔtɔ ŋa ì je ilaalu n̄ŋa,

Ì ce ŋa woo weei Ilaaɔ Lafɛɛ nwa,

Nɔ aa je bomma si andunya.

¹¹ Iyi n̄ cɔ ilu má nɔ n̄ gbɔ anui amaleka nkɔɔ gɔ ŋa, kukɔɔ n̄ŋa í to dubu nkɔɔ nkɔɔ. À kaako kitāi bommau do ilu hunde ŋau do inɛ ngbo ŋau. ¹² À dɔ anu à waa ni,

Angudā iyi à ceò kuwee wo í to ku ba yiiko,

Do amani, do kumà, do gbugbā,

Do bɛɛɛɛ, do amboe, do saabu.

¹³ Nɔ n̄ gbɔ mii ilu hunde ŋa fei iyi à wa lele do ilɛ, do si lelei ilɛ, do si inɔ inyi, andi ilu hunde iyi í wa si andunya fei, à dɔ anu à waa ni,

Inɛ iyi wa buba si kitāi bommau

Do Angudāu,

Saabu, do bɛɛɛɛ, do amboe,

Do gbugbā ku je tu ŋa hee do ajɔ fei.

¹⁴ Nɔ ilu hunde mɛɛ ŋau à je à ni, ami. Nɔ inɛ ngbo ŋau à gule à ce kutɔɔ.

6

À ga sɛɛda mɛɛfa

¹ Nɔi n̄ yɛ Angudāu í ga akāi sɛɛda mɛɛje ŋa iyi wa mási tiau, nɔ n̄ gbɔ inɛ akāi ilu hunde mɛɛ ŋau í la hee aa ni bei kulai ijji. Í ni, naa wa. ² Iyi n̄ cɔ ilu, ŋɔi n̄ yɛ

aɔl fufu gɔ wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu bioo, nɔ à daa si fulai amanlu. Í dasi kpāa bei woo je igū iyi wa bɔ ku je igū wa má.

³ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda minjisiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde minjisiau í ni, naa wa.

⁴ Nɔ aɔl nkpa gɔ mɔ í fita wa. Nɔ à mua ine iyi wa gūu gbugbā ku dede igū si andunya ku ba ine ŋa a kpa nje. Nɔ à naa taakuba nla gɔ.

⁵ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda mɛɛtasiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde mɛɛtasiau í ni, naa wa. Iyi n̄ cɔ nɔ n̄ ye aɔl dūdū gɔ wa naa. Ine iyi wa gūu wa mu gūa si awɛ. ⁶ Nɔ n̄ gbɔ imu gɔ hai si aninii ilu hunde mɛɛ ŋau, í ni, j̄ɔ ine ŋa a ya ra bilee tongoo akā do fiái icei aɔ akā. Bɛɛbe mɔi fiái ɔɔzu tongoo mɛɛta á ya je. Amma j̄ɔ fiái ikpo do v̄ɛɛ si agbɛɛ.

⁷ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda mɛɛsiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde mɛɛsiau í ni, naa wa.

⁸ N̄ cɔ ilu nɔ n̄ ye aɔl fufu f̄ɛ̄ɛ̄ɛ̄ gɔ wa naa. Ine iyi wa gūu, iriei Iku, nɔ bi ku wai iku ŋa wa tooɛ. Anjai à na gbugbā a kpa ikɔ akāi kukp̄ɛ mɛɛi inei andunya ŋau do inai sako ŋa iyi à wa si ilɛu do taakuba, do ari, do b̄ɔɔ.

⁹ Si anyii n̄ju, Angudāu í ga sɛɛda miusia iyi wa mási tiau. Nɔ n̄ ye hundei amanɛ ŋa si icui bi kuweeu, anja iyi à kpa na idei Ilaaɔ do na sɛɛdai Jesu iyi à je.

¹⁰ Hunde ŋau à la à ni, Laf̄ɛ kumá, ilu ntɔ, hee waati yoomai ì waa degbe i bei i kiiti inei andunya ŋa, i s̄a n̄ja gbese si na iyi í j̄ɔ à kpa wa. ¹¹ Iyi à d̄ɔ bɛɛbe à tā ŋai à daa anja fei si jaɛ fufu, nɔ à s̄ɔ ŋa à ni a s̄imi keeke titá hee jiai woo ce ice kpaasi n̄ja ŋa ku k̄ɔ, anja iyi aa na a kpa bei à tako à kpa anja m̄ɔ.

¹² N̄ cɔ ilu má si waati iyi Angudāu í ga sɛɛda mɛɛfasia iyi wa mási tiau. Nɔ ilɛ í yaya do gbugbā, nɔ inunu í kuku inya kiti bei aɔ dūdū ilu sisima, nɔ cukpa í kpā konkom bei nje. ¹³ Nɔ andaiya ŋa à wɔ wa hai lele b̄ɛi isoi j̄li iko í ya wɔ wa waati iyi fufu nla wa ce wa yaɔaɛ. ¹⁴ Nɔ lele í tɔtɔ inya akā bei s̄ɛɛ iyi à ka. Nɔ iri kuta do gungum ŋa fei à yaya a kù wa agbe n̄ja má. ¹⁵ Waati bɛɛbei amanlui andunya ŋa, do ilu ilɛ ŋa, do ilaalui sooge ŋa, do ilu amani ŋa, do ilu gbugbā ŋa, do ine fei de, aru do ine ŋa iyi à nɛ ara n̄ja, à waa manji si isai kuta do si afei kuta ŋa. ¹⁶ À waa d̄ɔ anu si iri kuta ŋau do si kuta ŋau à waa ni, i cuku si wa wa, i bii wa ku ba Ilaaɔ ku maà ye wa, n̄ju iyi wa buba si kitái amanlu, do hai si id̄ɔk̄ɔi Angudāu. ¹⁷ I bii wa ŋa si na iyi í j̄ɔ aɔi id̄ɔk̄ɔ nla nla n̄jau í to wa. Yooi á yɔkɔ ku leek̄i si waju n̄ja.

7

Inei Izireli 144.000

¹ Si anyii n̄ju, n̄ ye amaleka mɛɛ gɔ ŋa à waa leek̄i si andunya gonta mɛɛ, à waa ganji fufui andunya gonta mɛɛu ku ce si ilɛ do si tenku nɔ ku maà yaga j̄li gɔ.

² Nɔ n̄ ye amaleka mmu gɔ wa naa hai nunui daak̄ɔ, wa mu nyindai Ilaaɔ, n̄ju iyi í je icui kuwɛɛ. Nɔ í d̄ɔ anu si amaleka mɛɛ ŋa iyi Ilaaɔ í mu n̄ja gbugbā a cea ilɛ do tenku laalɔu. ³ í ni, i maà cea ilɛ do tenku do j̄li gɔ laalɔ hee k̄aa cea woo ce icei Ilaaɔ ŋa nyinda si ikpo n̄ja. ⁴ Nɔi à s̄ɔm jiai ine ŋa iyi à cea nyindai Ilaaɔ si ikpo n̄ja. À wɛɛi anja dubu c̄ɔ do ciiji do mɛɛ (144.000) hai si dimii inei Izireli ŋa fei. ⁵ Si dimii Zuda amanɛ dubu maateejii (12.000) à cea nyinda. Bɛɛbe mɔi si dimii Rub̄ɛ amanɛ dubu maateejii. Si dimii Gadi amanɛ dubu maateejii. ⁶ Si dimii AZɛɛ amanɛ dubu maateejii. Si dimii Nɛfitali amanɛ dubu maateejii. Si dimii Manase amanɛ dubu maateejii. ⁷ Si dimii Simeɔ amanɛ dubu maateejii. Si dimii Levi amanɛ dubu maateejii. Si dimii Isakaa amanɛ dubu maateejii. ⁸ Si dimii Zabul̄ɔ amanɛ dubu maateejii. Si dimii Zozɛfu amanɛ dubu maateejii. Si dimii Benzamɛɛ amanɛ dubu maateejii. Ine ŋa iyi à daa si nyindau mbɛ.

Zamaa nkpɔ nkpɔ

⁹ Si anyii n̄ju, nɔ n̄ cɔ ilu má nɔ n̄ ye zamaa nkpɔ nkpɔ iyi inɛ ɔ kaa yɔkɔ ku ka ŋa. À fita wa hai ile fei do si dimi fei do si fee ikā ikā fei. An̄a fei à waa leekɔ si wajui kitāu do Angudāu, à waa dasi jaɛe fufu nɔ à waa mu wuai kpakpa si awɔ ŋa. ¹⁰ À waa dɔ anu à waa ni, faaba nwa wa naai hai bi Ilaaɔ Lafɛɛ nwa iyi wa bubu si kitāi bommau do hai bi Angudāu. ¹¹ Nɔ amaleka ŋau fei à leekɔ à kaako kitāi bommau do inɛ ngbo ŋau do ilu hunde mee ŋau. À seɛbata si wajui kitāu à waa tɔɔ Ilaaɔ ¹² à ni, ami.

Kuɔl do amboe

Do kumà do saabu do beɛɛɛ,

Do gbugbā, do yiiko,

Fei ndɛɛ ku je ti Ilaaɔ Lafɛɛ nwa

Hee do ajo fei. Ami.

¹³ N̄ɔi inɛ akāi inɛ ngbo ŋau í beem í ni, yoo ŋai à waa dasi jaɛe fufu ŋau ihɛ. Hai iwoi à naa. ¹⁴ Nɔ n̄ jɛaa n̄ ni, lafɛɛm, n kù mà, awɔi aa mà. Nɔ í s̄sm í ni, inɛ ŋau ihɛ à fita wai hai si b̄ɔne nla nla. À fɔ jaɛe ŋa ŋa à fūtaɛ do n̄jei Angudāu. ¹⁵ N̄jui í j̄ɔ à waa leekɔ si wajui kitāi bommai Ilaaɔ à waa tɔɔɛ das̄ɔ idu inɔ kpas̄ɛɛ. Nɔ Ilaaɔ á wa inɔ ŋa ku maa degbe ŋa. ¹⁶ Ari kaa kpa ŋa má hee má je agbe, nɔ inunu kaa cā ŋa má, beɛbe m̄ɔi inya gbāa kaa wahala ŋa ma. ¹⁷ Angudā iyi wa leekɔ bi kitāi bommau á gbā ŋa ku b̄ɔɔ ŋa is̄ɔi kuwɛɛ. Ilaaɔ m̄ɔ á gbā cikāaju ŋa fei.

8*À ga seeda meejesia*

¹ Waati iyi Angudāu í ga seeda meejesiau, ilu í coko lelei Aɔ zakai iju kameɛ kuntaa. ² Si anyii n̄ju, nɔ n̄ ye à na amaleka meeje ŋa iyi à ya maa leekɔ si wajui Ilaaɔ kākāakɔ meeje.

³ Si anyii n̄ju, amaleka mmu ɔ í na í leekɔ kɔkɔi bi kuweeu, wa mu fatai wura bii à ya jo tulare. À náa tulare nkpɔ nkpɔ ku tɔtɔɔ kutɔɔi woo dasi naane ŋa ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitāi bommai Ilaaɔ.

⁴ Cuai tulare do kutɔɔi woo dasi naane ŋau í dede lele si wajui Ilaaɔ hai si awɔi amalekau. ⁵ N̄ɔi amalekau í so fatau nɔ í bu ina hai bi kuweeu, í dasi inɔe hee í kō, nɔ í nyɔɔ ile be. Waati beɛbe à gbɔ kulai ij̄l do iba ŋa nɔ à ye kun̄ɔi ij̄l do kuyayi ile.

Kākāakɔ ŋa

⁶ Si anyie, amaleka meeje ŋa iyi à waa mu kākāakɔ meeje ŋau, à ce sɔɔlu a fāa.

⁷ Amaleka sinteu í fā kākāakɔ. N̄ɔi kutai ij̄l do ina do n̄je í yɔgeɛ si n̄je nɔ wa naa hai lele do gbugbā. Nɔ ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai ile í jo do j̄ji ŋa do fɔfɔ tūtū ŋa fei.

⁸ Nɔ amaleka minjisiau í fā kākāakɔ. Nɔ à nyɔ ngɔɔɔ iyi í ye bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. N̄ɔi ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai tenkuu í kpɔɔ n̄je, ⁹ nɔ ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai mii ilu hunde ŋa iyi à wa si inyiu à ku, nɔ ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai akɔi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii n̄ju, amaleka meeɛtasiau í fā kākāakɔ. N̄ɔi andaiya nla ɔ iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai ido do is̄ɔ ŋa. ¹¹ Irii andaiyaui Kuro. Nɔ ikɔ akāi kukpɛ meeɛtai inyiu í ro. Iyi inɛ ŋa à m̄ɔɔ, nkpɔ ŋa í ku sí na iyi í j̄ɔ inyiu í ro.

¹² Si anyii n̄ju, amaleka m̄esiau í f̄a k̄ākāākl̄e. N̄oi ik̄o ak̄ai kukp̄e m̄eetai inunu do ti cukpa do ti andaiya ŋa í d̄u, n̄o ik̄o ak̄ai kukp̄e m̄eetai inya kumái das̄a k̄u w̄e má, b̄e b̄e m̄oi ik̄o ak̄ai kukp̄e m̄eetai inya kumái id̄u k̄u w̄e má.

¹³ Iyi ñ c̄o ilu má n̄o ñ ye kungb̄a wa fo hee lelei Ās. Kungb̄au wa kpata wa d̄s̄o anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í jem, iko í jem. Beirei ijuukp̄ai inei andunya ŋa á to si waati iyi amaleka m̄eeta ŋa iyi à gbe ŋau aa f̄a k̄ākāākl̄ ŋja.

9

Kāakāakl̄ miusia

¹ Si anyii n̄ju, amaleka miusiau í f̄a k̄ākāākl̄e. N̄o ñ ye andaiya ḡo í cuku ile hai lele wa. N̄juí à na k̄ileei isa nla hai ne k̄ōu. ² Andaiyau í c̄l̄ isau n̄o cua wa fita bei cuai ina nla, n̄o í bii inunu í j̄ò inya fei í d̄u. ³ N̄o ketengbo ŋa à fita wa hai si cuau à waa t̄e il̄e, n̄o à mu ŋja gbugb̄a bei ac̄l̄i cencee. ⁴ À na ŋa wooda à ni a maà beje f̄of̄o walak̄o mii t̄ut̄u ḡo walak̄o j̄li ḡo bii k̄u je in̄e ŋa iyi a k̄u ne nyindai Ilaās̄o í ikpo ŋja. ⁵ A k̄u na ketengbo ŋau wooda a kp̄aò aman̄e ŋa bii k̄u je a kp̄a ŋa iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukp̄au í mungaō bei bii cencee í ta aman̄e. ⁶ Si cukpa miuu, in̄e ŋa aa d̄e d̄e iku amma a kaa ba. Aa bi aŋa a ku amma iku á sa ŋja.

⁷ Ketengbo ŋau à j̄ò ac̄l̄ ŋa iyi à t̄a s̄ōlu a b̄o iḡu. Nḡoḡo í wa si iri ŋja bei fulai wura, n̄o waju ŋja í ye bei ti aman̄e ŋa. ⁸ Ntoi iri ŋja í ye bei ntoi irii inaabo ŋa n̄o inyi ŋja í ye bei ti muusu nla ŋa. ⁹ À bii ḡend̄e ŋja do bata ku ne sisima ḡo iyi bii 1i ȳōo aa ni isōi. N̄o ikpa ŋja í ya ma a ce iba bei sareti nk̄p̄o iyi ac̄l̄ ŋa à waa fa bi ku ce iḡu. ¹⁰ À ne akpaamu ku ne ac̄l̄ bei cencee ŋa. Do akpaamu ŋja bei aa kp̄aò aman̄e ŋa iju si cukpa miuu. ¹¹ Ilaalui ketengbo ŋauí í je amaleka ilu irii isa nla hai ne k̄ōu. Irīeí í je Abad̄s̄o do feei Ebēe. Do Gereki m̄o à ya kpooi Apolīs̄, waat̄o Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukp̄a sinte í l̄o í gbe ijuukp̄a minji ḡo ŋa iyi aa naa má.

Kāakāakl̄ m̄efasia

¹³ N̄oi amaleka m̄efasiau í f̄a k̄ākāākl̄e. N̄o ñ ḡbo ide ku f̄o ḡo hai gonta m̄ēe bi kuweei wura iyi í wa si wajui Ilaās̄o. ¹⁴ Ide ku f̄ou í s̄s̄ amaleka m̄efasia iyi wa mu k̄ākāākl̄u í ni, f̄u amaleka m̄ēe ŋa iyi à d̄i k̄ok̄oi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ N̄oi à f̄u amaleka m̄ēe ŋau. Na ad̄s̄o do cukpa do aj̄ou do is̄ou bei amaleka ŋau à t̄a s̄ōlu mam mam ku ba a kpa ik̄o ak̄ai kukp̄e m̄eetai aman̄e ŋa. ¹⁶ A s̄m̄ j̄iai masa ŋau, à w̄ēēi dubu minji ik̄o dubu c̄l̄o má (200.000.000). ¹⁷ Si bei ñ ye ac̄l̄ ŋau do masa ŋau si kuyem wee. À dasi batai iḡu nkpa bei ina do boogu bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii ac̄l̄ ŋau í ye bei irii muusu nla, n̄o ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele ŋja. ¹⁸ Iko ak̄ai kukp̄e m̄eetai inei andunya ŋa á ku na saabui b̄õne m̄eeta ŋau, waat̄o ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gele ac̄l̄ ŋau. ¹⁹ Gbugb̄ai ac̄l̄ ŋau í wai si gele ŋja do si akpaamu ŋja. Akpaamuu í yei bei n̄jo, n̄o í ne iri. Do n̄juí à ya kp̄a in̄e ŋa iju.

²⁰ Do n̄ju fei, inei andunya ŋa iyi à gbe a k̄u ku si b̄õnēu à k̄o ku kpaasi id̄o. N̄o à k̄o ku j̄ò mii ŋa iyi à ce do aw̄o ŋja ku t̄ō. À waa m̄osi inei in̄ōko ŋja ku t̄ō do iw̄ē ŋa iyi à ce do wura do is̄o f̄uf̄u do is̄o danya do kuta do j̄li ŋa, aŋa iyi a kaa ȳok̄o a ḡbo ide, a kaa n̄o a ȳok̄o a ye ilu, hee má je a ne. ²¹ B̄e b̄e m̄oi in̄e ŋau a k̄u j̄ò in̄e ku kpa do dobu dobu ŋja ŋa ku ce, do sakara ku ce, do ile ŋja ŋa.

10

Amaleka do tia keeke

¹ N nyi n̄ ye amaleka ilu gbugbā gō má wa kita wa hai lele. Kudūi ijī í biie bei j̄lne iyi í dasi, n̄ n̄joi Ilaaḍ í wenwee si irie, wajue wa daana bei inunu, n̄ kutεε í ye bei amei ina. ² Wa mu tia keeke gō iyi wa cī si awōε. Í lesi ise n̄jεε si antai tenku, ise cangae m̄o si ile. ³ N̄o í d̄s̄ anu bei muusu nla. Iyi í d̄s̄ anu í t̄a n̄joi dagba lele m̄εεje gō n̄a m̄o à waa d̄s̄ anu. ⁴ Iyi dagba lele m̄εεje n̄au à d̄s̄ anu à t̄a, gbakā n̄ t̄a s̄oalu n̄ k̄o ide n̄jau. Amma n̄ gb̄o ide ku f̄o gō wa hai lele wa ni, maà ti i k̄o mii iyi dagba lele m̄εεje n̄au à f̄o. Muu si asii.

⁵ N̄joi amaleka iyi n̄ ye wa leekī si antai tenku do si ileu, í wu awō n̄jεε lele, ⁶ n̄o í gbasi do irii ine iyi í w̄εε hee do aj̄o fei, iyi í taka lele do ile do tenku do mii ndu n̄a n̄a fei. Amalekau í f̄o í ni, waati iyi í gbe k̄u waa s̄o má, ⁷ amma waati iyi amaleka m̄εεjesiau m̄o á f̄a k̄āakāak̄e, waati b̄εεbei Ilaaḍ á k̄o mii iyi í dasi ido ku ce iyi ine k̄āma k̄u màu, si bei í s̄o walii woo ce icεε n̄a wo.

⁸ Si anyii n̄ju, imu iyi n̄ tako n̄ gb̄o hai leleu, í bam ide ku f̄o má í ni, koo gba tia keeke iyi wa cīu hai si awōi amaleka iyi wa leekī si antai tenku do si ileu. ⁹ N̄joi n̄ b̄o bi amalekau, n̄ t̄oε ku nam tia keekeu. N̄o í s̄ōm í ni, gba í n̄j̄o. Á ro si in̄oε, amma á d̄s̄i si gelee bei nyik̄ō. ¹⁰ N̄joi n̄ gba tia keekeu hai si awōε, n̄ n̄ n̄j̄o. N̄toi, í d̄s̄ si gelem bei nyik̄ō, amma iyi n̄ muu n̄ t̄a, í roi kom kom si in̄om.

¹¹ N̄joi à s̄ōm à ni, í gbe i sisi í ce walii má na ine nk̄p̄o, do ile nk̄p̄o, do dimi nk̄p̄o, do ilaalu nk̄p̄o.

11

Woo je s̄εeda minji n̄a

¹ Si anyii n̄ju, ine gō í nam mii ku wā ile iyi í ye bei akpa, n̄o í s̄ōm í ni, dede í koo í wā k̄pas̄ei Ilaaḍ do bi kuweeu, n̄o í ka ine n̄a iyi à waa ce kut̄o b̄ε. ² Amma maà wā bantum̄ε, domi à mua dimi mmu n̄a, an̄a iyi aa t̄εεε ilu kum̄au si afei cukpa cijji do minji*. ³ N̄o í ni n̄ju á j̄o woo je s̄εeda minjii n̄ju n̄au a f̄o idei n̄ju. Aa maa we saaki n̄a, n̄o n̄ju á mu n̄ja yiiko a ceò walii si afei aj̄o dubu do c̄l̄o minji do kita† (1.260).

⁴ Woo je s̄εeda minji n̄au à ye bei j̄li ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leekī si wajui Ilaaḍ Laf̄ēi ileu fei. ⁵ Bii ine gō wa bi ku ce n̄ja laalo, ina í ya fitai hai si gele n̄ja ku kpa irii mb̄εε n̄ja n̄a. B̄εεbei ine iyi wa dede ku ce n̄ja laalo á kuò. ⁶ Á ne gbugbā a c̄l̄mbo lele, ij̄l ku maà r̄o si waati iyi à waa ce walii. Á n̄o à ne gbugbā a k̄paasi inyi n̄je. Á n̄o à ne gbugbā má a naaò dimii wahala ik̄ā ik̄ā baa yooma fei wa si andunya si waati iyi à bi fei.

⁷ Waati iyi aa je s̄εeda a t̄a, n̄jai sako gō á ba n̄a igū ku ce ku k̄āmia n̄a ku kpa n̄a. N̄jai sakou á fita wai hai si isa nla hai ne k̄ōu. ⁸ Iku n̄ja á maa s̄ūi si bantum̄ai ilu nla bii à kpakpa Laf̄ēε n̄ja si j̄li n̄ōu. Á ne a k̄pe iluui wo Sodomu walako Ezibiti. ⁹ Ine n̄a si dimi fei do si fee fei do si ile fei aa c̄o iku n̄ja zakai aj̄o m̄εeta do bubu, a kaa je a si n̄a. ¹⁰ In̄oi inei andunya n̄a á d̄s̄, aa ce j̄ingau n̄o a sambaa n̄je amua n̄a si na iyi í j̄o walii minji iyi à tako à wahala n̄a n̄au à ku.

¹¹ Si anyii aj̄o m̄εeta do bubuu, Ilaaḍ í nyi í da n̄ja si hunde ma, n̄o à dede à leekī. N̄jo nla n̄lai í mu ine n̄a iyi à ye n̄a fei. ¹² N̄joi walii minji n̄au à gb̄o ide ku f̄o gō wa hai lele wa ni, í gū wa ih̄ε. N̄o à gū lele si kudūi ij̄l ij̄ui mb̄εε n̄ja n̄a.

* **11:2** cukpa cijji do minji waato ad̄s̄ m̄εeta do cukpa m̄εefa. † **11:3** aj̄o dubu do c̄l̄o do minji do kita, waato ad̄s̄ m̄εeta do cukpa m̄εefa.

¹³ Bε gbakā nō ilē í yaya ntō ntō, nō ikō akāi kukpē mēewai iluu í cuku. Ine ηa iyi à ku si kuyayai ilēu, kukpō ηηa í to amanē dubu mēeje (7.000). Zigií ine ηa iyi à gbe í da ntō ntō, nō à ni Ilaaḡ í la.

¹⁴ Nsei, ijuukpā minjisiau í lō, wee mēetasiaē wa naa má.

Kāakāakí mējesia

¹⁵ Si anyii nηu, amaleka mējesiauí fā kāakāakíē. Njoi à gbō anu ku dō nla nla gō ηa lelei Aḡ à ni, a sindoa Aḡ Lafēē nwa do ine iyi í cicau bommai andunyaú, nō a je bomma hee do ajō fei. ¹⁶ Waati bēēbēi ine ngbo kōnfia do mēē ηa iyi à waa buba si kitāi bomma si wajui Ilaaḡu, à sēebata à waa tōḡe ¹⁷ à waa ni,

Aḡ Lafēē, ilu gbugbā fei,

Awō iyi ì wēē nsei, ì nō ì wēē wō,

À waa saabuēi si na iyi í jō ì ce icē do gbugbā nlaē.

Nō ì sinti bommaē ku je.

¹⁸ Dimii andunya fei í damō.

Amma idōkōē í to wa.

Waati í to í kiiti iku ηa.

Waati í nō í to í na walii woo ce icēē ηa riba ηηa,

Do woo dasi naanē ηa do ine ηa iyi à waa jirimāē,

Hai keekeḡ nlaē.

Waati í to í ce nfei ine ηa iyi à waa ce nfei andunya.

¹⁹ Njoi à cī kpasēi Ilaaḡ iyi í wa lele nō à ye kpakoi akabuue si inōē. Nō ijí wa ηō, nō à waa gbō iba ηa do kulai ijí. Nō ilē wa yaya, nō kutai ijí ηa à waa cuku wa do gbugbā.

12

Abo gō do akandama

¹ Njoi nyinda nla gō í fita lelei Aḡ. Inaabo gō í wa bē, nunui í je ibōē, nō wa leekí si cukpa nō wa dasi fulai andaiya maateēji. ² Abou í ne aḡ, nō wahalai kubí do ara ku roi inōu í jō wa dō anu.

³ Njoi nyinda mmu gō í fita má lelei Aḡ. Akandama nkpa nla nla gō í wa bē, í ne iri mēeje do ngo mēewa nō wa dasi fulai bomma si iriu akā fei. ⁴ Akandamauí wō ikō akāi kukpē mēetai andaiyai lele ηa í nyō ηa wa si ilē do akpaamue. Nō í koo í leekí si wajui abo iyi wa bi ku bíu, ku ba ku ηō amau bii í cuku wa. ⁵ Njoi abou í bi ama inēmōkō. Amauí á gbā dimi fei do goloí isō. Hee akandamauí ku maa ηō amau à so à bōḡe bi Ilaaḡ, bii wa buba si kitāi bommaē. ⁶ Abou í sa í ne ikpa gbabua bii Ilaaḡ í ceaā sōlui inya bii á wa a maa woo si afei ajō dubu do cō minji do kita (1.260).

⁷ Njoi igū í dede lele bē. Miseli do amalekaē ηa à ce igū do akandamauí do amalekaē ηa. ⁸ Nō Miseli do amalekaē ηa à je ηa igū. Nō à kō akandamauí do amalekaē ηa a wa lele bē má. ⁹ Njoi à nyō akandama nla nlauí wa ilē. Akandamauí í je njo iyi í wēē hai tako. Nηui á ya kpe mbirisi walakō Seetam. Nō nηui í dī ijui inei andunya ηa fei. À nyō wā ilē do amalekaē ηa ajō.

¹⁰ Si anyii nηu, nō ñ gbō ide ku fō nla gō lele í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, Aḡ Lafēē nwa

í nyisi gbugbāē,

nō í jilē bommaē.

Nsei, ine iyi í cicau í gba ine ngbo ku jēē,

Domi woo fɔ laalɔi inɛ nwa ŋa,
 nɲu iyi í ya maa fɔ laalɔ nɲa
 si wajui llaaɔ dasaɔ idu

À nyɔɔ wa hai lele.

¹¹ Inɛ nwa ŋau à jɔɔ igũ
 do saabui njei Angudāu
 do sɛɛdai ntɔu iyi à jɛ.

A kù doo kuwɛɛ nɲa nkāma,
 amma à jesi aɲa a ku.

¹² Na nɲu, lele, jò i wɛɛɔ inɔ didɔ,
 Nɔ inɛ iyi ì wa lele, i wɛɛɔ inɔ didɔ ŋa.

Amma inɔ ku fɔi í jɛ ti ilɛ,

Nɔ inɔ ku fɔi í jɛ ti tenku,

Domi Seetam í kita si nɛ wa
 do idɔkɔ nla nla,

Si na iyi í jò í mà iyi
 waati keekei í gbea nɲu.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyo nɲu wa ilɛ, ŋɔi í lɔsi ku lele abo iyi í bí ama inɛmɔkɔu. ¹⁴ Amma à na abou ikpa minjii kungbā nla ku ba ku fo ku bɔ ikpa inya iyi llaaɔ í cea sɔluɛu si gɔɔɔ bii aa woo adɔ mɛɛta do bubu. Tengi bei á j̄lɔ nɲou. ¹⁵ Nɔi nɲou í tu inyi wa hai si geɛɛ, wa cā bei ido nla nla si anyii abou ku ba inyi ku jɔɔ. ¹⁶ Amma ilɛ í faaba abou, domi í là, í mɔ inyi iyi wa fita hai si geɛi akandamau wa. ¹⁷ Nɔi idɔi akandamau í kɔ si abou ntɔ ntɔ, nɔ í bɔ igũ ku ce do dimiɛ ŋa iyi à gbe, aɲa iyi à waa jirima woodai llaaɔ fei, inɛ ŋa iyi à waa leekɔ dim dim si sɛɛdai Jesu. ¹⁸ Nɔ í koo í leekɔ si sãai tenku.

13

Injai sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii nɲu, n̄ ye injai sako gɔ wa fita wa hai inɔ tenku. Í ne ngo mɛɛwa do iri mɛɛje nɔ fulai bomma wa lesi ngo ŋau fei, nɔ si iri ŋau fei à kɔ iri laalɔ ŋa ikā ikā iyi wa yaako llaaɔ. ² Injai sako iyi n̄ yeu í gaabu bei mua, nɔ kutɛɛ í ne gɔɔɔ, nɔ geɛɛ í ye bei ti muusu nla. Akandamau í so gɔɔɔ nɲu takae í naa, do kitāi bommaɛ do yiiko nlaɛ. ³ Iri akāi injai sakou í jɔ bei í ba kumɛɛ iyi á yɔkɔ ku kpa, amma kumɛɛu í tā nɔ í ba iri. Inɛi andunya ŋa fei à waa cɔɔ do biti nɔ à waa tɔɔɛ. ⁴ Aɲa fei à waa tɔɔ akandamau si na iyi í jò í na injai sakou yiikoɛ. Nɔ à waa tɔɔ injai sakou mɔ à waa ni, yooi í ye bei injai sakou ihɛ. Yooi á yɔkɔ ku baa igũ ku ce.

⁵ Injai sakou í ne kpāa ku tɔɔɔ fufu nɔ ku bu llaaɔ, nɔ í ne yiiko ku ceɔ gɔɔɔɔɛ icɛ zakai cukpa cijji do minji. ⁶ Nɔi í cɔ geɛɛ wa bu llaaɔ do bi ku wae do inɛ ŋa iyi à wa lele fei nɔ wa fɔ si ŋa ide laalɔ. ⁷ À muua kpāa ku ce igũ do inɛi llaaɔ ŋa nɔ ku jɛ ŋa igũ. Nɔ à naa yiiko si dimi fei do fee fei do ilɛ baa yooma fei. ⁸ Inɛi andunya fei á tɔɔɛ, waatɔ inɛ ŋa iyi llaaɔ kù kɔ iri nɲa si tia kuwɛɛ hee ku maa taka andunya, tia iyi í jɛ ti Angudā iyi à kpau.

⁹ Na nɲu, inɛ iyi í ne itɔ, ku gɔɔ. ¹⁰ Inɛ iyi í ne piisɔɔ ku bɔ, tilasi piisɔɔi á bɔ. Inɛ mɔ iyi à nɛ a kpa do taakuba, tilasi taakubai á kpa. Na nɲu, í sɔa woo dasi naane ŋa a ya maa temua nɔ a leekɔ si naane ku dasi nɲa *.

* **13:10** Tia nwo gɔ ŋa à ya ni, inɛ iyi í dasi kpaasie piisɔɔ, piisɔɔi aa na a dasi nɲu mɔ. Inɛ iyi í kpa inɛ gɔ do taakuba, do taakubai aa kpa nɲu mɔ.

Injai sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii n̄ju, n̄ ye injai sako gō má wa fita wa hai si ile. Í ne ngo minji bei ngoi angudā, nō wa fō ide bei akandama. ¹² Inja sinteui í naa yiiko iyi í ne fei ku ceò ice si wajue. Í tilasi inei ile ña a tōo inja sinte iyi í ba kumee iyi á yōkō ku kpaa wo, nō í ba iriu. ¹³ Inja minjisiau bei í ce dobu dobu nla nla ña hee í jō ina í kita wa hai lele í naa ile si wajui amane ña. ¹⁴ Í ð̄ iju inei andunya ña do dobu dobu ña iyi í ce si wajui inja sinte iyi í náa yiikou. Wa sō inei andunya ña a gbe mii iyi á jō inja sinte iyi à tako à mee do taakuba nō kù kuu. ¹⁵ Injai ankāanyiu í ba yiiko ku mua mii iyi à gbeu kuwee, nō ku fō ide bei amane, ku ba ku kpa inē ña iyi à kō ku tōe fei. ¹⁶ Nō in̄au í tilasi inē fei, ilu gbugbā ña do hai ne gbugbā ña, ilu fia ña do ilu are ña, aru ña do inē ña iyi à ne ara ñña ña, à ce ñña nyinda si awō ñje ñña walakō si ikpo ñña. ¹⁷ Ine gō kù wee iyi á yōkō ku ra walakō ku ta bii kù ne nyinda iyi í je irii injai sakou, walakō lambai irie.

¹⁸ Iyi í s̄la ka ce si laakai wee, inē iyi í ne bisi fei í s̄la ku mà yaasei lambai injai sakou. Lambae, lambai amanei. Jiaei c̄lō meeefa do kita do meeefa (666).

14

Iri ku k̄oi inē ña iyi à faaba

¹ Si anyie iyi n̄ cō ilu nō n̄ ye Angudāu wa leek̄i si iri kutai Siōō. Amane dubu c̄lō do ciiji do mee (144.000) í wa bi tee, aña iyi à kō irii Angudāu do ti Baae si ikpo ñña. ² Nō n̄ gbō imu gō hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla, walakō bei kulai iji. Iba iyi n̄ gbōu wa d̄oi bei mōōlō iyi inē ña à waa cā. ³ Ine ñau à waa leek̄i si wajui kitāi bommau, bii ilu hunde mee ñau do inē ngbo ñau à wa. À waa kō iri titō iyi inē gō kaa yōkō ku mà bii kù je amane dubu c̄lō do ciiji do mee ñau (144.000), aña iyi à yá hai si andunya. ⁴ Ine ñau, a kù s̄ūō inaabo. À mu ara ñña a kù mà inaabo titā. À waa too Angudāu bii wa bō fei. À yá ña hai si inōi amane ña. À yei bei amaaje sinte iyi à na Ilaaō do Angudāu. ⁵ Ine gō kù gbō ibo hai si gele ñña, à je inē ña iyi a kù ne taale.

Amaleka meeta ña

⁶ N̄oi n̄ nyi n̄ ye amaleka gō má wa fo hee lelei Aō. N̄juí á sisi laabaau jiida iyi ci ya tā bi inei andunya fei, si ile fei, do si dimi fei, do si fee ikā ikā fei, do bi inē fei. ⁷ Í d̄ō anu wa ni, i jirima Ilaaō nō í naa amboe ña, domi waati í to ku kiitiō inē fei. I tōo Ilaaō, n̄ju iyi í taka lele do ile, do tenku, do isō ña.

⁸ Amaleka minjisia gō wa too anyie wa ni, Babiloni, ilu n̄lau, í cuku, í cuku. N̄juí í fa dimi fei si sakara hai ne kōōe. Sakaraeui í ye bei atē iyi wa c̄l ña iju. Atē vēeui í je idōōk̄ōi Ilaaō.

⁹ Amaleka meetasia gō wa too inē minji ña iyi à cuau, nō í d̄ō anu wa ni, inē iyi wa tōo injai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nō í jō à kō irie si ikpōe walakō si awōe, ¹⁰ n̄ju mō á mō atē iyi í je idōōk̄ōi Ilaaōu. Ine iyi wa ce b̄eeb̄e fei á ye b̄ōne si ina do fainwita si wajui Angudāu do amaleka kumá ñau. ¹¹ Cuai ina iyi á nyisi ña b̄ōneui á dedei hee lele hee do ajo fei. Ine ña iyi à waa tōo injai sakou do mii iyi à gbeu †, do inē ña iyi à ne nyindaí iriēu, a kaa ne kus̄mi alēō daakō.

¹² Na n̄ju, í s̄la woo dasi naane ña a temua, aña iyi à waa jirima woodai Ilaaō nō à dasi Jesu naane.

* **14:9** mii iyi í gbeu ideí mii iyi à gbe í jō inja sinteui wa fāa (cō Kuyei 13:14) † **14:11** mii iyi à gbeu ideí mii iyi à gbe í jō inja sinteui wa fāa (cō Kuyei 13:14)

¹³ Si anyii n̄ju, n̄ gbɔ ide ku fɔ ɔɔ má hai lele í ni, kɔ iyi ihē, ilu inɔ didɔ̄ ɲai ine ɲa iyi aa na a ku hai nsei na naane iyi à dasi Lafēε. N̄ɔi Hundei Ilaaɔ í ni, ntɔi, beebei. Aa sl̄mi, domi ribai ice j̄iida n̄ja á too ɲa.

Kudai amanε ɲa

¹⁴ Si anyii n̄ju, nɔ n̄ ye anduulai ijl̄ ɔɔ, ine ɔɔ wa buba be í jɔ amai amanε. Wa dasi fulai wurai amanlu si irie, nɔ wa mu kɔɔma ku d̄ɔ anu ɔɔ. ¹⁵ Amaleka ɔɔ í fita wa hai kpasēi Ilaaɔ, nɔ í d̄ɔ anu í s̄ɔ ine iyi wa buba si kudūi ijl̄u í ni, so kɔɔmaε í mu, domi awaatii kumu í to. Andunyaú í to ku mu. ¹⁶ N̄ɔi ine iyi wa buba si kudūi ijl̄u í dasi kɔɔmaε si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka ɔɔ í fita wa hai kpasēi Ilaaɔ iyi í wa leleu má, n̄ju mɔ wa mu kɔɔma ku d̄ɔ anu ɔɔ.

¹⁸ Nɔ amaleka ɔɔ í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugbā si antai ina. Í la hee lele í s̄ɔ ine iyi wa mu kɔɔma did̄ɔu í ni, ka rezēε iyi í wasi andunya do kɔɔmaε domi í j̄la. ¹⁹ Amalekau í dasi kɔɔmaε nɔ í kaɔ isoi j̄li ɲau, nɔ í cuusi dangala bi ku f̄ɔ inyii rezēε. Iyi be wa nyisi id̄ɔk̄ɔi Ilaaɔ. ²⁰ À f̄ɔ isoi rezēεu bi ku f̄ɔε anyii inɔ iluu. Nɔ hai bi ku f̄ɔ inyii isoi j̄li n̄u, n̄je í cā wa be hee kusɔε í to dubu akā do c̄lɔ m̄εfa † (1.600) si yaasei ile ku wā, nɔ kuj̄li isaε í to ɔ̄ndei ac̄l.

15

Amaleka ɲa do ijuukpāi ankāanyi

¹ Si anyii n̄ju, n̄ ye nyinda ɔɔ má lelei Aɔ, í lá nɔ í ne n̄jo. Iyi n̄ ye wee, amaleka m̄εje ɔɔ ɲa à waa mu ijuukpā m̄εje. An̄ai à je ijuukpāi ankāanyi domi si bei id̄ɔk̄ɔi Ilaaɔ á t̄a.

² N̄ɔi n̄ ye tenku ɔɔ wa daana bei digi í yɔɔεε do ina. Nɔ n̄ ye ine ɲa iyi à je ɲai sakou igū do mii iyi à gbeu * do lambai irie. Ine ɲau à waa leek̄l̄ si antai tenkuu à waa mu m̄ɔɔlɔ ɲa iyi Ilaaɔ í na ɲa. ³ À waa k̄ɔ irii Moizi, woo ce icei Ilaaɔu, do ti Angudāu †, à waa ni, Aɔ Lafēε, ilu gbugbā fei, Iceε í la, nɔ í je maamaake.

Awɔi ì je amanlui ile fei.
Kpāaε í je ntɔ, nɔ í je dee dee.

⁴ Yooi kaa ce n̄jɔε, Lafēε.

Yooi á kɔ ku saabu irie.

Awɔ akāi ì je ine kumá.

Inei ile baa yooma fei á naa bi t̄εε,

Aa na a gule a t̄ɔε,

Dom̄i ì nyisi iyi kiitie í je dee dee.

⁵ Si anyii n̄ju, iyi n̄ cɔ ilu nɔ n̄ ye à c̄l̄ kpasēi Ilaaɔ iyi í wa lele, tengi bii í je bi kuwai akabuueu. ⁶ Amaleka m̄εje ɲa iyi à waa mu ijuukpā m̄εje ɲau à fita hai kpasēu. À waa dasi nyau f̄uf̄u iyi wa daana nɔ à waa d̄l̄ santikii wura si kpaka ɲa. ⁷ N̄ɔi ine akāi mii ilu hunde m̄εε ɲau í na amaleka m̄εje ɲau fatai wura ara m̄εje iyi í k̄ɔ do id̄ɔk̄ɔi Ilaaɔ, n̄ju iyi í w̄εε hee do ajɔ fei. ⁸ Nɔ kpasēu í k̄ɔ do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaɔ do gbugbāε. Ine ɔɔ kaa nɔ ku ȳk̄ɔ ku lɔ si in̄ε hee ijuukpāi amaleka m̄εje ɲau koo kp̄aɔ iri.

‡ 14:20 dubu akā do c̄lɔ m̄εfa si yaasei ile ku wā Lambau í ne yaase ɔɔ. Kusɔε í to kilo c̄lɔ m̄εta (300).

* 15:2 mii iyi à gbeu ideí mii iyi à gbe í jɔ ɲa s̄int̄euí wa f̄aa (cɔ Kuyε 13:14) † 15:3 Irii Moizii do ti Angudāu Ine ɔɔ ɲa si kuyε ɲa, à ya ni iri ikā ikā minjii. Ine ɔɔ ɲa mɔ à ya ni iri akāi iyi wa fɔ bei Ilaaɔ í faaba wa na saabui Jesu Kirisi bei í tako í faaba inei Izireli ɲau na saabui Moizi.

16

Fatai idɔɔkɔi Ilaaɔ ŋa

¹ Nɔi n̄ gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai kpasɛi Ilaaɔu í sɔ amaleka meeje ŋau í ni, i koo í nikā idɔɔkɔi Ilaaɔ iyi í wa si fata meeje ŋau si ile.

² Amaleka sinteu í koo í nikā titɛɛ ile. Nɔi dimii ngoli kuro laalɔ gɔ í naa si ine ŋa iyi à ne nyindai iŋai sakou nɔ à waa tɔɔ mii iyi à gbeu *.

³ Nɔi amaleka minjisiau mɔ í nikā titɛɛ si tenku. Inyiu í sinda bei njei iku, nɔ mii ilu hunde baa yooma fei í ku si inɔ inyiu.

⁴ Nɔi amaleka meetasiau mɔ í nikā titɛɛ si ido nla ŋa do si isɔ ŋa, nɔ inyi nŋa í kpaasi nje. ⁵ Nɔ n̄ gbɔ anui amaleka iyi í ne gbugbā si antai inyiu í ni, awo Ilaaɔ ì ne ntɔ í kiiti be ihɛ, awo ine kumá, awo iyi ì weɛ, ì nɔ ì weɛi wo. ⁶ Ine ŋau à kpa woo dasi naane ŋa do walii ŋa à nikā nje nŋa, nɔ ì na ŋa nje a mɔ. Bɛɛbei à jɔɔ. ⁷ Si anyii nŋu, n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai bi kuweeu í ni, ntɔi Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbā fei, kiitiɛ í tɛ í je ntɔ.

⁸ Nɔi amaleka meesiau mɔ í nikā titɛɛ si inunu, nɔ inunu í ba gbugbā wa jo amane ŋa do inya gbɔae bei ina. ⁹ Nɔ inya gbɔa nlaui í jo amane ŋa, nɔ à waa bu Ilaaɔ, nŋu iyi í ne yiiko si antai bɔne ŋau. Amma à kɔ ku kpaasi ido a jirimae.

¹⁰ Nɔi amaleka miusiau mɔ í nikā titɛɛ si antai kitāi bommai iŋa buuu. Nɔ ilu í kuku si bommaeu. Nɔ ine ŋa à waa n̄ɔ ame nŋa ŋa na ara kuro. ¹¹ À waa bu Ilaaɔ na ara kuro do ngoli nŋa ŋa, amma à kɔ ku jɔ laalɔ ku ce nŋa.

¹² Nɔi amaleka meefasiau mɔ í nikā titɛɛ si ido nla iyi à ya kpe Efarata, nɔ í gbe mam mam ku mua amanlui nunui daakɔ ŋa kpāa a kua. ¹³ Nɔ n̄ ye inei inɔɔko meeta gɔ ŋa à kpaasi ara nŋa bei kpɔɔ, akā í fita wa hai si gelei akandamau, akā mɔ hai si gelei iŋa buuu, meetasiau mɔ hai si gelei walii ilu ibou. ¹⁴ Inei inɔɔko ŋauì à je mɔcɔi Seetam ŋa iyi à waa ce dobu dobu ŋa. Nɔ à waa bɔ bi amanlui andunya ŋa fei à tɔtɔɔ ŋa a ce igū si aɔɔ nlaui Ilaaɔ ilu gbugbā fei.

¹⁵ Nɔi Jesu í ni, n̄ wa n naa ku zamba ŋe bei ile. Ilu inɔ didɔi ine iyi wa wɔ nɔɔ, nɔ wa dasi j̄ine ŋa ku ba ku maà na ku dasi kpāa b̄asi ku na ku ye anyɔ si bantuma.

¹⁶ Nɔi inei inɔɔko ŋau à tɔtɔɔ amanlu ŋau fei bii gɔ iyi à ya kpe do feei Ebɛɛ Aamagedɔɔ.

¹⁷ Si anyii nŋu, amaleka meejasiau mɔ í nikā titɛɛ si fufu. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai bi kitāi bomma iyi í wa kpasɛi Ilaaɔu í ni, ide í tã. ¹⁸ Nɔi ij̄i í n̄ɔ, nɔ à gbɔ iba ŋa do kulai ij̄i. Nɔ ile í yaya ntɔ ntɔ. Ile kuyayau í caa. Dimie kù ce titā hai waati iyi à taka amane ŋa. ¹⁹ Ilu nlaui í kpɛ ikɔ meeta, nɔ ilui ile fei í cuku. Ilaaɔ kù gbeje laalɔ ku ceì inei Babilɔni ŋa ilu nlaui nɔ í nyisi ŋa idɔɔkɔ nlaɛ. ²⁰ Gungum kama kù wa be má, nɔ a kù waa ye iri kuta ŋa mɔ má. ²¹ Nɔi kutai ij̄i nla nla ŋa à waa cuku si ine ŋa wa. Akāɛ fei í to kilo cij̄i. Nɔ à waa bu Ilaaɔ na b̄nei kutai ij̄i, domi b̄neui í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ Nɔi ine akāi amaleka meeje ŋa iyi à waa mu fata meeje ŋau í sɔm í ni, naa wa, an nyisiɛ bei Ilaaɔ á kiiti abo à ce sakara nlaui ihɛ, nŋu iyi wa buba si antai inyi nlaui. ² Abo à ce sakara nlaui í dasi amanlui andunya ŋa sakara ku ce, nɔ inei andunya ŋa à waa too si daa nkɔɔ nkɔɔɛ hee í baa í sinda iri nŋa bei atɛ í ya sinda irii ine.

* 16:2 mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jo iŋa sinteui wa faa (cɔ Kuyei 13:14)

³ Njoi Hundei Ilaaḍ í naa sim nɔ amalekau í bɔɔm gɔabua. Bei, ñ ye abo gɔ wa buba si antai injai sako nkpa gɔ. Injai sakou í ne iri meeje do ngo mɛɛwa nɔ à kɔ si arae fei iri laalɔ ku yaako Ilaaḍ ña. ⁴ Abou wa dasi nyau nkpa jiida gɔ dimi iyi amanlu ña à ya dasi, nɔ wa dasi booda ña iyi à ce do wura do kuta ku ne fia gɔ ña do lɛge fufu bii fei. Wa mu kɔɔfui wura si awɔ si bii mii laalɔ do riisii sakara ku ceɛ wa kɔ. ⁵ À kɔ iri gɔ si ikpɔɛ, yaasei iriui í je asii. Iriu wee, Babilɔni ilu nla, iyei inaabo à ce sakarai andunya ña, do iyei daa bututu fei. ⁶ Nɔ ñ ye abou í mɔ njei woo dasi naane ña do ti ine ña iyi à kpa si na iyi í jò à je sɛɛdai Jesu, nɔ irie í sinda bei atɛ í ya sinda irii ine.

Iyi ñ yɔɔ, ñ biti ntɔ ntɔ. ⁷ Njoi amalekau í sɔm í ni, na mii í ce ì waa biti. An sisie asiui abou do ti injai sako iyi í ne iri meeje do ngo mɛɛwau. ⁸ Injai sako iyi í yeu be í wɛɛ wo amma kù wɛɛ má nsei. Bii í kɔɔsi à fita wa hai si isa nla hai ne kɔɔu ku bɔ nfe ku ce. Inei andunya ña iyi Ilaaḍ kù kɔ iri ñja si tiai kuwɛɛ hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye injai sakou má, domi í tako í wɛɛ wo amma kù wɛɛ má nsei nɔ à na ku faata wa má.

⁹ Ine ku bei ku gbɔ yaasei ideu, í ne bukaatai bisi iyi í ne laakai. Iri meeje ñau, aɗai à je iri kuta meeje bii abou wa buba. ¹⁰ Nɔ aɗai à nyi à je amanlu meeje ñau. Amanlu miu í cuku tã, ine akã í wɛɛ si nsei, nɔ ine akã mɔ kù to wa titã. Bii í na í to wa, kaa kpɛ. ¹¹ Nɔ injai sako iyi í wɛɛ wo nɔ kù wɛɛ nsei máu, ñju takae í je ilaalu meejsia, nɔ í je ine akã amanlu meeje ñau nɔ wa bɔ nfe ku ce.

¹² Ngo mɛɛwa iyi ì yeu, aɗai à je amanlu meeje wa ña iyi a kù je bomma titã, amma aa ba yiiko a je bomma isɔ akã do injai sakou aɗ. ¹³ Aña mɛɛwau fei mii akã à waa lele, nɔ aa na injai sakou gbugbã do yiiko ñja. ¹⁴ Aa ce igũ do Angudãu, amma Angudãu á je ña igũ si na iyi í jò í je Lafɛi lafɛ ña nɔ í je Amanlui amanlu ña. Nɔ ilu naane ña iyi Ilaaḍ í kpɛ í cica, aɗaɔ Angudãu aa je igũ aɗ.

¹⁵ Nɔ amalekau í sɔm má í ni, inyi iyi ì ye abo à ce sakarau wa buba si antaɛu be, ñjui í je ine nkpɔ iyi wa naa hai ile ikã ikã nɔ à waa fɔ fee ikã ikã. ¹⁶ Ngo mɛɛwa iyi ì yeu be do injai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyi í ne fei nɔ a jò basl. Aa ño injae nɔ a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce beɛbei si na iyi í jò Ilaaḍ í jò à ce idɔɔbie. Beɛbei à ce anu akã ku ba a so yiikoí amanlu ñja a na injai sakou. Aa maa jirima injai sakoui hee idei Ilaaḍ koo ceɔ.

¹⁸ Abo iyi ì yeu, ñjui í je ilu nla iyi í ne gbugbã si amanlui ile fei.

18

Kucukui Babilɔni ilu nla

¹ Si anyii ñju ñ ye amaleka mmu gɔ wa kita wa hai lele. Í ne yiiko nla nla, nɔ amboeɛ wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í dɔ anu í ni, Babilɔni ilu nla, í cuku, í cuku. Nsei í baa í je bii ku wai zli ña do bii ku manjii inei inɔko baa yooma fei. Yei laalɔ do yei sãmi fei í wa be. ³ À jò iluu í cuku si na iyi í jò dimi fei í dasi sakaraɛ ku ce. Sakaraɛui í ye bei atɛ iyi wa cɪ ña iju. Í dasi amanlui andunya ña sakara ku ce do ñju takae aɗ, nɔ woo nya slai andunya ña à ce fia na amani nlaɛu.

⁴ Njoi ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, inje inem ña, í fita wa hai inɔ iluu, ku ba í maà na í ne ikpɛ si dulum dɛɛ nɔ bɔne ña iyi á baa ku maà ba ñe, ⁵ domi dulum dɛɛu í kã hee lele, nɔ Ilaaḍ kù gbɛje laalɔ ña iyi í ce. ⁶ Bei í cea ine ña, í sãa beɛbe ise gbeeji. Wahala iyi í dasi ine ña í sãa ikɔ minji. ⁷ Zaka bei í so arae lele í wɛɛ do inɔ didɔ si amani nlaɛ, inje mɔ í nyisie ijuukpã do inɔ ku fɔ zaka beɛbe

ɲa. Wa ni si idɔɛ, n̄ wa n buba bei amanlu, n kù je jaad̄. Bɛɛbɛ m̄oi n kaa n yɛ ino ku fɔ pai. ⁸ Na n̄ɲu, b̄ɔnɛ ikā ikā á baa si ajɔ akā. B̄ɔnɛ ɲau wee, b̄ɔɔ do ino kufai iku do ari. N̄ɲu takae á joi mam mam, domi Āɔ Lafɛɛ iyi í kiitiɛ í je ilu gbugbā.

⁹ Amanlu andunya ɲa iyi à ce daa nkpɔ nkpɔ do abo à ce sakarau fei nɔ à kpɛ amani nlaɛu, aa na a kpata, aa cā buubuu na iriɛ si waati iyi aa yɛ cuai ina iyi wa joo. ¹⁰ Aa leek̄l a j̄lɔɛ si na iyi í j̄ɔ à waa ce n̄joi ijuukpā iyi í baa, nɔ aa ni, waiyooi, waiyooi, Babiloni ilu nla ilu gbugbā, si isɔ akāi kiiti í jɛɛ.

¹¹ Woo nya slai andunya ɲa aa kpata do ino ku fɔ na iriɛ, si na iyi í j̄ɔ inɛ gɔ kù waa ra iwò n̄ɲa má ¹² iyi í je wura do isɔ fufu, do kuta jiida ku nɛ fia ɲa, do legɛ fufu ɲa, do acɔ fufu kù nɛ fia gɔ do acɔ iyi í je ti ilaalu do acɔ iyi à ya ceò maɲgò b̄ansue do acɔ nkpɔ jiida. Inɛ gɔ kù waa ra j̄li ku nɛ inunu jiida ilu fia má, do dimii mii ikā ikā iyi à ce do inyii jua walakɔ do j̄li jiida wala do isɔ nkpɔ wala do isɔ wala do kuta fufu. ¹³ A kù waa ra fufui anyii j̄li iyi à ya kpe kanɛli, do nyau i ayɛ do tulare do ikpo ku d̄ɔ inunu iyi à ya kpe miru do ikpò dimi mmu gɔ má, do wɛɛ do ikpo do iyafu do bilee, do ketɛ ɲa do angudā ɲa, do ac̄l do sarɛti n̄ɲa ɲa, do aru ɲa. ¹⁴ Nɔ woo nya slai ɲau à s̄ɔ iluu à ni, mii jiida iyi í bi ku je titɛɛ fei wo í lɔɛ, nɔ amaniɛ do mii ku slae fei í nyɔɛ, amaniɛ kaa yɔɔ má pai.

¹⁵ Woo nya slai ɲau, aɲa iyi à ce fia do saabui iluu aa leek̄l ku j̄l, aa maa kpata, a maa weewea na n̄joi ijuukpā iyi í baau, ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei í gbɔ b̄ɔnɛ iyi í ba ilu nlaui ih̄ɛ. Iluu í tako í yɛi bei abo iyi í ya we acɔ fufu ku nɛ fia gɔ, do acɔ nkpɔ jiida do acɔ iyi í je ti ilaalu, nɔ í ya dasi wura si arae do kuta jiida ku nɛ fia ɲa, do legɛ fufu ɲa. ¹⁷ Nɔ si isɔ akā amaniɛ fei í ce nfe.

Woo mu akɔi inyi ɲau fei do woo ce icɛɛ ɲa do inɛ ɲa iyi à wa ino akɔi inyi ɲau fei hee do inɛ ɲa iyi à waa ba ije si inyi d̄ud̄u, à leek̄l à j̄lɔɛ, ¹⁸ à waa d̄ɔ anu iyi à yɛ cuai kujoi iluu à waa ni, ilu nla gɔ kù wɛɛ bei iluu ih̄ɛ má. ¹⁹ À waa kosi iri n̄ɲa s̄aa à waa nyisiò ino ku fɔ n̄ɲa. À waa kpata à d̄ɔ anu à waa ni, waiyooi, irei í gbɔ b̄ɔnɛ iyi í ba ilu nlaui ih̄ɛ. Do saabui amaniɛ ilu akɔi inyi ɲa fei à ceò fia. Nɔ si isɔ akā, fei ndɛɛ í kpɔò bomma.

²⁰ In̄ɛ inɛi lele ɲa, í j̄ɔ ino n̄ɲɛ ku d̄ɔ. In̄ɛ woo dasi naanɛ ɲa m̄ɔ do woo bɛ ɲa do waliɲ ɲa, í j̄ɔ ino n̄ɲɛ ku d̄ɔ, si na iyi í j̄ɔ Ilaaɔ í kiiti iluu í s̄a n̄ɲɛ gbese.

²¹ N̄joi amaleka ilu gbugbā gɔ í so kuta nla bei alɔ gɔ í nyɔɔ si inyi d̄ud̄u í ni, bɛɛbɛ m̄oi aa kɛkɛ Babiloni ilu nlaui do gbugbā nɔ a kaa yɔɔ má pai. ²² A kaa gbɔ anu ku d̄ɔi m̄ɔlɔ má bi titɛɛ do woo k̄ɔ iri ɲau do gaasia ɲau do woo fā kāakāak̄l ɲau. A kaa ba woo ce icɛi awɔ dimi ikā ikā má, a kaa gbɔ ibai alɔ iyi wa lɔlɔ má. ²³ A kaa yɛ inya kumái fitila bɛ má, a kaa nɔ a gbɔ geleɛ abo tit̄ɔ do m̄ɔkɔ tit̄ɔ. Woo nya slae ɲai à nɛ gbugbā à re wo si andunyau ih̄ɛ fei, nɔ í d̄i ijui inɛi ilɛu ih̄ɛ fei do dobu doɓuɛ.

²⁴ A nyisi ilui Babiloni ijuukpā si na iyi í j̄ɔ à yɛ sie n̄jei waliɲ ɲa do ti woo dasi naanɛ ɲa do n̄jei inɛ ɲa iyi à kpa si andunyau ih̄ɛ fei.

19

¹ Si anyii n̄ɲu, n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ bei anu ku d̄ɔi zamaa ikpa lelei Āɔ í ni, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, n̄ɲui í faaba wa, í nɔ í nɛ amboe do gbugbā. ² Kiitiɛ í je n̄ɔ, nɔ í tɛ, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututue, nɔ í nyisiɛ b̄ɔnɛ si na iyi í j̄ɔ í nikā n̄jei woo ce icɛɛ ɲa. ³ Nɔ à d̄ɔ anu má à waa ni, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa. Cuai ilu nlaui á maa b̄ɔ lelei hee do ajɔ fei. ⁴ N̄joi inɛ ngbɔ kɔnfia do mɛɛ ɲau do ilu hunde mɛɛ ɲau à sɛɛbata si wajui Ilaaɔ, n̄ɲu iyi wa buba si kitāi bommau à t̄ɔɔɛ à waa ni, ami, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa.

Jingau abōdōi Angudāu

⁵ Waati beebēi à gbō ide ku fō gō hai ikpa bi kitāi bommau í ni, i saabu Ilaaō Lafēe nwa, inje woo ce icēe ŋa fei, inje iyi í waa ce njoē, keekeō nla. ⁶ Nō ñ gbō ide ku fō gō bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuui inyi nla gōi walakō bei kulai iji. Ide ku fōu í ni, ka saabu Ilaaō, domi Ilaaō Lafēe nwa ilu gbugbā fei í je bomma. ⁷ I jō ka nyaanyi, ka wēēō inō didō. I jō ka saabu amboeē domi abōdōi Angudāu í to wa, mudēēu takae mō í tã sōlu. ⁸ À jō í dasi nyau fūfū wau wau ku ne beere iyi í má. Nyau ku ne beereui í je kookoosu jiidai woo dasi naane ŋa.

⁹ Nōi amalekau í sōm í ni, kō iyi ihē. Ilu inō didō ŋai inē ŋa iyi à kpe ku je bi ku ce abōdōi Angudāu. Nō í sōm má í ni, ideu ide ku fōi Ilaaō takaei.

¹⁰ Nōi ñ seebata ku ba n tōē, amma í ni, maà ce beebē. Amu mō woo ce icēi bei awō do bei kpaasie ŋa iyi à waa mu ide ntō iyi Jesu í nyisi wau. Tōō Ilaaō.

Ide ntō iyi Jesu í nyisi wau nŋui í je icui idei walii fei.

Masa ilu acli fūfū

¹¹ Si anyii nŋu, ñ ye lelei Aō í cī nō acli fūfū gō í faata wa. Ine iyi wa gūui à ya kpe ilu naane do ilu ntō. Si ntōi í ya kiiti, beebē moi í ya ceō igū. ¹² Ijuē í yei bei amei ina, nō wa dasi fulai bomma nkpō si iriē. Nō à kō iri gō sie iyi inē gō kù mà bii kù je nŋu akā. ¹³ Wa dasi ibō gō iyi à mù do nje. Iriē Idei Ilaaō. ¹⁴ Woo ce igūi lele ŋa à gū acli fūfū ŋa à waa tooē nō à waa dasi jaē fūfū ku ne beere iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didō gō wa fita wa hai si gelee iyi á jēō dimii andunya ŋa igū. Si anyiē nō ku gbā ŋa do goloi isō nō ku fō inyii isoi jli ndii rezēe. Iyi be wa nyisi idōkō nlai Ilaaō ilu gbugbā fei iyi á naa si inē andunya ŋa. ¹⁶ Si ibōē do si itāē à kō iriē à ni, Amanlui amanlu ŋa do Lafēi lafēe ŋa.

¹⁷ Nō ñ ye amaleka gō ma wa leekī si inunu. Nō í dō anu wa kpe yei ŋa iyi à waa fō hee lelei Aō fei wa ni, i naa í tōtōó í je jingau nlai Ilaaō ŋa. ¹⁸ I naa í je injai arai ilaalu ŋa do ti inē ngbōi sooge ŋa do ti woo ce igū ŋa, do ti acli ŋa do masa nŋa ŋa, do injai inē fei, hai aru hee do inē ŋa iyi à ne ara nŋa, keekeō nla.

¹⁹ Nōi ñ ye injai sakou do amanlui andunya ŋa do woo ce igū nŋa ŋa, aŋa fei à tōtōó ku ba a ce igū do inē iyi wa gū acli do woo ce igūe ŋa. ²⁰ Nōi masau do woo ce igūe ŋa à mu injai sakou do walii ilu ibou ajō, nŋu iyi wa ce dobu dobu si wajui injai sakou wo. Do dobu dobuui í dī ijui inē ŋa iyi à tako à ne nyindai injai sakou nō à tōō mii iyi à gbeu. À sōsi aŋa minji fei si ina nla iyi wa jo do fainwitau njaawe. ²¹ Nō masau í kpa woo ce igū nŋa ŋa do taakuba iyi wa fita wa hai si gelee. Nō yei fei í je inja nŋa í yo.

20

Adō dubu

¹ Si anyii nŋu, ñ ye amaleka gō má wa kita wa hai lelei Aō, wa mu kileei isa hai ne kōōu do seseē nla gō. ² Nōi í bata akandama, njo iyi í wēē hai tako tako, iyi í je mbirisi do Seetam, nō í dūu do seseēu hee adō dubu. ³ Nō í tale sie inō isa nlaui í sōkō sie nō í ce nyinda ku ba ku maà dī ijui dimii inē andunya ŋa má hee adō dubuu koo tād. Si anyiē à ne a cūu nō a fūu si waati keeke nla.

⁴ Nōi ñ ye kitāi bomma gō ŋa nō inē ŋa à waa buba si. À na inē ŋa iyi à waa buba si nŋau yiiko a kiiti inē ŋa. Nō ñ ye inē ŋa iyi à bu iri nŋa na idei Ilaaō do si na iyi í jō à je seēdai Jesu. Anjai a kù tōō injai sakou hee má je mii iyi à gbeu, nō a kù je aŋa a ne nyindaē si ikpo nŋa wala si awō nŋa. À dede hai si balē nō à je bomma do Kirisi ajō adō dubu. ⁵ Iyi bei í je kudede sintei iku ŋa. Amma iku

ɲa iyi à gbe a kù dede hai si baɛ, í gbe hee ad̩ dubuu koo k̩d̩. ⁶ Ilu in̩ did̩ ɲai in̩e ɲa iyi à wa si kudede sinteu. An̩ai à nya ik̩ na irii Ilaa̩. Iku minjisiau kù ne gbugb̩a si ɲa má, amma aa maa je woo weei Ilaa̩ ɲa do ti Kirisi, n̩ aa je bomma do n̩ju ad̩ dubu.

À je Seetam igù

⁷ Bii ad̩ dubuu í k̩ aa j̩ Seetam hai si piis̩ɔe. ⁸ N̩ ó fita koo ði ijui dimii in̩i andunya ɲa fei, waato G̩ɔgu do Mag̩ɔgu *, n̩ ku t̩t̩ɔ ɲa a ce igù. Aa kp̩ bei s̩ai ac̩i ido. ⁹ An̩ai à dede wa hai il̩e fei à naa à kaako gbodoi woo dasi naane ɲa do ilu iyi Ilaa̩ í biu. Amma ina í naa hai lele, n̩ an̩a fei à jo. ¹⁰ N̩ai à so Seetam, n̩ju iyi í ði ijui in̩e ɲau, à s̩si ina nla iyi wa jo do fainwitaú, tengi bii à dasi in̩ai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa ye ijuukp̩a nla nla das̩o id̩u hee do aj̩ fei.

Kiitii ank̩anyi

¹¹ Si anyii n̩ju, n̩j̩i n̩ ye kit̩ai bomma nla f̩f̩u g̩o do in̩e iyi wa buba si ant̩e. N̩ il̩e do lele à sa hai wajue, n̩ a kù ye g̩g̩o n̩ja g̩o má. ¹² N̩j̩i n̩ ye iku ɲa, keekeò nla, à waa leek̩i si wajui kit̩ai bommau. N̩ ó c̩i tia ɲa do tia g̩o iyi à ya ni tiai kuw̩e. À kiitii iku ɲa si bei kookoosu n̩ja iyi à k̩o si tia ɲau í to. ¹³ Waati b̩ebei tenku í sindo iku ɲa iyi à wa in̩e wa, n̩ iku do bi ku wai iku ɲa à sindo iku n̩ja ɲa iyi à waa mu wo. An̩a fei à baa si kuw̩e n̩ ó kiitii ɲa si bei kookoosu n̩ja í to. ¹⁴ N̩j̩i à so iku do bi ku wai iku ɲau à dasi ina n̩lau. Ina n̩loui í je iku minjisia. ¹⁵ In̩e baa yooma iyi a kù k̩o irie si tiai kuw̩e à soo à dasi ina n̩lau.

21

Lele tit̩ do il̩e tit̩

¹ Si anyii n̩ju, n̩ ye lele tit̩ do il̩e tit̩. Lele nwo do il̩e nwo ɲau a kù w̩e má. Tenku m̩o kù w̩e má. ² N̩ n̩ ye ilu kumá iyi í je Zeruzalem̩u tit̩ í kita wa hai lelei A̩. Í t̩a s̩olu bei abo tit̩ iyi wa b̩ m̩k̩e ku ko. ³ N̩ n̩ gb̩o ide ku f̩o nla g̩o hai bi kit̩ai bommau í ni, nsei bi kuwai Ilaa̩ í w̩e do aman̩e ɲa. Ilaa̩ á maa w̩e do an̩a, n̩ aa je in̩e ɲa. Ilaa̩ tak̩e á wa si anini n̩ja. ⁴ Á gb̩a cik̩aju n̩ja ɲa fei. Iku do in̩o ku f̩e do kukpata do ara ku ro kaa w̩e má, domi mii ndii tako ɲau fei í l̩o.

⁵ Waati b̩ebei in̩e iyi wa buba si kit̩ai bommau í ni, wee n̩ ce mii fei tit̩. N̩ ó s̩m í ni, k̩o iyi ih̩e domi idem ide nt̩oi, n̩ ó n̩e naane. ⁶ N̩ ó s̩m má í ni, fei nd̩e í t̩a. In̩e k̩ama kù takom n̩ in̩e k̩ama kaa naa do anyim. Amui n̩ je sintei mii fei do iri ku kp̩ae. In̩e iyi agbe wa kp̩a fei an̩ j̩o ku m̩o in̩yii is̩o hai n̩e fia ku s̩a. N̩ in̩e iyi í m̩o in̩yiu fei á maa w̩ei. ⁷ In̩e iyi í je igù aa naa mii ɲau be, n̩ an̩ je Ilaa̩ Baaba̩e, n̩ n̩ju m̩o ku je amam. ⁸ Amma in̩e ɲa iyi à m̩ng̩o do hai dasi naane ɲa do woo ce laal̩ ɲa do woo kp̩a in̩e ɲa do woo ce sakara ɲa, do woo ce dobu dobu ɲa do woo t̩o iw̩e ɲa do woo s̩o ibo ɲa fei aa ba ikp̩e n̩ja si ina nla iyi wa jo do fainwitaú. Iyi bei í je iku minjisiau.

Zeruzalem̩u tit̩

⁹ N̩j̩i amaleka m̩eje ɲa iyi à tako à waa mu fata m̩eje ɲa si bii b̩ne m̩eje í wa siu, in̩e ak̩a ɲa í naa í s̩m í ni, naa wa n̩ nyis̩e abo tit̩ iyi Angud̩u í so. ¹⁰ Hundeí Ilaa̩ í naa sim n̩ amalekau í b̩om̩ si antai iri kuta nla g̩o. Í nyisim Zeruzalem̩u, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei A̩su. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaa̩ bei kuta kus̩a j̩iida ku n̩e fia g̩o iyi à ya kpe zasipu, iyi í má bei digi. ¹² N̩

* **20:8** G̩gu do Mag̩gu Ezekiel̩i 38 do 39 í f̩o ideí G̩gu do Mag̩gu. Si af̩e be, G̩gu ilaalui, Mag̩gu m̩o il̩eí.

bindi nla ku gboka go í kaakoε. Í ne andε maateoji, nɔ amaleka maateoji go ηa à waa degbe andε koofa ηau. Si andε koofa ηau à kɔ irii dimi maateoji inei Izireli ηau. ¹³ Gonta meeí bindiu fei í ne andε meeeta meeeta. Andε meeeta í wa ikpa nunui ale, meeeta mɔ í wa ikpa nunui daako, nɔ meeeta meeeta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ À nyɔ icui bindii iluui do kuta maateoji. Si antaei à kɔ irii woo be maateoji Angudāu.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku fɔu, wa mu goloí wura iyi í je mii ku wā ku ba ku wāo iluu do koofae ηa do bindie. ¹⁶ Gontai iluu fei wa mungai, kuɕe do kusɔε fei akāi. Amalekau í wāa do golo ku wāε. Nɔ kusɔε í ce dubu maateoji (12.000) si yaasei ile ku wā *. Beεbe mɔi kuɕe do kugbokae. ¹⁷ Amalekau í wā bindiu nɔ sisimae í ce agbāawɔ ɕɔ do cijji do mee (144). Í wāa do yaase bei amanε ηa mɔ à ya ce. ¹⁸ À ma bindiui do dimii kuta ku ne fia go iyi à ya kpe zasipu nɔ à ma iluu takaei do wura alala iyi í má bei digi. ¹⁹ À nyɔ icui bindiui à ce boodae do kuta kusɔa ku ne fia go ηa dimi ikā ikā, í ne ila ikā ikā. Kuta sinteui à ya kpe zasipu, minjisiaε mɔ safira, meetasiaε agati, meesiaε emerodu, ²⁰ miusiaε saadonisi, meefasiaε saadoni, meejesiaε kisoliti, meejsiaε berili, meesāsiaε topazi, meewasiaε kisopazi, maatakāsiaε zasenti, maateojisiaε ametisi. ²¹ Nɔ à ce gambɔi lege maateoji. Gambɔ akā fei à cooi do lege fufu akā ku ne fia. Nɔ à ce kpāai iluu do wura alala iyi í má bei digi.

²² N kù ye bi kuwai Ilaaɔ si iluu si na iyi í jò Aɔ Lafɛε ilu gbugbā fei do Angudāu, à wai bii fei. ²³ Iluu kù ne bukaatai inunu walakɔ cukpa iyi á máa inya, domi amboei Ilaaɔ wa má inya sie, nɔ Angudāu í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa ne si inya kumáε, nɔ amanluu ile ηa fei aa naaɔ amani nηa wa be. ²⁵ Koofai iluu á maa ɕi waati kama fei, domi idu kaa dū be má pai. ²⁶ Aa naaɔ amani ile fei wa do beεεε si iluu. ²⁷ Amma mii riisi kama kaa lɔ be. Beεbe mɔi ine iyi wa ce laalɔ do woo sɔ ibo a kaa lɔ be pai. Ine ηa iyi aa lɔ be, aηai à je ine ηa iyi à kɔ iri nηa si tiai Angudāu iyi í je tiai kuwεε.

22

¹ Si anyii nηu, amalekau í nyisim inyii ido iyi í ya na ine ηa kuwεε. Inyiu wa daana bei digi nɔ wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaɔ do Angudāu. ² Wa cā si aninii kpāai iluu. Jli ndii kuwεε wa leekɔ si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateoji si adɔ akā, gbakā akā si cukpa baa yooma fei. À ya ce iwɔ do wuai jli nɔu a faabaɔ dimii andunya fei. ³ Ilaaɔ kaa ceekpe ine go má.

Kitāi bommai Ilaaɔ do ti Angudāu í wa be, nɔ woo ce icei Ilaaɔ ηau aa maa tɔɔε. ⁴ Aa ye wajuε, nɔ à kɔ irie si ikpo nηa. ⁵ Idū kaa ya dū be. A kaa ne bukaatai inya kumáí fitila walakɔ ti inunu, domi Aɔ Lafɛε í je inya kumá nηa. Aa nɔ a je bomma hee do aηɔ fei.

Kubaaí Jesu

⁶ Nɔi amalekau í sɔm í ni, ideu ihε ide ntɔi, í nɔ í ne naane. Aɔ Lafɛε, nηu iyi í gbā walii ηau, í be amalekaε wa bi woo ce iceε ηa ku sɔ ηa mii iyi á ce bii í kɔɔsi.

⁷ Nɔi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu inɔ didɔi ine iyi wa jirima ide iyi à ce waliiε si tiau ihε.

⁸ Amu Zāa n gbɔ ideu ihε, nɔ n ye mii ηau. Iyi n gbɔɔ nɔ n yɔɔ n tā, nɔi n seεbata si wajuu amaleka iyi í nyisim fei ndεεu ku ba n tɔɔε. ⁹ Amma í sɔm í ni, maɔ ce beεbe. Amu mɔ woo ce icei bei awɔ do bei walii kpaasie ηa do bei ine ηa

* **21:16** dubu maateoji si yaasei ile ku wā Lambau í ne yaase go. Kusɔε í to kilo dubu minji do ɕɔ minji (2.200).

iyi à waa jirima ide tiau ihē fei. Tɔɔ ɪlaaɔ. ¹⁰ Nɔi í ni má, maà ti i singaa ine ɲa ide walii iyi à kɔ si tiau ihē domi waaati í maai wa ku ce. ¹¹ Ine iyi wa ce laalɔ ku hanya ku maa ce laalɔe, ine mɔ iyi wa ce daa sãmi ku hanya ku maa ce daa sãmie. Ine mɔ iyi wa ce jiiida ku hanya ku maa ce jiiidae, ine mɔ iyi í je ine kuma ku jò ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpete n nyi wa. An naaɔ riba wa n sãaɔ ine fei si bei icee í to. ¹³ Amui ñ je iriò ise. Ine kãma kù takom nɔ ine kãma kaa naa do anyim. Amui ñ je sintei mii fei do iri ku kpaɛ.

¹⁴ ɪlu inɔ didɔ ɲai ine ɲa iyi kuwɛɛ ɲa í má bei nyau iyi à fɔ sãa sãa, ku ba a ba kpãa a je isoi jli ndii kuwɛɛu nɔ a lɔ inɔ iluu hai do andɛɛ. ¹⁵ Amma woo ce laalɔ ɲa anyii iluu aa wa do woo ce dobu dobu ɲa do woo ce sakara ɲa do woo kpa ine ɲa do woo tɔɔ iwɛ ɲa do ine ɲa iyi à bi ibo nɔ à ya maa sɔ ibou fei.

¹⁶ Amu Jesu, amui ñ be ɲɛ amalekam wa ku sɔ igbei inem ɲa fei ideu ihē. Amui ñ je tɔkui Davidi, nɔ ñ je andaiyai amɛɛjuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hundei ɪlaaɔ do abo titɔ à fɔ à waa ni, naa wa, Lafɛɛ Jesu.

Ine iyi wa gbɔ ideu fei ɲɲu mɔ ku ni ku naa wa.

Ine iyi agbe wa kpa ku naa wa, ine mɔ iyi í bi inyi iyi í ya na ine ɲa kuwɛɛ ku naa ku gba, kù ne ku sã.

Iri ku kpai ide

¹⁸ Amu Zãa, ide iyi ñ wa n sɔ ine baa yooma iyi wa gbɔ ide tiai waliuu ihē wee, bii ine gɔ í kɔsɔsi ide gɔ si antai iyi à kɔ si tiau ihē, ɪlaaɔ á kɔsɔsi ijuukpãi lafɛɛ do bɔne ɲa iyi à kɔ si tiau. ¹⁹ Bɛɛbe mɔi ine iyi í kaye ide gɔ hai si tiai ide waliuu ihē, ɪlaaɔ á kò lafɛɛ ikpɛi isoi jli ndii kuwɛɛ do ilu kumá iyi à sisi yaasee si tiau ihē.

²⁰ Jesu, ɲɲu iyi í fɔ ideu ihē fei í jilɔɔ do naane, í ni, bɛɛbei an nyi wa kaa kpe. Nɔ amu Zãa ñ je ñ ni, ami, naa wa Lafɛɛ Jesu.

²¹ Didɔi Lafɛɛ Jesu ku wɛɛ do ine ɲa fei. Ami.